

חלק אורח חיים סי' א' יבואר בארנקה שיטות רש"י ור"ת ו"ל בדין התחלת זמן ק"ש של ערבית גם יבואר כמה דיני סמיכת גאול"ת דשחרית ודערבית ודיני הנפרת יצי"מ דלילה.

בענין החונן דעת ית"ש: (א) הנה רש"י ו"ל במשנה קמיינתא דמס' ברכות ד"ה עד סוף כו' כ' דמקמי צה"כ לא נפיק י"ח ק"ש של ערבית משום דלאו זמן שכיבה הוא וקא דקורין אותה בבהכ"נ הוא כדי לעמוד בתפלה מתוך ד"ת וק"ש איתא בירושלמי וקא' שם ד"ה מאימתי הרבו להקשות עליו ולענ"ד נראה ליישב כל קושיותיהם אחת לאחת הנה מ"ש תימא לפירושו וקא' אין העולם רגילין לקרות סמוך לשכיבה אלא פרשה ראשונה וא"כ שלש פרשיות הי"ל לקרות עכ"ל כפר כתב הרשב"א בחידושי ע"ז דס"ל לרש"י שפרשה ראשונה בלבד היא מדאוריין וביאר הגאון שאג"א ו"ל בת' סי' ג' הדבר יותר ע"ש וקוטב דבריו דבשאר הפרשיות שהו מדרבנן סמכינן שפיר מפני דחוק הציבור אהני תנאי דמקדמי זק"ש קודם צה"כ ע"ש [וכדאמרינן במכילתין ט' א' ובפ' פירה מ"ה א' ובפ' המביא תניין י"ט א' פדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעה ד"ד ובפ"ק דנדה ו' ב' פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעה ד"ד וע' בפ"א דעדות משנה ה' לפי ראשון דהראב"ד שם ובתוספתא שהביא הראב"ד שם שפא תצטרף עליהם שעה ויסמכו עליו (כצ"ל) ר"ל על ד' היחיד נגד המרובים ובפ' מי שהוציאוהו מ"ו א' וע' עוד בת' הרשב"א ח"א סי' רנ"ו וברשב"ץ בפסקיו לנדה שם]: אמנם לענ"ד עדיין צ"ע בזה בדבר חיוב הנפרת יציאת מצרים בלילה דהנה הרמב"ם ו"ל פסק כבן זומא שכ' בפ"א מה' ק"ש ה"ג ונ"ל אעפ"י שאין מצנת יציאת נוקמת בלילה קוראין אותה בלילה מפני שיש בה זכרון יציאת מצרים ומצוה להזכיר יציאת מצרים ביום ובלילה שפאמר למען תזכור וגו' כל ימי חייך וכן תפסו כל הפוסקים ולכאורה הי' נראה לפסוק פתחמים ומפרשי הרמב"ם ציינו ע"ז רק ד' ב"ז שבמשנה ולא העירו פלוגא אמאי פסק כב"ז נגד חכמים והשאג"א ו"ל ברס"י י"א העיר ע"ז וכו' דאין לומר הטעם משום דסתם לן תנא ברישא כב"ז.

דהא קי"ל דסתם נאח"כ מחלוקת אין הלכה פסתם וכו' עוד ונ"ל ומ"מ הדבר ברור דה' כב"ז בהא דסתמא דגמ' בפ' הי' קורא אזלא כנותי' דפריה התם על הני אמוראי דס"ל דאין אומרים פ' יציאת בלילה וקא' בעי לאדכורי יצי"מ ומשני דאמר הכי מודים וכו' אלמא דסתמא דגמ' ס"ל כב"ז עכ"ל אמנם הרשב"א בחי' הביא בשם הראב"ד שהקשה ונ"ל תמה אני בתחילה שלא היו מזכירין יצי"מ בלילות נמצא שלא היו אומרים לא פ' יציאת ולא אמת נאמונה א"כ שמים לאחריה היכי משפחת לה וכו' ונ"ל פי מ"ש ולא זכיתי מה"ת קאמר ולעולם היו קוראין פ' יציאת ואו"א מדרבנן עכ"ל: וכן משמעין ד' הרמב"ם שם בפ' המשנה שכ' ונ"ל ולא זכיתי לדעת הרמז שגמרז בפתוב בחיוב פ' יציאת בלילה עד שדרשה ב"ז ולפי ד' הראב"ד אלו אין ראית הש"א ראי' פלל דקו' הש"ס וקא' בעי לאדכורי יצי"מ י"ל דר"ל מדרבנן וקא' שמהרשב"א שם תמה על קו' הראב"ד ותירוצו ע"ש אמת שמחמת קושיות הראב"ד אין שום הקרע לומר שהיו אומרים פ' יציאת ואו"א מחיובא דרבנן אמנם נ"ל להכריח פי' הראב"ד מצד אחר דאלת"ה מאי פריה הש"ס כ"כ בפשיטות וקא' בעי לאדכורי יצי"מ פיון דחכמים דב"ז ס"ל דא"צ להזכירה גם יש להקשות פדפריה בפ' אין עומדין ל"ג א' גבי הבדלה מקדי אנשי כנה"ג תקנו וכו' נחזי וכו' וכן הקשה זה בירוש' שם שמעון בר ווא בעי קומי ר"י דבר שהוא נוהג ובא חכמים חולקים עליו אלא ע"כ כפי' הראב"ד שלא נחלקו חכמים

וב"ז אלא אם חיובו מה"ת [וילדעת הרמב"ד בזה א"ש טפי גם לישינא דמתניתין שסתמה
תחילה מן פירין יצי"מ בלילות ור"ל שחיוב הנזפרת יצי"מ בלילות מדרבנן הוא אליבא
דכ"ע אראב"ע וכו' ולא זכיתי כו' ור"ל שתהא החיוב מה"ת עד שדרשה ב"ז מקרא
וחכ"א כו' ס"ל שאין החיוב מה"ת אלא מדרבנן] ומעשה אין ראיות השאג"א ראי' פלל
ונהה מד' הרמב"ם בחיבורו בפ"א מה' ק"ש ה"ג שהביא הדרש דב"ז מקרא נראה ברור
שפוסק כב"ז שחיובו מה"ת עדיין צ"ע אמאי פסק כב"ז נגד חכמים ולפי מה שפי' הרע"ב
שמ"ש ראב"ע ולא זכיתי פירושו ולא ניצחתי הנה א"ש דמשמע מזה להדיא דכיון
שדרשה ב"ז מקרא נצח ראב"ע לחכמים והודו לב"ז אף הרמב"ם בפ"א המשנה שם הא
מפרש תיבת זכיתי לשון זכי שהרי כ' שם ונ"ל לא זכיתי לדעת הרמז שגרמז בפתוב
וכו' עד וכו' אפתי קשה ואולי בחיבורו חזר בו מפירושו במשנה והכי אשפחן בדוכתי
טובא שע"כ לומר שבחיבורו חזר בו מפירושו במשנה: (ב) ועלה בדעתי לומר דזה תליא
בפלוגמא דראב"ע ור"ע (במכילתין ט' א') בדין זמן אכילת הפסח ולפי"ז אגיל ראב"ע
לשיטתו שם דלדידן הוא חפזון דמצרים שהי' בלילה ומודעת שהוא מחלוקת הראשונים
ז"ל אי הלכה כראב"ע או כר"ע ואנא אשפחנא בס"ד ראי' ברורה דהלכה כראב"ע בדין
זמן אכילת הפסח ממ"ש רבא ר"ה כ' ב' חצות לילה איכא בינייהו ערש"י שם שפתב
וחצות לילה ראשון חלוק מהם ונמשך עם הפסח הנשחטבי"ד שהמצה נאכלת עמו חובה
ומעשה טפי מסתבר לומר דמ"ש רבא גופי' בשלהי פ' ע"פ אכל מצה בזה"ז אחר חצות
לראב"ע לא יצא י"ח הוא משום שפוסק פנותי' דראב"ע: [אחר פותבי' זאת מצאתי בת'
משכנות יעקב בסי' קנ"א שהעיר ג"כ מד' רבא דר"ה הנ"ל אמנם הוא ז"ל פוסק שם
להלכה כר"ע מחמת ראיות אחרות שהביא שם ע"ש: ולענ"ד אין הכרע מראיותיו ואין
להאריך] ולשיטתו אגיל והי' פרבא דבתראה הוא ולפי"ז יהא מוכרח ממילא לכאן דה'
כב"ז אמנם גם זה עולה רק לדעת הפוסקי' שם כראב"ע אבל הרמב"ם שפסק להדיא
בה' פסולי המוקדשין ובה' ק"פ כר"ע והגם שלפמ"ש פסקו זה תמוה קצת מחמת ד' רבא
בר"ה הנ"ל אף אי נימא דפלוגמתי' דב"ז וחכמים תליא בפלוגמתי' דראב"ע ור"ע וב"ז
סבר כראב"ע הלא גם יסתרו הגי' תרי פסקי הרמב"ם ז"ל אהדדי וע"כ לומר דדעת
הרמב"ם ז"ל דלא תליין הגי' תרי פלוגמות אהדדי ודעת לנבון נקל לחלק ביניהם א"כ
אפתי הדרא קושיא לדוכתה אמאי פסק הרמב"ם ז"ל כב"ז נגד חכמים לפי פירושו בלשון
ולא זכיתי כמש"ל: ועלה עוד בדעתי לומר בזה דפלוגמתי' דב"ז וחכמים יהא תלוי
בפלוגמתי' דר"י וריב"ל בענין סמיכת גאולת"ע במכילתין (דף ד' ע"ב) וב"ז כר"י
דסבר גאולה מאורתא נמי הנה והרמב"ם פסק שם כר"י משום דהברי' מסייע לי' ולכן
פסק ג"כ כב"ז: עכ"פ איך שיהי' טעמו של הרמב"ם ז"ל מה שפסק כב"ז הא עכ"פ פסק
להדיא כב"ז שחיוב הנזפרת יצי"מ בלילה הוא מדאורייתא ובדאורייתא הא לא סמכינן גם
בשעת הדחק איחיד נגד רבים או נגד מי שהלכה פמותו דהא דא' בפ' פירה ובפ' המביא
תניין ובפ"ק דנדה פדאי הוא כו' לסמוך עליו בשעה"ד פוליהו באיסורי דרבנן נינהו וכן
מוכח בפ' מי שהוציא והו מ"ו א' ע"ש אבל באיסור דאורייתא לא אשפחן בכולא תלמודא
דלימא הכי ומ"ש במכילתין ט' א' בההוא זוגא דרבנן שא' ריב"ל פדאי הוא ר"ש לסמוך
עליו בשעה"ד אע"ג דק"ש הא דאורייתא היא [ודוסק לומר דריב"ל סובר פשמואל דק"ש
דרבנן] ה"מ דיעבד הנה: ומאי הנה להו למיעבד ותו דהא ק"ש לכה"פ תהוי פקורא

בתורה והנפקותא הוא רק לענין ברכת אמת ואמונה והא הברכות הן מדרבנן א"כ אפתי קושא טובא איך יוצאין ידי חובת הנפרת יציאת מצרים דלילה מבעוד יום והא קיימא לן דעד צאת הכוכבים וממא הוא ואדם שאוכל בלילה פת ומכרה ברהמ"ז י"ל שיוצא י"ח בהנפרת יצי"מ שבברהמ"ז אבל מי שאינו אוכל בלילה פת אפתי במאי נפיק י"ח הנפרה זו וגם אפי' מי שאוכל פת בלילה עדיין לא פלטינו מקושא דאיך רשאי לאכול פת קודם הנפרת יציאת מצרים דאורי' ואולי י"ל בדוחק דמשום דנפיק י"ח בזה בהנפרה קצרה בעלמא לא חיישינו בהא דלמא משתלי לה: (ג) עוד הקשו התוס' ע"ד רש"י דהא צריף לברך שמים לפניך ולא חריה יישבתי זה מאז עפ"י מ"ש הרשב"א בת"ח א"א סי' מ"ז וס"ט ושי"ט והביא גם בש' הגאונים דברכות ק"ש לאו אק"ש דוקא נתקנו ע"ש ושם שהוכיח זה בראיות מכריחות ולהכי לא קשו כ"כ שייאמרו הברכות אעיקר הק"ש בזמנה שעל מטתו והברכות עצמן הן מדרבנן ושרי לאומרו גם קודם הלילה פשיטון וקא ואח"כ מצאתי גם להשאג"א ז"ל שיישב כן קושא זו אח"ז ראיתי שהרשב"א בחי' ג"כ כ"כ אף הרא"ש נשמר קצת מזה ודבריו בזה יותר מדוקדקים ע"ש ועכ"ז אינה קושא כ"כ לפי דעת הגאונים והרשב"א הנ"ל ואיפא למימר דגם רש"י הכי ס"ל [ועי' תוס' ר"ה ל"ג א' בהא דר' יהודה דפוטר סומא מפל המצות שכתבו דע"כ לומר דעכ"פ הוא חייב במצות מדרבנן.

דאלת"ה הרי הפסיד כל הברכות וברכות ק"ש הרי דחשבי ברכות ק"ש ברכות מצות ק"ש ונתקנו אק"ש ממש ככל ברכות המצות: ולכאורה פן נראה גם דעת הרמב"ם ז"ל שכ' בפ"א מה' ברכות הי"ז ולמה לא יענה אמן אחר אהבת עולם וכו' למען לא יפסיק באמן בין הברכה ובין הדבר כביד עליו עכ"ל משמע דס"ל שנתקנו אק"ש ממש וכ"כ תר"י בר"פ ג' שאכלו בשם הר"מ והרמ"ה והרמב"ן ז"ל שאין לענות אמן אחר הבוחר וכו' באהבה מטעם זה שכ' הרמב"ם אף אפתי יש לדחות כ"ז די"ל דגם שמעיקר התקנה לאו אק"ש דווקא נתקנו ורשאי לאומרו גם בלא ק"ש וכדהוכיח הרשב"א ז"ל מהש"ס עכ"ז פשאומרו עם הק"ש הם ברכות מצות ק"ש ככל ברכות המצות ואסור להפסיק בינם לק"ש באמן וכן יש לדייק זה מלשון התר"י שם בשם הר"מ שכ' ז"ל דכיון שאומר הברכות על ק"ש אין לו להפסיק בין הברכה והדבר שמברכין עליו ועיין בבית יוסף סוף סי' נ"ט]: ואשר הקשו עוד התוס' על דעת רש"י מהא דואם ת"ח הוא א"צ לקרות על מטתו לכאורה אפי' התחלת קושא אין כאן די"ל בפשיטות דהוא באם כבר קראה בזמנה בצה"כ וכן תירץ הרא"ש וכן תירץ השאג"א אבל הנלע"ד דאין פנונת התוס' להקשות דכיון דהת"ח אינו קורא על מטתו במה יצא י"ח ק"ש בזמנה כדסברי הרא"ש והשאג"א בכוננתם אלא פנונתם כמ"ש התר"י בזה שאותה שעל מטתו מתוך שחושב שאינה אלא להברית המזיקין בלבד פעמים שאינו חושש ואינו קורא פלל ועוד שאינו מכונן לצאת בה י"ח מה"ת דצריף לכתחילה אפילו למ"ד מצות א"צ פנונה ועוד שעכ"פ צריף פנונת קבלת עמ"ש עליו במורא ואין דרוך לכוננה כ"כ באותה שעל מטתו ע"ש בתר"י ולזה פנונו גם התוס' בזה ומה שסיימו דבריהם הך דואם ת"ח הוא א"צ פנונתם בזה רק לרא' מזה דלא נתקנה לחיוב גמור אלא להברית המזיקין ולכן ת"ח שתורתו משמרתו א"צ לה דאי הנה חיוב גמור איך הי' הת"ח רשאי להפטר מפנה וכיון דהיא רק מפני המזיקין קשה להו דמתוך שאדם יודע שעיקר תקנתה היא רק מפני המזיקין היא קלה בעיניו ולא

זהיר בה כ"כ ולכן גם אם לא קראתה בזמנה לא מסיק כ"כ אדעתה דעתה קריאתה הוא חיוב גמור עליו מה"ת ופעמים שאינו חושש לה ואינו קורא פלל מחמת הרגלו מעודו במיעוט זהירות בה או שעכ"פ לא יכוון בה כ"כ פנ"ל ברור פנונתם ו"ל בזה אף אינה קושיא כ"כ על רש"י שאינו חושש לשמא לא יקראנה או שלא יכוון בה כ"כ: (ד) עוד הקשו התוס' על ד' רש"י ו"ל דא"כ פסקינן פריב"ל דתפלות באמצע תקנום ואנן קי"ל כר' יוחנן דבעי סמיכת גאולת"ע כ' ע"ז השאג"א ו"ל שם וז"ל פבר תירצתי למעלה יפה וכוונתו מבאר להמענין שם דלפי מה שהביא שם למעלה ד' הרשב"א והגאונים דברכות לאו אק"ש נתקנו אם כן ל"ק הך לשיטת רש"י דהא אנן אמרינן הברכות בבית הפנסת קודם התפלה אם כן הו"ל מקימין גם סגאול"ת ואף ע"ג דלפי"ז הו"ל אין הברכות אק"ש פלל פינו שיעדינן לא הגיע זמן ק"ש פינו דלאו אק"ש דוקא נתקנו לא איכפת לן בזה ועכ"פ מקימין בזה מצנת סגאול"ת וממילא נדחה בזה גם ראית ר"ת מהא דרב צלי של שפת בע"ש עש"ה ולענ"ד יש להשיב על דבריו אלו דנראה ברור ומוכרח דאפי' לדעת הרשב"א היכי דיעדינן לא הגיע זמן ק"ש לא מצי נפיק אף גם י"ח סגאול"ת.

דאלת"ה בפרי"י דבפ' תה"ש (ל' א') הביאה השאג"א גופי' שם לענין אחר דקתני השפכים וכו' ומתפלל וכשיגיע זק"ש קורא ר' שמעון בן אלעזר אומר בין פה ובין פה קורא ק"ש ומתפלל כדי שיסמוך גאול"ת ומפרש הש"ס ה"תם דת"ק סבר תפלה מעומד עדיף ורשב"א סבר מסמוך גאול"ת עדיף ואי נימא דסגאול"ת אפטר לקיימה שפיר גם אם עדיין לא הגיע זק"ש א"כ גם לר' שמעון ב"א הו"ל מצי שפיר לומר הברכות דק"ש ולהתפלל בביתו מעומד ונהנה מקיים תרנוי' סגאול"ת וגם תפלה מעומד ולמשבק ק"ש לחוד בלא הברכות לזק"ש וכן לת"ק ע"כ הו"ל דקאמר וכשיגיע זק"ש קורא היינו עם הברכות מדא' הש"ס דסבר הפלה מעומד עדיף מסגאול"ת הרי דמפרש הש"ס דלת"ק ע"כ דאינו סומך גאול"ת.

ולדעת השאג"א בשי' הרשב"א הו"ל אפטר ל' לקיים גם סגאול"ת פשיאמר בביתו גם הברכות ק"ש ולסמוך להם התפלה וק"ש לחודה יקרא בזמנה ואין לומר דמייירי באין לו שהות ופנאי כ"כ קודם צאתו לדרך לומר גם הברכות עם התפלה ואי אפטר לו לסמוך גאול"ת ופליגי רק אם מחוייב עכ"פ להתפלל בביתו מעומד או שיתפלל דוקא אח"כ בקרון כדי שיסמוך גאול"ת.

אבל אם יש לו שהות לומר בביתו גם הברכות ק"ש עם התפלה לכ"ע צריף שפיראמר גם יתפלל בביתו מעומד. הו"ל ליתא דא"כ אמאי נקטה הברייטא הך דינא בגוונא דיעדינן לא הגיע זק"ש כדא' ולכשיגיע זק"ש קורא הו"ל הנה מצי לאשמועין הך דינא ופלוגטייהו ה"ל בפשיטות גם בהגיע זק"ש אלא דנחויז לדרכו ואין לו שהות כ"כ.

אי מחוייב הוא להתפלל בביתו מעומד או שמחוייב דוקא לסמוך גאול"ת. אלא ע"כ דמייירי גם פניש לו שהות ומשים דא"כ לו לקיים אף גם סגאול"ת משום דיעדינן לא הגיע זמן ק"ש פליגי ת"ק ורשב"א הי מנייהו עדיף הרי מוכח בבירור דאפי' לדעת הרשב"א ה"ל ע"כ לומר דהיכי דיעדינן לא הגיע זק"ש א"כ לקיים אף גם מצנת סגאול"ת וכ"ש דעדיף טובא הך דינא דעסקינן בי' מדינא דהבריי' ה"ל דהברייטא הו"ל מייירי אחר שהגיע זק"ש לדינא אפי' לכתחילה לכמה מהראשונים למי שהו"ל אנוס [כמ"ש התוס' שם

דַּעֲבֹדָא דְאַבְנָה דְשִׁמוּאֵל וְלוֹי הִי אַחַר שְׁעֵלָה עה"ש [כְּדַתְנִי בְּבְרִייתָא דְרִשְׁבִּי ח' ב' שְׁפִסְקוּהוּ הַפּוֹסְקִים לְהִלְכָה דְשָׂרִי הָכִי גַם לְכַתְחִילָה בְּמִי שֶׁהוּא אָנוּס וְדִיעֲבַד אִפִּי בְּלֹא אָנוּס יי"ח ק"ש מעה"ש לְדַעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וּש"פ וְהוֹקֵבַע פֶּן לְהִלְכָה בַטוֹש"ע סִי נ"ח ס"ג וְאַפ"ה הֵנִי בְּרִייתָא הַנ"ל דְּבַפ' תה"ש ל' א' בּד' ת"ק [לְגִי הָרֵא"ש שֶׁם וְהִיא הָעִיקָרִית ע' בְּמַפְרָשִׁים וּכ"ה לְהִדְיָא בְּתוֹסְפֹתָא] שְׁמַתְפַּלֵּל בְּבֵיתוֹ וּכְשִׁיגִיעַ ז"ק בְּדַרְדָּרָה קוֹרָא וְהִינּוּ עִם הַבְּרָכוֹת כַּמֶּש"ל וְע"כ הוּא רַק מְשׁוּם דְּעַדְיִין לֹא הִגִּיעַ עֵיקַר זַק"ש שֶׁהוּא סְמוּךְ לְנַה"ח לֹא אֶפְשָׁר לְקַיֵּים אַז גַּם מְצֻנָת סְגָאוֹל"ת.

כ"ש בְּדִין דְּעַסְקִינָן בִּי בַק"ש שֶׁל עֲרַבִית מִבְּעוּ"י דְּעַדְיִין לֹא הִגִּיעַ זַק"ש כִּלְל אִפִּי לְעֻנְיָן לְצֵאת יי"ח בְּדִיעֲבַד לְשִׁיטַת רִש"י דְּאַיְרִינָן בִּי כְּדַהֲבִיא מִהִירוּש' דְּהַקּוֹרָא קוֹדֵם לְכֹן לֹא יֵצֵא יי"ח וְדֹאֵי דְלֹא נִפְיָק אַז גַּם מְצֻנָת סְגָאוֹל"ת וְהַרְשָׁב"א שְׁאַמֵּר דְּהַבְּרָכוֹת לֹאוּ אַק"ש דְּנוֹקָא נִתְקַנּוּ לֹא אָמַר אֱלֵא לְעֻנְיָן דְּמִשׁוּ"ה שָׂרִי לְמִימַר הַבְּרָכוֹת אַע"ג דְּעַדְיִין לֹא הִגִּיעַ זַק"ש וְלִית בִּי מְשׁוּם לֹא תִשָּׂא וְגַם יֵצֵא יי"ח הַבְּרָכוֹת עַכ"פ אֲבָל לֹא מְשׁוּ"ה יֵצֵא אַז גַּם יי"ח מְצֻנָת סְגָאוֹל"ת.

זֶה לֹא נִמְצָא בְּד' הַרְשָׁב"א בַּת' שֶׁם ע"ש בְּסִי מ"ז וּבְסִי ס"ט וְלֹא בְּחִידוּשֵׁי וְכֹן נִרְאֶה לְהִדְיָא דַּעַת רַבִּינוּ הַגָּדוֹל הַגָּר"א ז"ל בְּבִיאָרֵיו בְּסִי מ"ו שְׁעַל מ"ש הַטּוֹר וְטוֹב לֹא מְשַׁחֲרִית שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּבִשְׁכַמְל"ו כִּי לְפַעֲמִים שׁוֹהֵינָן עִם ק"ש לְקִרוּתָהּ שְׁלֵא בְּזַמְנָהּ וְיוֹצֵא בְּזֶה כ' ע"ז רַבִּינוּ וּל"נ שְׁאִין נִכּוֹן וְכו' וְגַם מְפַנֵּי זֶה לֹא סְמוּךְ גָּאוֹל"ת עַכ"ל ע"ש וְהָכִי מוֹכַח לְכַאוּרָה מַת' רַב הָאִי ז"ל שֶׁהֲבִיאוּ הָרֵא"ש וְתַר"י בְּרִישׁ מְכִילְתֵּינן שֶׁהֲשִׁיב דַּתְפִּלָּה בְּצִיבּוֹר עֲדִיף מִסְגָּאוֹל"ת וְאִי נִימָא כְּדַעַת הַשֶּׁאֲג"א הַנ"ל הָרִי כֹּלִים לֹא מְרַא אַז גַּם בְּרָכוֹת ק"ש כְּדִי לְקַיֵּים אַז גַּם מְצֻנָת סְגָאוֹל"ת וְלִמְשַׁבֵּק ק"ש לְחֻדְהָ בְּלֹא הַבְּרָכוֹ לְצַה"כ.

אַף זֶה יֵשׁ לְדַחוּת כִּי נִרְאֶה דַּעַת רַב הָאִי ז"ל שְׁפוּבֵר שֶׁהַבְּרָכוֹת עֵיקַרְם אַק"ש דְּנוֹקָא נִתְקַנּוּ ע' מ"ש בְּשִׁמוּ הַתּוֹס' בַּר"פ הִי קוֹרָא וְהָרֵא"ש שֶׁם וּבְחִידוּשֵׁי הַרְשָׁב"א שֶׁם]: מַעֲתָה עֲדוֹן לֹא עָלְתָה אַרוּכָה לְקוֹשְׁיֵית הַתּוֹס' עַל פִּרְש"י דְּהָא בְּעִי לְמַסְמָךְ גָּאוֹל"ת ע' כַּר"י דְּקִי"ל כְּוֹנְתִי אַח"כ רֵאִיתִי בְּס' תְּמִים דַּעִים לְהַרְבֵּב"ד ז"ל שְׁכ' ג"כ בְּסִי ר"מ שֶׁהִיוּ יוֹצֵאִין יי"ח סְגָאוֹל"ת בְּהַבְּרָכוֹת שְׁאַמְרוּ עִם הַק"ש קוֹדֵם צַה"כ וִי"ח ק"ש לֹא יֵצֵאוּ אַז וְהִיוּ הַחֲבָרִים קוֹרִין ק"ש שְׁנִית בְּעוֹנְתָהּ בְּצַה"כ כִּלְל הַשְּׁלֵשָׁה פְּרָשִׁיּוֹת וְהַמּוֹן הִיוּ יוֹצֵאִים יי"ח ק"ש בְּעוֹנְתָהּ בְּפִרְשָׁה רֵאשׁוֹנָה שְׁקָרָאוּ עַל מְטַתָּם וְגַם עָלְיוּ תַקְשִׁי קוֹשְׁיֵיתָנוּ זו]: (ה) הֵן אֲמַת שֵׁשׁ מְקוֹם אֲתִי לְחַלֵּק בֵּין סְגָאוֹל"ת דְּשַׁחֲרִית לְסְגָאוֹל"ת דְּעֲרַבִית וְהוּא דִּי"ל דְּהָא דְלֹא יֵצֵא יי"ח סְגָאוֹל"ת דְּשַׁחֲרִית עַד נַה"ח אִין הַטַּעַם מְשׁוּם דְּתַלְיָא בְּהַגְעַת זַק"ש דְּנוֹקָא אֱלֵא הַטַּעַם מְשׁוּם דְּגָאוֹלָה מְעַלְיָתָא דְּהִנּוּה בְּצַפְרָא בְּמַצְרִים [שְׁכַנְגְדָה תַקְנוּ סְגָאוֹל"ת דְּשַׁחֲרִית כַּמ"ש בְּמְכִילְתֵּינן ד' ב' ט' א'] בְּנַה"ח הִנּוּה לְפִרְש"י גּוֹפְי' בַּכ"מ שְׁפִי דְּהָא דְּאַמֵּר רַב יְהוּדָה לְעוֹלָם יִכְנֹס אֲדָם בְּכִי טוֹב וְכו' הִינּוּ בְּזִרְיַחַת הַחֲמָה [עַרְש"י רִישׁ פְּסָחִים וְתַעֲנִי י' ב' וּב"ק ס' ב'] וְיִלְיָף לָהּ בַּב"ק שֶׁם מְקָרָא דְלֹא תִצָּאוּ וְגו' עַד בְּקָר וּלְפִרְש"י בְּקָר דְּהִתָּם הִינּוּ נַה"ח זְמַן יֵצֵאָה אֲבָל סְגָאוֹל"ת דְּעֲרַבִית שֶׁהִיא נִגְדַּת הַתְּחִלַּת הַגָּאוֹלָה שֶׁהִי לְהֵם מְבַעֲרָב כַּמ"ש שֶׁם וְשֶׁם הִתָּה מְזַמֵּן שְׁחִיטַת הַפֶּסַח לְעֵינֵי הַמַּצְרִיִּים אֱלוֹהֵי שְׁלֵהֶם וְשִׁתְּקוּ וְאַע"ג דְּזַמֵּן שְׁחִיטַת פֶּסַח הוּא מְחֻצוֹת הַיּוֹם וְאִילָךְ עַכ"ז כִּלְל זְמַן דְּלֹא מִיְשָׁלֵם זְמַן תְּפִלַּת הַמְּנַחָה לֹא הִגִּיעַ עַדְיִין גַּם זְמַן אֲמִירַת הַבְּרָכוֹת שְׁנִתְקַנּוּ לְת"ע לְכֹן ע"כ מְתַחִיל זְמַנָּם ג"כ

מזמן התחלה ח"ע [אף ק"ק לפי"ז דא"כ באמת אמאי לא תקנו הסגאול"ת דאורחא בתפלת המנחה וי"ל משום דהפסח הי' נשחט אחר התמיד שנגדו נתקן תפלת מנחה].

פן יש מקום לכאורה לחלק ביניהם מסברא לפרש"י גופי' ויתנישב בזה קושניית התוס' הנ"ל אפרש"י דהכא דהא בעי לסמוך גאול"ה פתרוץ השאג"א הנ"ל דיוצאין י"ח סגאול"ת גם קודם הגעת ק"ש וקושניתנו על ד' השאג"א בעובדא דאבוה דשמואל ולוי לק"מ לפי"ז אמנם הגם שיש מקום לחלק פן מ"מ מנ"ל לחלק פן מדנפשין בסברא בעלמא בלא שום ראי' ע"ז מהש"ס ותו יש גם להקשות על חילוק זה דאי פדאמרי' דהאזנה דלא תצאו וגו' עד בקר היינו עד נה"ח דוקא א"כ תקשי דהא לתרנוי' תנאי בין לר"א ובין לר"י דבמכילתין ט' א' פירושו דקרא מועד צאתה ממצרים היינו עה"ש דהא לכ"ע מעה"ש נעשה נותר וא"כ לר"א דדריש מועד צאתה ממצרים אה שורף היינועה"ש וכן לק"ש ולר"י דדריש דאוכל והולך עד צאתה ממצרים היינו ג"כ עד עה"ש ותו דהא בכל התורה בקר [ר"ל התחלת הבקר] הוא עה"ש ע' יומא כ' ב' וריש פסחים וש"מ וא"כ מנ"ל לומר דהך בקר דבבבא דלא תצאו פירושו נה"ח.

וגם הא התם גופי' כ' בהך ענינא ולא תותרו ממנו עד בקר והנותר ממנו עד בקר והנ' עד בקר הא לכ"ע פירושו ע"ה ואמאי נימא דהך בקר דבבבא דלא תצאו היינו נה"ח אלא ודאי דבאמת גם הך בקר נמי עה"ש קאמר וכדמסתבר נמי דהא טעמא הנה התם משום מזיקין כמש"ש ולא יתן המשחית וגו' ולא יהי' בכם נגף למשחית בהפתי וגו' ומשמע ביומא כ"א א' דעכ"פ משעלה עה"ש ליפא לשום מזיקין ואפי' מקרות הגבר שיהוא קודם ע"ה ליפא משום מזיקין ע"ש [אלא שי"ל דקריאה ג' דתרנגול הוא בע"ה] ומעתה הדרן לקמייטא דקו' התוס' על רש"י שכ' שיי"ח ק"ש של ערבית בקריאה שעל מטתו חזרה למקומה דהא בעי למסמך גאול"ת דאין לומר פתרוץ השאג"א מחמת קושניתנו ע"ז מברייטא דהשפיים לצאת וכו' ומעובדא דאבוה דשמואל ולוי הא מוכח להדיא דהכי דעדיין לא מטא זק"ש לא יצא אז י"ח סגאול"ת וכן מוכח גם מהרא"ש ותר"י מדהוצרך לדחוק בדחייתו ראיתו ר"ת מרב ולומר דדלמא ס"ל לרב פריב"ל דלא פהלקתא והתר"י כ' דדלמא משום מצות הוספה מחול עה"ק לא חייש לסגאול"ת ולא דחו ראיתו בפשיטות דבאמת אמר רב הברכות קודם התפלה וסמך גאול"ת.

אף זה יש לדחות די"ל דהרא"ש ותר"י לא סברי בהא פהרשפ"א וסברי דברכות אק"ש דוקא נתקנו ולכן ודאי דא"א לקרותם בלא ק"ש או בלא הגיע זק"ש אבל קושניתי הנ"ל מהש"ס במכילתין ל' ע"א על השאג"א ודאי קשה טובא וחזרה קושניית התוס' אפרש"י למקומה פנ"ל: (ו) גם אין לתרץ קושניית התוס' ולומר דרש"י לשיטתו שכ' בפ' תה"ש שם אעובדא דרב אשי בד"ה ולקעבד מר וז"ל ומשום מסמך גאול"ת פיון דמצלי קודם ק"ש לא קפדי עכ"ל הרי דס"ל לרש"י דכשמתפלל קודם שהגיע זק"ש לא בעי פלל למסמך גאול"ת וכעין שרצה השאג"א שם לדחות בזה ראיתו ר"ת מרב דצלי ש"ש בע"ש דכבר דחאה השאג"א גופי' שם מהמבואר בהך סוגיא ופירושו שם ע"ש וממילא נדחה עפי"ז גם הך שפתבנו אלא דלפי"ז הנה ק' לי' להשאג"א שם דא"כ למה ליה לרש"י לפרש פלל דמשום דעדיין לא הגיע זק"ש ל"ח לסגאול"ת ומנ"ל לרש"י דלא סגי בהך טעמא לחוד משום דתפלה מעומד עדיף אע"ג דכבר רמא עלי' מצות סגאול"ת וכ' שם

ע"ז שפָּכַר יִישָׁב זֹאת בַּמַּ"א וּלְעַנ"ד דִּישׁ מְקוֹם לְהִסָּב ד' רַש"י אֵלּוּ בְּדַרְךָ אַחֲרַת לֹא
 כְּדֹסְבֵר הַשֶּׁאֵג"א בְּכַוֵּנָתוֹ וְה"נ יֵשׁ לְדַקְדָּק מְלִישְׁנֵי דְרַש"י דְּאֵי כְּדֹסְבֵר אִיהוּ ו"ל בְּכַוֵּנָתוֹ
 הו"ל לְרַש"י לְמַכְתָּב בֵּינוֹן דְּמַצְלֵי קוֹדֵם זְמַן ק"ש כו' אֲמַנְם מֵאַחַר שְׁאִין מְוַכְרַח כ"כ לְזוֹמֵר
 כֵּן בַּד' רַש"י ו"ל בְּטִלְהָ דַעֲתֵי נִגְדַּד דַּעֲתַת הַשֶּׁאֵגַת אַרְי' ו"ל: וְהִנֵּה כְּבוֹד יְדִידֵי הָרַב הַגָּאוֹן
 הַמְּפֹרָסִים כַּש"ת מוהר"ר אֶלְעָזָר מִשֵּׁה הַלְוֵי נ"י הוֹרוּי"ץ אַב"ד דַּק"ק פִּינְסֵק בְּהַגִּיעַ
 לְיָדוֹ קוֹנְטְרָסִי הַלְזוֹ כְּתַב אֵלַי בְּתוֹךְ שְׁאָר דְּבָרָיו וְז"ל וְדַבְרֵי רַש"י ו"ל בַּפ' תַּה"ש הֵם
 וּלְשׁוֹנָם וּמְקוֹמָם עֲדִים נְאֻמָּיִם עַל מַחְשְׁבָתוֹ ו"ל שְׁלֹא כַּד' הַשֶּׁאֵג"א ו"ל בְּכַוֵּנָתוֹ וְרוּחַ
 עֲנָנָה יִתְיַרְהֵא אֶלְבִישְׁתִּי לַכַּת"ר שְׁבִיטֵל דַּעֲתוֹ בְּזֶה מִפְּנֵי מִיעוּט הַהִכְרַח וּלְדַעֲתֵי הַכְּרַח גְּדוּל
 הוּא דְכִינוֹן דְּבַגְמ' אֲמָרוּ בְּטַעֲמָא דִּידְהוּ מִשׁוּם תְּפִלָּה מְעוֹמֵד עֲדִיף לָמָּה לִי לְרַש"י ו"ל
 לְאוֹסוֹפִי מ"ט דְכִינוֹן דְּמַצְלוֹ קוֹדֵם ק"ש וְעוֹד דְּאֵי בְּעֵי לְמִימַר הֵכִי הוּל"ל אֲמִילְתִּינְהוּ גּוֹפִי
 וְאַמַּאי נָטַר עַד הַשְׁתָּא וְגַם לִישְׁנָא דְרַש"י בְּדִיבּוּר זֶה וְשִׁאחֲרֵיו מוֹכִיחַ דְּמִשׁוּם דְּתַפְלָה
 קוֹדֶמֶת לַק"ש קְאָמַר וְלֹא מִשׁוּם שְׁלֹא הִגִּיעַ זַק"ש וְכַמ"ש גַּם כַּת"ר אֶלְא דְהִנֵּה קִשְׁהָ לִי
 לְרַש"י ו"ל אֲדַמְקִשׁוּ לִי לְרַב אֲשֵׁי דְלִיעֵבַד כַּדַּאבְד"ש וְלוֹי לְקִשׁוּ לָמָּה לָּךְ לְתַפְלָה דְמִינְשׁוּב
 דְהָא אַבְד"ש וְלוֹי לֹא הוּוּ מְצַלוֹ בְּתַר ק"ש כָּלֵל וּמָה עֲנִין דְרַב אֲשֵׁי לְדִידְהוּ: דְאִינְהוּ הוּוּ
 מִקְדָּמֵי מִשׁוּם אוֹרְחָא אֶבְל ר"א דְמַצְלֵי בְּתַר הַדְרָשָׁה ל"ל לְאַקְדוּמֵי תְּפִלָּה אֶלְא דְכָל שְׁלֹא
 הַתְּפִלָּל קוֹדֵם ק"ש אֲסוּר לְהַפְסִיק בֵּין גְּאוּל"ת שְׁדוּמָה לְאוּהִבּוּ שֶׁל מְלָךְ שְׁדַפְּקַע עַל פְּתַחוֹ
 וְהַפְּלִיג מִמֶּנּוּ כַּמ"ש רַש"י ו"ל ד"ד בְּשֵׁם הַיְרוּש' וְהַפְּלִיגְתָּא דַּת"ק וְרַשְׁבַּ"א אֵינּוּ אֶלְא
 בְּבָא לְהַקְדִּים הַתְּפִלָּה ז"ש רַש"י ו"ל כִּינוֹן דְּמַצְלֵי קוֹדֵם ק"ש לֹא קִפְדֵי ר"ל בְּמְקוֹם תְּפִלָּה
 מְעוֹמֵד וְכֵן ד' רַש"י ו"ל בְּדִיבּוּר שֶׁאֲח"ז עַל אֲנָפִן הַלְזוֹ יְסוּבוּ וְאוּלַּי גַּם כַּוֵּנָת כַּת"ר כֵּן נְאִי
 אִיהוּ בְּטִיל אֲנָן לֹא מְבַטְלִינָן עַכ"ל הָרַב הַגָּ"ל: (ז) אֲמַנְם לְעַנ"ד דִּישׁ לְתַרְץ קו' הַתּוֹס'
 הַגָּ"ל אַפְרַש"י בְּפִשְׁטוּת דְרַש"י ו"ל יְפִסּוּק פְּרִיב"ל וְלֹא כַּר' יוֹחֲנָן פְּדַעַת הַסְּדֵר תַּנְאִים
 וְאַמּוֹרָאִים שְׁפוּסֵק בְּכָל מְקוֹם פְּרִיב"ל נִגְדַּד ר' יוֹחֲנָן וְכ"כ הַתּוֹס' בַּפ' וְאַלּוֹ נְאֻמְרִין ל"ט
 רִישׁ ע"א בְּשֵׁם ר"ח וְכ"כ בַּת' הַרְשָׁב"א ח"א ס' תַּס"ד בְּסוּף ד' הַשְׁאוּל וּבַתְּשׁוּבָתוֹ שְׁם
 כ' דְהוּא פְּלוּגְתָּא וְכֵן הִבִּיא הָרַא"ש בַּפ' לְוִלָּב וְעַרְבָה פְּלוּגְתָּא בְּזֶה [וְע' הַגַּמ"י פ"ט מַה
 גִּירוּשִׁין מַב"ה] וְאַע"ג דְּהִקָּא הָא בְּרִי' דְקוֹרָא ק"ש וּמַתְּפִלָּל מְסִיעַ לִי לַר' יוֹחֲנָן י"ל
 דְרַש"י ס"ל כְּרַב עֲמָרָם שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' וְהָרַא"ש בַּד"ד ע"ב דַּר"י וְרִיב"ל פְּלִיגֵי רַק לְמ"ד
 תַּע"ח וְכֵן הַבְּרִי' דְמְסִיעַ לַר"י אֲמָרִינָן הֵתָם לְחַד שְׁיַנּוּיָא דַס"ל תַּע"ח וִי"ל דְגַם שְׁיַנּוּיָא
 הַלְזוֹ לֹא לְאַיְפְלוּגֵי אֲתֵי עַל הַאִיבְעִיָּא אֶלְא הוֹסִיף עוֹד טַעַם דְּאִיכָּא נְמִי אֲוֹנָס שְׁיַנְיָה וּלְפִי"ז
 לְמַאי דַקִּי"ל דַּת"ע רְשׁוּת א"צ לְסִמְנָךְ גְּאוּל"ת עַרְבִית וּמָה שְׁהַקְשׁוּ הַתּוֹס' וְהָרַא"ש עַל
 רַב עֲמָרָם דַּא"כ הָא צְרִיכִין לְמִיפְסַק דַּת"ע דְהָא רַב וְר' יוֹחֲנָן ה' כַּר"י הִנֵּה לְגִירְסַתְנוּ
 בַּפ' תַּה"ש כ"ז ב' וְרַבָּא אָמַר ה' כְּדַבְרֵי הָאוּמַר רְשׁוּת לַק"מ דַּא"כ וְדַאי ה' פְּרַבָּא דְבַתְרָאָה
 הוּא וִי"ל דְכֵן הִי הַגִּירְסָא גַּם לְפָנֵי רַש"י ו"ל וְהַשְׁתָּא דְאַתִּינָן לְהִכִּי תוּ לֹא צְרִיכִינוּ לְמִימַר
 דְרַש"י ו"ל פּוֹסֵק פְּרִיב"ל לְגַבֵּי ר"י.

כִּי הִקְשָׁה לִי ע"ז יְדִידֵי הָרַב הַגָּדוֹל מ' חַיִּים בְּרַלִּין נ"י מִשְׁקִלָּאב נִכְדַּד דוּדֵי הָרַב הַגָּאוֹן
 הַחֲסִיד מ' חַיִּים ו"ל מְנוּןִלְאִזִּין מְעוּבָד דְמַר זוּטְרָא שְׁבַקְדוּשִׁין כ"ג א' דְמוּכַח דְפִסִּיק כַּר'
 יוֹחֲנָן לְגַבֵּי רִיב"ל [וְהַגַּם שְׁאִינְהָ קוֹשְׁיָא דְהָא רַש"י ו"ל כְּפִי הַגִּירְסָא שְׁהִי לְפָנָיו וּדְלֹא
 כְּאַבָּא שְׁאוּל הוֹכְרַח לְפָרִישׁ כֵּן וְנִימָא דְמַר זוּטְרָא סְבַר כַּר"מ דְּאִין הִלְכָה כְּאַבָּא שְׁאוּל
 ע"ש הֵיטֵב] וּמַעֲתָה א"ש גַּם אֵי יְסַבּוֹר רַש"י ו"ל שְׁבַכ"מ ה' כַּר"י לְגַבֵּי רִיב"ל דְּהִקָּא

משום דלרְבָא לָא בְּעֵי לְמִסְמָה גאולת"ע גַּם לר' יוחנן וכן הביא הב"י בסי' ס"ט בְּשֵׁם ס' המנהיג שְׁלֵמ"ד תע"ר א"צ לְמִסְמָה גאולת"ע ע"ש וכן פ' הַרְשָׁבָא בְּחִידוּשֵׁי וָשֵׁם וּאֵע"ג דְּהַאֲדִנְא קְבֻעָה חוּבָה לַת"ע כַּמ"ש הַרְאִשׁוּנִים ו"ל י"ל דְּאֲדַעְתָּא דְּהָכִי קְבֻלוּהָ חוּבָה דְּלָא לְמִסְמָה בְּהָ גאול"ת.

דְּהָא ע"כ צ"ל פֶּן לַד' הַרְשָׁבָא בְּחִי י"ל פֶּן גַּם לְדַעַת רִש"י ו"ל: אֵלָא דַּלְפִי"ז אֶפְתִּי תִקְשִׁי דַּמְנַ"ל לְהַש"ס לְהוֹכִיחַ בְּפ' תַּה"ש כ"ז א' דַּמְדַּר"ה וְרַבְּנָן לָא צְלִי עַד אֲנִרְתָּא ש"מ אִין הִלְכָה כַּר' יְהוּדָה דְּלָמָא אֵינְהוּ נְמִי כַּר"י ס"ל פְּרַבְּם רַב וּדְלָא מְצִלוּ עַד אֲנִרְתָּא הוּא מְשׁוּם דַּס"ל תַּע"ח וַס"ל נְמִי כַּר' יוֹחֲנָן וְרַצְוּ לְסַגְּאוֹלַת"ע וְק"ש בְּזִמְנָן שְׂכִיבָה תִּלְיָא דְּהוּא מִצְה"כ דְּוִקָא אַח"כ רְאִיתִי שְׁגַם הַשְּׂאֵג"א ו"ל כ' זֶה לְיִשְׁבַּב בְּזֶה דְּחִינִית הָרָא"ש רְאִינָה ר"ת ע"ש וּלְפַמ"ש בְּדַעַת רִש"י תִּקְשִׁי הָךְ טוּבָא לְפִי הָאָמַת וְכַמ"ש [וַע' מ"ש בְּזֶה עוֹד לְקַמְן בְּדַבְּרֵי בַּס"ד בְּשִׁיטַת ר"ת ו"ל]: (ח) וְהִנֵּה לְפַמ"ש הַהֲג"א מַא"ז בַּפ"ק דְּמְכִילְתִּין ס' יו"ד בְּשִׁבְתָּ א"צ לְסַגְּאוֹל"ת מְשׁוּם דְּשִׁבְתָּ לָאוּ יוֹם צָרָה הוּא הִי נִרְאָה לְכַאֲרָה לְיִשְׁבַּב קו' זו.

וְהוּא דְּהָא דַּא' דַּר"ה וְרַבְּנָן לָא הָווּ מְצִלִי עַד אֲנִרְתָּא ר"ל דְּגַם בְּלִיל שִׁבְתָּ לָא הָווּ מְצִלִי עַד אֲנִרְתָּא בְּהָךְ גְּוֹנֵי מְמַשׁ פְּרַב דְּצִלִי ש"ש בַּע"ש וּמְשׁו"ה לִיכָא לְמִמַּר דְּמְשׁוּם סַגְּאוֹל"ת אַחְרֵי הַתְּפִלָּה שְׁל עַרְבִית עַד אֲנִרְתָּא דְּהָא בְּשִׁבְתָּ לַכ"ע לָא בְּעֵי כְּלָל לְמִסְמָה גאול"ת וְלָכוּן שְׁפִיר מוֹכִיחַ הַש"ס דַּע"כ הֵינְנוּ מְשׁוּם דַּס"ל לַר"ה וְרַבְּנָן דְּאִין ה' כַּר' יְהוּדָה אֵלָא פְּרַבְּנָן דְּזִמְנָן ת"ע גּוֹפְנִי ג"כ הוּא בַּצְה"כ דְּוִקָא.

אָךְ בְּאָמַת זֶה לָא תַּעֲלָה אַרוּכָה לְקוֹשְׁיָא זו. דְּנִרְאָה בְּרוּר דְּגַם אִי נִימָא דְּבִשְׁבְּתָּ לָא בְּעֵי כְּלָל לְמִסְמָה גאול"ת הֵינְנוּ רַק דְּרִשְׁאֵי לְהַפְּסִיק בִּינֵיהֶם.

וְאִין צְרִיף לְהַתְּכִיפָם אֶבֶל מ"מ וְדַאי בְּעֵי לַר' יוֹחֲנָן לְעוֹלָם ק"ש וְאַח"כ תְּפִלָּה מְקַרָּא דּוּבְשִׁבְבָה וּבְקוּמָה לְפּוּם מַאי דְּדַרְיָשׁ לָהּ אִיהוּ דְּבַעֲנִין הַהִיקְשׁ שְׂכִיבָה לְקִימָה מַה שְׁיִיף כְּלָל לְחַלְקָ בֵּין חוּל לְשִׁבְתָּ.

וְתַדַּע דַּע"כ עֵינְךָ אֶהְקִישָׁא דְּקַרָּא דּוּבְשִׁבְבָה וּבְקוּמָה סְמִיף ר' יוֹחֲנָן דַּאי מְסַבְּרָא לְחוּד א"כ לְרִיב"ל דְּסַבְּרָ מְשׁוּם דְּגַאֲוִלָּה דְּבַאֲנִרְתָּא לָא הָוָה גְּאֹלָה מְעַלְיִיתָא הָא וְדַאי אִי בְּעֵי אֵינְשׁ מְצִי גַּם לְכַתְּחִילָה לְקַרְוָא ק"ש וְאַח"כ תְּפִלָּה וְהִיכִי דְּבַעֲנִי מְצִי עֵבִיד וְלִישְׁנִי דְּרִיב"ל דַּא' תְּפִלוֹת בְּאֶמְצַע תְּקַנּוּם הָא מ' דַּע"כ פ' לְכַתְּחִילָה בְּעֵי לְדִידְנִי ת"ע וְאַח"כ ק"ש דְּוִקָא וְתוּ דַּאלַת"ה מַאי קַא' הַש"ס סִינְעַתָּא לַר"י מִהַבְּרִייתָא דְּתַנִּי בְּהָ קוּרָא ק"ש וּמְתַפְּלֵל הָא גַּם לְרִיב"ל שְׁרִי לְמִיעֵבַד גַּם הָכִי אֶפְי' לְכַתְּחִילָה וַע"כ צ"ל לְרִיב"ל דְּגַם לְהַסְבְּרָא עֵינְךָ אֶהְקִישָׁא דְּקַרָּא סְמִיף לְפּוּם מַאי דְּדַרְיָשׁ לִי אִיהוּ וּמַעֲתָה הָרִי הַדְּרָה קוֹשְׁיִיתִי הַנְּ"ל עַל מ"ש לְשִׁי רִש"י לְזַנְכְּתָה דְּגַם אִי נִימָא דַּר"ה וְרַבְּנָן לָא מְצִלוּ גַּם ת"ע דְּשִׁבְתָּ עַד אֲנִרְתָּא אֶפְתִּי תִקְשִׁי דַּמְנַ"ל לְהַש"ס לְהוֹכִיחַ מְזֶה דַּס"ל לַר"ה וְרַבְּנָן דְּאִין ה' כַּר"י דְּלָמָא אֵינְהוּ נְמִי כַּר"י ס"ל וּדְלָא צְלוּ עַד אֲנִרְתָּא הוּא מְשׁוּם דַּס"ל כַּר' יוֹחֲנָן וְכַדִּי לְהַקְדִּים ק"ש לְתַפְּלָה מְשׁו"ה אַחְרֵיהּ עַד צַה"כ וּמְשׁוּם דְּזַק"ש תְּלוּי בַּצְה"כ דְּוִקָא: (ט) לְזַאת נִלְעַנְד"ד לּוֹמַר לְשִׁי רִש"י דַּר"י וְרִיב"ל תְּרַנּוּנֵי ל"פ אֵלָא לְמַ"ד תַּע"ח פְּדַעַת רַב עֲמָרָם וְכַמְש"ל בָּאוֹת (חִית) אֶבֶל לְמַ"ד תַּע"ר מְלַבֵּד דְּלָא בְּעֵי אֶלְיָבִי לְמִסְמָה גאול"ת וְכַד רַב עֲמָרָם הַנְּ"ל וְכַמְש"ל שְׁם דְּלִגְרִסְתִּינוּ בַּדְּכ"ז ב' וְרַבָּא א' ה' כַּד הָאוּמַר רְשׁוּת לְק"מ קו' הַתּוֹס' שְׁם

על ר"ע אלא דלא קפדי נמי אליבין להקדים ק"ש לתפלה והי מנייהו דבעי מקדים והטעם בזה י"ל כעין שכי הרמב"ם בפ"ג מה' תפלה ה"ז שלפי שתע"ר אין מדקדקין כ"כ בזמנה ולכן רש"אין להתפלל שבת בע"ש ושל מ"ש בשבת ה"נ נימ' אגון מדנפשיין כה"ג לשי' רש"י דלמ"ד תע"ר אין מדקדקין כ"כ בהקדמת ק"ש לתפלה והי מנייהו דבעי מקדים.

והשתא דאמינו להך סברא הנה בירוש' פתה"ש אמרי' ר' אבא ורב הונא בשם רב תפלת נעילה פוטרת של ערב וא' שם דלמ"ד תע"ר נעילה פוטרתה והביאהו התוס' בפ' יוה"כ פ"ז ב' והרא"ש בר"פ תה"ש ע"ש.

והגם שפונגית הירוש' שם חולקת אפונגיא דש"ס דילן שבפ' יוה"כ שם כמ"ש התוס' והרא"ש שם מ"מ למדנו מד' הירוש' דר"ה ס"ל תע"ר דבהא לא מצינו בפבלי חולק אליבא דר"ה ומעתה א"ש הוכחת הש"ס מדר"ה ורבנן תלמידיו [דמסתמא סברי נמי פנותי דתע"ר] לא הוו מצלו עד אורתא ש"מ דאין ה' כר"י דל"ל דאיחרוה משום סגאול"ת או משום קדימת ק"ש לתפלה דהא אינהו ס"ל דתע"ר פנ"ל ולדידהו הא לא בעי פלל למסמך גאול"ת ולא להקדים ק"ש לתפלה אפי' לכתחילה כמ"ש [ועיין מ"ש עוד בזה להלן בדברי בשי' ר"ת ז"ל]: (י) אף עדיין ק' טובא לשי' רש"י ז"ל דאפתי איך שרי למיכל סעודת הלילה קודם ק"ש בזמנה.

דאסרוה חכמים כמ"ש בפריי' ד"ד ע"ב במכילתין. וכדקשה עלה תר"י בריש מכילתין [ועיין בתמים דעים להראב"ד בסי' קי"ח ובסי' ר"מ] ועב"י בסי' רס"ז שתיירץ ע"ז דכיון דאיכא רבנותא דפסקי דמפלה מ"נ ואילף הוי זק"ש אע"ג דמשום דאיכא מאן דס"ל דלא הוי זמנה עד צה"כ חוזר לקרותה משתחשף מ"מ לא מקרי אןכל קודם ק"ש עכ"ל עדיין אין תירוץ מספיק אלא לדין דלדין פלוגתא דרבנותא היא רש"י ור"ת אף לד' רש"י גופי' דס"ל דהקורא קודם לכן לא יצא י"ח פדהביא מהירוש' אפתי הקושיא באתרה קיימה לדין איך כ' שפומכין על הק"ש שעה מ"ט דעכ"ז איך מותר לעבור על ד' חכמים לאכול סעודת הלילה קודם ק"ש ואדרבה הי' מקום לו' דגרע טפי לענין זה אי קראה קודם זמנה בבהכנ"ס מאם לא הי' קוראה פלל קודם זמנה דאם עדיין לא קראה פלל עכ"פ הוא יודע בנפשו דחייבא רמיא עלי' וכ"ע ידעי לה האידנא משא"כ פשכר קראה בבהכנ"ס הא לאו כ"ע דינא גמירי למידע דלא נפיק פלל בקריאה זו וסביר דכבר נפיק י"ח ולא יזהר כ"כ להקפיד לקרוא על מטתו שעיקרה אינו חיוב כ"כ ונתקנה רק מפני המזיקין אלא שפכר פתבנו בריש דברינו באות א' דע"כ דרש"י לא חייש להך חששא דשמא לא יזהר ויקפיד כ"כ בק"ש שעל המטה פי היכי דלא תקשי עליו קושיא הראשונה של התוס' כמ"ש אף איך שיהי' עכ"פ ודאי דלא קיל הך מאם לא קראה פלל.

ואולי י"ל דכיון דסמכי אק"ש שעה"מ שרי למיכל תחילה ולא חיישי שמא ישפח מלקרותה. פיון שי"ל עת מוגבל ורגיל תמיד לקרותה עמ"ט לא חיישי לשכחה וכן ראיתי אח"כ בט"ז בסי' רל"ה סק"ג כ' פן ונ"ל להוסיף עוד בזה ולומר דדמי ממש למ"ש הרא"ש בפ"ק דמכילתין רס"י ז' על מ"ש רש"י שגם ללמוד קודם התפלה אסור כ' ע"ז הרא"ש דאפשר דמירי רק באדם המתפלל בבית מדרשו ואינו רגיל לילה לבהכנ"ס דאיכא למיחש דלמא מיטרד בגירסי' ויעבור זמן תפלה וק"ש ע"כ אכל מי שרגיל לילה לבהכנ"ס לא חיישינו דלמא מטרדת גירסתו ישפח רגילותו וא"כ ה"נ דכונתה פיון שהיא

רגיל לקרותה עמ"ט ואין לדחות זה ולומר דא"כ תקשי באמת אמאי אפרו פלל אכילה ושת' קודם ק"ש פינו דמסתמא ודאי יישן אח"כ וקודם השינה הא ודאי יקרא ק"ש עמ"ט: אלא ע"כ דהיינו משום אונס שינה חיישינן שמה תחטפנו שינה פתאום ולא יקראנה וכדדניק לישנא דברי' דתני בה וחוטפתו שינה וא"כ ה"נ דאיכא למיחש לה בשקרא בהבהכנ"ס קודם זמנה הא לא תברא תדא דהא הברי' מיירי שלא התפלל ג"כ עדיין כדקתני בה וקורא ק"ש ומתפלל וא"כ אסרוה לאכילה ושת' משום קודם תפלה ותו דגם אפי' אם פבר התפלל אלא שעדיין לא קרא ק"ש ג"כ לא תברא דמשמע דבימי התנאים עדין לא פשטה מצות ק"ש שעל המטה בין המון עמי הארץ והא דאמר בפ' הרוואה (ס' ב') הנכנס לישן עמ"ט אומר משמע ישראל עד והי' א"ש נראה דלאו ברייתא היא אלא סתמא דהש"ס קא' לה כדמשמע מלישגי דריב"ל ד' ב' שהוא הוא שחידש הך מלתא דאעפ"י שקרא בהכנ"ס מצוה לקרותה עמ"ט ואפילו אי הנה הך דפ' הרוואה ברייתא ע"כ דלאו כו"ע הו' ידעי לה מדאיצטריה ריב"ל לאשמועי' לה וגם הוא לא ידע להך ברייתא דאלה"כ לא הנה לי' למימרה מימרא דנפשי' כה"ל ליישב שיטת רש"י ז"ל: (יא) ומעתה אבוא בס"ד לשיטת ר"ת ז"ל שהביאו התוס' בריש מכילתין שכ' דאדרבה ק"ש נשל בהכנ"ס עיקר והא דאנו קורין כ"כ מבעו"י היינו משום דקי"ל כר' יהודה דא' בפ' תה"ש דזמן תהמ"נ הוא עד פלג המנחה ומתחיל מיד זת"ע עכ"ל הא דקיבלי' לר"ת דלר"י מתחיל זת"ע תיקף מפלגה"מ ואילך ודאי הכי מוכח בבירור בפ' תה"ש פ"ז א' דמוכיח רב חסדא מדצלי רב ש"ש בע"ש ש"מ ה' כר"י ואי נימא דגם ר' יהודה אע"ג דזמן תפלת המנחה מישלם בפלגה"מ מ"מ לא מתחילא זת"ע עד צה"כ א"כ הא אדרבה ק' על רב גופי' הא עבד דלא פמאן וכו' ק' לפי"ז מה דקאמ' הש"ס אדרבה מדר"ה ורפנו לא הו' מצלי עד אורתא ש"מ אין ה' כר"י מאי מוכח לפי"ז דאין ה' כר"י הא גם לר"י דינא הכי אלא ודאי דלר"י תיקף דמישלם זמן תפלת המנחה בפלגה"מ מתחיל אז זמן ת"ע [ומוכח להדיא דעת ר"ת דסובר דהא דאמרי רפנו דר"י תפהמ"נ עד הערב היינו צה"כ דלא כתר"י שם בר"פ תה"ש דהיינו עד תחילת השקיעה ע"ש ומשם ואילך מתחיל זמן ק"ש ות"ע פנ"ל דאלתה"כ מתניתין דתני בה משעה שהפגנים וכו' והירוש' שהביא רש"י דהקורא קודם צה"כ ל"י י"ח יהי' דלא פמאן לא כרפנו ולא כר"י וכו' שארי תנאי שבהברייתא דריש מכילתין דמקדמי זק"ש רק זמן מועט קודם צה"כ.

הא ע"כ דסברי כרפנו דר"י רק דסברי הני תנאי דהיינו ערב דאמרי רפנו דר"י ולא צה"כ ממש ומתניתין וחקמים דבברייתא שם ס"ל דערב דאמרי רפנו דר"י היינו צה"כ ממש אבל דנימא דערב דאמרי רפנו דר"י היינו תחילת השקיעה לא אישתכח שום תנא דסבר הכי וכ"ז לדעת ר"ת שפובר דזק"ש ש"ע תליא בזמן ת"ע אבל לדעת הרא"ש וש"פ דסברי דזק"ש לא תליא פלל בזת"ע לק"מ מהא על התר"י] וע' מ"ש אג"ה להלן ודו"ק: (יב) אמנם בעיקר ד' ר"ת שסמך לומר דעבדינן כר"י משום דאמרי' בפ' תה"ש דהשתא דלא אתמר ה' לא פמר ולא פמר דעבד כמ"ע ודעבד כמ"ע יש לעיין בזה דהנה פבר הקשה עליו השאג"א ז"ל ברס"י ג' וז"ל בקיצור ואני תמה דהרי הא דקא' השתא דל"א ה' וכו' דעבד פמר עבד וכו' היינו משום דכיון דתפלה דרפנו אנלי' בספיקו להקל אבל ק"ש דהנה מה"ת הא ספיקא דאורייתא לחומרא ודלמא הלכה כרפנו ואין מתחיל זמן ק"ש ש"ע אלא מצה"כ ע"ש וכ' שם דהתוס' לטעמייהו אנלי' דס"ל דהלכה כמ"ד

ק"ש דרבנן כמ"ש הוא ז"ל בשמם בסי' א' וה"נ ס"ל לר"ת וכן הקשה ותירץ קו' זו ותירץ זה בריש ס' מים חיים לבעל הפר"ח ז"ל [נהוא מד' התוס' פ' התכלת מ"ג ב' ד"ה ואיזו ובר"פ ואלו נאמרין ד"ה ק"ש וע' עוד בד' התוס' סנפה י"א א' בד"ה דרב עמרם ובב"ק פ"ז א' ד"ה וכן הי' וכו'] ודבריהם ז"ל אלו צריכים ביאור דמ"ש דהא דאמרו דעבד כמ"ע ודעבד כמ"ע היינו משום דתפלה דרבנן הנה פנונתם ז"ל ע"כ אשעת הדחק לביד דאז שרי למסמך גם איחיד נגד רבים במילי דרבנן כדא' בפ"ק דנדה ו' ב' וכמ"ש השאג"א ז"ל בעצמו להלן בסי' הנ"ל ביישוב שי' רש"י [וע' בפ"א דעדידות משנה ה' לפי ראשון דהראב"ד שם ובעירובין מ"ו א' ובתוספתא שהביא הראב"ד בעדידות שם.

וע' בת' הרשב"א ח"א סי' רנ"ג ורשב"ן בפסקיו לנדה שם ולענ"ד נראה דאי פנונת הש"ס דקא' והשתא דלא אתמר ה' דלא כמר וכו' דעבד כו' הוא רק אשעה"ד דנקא הו"ל להש"ס לפרושי הך בהדיא וכדא' בנדה שם פדאי הוא ר"א לסמוך עליו בשעה"ד וכן במקילתין ט' א' ובפ' פירה מ"ה א' ובפ' המביא תניין י"ט א' פדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד ותו מדקאמר הש"ס אתרנוייהו אדר"י ורבנן דעבד כמ"ע ודעבד כמ"ע [רק שלא יעשה התרי קולי דסתרי אהדדי] והא אמאן דעבד כרבנן נדאי דשפיר עבד לכהחילה ממש גם שלא בשעה"ד דהא רבים ניהו מ' דבהך גנונא ממש הוא גם הא דקא' דעבד כר"י עבד דהא בחד לישנא אמרה הש"ס [וע' בסוף הקונטרס מ"ש עוד בענין זה] וא"כ ע"כ דצ"ל הטעם דלהכי דעבד גם כר"י עבד ואפ"י שלא בשעה"ד היינו משום דס"ל לסתמא דהש"ס הך דתע"ר ולהכי אין מדקדקין כ"כ בזמנה גם אם עושה פניחיד נגד רבים וכן הרמב"ם בפ"ג מה' תפלה ה"ד כ' להדיא טעם זה כמש"ל אות ט' [ואין להקשות דלפי"ז עכ"פ השתא דשוין עלן תע"ח מעתה אפתי איך שרי לן למסמך לענין זמנה אר' יהודה גם שלא בשעה"ד די"ל דכיון דמשום קבלתנו לחוד אתינן עלה אדעתא דהכי קבלנוה פחוה לכתחילה דתשרי לן למיעבד בה כר"י.

ותו דלפמ"ש הרא"ש בפ' תה"ש ס"ב דאע"ג דהתפלל בשאר לילית לא מקרי משו"ה שוי' פחוה לאותו פעם שעדיין לא התפלל אותה לק"מ ופ' שם ס"ז ועוד דאפשר דבאמת משום שעה"ד היינו דנוחקא דציבורא הוא דנהגו כר"י וכמ"ש אפ"ה בסמוך בס"ד] וא"כ לענין ק"ש דאפילו למ"ד דהוא מדרבנן עכ"פ הא חובה היא נדאי: עדיין לא שמענו ממה דקאמר הש"ס לענין ת"ע דעבד כר"י עבדי דיהא שרי למיעבד הכי גם לענין ק"ש דחובה היא לכ"ע [ואין לומר דאי ק"ש דרבנן ממילא נשמע דכיון דלענין ת"ע מצלי אפילו שלא בשעה"ד מפלג"ה ואילך א"כ הא ע"כ דצריך אז לקרוא גם ק"ש משום סגאול"ת ומשום הקדמת ק"ש לתפלה כמש"ל אות ח' ז"א דסמיכת גאול"ת [או הקדמת ק"ש לתפלה] אינו מעכב גם לר' יוחנן כמ"ש הרמב"ן במלחמות בפירקין ח' ב' ולא קאמר הש"ס דעבד כר"י עבד אלא לענין דיוצא אז י"ח ת"ע ומצנות סגאול"ת לא מירי התם.

וע"כ מוכרחין אנו לומר פן לפי מה דנקטי' דלא כר"ת ולא תלוי זק"ש בזת"ע אלא בזמן שכיבה וא"כ הלא תשאר לנו הקושיא באמת אהך גופי' דקאמר הש"ס דעבד כר"י עבד דהא לפי מה דפסקינן כר"י הא בעי למסמך גאול"ת וגם להקדים עכ"פ ק"ש לתפלה וע"כ צריך לומר כמ"ש דמשום דס"ל לסתמא דהש"ס הך דתע"ר ולהכי אין מדקדקין כ"כ בה על סגאול"ת ולא על הקדמת ק"ש לתפלה]: (יג) אלא שיש לומר שהש"ס דאמר

דַּעֲבַד כְּמַר עֲבַד וְדַעֲבַד כַּמֵּ"ע קָאֵי וְדָאֵי רַק אֲתַפְלָה וְלָא אַק"ש וְאַפְּלוּ שְׁלֵא בִּשְׁעַת הַדְּחַק כְּדֵהוּכְחֵנוּ וּמְשׁוּם דַּת"ע רְשׁוּת הִיא מְשׁו"ה סְמְכִינָן שְׁפִיר אַר"י נְגַד רַבְּנָן וְכַדְאֶסְפְּרִינָן לָהּ בַּס"ד אֲלָא דְאַנְן נִימָא מְדַנְפְּשִׁין לְדִינָן מִפְּתַח הַדְּ דַּפ"ק דְנִדְהָ ו' ב' וְדַמְכִילְתִּין ט' א' וּש"מ הַנְּ"ל לְמַסְמָהּ בִּשְׁעָה"ד עַל ר"י לְעַנְיָן ק"ש ש"ע לְדַעַת ר"ת דְסָבַר ע"כ דַּק"ש דְרַבְּנָן כַּמֵּש"ל שְׁם בְּשֵׁם הַשְּׂאֵג"א וְהַפְר"ח וּלְפִי"ז יְהֵא תִּלְיָא הַדְּ בְּפִלְגְּתִי דְהַרְשָׁב"א בַּת' סִי רַנ"ג הַנְּ"ל עִם הַרְשָׁב"ץ בְּפִסְקִי לְנִדְהָ שְׁם אֵי שְׁרִי גַם לְדִידָן מְדַנְפְּשִׁין לְסַמְנָהּ בִּשְׁעָה"ד אֵיחִיד נְגַד רַבִּים אַע"ג דְּלָא אֲתַמַּר עַלְהָ בִּשְׁ"ס דְכַדְאֵי הוּא אוֹתוּ יַחֲדִיד לְסַמְנָהּ עַלְיוּ בְּאוֹתוּ הַדְּיָן בִּשְׁעָה"ד וְיֵהֵא מוּכַח מַד' ר"ת פֶּאֶן דַּס"ל כְּדַעַת הַרְשָׁב"א שְׁם דְגַם לְדִידָן שְׁרִי לְמַסְמָהּ בִּשְׁעָה"ד גַּם אֵיחִיד נְגַד רַבִּים וְעַבְד"מ בַּא"ה ע"ס כ"ז אוֹת ג' מַה שְׁהִבִּיא בְּשֵׁם הַרְד"ך בַּת' בֵּית ד' [וְע' בְּמֵאוֹר רִישׁ מְכִילְתִּין שַׁכ"ג כ"כ דְכִינָן דְנִפְיִשִׁין פְּלוּגְתָּא דְתַנְאֵי בְּהֵאֵי מְלִתָּא וְלָא אֵיפְסָקָא הִלְכְתָּא בְּהִדְיָא מְשׁוּם דְנוֹחָקָא דְצִיבוּרָא אַם עָשׂוּ פְּאָחַד מְהֵם מַה שְׁעָשׂוּ עָשׂוּ וְכַדְאֵי הוּא אָחַד מִן הַתַּנְאִים הַנְּזַפְרִים בְּעַנְיָן זֶה לְסַמְנָהּ עַלְיוּ בִּשְׁעָה הַדְּחַק עַכ"ל וְגַם בְּדַבְרֵי ו' ל' יֵשׁ לְדוֹן פֶּל מ"ש]: (י'ד) עוֹד יֵשׁ לִינִישׁב זֶה גַם אֵי נִימָא דְסוֹבַר ר"ת בְּהֵא כְּדַעַת הַרְשָׁב"ץ דְּלָא שְׁרִי לָן לְמַפְסַק מְדַנְפְּשִׁין אֲפִילוּ מְשׁוּם שְׁעָה"ד פְּיַחֲדִיד נְגַד רַבִּים הִכִּי דְלָא א' הִכִּי בִּשְׁ"ס לְהִדְיָא וְהוּא דַּאֵע"ג דְּלָא אֲתַמַּר בְּפִירוּשׁ הִלְכְתָּא כְּמֵאן עַכ"ז פִּינּוּ דְחֻזִּי דְרַב צְלִי ש"ש בַּע"ש ש"מ דַּס"ל ה' כַּר"י וּמַדְר"ה וְרַבְּנָן לָא צְלוּ עַד אוֹרְתָא ש"מ דַּס"ל דַּה' כְּרַבְּנָן מַעְתָּה הֵנּוּ פְּלוּגְתָּא דְאַמוֹרָאֵי ה' כְּמֵאן מְצִינָן לְמַסְמָהּ גַם שְׁלֵא בִּשְׁעָה"ד עַל רַב דְסוֹבַר דְהִלְכְתָּא כַּר' יְהוּדָה וְהַגַּם דְמַקְמֵי אַבְיִי וְרַבָּא אֵינן הִלְכָה פְּתַלְמִידוּ בְּמַקּוּם הָרַב וּר"ה תַּלְמִיד דְרַב הֵנּוּ וְהֵנּוּ לָן לְמִיפְסַק לְגַמְרֵי כְּרַב אוּלַי מְשׁוּם דְגַם רַבְּנָן תַּלְמִידֵי דַּר"ה ג"כ סְבָרֵי כַּר"ה מְשׁוּם הִכִּי לָא פְּסָקִינָן לְגַמְרֵי בְּהֵא הִלְכָה כְּרַב: עוֹד יֵשׁ לִינִישׁב זֶה בְּדַרְךָ חִידוּד וְהוּא דְהֵנּוּ לְכַאוּרָה תַּקְשִׁי מַאי בְּעֵי רַב חֶסְדָּא מַרְבַּ יַצְחָק בְּמְכִילְתִּין כ"ז א' הַתָּם אָמַר רַב פְּהֵנָּא ה' כַּר' יְהוּדָה הוּאִיל וְתַנּוּן בְּבַחֲרִיתָא פְּנוּתֵי הָכָא מַאי שְׂאִין לוֹ בְּיֵאוֹר פֶּלַל לְכַאוּרָה.

מַאי ס"ד דַּר"ח וְכִי מְשׁוּם דְבַתְּפִלַת הַשְּׁחַר הִלְכָה כַּר' יְהוּדָה הוּאִיל וְתַנּוּן בְּבַחֲרִיתָא פְּנוּתֵי יְהֵא נְמִי הִלְכָה כַּר' יְהוּדָה גַם בַּתְּפִלַת הַמְּנַחָה אַע"ג דְּלָא תַנּוּן פְּנוּתֵיהָ בְּהֵא [וְרֵאִיתִי אַח"ז שְׁגַם הַשְּׂאֵג"א הַתְּעוּרָר ע"ז בַּסִּי ו' ע"ש מַה שְׁתִּירָץ ע"ז וְאַנְכִי נַחְנִי ה' לְתַרְץ זֶה בְּדַרְךָ אַחֲרַת] דַּע"ז לָא יוֹעִיל פֶּלַל גַּם אֵי נִימָא דַּתְּפִלַת עַרְבִית רְשׁוּת וְלַהֲכִי אֵינן מְדַקְדְּקִין בְּזַמְנָהּ דְזֵה לָא מְהַזִּי רַק לְעַנְיָן דְמְצִינָן לְמַסְמָהּ מְשׁו"ה אֵיחִיד בְּמַקּוּם רַבִּים גַּם שְׁלֵא בִּשְׁעַת הַדְּחַק אָבַל לָא דְנִימָא דַּמְשׁו"ה יְהֵא הִלְכָה כַּר' יְהוּדָה בְּבִירוֹר גַּם נְגַד רַבִּים וְזֵה פְּשׁוּט [וְדוּחַק לֹא מְשׁו"ה מְסַפְקָא לִי לְרַב חֶסְדָּא דְלִמָּא הִלְכָה כַּר' יְהוּדָה בְּהֵא מְשׁוּם דְיַדַּע עוֹבְדָא דְרַב דְצְלִי ש"ש בַּע"ש דְמִיִּתִּי לָהּ אֵיחֵו גּוּפִי בְּסַמְנָהּ דַּע"ז לָא מְתִינִישׁב מַה דְתַנִּי לָהּ בְּמַה דְחֻזִּינָן דְהִלְכְתָּא בְּהֵא דְזַמְנַן תְּפִלַת הַשְּׁחַר מְשׁוּם דְתַנּוּן בְּהֵא פְּנוּתֵי וְלִזְאֵת נִלְע"ד לֹא מְשׁו"ה דְרַב חֶסְדָּא מְסַפְקָא לִי בְּטַעְמֵי דְרַבְּנָן דַּר' יְהוּדָה כְּמוֹ שְׂאָבָאֵר בַּס"ד.

וְהוּא דְהֵא וְדָאֵי דְמַדְאוּרִיָּתָא לַכ"ע זְמַן הַקְּרַבַּת תְּמִיד ש"ע הוּא עַד הָעָרַב מְמַשׁ כְּדַאֲמַר רַבָּא בַּר"פ ת"נ שְׁם. עַרְש"י שְׁם ד"ה אֲלָא כו' דְמַדְאוּרִיָּי פֶּל שֵׁשׁ שְׁעוֹת אַחֲרוֹנוֹת כְּשֵׁרוֹת וְכו' וַא"כ גַּם לַר' יְהוּדָה דַּא' בְּבַרְיָתָא דַּרְשַׁת"ה שְׁהָרִי תְּמִיד שְׁל בֵּין הָעַרְפִּים הִי קָרַב וְהוּלָף עַד פִּלְג"ה ע"כ דַּר"ל שְׁפָן הִי דַּרְךָ וּמְנַהֵג הַקְּרַבְתוּ לְפִי מַה שְׁקַבְעוּ לוֹ חֲכָמִים זְמַנּוּ וְאָמַר בְּיֵרוּשׁ רַפְתָּה"ש א"ר יוֹסִי לָא הוֹקְשָׁה הַפַּה"נ לְתַמִּיד שְׁל בֵּין הָעַרְפִּים אֲלָא

לקטרת מהטעם הפון תפלת קטרת וגו' מנחת ערב [וע' בתוס' פ' תה"ש כ"ו ב' ד"ה עד פלגהמ"נ שכ' דר' יהודה ס"ל דתפלה פנגד קטרת תקנוה ומהתימא שכ' זה מסברת עצמם ולא הזכירו שהיא מפנרש בירוש'] גם מה שכתבו דר' יהודה ס"ל דכנגד קטרת תקנוה ג"כ מגומגם דאמאי לא נימא דגם רבנן הכי סברי וכן נ' פשטי דדברי הירוש' הג"ל דמסיים עלה דהך דלא הוקשה וכו' אלא לקטרת צא שעה אחת לעיסוקו ואת עביד מנחה שתי שעות ומחצה והיינו פרבנן דסברי דזמן תהמ"נ הוא כל השתי שעות ומחצה עד הערב ממש הגם די"ל זה בדוחק גם לר"י אבל לא נהירא פלל ונראה בכוננת התוס' דלר"י ע"כ דמזכרין אנו לומר דזמן תפה"מ לא תליא בזמן היתר הקרב' התמיד מדאוריני' כמש"ל דמדאורייתא לכ"ע זמנה עד הערב ממש דא"כ אמאי קאמ' עד פלגהמ"מ וע"כ דס"ל דזמן תהמ"נ תליא בזמן שהי' דרבן להקריב ואי ס"ל לר"י דנגד תמיד גופי' נתקנה הפהמ"נ הא תנן בר"פ ת"נ דקרב בט' ומחצה ולא פליג ר"י עלה והיינו גמר הקרב' פדאמר ריב"ל שם ושעה אחת לעשייתו ובהא לא אשפחן דלפלוג רבא עלי' התם ע"ש [וכ"ה בירוש' שם צא שעה אחת לעיסוקו] וכן פרש"י להדיא שם במתני' בד"ה וקרב בט' ומחצה ע"ש [וצ"ע לפי"ז מ"ש רש"י במכילתין בר"פ תה"ש ד"ה מנחה קטנה מט' ומחצה ולמעלה וי"ל קצת ואכמ"ל] ולכן ע"כ דס"ל לר"י דנגד קטרת תקנוה ולא הי' דרכו להתמשך זמן הקטרתו יותר מן עד שעה ורביע קודם הלילה ודקאמר ר"י בפרייתא דרפתה"ש שהרי תמיד של בה"ע קרב והולך עד פלג"ה ע"כ דר"ל מנחת התמיד וקטרת ששייכים ג"כ לתמיד.

אבל לרבנן לא צריכינן לדחוקי בדבריהם בפרייתא הג"ל ולומר דנגד קטרת ומנחת התמיד קאמרי ומפרשינן להו כפשוטן דמה שאמרו שהרי תמיד של בה"ע קרב והולך עד הערב היינו קרבן התמיד גופי' ולא משום דפליגי אמתני' דריש ת"נ דאמרה דקרב בט' ומחצה אלא משום דאזלי בתר שעת היתר הקרב' מדאורייתא שהיא עד הערב כף מוכרח לו סברת התוס' הג"ל לפענ"ד: (טו) אמנם ק' לי על סברא זו.

דא"כ אפתי אמאי ס"ל לרבנן דזמן מנחה קטנה הוא מט' שעות ומחצה ומעלה עד הערב פינן דלדידהו נגד התמיד גופי' הוא דנתקנה הא אדרבה עיקרו הי' מן ח' ומחצה עד ט' ומחצה והגם דאמרינן דאינהו אזלי בתר שעת היתר הקרב' מדאורייתא על כל פנים הי' צריף להיות לדידהו זמן התחלת מנחה קטנה מן ח' ומחצה ואילך אלא דאי משו' הא לחוד עדיין הי' מקו' לומ' דרבננס"ל דתחילת הקרב' הי' מן ט' ומחצה ואילך ושעה אחת לעשייתו דקא' בפ' ת"נ היינו הפשיטו ונתיחו לא הקרב' והקרב' עיקר לכן מן תחילת זמן הקרב' עד משו' כ"ז היתר הקרב' דאורייתא הוא זמן הפהמ"נ לרבנן [ולפי"ז יש קצת מקום גם לד' רש"י בפ' תה"ש הג"ל [באות י"ד] שכ' מט' שעות ומחצה ולמעלה ופי' פן לרבנן וברפת"נ כ' אליבא דר' יהודה ודוחק] אבל עדיין תקשי לרבנן אמאי קרי לה לפי"ז תפלת המנחה ובשלקמא לר"י ניקח משום דקטרת אקרי מנחה בקרא תכון תפלת קטרת וגו' מנחת ערב אבל לרבנן קשיא [וע' בתוס' פ' ק"ז א' ד"ה סמוך כו'] ועוד דלפי"ז לא מתנישב כ"כ לשון הברייתא דרפת"ה דלרבנן מפרשינן מה דאמרי שהרי תמיד של בין הערבים קרב והולך עד הערב היינו קרבן התמיד גופי' ובדר"י מפרשינן הך לישנא אמנחת התמיד והקטרתה.

והעולה על כל דעדיין הוא נגד דברי הירושלמי הנ"ל [אות י"ד] דמוכח מינן' בהדיא דגם לרבנן נמי נגד קטרת תקנוה כמש"ש וע' בט"ז סי' קל"ב סק"ג וסי' רל"ד סק"ב ודבריו הם נגד ד' הירושלמי הנ"ל]: (טז) ולזאת נלענ"ד לומר דגם לרבנן נדאי דנגד קטרת ומנחת התמיד תקנוה כמ"ש בירושלמי ולכן נקראת גם לדידהו תפלת המנחה ונקא ובהא פליגי ר"י סבר דזמנה רק עד משך דרף ומנהג זמן הקרבנות ולא הי' נמשך זמן הקרבנות יותר מן עד שעה ורביע אחר גמר הקרבת התמיד גופי' שהי' בט' ומחצה ורבנן ס"ל דזמנה עד משך זמן היתר הקרבנות דאורייתא והוא עד הערב אלא דרב חסדא הנה מספקא לי' בטעמי' דרבנן דר"י איך סבירא להו אי כמש"ל אות י"ד לסברת התוס' משום דס"ל דתחילת הקרבת התמיד התחיל בט' ומחצה אף לא לגמרי פסברת התוס' דלדידהו רבנן לא סברי כלל דנתקנה נגד קטרת התמיד ולכן הנה ק' לז' הנה קושיות דאקשינן לעיל אות ט"ו לסברתם אלא דסבר רב חסדא דאפשר דרבנן ס"ל דתקנוה נגד שניהם היינו נגד הקרבת התמיד גופי' וגם נגד מנחתו וקטרת שלו [וי"ל זה בדוחק גם בכוננת התוס' ולא תקשי עלי' מש"ל] וטעמי' לאו משום דאזלי בתי שעת היתר הקרבת התמיד.

אלא דכינן דתחילת הקרבנות הי' בט' ומחצה הי' נמשך זמן הקרבנות שעה או שעה ומחצה ואח"כ הי' נמשך עסק הקרבת המנחה והקטרת פשעה או שעה ומחצה באם שהקרבת התמיד הי' רק שעה ולכן נקראת גם לדידהו תפלת המנחה משום דזמנה נמשך עד זמן גם גמר הקרבת מנחת התמיד והקטרת שנקרא ג"כ מנחה בקרא כמש"ל וסתמא דמתני' דר"פ ת"נ דתנן בה נקרב בט' ומחצה הנה פשיטא לי' לרב חסדא שפירושה גמר הקרבנות וא"כ ע"כ דאתי כר"י ומעתה יכול להיות דהלכתא כר"י גם בדין זמן תפלת המנחה כמו בתפלת השחר דהלכתא פנותי' משום דתנן פנותי' דהא בהו נמי סתמא דמתני' דר"פ ה"נ פנותי' דר"י או דלמא טעמי' דרבנן דר"י הוא כמש"ל דגם אינהו סברי דגם גמר הקרבת התמיד הי' בט' ומחצה ומשום דזמן תפהמ"נ הוא עד משך היתר הקרבת מנחת התמיד והקטרת שנקרא ג"כ מנחה כמש"ל לכן נקראת תפלת מנחה.

ולפי"ז מהנ"ל דר"פ ת"נ אתי גם כרבנן והו"ל ר' יהודה יחיד נגד רבים והלכה פרבים [וע' בהגמ"י פ"ג מה' תפלה שכ' בשם ר"ח וז"ל ועכשיו נהגו כל ישראל כרבנן להתפלל מנחה עד ערב וכו' יוסי דאמר בירושלמי לא הוקשה תפהמ"נ לתמיד של בין הערבים אלא לקטרת עכ"ל ותמה ע"ז הפני משה בפ"י הירוש' שם בתוספתו במראה הפנים וכו' וז"ל ואיני יודע מה למדנו מד' ר' יוסי דהכא לענין פלוגתני' דר' יהודה ורבנן ע"ש שהאריף בזה ולי נראה ברור דלא פינו מעולם בעל ההגמ"י להביא ראי' מד' ר' יוסי שבירוש' לפסוק מש"ה כרבנן דר"י אלא פנונתו כמ"ש בפנים דהוקשה לו לבעל הגמ"י הא גם לרבנן לא הי' קרב אלא או עד ט' ומחצה אי נימא דמתני' דר"פ ת"נ אתי גם כרבנן או עכ"פ רק עד שקיעת החמה וסבר בעל הגמ"י כפי' התוס' בזבחים דהא דדם נפסל בשקיעת החמה היינו תחילת שקיעה.

ע"ז הביא ד' ר' יוסי אלו דלא הוקשה תפהמ"נ לתמיד גופי' ולא לזמן זריקת דם התמיד אלא לקטרת שהיתה נקטרת אחר זריקת הדם עד חשיכה וכפרש"י שפי' דמה שאמר תפהמ"נ עד הערב היינו עד חשיכה ולא כהתר"י שפי' דהיינו עד שקה [ח] ולפי"ז ממילא

נִימָא דְגַם הָא דְמַסִּיק הַש"ס הַשְׁתָּא דל"א הִלְכְתָא וכו' דְעֵבֵד גַּם כר"י עֵבֵד אִין הַטַּעַם מְשׁוּם דתע"ר אֵלָא דְהוּא ג"כ מְשׁוּם הַךְ סְפִיקָא גּוֹפֵי' דְהוּא מְסַפְקָא לִי לְרַב חֲסֵדָא דְדִלְמָא סְתָם מִתְנִי' דת"נ כר"י לְחוּד אֲתִיָּא וְהִלְכְתָא פְּנוּתִי' מְשׁוּם דְסְתָם לֹן תְּנָא פְּנוּתִי' וְהוּא לֵה סְתָם בְּמִתְנִי' וּמְחִלְוֹת בְּבְרִייתָא וְהִלְכָה כְּסְתָם בְּמִתְנִי' וא"כ לְשִׁיטַת ר"ת דס"ל דזק"ש תְּלִיָּא ג"כ בְּזִמְן ה"ע מִמִּילָא תְּהוּי הִלְכְתָא כר"י גַּם לְעֵנִין ק"ש אִי נִימָא דְסְתָמָא דת"נ אֲתִיָּא פְּנוּתִי' לְחוּד וא"כ אִי נִימָא דס"ל לר"ה דק"ש דְרַבְּנָן כַּמְש"ל בְּאוֹת י"ב בְּשֵׁם הַשָּׂאג"א וְהַפְּר"ח.

אִית לֹן וְדָאִי לְמִיזֵל לְקוּלָּא אִפִּי' שְׁלֵא בִשְׁעָה"ד כְּכֹל סְפִיקָא דְרַבְּנָן מְשׁוּם דְלָא יִדְעִינָן כְּמָאן אֲתִיָּא סְתָם מִתְנִי' דרפת"נ וְנִתְיַשְׁבָּה בַּס"ד קְנוֹשְׁיִתְנּוּ הַנ"ל בְּאוֹת י"ב: (יז) וְהַגְּהָרָה ר"ת הִבִּיא רֵאִי' לְשִׁיטְתוֹ מְרַב דְצָלִי ש"ש בַּע"ש [כֹּן הוּא בְּרִשְׁבִּי' א וּבְרֵא"ש וּבְתוֹס' פְּלָנוּ הַנוֹעֲתִים בְּטַעוֹת רֵאִי' זֹ לְשִׁיטַת ר"י וְאִין לוֹ בְּיָאוּר וְע' מְהַרְשֵׁ"א] וּמְסַתְמָא גַּם הִי קוּרָא ק"ש עַכ"ל וְר"ל דַּאֲל"כ הָא לֹא סְמָךְ גֵּאוּל"ת.

וְהָרָא"ש דְחָה רֵאִי' זֹ דְדִלְמָא רַב פְּרִיב"ל ס"ל דְתַפְלוּת בְּאַמְצַע תְּקִנוּם וְשָׁמַע הִי קוּרָא אַחַר צַה"כ וְלַעֲנֵ"ד דְהַגְּהָרָה מְצִי לְמַדְחֵי דְאַפִּי' אִי יִסְפּוֹר רַב כר' יוֹחָנָן דְבַעֲי לְמַסְמָךְ גֵּאוּל"ת ג"כ אֵינָהּ רֵאִי' עַפְמ"ש הָרָא"ש גּוֹפֵי' בְּרַפְתָּה"ש שָׁם אַהֲךְ דְרַב צָלִי ש"ש בַּע"ש וְנ"ל וְאֵעִפִּי' שְׁלֵא הִי סוּמָךְ גֵּאוּל"ת פִּינּוּן שְׁהִי' מְכַוֵּן לְמַצְנָה לְהוֹסִיף מְחֹל עַה"ק לֹא חִיֵּיטְשׁ לְסְמִיכָה עַכ"ל שָׁם וְצ"ע לְכַאוּרָה עַל הָרָא"ש אַחַר שְׁהוּא ז"ל בְּעַצְמוֹ כ' סְבָרָא זֹאת וְכֹן מְצִאתִי אַח"כ בַּשָּׂאג"א ז"ל שְׁתַּמָּה בְּזַה עַל הָרָא"ש אֲמַנָּם י"ל מְשׁוּם דְהַךְ סְבָרָא שְׁפַתְבַּר הָרָא"ש בְּרַפְתָּה"ה הִיא סְבָרָא דְנַפְשֵׁי' לְהַכִּי דְחֵי דְחֵי דְעַדִּיפָא מִיְנָה פִּינּוּן דַּסְגֵּאוּל"ת מְחִלְוֹת דר"י וְרִיב"ל הוּא א"כ דְלָמָּא רַב פְּרִיב"ל ס"ל וּמַש"ש הַשָּׂאג"א עוֹד דִּי"ל דר"ת ה"ק דַּא"א לֹמַר דְזִמְן ק"ש לֹא תְּלִיָּא בְּזִמְן ת"ע אֵלָא בְּזִמְן שְׁכִיבָה דְנֹקָא בַּצַּה"כ.

וְרַב דְצָלִי ש"ש בַּע"ש מְשׁוּם דְכְּרִיב"ל ס"ל א"כ מֵאִי מוֹכִיחַ הַש"ס דְמַדְר"ה וְרַבְּנָן לֹא הוּוּ מְצָלִי עַד אוֹרְתָא ש"מ אִין ה' כר"י דְלָמָּא גַּם אֵינָהּ סְבָרִי כר"י וְדָלָא צְלוּ עַד אוֹרְתָא הוּא מְשׁוּם דס"ל כר' יוֹחָנָן וְרַצּוֹ לְסַמְנֵךְ גֵּאוּל"ת וְע"כ מוֹכִיחַ ר"ת דַּע"כ דְזִמְן ק"ש תְּלִיָּא ג"כ בְּזִמְן ת"ע וְאִי הָוָה ס"ל לר"ה וְרַבְּנָן דַּה' כר' יְהוּדָה אֲמַאי לֹא קָרוּ וְצְלוּ ג"כ מִפְּלַגְהֵמ"נ וְהוּוּ סְמִיכֵי גֵּאוּל"ת אֵלָא וְדָאִי מְשׁוּם דְסְבִירָא לְהוּ דָּאִין הִלְכָה כר' יְהוּדָה עַכ"ד בְּשִׁנּוּי' ל' קִצְתָּ לְכַאוּרָה דְבְּרִי' נְכוּנִים מְאוּד בְּזַה [וְכַר מְזִלְג' אֲנָא בְּקוֹשְׁיָא זֹ שְׁהַקְשִׁיתִי לְפַמְש"ל אוֹת ה' בְּשִׁי' רַש"י ז"ל] וְא"כ תְּקַשִּׁי טוֹבָא קוֹשְׁיָא זֹ לְפִי מַה שְׁדַחָה הָרָא"ש דְבְּאַמְתַּת דזק"ש לֹא תְּלִי אֵלָא בְּזִמְן שְׁכִיבָה לֹא בְּזִמְן ת"ע א"כ מֵאִי מוֹכִיחַ הַש"ס מַדְר"ה וְרַבְּנָן מִיְדֵי דְלָמָּא מְשׁוּם דְסְבִירָא כר' יוֹחָנָן וְרַצּוֹ לְסַמְנֵךְ גֵּאוּל"ת הַנוֹכְרָחוּ לְאַחַר זִמְן ת"ע עַד זק"ש וְאַפִּי' לַמ"ש הָרָא"ש בְּרַפְתָּה"ש שְׁהַבְּאֲתִי לְעֵיל דְרַב מְשׁוּם מְצִנַּת הוֹסְפָה מְחֹל עַה"ק לֹא חָשַׁשׁ לְסַגְּאוּל"ת אִין לְתַרְזֵן זֶה וְלֹמַר דְהוֹכַחַת הַש"ס מַדְר"ה וְרַבְּנָן ר"ל דְגַם בְּלִיל שְׁבַת לֹא הוּוּ מְצָלִי עַד אוֹרְתָא בְּהֵאִי גְּנוּנָא מְמַשׁ דְרַב דְצָלִי ש"ש בַּע"ש וְהַהוֹכַחָה הוּא מְדָלָא חִיֵּיטְשִׁי גַּם אֵינָהּ לְמַצְנַת הוֹסְפָה מְחוּעָה"ק ש"מ אִין ה' כר"י.

ז"א דְאַפְתִּי תְּקַשִּׁי דְלָמָּא גַּם אֵינָהּ כר' יְהוּדָה ס"ל וּמְשׁוּם דְסְבִירָא דְמַסְמָךְ גֵּאוּל"ת עֲדִיף מְמַצְנַת הוֹסְפָה מְחֹל עַל הַקוּדֵשׁ הוּא דְאַחְרוּיָהּ לַת"ע עַד צַה"כ וּפְלִיגָא בְּהַךְ עַל רַב וְיַתְבָּאֵר אֲי"ה לְהִלְוֵן בְּטוֹב טַעַם דְלַק"מ: (יח) אֲמַנָּם יֵשׁ מְקוּם לְדַחֲוֹת דְחִיֵּיטְשִׁי הָרָא"ש וְלַקְיָיִם רֵאִיָּת

ר"ת דאי קא דצלי רב ש"ש בע"ש היינו רק ת"ע אכל ק"ש הנה קרי בצה"כ ומשום דס"ל פריב"ל דתפילות באמצע תקנום א"כ פי קאמר הש"ס התם ש"מ תלת וכו' וש"מ אסור לעבור פנגד המתפלל מסייע לי לריב"ל דא' אסור לעבור פנגד המתפלל הול"ל ש"מ ארבע וכו' וש"מ נמי דתפילות באמצע תקנום ומסייע לי לריב"ל גם בהך דא' תפילות באמצע תקנום והנה להרא"ש גופי' לא תקשי הך דהא איהו ס"ל דזק"ש תליא בזמן שקיבה ולדידי' ע"כ דרב קרי ק"ש בצה"כ וקריב"ל דתפילות באמצע תקנום די"ל ברווחא דלהכי לא אומר הש"ס ש"מ ד' משום די"ל דאה"נ דרב כר' יוחנן ס"ל ובחול קרי רב וצלי בצה"כ.

ורק בשבת הוא דעבד הכי משום דמצינת הוספה מחוזה"ק אלימא לי טפי מסגאול"ת כמש"ל באות י"ז בשם הרא"ש בעצמו. אכל לר"ת ודאי דע"כ דלית לי הך סברא דאי אית לי מאי ראי' מרב וכמש"ש.

א"כ לפום מאי דסבר ר"ת שפיר הוכיח מרב דע"כ מדצלי ש"ש בע"ש הנה קרי אז גם ק"ש משום סגאול"ת דזק"ש תליא ג"כ בזמן ת"ע. דאי נימא דקרא ק"ש בצה"כ וקריב"ל א"כ אמאי לא אומר הש"ס ש"מ ד' אלא שיש לדחות ולומר דלא אומר הש"ס ש"מ רק על הדינים שגלמדו מהנהגות רב שהי' אז בגוף ענין התפלת י"ח ובשעת התפלה ממש ותדע דאלת"ה קא גם לדעת ר"ת דרב קרא אז גם ק"ש משום סגאול"ת ג"כ תקשי איפקא דאפתי לימא ש"מ ד' וכו' ומסייע לי לר' יוחנן דאמר איזהו כו' זה הסומך גאול"ת ש"ע וקא פריב"ל וע"כ דצריף לומר כמ"ש: (יט) והנה לפמ"ש ההג"א מא"ז בפ"ק דמכילתין סי' יו"ד דבשבת א"צ לסמוך גאול"ת משום דסמיכת גאול"ת נפקא לן בירושלמי מסמיכות יענה ה' ביום צרה לפסוק יהיו לרצון וגו' צורי וגואלי ושבת לאו יום צרה הוא לכאורה אין מקום פלל לראיית ר"ת מרב די"ל דק"ש קרי בצה"כ משום דבשבת לא בעי למסמך גאול"ת גם לר' יוחנן הגם דר"ת ע"כ דלא סבר בהא כהא"ז אף לדידן לדינא י"ל לכאורה דלפי"ז אין מקום לראייתו וגם יתיישב בזה נמי לדעת הרא"ש קא דהוכיח הש"ס מדר"ה ורבנן דאין ה' כר"י שפלי ד' השאג"א ה"ל [באו' י"ז] עיקר הוכחת ר"ה הוא מזה דאי זק"ש לא תליא בזמן ת"ע מאי מוכיח הש"ס מידי מדר"ה ורבנן דלמא אינהו נמי כר"י ס"ל ורק משום דרצו לסמוך גאול"ת אחרו הצלותא עד אורתא ותקשי הך לדעת הרא"ש פנ"ל שם ולפי"ז יתיישב דלעולם זק"ש לא תליא בזת"ע והש"ס דקא' מדר"ה ורבנן לא צלו עד אורתא ר"ל שגם בליל שבת לא צלו עד אורתא וכעין ככ' למעלה בשיטת רש"י ז"ל באות ח' ע"ש] והרא"ש שלא דחה בזה ראיית ר"ת אי משום דהיא רק סברא דנפשוין קא דבשבת לא בעי למסמך גאול"ת.

להכי דחאה בדעדיף מינה פעין שכ' למעלה [באות י"ז] דלהכי נמי לא דחאה הרא"ש בסברת עצמו שכ' ברפתה"ש. אי משום דהרא"ש לא ס"ל בהא כהא"ז כמ"ש להדיא בפסקיו בפ"ק דתענית סי' ב' וז"ל לפי שאין יכול להפסיק בין גאול"ת ע"ש וכן מוכח גם מהא דכתב ברפתה"ש רס"י ו' שהבאתי לעיל שם מדאצטריף לומר שלכן לא חשש רב לסגאול"ת בש"ש בע"ש משום הוספה מחוזה"ק וקא אומר בפשיטות טפי משום דבשבת לא בעינן פלל למסמך גאול"ת: אמנם לפמ"ש"ל בס"ד בשיטת רש"י ז"ל באות ח' דאפי' לסברת הא"ז מ"מ מחוייב הוא לכתחילה לר' יוחנן להקדים ק"ש לתפלה גם

בְּשֵׁבֶת מְשׁוּם דָּגָם לְהַסְבֵּרָא ע"כ לומר דְּעִיקְרוֹ אֶהְיֵינָא דְקָרָא דְנִשְׁפָּבָהּ וּבְקוּמָהּ סְמִיךְ ע"ש [וּבְהֵכִי א"ש נְמִי הָא דְמוֹתֵיב הֵתָם מֵר בְּרִי דְרַבִּינָא לֵר' יוֹחָנָן מִמְתַּנְיָתִין וּשְׁתִּימִים לְאַחֲרֵיהּ וְלֹא רְמִי מִתְנִי' וּבְרִי' אֶהְדִּדִּי] וּמַעֲתָהּ וּדְאִי אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲדַחֲי רְאֵינִת ר"ת גַּם לְדַעַת הָא"ז מְאַחֵר דָּגָם לְהָא"ז מְחַוְיָיב אֲלִיבָא דֵר' יוֹחָנָן לְקָרוֹן שְׁמַע וְאַח"כ ת"ע גַּם בְּשֵׁבֶת.

א"כ יֵשׁ מְקוּם לְרֵאֵינִתוֹ דְּמִדְּצָלִי רַב ש"ש בַּע"ש ע"כ דְּקָרִי ק"ש בְּרִישָׁא וּא"כ ע"כ דְּזָמֵן ק"ש הַלְוִי בְּזָמֵן ת"ע וּלְפִי"ז עֲדִינֵן לֹא גְתִינִישׁב לְדַעַת הָרָא"ש וְ"ל הוֹכַחַת הַש"ס מִדְר"ה וְרַבְּנָן דְּאִין ה' כֵּר' יְהוּדָה גַּם אִי נִימָא דֵר"ל דָּגָם תְּפַלְת לִיל שְׁבֶת לֹא הָווּ צְלוּ עַד אֲוֹרְתָא גַּם אֲפִי אִי נִימָא דִּיִּסְבֹּר הָרָא"ש כֵּהָא"ז.

דְּדַלְמָא מְשׁוּם דְּרַצְוֹ לְמַקְרִי שְׁמַע וְהֵדֵר תְּפַלְתָּהּ פְּדִינֵן לְכַתְּחִילָהּ לֵר' יוֹחָנָן אִיחְרוּהּ מְשׁוּם הֵכִי לְצִלוֹתוֹ גַּם דְּלִיל שְׁבֶת עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְאִז קְרוּ וְהֵדֵר צְלוּ ת"ע: (כ) וְלִזְאֵת הִי נִלְע"ד לומר בְּיִשׁוּב קְוִשָׁא זֹו לְדַעַת הָרָא"ש וְ"ל כְּפִי שְׁכַתְּבִתִּי בַּס"ד לְעִיל בָּאוֹת ט' לְשִׁיטַת רַש"י וְ"ל דֵר"י וְרִיב"ל ל"פ אֶלָּא לְמ"ד תַּע"ח אֶבֶל לְמ"ד תַּע"ר לֹא בְּעֵי לְמַסְמָה גְאוּל"ת וְגַם לֹא בְּעֵי לְהַקְדִּים ק"ש [דַּמ"ד תַּע"ר לֹא גְמִיר כָּלֵל הֵקִישָׁא דּוּבְשִׁפְבָּהּ וּבְקוּמָהּ] וְהוֹכַחְנוּ שְׁם מְהִירוּש' פַּתַּה"ש דֵר"ה סְבֵר תַּע"ר ע"ש וּלְפִי"ז א"ש הֵהוֹכַחַה מִר"ה וְתַלְמִידֵי דְּאִין ה' כֵּר"י דֵל"ל דְּאִיחְרוּ ת"ע עַד זְמַן ק"ש כְּדִי לְהַקְדִּים ק"ש לְתַפְלָהּ וּלְפִי"ז לִיתָא גַּם רְאֵינִת ר"ת מְרַב דְּהָא רַב נְמִי ס"ל בְּהֵדְיָא בְּשִׁלְהִי מַס' יוֹמָא דַּתַּע"ר.

וְכֵן בִּרְפַתַּה"ש לְחַד גִּי גְרָסִי הֵתָם רַב אָמֵר ה' כֵּד' הָאוּמֵר רְשׁוֹת וְכֵן בִּירוּש' הַנְּזָל ר"ה בְּשֵׁם רַב אָמֵרָה ע"ש וּא"כ אִיבָא לְמִימֵר דְּזִק"ש לֹא תִלְיָא בְּזַת"ע אֶלְאִבְצָה"כ דְּוֹנָקָא וְרַב נְמִי שְׁבִיק לְמַקְרִי ק"ש בְּצַה"כ מְשׁוּם דְּלִדִּידֵן דְּסְבֵר תַּע"ר לֹא בְּעֵי סְגְאוּלַת"ע וְלֹא הִקְדַּמַת ק"ש לַת"ע כַּמ"ש: [וְר"ת צ"ל דַּס"ל כְּהַתּוּס' ד' ב' דְּפִלְיָי אַרְבַּ עֶמְרָם וּס"ל דְּסְמִיכַת גְאוּל"ת לֹא תִלְיָא בְּהָא דַּתַּע"ר אוֹ חוּבָה וְיָכוּל לְהִיּוֹת לְפ"ז דְּבְעֵי סְגְאוּלַת"ע גַּם אִי תַע"ר]: אַף כָּל זֶה י"ל רַק לְדִידֵן לְגְרָמִין בְּיִשׁוּב קו' זֹו אִי נִימָא דְּנִקְטִינֵן לְהִלְכָה כֵּד' הָרָא"ש וְ"ל אֶבֶל הָרָא"ש גּוֹפֵן דְּבְרִיו בְּפִירְקִין סִי ה' נוֹטִין יוֹתֵר שְׁדַעְתּוֹ דָּגָם אִי תַע"ר מ"מ ק"ל כֵּר' יוֹחָנָן דְּבְעֵי סְגְאוּלַת"ע ע"ש וּא"כ אֲכַתִּי קו' זֹו בְּאַתְרָהּ קִימָא לְדַעַתוֹ וְ"ל מֵאִי הוֹכִיחַ הַש"ס מִר"ה וְרַבְּנָן דְּאִין ה' כֵּר"י כַּמְש"ל: ע"כ הִי נִלְע"ד לומר לְדַעַת הָרָא"ש דְּהָא דַּא' הַש"ס אֲדַרְבָּה מִדְר"ה וְרַבְּנָן וְכו' ש"מ אִין ה' כֵּר"י.

אִין ר"ל דַּש"מ דְּסְבֵרִי בְּוֵדָא דְּאִין ה' כֵּר"י דְּוֵדָא אִיבָא לְמִימֵר דַּס"ל לֵר"ה וְרַבְּנָן ג"כ כֵּר"י וּפְלִיגֵי עִם רַב בְּפִלְגְוִנְתִּי, דֵר"י וְרִיב"ל. דְּרַב פְּרִיב"ל וְר"ה וְרַבְּנָן כֵּר"י וְכַמְש"ל אוֹ י"ל דְּפִלְיָי אִי מְצֻנֹת הוֹסְפָה מַחֻוּעָה"ק עֲדִיף מְצֻנֹת סְגְאוּלַת"ע אוֹ דַּסְגְאוּלַת"ע עֲדִיף אוֹ י"ל דְּפִלְיָי אִי בְּעֵי סְגְאוּלַת"ע בְּשֵׁבֶת אוֹ לֹא וְר"ה וְרַבְּנָן סְבֵרִי דָּגָם בְּשֵׁבֶת בְּעֵי סְגְאוּלַת"ע.

אֶלָּא דֵר"ל דְּאִיבָא לְסְפּוֹקִי נְמִי דַּלְמָא מְשׁוּם דְּסְבֵרִי ר"ה וְרַבְּנָן כְּרַבְּנָן דֵר' יְהוּדָה מְשׁוּ"ה אִיחְרוּהּ לַת"ע: (כא) וּבְזָה יֵשׁ לְעַשׂוֹת סְמוּכִין לְד' הַב"י בַּסִּי רַס"ז שְׁכ' עַל מ"ש הַטּוֹר בַּסִּי רַצ"ג בְּשֵׁם רִי"ץ גְאוּת וְ"ל וְכִינֵן שְׁנֵהֲגוּ כָּל יִשְׂרָאֵל כְּרַבְּנָן שְׁאִין מִתְּפַלְלִין עַרְבִית אֶלָּא מְשַׁחֲשִׁיכָה אִין לְהַתְּפַלֵּל ש"ש בַּע"ש וְכו' וְכו' ע"ז הַב"י בַּסִּי רַס"ז וְ"ל וְלַעֲנֵן הִלְכָה פִּינֵן שְׁהַרְמָב"ם וְהָרָא"ש מְסַכְּמִין לְדַעַת אַחַת הֵכִי נִקְטִי וְדִלָּא כֵר"י"ץ גְיָאוּת עַכ"ל וְתַמָּה הַמְגֵא"א שְׁם סְק"א עַל הַב"י שְׁדְּבְרִיו אֵלוּ הֵם נִגְדֵד הַש"ס בַּפַּתַּה"ש שְׁם דְּלַרְבָּנָן אֲסוֹר

להתפלל ערבית מפלגה מ"נ מדדייק הש"ס מרב דהלכה כר"י ותירץ המג"א דאפשר לומר דלהמסקנא דא' דעבד פמר עבד וכו' רשאי להקדים בע"ש אעפ"י שפחול עושה פרבנו והוסיף לתת טעם ע"ז וכו' וז"ל דהא ת"ע נתקנה פנגד אברים ופדרים שמתעפלין בלילה ובשבת אסור ליתנו דאמרי ולא עולת חול בשבת עכ"ל וטעמו זה תמוה אצלי דהנה נראה דעתו בבירור דהא דתפלת ערבית הוא נגד אברים ופדרים היינו נגד תחילת נתינתו על המזבח וכדדייק לישנו' שכתב אסור ליתנו והכי מוכרח ודאי דעתו דאי ר"ל באברים ופדרים שפבר משלה בהן האור לא א"ש מ"ש דאמרי ולא עולת חול בשבת הא במשלה בהן האור שרי להקריבו בשבת דנעשו לחמו של מזבח כמ"ש להדיא ביומא (מ"ו א') וכמ"ש התוספות בספ"ק דשבת ד"ה למשרי וביומא שם ד"ה אבל לא ע"ש וע"כ דכוננתו על תחילת נתינת האברים ופדרים על המזבח וא"כ דבריו סותרין ד' הברייתא דרפתה"ש שא' שם להדיא ומפני מה אמרו תפלת הערב א"ל קבע שרי אברים ופדרים שלא נתעפלו מבעו"י קרבים והולכי' פל הלילה הרי שדייקה הברייתא למיתני שלא נתעפלו דוקא ור"ל אבל עכ"פ פבר משלה בהן האור מבעו"י רק שעדיין לא נתעפלו לגמרי [וכן העתיקו הרי"ף והרא"ש ל' ברייתא זו שלא נתעפלו מבעו"י הגם שבתוספתא דילן אין כ' בה אלו השלשה תיבות שלא נתעפלו מבעו"י ע"כ לומר דמשבשבתא היא וצ"ל כג' הרי"ף והרא"ש וכו' בברייתא בפ' טברא בקלפי (מ"ה א') ע"ש וכן העתיק הטור בסימן רל"ה וכל הפוסקים] ומה שהוכרחה הברייתא גופה לומר שהיא פנגד אותן שמשלה בהן האור דוקא ולא אמר שהוא נגד תחילת נתינתו על המזבח י"ל דהוא הוא בעצמו הטעם משום ת"ע דשבת דאי היתה נגד תחילת נתינתו לא הי' הדין נותן להתפלל ת"ע דשבת בלילה אלא מבעו"י דוקא משום ולא עולת חול בשבת ותו דלפ"ד המג"א אפתי תקשי מאי מוכיח הש"ס מדרב דה כר' יהודה דלמא בכל שבת גם רבנו מודו דאדרבה זמנה מבעו"י דוקא משום דולא עולת חול בשבת ועוד דנדאי דגם רבנו דר"י הכי סברי לדעת התוס' בשבת שם וביומא שם ע"ש ואפ"י לאינה אמוראי דפ' במה מדליקין (כ"ד ב) דנפיק להו איסור שריפת קדשים ביו"ט מקראי אחרוני לא מקרא דעולת שב' בשבתו עכ"ז לית התם מ"ד דשרי לה בשבת עכ"פ וה"נ תקשי לפ"ז אר"ה ורבנו גופי' דמשמע דאפי' של שבת לא הו' מצלי עד אורתא אמאי הא הוי לה פעולת חול בשבת ועוד דנראה מד' המג"א גופי' דעתו דלאו לעיפובא אמר דצרי' להתפלל ש"ש מבעו"י דוקא אלא דר"ל דרשאים להתפלל אותה גם מבעו"י וגם משתחשף.

ולפי טעמו הנ"ל. הלא תקשי הכי שרי להתפלל משתחשף: האומנם פי יש מקום אתי ליישב איזה קושיות מהם והוא דנימא דס"ל להמג"א דת"ע נתקנה נגד פל אופני הקטרת האברים ופדרים בין נגד תחילת נתינתם להקטרה על המזבח ובין נגד אותן שפבר משלה בהן האור [וכן משמע מפרש"י ביומא מ"ה א'] ולהכי רשאי להתפלל ערבית ש"ש מבעו"י ואז הוא נגד תחילת נתינתם להקטרה שהי' מוכרח בש"ש להיות מבעו"י דוקא משום ולא עולת חול בשב' ושרי נמי להתפלל גם ש"ש משתחשף אם ירצה ואז הוא נגד הקטרתם אח' שמשלה בהן האור מבעו"י והברייתא דנקטה בלשונה שלא נתעפלו מבעו"י לאו למעוטי תחילת נתינתו להקטרה קאתי אלא ר"ל פלפי מה שאמרה אח"כ שקרבין והולכין פל הלילה ושלכן ת"ע זמנה פל הלילה ואי בנתעפלו והיינו שאין בהם ממש הא קי"ל בפ' המזבח מקדש (פ"ו א') דאפי' פקעו קודם חצות לא יחזיר וכן אפי'

בְּשִׁרְיָהּ הִיא א' הַתֵּם דְּפָקְעוּ אַחַר חֲצוֹת לֹא יִחְזִיר וְעַל פְּרָחָהּ הִיא דְּשָׁרִי לְהַחְזִירָן כָּל הַלְיָלָה הוּא רַק בְּלֹא נִתְעַפְּלוּ וְהִינּוּ בְּיַשׁ בָּהֶם מִמֶּשׁ דֹּא' הַתֵּם דְּיִחְזִיר אִפְּי' אַחַר חֲצוֹת ע"ש וְגַם שִׁלְפֵרֶשׁ"י הַנְּ"ל גַּם תְּחִילַת נְתִיבָתוֹ נִכְלָל בְּלִשׁוֹן שְׁלֹא נִתְעַפְּלוּ וּמֵעַתָּה יִתְיַשְׁבּ נָמִי מִמִּילָא הִיא דר"ה וְרַבְּנָן דְּצִלוּ גַם שָׁל שַׁבַּת בְּלִילָהּ וְכֵן לְפִי הַדִּין גַּם לְהַמְגִ"א גּוֹפֵן' דְּסָבֵר עַכ"פ דְּשָׁרִי לְהַתְּפַלֵּל גַּם בְּלִילָהּ וְכַמֶּשׁ"ל אָף גַּם לְפִי"ז עֲדִינָן בְּמִקּוּמָה עוֹמְדִת קוֹשְׁיָתָנוּ הַנְּ"ל עַל הוֹכַחַת הַש"ס מְדַרְב דֵּה' כַּר"י דְּדִלְקָמָא בַּת"ע דְּלִיל שַׁבַּת גַּם רַבְּנָן דְּר"י מוֹדוּ דַּעַכ"פ דְּשָׁרִי לְהַתְּפַלֵּל גַּם מִבְּעוֹ"י נֶגֶד הַתְּחִלַּת הַקְּטָרְתָן שֶׁהִיא מְוַכָּרַח לְהִיּוֹת מִבְּעוֹ"י דְּוָקָא [אַבְל אֵין לְהַקְּשׁוֹת דֹּא"כ גַּם בְּחוֹל לְרַבְּנָן דְּר"י אִמְאִי לֹא שָׁרִי לְהַתְּפַלֵּל ת"ע מִבְּעוֹ"י נֶגֶד הַתְּחִלַּת וְגַם סוּף הַקְּטָרְתָן שֶׁהִיא יָכוֹל לְהִיּוֹת כְּנֹלָה קוֹדֵם הַלְיָלָה וְע"כ דַּצ"ל מִשׁוּם דַּכ"ז הַכָּשֵׁר זְרִיקַת דָּם הַתְּמִיד שֶׁהוּא עַד הָעֶרֶב שֶׁנֶּגְדוּ נִתְקַן תְּפַהֲמ"נ לֹא מִתְחִיל זַת"ע שֶׁהוּא נֶגֶד הַקְּטָרַת הָאֲבָרִי דְּתְמִיד שֶׁהִיא אַחַר זְרִיקַת דָּמוֹ אַעֲפ"י שֶׁהִיוּ יָכוֹלִים לְקַטֵּר מִבְּעוֹ"י אִם זָרַק הַדָּם תְּחִילָה וְא"כ לְכַאוּרָה ה"ה ת"ע דְּשַׁבַּת נָמִי פִּינּוֹן דְּזַמְּן זְרִיקַת הַדָּם הִיא פֶּשֶׁר עַד הָעֶרֶב לֹא מִתְחִיל זַת"ע עַד צֵה"כ הִיא לֹא קוֹשְׁיָא הִיא דִּי"ל בְּרוֹנוּחָא דְּבַחוּל מִשׁוּם דְּשָׁרִי לְהַתְּחִיל הַקְּטָרַת הָאֲבָרִים גַּם בַּצֵּה"כ לְכֵן אֲמַרְיָנוּ דַּכ"ז הַכָּשֵׁר זְרִיקַת הַדָּם לֹא מִתְחִיל זַת"ע שֶׁהוּא נֶגֶד אֲבָרִים וּפְדָרִים שֶׁאַחַר זְרִיקָה אַבְל בַּע"ש פִּינּוֹן דַּע"כ הִיא תְּחִילַת הַהַקְּטָרָה דְּהָאֲבָרִים מְוַכָּרַח לְהִיּוֹת מִבְּעוֹד יוֹם.

לְכֵן גַּם תְּפַלַּת עֲרַבִית שֶׁפְּנִיגְדָהּ שָׁרִי לְהַתְּפַלֵּל אוֹתָהּ מִבְּעוֹ"י]: וְתוֹ קוֹשְׁיָא טוֹבָא לְפִי מַה דֹּא' בִּירוּשָׁי ר"פ תַּה"ש א' ר' יוֹסִי לֹא הִנְקִישָׁה הַפְּלַת הַמְּנַחֵה לְתְּמִיד שָׁל בַּה"ע אֲלֵא לְקַטְרַת מַה טַעַם תְּפִינּוֹן תְּפַלְתִּי קְטָרַת וְכו' מְנַחַת עֲרַב וְכ"כ הַתּוֹסֵ' בַּפ' תַּה"ש ד"ה עַד פְּלָג.

הַגַּם שֶׁהֵם פְּתָבוּ אֲלֵיבָא דְר' יְהוּדָה כָּבֵר כ' לְעִיל בְּאוֹת י"ד דְּגַם לְרַבְּנָן דְּר"י מְוַכָּרַח לֹאמַר כֵּן ע"ש וְא"כ הִרִי לְבַד מִכָּל הַקְּוִשׁוֹת הַנְּ"ל א"א לֹאמַר כָּל שַׁת"ע הִיא נֶגֶד תְּחִילַת נְתִיבַת הָאֲבָרִים עַל הַמְּזַבֵּחַ שֶׁהִיא מִשְׁנֵה שְׁלִימָה שֶׁנִּינּוּ בְּיוֹמָא (ל"א ב') קְטָרַת שָׁל שַׁחַר וְכו' וְשָׁל בַּה"ע בֵּין אֲבָרִים לְנִסְכִּים הִרִי דְּזַמְּן תְּפַלַּת הַמְּנַחֵה שֶׁהִיא נֶגֶד הַקְּטָרַת הַקְּטָרְתָּהּ הוּא אַחַר תְּחִילַת נְתִיבַת הָאֲבָרִים [וְהַרְמַב"ם ז"ל שֶׁהַשְּׁמִיט חִילּוּק זֶה כָּבֵר הֵמָּה עֲלִיו הַמַּל"מ בְּזֵה בְּסוּף פ"ו מַה' תְּמִידִין וּמוֹסְפִין ע"ש] וְע"כ לֹאמַר דַּת"ע הִיא נֶגֶד הַקְּטָרַת הָאֲבָרִים שֶׁכָּבֵר מְשַׁלָּה בְּהוֹן הָאוֹר וּפְקַעוּ מִהַמְּזַבֵּחַ קוֹדֵם שֶׁנִּתְעַפְּלוּ שֶׁמְחִזְרִין לְהַקְּטֵר וּמֵעַתָּה מְדוֹנְיָקִים שֶׁפִּיר לִישְׁנָא דְּהַבְּרִיָּתָא דְּרַפְתָּה"ש שֶׁאַמְרָה שֶׁהִיא אֲבָרִים וּפְדָרִים שֶׁלֹּא נִתְעַפְּלוּ דְּוָקָא [וְע' ט"ז ס' קל"ב סק"ב כ' ג"כ מַד' הַטּוֹר הַנְּ"ל שַׁת"ע הִיא נֶגֶד אֲבָרִים שֶׁכָּבֵר מְשַׁלָּה בְּהוֹן הָאוֹר אֲלֵא שֶׁלֹּא נִתְעַפְּלוּ ע"ש אָף מַש"ש עוֹד דְּמוּכָח מִיָּנָה שֶׁתְּפַלַּת מְנַחֵה הִיא בְּמִקּוּם אֲבָרִים שֶׁנִּשְׁרָפִין תְּחִילָה בְּיוֹם הַנֶּהֱרָה רֹאֵה שֶׁדְּבָר זֶה הוּא נֶגֶד ד' הַיְרִוּשְׁלִמִי וְהַתּוֹסֵ' הַנְּ"ל] וְא"כ הִרִי פִּינּוֹן שֶׁמְשַׁלָּה בְּהוֹן הָאוֹר מְוַכָּרַח לְהַחְזִירָן בְּשַׁבַּת מִכָּל מוֹשְׁבוֹתֵיכֶ' כְּמִבְּחָר בַּסִּפְ"ק דְּשַׁבַּת כְּנ"ל, וְא"כ עֲדִינָן לֹא עֲלֵתָה אַרוּכָה לְקוֹשְׁיַת הַמַּג"א עַל הַב"י הַנְּזָכֵר בְּרִישׁ אוֹת זֶה וְגַם דְּטַעֲמָא שָׁל הַמַּג"א לִיתָא לְפִי"ז: אַבְל לְפַמ"ש בְּאוֹת הַקּוֹדֵם יֵשׁ קִצַּת מְקוּם לְדַעַת הַב"י וְהוּא כַּמֶּשׁ"ש דְּהָא ע"כ הִיא דֹּא' הַש"ס אֲדַרְבָּה מִדְּר"ה וְרַבְּנָן וְכו' ש"מ אֵין ה' כַּר"י אֵין פִּירוּשׁוֹ דְּמוּכָח מְזֵה בְּבִירוֹר דְּסָבְרִי דְּלֹא כַּר"י דְּהָא אֵינוֹ מְוַכָּרַח כָּלֵל דְּהָא אֵינָא לְמִימַר בְּהִנְהָרָה תְּלַתָּא אֲנָפִי הַנְּז' שָׁם וְדַכ"ע כַּר"י ס"ל וְע"כ דְּר"ל כַּמֶּשׁ"ש הִינּוּ רַק דְּאֵינָא לְסַפּוּקִי נָמִי דְּלָמָּא סָבְרִי ר"ה וְרַבְּנָן תְּלַמִּידֵיו פְּרַבְּנָן דְּר"י וּמֵעַתָּה הִלָּא יִקְשָׁה לְפִי"ז אִמְאִי קַא' הַש"ס וְהַשְׁתָּא דְּלֹא אֲתַמַּר הַלְּכָתָא וְכו' דַּעֲבַד כַּמ"ע וְדַעֲבַד כַּמ"ע דְּלַפְמ"ש הִיא בַּדְּר"ה

ורבנו מספקא לן כמאן סברי ורב הא ודאי כר"י ס"ל וא"כ הנה לן למפסק ה' כר"י אלא
ע"כ מוכח מינה דגם הא דא' רב חסדא מדרב צלי ש"ש בע"ש ש"מ ה' כר"י ג"כ פנונתו
דנראה יותר לומר דמשום דסבר ה' כר"י גם בחול עבד הכי אבל אין פנונתו שמוכרח
לומר פן דהא איפא למימר דסבר פרבנו דר"י ורק בשבת משום מצות הוספה מחוזה"ק
עבד הכי משום דס"ל לרב דבזה גם רבנו מודו דשרי להתפלל ת"ע מבעו"י או אפשר
דלרב גופי' נמי הנה מספקא לי' הלכתא כמאן משו"ה אע"ג דבתפלת ערבית דחול עבד
פרבנו בת"ע דשבת משום מצות הוספה מחוזה"ק סמך אדר"י ולא הוי תרי קולי דסתרי
אהדדי דאפשר דתפלת מנחה התפלל אותה תמיד קודם פלג"ה או כיון דרק בע"ש עבד
הכי לא הוי תרי קולי דסתרי אהדדי: (כב) והנה פל דברינו באות הקדום הולכים לפי
שיטת התוס' בספ"ק דשבת (כ' א') ד"ה למשרי וביומא (מ"ו א') ד"ה אבל לא ע"ש ושם
שכ' לחלק בין אברים דתמיד של בה"ע דע"ש שמשלה בהן האור מע"ש מבעו"י דבין
לר"מ ובין לרבנו דמהני' שלהי פ' טרף בקלפי קרבין בליל שבת ונפקא לן הא מקרא
דבכל מושבותיכם ואברים שלא משלה בהן האור מבעו"י דע"ש אסור להקריבן בליל
שבת ונפקא לן הא בפ' ב"מ (כ"ד ב') מקרא דעולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשב'
ע"ש ושם היטב וק' לי טובא על פי התוס' בזה.

חדא דלפירושים הנזכרו לפרש דמ"ש רב הונא ביומא שם דתמיד סופו אינו דוחה ופירש
רבה דבריו שר"ל אינו דוחה שבת היינו רק לענין לשפרו במערכה בפ"ע. אבל במערכה
גדולה על פרחו דנשרפין בשבת.

ונה דוחק גדול דהא לישנא דאינו דוחה משמע דאינו דוחה כלל גם דחוק מאד לפירושים
דהא דרשא מקרא דבכל מושבותי סתמא אמר' הש"ס וכן דרשא דעולת שבת בשבתו
ולא עולת חול בשבת ג"כ סתמא אמרה הש"ס.

והתוס' חילקו מסברא דנפשיהו בלי שום ראי' מהש"ס בין משלה בהם האור מבעו"י
דע"ש ללא משלה גם הדוחק הגדול שהרגישו בעצמם לפי פירושים שמוכרחים לומר
ל"ל"ק שביומא שם דלאו דוקא פסולין אלא גם בכשרין בעינו משלה בהן האור מבעו"י
דע"ש גם ק' לפירושים מ"ש ביומא שם ופליגא דר"ה ל"ל להש"ס לחלק בין השוין.

הא איפא למימר ברווחא דלא פליגי ור"ה בלא משלה בהן האור מייירי וראיתי במל"מ
בפ"א מה' תמידין ומוספין שהרגיש ג"כ בקונשאי זו ותיירץ משום דאינו דוחה לגמרי
משמע ע"ש אבל תירוצו זה אינו עולה יפה דהא לפי התוס' ע"כ לומר דהאי אינו דוחה
לאו לגמרי קא' דהא אמערכה גדולה שרי לפירושים גם לר"ה א"כ אמאי לא נימא גם
בזה דלאו בכל גונוי קאמר דאינו דוחה אלא רק בלא משלה בהן האור מבעו"י] גם ק'
לפירושים מש"ש רבה לאבני לרב חסדא ל"ק שבת דהותרה היא בצייבור וישון הותרה
ודאי לגמרי משמע כמו בחול ואפי' לא משלה בהן האור כמו לענין טומאה לר"נ דא'
ביומא (ו' ב') דהותרה היא בצייבור אמר שם לחד לישנא דאפי' היכא דאיפא טהורין
וטמאין בההוא בית אב סבר ר"נ דעבדי נמי טמאין דכל טומאה מת בצייבור רחמנא שריא
ואפי' לל"ק התיב אליבא דר"נ סבר עכ"פ דלא צריך להדורי לאתויי טהורים מבית אב
אחר כלל: עוד ק' טובא לפירושים דמנ"ל להש"ס לומר ופליגא דר"ה [אדבר קפרא
ורבא] כיון דלפירושים הא דמפרש רבה אליבא דר"ה דסופו אינו דוחה את השבת פנונתו

רק דלא למיעבד מערכה בפ"ע אבל דוחה לשרפן במערכה גדולה א"כ דלמא ר"ה אליבא דרבנן דר"מ הוא דאמר דהא ר"מ ורבנן פוליהו ס"ל דדחי שבת ולא פליגי אלא בגוונא דחול כמה מערכות היו שם ולעולם בכל יום אפי' בשבת ס"ל לר"ה וכדנהו פשיטא לי' הכי לרבא וקרי למאן דלא אמר הכי לא חש לקומחין' גם רחוק מאד לפירושם דצ"ל דר"ה ורבה ור"ח פוליהו אליבא דר"מ קיימו ולידין דקיי"ל פרבנן לא נ"מ מידי בכל דבריהם [וע' במל"מ שם בסוף ד"ה ויש לחקור] גם דלפירושם נשארו בספ"ק דשבת שם בקושיא מה דהכא מפיק הא דדחי שבת מכלל מושבותיכם וביומא שם מפיק לה ממועדו ואפי' בשבת: (כג) ע"כ אומר אני שמקום הניחו לי רבותינו בעלי התוס' בזה כי האמת הפרור לענ"ד דר"ח דאמר בשבת שם דקרא דכלל מושבותיכם למישרי אברים ופדרים הוא דאתא לטעמין' אזיל דס"ל ביומא שם דתמיד סופו נמי דוחה שבת [ע"ש ברש"י ד"ה סופו] ואפי' לא משלה בהן האור כמש"ל ואיהו לא דריש כלל מקרא דעולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ואע"ג דר"ח גופין' נמי אמר בפ' ב"מ (כ"ג ב') דאין שורפין קדשים ביו"ט.

לאו מעולת שבת בשבתו מפיק לה פאפי' שם (כ"ד ב') אלא מאינן קראי דמפיקי לה שאר אמוראי התם ואפי' דמפיק לה מעולת שבת בשבתו בשיטת רבה רבי' אמרה דסבר ביומא שם דתמיד סופו אינו דוחה שבת ולל"ק התם אליבא דבר קפרא בכשרין אפי' לא משלה בהן האור דחי שבת דעלה קאי הא דאמר בר קפרא ואפי' בשבת ודקאמר הש"ס התם ופליגא דר"ה הוא לרבה אליבא דר"ה וכן פרש"י שם ע"ש.

ולפי"ז האי ופליגא דר"ה היינו לל"ק אליבא דבר קפרא דבכשרין אפי' לא משלה בהן האור דוחה שבת ולר"ה גופין' לפי מה שמפרש רבה דבריו אינו דוחה שבת לגמרי אפי' משלה בהן האור מבעו"י מקרא דעולת שבת בשבתו ולא עו"ח בשבת וקרא סתמא כ' אפי' במשלה בהן האור מבעו"י ורב חסדא סובר דדחי שבת ואפי' לא משלה בהן האור מבעו"י וכדא' שבת דהותרה היא בצייבור וכמש"ל דהותרה לגמרי משמע שדינו כמו בחול ממש וכדמפיק לה מקרא דכלל מושבותיכם דג"כ סתמא פתיב ומעתה לפמ"ש בס"ד א"ש דרב הונא ורבה ור"ח פוליהו קיימי אליבא דרבנן דר"מ דהלכתא פנותיהו.

ומתרא נמי לדברינו קו' התוס' הנ"ל מה דבספ"ק דשבת מפיק ר"ח שריותא דאברים ופדרים מכלל מושבותיכם וביומא שם מפיק לה ר"ח גופין' ממועדו ולפי דברינו תרונן' צריכי לר"ח לשיטתן' דאי מכלל מושבותיכם הו"א דאפי' שאר קרבנות פולם לבר מתמיד נמי שרו.

ואי ממועדו לחוד הו"א דאתי רק לטומאה ולא למשרי גם בשבת משום דכתיב עולת שבת בשבתו ונהו דרשינן ולא עו"ח בשבת כדדריש לי' ר"ה וגם יתיישב לפי"ז מה שהקשיתי לעיל לפירוש התוס' דמנ"ל להש"ס דפליגי דר"ה אדבר קפרא ודרבא [ע"ל אות כ"ב] ולפירושו א"ש דכיון דאינו דוחה דקאמר ר"ה היינו לגמרי ואפילו אמערכ' גדולה נמי לא ע"כ דסבר ר"ה לפי מה שמפרש רבה דבריו דר"ע דא' פ' אלו קשרים (קי"ג) ולא של יוה"כ בשבת אתמיד נמי קאי וכ"ש דשל חול בשבת ויוה"כ לא הרי ע"כ דס"ל דמ"ש במתניתין ביומא שם בכל יום היינו לבר משבת דהא ר"מ ורבנן דילין' פלהו תלמיד ר"ע הו' [ודחוק גדול לומר דבהך גופא הוא דפליגי ר"מ ורבנן דילין' אי קאי

ר"ע רק אשאר קרבנות או גם אתמיד] ודוק הטיב בכ"ז כי קצתתי פה עלה בדעתי בס"ד בעיוני בדהתוס' דשבת ודיומא שם אח"כ עיינתי בד' הרמב"ם בדינים אלו וראיתי שפוסק בפ"א מה' תו"מ ה"ז בסתם דסופו אינו דוחה שבת ע"ש: ומשמע ודאי דעתו ו"ל דאפי' במשלה בהו האור מבעו"י ג"כ אינו דוחה וע' במל"מ שם ד"ה וראיתי לרבינו שפנה על כל הצדדין ליישב ד' הרמב"ם ו"ל שיהא עולה לפי סוגיית הש"ס ואחר כמה פרורים עלה בידו דחוק גדול בדעתו ו"ל ע"ש ואני אומר שלדעתי ברור שפניו הרמב"ם ו"ל למה שפירשתי בס"ד שתי הסוגיות בשבת וביומא שם ולפי"ז ד' הרמב"ם עולים כהוגן בלא שום דחוק כלל ודוק היטב ופסק כר"ה וכפי שמפרש רבה דבריו משום דסתמא דהש"ס שאמרה ופליגא דר"ה ע"כ דסבר פרבה אליבא דרב הונא כמשכ"ת: תבנו לדינא דלעיל הנה לפמ"ש פאן בס"ד ס"ל לר"ח דאברים ופדרים דתמיד דע"ש דוחה שבת לגמרי ואפי' לא משלה בהו האור מבעו"י דאיהו לא דריש כלל קרא דעולת שבת וגו' וכן"ל ובמכילתין רב חסדא הוא דקאמר נחזי אנו מדרב צלי ש"ש בע"ש ש"מ ה' כר"י ולר"ח הא לא מצינו למימר כלל דלמא בת"ע דשבת גם רבנו דר"י מודו דמחוניב או רשאי עכ"פ להתפלל אותה מפלגה"נ דע"ש משום ולא עו"ח בשבת.

דקא לר"ח הותרה בצייבור לגמרי כחול ממש [וגם אפי' לפי מה שאכתוב להלן בהגה"ה דההכרח לכאור' לומר דר"ח מחלק בין משלה בהו האור מבעו"י ללא משלה בהו האור מבעו"י ג"כ א"ש כמש"ל דמלישנא דבריי' שהרי איברים ופדרים שלא נתעפלו וכו' פשטי' משמע דרק לא נתעפלו לגמרי אבל עכ"פ פבר משלה בהו האור מבעו"י ור"ח הא סבר דבמשלה בהו האור מבעו"י דחי שבת א"כ לרבנו דר"י גם ת"ע דשבת דינה כה"ע דחול דת"ע הא נתקנה נגד אברים שמשלה בהו האור מבעו"י דוקא פמבואר בהברייתא דבר"פ תה"ש].

וא"כ לר"ח ודאי דלרבנו דר"י אסור להתפלל ש"ש בע"ש פדינו כחול וישארו ד' הב"י ה"ל באות כ"א תמוהין ואנדא לי' גם תירוץ' של המג"א על הב"י וטוב טעמו שם לגמרי וגם לא שייך כלל לומר דמשום מצות הוספה מחוזה"ק עביד רב הכי ומעטה ע"כ הא דקאמר רב חסדא דמדצלי רב של שבת בע"ש ש"מ ה' כר"י היינו דהי' ברור לרב דה' כר"י וא"כ הרי הדרא קושיתנו ה"ל לזנפתה דלפי"ז מאי קאמר הש"ס אדרבה מדר"ה ורבנו לא הו' מצלי עד אורתא ש"מ אין ה' כר"י וכמו שהקשינו דלמא גם אינהו כר"י ס"ל ומשום חד מהני תלת אנפי ה"ל איחרוה לצלותא עד צה"כ זמן ק"ש ומעטה ליפא נמי למימר כמש"ל באות כ' דר"ל דרק איפא למימר דס"ל דאין ה' כר"י דא"כ מאי אדרבה דקאמר דקא רב ע"כ דסובר דנדאי ה' כר"י פדהוכחנו בס"ד ובדר"ה ורבנו מספקא לן פמאן סברי מעטה הא ודאי דאית לן למפסק כר"י [הגה"ה].

אף צ"ע ליישב לפמ"ש לרב חסדא מתניתא דפ' אלו קשרים (קי"ג) דתני בה אכל לא של יוה"כ בשבת וכ"ה בברייתא התם (קי"ד א') ע"ש ונההכרח לומר לכאורה מחמת קושיא זו דר"ח נמי מחלק בין משלה בהו האור מבעו"י ללא משלה וכו' כב"ק דמחלק בהכי אמנם לישנא דשבת דהותרה היא בצייבור דקאמר ר"ח משמע דהותרה לגמרי פדהוכחנו לעיל מסוגיא דיומא ו' ב' וצע"ג ליישב הך מתניתין לפמ"ש אליבא דרב חסדא [כד) ונלע"ד לומר ביישוב קו' זו בדרך אחר דחזת היא לי דהנה הרא"ש הביא פריש

מכילתין וכן הביאו הרשב"א וכל הראשונים ד' רב האי גאון ו"ל שגשאל אי תפלה
בציבור עדיף או סגול"ת עדיף והשיב שבא"י מתפללין הפלת י"ח בציבור ושבקין ק"ש
לצה"כ.

ומשום פדי להתפלל בציבור לא איכפת לן למסמך גאולת"ע ולא הביא רב האי שום
ראי' ע"ז מהש"ס גם לא מצאתי לשום מי מהראשונים ולא מהאחרונים ו"ל שיביא ראי'
לזה מהש"ס ולענ"ד להביא בס"ד ראי' מהברייטאדאבא בנגמין במכילתין ה' ב' שאמר
פל ימי הייתי מצטער על תפילתי שתהא לפני מטתי וכו' ומסיק הש"ס אלא אימא סמוך
למטתי ופרש"י שם שלא לעשות שום מלאכה ושלא לעסוק בתורה וכו' עד שאקרא
ק"ש ואתפלל.

והתוס' שם הקשו עליו דמנ"ל דאסור ללמוד קודם תפלה ואדרבה ראי' דשרי ללמוד
מדאמרין בפ"ב (י"ד ב') דרב הנה מקדים וכו' ומתני לן פרקין וקרי ק"ש וכו' והי' נראה
ליישוב קושיותם דנדאי מדינא שרי ואין אסור בדבר ואב"ב רק זהירות ותיירה הוא דעבד
בזה וכמו ביהוה שתהא מטתו נתונה בצפל"ד שכ' רש"י לפיכך נכון הדבר להסב דרף
תשמיש לרוחות אחרות מ' להדיא דאין אסור בדבר רק שפכון הדבר לזהירות ומצנה
וגם לשון מצטער הכי מ' וכן כ' הט"ז ועל הב' דברים ביחד אמר לכוני הייתי מצטער דמ'
רק זהירות בעלמא א"כ גם מניעת הלימוד קודם ק"ש ותפלה ג"כ רק משום זהירות
ותירתא עבדה אב"ב פה הי' נראה לתרץ קושית התוס' אמנם הרי רש"י ו"ל כ' גם שלא
לעשות מלאכה ומלאכה הא אסור גמור מדינא אית בה פדאמר לקמן (י"ד א') פל העושה
חפציו קודם שיתפלל וכו' א"ל לא אסור קאמינא וכו' דא' ר"א וכו' אסור לאדם לעשות
חפציו קודם שיתפלל ואין לומר דמ"ש רש"י שלא לעשות מלאכה היינו אפי' קודם היום
דאפתי לא מטי זק"ש ותפלה דאז אין בזה אלא זהירות ומצנה דא"כ אמאי כ' וגם שלא
לעסוק בתורה דנראה ברור דבזה אפי' זהירות ותירתא לית בה ואדרבה נדאי דחייב
ללמוד: והנה בעיקר קו' התוס' על פרש"י יש מקום אתי בס"ד ליישוב ויתבאר אי"ה
להלן בסי' ג' אף איהו שיהי' הנה מלבד קו' התוס' ד' רש"י בעצמם אינם מדוקדקים פאן
דהא לפרש"י ע"כ לומר דאבא בנגמין איירי בדמטא זק"ש פנ"ל וא"כ הלא אסור גמור
יש במלאכה כמ"ש וגם דאינו דומיא דנעל מטתי כו' בין צפל"ד שפרש"י רק נכון להסב
וע"כ צ"ל לפרש"י דעשיית מלאכה ועסק התורה לאו בחדא גוונא מיירו אלא כל חד לפי
ענינו והיינו מלאכה אפי' קודם אור היום הי' נזהר לזהירות בעלמא ומלעסוק בתורה
היינו בדמטא זק"ש וג"כ משום זהירות בעלמא וגם לפי התוס' שפירשוה לענין מלאכה
לחוד ג"כ אינו מדוקדק לישנא דמצטער הגם די"ל ג"כ דר"ל קודם אור היום וכנ"ל
לפרש"י מ"מ מאי מצטער דקאמר לא יעשה אז מלאכה וממ"ש מצטער מ' שלא הי' יכול
להמלט מזה ולא הי' באפשרו לזהר בזה וא"כ טעמא בעי אמאי גם יש לדקדק עוד בין
לפרש"י ובין לפי התוס' שפירושו עכ"פ מירי בק"ש דשחרית ופשוט' מ' התם דהברי'
מירי בק"ש דערבית דאי בק"ש דשחרית הי"ל למסדר הש"ס לקבוע ברייתא זו אחר
המתני' דמאימתי קורין את שמע בשחרית וכן מצאתי להרש"א בחי' אגדות שדקדק זה
אלא שפירשה בדוחק גדול ע"ש: ולענ"ד דאשפחנא מרגניתא לפרש"י פ' חדש בד' אבא
בנגמין הנ"ל ואומר דקאי באמת אק"ש ותפלה דערבית ולא לענין זהירות מניעת מלאכה
או עסק התורה קודם להם אלא דכוננתו אהו דינא הנ"ל שהסתפקו ושאלו מרב האי

גאון ז"ל ולישנא דסמוף למטתי הוא פנונה אחת עם מ"ש במכילתין ד' ב' בפלוגתני' דר"י וריב"ל.

דריב"ל סבר מה קימה ק"ש סמוף למטה אף שכיבה ק"ש סמוף למטה ז"ש אב"ב שפלי ימיו הי' מצטער על שבמקומו היו הציבור קורין שמע ומתפללין ת"ע קודם צה"כ ולא הנה מצי לעבדינהו בזה ולכן הי' מוכרח להתפלל י"ח עם הציבור ולמשבב ק"ש עד צה"כ פנ"ל והו"ל לפי"ז ק"ש סמוף למטה וא"כ לא סמך גאול"ת משום דסבר דלצלוני י"ח בהדי ציבורא עדיף מסגאולת"ע ואב"ב נמי סובר דבעי למסמך גאולת"ע אלא משום דתפלה בציבור עדיף מינה הוכרח לעשות פן אמנם הי' מצטער ע"ז על שלא הי' יכול להכריח הציבור בזה לקרות שמע ולהתפלל אחר צה"כ והוי אז תפלה סמוף למטה ר"ל לשכיבה אחר ק"ש ואז גם הי' סומך גאול"ת וגם הי' מתפלל עם הציבור.

ז"ש על תפילתי שתהא סמוף למטה ולא ק"ש סמוף למטה פנ"ל ולפ"ז מתורצים כל הקושיות והדקדוקים הנ"ל בד' אב"ב וגם שלפירושי א"ש טפי גם מ"ש לא תימא לפני מטתי אלא אימא סמוף למטתי אין ר"ל דאב"ב לא אמר בלשון לפני מטתי אלא בל' סמוף למטתי אלא דר"ל דמ"ש אב"ב לפני מטתי אין פנונתו לפני מטתו ממש והמטה חוצצת בינו לבין הקיר אלא פנונתו סמוף למטתו וכפירושינו משא"כ לפרש"י וכל הפוסקי' עכצ"ל דר"ל דאב"ב לא אמר בל' לפני מטתי אלא בל' סמוף למטתי וזה דוחק [וע' בירושלמי בפרקין אפסקא דוחכ"א עד תצות ר' יסא מפקד לחבריאי וכו' מילתני אמרה שאומר דברים אחר אמת ויציב וע"ש בד' המפרש רא"פ ז"ל ע"ז שמפרש ד' הירושלמי דר' יסא הכי ס"ל עיין שם]: (כה) ומעתה א"ש ולק"מ מה שהקשינו מאי מוכיח הש"ס מר"ה ורבנן מדלא צלו עד אורתא ש"מ אין ה' כר"י אימא דהא דאיחרוה לאלותא עד אורתא הוא משום חד מהתלת אנפי טעמי הנ"ל ולעולם דגם אינהו סברי כר"י ולפי"ז יתיישב בס"ד ברווחא והוא דהש"ס ידע דעובדא דר"ה ורבנן הנה דלא הוו צלו עד אורתא גם אפי' אם הציבור שקהם היו מתפללים קודם צה"כ ואירע להם איזה פעמים שלא הי' מגין עשרה ביחד לת"ע ועכ"ז לא התפללו אז עם הציבור והמתינו מלהתפלל עד צה"כ גם ביחיד.

וא"כ הרי ע"כ טעמי' הוא משום דסברי דאין ה' כר"י אלא פרבנן ולרבנן הא אסור להתפלל תפלת ערבית קודם צאת הכוכבים דא"ל דסברי כר"י ומשום חד מהני תלתא אנפי הנ"ל הוא דעבדי הכי דהיינו משום דסבירא לי' כר' יוחנן דבעי למסמך גאולה לתפלת ערבית או משום דסבירא לי' דמצנות סמיכת גאולה לתפלה עדיף ממצנות הוספה מחול על הקודש או משום דסבירא לי' דגם בשבת בעי למסמך גאולה לתפלה דהא לפי מה שכ' סבירא לי' לאבא בגימין דתפלה בציבור עדיף מסמיכת גאולה לתפלת ערבית ולא אשכחן מאן דפליג עלי' בהא וא"כ במקום תפלה בציבור הא לא שייך כלל שום חד מהתלת אנפי הנ"ל מעתה ודאי מוכח שפיר מדלא צלו רב הווא ורבנן אפי' בציבור מבעוד יום אלא בצאת הכוכבים גם ביחיד ע"כ דהוא משום דסבירא לי' לר"ה ורבנן דאין הלכה כר' יהודה: סימן ב על ענין הנ"ל להרב הג' המפורסם מ' משה נחמ' נ"י אב"ד דק' חסלאוניטש יצ"ו.

אשר הקשה כת"ר על מה שפכתתי (לעיל אות י"ב) להוכיח דמדקאמר הש"ס אתרונןי' אר' יהודה ורבנן דעבד פמר עבד ונדעבד כמ"ע. א"כ פמו דמאן דעבד פרבנן ודאי דשפיר עבד אפי' לכתחילה גם בשלא בשעה"ד דהא רבים גינהו ע"כ דה"ה מאן דעבד כר"י ש"ד אף לכתחילה וגם שלא בשעה"ד דהא פחד לישנא אמרה הש"ס וע"כ דהטעם משום דס"ל לסתמא דהש"ס הכא דת"ע רשות ולהכי אין מדקדקין כ"כ בזמנה גם אם עושה פניחיד נגד רבים והקשה כת"ר ע"ז דהא עיקר הפלוגתא בתפלת מנחה דהיא חובה א"כ אמאי פסקי' בה דעבד פמר עבד ואם לא התפלל מנחה עד פלגהמ"נ שוב לא יתפלל וזה קולא וכ"ת י"ל תשלומין מה נאמר במזיד וע' לקמן (כ"ז) תוס' ד"ה ת"ש עכ"ד גרם לו זה סתימת דברי נעמה אפרש דברי יותר.

ותחילה אומר דלפי דעתו תקשי כן אהרמב"ם גופי' שכ' שם וי"ל להתפלל ת"ע של לילי שבת בע"ש קודם שקה"ח וכן יתפלל ערבית של מוצ"ש בשבת לפי שתע"ר אין מדקדקין בזמנה עכ"ל ה' פ"א ת"ע קודם שקה"ח שוב אינו רשאי מעתה לעולם להתפלל מנחה אחר פלג"ה וזה קולא בתפלת מנחה שהיא חובה אבל הברור דנדאי הרוצה להתפלל פעם ראשון תפלת המנחה אחר פלג"ה רשאי הוא לעשות כן אפי' לכתחילה הגם שהיא חובה ומחוייב הוא לדקדק בזמנה משום דפניחיד ורבים ה' פרבים ומאז שוב אינו רשאי לעולם להתפלל ת"ע אחר פלגה"מ קודם צה"כ אע"ג דתע"ר ואין מדקדקין בזמנה משום דכבר עשה לאותה העת יום ע"י שהתפלל בה פ"א תפלת מנחה ורק מי שרוצה פעם ראשונה להתפלל ערבית קודם הלילה אחר פלג"ה [באם שתפלת מנחה הי' מתפלל תמיד קודם פלה"מ] הגם דר' יהודה יחידאי הוא ע"ז אמרי' דמשום דתע"ר אין מדקדקין בזמנה ורשאי הוא לסמוך עליו אז שאין לפניו רק ת"ע לבד גם שלא בשעה"ד ואי הוה ת"ע חובה לא הי' רשאי לעשות כן לכתחילה שלא בשעה"ד ואולי שגם בדיעבד לא הי' יוצא י"ח ת"ע ומה שאסור לו מאז להתפלל לעולם תפלת מנחה אחר פלג"ה זה הוא משום דע"כ ממילא נאסר בזה מחמת שפבר עשאה לאותה העת לילה ע"י תפלת ערבית שהתפלל אז פ"א ולא שינוי פלל לקרות זה קולא ולא חומרא וזה ברור: וכ"ז אני כותב גם אפי' לדעת מע"ל אבל באמת אין מהצורך פלל גם לזה ואין כאן אפי' התחלת תמיהה פלל דהא בשיטת ר"ת איירי' השתא ולישיטתו אמינא דסבר דזה לא מקרי פלל תרי קולי דסמרי אהדדי ואפי' אם התפלל פ"א ערבית אחר פלגה"מ רשאי הוא למחרתו להתפלל מנחה אחר פלגהמ"נ כמו שמורה להדיא לשון התוס' בדעתו שכ' וז"ל וא"ת האיך אנו קורין כ"כ מבעו"י וי"ל דקי"ל כר"י וכו' וא"ת האיך אנו מתפללין תפלת מנחה סמוך לחשיכה כו' וי"ל דקי"ל פרבנן וכו' ואמרינן לקמן השתא וכו' דעבד כמ"ע כו' הגם שיש מקום לדחוק בדברייהם ולומר דר"ל דמי שירצה רשאי לעשות הפל כר"י ומי שירצה רשאי לעשות הפל פרבנן פשטא דלישנא לא מ' הכי פלל וגם מקושיות ר"י על ר"ת מוכח שדעת ר"ת הוא שגם אדם אחד רשאי לעשות פתרי קולי אליו שכ' ומ"מ ק' וכו' שהרי מאיזה טעם וכו' משום דקי"ל כו' כר"י וכו' ובזמן התפלה עצמה לא קי"ל פנותי' אלא פרבנן והגם שגם בזה יש מקום לדחוק ולומר לא שפוננת ר"י דר"ת סובר כן.

אלא דמקשה על מנהגינו דאיך עבדינו אנו הכי אבל לשון התוס' אינו מורה כן פלל וגם דברי הרא"ש בדבריו בשי' ר"ת מפורשין להדיא שדעת ר"ת הוא דגם אדם א' יכול

לתפוס אלו הב' קולות יחד וכ"ה גם בחי' הַרְשָׁבָ"א בשי' ר"ת שכ' ונ"ל ולפיכך פ"י הוא ז"ל [ר"ל ר"ת] וכו' ואע"ג דַעְבִּיד בק"ש כר"י ובתפלה פּרַבְּנָו ודַמְיָא לַשְׁדָּרָה וּגְלַגְלוֹת וכו' ע"ש [ונהגם שְׁתִירוּצִים דְהַרְשָׁבָ"א וְהָרָא"ש ע"ז מְשׁוּם דְבִתְפִלָּה הַקִּילוּ עוֹלָה לֹא פְּפִירוּשֵׁי בְשִׁי ר"ת אֲמַנְם הֲלֹא לְדַבְרֵיהֶם ק' קוֹשְׁיָתִי דְמִשְׁמַע בְּש"ס דְגַם שְׁלֹא בִשְׁעָה"ד עֲבָדִי כר"י וְטַעְמָא בְּעֵי אֲלֵא שְׁבִדוֹחַק י"ל כְּמִש"ל בָּאוֹת י"ד דְלִדְיוֹן הֵינָא לָהּ רַק פְּלוּגְתָּא דְאִמּוֹרָאֵי רַב עִם ר"ה וְרַבְּנָן סְמָכִי עַל רַב נֶגְד ר"ה וְרַבְּנָן גַּם שְׁלֹא בִשְׁעָה"ד] אָבֵל לִפְמ"ש בַּס"ד א"ש דְלֹא צְרִיכִי לְהַקְלֵל רַק בַּת"ע לְמִיַּעֲבֹד כר"י נֶגְד רַבִּים וְהַקִּילוּ בָּהּ לְהַתְפַּלֵּל אוֹתָהּ מִפְּלַג"ה וְאֵילָף מְשׁוּם דְרַפּוֹת הוּא וְאִין מְדַקְדְּקִין בְּזַמְנָהּ אַע"ג דְסוֹתֵר לְמָה שְׁאֵדָם זֶה עֲצָמוּ כְּבָר הַתְפַּלֵּל פ"א אוֹ תְּפַלֵּל עוֹד גַּם תְּפַלֵּת מְנַחֵה בְּאוֹתָהּ הָעֵת עֲצָמָה אָבֵל מָה שְׁהַתְפַּלֵּל אוֹ אִפִּי תְּפַלֵּל אַח"כ תְּפַלֵּת מְנַחֵה בְּאוֹתָהּ הָעֵת דְּמִפְּלַג"ה עַד צַה"כ זֶה לֹא מְשׁוּם קוֹלָא הוּא דְאַתִּינּוּ עֲלֵה אֲלֵא מְשׁוּם דְעֲבָדִי בְּהָא פְּרַבְּנָו וּש"ד לְמִיַּעֲבֹד הָכִי גַם לְכַתְחִילָה אִפִּי אִי הֵנָּה דְאוֹרֵינִי וְקוֹשְׁיָתִי דֵּא"כ בַּק"ש דְגַם אִי נִימָא דְהִיא ג"כ דְרַבְּנָן הָא חוֹבָה הִיא עַכ"פ וַא"כ אֲמַאי סְמָכִינּוּ בְּהָא עַל ר"י נֶגְד רַבְּנָן הֲלֹא יִישְׁבְּתִי זֶה בַּס"ד בָּאוֹת י"ג וי"ד ע"ש: וְכַרְוֵר לַעֲנֵ"ד שְׁכ"ה גַּם ד' הַרְמַב"ם שָׁם ע"ש בְּה"ד וְה"ז וְכֵן רְאִיתִי גַם בַּלַּח"מ שָׁם בְּה"ב שְׁבִפְפִירוּשׁוֹ הֲרֵאשׁוֹן פִּירֵשׁ שָׁם דַּעַת הַרְמַב"ם דְלֹא פְּפִירוּשׁוֹ שֶׁל הַכ"מ בְּה"ד אֲלֵא דַס"ל לְהַרְמַב"ם דַּש"ד לְמִיַּנְקֻט בְּהָא פְּקוּלִי דְתַרְנוּוֹינִי ר' יְהוּדָה וְרַבְּנָן וּמְשׁוּם דַּת"ע רְשׁוֹת [אַף מָה שְׁהַקְשָׁה הַלַּח"מ שָׁם דְלָמָּה כ' הַרְמַב"ם בַּפ"ב מָה תְּמִידִין פְּרַבְּנָו וְהוּל"ל גַּם שָׁם דַּעְבִּיד כר"י עֲבִיד קוֹשְׁיָא זֹו אִין לָהּ מְקוּם פְּלֵל לְדַעַתִּי וְתַמּוּהָ מְאֹד דְהָא וְדֵאֵי בְּעֵנּוּ הַהִקְרָבָה עֲצָמָה דְתַמִּיד ה' פְּרַבְּנָו לְגַמְרֵי דְרַבִּים נִינְהוּ וְכֵן בַּתְּפַלֵּת מְנַחֵה שְׁנַתְקַנְהָ נֶגְדוֹ וְכַדְכְּתַבִּינוּ וְרַק בַּת"ע מְשׁוּם דְהִיא רְשׁוֹת וְנִתְקַנְהָ נֶגְד הַקְטֵר חֲלָבִים וְאַבְרִים דְאִין מְעַכְבִּין כְּפָרָה סְמָכִינּוּ בְּהָ אר' יְהוּדָה] וּשְׁאָר ד' הַלַּח"מ שָׁם שְׁהָאָרִיף וְעֵינֵינּוּ מַע"ל בְּדַבְרֵי שְׁכַתְבִּתִּים מְאֹז טַרְם רְאוּתִי ד' הַלַּח"מ אֵלוֹ וְכַתְבִּתִּים בַּס"ד בְּטוֹב טַעַם יוֹתֵר וְכַרְאִיוֹת מְוַכְרָחוֹת: אֲלֵא שְׁלַכְאוּרָה קָשָׁה דַּלְפִי"ז מְאִי מוֹכִיחַ רַב חֲסֵדָא מְדַרְב צְלִי ש"ש בַּע"ש ש"מ ה' כר"י דְלָמָּא לְרַב נְמִי הֵנָּה מְסַפְקָא לִי ה' כְּמֵאן וּמְשׁוּם דַּתְע"ר סְמָף בְּהָ עַל ר"י וְכ"ש לְפִי אוֹתָהּ גִי דְגָרְסִי לְקַמֵּן כ"ז ב' וְרַב אָמַר ה' כַּד הָאוּמֵר רְשׁוֹת וְכַדְמוּכַח כֵּן גַּם מִהִירוּשׁ' שְׁהַבְּאִתִּי בָּאוֹת ט' דְסַבֵּר רַב דַּתְע"ר ע"ש וְהַנְרָאָה דר"ח וְדֵאֵי לֹא הֵנָּה מְסַתְבֵּר לִי לְמִימֵר דְמְשׁוּם דַּתְע"ר נְסַמְוֵף בְּהָ גַם עַל יַחֲיד נֶגְד רַבִּים גַּם שְׁלֹא בִשְׁעָה"ד לְכֵן הוֹכִיחַ שְׁפִיר מְדַצְלִי רַב ש"ש בַּע"ש דַּע"כ הוּא מְשׁוּם דְסַבֵּר רַב ה' לְגַמְרֵי כר"י אָבֵל סְתַמָּא דְהַש"ס דְמַסִּיק הַשְׁתָּא דְלֹא אַתְמֵר הַלְכְּתָא וְכו' דַּעְבִּיד כַּמ"ע וְכו' ע"כ לּוֹמֵר דְסוֹבֵר סְתַמָּא דְהַש"ס דְמְשׁוּם דַּתְע"ר מְשׁו"ה רְשָׁאִין לְסַמְוֵף בְּהָא מְסַפִּיקָא גַם אִיַּחֲדִיד נֶגְד רַבִּים. וְלִפִּי"ז אִין מְקוּם פְּלֵל גַּם לְקוֹשְׁיּוֹתֵי דְהַלַּח"מ שָׁם בְּה"ז וְלְכָל דְבַרְיוֹ שָׁם ע"ש כִּי אִין רְצוּנִי לְהָאָרִיף בְּזָה וְסַמְכָתִי בְּזָה עַל הַמְּבִין מְדַעַתּוֹ: סִימָן ג' שְׁאֵלָה בְּהָא דְאִיתָא בְּש"ס (בְּרַכּוֹת ה') הַנּוֹתֵן מְטָתוֹ בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם כּו' וְהוּבָא בְּטוֹש"ע סִי' ג' ס"ו בְּסִי' ר"מ סִי"ז אִי קָאֵי אַרְוֵחַב הַמְטָה אוֹ עַל אֲוֵרָה הַמְטָה.

וגם אי דוקא באשטו עמו אָמְרוּ אוֹ גַם בְּאִין אֲשַׁתּוֹ עִמוֹ. תְּשׁוּבָה הֵנָּה הַגָּאוֹן בַּעַל שֶׁב יַעֲקֹב בַּתְּשׁוּבָה הָאָרִיף לְהוֹכִיחַ כְּפִי שְׁהַבִּיא הַרְמ"ע מְפָאֵנוּ בַּת' סִי' ג' שְׁהַבִּיא הַמְג"א שָׁם שְׁהַפִּי' הוּא שְׁרוֹחַב הַמְטָה תְּהִיָּה בֵּין צְפוֹן לְדָרוֹם וְאַרְפָּה מְמַזְרַח לְמַעְרָב ע"ש בְּאוֹרָה.

ולפענ"ד יש לדון בקרקע לפניו שפרור אצלי פי נהפוך הוא דהנה מ"ש דכדברי אבא
בנימין אין הכרע אם פוננתו על אנרף המטה בין צפל"ד או רחבה הנה כל מבין אתו
המדע דפשוטי' דלישנא דבין צפון לדרום פירושו נדאי על אנרף המטה כפי' רש"י ובדוחק
יש לפרש על רחבה אמנם באמת דברי הזוהר שלפי פירושו ופי' כל המקובלים שפי'
פוננתו בפשיטות על רוחב המטה שצ"ל בין צפל"ד.

הוא שדחקו להגאון הנ"ל לומר שבד' אבא בנימין אין הכרע פדי להשוותו עם דברי
הזוהר לפי פירושם אמנם לפי פירושונו בד' הזוהר להלן שפוננתו ברור ג"כ על אנרף
המטה בין צפל"ד אפס מקום כלל לדחוקי נפשוין בפי' דחוק בדברי אב"ב: ומ"ש דצ"ע
בטעמו ש"ד לפי פרש"י דזה שייך דוקא פשאשתו עמו ודברי אב"ב משמע אפי' באין
אשתו עמו דסתמא נקט וע"כ דומיא דמטתו דרישא וכו': הנה מד' הזוהר בפ' במדבר
קי"ח ב' וקי"ט ב' וק"כ א' נראה בעליל דקאי רק אאשתו עמו דוקא כמפורש להדי' שם
ובדקי"ט ב' ודאי שכינתא במערב כו' בגין דליהוי בין צפל"ד ולא תחברא בגופא וכו'
בגין לזווגא חד וכו' ודאי מטתו שלשלמה בין צפל"ד ולא תחברא בגופא כו' בגין לזווגא
לה להאי תהלה ולא שתקחא בכל יומא בין צפל"ד כו' אשתכחית בכל יומא דא מטה
דאייתיבהית בצפל"ד לא תחברא בזווגא דא בגופא דקאי יאות וכו' ר"א שאיל וכו' סימנא
לזווגא דיחודא מנין א"ל כו' כדא' וצפונה תמלא בטנם כו' עש"ה וא"כ ודאי גם אי נימא
דאין הכרע בד' אב"ב בזה הרי עדיף ומקרח עכ"פ להשוות בזה ד' אב"ב הסתומין עם
ד' הזוהר המפורשין ומבארין באר היטב פנימיות נסוד הדבר באור הבהיר בענין הזווגא
דוקא ועוד דהא הכי מוכחי קראי וצפונה תמלא בטנם כו' וימלאו ימי' ללדת וגו' וכמ"ש
התוס' ד"ה כל כו' [ומה שדקדק הש"י ממה שכ' התוס' דבריהם אלו אמירא דר' יצחק
ולא אד' אב"ב.

הוא דקדוק קל וקלוש מאד] והדקדוק דדומי' דרישא נקט אינו פדאי להכריע מזה פירושו
נגד המפורש ומבואר בזוהר בהיפך כמש"ל. וא"כ הרי ע"כ מוכח נמי ממילא דאין הטעם
משום פירוע כמ"ש רש"י.

דא"כ גם באין אשתו עמו ליתסר נסותר לגמרי ד' הזוהר הנ"ל שפי' בענין הזווגא דוקא
נהגם שזה י"ל גם לפירושם דרוחב המטה צ"ל בין צפל"ד והטעם משום פירוע אלא
דבאין אשתו עמו אין הפירוע שלו גנאי פינון שמכוסה בסדין אבל פשאשתו עמו הפירוע
דבזווגא הנה גנאי יותר [ואעפ"י דמצינו דאדרבה פירוע דזיווג קל יותר מפירוע דילק'
לחוד כמ"ש הרב מנ"ע ז"ל בת' שם וז"ל דהא בבהכ"ס ובהמר"ח אסור להרהר בד"ת
ובכ"מ מותר להרהר ולאתויי מטה בשעת תשמיש אתא דמותר להרהר אז בכל פחו
לדברים שבקדושה וכ"ש דמצנה קעביד עכ"ל שם אמנם פן אין דבריו מוכרחים בזה
כלל וכלל וגם תמוהים באמת דאדרבה הא חזינו דמותר לישן אפי' ערום באין אשתו
עמו בבית שיש בו ספרים ותפילין ולשמש צריף להניח התפילין פלי תוף פלי ובס"ת
בעי מחיצה וכן להניח התפילין תחת מראשותיו שלא כנגד ראשו מותר באין אשתו עמו
ובאשתו עמו בעי פלי תוף פלי אלא ע"כ ברור ומקרח דהא דאסור להרהר בבהכ"ס
ובהמר"ח לאו משום פירוע הוא דהא אפי' בלבוש ומכוסה אסור אלא משום דמאיסי
מהטינוף ורחיצה שהי' שם פ"א אפי' עתה הוא נקי אבל נדאי פירוע דשעת זיווג או זיווג

גופני' הוא יותר גנאי מפירווע דילג' באין אשתו עמו וכמש"ל] ולפי"ז יהי רק פטעמין' דהש"י ולא פדינג'.

דאלו לדידנ' גם באין אשתו עמו אסור אבל לפי"ז לא יאסור אלא פשאשתו עמו אמנם גם זה לא יתכן דהא להקדיא מפרש הטעם בזוהר שם משום דהאי בן דכר איהו בין צפל"ד ולא משום פירוועם דלטעם זה אין שניכות לדברי הזוהר שם בזה לא מינה ולא מקצתה וגם דלטעם זה השקר דהוין לי' בנים זכרים הוא מדה פנגד מדה וכמו שביאר שם בזוהר.

משא"כ לפי הש"י שהטעם משום פירווע דאסור גם באין אשתו עמו לא שייך בזה מדה פנגד מדה בנים זכרים: והנה מה שפל המקנבלים בסגנון א' מתנבאים שלפי ד' הזוהר פירושו דבין צפל"ד היינו רוחב המטה: לא בינת אדם לי לידע הקרחת לפי זה בזוהר רק מ"ש המקדש מלך שם ממ"ש הזוהר דהא בן דכר איהו בין צפל"ד ונדוע שהת"ת שהוא בן דכר ראשו למזרח שהוא אבא ורגליו למערב שהוא מ"ל וצדדיו בין צפל"ד עכ"ל.

אמינא אנא משום הא לא אריא כלל דאטו משום דהבן דכר ראשו למזרח וכו' מטעם זה גם מ"ש שהמטה תהי בין צפל"ד יהי פי' ג"כ ממזרח למערב והרוחב בין צפל"ד וברווחא י"ל דהמדה פנגד מדה הוא שפשוטו אנה המטה מברית ומכריע בין צפל"ד בשקר זה זוכה לבן דכר שהוא המכריע ומשלים בין צפל"ד שהם ב' הפכים אש ומים והוא המשלים ביניהם והוא מ"ש הזוהר דהא בן דכר איהו בין צפל"ד וכמ"ש בפ' בראשית (י"ז א') בעובדא דבראשית הנה מחלוקת שמאלא בימינא וכו' עמודא דאמצעייתא דאיהו יום תליתאי עאל בינייהו ואפריש מחלוקת ואסקים לתרין סתרין וכו' עש"ב ובע"ב שם עד סיום פל המאמר וכמבואר עוד בהרבה מקומות בזוהר ורמוז במאמרם ז"ל ע"פ המשל ופחד וגו' המשל זה מיכאל ופחד זה גבריאל עושה שלום וגו' ותדע דהא אמרו בזוהר במדבר ה' ובש"מ דמטתו שלשלמה איהו מערב שהוא בצל"ד וכידוע בענין הפסוק ויאסוף רגליו אל המטה דיעקב דאיהו שמשא איתפניש למערב שהיא המטה ה' אז ויגוע וגו' והנה רוח מערב הלא ארכו הוא מברית בצפל"ד.

והנה זה רבות בשנים שאמר לי כבוד דודי אדמו"ר הגאון הקסיד מ' חיים ז"ל אב"ד ור"מ דק"ק וולאזין ששמע מפי רבו הגר"א ז"ל שאמר לו סתם שאין הפי' בד' הזוהר ה' פמו שפי' בו המקנבלים והרמ"ע מפאנו ז"ל ולא פי' לו דעתו בפירושו ד' הזוהר ואמינא מנפשאי שלפום שיעורא דילי נ"ל ברור דמ"ש הזוהר ומן ה' תליין דרום וצפון והוא דבינייהו (והם חג"ת פידוע ונ"ל שכצ"ל ו' ההוא דבינייהו) פנונתו על צורת האות ה' בכתיב' ה ששני קוני הימין ושמאל הם דרום וצפון חו"ג ו ההוא דבינייהו היינו הקו העליון שארכו מברית בין השני קוני הימין ושמאל והיא הת"ת בן דכר ה' ובזה מבואר הטיב מש"ש ה' דרום וצפון תליין בי' ו' באמצעייתא ודא הוא בן דכר בג"כ איהו בין צפון לדרום ולפי' זה הנה הדבר מוכרע גם מד' הזוהר עצמו שאנרף המטה דוקא צריכה להיות בין צפל"ד: ומה שהביא הגאון בעל שם יעקב סמך לפירושו ממאי דהזכיר הקרא וצפונא יותר מדרומא פיון דצ"ל בין צפל"ד אלא ודאי הוא כפי' האריז"ל והמקנבלים דהרוחב הוא בצפל"ד וראשה למערב דוקא ורגלי' למזרח ולפי מה שהמשיל בשה"ש דרף החיפה שמאלו תחת לראשי וגו' ע"כ האשה שוככת לצד צפון ואז הוא דמתפנין שמאל האיש תחת ראשה והימין מחבקה ולפי"ז א"ש וצפונא היינו האשה שהיא לפי"ז לצד צפון

תמלא בטנם וגו' עכ"ל נוראות נפלאותי דהא האריז"ל בס' הפנונות כ' להדיא להיקף ראשה למזרח ורגלי למערב ולפי פירושם בד' הזוהר באמת דעכצ"ל פן דהא כל עיקר יסוד סמיכתם לפרש כף הוא ממ"ש בזוהר דהא פן דגר איהו בצפל"ד ופירשוהו הם ז"ל שר"ל כפי סדר עמידתו כביכול צדקיו בצפל"ד וראשו למזרח ורגליו למערב וא"כ הרי גם קומת המ"ל שהיא המטה הנ"ל היא ג"כ ראשה למזרח ורגלי למערב וא"כ מטוני' דהגאון שב יעקב הרי אדרבה א"א להתפונן שיהי' שמאלו תחת ראשה וימינו לחבקה אם לא פשתהי' האשה לצד דרום ונקא והיא קושא אלימתא על ד' הש"י לפי פירושו ופירושם בד' הזוהר [הן אמת שהרב מנ"ע כתב שם מדעתהי' דנפש'י שתהי' ראש המטה למערב ע"ש אמנם אין דבריו שם מוכרעים כלל למבין וגם מןפרכים מד' הזוהר לפי פירושם עצמם]: ובר מן כל דין תמוהים ד' הש"י בזה דהנה צייר הענין בדרה שמשמשין שניהם פאחד זה נגד זה: זה לצד דרום וזה לצד צפון והלא מבואר להדיא במס' פלה הביאו הטוש"ע או"ח בסי' ר"מ ס"ה להלכה דשמשו שניהם פאחד ה"ז דרה עיקש אלא צ"ל הוא למעלה והיא מלמטה ונקא וכמ"ש ז"ל עירובין (ק' ב') שנעשית פר לבעלה ואיך אפשר לומר ח"ו ע"ז האופן דדרה עקש הקרא דשמאלו וגו' ולישנא דהש"ס דנקט משו"ה בין צפל"ד צפון תחילה: אמנם הטעם הברור לכל מבין קצת בד' הזוהר.

דמאי דנקט קרא וצפונה ונקא וכן בלישנא דאב"ב ובלישני' דר"י דנקט בין צפל"ד צפון ברישא הוא משום דשירותא דאתערו לזווגא הוא מצפון שמאלא כמבואר בזוהר פנחס (רי"ד ב') ת"ח הא אתמר סדורא דיחודא כו' היך הני וכו' פתח נאמר חשף ה' את זרוע קדשו דא דרועא חדא וכו' וכד האי אתער פמה דחילו שרי' בעלמא עד דינח ההוא דרועא וכו' כד"א שמאלו תחת לראשי וכו' לבתר אחי ימינא לחבקה וכו' לבתר אנדווגת בגופא וכו' ע"ש באןרה וכמ"ש בזוהר בכמה מקומות עצמו מספר שזווגא עיקרו מהתעוררות שמאלא וכמ"ש עורי צפון תחילה וא"כ ובואי תימן והן האשין קדישין לזווגא מסטרא דגבורה ולכן אז"ל איש ואשה זכו י"ה ביניהם וא"ל ח"ו נשאר אש ואש זרה ח"ו ועם הי"ה הן אשין קדישין וע"ז נאמר רשפיה רשפי אש שלהבת י"ה הנ"ל וכבוד אלקים וגו' ולכן גם בפסוק שמאלו כו' נקט ברישא שמאלו שלפי פי' הש"י דהש"ס וקרא דנצפונה אקרא דשמאלו וגו' סמיה אפתי קשי אהך קרא גופי' אמאי נקט שמאלו ברישא וגם מזה ראי' נכונה דדוקא באשתו עמו הדברים אמורים מדנקטי פולהו צפון ברישא: אמת דפשוטן דדברי הרמב"ם ז"ל משמעין ודאי דאסור גם באין אשתו עמו ומשום פירווע.

אמנם כמו שכ' הש"י אדברי רש"י ז"ל דאלו ראה רש"י ז"ל ד' הזוהר ודאי דהי' מפרש ד' אב"ב כפי' הזוהר לפי פירושם בד' הזוהר אף אנו נאמר פן להיקף לפי פירושנו בד' הזוהר שאלו ראה הרמב"ם ז"ל ד' הזוהר ודאי דהי' מפרש ד' אב"ב כדברי הזוהר: והנה הב"י הקשה על הרמב"ם דכ' אסור וכו' ולישן בין מזרח למערב ומהש"ס משמע דאין איסור בדבר רק זהירות ומצוה ע"ש ומש"ש דאב"ב הי' מצטער על האיסור שיש בדבר הוא רחוק כמ"ש הט"ז ולכאור' יש להקשות זה גם אפרש"י שכ' להדי' לפיכך נכון להסב דרה תשמיש לרוחות אחרות משמע להדי' דלאו איסור גמור יש בדבר אלא נכון הדבר לזהירות ומצוה כמו שדקדק מזה הט"ז שם דגם לשון מצטער הכי משמע א"כ קשי' אמה שפרש"י ד"ה סמוך למטתי כל ימי נזהרתי שלא לעשות מלאכה ושללא לעסוק בתורה

כְּשֶׁעֲמַדְתִּי מִמַּטְתִּי עַד שֶׁאֶקְרָא ק"ש וְאֶתְפַּלֵּל וְהִנֵּה ע"מ שֶׁפָּתַח וְשָׁלַח לְעֶסְקָא בְּתוֹרָה הַקָּשׁוּ
עָלָיו הַתּוֹסֵס דְּמָנָא לִי דְאָסוּר לְלַמּוּד קוֹדֵם תְּפִלָּה.

וְאֶדְרָבָה רַאִי דְשָׂרֵי מְהָא דְרַב בַּפ"ב (י"ד ב') ע"ש. וְע' מ"ש לְעֵיל סוּף ס' א' בְּיָשׁוּב
קוֹשְׁיֵיְתָם בְּאִנְרָה.

אֲמַנְם הָרִי רַש"י ו"ל כ' גַּם וְשָׁלַח לְעֵשׂוֹת מְלָאכָה. וּמְלָאכָה אִיסוּר גְּמוּר מְדִינָא יֵשׁ בָּהּ
וּכְמוֹ שֶׁכְּתַבְתִּי שָׁם: וְנִרְאָה דְקוֹשְׁיֵי תוֹסֵס הַנֶּ"ל אִפְרָשׁ"י מְתִיבְשָׁב בְּרוּחָא דְאִיפָא לְמִימַר
דְּלָפּוּם מְאִי דְמִשְׁנֵי הַש"ס (בד' י"ד ב') דְלֹאפּוּקִי מִמָּאן דְאָמַר לְמִשְׁנָה אִין צְרִיף לְבָרַף
הָוִי אֶסְהַדְתִּי דְרַחב"א ע"ש מוֹקְמִינָן גַּם לָפּוּם קוֹשְׁטָא דְעוֹבְדֵי דְרַב הָוִה בְּדִלָא מְטָא זְמַן
קָרִיאַת שְׁמַע פְּדִהוּהָ ס"ד בְּרִישָׁא וּכ"ש דַּא"ש טְפִי לְפִי מַה שְׁפִי רַש"י גּוֹפִי הֵתָם הַקּוֹשְׁיָן
דְּתוֹ מִי ס"ל וְכו' הוּא מְמַתְנִי ע"ש [וְע' בִּיאוּרֵי הַגָּר"א ו"ל ס' פ"ט ס"ק כ"ב רַק מִש"ש
בְּרִישׁ דְּבָרֵי ו'נ"ל וְאָמְרוּ שָׁם וּכ"ת בְּדִלָא כו' אֶלְמָא אִפִּי בְּדִמְטָא מוֹתֵר כּוֹנְנָתוֹ ו"ל בְּזַה
נְפִלְאָת מְמַנֵּי דְאִיף מוֹכַח מְזַה דְגַם לְמַסְקָנָא לֹא מְצִינָן לְאוּקְמִי הָוִי עוֹבְדָא דְרַב בְּדִלָא מְטָא
זְמַן קָרִיאַת שְׁמַע אֶבְל בְּדִמְטָא אָסוּר אוֹ דְנִכּוֹן לִיְזַהַר בְּזַה כְּמִש"ל] וְעוֹד יֵשׁ לְתַרְזֵן קוֹשְׁיֵי
הַתּוֹסֵס דְהֵתָם וּמְתִנֵּי אָמְרִי וְהִינּוּ לְאַחֲרִים וְלִכּוֹן שָׂרֵי לְגַמְרֵי וּכְשִׁיטַת רַבִּינוּ יוֹנָה ו"ל
שְׁמַחְלַק בֵּין ת"ת דִּיחִיד לְת"ת דְרַבִּים ע"ש וְאִיף שְׁיִהְיֵי עַל כָּל פְּנִים עֲדִינָן דְבָרֵי רַש"י
ו"ל בְּעֶצְמָם אִינָם מְדוּקְדָקִים לְכַאוּרָה וּכְמוֹ שֶׁפָּתַחְתִּי לְעֵיל בְּסוּף ס' א' ע"ש: וְהִנֵּה בְּמַה
שֶׁתְּמַהֲתִי עַל ד' רַבִּינוּ הַגָּדוֹל הַגָּר"א ו"ל פָּתַח אֵלַי ב"ד הָרַב הַגָּדוֹל הַחַו"ב מ' אֶבְרָהָם
ו"ל ר"מ דק' סְלוּצֶק ו'נ"ל מַה שֶׁהִתְפַּלֵּא כְּת"ר עַל רַבִּינוּ הַגָּדוֹל הַגָּר"א ו"ל בְּבִיאוּרֵי ס' א'
פ"ט ס"ק כ"ב: לְדִידֵי נִרְאָה פְּשִׁיט דְר"ל דְהַתּוֹסֵס הוֹכִיחוּ זֶה מְסוּגֵיָא זֶה דְאִיף בְּדִמְטָא מוֹתֵר
מִשׁוּם דְהִכִּי מִשְׁמַע אִיף מְסַבְרַת הַתְּרַצֵּן דְהָא לֹא מִשׁו"ה נְאֻדִי הַתְּרַצֵּן מְסַבְרָא זֶה אֶלָּא
מִשׁוּם דְרַצָּה לְהוֹכִיחַ דַּא"כ מְאִי אֶסְהַדְתִּי דְר"ח ב"א הָרִי דְמְזַה מוֹכַח דְשָׂרֵי לְהַקְדִּים אִיף
קָרִיאָה לְקָרִיאָה וּמִשְׁנֵי לִי דְמְהָא לִיכָּא לְמִשְׁמַע מִינֵי מִידי אֶבְל בְּהָא דְשָׂרֵי לְלַמּוּד אִפִּי
בְּדִמְטָא בְּהָא לֹא פְּלִיג עַלִּי דַּאֲלִת"ה לְמַה לֹא הִשִּׁיב לוֹ וּלְטַעְמִיף אִי מְטָא זְמַן ק"ש הִכִּי
שָׂרֵי לְלַמּוּד כְּנִלְע"ד בְּיָאוּר ד' רַבִּי ו"ל וְעֵינָן מְכ"ת בְּפִר"ח שָׁם ס"ו שְׁכ' ו'נ"ל וּכְפִי זֶה
תְּמָה הַב"ח דְמֵאִי מִיְיַתִּי הַתּוֹ רַאִי מְהָא דְרַב מְשִׁי יְדִי כו' דְהִיָּא כְּשָׁלַח הַגִּיעַ זְמַן תְּפִלַּת
שְׁחִרִית עֲדִינָן וְלֹא דִק דְבַגְמִי הִכִּי אִיתָא כו' וְכִי תִימָא בְּדִלָא מְטָא זְמַן ק"ש אִם כֵּן מְאִי
אֶסְהַדְתִּי דְרַחב"א.

וְדַחֲבִין לְעוֹלָם בְּדִלָא מְטָא זְמַן ק"ש וְדִקָּא קִשִּׁי לָךְ מְאִי אֶסְהַדְתִּי דְרַחב"א לְאִפּוּקִי מְמ"ד
לְמִשְׁנָה אִין צְרִיף לְבָרַף הִנֵּה מְכָאן מוֹכַח דְשָׂרֵי לְלַמּוּד קוֹדֵם תְּפִלָּה בְּהַגִּיעַ זְמַנָּה. דַּאֲל"כ
לִימָא וּלְטַעְמִיף אִי מְטָא זְמַן ק"ש הִכִּי שָׂרֵי לְלַמּוּד כֶּף הִיא רְאִינִת הַתּוֹסֵס עַכ"ל הַפִּר"ח
וְהוּן מְשִׁי ד' רַבִּינוּ הַגָּדוֹל ו"ל אֶלָּא דְהָא זְכ' כְּת"ר דְדִלְמָא מִשׁוּם דְלַמּוּד לְאַחֲרִינָא בַר
מְזִלְי דְהַפִּר"ח הוּא בְּזַה ע"ש.

וְעֵינָן כְּת"ר בַּס' פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ שְׁכ' ג"כ פְּעִין סְבָרָא זֹו. עַכ"ל הָרַב הַנֶּ"ל: וְהַשְּׁבִתִי לוֹ ע"ז
אֶשְׁרַח כ' מְכ"ת בְּכּוֹנְנַת הַגָּר"א ו"ל וְשָׁכַן מְצָא גַם לְהַפִּר"ח שָׁם שְׁכ"כ לְהִדְיָא אֶדְבָרֵי הַב"ח
ו"ל שְׁתַּמָּה ג"כ כְּמוֹ שֶׁתְּמַהֲתִי אִין דְעֵתִי נוֹחָה מְזַה חֲדָא דְקִשְׁשָׁה מְאֹד לְהַכְרִיחַ דִּין מְמַה
דְלָא אָמַר וּלְטַעְמִיף דְטוּבָא אֶשְׁפַּחן בְּש"ס דְהִנֵּה מְצִי לְמִימַר וּלְטַעְמִיף וְלֹא אָמַר וְכַמ"ש
הַתּוֹסֵס בְּכַמָּה דְּוֹכְתִי וְתוֹ דִּי"ל דְלִהְיֵי ל"א וּלְטַעְמִיף אִי בְּדִמְטָא זְמַן ק"ש הִכִּי שָׂרֵי לְלַמּוּד

לאו משום דפשיטא לי דשרי ללמוד אלא משום דלא הי יכול להכריח גוף הדין דאסור ללמוד ותו דדלמא באמת טעמי דרש"י דאסור בדמטא נמי לאו משום דמיטרד בגירסין ויעבור זמן ק"ש ותפלה כבמלאכה אלא לדינא קא דאסור משום הקדמת קריאה דמצוה מקמי קריאה דמ"ש ומתנרץ ג"כ לפי"ז קושית הרא"ש אפרש"י שכ' ותימא דמנ"ל הא ולפמ"ש היינו מספיקא דלמא באמת למסקנא דבדי"ד שם קאי הא דמתני פרקין דוקא בדלא מטא זמן ק"ש וגם הי נלפע"ד להכריח לכאו' דע"כ אא"ל כלל כמ"ש הרא"ש ע"ז ונ"ל ואפשר דמייירי באדם שמתפלל בבית מדרשו ואינו רגיל לילה לבהכנ"ס דאיפא למיחש דלמא מיטרד בגירסין ויעבור זמן ק"ש ותפלה עכ"ל וקביאו פן הטור וב"י וקבעוהו בש"ע לפסק הלכה ולענ"ד קשה לומר פן דהא רש"י פי' זה בד' אב"ב ולקמן בד' ו' א' אמר תני אפא בנימין אומר אין תפלתו ש"א נשמעת אלא בבהכנ"ס וכו' במקום רנה שם תהא תפלה ואיך אמר הקא אב"ב גופי' שהי' נזהר כל ימיו גם מלעסוק בתורה קודם ק"ש ותפלה דהא ברגיל לילה לבהכנ"ס מותר ללמוד קודם ק"ש ותפלה והא ודאי דאב"ב הי' רגיל לילה לבהכנ"ס לקרות שמע ולהתפלל כשמעתין בד' ו' והגם שיש מקום לפרש דהא דא' אב"ב אין כו' אלא בבהכנ"ס ר"ל בצייבור ולא משום בהכנ"ס דוקא ומשום דבהכנ"ס רגילין תמיד שמתפללין בצייבור נקיט בבהכנ"ס וכמו הא דאר"י משו' ר"י אין תפלתו ש"א נשמעת אלא בבהכנ"ס בפשעה שהציבור מתפללין [כ"ה גי' הרי"ף והרא"ש] שנא' וכו' אימתי עת רצון וכו' דמי הכריחו לרש"י לפרש דוחק זה בד' אב"ב במאי דא' אלא בבהכנ"ס ולפרש משום זה בד' אב"ב שתהא תפלתו סמוכה למטתי דכוננתו גם לאסור עסק התורה הי"ל לפרש הא דאלא בבהכנ"ס כפשטי' כמש"ל.

והא דסמוכה למטתי היינו איסור מלאכה לחוד כף עלה ע"ד לכאורה אבל באמת אי משום הא לא ארי' דאפשר לומר דאב"ב דאמר אין תפלתו כו' אלא בבהכנ"ס היינו לאפוקי ביתו אבל בהמ"ד עדיף טפי מבהכנ"ס ועכ"פ לא גרע מיני' ודאי וכדאמרין בד' ח' שם ר"א ור"א אע"ג דהוי להו תליסר בי פנישתא בטבר' לא הוו מצלי אלא ביני עמודי היכא דהוו גרסי אמנם הא ודאי דעכ"פ אין שום הכרע לפרש בד' רש"י דטעמו דאוסר ללמוד קודם ק"ש ותפלה הוא משום דלמא מיטרד בגירסין.

ולפי"ז מי שרגיל לילה ולהתפלל בבהכנ"ס שרי ללמוד. דלמא טעמא דרש"י משום איסור הקדמת קריאה לקריאה.

ולפי"ז אסור בכל גונוי או דרש"י משום מצוה וזהירות קא' ולא משום איסור כלל: שוב נדפס שו"ת משפנות יעקב להגאון מ' יעקב ז"ל מקארלין וראיתי שם בקונטרס אחרון לחלק א"ח שפנינתי לו ז"ל בקצת מדברי אלו ע"ש: סימן ד בדין הפסק מת"ת דרבים לק"ש: בפרכות (י"ג ב') אי' ת"ר שמע ישאל וגו' זו היא ק"ש ש'ל ר"י הנשיא שלא הי מפסיק מת"ת דרבים רק לפסוק ראשון ע"ש ונהרי"ף השמיט ברייתא זו ומה שנאמר עלה בש"ס שם וגם הרמב"ם השמיט דין זה אע"ג דביחיד גם מי שתורתו אומנתו פגון רשב"י וחביריו מפסיקין לכולה אפי' אם נאמר דפרשה והא"ש, היא דרבנן דהא הפרכות לכ"ע הן מדרבנן ואפ"ה כ' הרמב"ם בפ"ב מה' ק"ש ה"ה דעוסק בת"ת פוסק לק"ש [גם מי שתורתו אומנתו מדלא חילק בק"ש כמו שחילק בה' תפלה פ"ו ה"ח] ומברך לפניה

ולאחריה וְהָרָא"ש הָגַם שֶׁלֹּא הֶעֱתִיק הַבְּרִייתָא וּמַאי דְאִתְמַר עֲלֶיהָ עַכ"ז כ' שָׁם בְּסוּף ס'י ג' שְׁמוּכָח מִהֶךָ דר"י הַנְּשִׂיא שְׁמִי שְׁלוּמֵד תּוֹרָה בְּרַבִּים א"ל לְהַפְסִיק ע"ש.

וְלֹא רָאִיתִי מִי שֶׁעָמַד בְּזֶה טַעְמָא מַאי הִשְׁמִיטוּהָ הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהַב"י בְּס' ע' עָמַד בְּזֶה עַל הַטּוֹר שֶׁהִשְׁמִיטוּ וְדָחַק לִינְשִׁבוּ ע"ש וְגַם הוּא הִשְׁמִיטוּ וְלֹא כ' דִּין זֶה בְּשֶׁלְחָנוּ הַטְּהוֹר וְהַרְמ"א הִבִּיאוּ בַּהֲג"ה בְּס' ק"ו ע"ש.

וְלִכְאוּרָה הִי נִרְאָה לֹמַר דְּסְבִירָא לִי דְרַבִּי סָבַר דְּרַק פְּסוּק רֵאשׁוֹן דְּאוּרִייתָא וְאַנּוּן קִי"ל דְּכֻלָּהּ פְּרִשָׁה רֵאשׁוֹנָה אוּ גַם פ' וְהָרָא"ש הוּא דְּאוּרִייתָא ע' שׁו"ת שֶׁאֲג"א ס'י אָבֵל בְּאַמַּת אֲאֵל"כ חֲדָא דְּהָא גַם לִפִּי"ז ע"כ מְוַכְרַח לֹמַר דַּת"ת דְּרַבִּים עֲדִיף מִת"ת דְּיַחֲדִיד גַם אִם תּוֹרָתוֹ אוּמְנָתוֹ דְּהָא בְּתוֹרָתוֹ אוּמְנָתוֹ דְּחִיב לְהַפְסִיק וְלִקְרוֹן ק"ש פְּסִק הַרְמַב"ם גּוֹפִין דְּאוּמַר גַם הַבְּרָכוֹת דַּק"ש פִּנ"ל אַע"ג דְּהֵם מְדַרְבְּנֵן וּמִת"ת דְּרַבִּים לֹא הִי' ר' מְפָסִיק רַק לְהַחֲיוֹב קְרִיאָה מְדְאוּרִייתָא לְחֹד וְא"כ מִנ"ל כָּלֵל דְּסְבִירָא לִי לְרַבִּי דְּרַק פְּסוּק רֵאשׁוֹן דְּאוּרִייתָא לֹא כַּדְקִי"ל דְּלָמָּא גַם רַבִּי סְבִירָא לִי דְּכָל פְּרִשָׁה רֵאשׁוֹנָה אוּ דְּגַם הַב' פְּרִשְׁוִית הֵם מְדְאוּרִייתָא וְיֵמָּה שֶׁלֹּא הֶפְסִיק רַק לְפְסוּק רֵאשׁוֹן הוּא מְשׁוּם עֲדִיפּוּתָא דַּת"ת דְּרַבִּים.

אַף זֶה יֵשׁ מְקוּם לִינְשִׁבוּ דְּמִסְתַּבֵּר טְפִי לְמִימַר דְּמְשׁוּם ת"ת דְּרַבִּים פְּטָרוּהוּ רַבְּנָן לְגַמְרֵי מְכַל הַקְרִיאָה שְׁחִיבּוּהוּ הֵם אַע"ג דְּלִיחֲדִיד לֹא פְטָרוּהוּ גַם אִם תּוֹרָתוֹ אוּמְנָתוֹ מְלוּמַר דְּמְשׁוּם ת"ת דְּרַבִּים חִזְקוּ גַם בְּהַחֲיוֹב קְרִיאָה מְדְאוּרִייתָא וּפְטָרוּהוּ מִמְקַצַּת קְרִיאָה דְּמְדְאוּרִייתָא אַף עַכ"ז אֲאֵל"כ דַּס"ל לְרַבִּי דְּרַק פְּסוּק רֵאשׁוֹן מְדְאוּרִייתָא דְּהָא מְיִיתִי הֵתָם בְּבְרִייתָא דְּרַבִּי סְבִירָא לִי ק"ש פְּכַתְבָּהּ וּמְפָרֵשׁ הֵתָם טַעְמִי מְשׁוּם דְּכַתִּיב וְהָיוּ בְּהַנּוֹנִייתוֹ יְהוּ וּמְשַׁמַּע הֵתָם דְּדְרָשָׁה גְמוּרָה הִיא וְדַאי וְלֹא אֶסְמַכְתָּא מְדְפָרִיף וְלְרַבְּנָן גְמִי הָא פְתִיב וְהָיוּ וְכוּן פְרִיף תּוֹ הֵתָם לְמִמְרָא דְּסָבַר רַבִּי וְכוּ' דַּאֲס"ד בַּלְה"ק נְאֻמָּה וְהָיוּ דַּכ' רַחֲמָנָא ל"ל.

וּמְשַׁנֵּי אִינְצִטְרִיף וְכוּ' נְאִי גִימָא דְּסָבַר רַבִּי דְּחִיב קְרִיאָה מְדְאוּרִייתָא הוּא רַק פְּסוּק רֵאשׁוֹן הו"ל לְמִיכְתַּב פְּסוּק וְהָיוּ תִיכְרַף אַחַר פְּסוּק שְׁמַע וְלֹא לְהַפְסִיק בִּינֵיהֶם בְּפְסוּק וְאַהֲבָתָא וְא"כ מְזָה רֵאִי מְוַכְרַח לְעַנ"ד דְּסְבִירָא לִי לְרַבִּי לְכַה"פ דְּחִיב קְרִיאַת כָּל הַפְּרִשָׁה רֵאשׁוֹנָה הוּא מְדְאוּ' וְיֵמָּה שֶׁלֹּא הֶפְסִיק מִת"ת דְּרַבִּים רַק לְפְסוּק רֵאשׁוֹן בְּלַבַּד ע"כ לֹמַר דְּהוּא מְשׁוּם מְעַלְיוּתָא דַּת"ת דְּרַבִּים וְלֹא אֶשְׁפַּחֵן מֵאֵן דְּפָלִיג עֲלֵי' בְּהָא וְהִדְרָא קוֹנְשִׁיזוֹ לְדוֹפְתָהּ.

אַמַּאי הִשְׁמִיטוּהָ הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם: וְהַנְּלַע"ד לִינְשִׁב דְּאוּלִי טַעְמִי' מְדְחִזִי' בַּפ"ק דְּשַׁבַּת (י"א א') אֵהָא דְּאִמַר הֵתָם דְּגַם בְּתוֹרָתוֹ אוּמְנָתוֹ מְפָסִיק לַק"ש דְּהוֹכְרַח הַש"ס לְשַׁנּוּי הֵתָם אַמַּאי דְּפָרִיף עֲלֶיהָ וְהַתְנִי' כְּשֵׁם שְׁאִין מְפָסִיקִין לְתַפְלָה כְּפֹּה אִין מְפָסִיקִין לַק"ש כִּי תַנִּי' הִהִיא בְּעֵיבוֹר שְׁנָה וְלֹא מְשַׁנֵּי דְּגַם הֵךְ בְּרִייתָא דְּאִין מְפָסִיקִין גַם לַק"ש מִיַּרְי ג"כ בַּת"ת וּבַת"ת דְּרַבִּים וְלֹאֲתוּי עֲלֶיהָ הֵךְ בְּרִייתָא דר"י הַנְּשִׂיא מְשַׁמַּע לְהוּ מְזָה דְּסְתָמָא דְּתַלְמוּדָא לֹא סָבַר בְּהָא פְּרַבִּי וְלֹא מְסַתַּבֵּר לְמִימַר דְּמְשׁוּם דְּלִישְׁנָא אִין מְפָסִיקִין מְשַׁמַּע לְסְתָמָא דְּתַלְמוּדָא דְּלְגַמְרֵי אִין מְפָסִי' אִפִּי' לְפְסוּק רֵאשׁוֹן וּמְשׁו"ה הוֹכְרַח לְשַׁנּוּי דְּמִיַּרְי בְּעֵיבוֹר שְׁנָה.

דְּמִסְתַּבֵּר וְדַאי דְּלִקְרִיאַת פְּסוּק רֵאשׁוֹן לְחֹד הָיוּ מְפָסִיקִין גַם בְּעֵיבוֹר שְׁנָה דְּמְשׁוּם קְרִיאַת חַד פְּסוּקָא [ובשכמל"ו] לְחֹד לֹא מִיטְרָדוּ וְה"נ מְשַׁמַּע קַצַּת גַם לִישְׁנָא דְּהַבְּרִי' חֲבִירִים

שְׁהִיו עוֹסְקִים בַּתּוֹרָה מִפְּסִיקִין לַק"ש מִשְׁמַע גַּם בְּעוֹסְקִין בְּצִיְבוּר יַחַד בַּתּוֹרָה וְאִפ"ה מִפְּסִיקִין לַק"ש זֶהוּ הַנ"ל לִיְיָשֵׁב דַּעַת הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם בְּזֶה אִף עַל הַטּוֹר עֲדִינָן יֵשׁ לְתַמּוּהָ שְׂלֵא הִבִּיא דִין זֶה דְאִין מְדַרְכּוֹ לְחַלּוֹק עַל אָבִיו וְשְׂלֵא לְהִבִּיא דַּעַתוֹ כְּלָל וְהָא הָרֵא"ש כְּתַב בְּהִדְאָ דִין זֶה כַּמִּש"ל וְתִירוּץ ב"י שָׁם עָלָיו הוּא דְחוּק מְאֹד וְצ"ע: סִימָן ה' נִשְׂאֵלְתִי מֵאֲלוּפֵי מְנוּנֵי הַחֲבֵרָא מִשְׁנִיּוֹת דַּפ"ק וְנ"ל בְּהַתְאָסְפָנוּ יַחַד הַפְּקִחוּנוּ עֵינֵינוּ נְדוּן הַתְקַנְהָ ל"א שְׂבִפְנֻקְס חֲבוּרְתָנוּ הִלְזוּ הַנְּעֻשָׂה בְּהַסְפָּמַת הָרַב הַמְאוּה"ג הַחֲסִיד מ' יַעֲקֹב וְנ"ל מ"ץ דַּקְהֶלְתָנוּ.

שְׁמַחְוֵיָיְבִים כָּל אַנְשֵׁי חֲבוּרְתָנוּ לְהַתְפַּלֵּל בְּבֵית הַנְּעֻדָר רַח"ל מֵאַנְשֵׁי חֲבוּרְתָנוּ ד' שְׁבוּעוֹת וְהִנֵּה כְּמָה אַנְשִׁים מְתַרְעָמִים. שְׂמִבְטָלִים עִי"ז קְרִיאַת הַתּוֹרָה בְּב' וְה' וְאִין בְּיַד הַחֲבֵרָה ס"ת מְנוּחָזְקַת לְקַבְּנָע לְהָ מְקוּם עִם אַה"ק כְּפִסְק הָרַמ"א בַּא"ח ס"ס קל"ה סִי"ד וּבַמַּג"א בְּשֵׁם מְהַר"ם פְּאֲדוּוּהָ וְנ"ל לְזֹאת עָלָה בְּדַעַתָנוּ לְכַתּוּב ס"ת חֲדָשָׁה ע"ש הַחֲבֵרָה וְלַעֲשׂוֹת לְהָ אַרוֹן הַקּוֹדֶשׁ מִיַּחַד וְאִם ח"ו יַעֲדָר א' רַח"ל וְיִהְיֶה נִצְרָף לְתַקְנָה הַנ"ל יַקְבְּעוּ הַס"ת עִם הָאָה"ק עַל מִשְׁפָּה אַרְבָּעָה שְׁבוּעוֹת כְּתַקְנַת הַפְּנֻקְס דְּחֲבוּרְתָנוּ.

ע"כ בָּאֵנוּ לְשֹׂאֵל אֵת פִּי מַעַכ"ת לְהִרְאוֹת לָנוּ בְּדִין זֶה פְּנִים מְאִירוֹת וּמְסִבִירוֹת לְהִלְכָה וְלַמְעֻשָׂה: תְּשׁוּבָה הִנֵּה מְלַבֵּד מַה שְׁהִבִּיא הַמַּג"א בְּשֵׁם מְהַר"ם פְּאֲדוּוּהָ בַת' לַעֲנִין שְׁרִיּוֹתָא ע"י קְבִיעוֹת אַרוֹן אוֹ תִּיבָה לְהַס"ת.

הִנֵּה הַט"ז שָׁם נִרְאָה כְּמַגְמָם קֶצֶת ע"ז אֲמַנָּם עוֹד יֵשׁ מְקוּם אֲתִי לְדוּן בְּהִלְכָה בְּזֶה בַּס"ד דְּהִנֵּה בִירוּשְׁלַמִי פ"ז דְּיוֹמָא ה"א וּפ"ז דְּסוּטָה ה"ו אֲמָרוּ וְנ"ל בְּכָל אֲתַר אֲתַר אֲמַר הוֹלְכִין אַחַר תּוֹרָה וְהִקְא אֲתַר אֲמַר מוֹלִיכִין תּוֹרָה אֲצִלוּ [וּר"ל וְהֵאִיף אֲמַר בְּמַתְנֵי שָׁם וְשָׁם חֲזוֹן הַכְּנֻסַת נוֹטֵל ס"ת וְנוֹתְנוֹ לְרֵאשׁ הַכְּנֻסַת וְרֵאשׁ הַכְּנֻסַת וְכו' וְהַסְגָן נוֹתְנוֹ לְכַה"ג וְלַמָּה לֹא יִלְף הַכַּה"ג לְמְקוּם שֶׁהַס"ת שָׁם] אֲלֵא ע"י שְׁהָן ב"א גְּדוּלִים הַתּוֹרָה מְתַעֲלָה בְּהָן וְהָא תַמָּן מוֹבִילִין אֲוֵרֵי' לְגַבֵּי רֵישׁ גְּלוּתָא אַר"י בַּר בּוֹן תַּמָּן ע"י שְׁוֹרְעוֹ שֶׁל דוֹד מִשְׁוֹקַע שָׁם אֵינּוֹן עֲבָדִין לוֹ [צ"ל לוֹן לַפְעַנ"ד] כְּמַנְהַג אֲבָהֵתְהוֹן עַכ"ל הִירוּשְׁלַמִי וְכַנְרָאָה פְּשֻטֵי דְהִירוּשְׁלַמִי דַר"ל דְּמִשׁוּם שְׁהָם גְּדוּלִים בַּתּוֹרָה הַתּוֹרָה מְתַעֲלָה בְּהָן וְלִהְכִי פְּרִיף מְדַמְבִילִין לַר"ג אַע"ג דְּלַפְעָמִים שְׂלֵא הִי גְּדוּל בַּתּוֹרָה רַק הִנֵּה לוֹ שְׂבִט מוֹשֵׁל מִהַמְלָךְ וְכֵן פִּי גַם הַק"ע שָׁם בְּיוֹמָא [וּפִי הַפ"מ בְּסוּטָה שָׁם מְנוּפְרָף מֵאֲלִין] וְשִׁנֵּי ר"י ב"ב דְּמִשׁוּם שְׁהָם מְזוּרְעוֹ שֶׁל דוֹד וְרֵאשֵׁי גְלוּתוֹת הָרֵאשׁוּנִים הִיוּ גְּדוּלִים בַּתּוֹרָה עוֹשִׂים כְּמַנְהַג אַבּוּתֵיהֶם גַּם אִם לַפְעָמִים אֵינּוּ גְּדוּל בַּתּוֹרָה כְּפִי נִרְאָה פִּירוּשׁוֹ לְכַאֲוֵרָה אֲמַנָּם בְּעֵנִיּוֹתֵי קִשְׂיָא לִי טוֹבָא עַל פִּי זֶה חֲדָא דְמַהִיכָא פְּסִיקָא לִיהָ דְחֲזוֹן הַכְּנֻסַת וְרֵאשׁ הַכְּנֻסַת וְהַסְגָן הִיוּ גְּדוּלִים בַּתּוֹרָה וְלֹא עוֹד אֲלֵא דַע"כ לֹמַר דְּפְשִׁיטָא לִיהָ שְׁהָם הִיוּ גְּדוּלִים בַּתּוֹרָה תְּמִיד מְדַפְרִיף הַש"ס מֵהַר"ג.

אַע"ג שְׁגַם הָרֵאשֵׁי גְלוּתוֹת לַפְעָמִים הִיוּ גְּדוּלִים בַּתּוֹרָה כְּדַמְכַח בְּתַלְמוּדִין בְּכַמָּה דְּוֹכְתֵי וְע"כ דְּהַקְוִשְׂיָא הִיא מִשׁוּם דְּלַפְעָמִים לֹא הִנֵּה הַר"ג גְּדוּל בַּתּוֹרָה וְא"כ כ"ש דְּקִשְׂיָא טוֹבָא דְמַהִיכָא פְּשִׁיטָא לִיהָ דְחֲזוֹן הַכְּנֻסַת וְרֵאשׁ הַכְּנֻסַת הִיוּ גְּדוּלִים בַּתּוֹרָה תְּמִיד.

וְתוֹ דְאֲדַרְבָּה אֲשַׁפְּחוֹן בְּבִרְיֵיתָא פְּסָחִים ס"פ אֲלוֹ עוֹבְרִין לְעוֹלָם כו' וְיִשְׂא בַת ת"ח לֹא מְצָא כו' יִשְׂא בַת גְּדוּלֵי הַדוֹר [פִּירוּשׁ רְש"י אַנְשֵׁי מַעֲשָׂה וְצַדִּיקִים] לֹא מְצָא כו' יִשְׂא בַת רֵאשֵׁי כְּנִסְיוֹת הָרִי דְרְשֵׁי כְּנִסְיוֹת אֵינָם לֹא ת"ח וְלֹא אַנְשֵׁי מַעֲשָׂה וְכֵן בְּגִישְׁתִּין פ' הַנְּזַקִין

(ס' ע"א) אָמְרוּ שְׂאָחַר פֶּהּן וְלוֹי קוֹרְאִין ת"ח הַמְּמוֹנִים פְּרָנְסִים עַל הַצְּבוּר וְאַחֲרֵיהֶן ת"ח הָרְאִין לְמִנּוֹתָן כּו' וְאַחֲרֵיהֶן בְּנֵי ת"ח שְׂאָבוֹתֵיהֶן מְמוֹנִים כּו' וְאַחֲרֵיהֶן רְאִשֵׁי פְּנִסְיוֹת.

הָרִי ג"כ דְּרָאִשֵׁי פְּנִסְיוֹת הֵן הַרְבֵּה לְמִטָּה מִמְּדַרְגַת ת"ח. וּא"כ כ"ש שְׂחָזן הַפְּנִסְתָּ לֹא הִי גְדוּל בַּתּוֹרָה שְׂרָאֵשׁ הַפְּנִסְתָּ גְדוּל מִחֲזֵן הַפְּנִסְתָּ כִּי הַיּוֹתֵר קָרוֹב לְהַכָּה"ג הִי יוֹתֵר גְּדוּל מְשַׁלְּפָנָיו וְכַדְמוּכָח גַּם בְּמֵאֵי דְפָרִיף שָׁם וְשָׁם ש"מ חוֹלְקִין כְּבוֹד לְתַלְמִיד בְּמָקוֹם הָרַב וְעַרְשׂ"י שָׁם וְלִיפָא לְמִימַר דְּהָא דְקָאֵמַר ע"י שְׁהֵן גְּדוּלִים לֹא קָאִי אַחֲזֵן הַפְּנִסְתָּ וְרָאֵשׁ הַפְּנִסְתָּ וּסְגָן אֱלָא אַכָּה"ג לְחוּד וְכַהֲנִים גְּדוּלִים דְּעֵלְמָא קָאֵמַר דְּהָא בְּכָל דוֹר לִיפָא אֱלָא כַּה"ג א' וְלֹא דְמִי לְשָׂאָר דְּוֹכְתֵי כְּלֵהוּ דְּהַש"ס דָּא' דְּאֵדְעֵלְמָא קָאִי וְתוּ דְגַם אִי נִימָא דַּאכָּה"ג לְחוּד קָאִי ג"כ כְּקִשָּׁה טוֹבָא מְהִיכֵי פְּשִׁיטָא לִיהַּ שְׁכָה"ג הִנֵּה תְּמִיד גְּדוּל בַּתּוֹרָה אֲדַרְבֵּה אֲשַׁכְּחֵן בְּיוֹמָא ט' א' דְּיוֹתֵר מְשַׁלֵּשׁ מְאוֹת כַּה"ג שְׁמֵשׁוּ בְּבֵית שְׁנֵי צָא מְהֵם ד' דְּחָשִׁיב הֵתָם כּוֹלָם לֹא הוֹצִיאוּ שְׁנַתָּם וְשָׁם י"ח ע"א בְּמִשְׁנָה וּא"ל אִישֵׁי כַּה"ג.

שְׂמָא לֹא לְמַדְתָּ וְאַמְרֵי שָׁם בְּגַמ' דְּהֵינּוּ בְּמַקְדָּשׁ שְׁנֵי. וְתוּ דְאַמְאֵי פְּרִיף מַר"ג וְלֹא פְּרִיף אַכָּה"ג גּוֹפִי' שְׂאָמַר בְּמִשְׁנָה מִן כָּל דִּין עָלָה בְּעַנ"ד לְפָרֵשׁ ד' הִירוּשְׁלַמִי הַנְּ"ל דַּמ"ש אֱלָא ע"י שְׁהֵן ב"א גְּדוּלִים לֹא גְדוּלִים בַּתּוֹרָה קָאֵמַר אֱלָא בְּשִׁרְרוֹת וּמְשַׁלְּהָ קָאֵמַר וּמ"ש וְהָא תַּמָּן מוֹבִילִין אוֹרְיִיתָא לְגַבֵּי ר"ג בְּנִיחוּתָא קָאֵמַר וּלְסִייעַ קָאֵתִי וְכַדְאֲשַׁכְּחֵן כַּה"ג בְּדוֹכְתֵי טוֹבָא בְּבַבְלִי וִירוּשְׁלַמִי.

וּר"י ב"ב לְדַחֲוֵי קָאֵתִי דְמֵהָא לֹא תִסְתַּיַיעַ דָּא"ל דְּמִשׁוּם דְּזַרְעוּ שֶׁל דוֹד מְשׁוֹקַע שָׁם אֵינּוּן עֵבְדִין הֵכִי [וּלְפִי"ז נִיחָא טְפִי לְגָרוֹס וְלֹא כְּמִנְהַג אֲבֵהֶתְהוֹן וְע' בְּמַרְדְּכֵי סַפ"ק דַּר"ה] וּמַעֲתָה לְדִינָא וְדָאִי דְלֹא שְׁבָקִי פְּשִׁטוּתִי דְסַתְמָא דְהִירוּש' מִשׁוּם סְפִיקָא דְרִיב"ב וְדַרְדַּף דִּיחֻוֵי בְּעֵלְמָא וְעוֹד דַּע"כ דְלֹא לִיפְלוּגֵי אַעֲיָקֵר דִּינָא קָאֵתִי רִיב"ב דְּמַעֲיָקֵר דִּינָא הָא ע"כ מוֹכַח מִמְתְּנִי גּוֹפִי' לְפַמ"ש: וּמַעֲתָה לְפִי מַה שְׁזַכִּינוּ לְדִין לְפִי פִירוּשְׁנוּ בַּס"ד דְּגַם לְאֵדָם חָשׁוּב בְּעֵלְמָא אִפִּי אֵינּוּ גְדוּל בַּתּוֹרָה שְׁרִי אֵת אֵתֵר בְּרוּןחָא לְדוֹן דְּגַם לְבֵית הָאָבֶל שְׁרִי דְהָא אֲמַרִי לְהַדְיָא בְּשִׁלְהִי מ"ק וּבְכַתְּנֻבוֹת ס"ט ב' דְאַבֶּל מִיִּסַּב בְּרָאֵשׁ וּמִפִּיק לָהּ מִקְרָא דְאִיּוֹב וְאֲשַׁב בְּרָאֵשׁ וְאַשְׁכּוֹן כְּמִלְדָּה בְּגָדוֹד פְּאַשֶׁר אֲבָלִים יְנַחֵם הַשׁוּוּ קָרָא לְמִלְדָּה וּא"כ בְּרוּר וּפְשׁוּט לְדַעֲתֵי דְוַדָּאִי לֹא גָרַע חֲשִׁיבוּתָא דְאַבֶּל בְּשַׁבְעַת יְמֵי אֲבָלוּ מִשְׁאָר אֵדָם חָשׁוּב דְשְׁרִי לְהַבִּיא ס"ת אֲצֵלוּ וְעַדִּיפָא מִיְנָה אֲמִינָא דְאַפִּי' אִם נִפְרֵשׁ הִירוּשְׁלַמִי כַּפִּי הִרְאֵשׁוֹן הַנְּ"ל דְדוֹקָא לְאֵדָם גְּדוּל בַּתּוֹרָה שְׁרִיא לְפַעַנ"ד מוֹכַח הֵתָם דְחֲשִׁיבוּתִי דְאַבֶּל עֲדִיף בְּשַׁעֲתִי גַם מַת"ח וְקוֹדֵם לוֹ דְאַמַר הֵתָם מַר זוּטְרָא מִפִּיק לָהּ מְהֵכָא וְסַר מְרוּחַ סְרוּחִים וְכו' נַעֲשֶׂה שֶׁר לְסְרוּחִים וְע' רַש"י בְּכַתְּנֻבוֹת שָׁם בְּהָא סְלָקִינוּ וְנַחֲתִינוּ בַּס"ד דְלְבֵית הָאָבֶל שְׁרִי לְגַמְרֵי לְהוֹלִיף הַס"ת וְכ"ש בְּמִיַּחַד לָהּ מְקוֹם בְּאֵרוֹן אוֹ תִיבָה נְצַרְף לְזָה גַם דַּעַת הַגָּאוֹן מְהַר"ם פְּאֵדוּוּהָ שְׁהַבִּיא הַמַּג"א שְׁכ' מְסַבְרַת עֲצָמוּ דְשְׁרִי בְּכָל גְּוֹנֵי וְצוּר יִשְׂרָאֵל יִצְיָלוּ מִשְׁגִּיאוֹת וְאֵל יִצַּל מִפִּי דְבַר אֲמַת עַד מְאֹד לְאַסוּקֵי שְׁמַעֲתָתָא אֲלִיבָא דְהַלְכָתָא ד' הַפּוֹתֵב וְחוֹתֵם לְכַבּוֹד תּוֹרַת ה' תְּמִימָה יוֹם ה' עַר"ח מְרַחֲשָׁנוּן שְׁנַת תַּקצ"ו לְפ"ק פֶּה ק"ק מְסִיִּסְלָאוּ יצ"ו: סִימָן ו' לְמִןפְּלָג אֲחַד מִפ"ק אֲשֶׁר הֵעִיר מַע"ל עַל ד' הַתּוֹס' ר"פ הִי קוֹרָא ד"ה בְּלִשׁוֹן הַקּוֹדֵשׁ שְׁהֵם נִגְדַּד הַסּוּגִיא דַּפ' מְרוּבָה (פ"ב א') דְמִסִּיק הֵתָם דְעִזְרָא תִיָּקוּן רַק מִנֵּן הַקְּרוּאִים דַּב' וְה' וְלֹא עֵיָקֵר הַקְּרִיאָה ע"ש יְעִינֵן מַע"ל בַּמַּג"א רְסִי' קַל"ה שְׁהַבִּיא כֵּן בְּשֵׁם הַב"ח וְיִישְׁבוּ ע"ש אֲמָנָם מַה שְׁהָעֵמִים הַמַּג"א בַּד' הִירוּשְׁלַמִי שְׁהַבִּיא

הרי"ף לפי גירסת הרי"ף שיהיו קורין שלשה [ובירושלמי דילן הגי' שיהא קורין בתורה בשני כו'] דקאי רק אמנן הקרואים וכמסקנת ש"ס דילן הגם פי כו מטין גם ד' הרי"ן שם דמיתתי על ד' הרי"ף מ"ש בב"ק שם [והתימא על המג"א שלא הזכיר ד' ר"ן אלו] ולא מיתתי לה בלשון קושיא אהרי"ף עכ"ז לבי מהסס בזה דא"כ אמאי לא הזכיר בירושלמי שם בתקנת משה עיקר הקריאה בשני ונחמישי וגם מדאסמיה תקנת משה אקרא דנידבר משה את מועדי ה' משמע דס"ל דלא תיקון רק קריאת המועדים ור"ח נמי אקרי מועד כדאית' בשבועות (י' א') וממתני' דמגילה (ל"א א') שאחר שסדרה כל הקריאות אמה הטעם שצאמר ונדבר משה את מועדי ה' דמשמע ג"כ לכאן דלא תיקון משה רק קריאת המועדים [ואע"ג דמני התם תחילה גם קריאת ב' וה' ובתר הכי א' שצאמר ונדבר משה וכו' הא לא תברא דהא ע"כ הך שניא ונדבר כו' לאו אפולא מתני' קאי דהא מני התם במתני' גם קריאת תעניות דעיקרו מתקנת חכמי התלמוד א"כ י"ל דלא קאי גם אב' וה'] אין להכריח מזה די"ל דמתני' לא אתי לאורווי מוינדבר משה כו' רק הך דמצותן שיהו קורין פרישיות המועדים כאו"א בזמנו דנוקא דמש"ה קורין בפסח במועדות שבת"כ וכו' כדמני התם כולהו במתני'.

ומעתה י"ל דמ"ש שצאמר ונדבר משה וגו' קאי אפולהו מתני' ממש גם אפי' אתעניות ור"ל דכמו שהקריאות שתקנם משה תקנם שיהו קורין כאו"א בזמנו לכן גם חכמי התלמוד שתקנו קריאת תעניות בברכות וקללות הוא משום דשייך לתעניות אבל בירושל' דלא מיירי התם כלל בענין הקריאות בזמנם דוקא רק מעיקר תקנת הקריאות ולא הזכיר אלא שבתות ויו"ט ור"ח וחש"מ ומיתתי ע"ז קרא דנידבר משה את מועדי ה' ובתקנת עזרא הוא דהזכיר קריאת שני ונחמישי משמע ודאי דס"ל דמשה תקן רק קריאת המועדים: ויש להעיר עוד בזה דלשינויא דהש"ס דילן בב"ק שם דקריאת המועדים משה תיקון גם מנין הקרואים לכאן יש לדקדק ע"ז ממ"ש במגיל' (כ"ג א') הני ששה דיוכ"פ כנגד מי כנגד ששה שעמדו מימינו של עזרא וששה משמאלו [ולהירושלמי הני"ל נחא די"ל דמנין הקרואים גם במועדים מתקנת עזרא הי'] וי"ל דע"כ דהא דקאמ' הני תלתא כנגד מי כנגד ג' שומרי הסף אינו עיקר התקנה משום זה.

כמ"ש התוס' שם (כ"א ב') ד"ה כנגד. ה"נ י"ל בששה דיוה"כ דלא דעיקר התקנה הנה כנגדם אלא דר"ל דיש לכוננם עתה גם כנגד זה: סימן ז שאלה גם שצעשה ליחיד.

אי דוקא בנו וכן בנו לבד חייבים לברך או גם כל יוצאי יריכו עד סוף כל הדורות בעו ברוכי. תשובה בר"פ הרואה אי' אנפסא דייחיד איהו חייב לברוכי והרי"ף ורה"ג גרסי אנפסא דייחיד איהו ובר' ובר ברי' צריכי לברוכי וכן הסכימו הפוסקים וכ' הרשב"א דלג' זו לאו דוקא ברי' וב"ב.

דה"ה כל יוצאי ירכו ונהנה לכאן אית תיובתא פלפי סנוותי דהרשב"א ז"ל דאי כל יוצאי יריכו עד סכה"ד בעו ברוכי א"כ הא בירושלמי התם קאמר דנפי שבטים אם יברך תלי' בפלוגתא אי שבט אחד מקרי קהל בפ"ק דהוריות ונהה"ה ר"מ ור"י הוא דפליגי בהא ומתני' מדסיפא ר"י ע"כ ברישא לאו ר"י אלא בר פלוגתא ר"מ וע"כ הא דקתני ר"מ מקום שצעשו בו נסים לישראל היינו לכל ישראל דוקא או רובם פכולם כדס"ל לר"מ התם בהוריות וא"כ מאי משני הש"ס פאן אמרי אנפסא דרבים כ"ע מחייבי לברוכי.

אנסיסא די'חיד איהו ובר' ובר' מ'חייבי לברוכי. דאפתי הפירכא באתרא קאי מאי איפא בין יחיד לרבים דהא כ"ע דברכי אנסיסא דרבים המה יוצאי ירכם דהרבים וביחיד נמי כל יוצאי ירכו מ'חייבי לברוכי והגם שיש לדחוק ולומר דהש"ס משני אליבא דהלכתא דקיי"ל כר"י דשבת א' נמי קהל אקרי והשתא א"ש דאנסיסא דרבים דשבת א' חד גם שבתים אחרים מ'חייבי לברוכי אבל אפתי תקשי לר"מ גופי' דנקט במתני' שנעשו בו גסים לישאל דוקא דהא אנסיסא דיחיד נמי חייב לברוכי דהא אלישנא דמתני' פריה לה הש"ס וי"ל בדוחק דאנסיסא דרוב כלל ישראל גם המיעוט דכלל ישראל בעי ברוכי: סימן ח לכבוד ש"ב ידידי הרב הגאון המפורסם, פאר הדור כקש"ת מו' דוד לוריא נ"י מביחב יפו.

אשר דקדק כת"ר בהא דברכות (נ"ט ב') בענין ברפת הודאה על הגשמים שפירש"י שם בתירוץ מציעתא הא דאתא פורתא והא דאתא טובא דאתא פורתא מודים אנחנו לה ואתא טובא הטוב והמטיב ודקדק כת"ר ע"ז [ויבא בדברינו להלן] ופ"א איפכא הגם שבהשקפה ראשונה נראה פירוש כת"ר יותר מרנוח אמנם אחר קצת עיון נראה פרש"י ז"ל עיקר דהכי מ' פשטי' דברי' מאימתי מברכין על הגשמים משניצא חתן כו' משמע ודאי דבפחות משיעור זה ליכא שום ברכה ועוד דפשטא דהברייתא אמתני' קאי דאל"כ ק' לישנא דמאימתי כדפריה בריש מכילתין תנא אהיכא קאי דקתני מאימתי והגם דבמתני' מיירי מברכ' הטוה"מ והברייתא מברכת מודים עכ"ז שני' שפיר ומתניישב דבמתני' אדכר דבעי ברוכי אגשמים.

עלה קאמר בבבביתא מאימתי מתחילין לברך כלל אגשמים וקא' משניצא חתן כו' וכ"ש דא"ש טפי למסקנא לאוקימת' בתרי' הא דאית לי' ארעא והא דלית ליה ארעא דמעטה מתני' וברי' בחד גוונא ובחד שיעורא מיירי ושני' שפיר מאימתי.

וכן לשינוי קמא הא דשמע משמע וכו' ג"כ בחד גוונא וחד שיעורא מיירי משא"כ לפי כת"ר קשה טובא לכא' הך מאימתי אמאי קאי לפי אוקימתא מציעתא ובתרי'. וגם לישנא דמאימתי מברכין דמשמע בבירור דבפחות משיעור זה ליכא שום ברכה כמ"ש: ואשר כתב כת"ר שכ"נ גם דעת הפוסקים מדלא הביאו לחלק דאי אתא פורתא אינו מברך הטוב והמטיב כפירש"י אבל לפי כת"ר א"ש כדביאר שם.

נפלאתי ע"ז דלפי מה דסבר כת"ר בפירש"י לאוקימתא בתרי' עדיפא הו"ל לאקשוני דהא להדיא כ' כל הפוסקים דמברך הטוב והמטיב משירדו בשיעור הליכות האבעבועות זה לקראת זה (דהיינו פורתא לפירש"י) ואיני יודע מה סובר כת"ר באוקימתא בתרייתא לפירש"י דאי מפרש לפירש"י הא והא דאתא טובא היינו דווקא באתא טובא לחוד ובאתא פורתא אינו מברך שום ברכה הא בהדיא תני בבבביתא דמברכין משניצא חתן וכו' דהיינו פורתא לפירש"י.

וע"כ דר"ל דאפי' באתא טובא והנראה דכת"ר סובר לפירש"י דרק לענין ברפת מודים מוקים עתה הש"ס אפי' באתא טובא ולאפוקי מאוקימתא מציעתא דמודים הוא רק באתא פורתא אבל לענין הטוב והמטיב כדקאי קאי לפי אוקימתא מציעתא דדוקא באתא טובא הוא ולכן הוכיח כת"ר מדלא הביאו הפוסקים לחלק דלפורתא אינו מברך הטוב והמטיב ש"מ דלא מפרשי כפירוש רש"י ולפי"ז אמיןא דעדיפא מינה הו"ל לאקשוני כמ"ש:

אָמַנְם בְּאַמַת לֹא יִדְעֵנָא מִנֵּ"ל לַכַּת"ר לְפָרֵשׁ כֶּה לְפִירוּשׁ רַש"י וּלְחַלֵּק בְּתַרֵּי גִוּוּנֵי בֵּין בְּרַפְת מוֹדִים לְהַטוֹב וְהַמְטִיב וְלוֹמַר דְּבִפְנֵימָא אֵינוּ מְבָרַךְ הַטוֹב וְהַמְטִיב כֹּל אִפִּי אֵית לִי אַרְעָא בְּשׁוֹתְפוֹת אֵלָא בְּרַפְת מוֹדִים וּבְטוֹבָא נְמִי מְפַלְגִינֵן בֵּין אֵית לִי אַרְעָא לְלִית לִיה וְגַם דְּלִפִּי"ז הֵגַם דִּישׁ לִינִישׁב קִצַּת הַמְאַיְמָתִי דְּבַרְיִי אַמְאִי קֵאִי פְּדַכְתִּיבְנָא לְעִיל לְפִי הָאוּקִימְתָא מְצִיעָא עַכ"ז לֹא מִיִּירִי מִתְנִי' וּבְרִיִּיתָא בְּחַד גִּוּוּנָא וְחַד שִׁיעוּרָא מִמֶּשׁ כְּמוֹ לְאוּקִימְתָא קְמִיִּיתָא: אָבֵל נִרְאֵה פְּשוּט וּבְרוּר דְּלֵאֲוִקִימְתָא בְּתַרְיִי' ר"ל דְּבֵין בְּרַפְת הַטוֹב וְהַמְטִיב וּבֵין בְּרַפְת מוֹדִים תְּרַנְוִיָּהּ אִפִּי בְּאַתָּא טוֹבָא מִיִּירִי וְגַם בְּאַתָּא פְּוֹרְתָא נְמִי דְּכָל זְמַן שְׁלֵא חִידֵשׁ הַסְּבָרָא דְּהַטוֹב וְהַמְטִיב פִּירוּשׁוֹ לְדִידִי' וּלְאַחַרְיִי דְּוָקָא הַוְכָרַח לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם דְּהָא דְּוָקָא בְּאַתָּא פְּוֹרְתָא וְהָא דְּוָקָא בְּאַתָּא טוֹבָא אָבֵל עֵתָה שְׁחִידֵשׁ דְּהַטוֹב וְהַמְטִיב אֵינוּ שְׁיִידָא אֵלָא כְּשִׁטְוֹבְתוֹ בְּשׁוֹתְפוֹת עִם אַחַרִּים דְּוָקָא תוֹ לֹא צָרִיכִינֵן כֹּל לְפִלוּגֵי בֵּינֵינִי' עוֹד חִילוּק אַחַר כֹּל וְהִי מְוָכַרַח וְדֵאִי דִּמְנֵ"ל לְפִלוּגֵי תוֹ בֵּינֵינִי'.

כִּינֵן דְּמִתְנִי' וּבְרִיִּיתָא לֹא קִשְׁיִין תוֹ אֶהְדְּדִי כֹל וְהַחִילוּק שְׁבֵין ב' הַבְּרַכּוֹת אֵלוֹ הוּא מְוָכַרַח וּמְבֹאָר מִצַּד כִּי שְׁל הַמְטִבַּע בְּרַכּוֹת גּוּפֵינִי'. וְגַם דְּלִפִּי זֶה א"ש טְפִי הַמְאַיְמָתִי דְּבַרְיִי' דְּקֵאִי אַמְתְּנִי מִמֶּשׁ בְּהָא גִוּוּנָא וְשִׁיעוּרָא דְּמִתְנִי' מִמֶּשׁ וְאִם כֵּן הָרִי כֹל הַפּוֹסְקִים סוֹבְרִים לְהַדְּנִי' כִּפִּי רַש"י וְכִשְׁיִנּוּיָא בְּתַרָּא מִשׁוּם דְּהִי מוֹכַח מִכְּמָה טְעָמִים הַנֵּ"ל וְאַדְרַבָּה לְפִי' כַּת"ר דְּלַעֲנֵן הַטוֹב וְהַמְטִיב אֵין חִילוּק בֵּין פּוֹרְתָא לְטוֹבָא כֹּל הַפּוֹסְקִים עוֹמְדִים נְגִדוּ שְׁפּוֹלָם בְּסוּגִינֵן אַחַד כְּתָבוּ תַחֲזִילָה לְהַדְּנִי דְּמְבָרְכִין אַגְשָׁמִים דְּוָקָא מְשִׁירְדוּ כֹל כֶּה שְׁיַעֲלוּ אַבְעוּבוֹעוֹת וְיִלְכוּ זֶה לְקִרְאָת זֶה וְאִם כֵּן פְּתָבוּ ע"ז וְמָה מְבָרַךְ אִם אֵין לוֹ שְׁדָה אוֹמַר מוֹדִים וְכו' וְאִם י"ל שְׁדָה בְּשׁוֹתְפוֹת עִם אַחַר מְבָרַךְ הַטוֹב וְהַמְטִיב וְכֵן הַרְמַב"ם ז"ל [הֵגַם שְׁלִשׁוֹנוֹ מְהוּפָה מְאֹד מִלְשׁוֹן הַטוֹש"ע שְׁתַּחֲזִילָה כ' הַחִילוּק שְׁבֵין הַבְּרַכּוֹת וְאִם כ' שְׁיַעוּר הַמִּים אָמַנְם לְדִינָא הֵלֵא גַם מְדַבְּרִיו ז"ל מְבֹאָר כַּמ"ש] כ' תַּחֲזִילָה הַחִילוּק שְׁאִם יֵשׁ לוֹ שְׁדָה עִם אַחַרִּים מְבָרַךְ הַטוֹב וְהַמְטִיב.

וְאִם א"ל שְׁדָה מְבָרַךְ מוֹדִים וְאִם כ' ע"ז בְּדִין שְׁאַחַרְיוֹ מְאַיְמָתִי מְבָרְכִין עַל הַגְּשָׁמִים מְשִׁירְבָה כו' וְיַעֲלוּ אַבְעוּבוֹעוֹת וְכו' וְיִלְכוּ אַבְעוּבוֹעוֹת זֶה לְקִרְאָת זֶה הָרִי מְבֹאָר לְהַדְּנִי דְּבִפְחוֹת מְשִׁיעוּר זֶה אֵין מְבָרַךְ גַּם הַטוֹב וְהַמְטִיב: וְאַשֶּׁר דְּקִדַּק כַּת"ר דְּלַפְרֵשׁ"י לֹא אִיתְפָּרַשׁ שְׁיַעוּרָא דְּפּוֹרְתָא וְטוֹבָא כְּמָה הוּא לְשׁוֹנוֹ בְּזֶה אֵינוּ מְדוֹקְדֵק דְּבִפּוֹרְתָא הָא אִיתְפָּרַשׁ בְּבְרִיִּיתָא דַּע"כ"פ לֹא פְּחוֹת מְשִׁיעוּרָא דִּיצִיאַת חֲתָן וְכו' רַק שְׁיַעוּרָא דְּטוֹבָא לֹא אִתְפָּרַשׁ לְכַאוּרָה אָמַנְם יֵשׁ לוֹמַר דְּמִמִּילָא נִשְׁמַע דְּכָל שְׁהוּא יוֹתֵר מִיצִיאַת חֲתָן וְכו' טוֹבָא מְקִירוֹ וְסִתְמָא כְּפִירוּשׁוֹ וְאֵין לְהַקְשׁוֹת וְלוֹמַר דְּלִפִּי זֶה מִי כְּהַחֲכָם יוֹדַע לְהַבְחִין הַדַּק הַיֵּטֵב אִם רַבּוּ מְעַט מְשִׁיעוּר יְצִיאַת חֲתָן וְכו' אוֹ לֹא שְׁיִוִּכַל לְבָרַךְ מַעֲתָה הַטוֹב וְהַמְטִיב דִּישׁ לוֹמַר דְּבְאַמַת כֹּל זְמַן שְׁלֵא יֵצֵא הַסְּפֵק מִלְבּוֹ מְבָרַךְ מְסַפִּיקָא בְּרַפְת מוֹדִים גַּם בְּאֵית לִי אַרְעָא בְּשׁוֹתְפוֹת רַק כְּשִׁבְרוּר לוֹ וְנִיבְרָר רַבִּינִי' דְּמִינְכֵר שְׁפָבֵר יְצִאוּ מְשִׁיעוּר זֶה יוֹכַל לְבָרַךְ הַטוֹב וְהַמְטִיב: וְעוֹד י"ל דְּשִׁיעוּרָא דְּטוֹבָא סִתְמוֹ כְּפִירוּשׁוֹ דְּהֵינּוּ פְּדִי רַבִּיעָה דְּאִתְפָּרַשׁ שְׁיַעוּרִי' כַּפ"ק דְּתַעֲנִית (ו' ב') מר' אַבְהוּ גּוּפָא דְּרַבִּיעָה רַאשׁוֹנָה פְּדִי שְׁתַּרְדּ בְּקַרְקַע טְפַח.

וְשִׁנִּי' פְּדִי לְגוּף עַפ"י חֲבִית וְקִצַּת סָמָה לְזֶה מְדַסְמָה לָּהּ הֵתָם מִימְרָא דְּר' אַבְהוּ מְאַיְמָתִי מְבָרְכִין עַל הַגְּשָׁמִים וְכו' ע"ש: וְעוֹד י"ל דְּשִׁיעוּרָא דְּטוֹבָא הוּא כְּאוֹתָהּ שְׁשִׁנִּינוּ בְּבַרְיִי' שָׁם (כ"ה ב') שְׁיַעוּרָא דְּהַפְּסָקַת צִיבּוּר מִתַּעֲנִיתִים לְחַכְמִים דְּהַלְכְתָּא כְּנוֹתִיָּהּ בְּחַרְבָּה

טפח בבינונית טפחיים בעבודה ג' טפחים אלא דלפי"ז אדרבה עתה תקשי דכיון דיש לפרשה בתרי גונוי כ"ש דהו"ל לפרש שיעורי' אמנם י"ל אולי דאידי ואידי חד שיעורא הוא דהא דאמרי' בשיעור' רביעה ראשונה כדי שתמד בקרקע טפח היינו בתרבה.

ור"ל ל"פ מטפח עכ"פ אבל בבינונית ועבודה באמת בעינו שיעורא רבא מינו' דהינו טפחיים ושלשה אלא שדחוק הוא דלפי"ז נהפוך הוא דבריימא מפרשי ביה גם שיעורי' דבינונית ועבודה ור' אבהו דאמורא הוא סתם דבריו ולפי מה דגרס בירושלמי בדברי ר' יהודה [ובבבלי גרסי' וחכ"א וקרי"ף וקרא"ש גרסי גם בבבלי ר' יהודה או'] שבבבלי הג"ל כ"ה ב' וז"ל ר"י אומר בתחיל' טפח ובשני' טפחיים ובשלישית ג' טפחים ושני' ושלישית ר"ל רביעה שניה ושלישית הא נדאי דהו"ל ד' ר' אבהו דרביעה ראשונה כדי שתמד בקרקע טפח ודקא' ושני' כדי לגוף פי תבית.

י"ל דחד שיעורא הוא עם טפחיים דאר"י בבבלי' ולא מפליג כלל בין חרבה לבינונית ועבודה וד' ר' אבהו הו"ל ד' רשב"ל שם לעיל מינה דאמר בתחיל' כדי רביעה ובסוף כדי שתשרה המגופה ושריית מגופה היינו לגוף פי תבית דבד' ר' אבהו וא' שם ע"ז ר' יוסי בשם ר' זעירא להפסק תענית נאמרה והיינו פדכתיבנא דשיעורי' דר' אבהו דחכמים היינו ר' יהודה דבריי' אידי ואידי חד שיעורא קאמרי והוא ברור ונכון לגי' הירושלמי אמנם בש"ס דילן גריס בד' חכמים כמש"ל בתרבה טפח ובבינונית טפחיים ובעבודה ג' טפחים ולפי"ז ע"כ דלאו חד שיעורא קאמרי ר' אבהו עם חכמי' דבריי' וכמש"ל [והגם שיש מקום לפרש גם לגי' הירושלמי בד' חכמים דבריי' דשני' ושלישית ר"ל היינו בינונית ועבודה ואין רצוני להאריך בזה ליישב אמנם לא לפי הולך לזה ליישב פן דפשוטי' דשני' ושלישית משמע רביעה שני' ושלישית]: ועכ"פ איך שיהי' פי' שיעורא דטובא לא איצטריך לן לפרושי שיעורא רק לפי אוקימתא מציעא.

דבר זה הוא החילוק בין ברפת מודים להטוב והמטיב אבל לאוקימתא בתריי' (וכן לאוקימתא קמיימא דקאי נמי להלכה כמ"ש הרשב"א ז"ל בחי' והובא בב"י ובש"ע בהג"ה) דהלכתא פנותי' וכפי שהוכחנו לעיל דהא וקא דאתא טובא ר"ל אפי' אתא טובא וה"ה בפורתא וליכא נפקותא כלל בין הברכות בענין השיעור רק אי אית לי' ארעא אי לית לי' לק"מ דלא בעינו לפרש כלל שיעורא דטובא ושיעורא דפורתא הא איתפרש בבבלי'.

ומתיישב נמי לפי"ז הא דקשיא טובא לכאורה לפום מה דסבר כת"ר באוקימתא בתריימא לפי פרש"י אמאי לא פי' הפוסקים שיעורא דטובא כמה הוי ולא הזכירוהו כלל לענין הטוב והמטיב וכת"ר לא הרגיש בזה להוכיח מזה בבירור דהפוסקים לא פירשוהו כפי' רש"י ולפי מ"ש פאן א"ש: ואשר דקדק עוד כת"ר לפי' רש"י דלמה נשתנה אוקימתא מציעתא דנקט ברישא דאתא פורתא דקאי אמודים מתרי אוקימתא קמיימא ובתריימא דנקט בהו ברישא הא דשמע משמע כו' הא דאית לי' ארעא כו' דקאי על הטוב והמטיב וגם דמסתמא הו"ל נמי למינקט ברישא אהטוב והמטיב דהיא מתני' דאיירי בה ואח"כ אמודים דאייתי מעלמא עכ"ל בקיצור אמינא אדרבה הכי סליק טפי סוגיא דשמעתא פסדר ממש.

דבאוקימתא קמייתא אוקים הוּ דהטוב והמטיב דוקא בשמע ומודים דוקא בקוּ
ובמציעתא בא לחדש דהוּ דמודים דמיירי ודאי בקוּ בקוּ לאו בכל גוּני הוא אלא דהטוב
והמטיב נמי מצי מיירי גם בקוּ בקוּ.

דקא דבקוּ בקוּ מודים דוקא הוא רק באתי פורתא. אבל אתא טובא מקברו הטוב
והמטיב גם בקוּ בקוּ.

וכהאי גוּנא ממש אולא נמי אוקימתא בתרייתא דבמציעתא אוקים דבאתא טובא אינו
מקברו מודים כלל אלא הטוב והמטיב לחוד בא לחדש דקא דבאתא טובא מקברו הטוב
והמטיב דוקא הוא רק באית לי ארעא אבל אי לית לי ארעא מקברו דוקא ברפת מודים
גם באתא טובא: וטריחא לי מילתא לעיין בדוכתי טובא דמייתי הש"ס שלשה אוקימתות
או יותר ארומיא דמתני' וברייתא לדקדק אם הולכים על סדר זה משום דבאתא מודעת
שכל עיקרם של דקדוקים פאלה קלושים הם ולכי דייקי אפשר דאשפחין דוכתי טובא
דסתרי אהדדי בענין סדרים אלו וידעתי שגם כ"ר לסניף בעלמא נקטי משום דלפירושו
מתנישבו טפי לדעת כ"ר [משא"כ לדעתי כמ"ש] וכה"ג אשפחן נמי לבעלי התוס'
בכמה דוכתי שעשו סמוכות מדקדוקים פאלו לפירושם נגד רש"י ז"ל אף בטר דחזינא
דקפיד מר עלה בהו דוכתא קפדינא אנא נמי בהדני' בהו ויהיבנא דעתאי ונקיטנא עכ"פ
דוכתא חדא לדוגמא והוא בפ' אלו מציאות (כ"ה א') דרמי הש"ס ג"כ מברייתא אמתני'
ומשני לה בכמה אוקימתות.

והתם נמי יקשה אלו השני דקדוקים דמר ממש אאוקימתא שני' והתם א"א לפרש בה
פי' אחר דלא פרש"י ז"ל אמנם לפי מ"ש פאן אזלי גם התם ע"ז הסדר והאופן כמ"ש
פאן ממש ע"ש. ואוקימתא תליתאי דשם דלא מצי מיירי בכה"ג ע"ש.

הא באמת לא גריס לה רש"י ז"ל התם ולפי' התוס' שם ד"ה הא יש לדקדק התם פמה
דקדוקים בסדר האוקימתות אבל האמת דאין סדר לזה: אמנם אחר פתיב כ"ז מרחיקתא
עזינא נתתי אל לבי אולי אוכל לתרגם אליבא דכ"ר וראיתי שהאמת הברור דהפוסקים
כולם ודאי מפרשי הוּ פורתא וטובא כפי' כ"ר כדמשמע להדיא מלשון הטוש"ע שכתבו
שמברכי' עליהם משירדו כ"כ עד שירבו על הארץ שיעלו עליהם אבעפועות וילכו זה
לקראת זה.

הרי שקראו לשיעורא דזה לקראת זה עד שירבו וכו' וכן דייק הרמב"ם ז"ל וכתב וז"ל
ירדו גשמים רבים אם י"ל שדה וכו' שלו ושל אחרים מקברו הטוב והמטיב ואם א"ל
שדה מקברו מודים וכו' מאימתי מברכין על הגשמים משירבה המים על הארץ ויעלו
אבעפועות וכו' וילכו האבעפועות זה לקראת זה הרי דקדק בלישנא יתירא וקרא לשיעור
זה ירדו גשמים רבים וכו' משירבה המים וכוונתם ז"ל לבינה ודאי על דאתא טובא דאדכר
בש"ס ויש להפליא אכת"ר שלא העיר להביא מזה ראיה ברורה דס"ל להפוסקים
כפירושו אף בהא דס"ל לכת"ר וכתב להדיא דלענין הטוב והמטיב אין חילוק בין פורתא
לטובא בהא ודאי לא ס"ל פנותי' כדהוכחנו לעיל בס"ד מדבריהם ז"ל בבירור וגם
דהסוגיא גופה אינו עולה לפי"ז כלל מכמה טעמי כמש"ל ובאתא לא ידעתי מה הכריח
לכת"ר לומר פן לפי פירושו: והנ"ל בדעת כ"ר משום דהכי מסתבר ומשמע ליה פשטא
דאוקימ' בתריי'.

דְּהָא דְּאוּקְיָנָא בְּמַצִּיעֵתָא דְּבִאֲתָא פְּנִירְתָא מְבַרְרָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב כְּדִקְאִי קְאִי גַם לְבִתְרִינִי רַק
דְּבִמַצִּיעֵתָא קֵא' דְּהַטּוֹב וְהַמְטִיב הוּא רַק בְּאֲתָא פְּנִירְתָא וּבְבִתְרִינִי חִידֵשׁ דְּמִשְׁפָּחִי גְּוֹנָא
דְּמַצִּי בְּרוּכֵי הַטּוֹב וְהַמְטִיב גַם בְּאֲתָא טוֹבָא וְכַמִּשׁ"ל דְּהִכִּי נְמִי מְסַתְּבַר לִיה לַכַּת"ר
בְּאוּקְיָמָתָא בְּתִרְיָנִי גַם לְפִירִשׁ"י לְעֵנְן בְּרַפְתּוֹ מוֹדִים וּמְזָה יֵצֵא לוֹ לַכַּת"ר לְהוֹכִיחַ
דְּהַפּוֹסְקִים וְ"ל לָא ס"ל כְּפִירִשׁ"י וְ"ל כַּמִּשׁ"ל בְּאוּרְרָה אֲבָל כְּבָר הוֹכַחְנוּ לְעִיל בְּסִבְרָא
נְכוּנָה לְפַעַנ"ד וּמְלִישְׁנָא דְּמַאֲיָמְתִי דְּבִרְיָנִי דְּלְאוּקְיָמָתָא בְּתִרְיָנִי לְפִירִשׁ"י וְ"ל לָא מְפִלִיגִי
בֵּין אֱלוֹהִי בְּרַכּוֹת רַק אִי אִית לִיה אֲרַעָא אִי לִית לִיה אֲבָל לְעֵנְן שְׁעִיעוּרָא מִיְיָרִי תְּרִוּוּנִי
בְּחַד גְּוֹנָא וְחַד שְׁעִיעוּרָא מְמִשׁ וְה"נ אִיפָא לְמִימַר (וְגַם מְוֹכְרַע וּמְוֹכְרַח מְאוּתָן רְאוּת
גּוֹפִינִי) גַם לְפִי פִי כַת"ר וּלְפִי כַת"ר מְתִישְׁבָא טְפִי פְּנִירְתָא דְּלְפִירִשׁ"י צ"ל דַּר"ל דְּהָא
וְהָא אִפִּי בְּאֲתָא טוֹבָא וְה"ה בְּפִירְתָא וּלְפִירִשׁ"י כַת"ר פִּירוּשׁוֹ כְּפִשְׁטִי דְּדוּקָא בְּאֲתָא טוֹבָא
דַּע"כ לְפִי כַת"ר הִכִּי מִיפְּרִשָּׂא דְּהָא בְּרַפְתּוֹ מוֹדִים ע"כ לָאו מְתוּקְמָא בְּאֲתָא פְּנִירְתָא
מְשִׁיעוּר יֵצִיאַת חֶתֶן וְכו' (לְפִי כַת"ר): וּמַעֲתָה א"ש נְמִי לִישְׁנָא דְּמַאֲיָמְתִי דְּבִבְרִינִיָּתָא גַם
לְאוּקְיָנִי בְּתִרְיָנִי גַם לְפִי כַת"ר דְּקְאִי אֲמַתְנִי בְּחַד גְּוֹנָא וְשְׁעִיעוּרָא מְמִשׁ כְּכַמְתְּנִי כְּמוֹ
לְאוּקְיָמָתָא קְמִינִתָּא מִשָּׂא"כ לְפִי מ"ש כַת"ר שְׁלִפִי פִירוּשׁוֹ אִין חִילוּק לְעֵנְן הַטּוֹב וְהַמְטִיב
בֵּין פְּנִירְתָא לְטוֹבָא דְּתַקְשִׁי הִלְשׁוֹן מַאֲיָמְתִי כַמִּשׁ"ל בְּרִישׁ דְּבִרְיָנִי וּמְתִישְׁבָא נְמִי שְׁפִיר
בְּבִרְיָנִי גּוֹפָא כַמִּשׁ"ל שֵׁם דְּמַאֲיָמְתִי מְבַרְכִין מ' וְדַאי דְּבִפְחוֹת מְשִׁיעוּר זֶה לִיפָא שׁוּם בְּרַכָּה
דְּהָא בְּרִינִי גּוֹפָא סְתָמָא קְאָמְרָה וְרַב יְהוּדָה הוּא דְּקָאֲמַר עֲלֵה מֵאִי מְבַרְכִין בְּרַפְתּוֹ מוֹדִים
[מִשָּׂא"כ לְכַמִּשׁ"ש כַת"ר לְפִי פִירוּשׁוֹ תַקְשִׁי נְמִי הֵךְ וְכַמִּשׁ"ל שֵׁם] אֲמַנְם לְאוּקְיָמָתָא מְצִיעָא
עֵדוֹן נְשָׂאֲרִים ב' קוֹשְׁיוֹת אֱלוֹ דְּמַאֲיָמְתִי לְפִי כַת"ר וְהַפּוֹסְקִים לְפִי מ"ש וְלֹא מְתִישְׁבָא רַק
לְפִירִשׁ"י: וְאֲשֶׁר כְּתַב כַת"ר דְּלְפִירִשׁ"י אִיפָא לְאַשְׁפּוּחִי בְּרַפְתּוֹ שְׁהַחֲיִינוּ לְעֵנְן גְּשָׁמִים
בְּשִׁמְעַ מְשִׁמַּע וְאִית לִיה אֲרַעָא וְאֲתָא פְּנִירְתָא אֲלֵא דְּמְסַתְּפִי קֶצֶת לְמִימַר הִכִּי מְשׁוּם דְּאִינוּ
מְבִנְיָר בְּגִמְרָא וְכֵן מִשׁ"ש עוֹד דְּלְדַעַת הִרִיטְבָּא דְּבִרַפְתּוֹ מוֹדִים לֹא פְּטָרָה לְשְׁהַחֲיִינוּ
מְצִינְנוּ תוֹ לְאַשְׁכּוּחִי גְּוֹנִי לְבִרַפְתּוֹ שְׁהַחֲיִינוּ גַם בְּחִזִּי מְחִזִּי וְאִית לִיה אֲרַעָא וְאֲתָא פְּנִירְתָא.

עכ"ל כַת"ר הִנֵּה פֶל דְּבִרְיָנִי בְּזֵה הוֹלְכִים לְשִׁיטַת כַת"ר בְּפִי רִשׁ"י לְאוּקְיָמָתָא בְּתִרְיָנִי
דְּבִאֲתָא פְּנִירְתָא אִין מְבַרְרָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב אֲמַנְם כְּבָר הוֹכַחְנוּ לְעִיל דַּאֲל"כ אֲלֵא דְּגַם
לְאוּקְיָמָתָא בְּתִרְיָנִי מְבַרְרָה הַטּוֹב וְהַמְטִיב גַם בְּאֲתָא פְּנִירְתָא.

ולפִי"ז נְפִלוּ הִנֵּי תְּרִי גְּוֹנִי שְׁהַמְצִיא כַת"ר בְּבִירָא: אֲמַנְם לְפַעַנ"ד דְּאִיפָא לְאַשְׁפּוּחִי גַם
לְפִירִשׁ"י בְּפִשְׁטוֹת כְּשִׁלָּא יִרְד מְטַר רַק עַל שְׁדָהוּ לְבַד וְכַדְאֲמִרִינוּ בְּפ"ק דְּתַעֲנִית
וְכַעוּבְדָא דְּרַב דְּנִיָּאֵל בְּר קְטִינָא הֵתֵם שְׁהַבִּיא כַת"ר גּוֹפִי' כָּאן וּבְהִכִּי מְתִישְׁבָא נְמִי לִישְׁנָא
דְּהַש"ס הָא דְּאִית לִיה שְׁוֹתְפוֹת אֲשֶׁר לְכָאוּ בְּאֲמַת א"ל שְׁחַר פֶּלֶל לְפִירִשׁ"י כָּאן.

דַּה"ל הָא אִית לִיה שְׁוֹתְפוֹת וְעַפִּי"ז יִתְיַשְׁב וְר"ל כְּגוֹן דְּיִרְד גְּשָׁמִים גַם עַל שְׁדוֹת אַחֲרִים
דְּאִז אִית לִיה שְׁוֹתְפוֹת בְּטוֹבָתוֹ וּמִיִּדִי עֲבָרִי עַל ד' רִשׁ"י וְ"ל אֲבִרְיָנִי דְּמַת אָבִיו וְהוּא יוֹרְשׁוֹ
דְּפִירִשׁ שְׁכֵן בְּשָׂרוֹהוּ מַת אָבִיו וְהוּא יוֹרְשׁוֹ.

וְיֵשׁ לְדַקְדַּק מִנ"ל לְרִשׁ"י וְ"ל דְּבִבְשָׂרוֹהוּ מִיְיָרִי דְּלִמָּא מִיְיָרִי גַם בְּהִי בְּעַצְמוֹ בְּעַת מוֹת
אָבִיו וְהַנ"ל דְּרִשׁ"י סְבַר דְּהֵךְ מַת אָבִיו וְכו' הוּא סִיפָא דְּהַבְּרִינִיָּתָא דְּיִלְדָה אֲשֶׁתּוֹ זְכָר
וּפְשָׁטִי וְדַאי הִכִּי מְשִׁמַּע וּבְרִישָׁא הָא קַתְנִי לְהִדְיָא אֲמָרוּ לוֹ יִלְדָה אֲשֶׁתָּה זְכָר מְסַתְּמָא
סִיפָא נְמִי קְאִי אֲאָמְרוּ לוֹ דְּרִישָׁא: סִימָן ט תְּשׁוּבָה מִהַגָּאוֹן הַמְפּוֹרָס מ' דוֹד לוֹרְיָא וְ"ל

מביןחאב ישן אשר השיב שנית להגאון המפורסם מ' יעקב ז"ל מקארלין בעהמ"ח שו"ת משפנות יעקב על תשובתו אליו הנדפסה בספרו הנ"ל בסוף חלק א"ח וזה לשונו: מה שביאר כת"ר דברי הרא"ש בתשו' ודאי דברי הרא"ש מוכיחין כפי כת"ר אף דחוק דאפי' אי אוקינוס קאמר להוציא מכלל סתם לשון ימים דת"ק (והרי בד' ר"מ כל הימים כו' ודאי אוקינוס בכלל וי"ל דהתם כל קתני) גם לומר דר"י לא פליג אע"ג ששננה בלשון מחלוקת הוא דחוק (ובפרט בד' ר"י שדרכו לשנות לשונו או בלשון אימתי או במה) מיהו מצינו כה"ג ערא"ש פ"ו ונדדריים ס"ג בשם הרמב"ן ומה שפסקו ה' כר"י קרוב שטעמם משום דמפרשי אמוראי למילתין בשיעור פרקים דקאמר ואפי' לדעת ר"ה"פ דדין פרקים נוהג גם לרבנן בשאר ברכות מ"מ פיון דאמוראי קאמרי אמילתין דר"י ביה"ג בסתמא משמע דס"ל פנותי וילפי מה שהעיר כת"ר דהך דר"י מישף שניף באידך דר"י דס"ל כל מין ומין תן לו מעין ברכותיו (וע' רמב"ן בלקוטות שם שהי' הגי' לפניו ז"ל ה' כר"י בההיא דמיני דשאים וכ"ה הגי' לפנינו בינקוט תהלים) הנה מקום אתי לומר דאדרבה מינה סמכו הפוסקים ז"ל לומר דהלכה כר"י ביה"ג דהא מסתברא לכאורה דלפי זה מברך לר"י אימים בפרט ואנהרות וגבעות וכו' לכאורא בפרטן ואלא ליה"ג אית לי פרטיים ממש לעצמו אע"פ שאינו מין בפ"ע וחו' תנא דמתני' דשבקי לכולא מלתא דר"י שמצריף ברכה מיוחדת לכאורא מהני דתני ולא נקט משמין דר"י אלא ברכה דיה"ג.

ש"מ דבהא מסתבר טעמין וה' פנותי אבל באינה דלית הלכתא פנותי שבקי וסמך דממילא ידעין מדתני לי בפ' פיצד גבי דשאים (וכי היכי דהתם גופין לא תני לי בזרעים ושאר מילין) עכ"ד הגאון מ' דוד הנ"ל ועוד האריף בזה ולא העתקתי רק הנוגע להבנת תשובתי אליו: וקודם ששלח הגאון הנ"ל להגאון מהר"י הנ"ל שלחה אלי לחוות דעתי בזה וזה אשר כתבתי אליו: דברי הרא"ש בת' ודאי מורין פרגע לכל מעיין.

כפי הגאון מהר"י נ"י ואשר דייק כת"ר מלשון כל הימים דקאמר ר"מ דודאי אוקינוס בכלל ה"נ נכלל ג"כ בלשון ימים דת"ק דהקא מלבד דהתם כל קתני כמ"ש כת"ר בעצמו ג"כ עוד לא דמו כלל דהאי"ל דהתם ר"מ אשמועינן דגם שאר ימים לבד אוקינוס ג"כ פמקנה ולאפוקי מר' יוסי דסבירא לי דקרא אוקינוס לחוד קאי ולא איירי כלל באוקינוס שיוכלל בלשון ימים דקאמר וזה ברור: ומ"ש כת"ר שהפוסקים כר"י ביה"ג קרוב שטעמם משום דמפרשי אמוראי כו' הן כ"כ ג"כ הכ"מ בפ"י מה' ברכות והשיגו הל"ח וכ' דהך דלפרקים ודאי דלפרש הוא פדקתני אימתי בזמן כו' ומצי קאי אפוליהו על ההרים כו' וידעתי דחוק לומר כן (ובגנוסתנו במתני' ליתא כלל תי' אימתי) ויותר הי' נראה לומר לכאורה לגירסת הר"י ונהרא"ש דגרסי אימתי דהך אימתי לאו סיוס ד' ר"י הוא אלא דסתם מתני' ולפי"ז נימא באמת דקאי אכל הברכות שנאמרו במתני' גם ארואה מקום שנעשו בו נסים (ומהתוס' שהוכיחו דכל הברכות דמתני' הם מל"י לל"י כמו ביה"ג דאמרו בירושלמי דפרקים הנינו ל"י ולא מיימתי מתלמודא דידן דקתני ג"כ בהדיא איה"ג גופין לפרקים עד כמה וכו' נראה מזה שלא הי' בגרסתם כלל בתלמוד דילן כל הך מיימרי דלפרקים עד כמה ואולי שחסר פאן בדבריהם וצ"ל כמ"ש ברא"ש פאן) ועכ"פ איך שהוא אין ראי' מהך דמפרשי אמוראי דין דפרקים דתהוי משו"ה ה' כר' יהודה: ואשר כ' כת"ר דלפי ד' הגאון מהר"י נ"י דהך דר"י מישף שניף באידך דר"י דסבירא לי כל

מו"מ ת"ל מעין ברכתו י"ל דמינה סמכו הפוסקים לומר דה' כר"י כו' לדעת אמינא דלא פמר ודלא פמר דאי ה' דר"י שייקא באידך דר"י דכל מו"מ כו' ולפמ"ש כת"ר דלפי"ז מחייב לר"י לברוכי אהרים ונהרות כו' לכאו"א בפרטן א"כ לפי"ז ודאי דחייב נמי לברך אבהקנים וכוש וחינר וכיו"ב ברוך משנה בריות אדם.

ואפיל וקוף וקוף ברוך משנה בריות בהמה או חיה וקא חזינן בתוספתא דתני הרואה את הפושי וכו' ופליג ר"י בסיפא בחמה ולבנה וא' דהמברך אהתמה זו דרך אחרת ולא פליג נמי בכושי וכו' ואתוספתות ודאי לא שייק לומר שסמך אהתוספתא אחריתא דבורא מיני זרעים ודשאים אלא שיש לדחות דאולי תוספתא דהרואה את הפושי עם בבא דאת החמה כו' לאו גבי הדדי מיתני גם י"ל דבחמה פליג ר"י וסבירא לי' שלא לברך פלל אבל בענין שינוי מטבע הברכה מפרמו דסבירא לי' לת"ק לא מייירי התם עכ"ז נ"ל דלא סבירא לי' לר"י כל מין ומין ת"ל מע"ב אלא במיני צמחי האדמה לבד שברכתם הוא על עיקר ענין בריאותם וצמיחתם מהארץ פנוסח הברכה בורא כו' ובהו שייק לחלק במיניהם אבל לא בהברכות שתקונם על ענין השינוי המתמיה ומבהיל עין רואם בזה לא סבירא לי' לר"י פלל כל מין ומין ת"ל מע"ב וא"כ גם לר"י אין צריך לברך פלל אהרים וגבעות ונהרות ומדברות לכאו"א בפרטן פינון דלא מברכי' אלא על הנהרות ונהרות המשונים דוקא ולהכי נמי לא אשתמיט בשום דוקא לא במתני' ולא בתוספתא דסבירא לי' לר"י הכי רק במיני צמחים לבד או במצות (סוכה מ"ו א') משום דכל מצוה ודאי דבר בפ"ע הוא לגמרי ותדע שהרי במיני זרעים ודשאים פסק ר"ז ואיתימא רחב"פ דאין ה' כר"י ובמצות פסק איהו גופי' כר"י.

ומעתה ממילא נמי דליכא למימר דה' דר"י ביה"ג מישף שייק בדר"י דבורא מיני זרעים וכו' דהא ברכת יה"ג נמי ברפת השינוי הוא ואנדא לה מעתה גם ה' סמך דכת"ר להפוסקים פאן כר"י וע"כ לומר וה"נ מסתבר ודאי הוכחת הרא"ש דמשום דר"י ים אוקיינוס קאמר להכי מסתבר ברווחא דלא פליג את"ק: סימן יוד מפבוד ב"ד הרב הגדול חו"ב כש"ת מ' אברהם ז"ל ד"מ דק"ק סלוצק בדין אם יוצאין ידי קידוש דאורייתא בתפלת ערבית דשבת אשר שלח אלי לעיני בנה ולחנות דעתי בזה.

ונה לשונו בקצרה: הנה בדין אם פוטרין א"ע ידי קידוש דאוריית' בתפלת ערבית דשבת לא מצינו מפורש לשום א' מהראשונים ז"ל מי שהעיר בנה וראש המזבירים בנה הוא רבינו בעל מג"א ז"ל בסי' רע"א סק"א ודעתו דיוצאין וראייתו מתוס' פסחים (קי"ו ב') ד"ה מקדש כו' שכ' דלר"ת מי שאין לו יין לא יקדש פלל וקשה וכי יעקר מ"ע דאורייתא אלא ע"כ דדי בתפלה ואחריו נמשכו כל האחרונים ז"ל בספריהם.

ונ"ל להביא סמך לדבריו ממ"ש במשנה ר"פ אלו דברים. ובה"א מברך על היין ואח"כ מברך על היום כו' שהיין גורם לקידוש שתאמר וא"כ יקשה ג"כ פנ"ל וכי יעקר מ"ע דאורייתא א"ו דדי בתפלה וכן מצאתי אח"כ בס' ישועות יעקב להגאון מו' יעקב נ"י מלבוב שם סק"א וסי' רצ"ט ס"ק ד' שהוכיח ג"כ פנ מד' ב"ה אלא דמד' רבינו יונה שהביא הרא"ש ר"פ ע"פ משמע איפכא וז"ל הרא"ש ונהר רבינו יונה פי' דאינה ברכה לבטלה [הקידוש שמקדשין בבהכ"נ דהא דאין קידוש אלא במקום סעודה הוא מדרבנן כו' הלכך פינון דיש ב"א שאינם יודעים לקדש נהגו לקדש בבהכ"נ ס' פדי שייצאו מידי

קידוש דאורייתא עכ"ל ואי איתא תקשי דמ"מ הנה ברכה לבטלה דאף דמי שאינו בקי בקידוש אינו בקי ג"כ בתפלה מ"מ הרי כבר פטרו הש"ץ בברכה מעין זו דלא גרע ודאי מתפלה שיכול הש"ץ להוציא או א"ו דאין יוצאין בתפלה וא"כ לא יצא גם בברכה מעין זו וכן מוכח מד' הרא"ש ג"כ ממה שהקשה לרבי יונה דלמה ליה להש"ס לשנויי אדשמואל (שם ק"א א') להוציא אורחים כו' לישני להוציא מי שאינו בקי ידי דאורייתא עכ"פ א"ו דקידוש במקום סעודה דאורייתא ע"ש ומאי קושיא דלמא לעולם דרבנן ומשו"ה לא משני להוציא מי שאינו בקי משום דכבר יצא בברכה מעין זו א"ו דאין יוצאין פלל בתפלה ומהתימא שלא הנפיר המג"א דעכ"פ לשיטת הרא"ש אין יוצאין בתפלה: אלא דבר מן דין קשה לי טובא איך נעלם מהמג"א ז"ל תלמוד ערוף בפי ע"פ (קיו ב') אמר רב אחא ב"י וצריף שינפיר יציאת מצרים בקידוש היום פתיב הקא למען תנפון כו' וכתיב היום זכור את יום השבת כו' ונהרי בנסח תפלה שלנו לא הונפר יציאת מצרים פלל: ולכאורה הי' נ"ל ליישב דגז"ש זו ע"כ דאסמכתא היא ולא גמרה מרבו דהא קרא דזכור וגו' איצטריף לגופה לקידוש היום וגם דנשים חייבות בקה"י ד"ת פדאמרי בברכות (כ' ע"א) וא"כ אין למידן ממנה אליבא דכ"ע ללישנא דרב יהודה משמין דשמואל בנדה (כ"ב ב').

ואי משום דרב אחא בד"ר משמין דר' אלעזר פליג התם וסבר דלמיון אלא דמשיבין והקא מאי פירכא אקא. י"ל דודאי הלכה פשמואל בהא דהנה קשיש מיוני דר"א דאף מר"י דהנה רבי דר"א הנה קשיש שמואל דאר"י על שמואל אית לי רב בבבלי כו' ואף דקיי"ל כר"י לגבי שמואל אין ראיה דגם לגבי דרב הלכתא פנותי דר"י אע"ג דרב הנה גדול גם משמואל ע' חולין (נ"ז א') והנה שולח לו בלשון לקדם רבינו שבבבלי א"ו היכי דאתמר אתמר ותיכא דלא אתמר אזלי בתר פללא דמקמי אפיי ורבא אין ה' פתלמיד במקום הרב וכן מצינו שבכ"מ פסקו התוס' והרא"ש פריפ"ל לגבי ר' יוחנן משום דהנה קשיש מנייה פן הנה נ"ל לכאורה אמנם באמת יש להשיב ע"ז דהא משמין דר"א רב אחא בד"ר אמרה.

ומשמין דשמואל רב יהודה אמרה. וראב"ד הנה אחר אפיי ורבא וא"כ ודאי דה' פנותי דבתרא הנה וא"כ הדרא קושנין לזנפתה מהו דראב"י וע' רש"י פתובות (ל"ח ב') ד"ה לא גיטין מ"א ב' ד"ה דכ"ע כו': והנה הרשב"ם אמיקרא דראב"י שם פתב בין בכוס בין בתפלה ואין לומר דבנוסחתו הנה הנפרת יציאת מצרים שהרי אנו מבני בניהם של הצרפתים בעלי התוס' ז"ל ולא שמענו ולא ראינו נוסח הנפרת יציאת מצרים בתפלת ערבית דשבת וע"כ לדחוק בדבריו ז"ל ולומר דר"ל בין בכוס בין דשבת בין דיו"ט ובין בתפלה דקאמר קאי רק איו"ט דאית ביה יציאת מצרים גם בתפלת ערבית ולא דראב"י קאי נמי אתפלה דא"כ אין לחלק בין דשבת לדיו"ט ותו דעכ"פ חד מניני' לאו דאורייתא אלא דר"ל דכיון דגמרי' גז"ש להנפיר יציאת מצרים בקה"י.

ע"כ מדרבנן צריף גם בתפלה ואתפלת יו"ט קאי דאית בה יציאת מצרים וטעמא דלא תקנו נמי יציאת מצרים גם בתפלת ערבית דשבת יבואר בס"ד בדברינו להלן ומעתה לפי"ז ליתא לדינא דהמג"א הנ"ל: ומהא ז"ל שהביא המג"א י"ל דס"ל דקידוש על היין ד"ת וא"כ קושטא הוא דאם אין לו יין לא יקדש פלל ואין פאן עקירה פיון דלא סגי בלא

זין ובזה ליתא לספיקא דהתוס' לר"ת ו"ל אם אין לו זין אם מקדש על שאר משקין אם הוא חמר מדינה דמנ"ל שאר משקין פיון דלדידן על הזין דנקא ד"ת אלא שמד' הגאון בעל שאג"א ו"ל בסי' ס' מוכח דס"ל דלדקברי על הזין ד"ת ה"ה שאר משקין וכו' מצאתי לרבינו הגדול הגר"א ו"ל בבבאוריו לש"ע אה"ע סי' קס"א סק"ו.

אמנם בד' ר"ת לכאורה יש לפרש כמ"ש. אמנם בתוס' נזיר (ד' ע"א) מבואר שהבינו דס"ל לר"ת דקידוש על הזין לאו דאורייתא [וצ"ע בת' ריב"ש סי' קנ"ט שהביא בשם ר"ת דלא פהתוס'] וא"כ תקשי לדידן וכי יעקר כו'.

ולפי"ז נצטרף לדחוק דבגוססת תפלה ש"ל הי' נזפר יציאת מצרים. ולפי"ז לישנא דהרשב"ם הג"ל אתי כפשוטו.

ובין דשבת ובין דיו"ט שהיו אחים בזמן א'. אבל לפי גוססתנו.

וכן הנה נדאי גם בגוססת המג"א. שלא נזפר יציאת מצרים בתפלת ערבית דשבת.

נדאי ליתא להך דינא. והא דקאמרי ב"ה שהזין גורם כו' הזינו נמי משום דס"ל דעל הזין ד"ת.

ולכן הזין גורם. וכמו שכתבנו לדעת ר"ת פנ"ל: ואין להקשות מהא דאיתא בגזיר שם זין מצוה מאי היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מה"ס הוא [ר"ל בתמ"ל וכן פתבו התוס' וכן הכריח הגאון בעל שאג"א ו"ל שם דלא פהמפרש וכמו שכתבו התוס' בפסחים ק"ו א' ד"ה זכרהו כו' ע"ש] די"ל עפ"י תירוץ ב' דהתו' בפסחים שם ונ"ל ועי"ל דקידוש על הזין ד"ת אלא דהא דהמברך צריך שיטענם אינו מד"ת עכ"ל ואנדא לי' רוב פלולו של הגאון בעל שאג"א ו"ל שם שרצה להוכיח מסוגיא הג"ל דקידוש על הזין אינו ד"ת [תמ"ל על הגאון הג"ל שלא הזכיר סברת התוס'] עוד יש לומר דר"ל וכי מושבע ועומד מה"ס הוא על זין דנקא הא אפטר בפת והוא ג"כ ד"ת אבל בלא שניהם לא מהני מד"ת אלא שלכאורה יקשה לפי"ז מאי דפריף הש"ס שם למה לי קרא מיין ושכר זזיר לאסור זין מצוה דקו"ה וכי מושבע ועומד מה"ס הוא דצריך קרא לאסורו הא אפטר לתרוצי דמיירי בשאין לו פת וכן הקשה הגאון שאג"א ו"ל שם והכריח מזה דל"ל זין או פת ד"ת הוא.

ואפטר לתרץ דסבירא לי' לסוגיא זו פדעת הרא"ש שהבאתי לעיל דקידוש במק"ס דאורייתא והשתא א"ש דפריף בממ"נ אי אית לי' פת הא אפטר בפת ואת"ל לית לי' הא לא הנה לפי זה מק"ס ולא הנה זין דמצוה.

אלא דלפ"ד הגאונים ו"ל דסבירא לי' דברביעית זין מקרי מק"ס ונהביאום הב"י בסי' רע"ג ס"ה הדרא קושיא לדוכתה הא אצטריך קרא להיכא דליכא פת דאז הוי זין דמצוה. דהא הוי גם מקום סעודה לשיטתם ו"ל אבל מדברי התוס' בפ' ע"פ (ק"א א') ד"ה טעימו כו' והרא"ש שם נראה דלא מקרי מק"ס רק טעימת לחם דנוקא ומ"ש הב"י ונ"ל אין להוכיח דהתוס' והרא"ש חולקים על סברא זו [ר"ל של הגאונים] מדכ' בפ' ע"פ כו' דאיכא למימר דלא פתבו פן משום דבשתיית כוס זין לא לפקו ידי קידוש אלא דלא נפקי ידי סעודה אלא בפת וכדמשמע מסוף לשונם אבל אפטר דמודו להגאונים הללו כו' עכ"ל לדידי לא מ' הכי.

דְּהָא כְּתָבוּ הַתּוֹס' בַּד"ה וּבְקִידוּשָׁא דְהֶכָּא כּו' וְנ"ל וְהָא דְלֹא הִקְפִיד עַל שְׁלֵא יוּכְלוּ לְאַכְוֹל
כו' דְּהָא מְשׁוּם סְעוּדַת שַׁבָּת יְכוּלוּן לְקַיָּיִם לְמַחְרָא ג' סְעוּדוֹת עַכ"ל הֲרִי דְלִדְיָהּ ע"כ דְּלֹא
הִקְפִיד שְׁיֵאכְלוּ עִתָּה לְצִאת י"ח סְעוּדַת שַׁבָּת.

מְשׁוּם שְׁיֵיכוּלוּן לְקַיָּיִמָּה לְמַחְרָא. אֲלֵא ע"כ דַּר"ל טְעִימוּ מִיַּד.

פְּדִי שְׁיֵהֵי' בַּמַּק"ס. וְטְעִימָה דְּנֻקָּא הָא לֹא"ה לֵא.

וכ"ה ג"כ פְּנוּנַת הָרֵא"ש ו"ל. וכ"כ תַּר"י פ' ג' שְׁאֲכְלוּ דְבִשְׁוִיו"ט אֵין חַיִּיב לְאַכְוֹל פַּת רַק
מְשׁוּם קִידוּשׁ בְּמָקוֹם סְעוּדָה הֵבִיאוּ הַמַּג"א בְּסִי' קַפ"ח סַק"ט.

וְע' בְּחִידוּשֵׁי הָרֵשָׁב"א ר"פ אֵלוּ דְבָרִים אֵהָא דְאָמַר שְׁם שְׁהֵינן גּוֹרֵם וְכו' דְּמִשְׁמַע מְדַבְּרִי
ג"כ דְּלֹא כַד' הֵגְאוּנִים ו"ל וְכֵן שְׁמַעְתִּי שְׁהֵינָה נוֹהֵג הַגְּר"א ו"ל לְהַקְפִיד שְׁיֵהֵי הַקִּידוּשׁ
בְּמָקוֹם פַּת דְּנֻקָּא.

וְכֵן רְאִיתִי בְּעֵינַי לְגְדוּלֵי יִשְׂרָאֵל. וְהִשְׁתָּא אֲתִי שְׁפִיר הַסְּוֵגִיא דְּנֻזִיר בַּמַּמ"נ כְּמוֹ
שְׁפָרְשָׁנוּהוּ: וְמָה שְׁהֵבִיא הַמַּג"א רֵא"י מְהָא דְאָמְרִינן בְּבִרְכוֹת בְּקִידוּשָׁא אַע"ג דְּמִקְדָּשׁ
בְּצִלוֹתָא כּו' לַעֲנֵן ד' יֵשׁ לֹמַר בְּפִשְׁטוּת דְאִתְּפַלַּת יו"ט קֵאֵי דְאִית בָּהּ הַזְּכָרַת יְצִיאַת
מִצְרַיִם: עוֹד הֵבִיא הַמַּג"א רֵא"י מְהָא דְאָמְרוּ בְּהַבְדָּלָה מִתְּחִילָה קְבָעוּהָ בְּתַפְלָה כּו' אַף עַל
גַּב דֵּינָשׁ אִמְרִים דְּהַבְדָּלָה דְאִוְרֵייתָא הוּא לַעֲנֵן ד' לָאו רֵא"י הִיא דְלֹא מְבַעֲיָא לְדַעַת ר"ת
וְדַעֲיָמִי' דְּקִידוּשׁ עַל הֵינן לָאו דְאִוְרֵייתָא א"כ וְדֵאִי שְׁאֵנִי הַבְדָּלָה דְלֹא שְׁיֵינָה בָּהּ חַיִּיב
הַזְּכָרַת יְצִיאַת מִצְרַיִם וְאֵם כֵּן מָה לִי כּוֹס מָה לִי תַפְלָה אֲלֵא אַף לְמֵאִי דְבִרְיָנָא לְעִיל
דְּלַגְנוּסַח דִּינָן ע"כ דְּסְבִירָא לִי דְּקִידוּשׁ עַל הֵינן ד"ת מְכַל מְקוֹם הַבְדָּלָה עַל הֵינן וְדֵאִי לָאו
דְאִוְרֵייתָא הוּא דְּקִידוּשׁ עַל הֵינן נְפָקָא לָן מְזָכוֹר אֶת יוֹם וְגו' וְכ' הַתּוֹבָפ' ע"פ (ק"ו א')
ד"ה זְכָרְהוּ עַה"י מְדַכְתִּיב זְכָרוּ כֵּינן לְבָנוּן נְזִכִירָה דְּוִדִּיָּהּ מֵינָן.

אַבְל הַבְדָּלָה נְפָקָא לָן בְּשַׁבּוּעוֹת י"ח ב' מְדַכְתִּיב וְלְהַבְדִּיל בֵּין וְכו'. וְע' בַּמַּג"מ פַּכ"ט
מַה"ש שְׁהַעֲתִיק לְשׁוֹן הַמְכִילְתָּא זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת קְדָשָׁהּ בְּבִרְכָּהּ.

וּבְבִיאוּר אָמְרוּ זְכָרְהוּ עַה"י וְאָמַר ג"כ קְדָשָׁהּ בְּכַנִּיסָתוּ קְדָשָׁהּ בִּיצִיאָתוּ. ע"כ.

וְע' בְּמַגְדוּל עוֹז שְׁם שְׁכ' דְּזְכוֹר הוּא בְּכַנִּיסָתוּ וְשְׁמוֹר הוּא בִּיצִיאָתוּ. ע"כ וַא"כ כֵּינן
דְּהַבְדָּלָה לֹא נְפָקָא לָן מְזָכוֹר.

אַ"כ מַנ"ל דְּעַל הֵינן דְּנֻקָּא. וּבְהָא אַרְנוּח לָן מֵאִי דְּהִנְהָ קִשְׁיָא לִי עַל ד' הַב"י בְּסִי' רַצ"ו
שְׁאַחַר שְׁהֵבִיא ד' הַא"ח שְׁכַתְּב דְּנָשִׁים לֹא יְבַדִּילוּ כ' וְנ"ל וְהַר"י כ' פֶּשֶׁם שְׁחִיבּוֹת בְּקִידוּשׁ
כְּפֵי חִיבּוֹת בְּהַבְדָּלָה כּו' ע"ש הֲרִי לֹא מְצָא מֵאֵן דְּפָלִיג עַל הַא"ח אֲלֵא הַר"י.

וְאִיךְ נְעַלְמֵם מְמַנּוּ ד' הַרְמַב"ם בַּפ' כ"ט מַה"ש הַמְפֹּרְשִׁין כַּד' הַר"י שְׁכ' שְׁם וְנ"ל מ"ע
מַה"ת לְקַדָּשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת שְׁנֵאמַר זְכוֹר וְגו' וְצָרִיךְ לְזַכָּרְהוּ בְּכַנִּיסָתוּ וּבִיצִיאָתוּ בְּכַנִּיסָתוּ
בְּקִידוּשׁ וּבִיצִיאָתוּ בְּהַבְדָּלָה ע"כ.

הרי דסבירא להו דהבדלה דבר תורה וא"כ פשם שנישים חייבות בקידוש מפל שישינו בשבירה ישנו בזכירה ה"ה בהבדלה. וכן יש לתמונה על הרמ"א ושאר אחרונים ז"ל שפסקו בפשיטות פדעת הא"ח דנישים לא יבדילו נגד דעת הרמב"ם ז"ל.

וכן מצאתי שהר"ג בזה בס' נזירות שמשון אמנם לפמ"ש דחייב הבדלה לאו מקרא דזכור נפקא לן לק"מ דגם אי נימא דהבדלה ד"ת מ"מ נשים פטורות דהו"ל מ"ע שהזמן גרמא ודלא כהמג"מ שם שכ' דלרמב"ם נשים ג"כ חייבות ד"ת.

וכן מוכח להדיא מד' הרמב"ם ברפ"ב מה' עבודת פוכבים וז"ל כל מ"ע שהיא מזמן לזמן ואינה תדירה נשים פטורות חוץ מקידוש היום ואכילת מצה בלילי פסחים ואכילת פסחים כו' ע"ש ומדלא פניל נמי הבדלה בהדיהו.

ש"מ דס"ל דמהבדלה פטורות. אע"ג דס"ל דהבדלה ד"ת.

ונה ברור: אלא דאפתי מסוגיא דנזיר הנ"ל דקא' ור"ש הדין לאסור יין מצוה פנין הרשות מאי היא קידושא ואבדלתא משמע לכאורה דחזד דינא אית להו לתרנוניהו ומדקאמר בבכרות דמתחלה קבעוה להבדלה בתפלה ע"כ דיין דקידוש נמי דרבנן.

וכן הכריח מזה הגאון בשאג"א בת' שם דקידוש על היין דרבנן. ומעתה תקשי לפי"ז מהא דב"ה שהיין גורם כו' וכי יעקר מ"ע.

וע"כ לומר דדי בתפלה וכד' המג"א. והדרא קושנין לדופתה דהא לית בה הזכרת יצי"מ. אמנם באמת לק"מ. די"ל דאף דקושנין הש"ס מושפע ועומד מה"ס אפרוני' קאי מ"מ לאו בחזא מחתא מחתינהו.

אלא דה"פ וכי מ"ו מה"ס הוא לשמות שתי פוסות הללו. דהא קידוש אפשר בפת או כד' התוס' דטעימא לאו דאורייתא.

והבדלה היין לגמרי מדרבנן ומעתה אדחי לה ראית המג"א מהא דהבדלה קבעוה מתחילה בתפלה. וע"כ דאין יוצאין ידי קידוש דאורייתא בת"ע דשבת.

משום דלית בה הזכרת יצי"מ. וטעמא דמלתא דלא תקנו נמי בת"ע דשבת הזכרת יציאת מצרים כמו בת"ע דיו"ט.

נ"ל משום דכיון דקידוש על היין ד"ת. לא רצו חז"ל לתקן שיהי' קידוש דדבריהם קודם לקידוש דאורייתא שהוא דוקא על יין או פת ועוד שהרי דרשו זכרהו על היין בכניסתו ע"כ לא רצו לתקן זכירה בלא יין בכניסתו ועוד י"ל דחשו לתקלה שלא יאמרו כפר יצאנו י"ח דאורייתא בתפלה.

והא דלא תקנו לקדש על היין קודם תפלה. משום דבעינן מקום סעודה.

ונה א"א קודם תפלה. דאסור לאכול סעודה פת קודם תפלה.

לפי מה שבררנו לעיל דפת דוקא בעינן משא"כ ביו"ט דכל עיקרו של הקידוש מדרבנן. כמ"ש המג"א שם בשם המג"מ.

ע"כ תקנו יציאת מצרים בתפלה כדי להסמיך זכירה לכניסה. ומשו"ה אף ביו"ט שחל בשבת לא רצו לשנות הנוסח.

ולדלג הזכרת יציאת מצרים בשביל שבת. בהא סליקנא דאין יוצאין י"ח קידוש דאורייתא בתפלת ערבית דשבת.

ע"כ דברי הרב הג"ל: סימן יא וזה אשר השבתי להרב הג"ל על דבריו: אהובי ב"ד. נועם מקתבו ותוכו רצוף קונטרס אשר פלפל בתקמה.

בדין שכתב המג"א סי' רע"א סק"א דיוצאין י"ח קידוש דאורייתא בת"ע דשבת. הגיעני והוצק חן בשפתותיו. והראיתי קונטרסי גם לכבוד ש"ב הרב הגאון מ' דוד לוריא נ"י ואודיעו פה גם דבריו נ"י בזה באיזה מקומות.

ואבוא על סדר דבריו בקצרה: (א) אשר כ' דלא מצינו מפניש לחד מקמאי שהעיר בדין זה. הן הראני הגאון מ' דוד נ"י הג"ל שכ"ה גם מסקנת ס' המכריע לרבינו ישעיה מטרנאני ז"ל [והוא ר' ישעיה הראשון זקנו של ריא"ז ומכנהו בשה"ג בשם מורי זקני הרב] ע"ש שכ' להדיא בססי' ע"א כד' המג"א.

וכן מצאתי גם בת' הרשב"א ח"ד סי' רצ"ה. אמנם פן מצאתי עוד בת' מהר"ם מרוטנבורג סי' נ"ד הובא במג"א סי' תקצ"ז סק"ג נראה מפניש דס"ל דא"י בת"ע.

אלא שדבריו ז"ל בלא"ה צ"ע שנראה מדבריו דגם קידושא רבא דביום הוא ג"כ דאורייתא. וכן ראיתי בהליקוטים שבסוף ס' תשב"ץ קטן בשם הר"ם הג"ל: (ב) ואשר הביא סמוכות לדין זה מדאמרי ב"ה שהיין גורם לקידוש שתאמר.

פבר העיר בזה הרשב"א ז"ל בת' שם. אף באופן אחר לגמרי היפך מהוכחת מכ"ת ע"ש ודו"ק.

אמנם יש מקום לדחות זה דלולא פ"י רש"י ז"ל י"ל בלישג' דב"ה. דהא נוסח ברכות וקדושות וסדרן הן מדבריהם ואנשי כנה"ג תקנינהו והם אמרו לברך על היין תחילה משום דמדבריהם יין גורם וכו' אבל מדאורייתא נאמרת גם בולא פלום וע' ע"פ (קי"ז ב') דצלותא וכו' דקידושא כו'.

ויש להוסיף עוד דמסתבר אולי דמדאורייתא בלא יין אינו רשאי לאומרה בנסח ברכה בפתיחה ונתימה. ונחמיהם תקנוה על היין ואז אומרה בפתיחה ונתימה.

ולפי"ז הא ודאי דהיין גורם לקידוש שתאמר בנסח ברכה. ועוד דגם לפ"ד מכ"ת הגע עצמה דאם א"י להתפלל ויודע לקדש או כשמפסיק באמצע סעודתו ופורס מפה ומקדש דעדיין לא התפלל.

הלא אז לא היין גורם כו'. וע"כ צ"ל דר"ל דמדבריהם היין גורם [ויש לדחות דמשום דרוב פעמים היין גורם לא פלוג רבנן] ורש"י ז"ל שפי' שאם אין לו יין או פת אין מקדשין י"ל דס"ל ג"כ כג"י ופי' המפרש בגזיר (ד' ע"א) במ"ש מןשבע ועומד מה"ס הוא.

וס"ל ע"כ דד"ת על היין דוקא. אָבֵל לפי התוס' שם שהוא הברור י"ל כפירושונו זה דמדבריהם היין גורם.

וגם גורם היין שתאמר בנוסח ברכה בפתיחה וחתומה. ושוב ראיתי בת' הרשב"א הג"ל שפ"ל פן להקדיא [שוב בא לידי ס' פר"ח על א"ח ומצאתי בה' חנוכה סי' תרע"ח שהעיר ג"כ מהא דהיין גורם כו'.

וגם דעתו ז"ל כמ"ש פאן אלא שקינצר דבריו. ומסיק דיוצאין ידי קידוש דאורייתא בצלותא ע"ש]: ועוד נלפענ"ד דלקרמב"ם ז"ל ע"כ הכי נפרשה.

דקא ס"ל דהזכרת יציאת מצרים בקידוש היום הוא ד"ת כמ"ש להלן בס"ד באות ה'. והנה בנוסח תפלות ש'לו ליתא להזכרת יציאת מצרים בתפלת שבת.

וכ' נמי להקדיא בריש פכ"ט דעל היין הוא מד"ס. וא"כ הלא תקשי לדידן' מאי היין גורם כו' וע"כ דנפרש כפירושונו הג"ל [וד' הרמב"ם ז"ל בפ"י המשנה ר"פ אלו דברים סתומין וליפא למשמע מינה מידי] אמנם באמת להלכה בשלמא להרמב"ם ז"ל ניחא הא דאין יוצאין מדאורייתא בת"ע משום דלית בה הזכרת יציאת מצרים ואיהו ס"ל דהוא דאורייתא.

והרשב"א באמת נפיק מדאורייתא בתפלה כדכ' שם להקדיא. ומפרשי הרמב"ם והרשב"א הא דהיין גורם כו' כפירושונו הג"ל אב"ל לפמ"ש להלן דהזכרת יציאת מצרים דרבנן.

וגם דעל היין דרבנן למה לא נימא דנפיק י"ח דאורייתא בתפלה וע"כ דאי הזכרת יציאת מצרים דרבנן ועל היין דרבנן יצא ד"ת בתפלה. אמנם עכ"ז הרנוחנו בדברינו אלה.

אשר כל יסוד כת"ר דמהא דהיין גורם כו' מוכרח לומר דקידוש היום על היין ד"ת נגד דעת הרמב"ם והספמ"ת פל האחרונים. ולפי"ז נדחק מאוד בסוגיא דנזיר שם והוכרח לומר ג"כ דקידוש במקום סעודה ד"ת נגד רוב הראשונים וכל האחרונים ז"ל.

לפי דברינו הג"ל נפלו אגדו פל דבריו בזה לגמרי. די"ל ברנוחא כפירושונו הג"ל וכדהוכחנו דגם להרמב"ם ז"ל ע"כ הכי נפרשה: (ג) ואשר הוכיח מכ"ת מד' הר"י ז"ל דא"י בתפלה סתרה הגאון מ' דוד הג"ל דמלישגני דהר"י שכ' ועיקר הקידוש מה"ת הוא כדכ' זכרהו על היין בכניסה דבריו נוטין דסבירא לי' דד"ת איין דוקא בעינן ואני אוסיף עוד קמחא ומאי להוכיח דע"כ הכי סבירא לי' להר"י ז"ל [והכי נמי ס"ל להר"ן ז"ל פדמוכח מדבריו ז"ל בפ' ב"מ (כ"ג ב') בענין נ"ח וקה"י שהקשה שם היכי דחינן קה"י דאורייתא מפני גר ביתו וגר חנוכה והוכרח לתרץ משום דאפשר לקדש אריפתא במקום יין ואי סבירא לי' דיוצאין מדאורייתא בתפלה קושיא זו מעיקרא ליתא דקא מעתה תרנוייהו מדרבנן אינון ודאי דגר ביתו עדיף משום שלום בית וגר חנוכה משום פרסומי ניסא וכן הרשב"א בחידושי ע"ש (ולפלא שדבריו בחי' סותרים למ"ש הוא עצמו בת' ח"ד הג"ל באות א') ובה"ג בה' חנוכה ג"כ הכי סבירא לי' ע"ש] דודאי ברור דבזמן הר"י ז"ל הי' מנהג קבוע לקדש בבהכנ"ס פדמשמע קצת מדבריו ומהרא"ש ז"ל בסי' ה' וביותר בת' הרשב"א ח"א סי' ל"ז ושכ"ג ע"ש וכ' שם שתקנה קבועה היא מעולם כבכרה מעין ז' וכחזרת ש"ץ התפלה.

וְשִׁפְמָה גְאוּנִים צְוֹנָחוּ ע"ז וְלִית דְּמִשְׁגָּחוּ בְּהוּ וּמוֹדַעַת שְׁהַרְשָׁפִ"א הִי תְלַמִּיד מְוִבְהָק דְּהַר"י וְגַם וְדָאֵי שְׁגַם בְּלִילֵי יו"ט הָיוּ מְקַדְשִׁין בְּבַהֲכַנ"ס פְּנִרְאָה מְסַתִּימַת לְשׁוֹנָם שָׁל כָּל הָרָאשׁוֹנִים ז"ל וּא"כ ע"כ דְּסְבִירָא לִי לְהַר"י דְּקִדְוִישׁ לִיל יו"ט הוּא ג"כ דְּאוּרְיִיטָא [וְהַ"נ סְבִירָא לִי ע"כ גַּם מְהַר"ם מְרוֹטְנְבוּרְגַּ בְּת' שְׁהַבְּאִתִּי לְעִיל סוּף אוֹת א'] דְּאֵלֶת"ה הֵלֵא תִקְשָׁה עָלָיו מַה יַעֲנֶה עַל קִדְוִישׁ לִיל יו"ט בְּבַהֲכַנ"ס דְּלִיכָא לְשׁוּנֵי כְּדִשְׁנֵי אַקִּידְוִישׁ לִיל שְׁבֵת כְּדִי לְהוֹצִיא י"ח קִדְוִישׁ דְּאוּרְיִיטָא וּמְדַרְבְּנָן הָא בְּעִי' מִק"ס דְּוָקָא וּא"כ הֵגַם דְּאִין לְהוֹכִיחַ מְזָה דָא"י ד"ת בְּתַפְלַת עֲרַבִית דִּיו"ט אַע"ג דְּאִית בֵּהּ הַזְּפֵרַת יְצִיאַת מְצָרִים מְשׁוּם דְּאִיכָא לְמִימַר דְּמְקַדְשִׁין לְהוֹצִיא הָאִינָם בְּקִיאִין וְגַם אִפִּי' מִיו"ט שְׁחַל בְּשְׁבֵת דְּאִית בֵּהּ גַּם בְּרַכָּה מְעִין ז' ג"כ אִין לְהוֹכִיחַ דָא"י מְדְאוּרְיִיטָא מְדְאֶצְטְרִיף לְקִדְוִישֵׁי אַפְסָא וְלֹא נְפִיק בְּמַעֲיָן ז' מִתְרִי טַעְמֵי חֲדָא דְּהָא לִית בֵּהּ הַזְּפֵרַת יְצִיאַת מְצָרִים וְתוּ דְּהָא אֲמַרְיָנָן בְּפ' ב"מ (כ"ד ב') דְּבִיו"ט שְׁחַל בְּשְׁבֵת אִינוּ מְזַכִּיר שָׁל יו"ט בְּמַעֲיָן ז' וְלִהְכִי וְדָאֵי דְּלֹא נְפִיק בֵּהּ הָאִינָם בְּקִיאִין עַכ"ז תִּקְשִׁי טוֹבָא דְּבִיּוּה"כ וּכ"ש כְּשְׁחַל בְּשְׁבֵת [דְּהוּא דְּאוּרְיִיטָא לְכ"ע וּבְמַעֲיָן ז' הָא לֹא נְפִיק כְּמַש"ל] אֲמַאי אִין מְקַדְשִׁין לְהוֹצִיא עַכ"פ הָאִינָם בְּקִיאִין אֲלֵא ע"כ מְשׁוּם דְּסְבִירָא לִי לְהַר"י ז"ל דְּד"ת עַל הַיִּין דְּוָקָא [וְהַ"נ מְוִכְרַח ע"כ לְוֹמַר גַּם לְמְהַר"ם מְרוֹטְנְבוּרְגַּ ז"ל] אֲלֵא דְּבַמְקוֹם סְעוּדָה הוּא מְדַבְּרִיהֶם וְלִהְכִי מְקַדְשִׁין גַּם בְּלִילֵי יו"ט בְּבַהֲכַנ"ס וּבִיּוּה"כ אִין מְקַדְשִׁין כָּלֵל.

דְּסְבִירָא לִי נְמִי דְּהַטְעִימָה ג"כ דְּאוּרְיִיטָא [וְהָא דְּפִרְיָהּ בְּנִזִיר שָׁם מְוִשְׁבַע וְעוֹמֵד מַה"ס הוּא הָא מְצִי לְתַרוּצֵי בְּדִלִית לִי פֶת כְּקוֹשְׁיִית מַכ"ת פִּינּוּ דְּסוּבְר דְּמְקוֹם סְעוּדָה מְדַבְּרִיהֶם. ע"כ דִּיגְרוֹס וְיַפְרָשׁ כְּפִי הַמְּפָרֵשׁ שָׁם אֲמַנָּם בְּאַמַּת לְכָאוּ' תְּמוּהָ מְאֹד לְפָרֵשׁ כֵּן שָׁם דְּהָא הַבְּדִלָה גַּם לְמ"ד דְּעַיְקָרָה ד"ת הָא בְּתַחֲזִילָה קְבַעוּהָ בְּתַפְלָה לְחוּד וּכְקוֹשְׁיִית הַשְּׂאֵג"א ז"ל וְרֵאִיתִי בְּס' אוֹרַח מִישׁוֹר עַל מַס' נְזִיר דְּלִפְרִישׁוֹ שָׁם בְּסוּגִיא נְסַתְלָקָה קוֹשְׁיָא זֹאת אֲבָל פִּירוּשׁוֹ דְּחוּק מְאֹד] וְלֹא אֲפָשָׁר לְהַטְעִימוֹ לִינּוּקָא מְשׁוּם דְּלָמָּא אֲתִי לְמַסְרָף כְּדְאֲמַרְיָנָן בְּפ' בְּכָל מְעַרְבִין וְיֵשׁ כַּח בְּיַד חֲכָמִים לְעַקוֹר דְּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּשׁוֹא"ת וּמַעֲתָה נְפֵל אֲנִידָא לִי הוֹכַחַת מַעַכ"ת מַה"ר יוֹנָה ז"ל: (ד) וְהִנֵּה בְּמַה שְׁפַתְבְּתִי לְעִיל דְּדַעַת הַר"י ז"ל דְּקִדְוִישׁ לִיל יו"ט הוּא מְדְאוּרְיִיטָא עִם פִּי הַה"מ בְּכַח"ט מַה"ש הִי"ח כ' בְּפִשְׁיטוֹת דְּהוּא מְדַבְּרִיהֶם וְאַחֲרָיו נְמַשְׁכוּ כָּל הָאַחֲרוֹנִים ז"ל [וּמַהֲתִימָא שְׁלֵא הִרְגִישׁוּ מַד' הַר"י וּמְהַר"ם מְרוֹטְנְבוּרְגַּ הַגָּ'ל] לְעַנ"ד דְּבָרֵי הַרְמַב"ם ז"ל שָׁם הִי"ט מְטִין בְּבִירוֹר דְּהוּא ד"ת וּמַה שְׁהוֹכִיחַ בְּמַרְכָּבַת הַמְּשֻׁנָה שָׁם דְּסְבִירָא לִי שְׁהוּא מְדַבְּרִיהֶם מְדִלָּא מְנַה בְּרִישׁ ה' יו"ט מ"ע לְקַדְשׁ יו"ט פִּי הִכִּי דְּמְנַה בְּרִישׁ ה' שְׁבֵת וּכְמוֹ שְׁמֻנָה שְׁבִיתַת כָּל יוֹם מִי"ט לְמ"ע בְּפ"ע עַכ"ל.

לְפַעַנ"ד דְּבָרֵיו דְּחוּיִים בְּנָה דְּאִיף יְמַנְהוּ לְמ"ע בְּפ"ע פִּינּוּ דְּנִפְקָא מִהַךְ קָרָא גּוֹפִי' דְּשְׁבֵת מְזַכּוֹר וְגו' וְלֹא דְמִי לְשְׁבִיתַת יו"ט דְּכ' תּוֹרָה קָרָא בְּפ"ע עַל כָּל יוֹם מִיו"ט וְזֶה בְּרוּר וּמ"ש הַמְּרַכָּה מ"ש שָׁם עוֹד מְשׁוּם דְּזַכּוֹר אֵת יוֹם הַשְּׁבֵת לֹא קָאֵי אִיו"ט כְּבָר תִּקְנּוּ רַבִּינוּ ז"ל בְּלְשׁוֹנוֹ בְּמַש"ש הִי"ט כְּשֵׁם כו' כְּהַ מְקַדְשִׁין בְּלִילֵי יו"ט כו' שְׁפוֹלָם שְׁבִיתוֹת ה' הֵן: אֲמַנָּם הַגָּאוֹן מ' דוֹד לוֹרִיא נ"י הַגָּ'ל מְצָא בְּשִׂאֵלְתוֹת פ' יִתְרוֹ וְז"ל בְּשִׂאֵלְתָא שְׁנִיָּה דְּמַחֲיָבִין דְּבִית יִשְׂרָאֵל לְקִדְוִישֵׁי לְיוֹמָא טָבָא וְלְיוֹמָא דְּשְׁבֵתָא דְּכ' זְכוֹר וְגו' וּבִיו"ט כ' מְקָרָא קִדְשׁ וְגו' וְתַנְיָא מְקָרָא קִדְשׁ זֶה קִדְוִישׁ הַיּוֹם וּמַחֲיָבִין לְקִדְוִישֵׁי בְּצִלוֹתָא וְעַל כִּפְסָא דְּחַמְרָא עַכ"ל וְהַגָּאוֹן מ' יִשְׁעִי' בְּרִלִין ז"ל בְּשִׂאֵלְתַת שְׁלֹם שָׁם כ' עַל מ"ש וְתַנְיָא וְכו' וְז"ל לְפִי שְׁעָה לֹא יְדַעְתִּי מְקוֹמוֹ עַכ"ל וְהַגָּאוֹן מ' דוֹד לוֹרִיא נ"י הַגָּ'ל אוֹמַר שְׁפוֹנוֹת הַשִּׂאֵלְתוֹת

הוא על הַבְּרִייתָא דפ"ד דר"ה (ל"ב א') דְּרִישׁ ר"ע שם מְקַרָא קִדְשׁ זֵו קִדְוֶשֶׁת הַיּוֹם [וּסְבִירָא לִי בְּאַמַּת דְּיוֹצְאִין ד"ת בְּתַפְלָה וּמ"ש וְעַל כִּסָּא דְחַמְרָא הוּא מְדַבְּרִיהֶם] וְהַגַּם שַׁע"כ דְּרִישׁתוּ שֶׁל ר"ע שֶׁם מְזַכְרוֹן תְּרוּעָה עַל זְכוּרוֹת וְשׁוֹפְרוֹת הוּא אֶסְמִכְתָּא דְרַבְּנָן עַכ"ז דְּרִישָׁא דְמְקַרָא קִדְשׁ דְּרִישָׁה גְמוּרָה הִיא דְבִהְכִי א"ש הַבְּרִייתָא דְשְׁבוּעוֹת (י"ג א') וּכְרִיתוֹת (ז' א') יָכוֹל לֹא יִהְיֶה יוֹה"כ מְכַפֵּר אַא"כ וְכו' וּקְרָאוּ מְקַרָא קִדְשׁ וְכו' ע' תוּס' שֶׁם שְׁנֵדְחָקוּ בְּזֶה מְאֹד וּלְפִי הַגְּ"ל א"ש דְקָאִי אֶקִידוּשׁ הַיּוֹם וְאַתִּי כַר"ע עַכ"ד וְהַנְרָאָה הָאֵמַת אָתוּ בְּכּוֹנֶנֶת הַשְּׂאֵילָתוֹת וְהַבְּרִייתָא הַגְּ"ל וְכֵן רְאִיתִי עוֹד בִּירוּ' פ' ע"פ ה"ה וְז"ל תְּנִיגָא פֶּל שְׁכ' בּוּ מְקַרָא קִדְשׁ צְרִיף לְהַזְפִּיר בּוּ זְמַן מְדַתְלִיא בְּמְקַרָא קִדְשׁ דְּוִקָא נְרָאָה ג"כ כַּמ"ש וְע' קֶרְפֹּן עֵדָה שֶׁם שְׁהַקְשָׁה מִשְׁבֶּת דְּכָתִיב בִּי ג"כ מְקַרָא קִדְשׁ וְאַפְּי' הֵכִי אִין אוּמְרִים בּוּ זְמַן וְנ"ל דְלַק"מ דְהָא בְרַכַּת זְמַן אֵינוּ אֶלָּא מַל' יוֹם לַל"י וּשְׁמ"ע שְׁאֵנִי דְהוּא שֶׁם רְגֵל אַחַר בַּפ"ע מִשָּׂא"כ שְׁבֶת וְאִין לְהַקְשׁוֹת דַּא"כ אֲמַאי אֶצְטְרִיף לְמִילָף קַה"י דְשְׁבֶת מְזַכּוֹר וְגו' הָא גְבִי שְׁבֶת נְמִי כ' מְקַרָא קִדְשׁ דִּי"ל מִשׁוּם דְלִסְמַכוּהוּ קִידוּשׁ דְלִמְחַר אֵאֵת יוֹם וְיוֹתֵר נְרָאָה דְלֵאֲחַר דְגִלִי לָן קְרָא גְבִי שְׁבֶת זְכוּר וְגו' לְקִדְשׁוֹ לְהֵכִי דְרִישֵׁינוּ נְמִי לְמְקַרָא קִדְשׁ דְבִיו"ט דְאַתִּי ג"כ לְקִידוּשׁ הַיּוֹם]: וּלְפַעֲנָא דְאֶפְשָׁר לֹאמַר דְזֵהוּ ג"כ פְּנוּנַת רִש"י וְז"ל בְּשְׁבוּעוֹת שֶׁם שְׁכ' שְׁלֵא קִיבְלוּ בְּבִרְכוּתוֹ לֹאמַר מְקִדְשׁ יִשְׂרָאֵל וְיוֹה"כ כַּפִּי הַגֵּרָד"ל הַגְּ"ל וּמ"ש בְּבִרְכוּתוֹ ל"ד מְדַאוּרִייתָא קְאָמַר דַּד"ת גַּם בְּהַזְפָּרָה בְּלֵא נְוֶסַח בְּרַכָּה סְגִי אֶלָּא מִשׁוּם דְכְבֵר תְּקִנּוּ לְנוּ אֲנָשֵׁי כְנֵה"ג גְּוֶסְחֵי בְרַכּוֹת נֶקֶט בְּבִרְכוּתוֹ וּלְפִי זֶה יִהְיֶה מוֹכַח מְכָאן דְסְבִירָא לִי לְרִש"י ג"כ דְּיוֹצְאִין מַד"ת בְּתַפְלָה דִּיו"ט עַכ"פ שְׁנַזְפָּר בּוּ יִצִיאַת מְצָרִים וּיְפָרֵשׁ סוּגְיָא דְנִזְיִר הַגְּ"ל כַּר"ת דְּאִין לֹאמַר דְסְבִירָא לִי דְבִלְיַל שְׁבֶת וּשְׁאֵרֵי לִילֵי יו"ט ד"ת עַל הַיִּין וּלְטוּעָמוּ דְוִקָא [אוּ פַת בְּמַקּוּם יִין כַּמ"ש רִש"י ר"פ א"ד] רַק בִּיוֹה"כ פִּינוּ דְאַסְרָה תוֹרָה בִּי אֶכִילָה וּשְׁתִּי בְּכַרַת.

לֹא אֲתִי עֲשֵׂה דְקַה"י וְנְדַחֵי עֲשֵׂה וּל"ת וְע"כ דְמְקַרָא קִדְשׁ הָאֲמוֹר בִּיוֹה"כ דְנֶפֶקֶיךָ מִיַּנְי' קַה"י הַיִּינוּ הַזְפָּרָה בְּלֵא יִין לְכֹן נֶפֶקֶיךָ גַּם בְּתַפְלָה אַא"כ דְהָא מְצִי לְטוּעָמוּ פְחוֹת מְמֵלֵא לֹאגְמִיו דְלִית בִּי פֶרֶת וְלֹא לֹא דְלֵא מְסַתְפֵר לֹאמַר דְאִי טְעִימַת קִידוּשׁ דְאוּרִייתָא בְּעִי מְדַאוּרִייתָא מְלֵא לֹאגְמִיו דְוִקָא וְגַם אִין לֹאמַר מִשׁוּם דְגַם חֲצִי שְׁיַעוֹר אֲסוּר מִן הַתוֹרָה וְלְכֹן מְסַתְפֵר דְמְקַרָא קִדְשׁ דִּיוֹה"כ הַיִּינוּ בְּלֵא יִין דְהָא מְדַאוּרִייתָא אֶפְשָׁר לְהַטְעִימוּ לְיִנוּקָא אֶלָּא וְדַאי דְאִי פְנוּנַת רִש"י וְז"ל כַּמ"ש מוֹכַח עַכ"פ דַּס"ל דְּיוֹצְאִין י"ח קִידוּשׁ לִיל יו"ט מְדַאוּרִייתָא בְּתַפְלָה וּלְפִי זֶה יִהְיֶה מוֹכַח נְמִי לְכָאוּ דַא"ל כַּמ"ש לְעֵיל בָּאוֹת א' דְיָכוֹל לְהִיּוֹת דַּס"ל לְרִש"י דַּד"ת עַל הַיִּין דְוִקָא אֲמַנְם י"ל דְבִלְיַל שְׁבֶת דְנֶפֶקֶיךָ מְזַכּוֹר וְכו' צְרִיף מַד"ת אִינּוּ מְזַכְרוּ פִּינוּ לְבָנוּ אוּ מְנַזְכְּרִיהּ וְגו' אֶבֶל קִידוּשׁ לִיל יו"ט דְנֶפֶקֶיךָ מְמֵקַרָא קִדְשׁ וְלֹא כ' בִּי זְכִירָה לֹא בְעִי ד"ת אִינּוּ וּיְפָרֵשׁ סוּגְיָא דְנִזְיִר פְּהַמְפָּרֵשׁ שֶׁם.

דְאִי כַר"ת מְאִי פְרִיף מ"ו מַה"ס הוּא. הָא מִשְׁכַּחַת לָהּ בְּקִידוּשׁ לִיל שְׁבֶת דְוִדַאי מ"ו מַה"ס הוּא לְקִדְשׁ עַל הַיִּין דְוִקָא.

אֶבֶל הַר"י וְדַאי לֹא ס"ל חִילוּק זֶה בֵּין שְׁבֶת לִיו"ט [ע' לְעֵיל אוֹת ב'] דַּא"כ אֲפַתִּי תְקַשֵּׁי לְדִידִי דִיקִדְשׁ גַּם בִּיוֹה"כ בְּלֵא יִין לְהוֹצִיא הַאִינָם בְּקִיאִין עַכ"פ. וְע"כ אוּ דַס"ל דְקִידוּשׁ לִיל יו"ט נְמִי מְזַכּוֹר וְגו' נֶפֶקֶיךָ מִשׁוּם דְכִלְהוּ י"ט נְמִי שְׁבֶתוֹת ה' אֶקְרִין וּיְפָרֵשׁ הַבְּרִייתָא דְשְׁבוּעוֹת וּכְרִיתוֹת הַגְּ"ל פְּהַתוּ אוּ דְסְבִירָא לִי דְמְקַרָא קִדְשׁ דְכ' רַחֲמָנָא בְּיוֹם טוֹב סְמִיף

אקרא דזכור דגבי שבת דגלי קרא בלישנא דזכירה דאינו בעינו ויפרש הברייתא הנ"ל
פרש"י וכמש"ל.

(ה) ואשר הוכיח מעכ"ת עוד מד' הרא"ש ז"ל שם דא"י בתפלה. לכאורה דבריו נכונים
במקומם וליפא למימר משום דגם הוא ס"ל דד"ת על היין דוקא.

דבהדיא פתב בתשובותיו כלל פ"ה סי' א' דעל היין דרבנן וכן פתב השיטה מקונצת
בנזיר בשם ח"י הרא"ש. אמנם באמת גם מדבריו ליפא לאוכוחי הך כמ"ש בס"ד להלן
אות ח'.

ואשר תמה על המג"א שלא הזכיר דלהרא"ש דבמקום סעודה הוא מד"ת לא נפיק י"ח
דאורייתא בתפלה. תמיהני אתמיהתו.

דהרי רמזה המג"א בדבריו בקצרה פדרכו. שכי וקידוש במקום סעודה רבנן תקנוהו.

ור"ל הגם דהרא"ש ס"ל דהוא דאורייתא מ"מ פבר הוקבע להלכה מרוב הפוסקים דלא
פנותי. ועוד דמשפחת להאי דינא גם להרא"ש כשמתפלל בביתו במקום סעודה: (ו)
ואשר הקשה ממימרא מפונרשת פ' ע"פ דצריף להזכיר יציאת מצרים בקה"י ונדחק מאוד
בלשון הרשב"ם ז"ל.

וכ' דע"כ לומר דהרשב"ם או לצדין קתני. או דבגוסחתו הי' הנפדת יציאת מצרים בת"ע
דשבת והוכרח מזה לומר דלא תקשי לגוסחתנו מפני מה מברכין אינו תחילה דהא לדין
אין היין גורם כו' ע"כ דאנן סבירא לן דד"ת אינו דוקא נגד דעת רוב הראשונים וכל
האחרונים ז"ל.

ולפי"ז אינו עולה יפה סוגיא דנזיר לפר"ת שהוא העיקר נאי הטעמה ג"כ ד"ת אין עוזר
ותומך עד שהוכרח מכ"ת שלא ברצונו לומר דע"כ דאנן ס"ל דמד"ת במקום סעודה
דוקא בעי'. אשר דעת הרא"ש ז"ל בזה הוא פמעט יחידאה נגד כל הראשונים והאחרונים
ז"ל.

וגם לבתר דסביר וקביל מכ"ת לסבול את הנ"ל עזן לא הנפח לו לשיטת הגאונים ז"ל
דרביעית יין הנה מק"ס. עד שגלחץ לדחות שיטתם מהלכה לגמרי מסוגיא דנזיר הנ"ל
אי נימא דהטעמה ג"כ ד"ת היא הנה לפמ"ש לעיל אות ב' בד' ב"ה שיינ גורם כו' א"צ
כלל לכ"ז.

וסבירא לן ג"כ דעל היין הוא מדבריהם ואתי' גם סוגיא דנזיר לפר"ת כפשטא וגם שיטת
הגאונים ז"ל נחה שקטה מסוגיא דנזיר ובעיקר קושיתו הנ"ל ודאי קושיא אלימתא היא.
והו עתה נוסף להפליא זה גם אהרשב"א ורב'י' ישעיה הנ"ל דס"ל ג"כ כד' המג"א הו
אמת שמצא הגאון מוהרד"ל הנ"ל בספר המצות להרמב"ם ז"ל במ"ע קנ"ד ז"ל שציננו
לקדש את השבת ולומר דברים בכניסתו וביציאתו נזכר בם יציאת מצרים וקידוש היום
ומעלתו וכו' עכ"ל אמנם לפלא בעיני מ"ש שגם ביציאתו צריף להזכיר יציאת מצרים
דהא בנוסח הבדלה לית בה הנפדת יציאת מצרי' ותו קשיא דמנ"ל הא.

דְּהָא לִישְׁנָנִי דְרַב־בִּי שְׁאָמַר וְצָרִיךְ לְהַזְפִּיר יְצִי"מ בְּקַה"י מִשְׁמַע בְּכַנְיָסְתּוֹ לְחֹדֶי אָמְנָם וְדַאי חֻבְּהָ עָלֵינוּ לְמַשְׁכּוֹנֵי נַפְשֵׁין אַהֲנֵי רַבְּנָן קַשְׁיָשִׁי רַבּוּתֵינוּ וְ"ל נְכַן מַטְיָן נְמִי דַעַת הַתּוֹסֵ' וְהָרַא"שׁ וְהַגַּמ"י כַּמ"ש לְהֵלֵן בַּס"ד בְּאוֹת ח'.

וְע"כ דַּס"ל דַּג"שׁ זֹו אַסְמַכְתָּא הִיא: (ז) וְאִי לָאו דְמַסְתְּפִינָא אָמִינָא דְמַדְקַבַּע הַש"ס דְרַב־בִּי פָּאן בְּדִין קִידוּשׁ שְׁבַהֲד' פּוֹסוֹת וְלֹא בְּרִישׁ פְּרָקִין בֵּין כָּל דִּינֵי קִידוּשׁ. נִרְאֶה דְאַחַג פֶּסַח לְחֹדֶי קָאִי זְמַן יְצִיאַת מְצָרִים [דְּוִגְמָא לְדָבָר ע' בַּה"מ רַפִּי"א מַה' מְלֻוּהַ שְׁהַכְרִיעַ כַּד' הָרַאב"ד מַחְמַת שְׁלֵא הַזְפִּירוּ כָּלֵל הַהִמְלָכָה בַּפ' זֶה בּוֹרַר שְׁשָׁם עֵיקַר דְבָרִים אֱלוּ וְהַזְפִּירוּ זֶה בַּפ' אַעפ"י ע"ש.

וְע"ע בְּש"ף יו"ד סי' קפ"ו]. וְר"ל דְקַה"י דְלִיל פֶּסַח דְאַפִּי לְמ"ד שְׁהוּא מְדַבְּרִיהֶם אַסְמַכּוּהוּ אַקְרָא דְזְכוּר וְגו' מִשּׁוּם דִּיו"ט נְמִי שְׁבַת אַקְרִי [וְלַדַּעַת הַשְּׁאִילָתוֹת שְׁהַבְּאִתִּי בְּאוֹת ד' לֹא אַתִּינָא זֶה] גְּמַרִי בְּהַאי גו"ש דְבַהֲאִי זְכִירָה צָרִיךְ לְהַזְפִּיר נְמִי יְצִיאַת מְצָרִים גַּם לְפָרָשׁ"ם שָׁם נְמִי מִיּוֹשֵׁב מַש"ש בֵּין בְּכוֹס בֵּין בְּתַפְלָה.

דְּמִשְׁמַע לִי מְדַבְּרִי דְעֵיקַר הַגּו"שׁ אַפְסַח קָאִי וְשְׁבַת גְּמַרִי מְפָסַח. וְשְׁאָרֵי מוֹעֲדִים בְּמַה מְצִינּוּ מִשְׁבַּת וּמַעֲתָה לֹא רַחֲזוּקָה הִיא לְפָרָשׁ גַּם דְקָאִי רַק אַפְסַח לְחֹדֶי לְגַמְרִי [אַמַּת שְׁהַר"ן פִּי' עֵיקַר הַלִּימוּד אַשְׁבַּת] וְהַשְּׁתָּא אִי סְבָרִי הָרַשְׁבָּ"א וְרַבִּי יִשְׁעִי' בְּקִידוּשׁ לִיל יו"ט הוּא דְרַבְּנָן מְצִי לְפָרָשׁ ד' רַב־בִּי גַם כַּפִּי הָרַשְׁבָּ"ם דְּהָא לַפִּי"ז ע"כ דְּהָא גו"שׁ אַסְמַכְתָּא הִיא דְעֵיקַרָּה אַפְסַח קָאִי וּפְסַח גּוֹפְנִי קַה"י דִּילָנִי הוּא מְדַבְּרִיהֶם.

וְאִי סְבָרִי דְקִידוּשׁ לִיל יוֹם טוֹב הוּא דְאוֹרֵייתָא מְצִי סְבָרִי נְמִי דַּגּו"שׁ גְּמוּרָה הִיא. אֱלֹא שְׁפָרְשׁוּהָ כְּפִירוּשְׁנוּ דְקָאִי רַק אַקִּידוּשׁ דְפֶסַח לְחֹדֶי וְלֹא שְׁיִיךְ בְּזֶה אִין גו"שׁ לְמַחְצָה מִשּׁוּם דְפֶסַח זְמַן יְצִיאַת מְצָרִים הוּא וְאִי מְפָרְשִׁי לָהּ פְּהַר"ן ס"ל מְסַבְּרָא דְהִיא אַסְמַכְתָּא אָמְנָם וְדַאי הַתְּמִי' קִינִימַת עַל כָּל הָרַאשׁוּנִים וְהָאֲחֻרוּנִים וְ"ל שְׁלֵא הַזְפִּירוּ וְלֹא דְבָרוּ כָּלֵל מְמִימָרָא זֹו לֹא בְּנִין וְלֹא סְתִירָה: (ח) וְהִנֵּה הַמַּג"א שָׁם הִבִּיא עוֹד רַאִי לְדַבְּרִי מְהִירוּשְׁל' שְׁהַבִּיאוּ הַתּוֹסֵ' [וּבְרַא"שׁ שָׁם וּבַהַגַּמ"י] שָׁם (ק"ו ב') ד"ה מְקַדְּשׁ אַרְיִקְתָּא וְ"ל מְבַדִּילִין בְּלֹא יִין וְאִין מְקַדְּשִׁין בְּלֹא יִין.

אַר"י בַּר בּוֹן נְהִיגִין תְּמָן מְקוּם שְׁאִין יִין ש"ץ יוֹרֵד לְפָנֵי הַתִּיבָה וְאוֹמֵר בְּרַכָּה מַעֲיָן ז' וְחֹתֶם בְּמַקְדָּשׁ יִשְׂרָאֵל יוֹם הַשְּׁבַת הָרִי לְהַדְיָא דִּיּוֹצָאִין ד"ת בְּבְרַכָּה מַעֲיָן ז' הַגַּם דְלִית בָּהּ הַזְפִּירָת יְצִיאַת מְצָרִים.

וְדוֹחַק לֹאמַר דְבְּאַמַּת כְּשִׁהִיּוּ אוֹמְרִים אוֹתָהּ לְצִאת יְדֵי קִידוּשׁ הָיּוּ מְזַכְּרִי בָּהּ יְצִיאַת מְצָרִים דְכָל כַּה"ג הו"ל לְפָרוּשִׁי. כִּיּוֹן דְבְּעֵיקַר גְּנוּסְח' לִית בָּהּ יְצִיאַת מְצָרִים.

וְע"כ כִּי הִיכִי דְלֹא לִיפְלֹג הִירוּשְׁלָמִי אַגַּמ' דִּילָן. צ"ל אוֹ אַפִּי כַּפִּי הָרַשְׁבָּ"ם אִי ס"ל דְקַה"י דִּיו"ט הוּא מְדַבְּרִיהֶם.

וְע"כ דְּהִיא אַסְמַכְתָּא כַּנ"ל אוֹ כְּפִירוּשְׁנוּ אִי ס"ל דְּהוּא מְדְאוֹרֵייתָא וְהַתִּימָא עַל מַכ"ת שְׁלֵא הַזְפִּיר רַאֲיִיתָ הַמַּג"א מְהִירוּשְׁלָמִי וְלִסְתוֹר רַאֲיִיתוּ וְהַנְּרָאָה דַּעַת מַכ"ת מִשּׁוּם דְּמִמִּילָא אִיפְרָף עַפְמ"ש כ"ת בְּדוֹחַק שְׁבִימִיָּהֶם אוֹיְלֵי הִיָּתָה הַזְפִּירָת יְצִיאַת מְצָרִים גַּם בְּתַפְלַת שְׁבַת.

וביותר יש לתמונה אהרשפ"א ורבי' ישע'י ו"ל שלא הביאוהו לראיה לדבריהם. ואולי דס"ל דלאו דסמכא היא.

משום דהא ע"כ פליג אש"ס דילן דס"ל דבכל שבת אמרי' לה משום ספנת המאחרין כמ"ש בפ' ב"מ (כ"ד ב') ולכאז' הנה נראה לומר דל"פ ובאמת לא היו אומרים אותה בכל שבת אלא בב"כ שבשדות אבל בב"כ שבפער דליכא ספנה לא הוה אמרי' לה מעולם אלא במקום שאין יין להוציא י"ח קידוש דאורייתא.

אבל אאל"כ דא"כ אגון אמאי אמרי' לה בכל שבת גם פשמקדשין בהכנ"ס פיון דגם מעיקרא לא אמרוה מעולם בב"כ שבפער. ומשו"ה נמי אין לומר דמשום ספנה לחוד הנה אמרי' לה ולא פתיחה ונתימה ובמקום שאין יין אמרוה בפתיח' ונתימה להוציא י"ח קידוש שהיא ברכ' גמורה ונהנה דייקא נמי לפי זה לישג' דהירו' דא' וחותרם כו' דלכאורה אין לו מקום פאן דא"כ אגון אמאי אמרי' לי' בפתיחה ונתימה גם פשמקדשין בהכנ"ס אינן בפ"ע וא"כ ע"כ צ"ל דפליג אש"ס דילן ולכן לא הביאוהו הרשפ"א ורבי' ישע'י לרא' פה הי' נראה לכאורה.

אבל באמת גם זה אינו דמפל מקום בהך סברא דברכת מעין ז' פוטרת קידוש דאורייתא לא אשפחן לתלמודא דידן דפליג עלה דהא אינהו ע"כ סבירא להו דגו"ש דהנפרת יציאת מצרים אסמכתא היא וכמו שפתיחתי לעיל: ולפענ"ד י"ל עוד דבאמת לא פליג כלל אש"ס דילן וסבירא לי' נמי שגם במקום שיש יין הוה אמרי' לה משום המאחרין.

ודקאמר במקום שאין יין הוא כדי לסיים וחותרם במקדש ישראל ויום השבת ולא שמועין אגב רבותא אחריתא והוא דהא הירושלמי הלז סבירא לי' כרבא פ' ע"פ (קי"ז ב') דבצלותא משום דברבים איתא גם בשבת צ"ל מקדש ישראל ויום השבת.

ולא כסבי דפומבדיתא שם ולפי זה אשמועין הכא רבותא טפי דאע"ג דבקידושא דשבתא גם רבא סבירא לי' דאמרי' רק מקדש השבת אשמועין דהיינו רק בנוסח ברפת קידוש לחודא דרובה רק ביחיד איתא אבל ברבה מעין ז' פיון דעיקרה צלותא ובנוסח צלותא ורובה ברבים איתא ומסיים בה תמיד מקדש ישראל ויום השבת גם עתה אע"ג דאמרה לשם קידוש לא ישנה נוסחה הקבוע וחותרם בה כבצלותא ומדוייק מאד לפי זה מה דמסיים וחותרם כו' דכל עיקרו הא הוא דאתי לאשמועין ונכון הוא וראיתי בס' קרבן עדה שהסיע ד' הירושלמי הלז בפירושו הב' שם לעג'ן אחר לגמרי לא לעג'ן י"ח קידוש כלל וכל מעיין ישפוט בצדק שפי' זה סתור מאליו ונדחוק ורחוק: (ט) ונהנה מדהביאו התוס' והרא"ש והגמ"י הירוש' הלז בסתם נראה ברור דנקטי פנות' גם בהא דיוצאין ד"ת בתפלה או במעין ז' ות"ק ור"י ב"ב פליגי אי ד"ת אינן דוקא או דהוא מדבריהם.

ולפי"ז אודא לה גם הוכחת מכ"ת בריש דבריו מהרא"ש שם בסי' ה' ואשר הקשה דא"כ מאי מקשה הרא"ש אהר"י ו"ל אמיןא הא גם לטעמ' תקשי דמדהביא ד' הירושלמי הנ"ל מ' דסבירא לי' ג"כ הכי דיוצאין ד"ת בתפלה וא"כ תקשי דיד' אדיד' וע"כ צ"ל דהרא"ש לדברי הר"י ו"ל הוא מקשה וסמיכות הרא"ש דקידוש במק"ס דאורייתא עיקרו על השני הוכחות הראשונים שכתב שם ומעתה גם לפי זה איתא ג"כ סוגיא דנזיר כפושטא כפר"ת וכר"י בר בון פירושו נגם הא דאמרינן בפ' אין עומדין אע"ג דמקדש בצלותא וכו'

ג"כ בקל גונוני מירי בין דשבת בין דיו"ט ודו"ק בקל זה פי קצרת: (יוד) ואשר כ' מכ"ת דע"כ דהתוס' וקרא"ש סבירא להו דלא פהגאונים ז"ל ודלא כהב"י ז"ל בהבנת ד' התוס' בד"ה טעימו מידי דמ"ש התוס' נראה דהינו טעימת לחם ר"ל דלא נפקו ידי סעודה אלא בפת אבל ידי קידוש אפשר דנפקו גם בשתיית פוס פדעת הגאונים והקריח מכ"ת דעתו מד' התוס' שם ד"ה ולא מקדש כו' דאי אפשר לפרש כפי' הב"י ז"ל דמהא לא תברא דיכולני לומר לפי' הב"י דה"ק להו רבה טעימו מידי לחם הקא אפקיתו בהא י"ח קידוש במק"ס וגם י"ח פבוד לילה מהג' סעודות דהכי ודאי עדיף ומנכרח לכתחילה לעשות סעודה הראשונה בלילה דוקא לכבד המלה בכניסתו דוקא וכאז"ל פבוד יום קודם לכבוד לילה וכן בכ"מ דלמא אדאזילתו לאושפיזא מתעקר לכושרגא.

והגם שי"ח ג"ס תוכלו לקיים בדיעבד עכ"פ למחר אמנם בקידוש דהקא לא נפקיתו. וזה עוות לא יוכל לתקון למחרתו פלל: ולולי ד' קדשו של הב"י ז"ל.

הנה נראה עוד לומר דנדאי שפוננת התוס' לענין לצאת י"ח קידוש במק"ס: פנראה מפשט דבריהם. ואפ"ה אין להוכיח מזה דפליגי אשיטת הגאונים ז"ל משום דלישנא דטעימו מידי טפי משמע להו אכילה ולא שתייה לחוד ולא אתו התוס' אלא לאפוקי דלא נטעה בלשון טעימו מידי דמשמע אכילה כל דהו ואפי' מיני תרגימא נמי.

לזה כ' דבעי טעימת לחם דוקא. משום דמשמע להו דבמאי דלא נפיק י"ח סעודת שבת לא נפיק ביה נמי י"ח קידוש במקום סעודה דקידוש במקום סעודת שבת בעי וזה שסיימו ואם מועיל וכו' מיני תרגימא כו' [ובזה מ"ש הב"י וכדמשמע מסוף לשונם אדרבה לפי"ז משמע להיפך] והגם דנראה ודאי דגם בשתיית יין לחוד אע"ג דסעיד לא נפיק י"ח סעודת שבת למ"ד דחייב לאכול פת בשבת.

והכי ס"ל להתוס' בפ' ג' שאכלו. עכ"ז י"ל פיון דבשבת אדם קובע סעודתו על היין חשיב טפי במקום סעודה ממני תרגימא.

ורבה גופי' דאמר להו טעימו מידי דר"ל טעימת לחם דוקא ולא אמר להו שישתו הכוס דהוי רבותא טפי. דגם ביין יצאו י"ח קידוש במק"ס.

שמא לא הי' לו אז אלא מעט יין ופת הי' לו. ומעשה שהיה כן הנה.

וכ"ש לדעת הט"ז ססי' רע"ג דכוננת הגאונים ז"ל היינו פשוטה עוד פוס אחר מלבד הפוס של קידוש. והכי מוכח לפענ"ד מפולי סוגיא דדיני קידוש במקום סעודה בפ' ע"פ שם: ולדעת מכ"ת הנה מצי לאוכחי דלא פהגאונים ז"ל.

גם מרבה גופי' דהגם דלשון טעימא בנדוכתא אחריתא ודאי הוא גם על משקה. אמנם הקא דקדשו אינו אי פוננת רבה טעימו עוד יין לא שייך ע"ז לישנא דמידי אלא הנה בעי למימר להו שישתה עוד יין.

אלא ודאי דכוננתו הי' על ד"א. אבל לפמ"ש דמשום דאפשר שלא הי' לו אז יין טובא.

ליכא לאוכחי מינה פלל, אמנם האמת דכ"ז דוחק והעיקר נדאי דהתוס' וקרא"ש פליגי בהא אהגאונים ז"ל כמ"ש מכ"ת ואשר כ' מכ"ת דמשמע להמעיין בחי' הרשב"א ר"פ א"ד דס"ל דלא פשיטת הגאונים בהא.

עִינֵנִי הַטִּיב בְּדַבְרֶיךָ. וּמִשְׁמַע לִי מִדְּבָרֶיךָ אֵיפְכָא דְדוֹקָא מִשׁוּם דְּאִין לֹא יִין וְלֹא פַת
הוּא דְמַקְרִי שְׁלֵא בְּמַקּוּם סְעוּדָה.

הָא אִי ה"ל אפ"ל יִין לְחוּד מַקְרִי בְּמַקּוּם סְעוּדָה: (יא) וּלְפִי מ"ש דְּהַזְפַּרְת יְצִיאַת מְצָרִים
בְּקוּה"י דְרַבְּנָן הוּא וְעַל הַיִּין ג"כ דְרַבְּנָן מוֹכַח שְׁפִיר גַּם מִהַבְּדֵלָה דג"כ מִתְחַזְקָה קְבֻעוּהָ
בְּתַפְלָה כמ"ש המג"א ז"ל.

וְאֲשֶׁר כ' מ"כ"ת דְּהַגַּם דְּהַבְּדֵלָה עַל הַיִּין לָאו ד"ת אפ"ל לְמַ"ד דְּעֵינְקָר הַבְּדֵלָה הוּא ד"ת.
מ"מ לָא מוֹכַח מְזַה דְּגַם קִידוּשׁ עַל הַיִּין לָאו ד"ת.

לְפַעַנ"ד הֵן אֲמַת דְּאִי גְמַרִי הַבְּדֵלָה מוֹלְהַבְּדִיל אוּ מְקַדְּשֵׁהוּ אוּ מְשַׁמּוֹר וְדֹאֵי דְאִין רְאָהָה
מִינָהּ לְקִידוּשׁ דְּנִפְיָק מְזַכּוֹר וְזַכִּירָה הוּא אִינן דְּנִקָּא מְזַכִּירָה וְגו' [הַגַּם דְּהַ"מ פכ"ט כ'
דְּרַבְּשֵׁת וְלַהַבְּדִיל נְמִי אֲקָרָא דְּזַכּוֹר סְמִיךְ.

אִינוּ מְוַכַּחַת כָּלָל] אֲמַנְם לְבִי מְהַסֵּס מְאוּד לְזוּמַר דְּהַבְּדֵלָה הוּא ד"ת מְמַשׁ מוֹלְהַבְּדִיל דְּלֹא
מְצִינּוּ פֶן בְּכָל הַש"ס דְּגְמַרִי חַיִּיב הַבְּדֵלָה מְכָאוּ. וְדַרְשַׁת ר' יוֹחָנָן בְּפ"ב דְּשַׁבּוּעוֹ לָא
מְחַיִּיב הַבְּדֵלָה אִינְרִי אֲלֵא הוּא דְרַשָּׁא וְסָמָךְ בְּעֵלְמָא דְּהוֹיָן לִי בְּנִים זְכָרִים.

וְכָלִּל גְּדוּל אֲמָרוּ חז"ל בִּירוּשְׁלַמִי פ"ב דְּפָאָה וּבַסְפ"ק דְּחַגִּיגָה שְׁאִין לְמַדִּין הַלְכָה מִד'
אַגְדָּה [הַיִּינוּ כְּשֶׁנֶּאֱמַרְהָ דְרַב דְּרַשׁ וְאֲסַמְכְתָּא וְרַמְזוּ בְּעֵלְמָא אָף דְּלֹא מְצִינּוּ לָהּ סְתִירָה]
וְגַם דְרַשַׁת קַדְשֵׁהוּ בִּיצִיאָה אֲסַמְכְתָּא הִיא וְדַרְשַׁת הַבְּעַל מְגִדוּל עוֹז מְשַׁמּוֹר דְרַשַׁת עֲצָמוּ
הוּא וְלֹא מַרז"ל וְרז"ל בְּמַכִּילְתָּא וּמַד"ר וִירוּשְׁלַמִי דְרַשׁוּהוּ עַל הוֹסְפָה מַחֲוֹל עַה"ק וְגַם
זֶה אֲסַמְכְתָּא הוּא לְד' הֶרְמֵב"ם וְכַמָּה מִהֶרְאֲשׁוֹנִים [וְאֲגַב אֲזַכִּיר מֵאִי דְקִשְׁיָא לִי עַל הַמ"ע
כָּאוּ שְׁכ' שְׁמַצָּא רֵאִי לְהֶרְמֵב"ם מְדַפְרִיךְ בְּנִזִּיר שֵׁם וְהָרִי מ"ו מַה"ס הוּא אֲקִידוּשָׁא
וְאֲבַדְלָתָא וְצַע"ג שְׁהָרִי הֶרְמֵב"ם שֵׁם ה"ו פְּתַב לְהַדְיָא לְקַדְשׁ עַל הַיִּין וְכו' וְע"כ שְׁיַפְרֵשׁ
סוּגְיָא דְנִזִּיר כו"ר וי"ל]: אֲבָל גְרָאָה וְדֹאֵי דְאִי הַבְּדֵלָה ד"ת מְהַךְ קָרָא גּוֹפְיָן זְכוּר וְגו'
הוּא דְנִפְיָק וְכַנְרָאָה לְהַדְיָא מִד' הֶרְמֵב"ם שְׁכ' בְּרַפְכ"ט מ"ע מַה"ת לְקַדְשׁ אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת
בְּדַבְרִים שְׁנֵא' זְכוּר וְגו' פְּלוּמַר זְכָרָהוּ וְכו' וְצָרִיךְ לְזַכְרָהוּ בְּכַנְיָסְתוֹ וּבִיצִיאָתוֹ וְכו' עַכ"ל
וְעַלָּה עַל דַּעְתִּי דְלוּלָא דְמַסְתַּפִּינָא אֲמִינָא דְכָפִי הַנְרָאָה מְלִשׁוֹן הֶרְמֵב"ם שְׁגִירְסָתוֹ
בְּפַרְיָתָא דַּפ' ע"פ (ק"ו א') הוּא כְּגִירְסַת הַמְפָרֵשׁ דְנִזִּיר שֵׁם שְׁהַבִּיא לְהַדְיָא הַגִּי' אִין לִי
אֲלֵא בְּכַנְיָסְתוֹ בִּיצִיאָתוֹ מִנִּין ת"ל כו' וְהֵן אַח"כ פְּשֵׁהַתְּבוּנָתִי בְּד' הֶרְמֵב"ם ז"ל בַּס'
הַמְצוֹת סוּף מְצוּהָ קַנ"ד הַמוּבָא לְעֵיל אוֹת ו' כ' וְז"ל וְהוּא אֲמָרוּ ית' זְכוּר אִי"ה לְקַדְשׁוֹ
פְּלוּמַר זְכָרָהוּ וְקַדְשֵׁהוּ בְּבִרְכָה וּבְבִיאָוֹר אֲמָרוּ [וְהוּא בַּפ' ע"פ שֵׁם] זְכָרָהוּ עַה"י בְּכַנְיָסְתוֹ
וּבִיצִיאָתוֹ פְּלוּמַר הַבְּדֵלָה שְׁהִיא ג"כ חֲלָק מְזַכִּירַת שַׁבָּת וּמְתַקְנַת מְצוֹתָה עַכ"ל עֵינִי רָאוּ
שְׁהַבְּרוּר בְּדַעְתוֹ ז"ל כַּמ"ש כִּי לְשׁוֹנוֹ זֶה מְרָאָה בְּאַצְבַּע שְׁכָף הִיָּתָה גְרַסְתוֹ כַּמ"ש.

וְסַבִּירָא לִי נְמִי בְּבִירוֹר לְפַעַנ"ד דְּגַם נְשִׁים חַיִּיבוֹת בְּהַבְּדֵלָה דְכִינּוּ דְהַבְּדֵלָה הִיא נְמִי חֲלָק
מְזַכִּירַת שַׁבָּת וּמְזַכּוֹר וְגו' נְפָקָא וְהוֹאִיל וְאֲתַנְהוּ בְּשְׁמִירָה אִיתַנְהוּ נְמִי בְּזַכִּירָה כְּדֹאִי בַּפ'
מ"ש וְדַקְאֲמַר שֵׁם נְשִׁים חַיִּיבוֹת בְּקוּה"י ד"ת גַּם הַבְּדֵלָה בְּכָלִּל פִּינּוּ דְמַסַּד קָרָא וּמַסַּד
זַכִּירָה נְפָקוּ לְפִי הַגְרָסָא הַנְּז"ל וְהֶרְמֵב"ם הַגַּם שְׁהִי"ל לְפָרֵשׁ בְּהַדְיָא בַּה' ע"ג חוּץ מִקַּה"י
וְהַבְּדֵלָה הִנְהָ יְדוּעַ דְרַכּוּ בְּקַדְשׁ שְׁלֵא הַבִּיא דִּין שְׁלֵא נְזַכֵּר בְּש"ס לְהַדְיָא וְשִׁמְרַת לְסַתְנּוּם
הַעֲנִינִים כְּבַלְשׁוֹן הַש"ס: וּלְפִי"ז הִנְהָ לְהֶרְמֵב"ם וְדֹאֵי גִיחָא דְסַבִּירָא לִי בְּאַמַּת דְּגַם קִידוּשׁ

מד"ת בלא יין אבל הר"י ז"ל שהוכחנו לעיל אות ג' דסבירא ליי דקידוש מד"ת על היין והיינו משום דזכור אינו הוא מנזכרה וגו' או מזכרו וגו' וסבירא ליי ג"כ דנשים חייבות בהבדלה כמ"ש הב"י בשמו ב"ק רצ"ו והיינו ע"כ משום דהבדלה ד"ת מזכור וגו' והואיל ואיתנהו בשמירה כו' וא"כ מלבד דקשיא טובא ממה דפריה בנזיר שם גם אהבדלה ונהרי מ"ו מה"ס הוא לאבדולי אינו דהא ע"כ הר"י הכי גרס ומפרש לה כמש"ל אות ג' והא בתחילה קבעוה בתפלה לחוד והכי מצי פלל לגרוס ולפרש פו הן עתה קשה עוד דמנ"ל פלל לומר ומיהי גמרין לה לקידוש אינו מקרא פינן דהבדלה דנפיק ע"כ ג"כ מזכור וגו' ואעפ"כ אינו מד"ת אינו מדקבעוהו בתחילה בתפלה לחוד ואולי דהר"י לאו מנזכרה מפיק קידוש אינו אלא מדארשב"י אר"י שאין אומרים שירה אלא על היין [ר"פ כ"מ וערכין י"א] והבדלה לא הוי כ"כ שירה ושבח פקידוש ודחוק והיותר נראה דהר"י נמי סבירא ליי דהבדלה הוא מדבריהם ואפ"י הכי נשים חייבות משום דמסתברא ליי דדומיא דקידוש תקנוהו כמ"ש מה"ס ע"כ משום דמסתברא אהבדלה מושבע ועומד מה"ס הוא ודאי קשיא פקושית השאג"א פנ"ל: (יב) אחר פתבי פל ה"ל מציאתי בכל בו ה' שבת סי' ל"ה שכ' אברכה מעין ז וז"ל ויש מוסיפין בברכה זו כשצאמו זכר למע"ב אומר וליציאת מצרים וכן נמי באתה קדשת אחר ויכולו אומרים יום השביעי רצית בו וקדשתו וכו' זכר למע"ב וליציאת מצרים או"א רצה וכו' וכן נמי בכל תפלות שבת מזכירין יציאת מצרים ורא' למבין מקדושא דכסא שמזכירין שניהם וכן בפסוק זכור מזכיר שבת בראשית ובפסוק שמור מזכיר יציאת מצרים לכו אנו צריכין שניהם בתפלה ובקידוש עכ"ל ועכ"ז נראה דהוא מדבריהם כדכ' הרשב"א דיוצאין אפי' בבואי פלה לחוד: העולה מדברינו להלכה שדין זה מתחלק לפרטים דבלי שבת יוצאין י"ח קידוש דאורייתא בתפלה או בברכה מעין ז' או בשום נוסח קדושת היום אפי' בבואי פלה ועל היין והטעמה הפל מדבריהם כדמוכרח מסוגיא דנזיר ה"ל פקושית השאג"א מהבדלה דהא קבעוה בתחילה בתפלה וכן במקום סעודה הוא ג"כ מדבריהם ודליל יו"ט דפסח לפירושו ה"ל בד' רב אחא ב"י תליא בפלוגתא דרבנן דלהסוברים דקידוש ליל יו"ט הוא מדאורייתא ודאי דנפיק מד"ת בנוסח הת"ע משום דאית בה הזכרת יציאת מצרים אבל בשאר איזה נוסח קדושת היום דלית בה הזכרת יציאת מצרים תליא אי גז"ש דראב"י גז"ש גמורה היא מסיני לא נפיק ואי אסמכתא היא נפיק ויותר נ"ל דלענין יו"ט דפסח גז"ש גמורה היא וא"כ לא נפיק אלא או בתפלה או באיזה נוסח קדושת היום בתנאי שיזכיר בה יציאת מצרים ולהסוברים דהוא דרבנן ודאי דלא נפיק פלל לא בתפלה ולא בשום נוסח בעולם אפי' הזכיר בו יציאת מצרים משום דמדרבנן הא בעינן מק"ס ועל היין וטעמה אמנם נ' עיקר דהוא דאורייתא דהשאלות לפמש"ל באות ד' סבירא ליי להדיא דהוא דאורייתא והר"י והר"מ מרוטנבורג ז"ל נמי ע"כ הכי סבירא ליי כמ"ש נגמ' ד' הרמב"ם כ"ה לפי מ"ש שם וה"נ מוכח ומוכרח מהרב"י דשבעות וקריתות כנז' שם ולפי מ"ש שם גם מרש"י ז"ל שם מוכח דסבירא ליי ג"כ דהוא מדאורייתא נגמ' לא מצינו לחד מקמאי שיכתוב בהדיא שהוא מדברי ומדסתמו ודאי דסבירא להו דהוא ג"כ ד"ת כפושבת דכל כה"ג הו"ל לפרושי בהדיא דהוא דרבנן ולזאת הרי מה"מ שכ' דהוא מדבריהם חידאה הוא בזה ובלא שום הוכחה מה"ס פלל ולפי זה נפיק מד"ת בתפלה או באיזה נוסח שיהי' כשיהי' בה יציאת מצרים

עכ"פ ולילי שארי יו"ט לפי מ"ש דהוא ג"כ ד"ת נפיק י"ח דאורייתא בין בתפלה בין באיזה נוסח שיהי אפי' בלא הזכרת יציאת מצרים כמש"ל דלענין שארי יו"ט ודאי דהזכרת יציאת מצרים הוא דרבנן כמו בשבת: ואגב אנפיר ג"כ מה שתמה מכ"ת בד' הריב"ש בתשו' סי' קנ"ט שהביא בשם ר"ת דקידוש עה"י או על הפת הוא ד"ת דלא כמ"ש התוס' בשמו בפ' ע"פ (ק"ו ב') ד"ה מקדש אריפתא ובנזיר (ד' א') לפענ"ד נראה דמש"ש הריב"ש וז"ל פמו שפי' ר"ת ז"ל ב"ה היא דמס' נזיר וכו' ר"ל פמו שפי' ר"ת ז"ל דקו' הש"ס מ"ו מה"ס הוא הוא בלשון תמיהא ולא בניהותא כמו שפי' המפרש שם ותו לא מדידי: סימן יב תשובה שני' לב"ד הרב הג"ל להשיב על השגותיו על תשובתי הג"ל אשר שלח אלי ויובנו מתוך תשובתי זו: (א) אשר כ' כת"ר על מ"ש באות ג' להזכית דעת הר"י ז"ל דד"ת על היין דוקא מהא דאין מקדשין בבהכ"ס ביוה"כ להוציא האינם בקיאי י"ח דאורייתא עכ"פ וכ' כת"ר ע"ז דלא רצו לתקן לקדש ביוה"כ בשביל האינם בקיאי משום דיוכלו לצאת למחר בתורת ש"ץ התפלה משא"כ בלילי שארי יו"ט משום דבעי למיכל בלילה ואסור לטעום פלום קודם שיקדש עכ"ד כפ"ה דחק עצמו לכנוס בפרצה דחוקה מאד ונהרי לישנא דברייטא זכרהו וכו' בכניסתו דוקא לכתחילה ולעיקר המ"ע דאורייתא [וה"ה ליו"ט לפמ"ש] ואפ"י אי לא בעי למיכל כלל בלילה [לפמ"ש דעל היין ובמק"ס הוא מד"ס] וגם אסור אכילה קודם קידוש מד"ס הוא וכ"א בבריי' אין לי אלא בלילה הרי דעיקר הקרא והמ"ע בלילה דוקא והנה מצינו דתקנו אנשי כנה"ג כפ"ה ברכות טפוינות למצוה מן המנובחר בעלמא הגם שפ"ל עיקרו הן מדבריהם כמו דלדעת ר"ע גאון הובא בש"ע או"ח סי' מ"ו אם קדם ובירך זוקר פופים קודם מת"א לא יברך עוד מת"א.

ולמה להם לתקן כלל ברפת מת"א ברכה נוספת וכ"ש הכא דלא יצא י"ח מ"ע דאורייתא עד למחר כדי להרוויח שלא יצטרך לומר ברפת קידוש בעיקר זמנו דאורייתא ויזדעתי שרא' זו יש לדחותה דהתם תרי מילי ניהו ושיבה וזקיפה אלא ששיבה נכללת בזקיפה אמנם עכ"ז באמת דלא מסתבר כלל לומר שהחמיצו עיקר זמן חיוב המ"ע והגבילה לזמנו הטפל ובפרט לשנותו משארי לילי יו"ט: (ב) ואשר תמה כת"ר דלפי מ"ש באות ד' על ד המרפכת המשנה דתקנו הרמב"ם ז"ל במ"ש שפולם שבתות ה' הן א"כ נימא נמי דלענין חיובי מלאכות ג"כ שבת ויו"ט פי הדדי ניהו אמנא אי משום הא לא איר' דלענין מלאכה הא אפיק קרא כל יום ויום מיו"ט להדיא מסקילה וקרת ללאו ואל ישיבני מהא דאצטרף לרבויי בבריי' דפ"ק דר"ה ודפרק יוה"כ תוספ' יו"ט מיתורי דשבבתכם ולא נפיק ג"כ מתשביתו כשבת דלענין תוספת אסור מלאכה ודאי דבתר דחזינן דיו"ט קיל משבת ולית בה אלא ל"ת לא הנה אמרי' מסברא לאחמורי בה לענין תוספ' מחול כשבת משא"כ לענין הזכרת קדושת היום פניו דיו"ט נמי כ' בי' מקרא קדש כשבת יש מקום לומר דממילא ידעין דכיון דכתיב בשבת זכור אי"ה לקדשו גם יו"ט נמי בכלל פניו דאשכחן דאקרי נמי שבת אמנם האמת שגם לפי הי' מהסס בזה על הרמב"ם ז"ל מהא דעכ"ז עיקר הקרא דזכור וגו' על שבת נאמרה אלא שעכ"ז הי' נלפענ"ד וגם עתה נ"ל דדעת הרמב"ם גופי' נוטה יותר דהוא ד"ת מדלא כ' להדיא דהוא מד"ס כדכ' ומד"ס לקדש על היין והרמב"ם ז"ל ודאי דלא ממקרא קדש מפיק לה כהשאילתות פדמוכח לשונו שם: (ג) ואשר תמה עלי על מ"ש באות ד' דהא מדאורייתא אפ"ש להטעימו לינוקא

וכ' כת"ר ע"ז ושאני סותר ד' עצמי במ"ש באות ג' דלא אפשר להטעימו אפי' לינוקא משום דלמא אתי למיסרף אמינא פד גינים ושכיב מכ"ת פתב להא דהא חשש דאתי למיסרף גזירה דרבנן היא ואנא בכוננת הקרא דמקרא קדש דיוה"כ איירינא והכי קאמינא דלפי מ"ש בכוננת רש"י ו"ל בהברייתא דשבועות שם יהא מוכח דסבירא לי לרש"י ג"כ דיוצאין מד"ת בתפלה דיו"ט עכ"פ [דאית בה נמי הזכרת יציאת מצרים] דאין לומר דבשבת ושאר לילי יו"ט ד"ת עה"י ולטועמו רק ביוה"כ פיון דאסרה תורה אכילה ושתי' בו בכרת ע"כ ממילא דמקרא קדש דכ' ביוה"כ היינו הזכרה בלא יין ולכן נפקי גם בתפלה דאל"כ דהא מדאורייתא אפשר להטעימו לינוקא אלא ודאי דאי כוננת רש"י ו"ל כמ"ש שפי' הברייתא לא קראו מקרא קדש היינו קה"י מוכח עכ"פ דסבירא לי דיוצאין י"ח קידוש גם דלילי שארי יו"ט בתפלה מדאורייתא: דהא מדאורייתא אין נ"מ בין יוה"כ לשאר יו"ט פיון דאפשר להטעים מדאורייתא לינוקא ועכ"ז פרש"י המקרא קדש דברייתא על הזכרה בתפלה לחוד בלא יין ודאי דיהא מוכח דיספור רש"י פן גם בכל לילי יו"ט אף אשר פתב מכ"ת דאי הטעימה ג"כ ד"ת לא מסתבר שיועיל טעימת תינוק בזה נראה דהדין עמו: (ד) ואשר כ' כת"ר ליישב תמיהתי על המ"ע באות י"א וכ' ע"ז ו"ל דר"ל דע"כ דקידוש והבדלה עצמן ד"ת מדפריף מאו היא קידושא ואבדלתא מושבע ועומד מה"ס הוא ואי הבדלה עצמה מד"ס.

מהיכי תיתי נאמר דהפוס ד"ת עד שיאמר מאי היא קו"א והוצרך לומר וכי מושבע ועומד מה"ס הוא על הפוס א"ו דהן עצמן ד"ת הן אלא דסליק אדעתה' לומר דגם הפוס ד"ת. ע"כ אמר דאע"ג דהן עצמן ד"ת אבל וכי מושבע ועומד מה"ס הוא גם על פוס יין עכ"ל כת"ר לענ"ד דחוק מאד לומר פן בכוננתו דהא הש"ס לא פי' בהדיא וכי מושבע ועומד מה"ס הוא על פוס יין לקו"א דאז הי' מקום לדנדן לומר דנשמע מינה דעיקר הבדלה עכ"פ ד"ת [הגם דאינו מוכרח כ"כ דיש לומר משום דלא הנה איכפת לי למימר רק המוכרח לענין קושיתו לבד דפריף אינו] דאל"ה מהיכי תיתי נאמר דהפוס ד"ת כמ"ש ידידי אבל פיון דהש"ס סתמא פריף וכי מושבע ועומד מה"ס הוא אמת דעיקר השניף לקושיתו הוא רק מפוס יין דקו"ה אמנם גם ודאי דלא משתמע מד' המקשן דעיקר הבדלה ד"ת.

דהא גם אי עיקר הבדלה מד"ס כ"ש דפריף שפיר טפי בסתם וכי מושבע ועומד מה"ס הוא ואע"ג דקידוש הוא ד"ת לכ"ע וכי משום ה' מוכרח לומר דגם הבדלה הוא ד"ת ופריף אקידוש אהפוס יין לחוד ואהבדלה ג"כ אהפוס ובמכ"ש מעיקר הבדלה.

והא להפוסקים דסבירא להו דהבדלה מדרבנן ודאי דהכי מפרשי לה לקושיתו וכ"ז גם אפי' אי גרסינן סתמא מושבע ועומד מה"ס הוא דיש מקום לפרשו כפר"ת בלשון תמיהא אמנם הרי המ"ע פתב ו"ל עוד וכו' דמתמה וכו' ונהרי מושבע ועומד מה"ס הוא ומעתה לפי גרסתו זאת ה' א"א פלל לפרשה כפר"ת אלא כפי' המפרש ונהרי הרמב"ם שכ' ומד"ס לקדש על היין ע"כ דמפרש לה כר"ת דוקא וא"כ איני יודע איך כ' המ"ע לפי גרסתו הנ"ל שמצא ראי' להרמב"ם.

ולפי זה אין מקום אתי ליישבו פלל: (ה) ואשר תמה על מ"ש באות י"א דאין למידין הלכה מדברי אגדה פשנאמרה דרף דרש ואסמכתא ורמז בעלמא אף דלא מצינו לה

סתירה וכ' כת"ר ע"ז דמדברי רבינו הגדול הגר"א ז"ל לא נראה פן דאקא דכ' הרב בהג"ה פיו"ד סי' רמ"ב סכ"ב דחייב בכבוד אבי אביו ודלא כמהרי"ק כ' רבינו ז"ל בבאיוריו שם סקל"ד וז"ל ונ"ל דלאבי אמו פטור וכמ"ש בב"ר פ' צ"ד בני בנות כו' עכ"ל ור"ל דאיתא התם בנות בנים ה"ה פבנים ובני בנות אינם פבנים הרי שלמד רבינו ז"ל מן המדרש אף דלא לענגן דין פיבוד אמרו כ"א דרף דרש ורמז בעלמא עכ"ל ידידי לענ"ד לא דמי פלל לדרשת ולהבדיל וקרוב לשמוע שפינו בזה המ"ר לענגן דינא ממש דמדכ' קרא בהדיא ובנות בניו ושבק למכתב גם בני בנותיו ראי' אלימתא היא להוכיח מינה לדינא דבני בנות לא מחייבי בכבוד זקנם משום דאינם פבנים אמנם לפי האמת לא צריכנא גם לזה.

דלפענ"ד טוהר פנונת רבינו הגר"א ז"ל בזה הוא בבירור כמו שאומר דתחילה כ' על ד' הרמ"א ז"ל ומגמ' דסוטה (מ"ט) ראי' למהרי"ק והינינו מעובדא דרב יעקב בר ברתי' דראב"י דא"ל לאו ברף אנא אף שלא יסתור זה להמד"ר ע"פ וינבח זבחים שהביא הרמ"א ז"ל דמשמע התם להדיא דחייב עכ"פ מדינא גם בכבוד זקנם לכו חילק רבינו ז"ל בין אבי אביו לאבי אמו דעובדא דרב יעקב הי' בר ברתי' והביא ראי' לחילוק הלז ממ"ש בב"ר להדיא חילוק בזה בין בני בנות לבנות בנים.

והגם דמהך לחוד אולי לא הנה קבעי הלכה מהמדרשות אמנם נדאי דשפיר אית לאתויי ראי' מינה להחילוק הלז פדי שלא יסתרו עובדא דר"י עם הנאמר בב"ר שם בלשון חיוב ממש מדינא אבל עיקר ראית רבינו ז"ל ברורה מעובדא דר"י הנ"ל פדהתחיל ומגמ' דסוטה ראי' למהרי"ק דהגם די"ל דהך עובדא הנה קודם שנסמך לרב עכ"ז נדאי דצורפא מרבנו הנה פי גדל ולא הנה עבר עלה ח"ו אי הנה חייב מדינא בכבודו פן נלפענ"ד ברור פנונתו ז"ל: כ"ז פתבתי גם אפי' לדעת רבינו ז"ל אמנם עם פי מי יתגני עפר נאפר פחת קדושת פפות רגליו ז"ל עכ"ז תורה היא ובלתי אל האמת עינינו ולכאורה לפענ"ד דחוק מאד לישנא דהרי הן פבנים וכן אינו פבנים שיהא הפנונה בזה לענגן חיוב פיבוד ותו דלפי דבריו ז"ל יצטרף לדחוק עצמו בהך דאמר במכות (י"ב א') שהביא רבינו שם בסקל"ג והא בכו בכו דלא דוקא אלא דר"ל בכך בתו אבל בן בנו אינו נעשה גואל הדם.

ונה דוחק עצום שיאמר הש"ס היפה הדין לגמרי בלאו דוקא וטפי מסתבר לומר דכוננת הב"ר בזה הוא לענגן פטור מפו"ר. וכהאי לישנא ממש שפירושלמי פ' הבע"י על הך מתני' דלא יבטל אדם וכו' דאמר עלה התם ג"כ בני בנות אינם פבנים והגם דלענגן בנות בנים א' בירושלמי התם דגם בת בן אין עולה פליג בהא המ"ד דבב"ר אמ"ד דירושלמי ומפיק מקרא דיעקב דבנות בנים פבנים ומרנוייהו הנה מ"ד סברי דלא פדהנה סבר אפיי למימר בפבלי שם (ס"ב ב') ולא פרכא שם דהירושלמי סובר בבנות בנים פאפיי ובבני בנות דלא פנותי' והמ"ד דבב"ר סובר היפה לגמרי ממה דהנה סבר אפיי ואילוומר דעכ"ז ממילא משמע נמי דכמו דלענגן פטור פריה ורביה בני בנות אינם פבנים ה"ה לענגן חיוב פיבוד אינם פבנים והא בהא תליא הא ליתא דא"כ לפי מה דקי"ל התם פרכא דכולהו מיחשבי פבנים ואפילו בת הפת הלא הא מוכח איפכא דגם לאבי אמו חייב בכיבוד והא מעשה רב דרב יעקב סותר לזה אלא נדאי דלא תליין דא בדה פלל דהתם משום דשבת בעינן והא איכא ע"ש ולזאת עדיין צריף ישוב על סתירת עובדא דרב יעקב להך דבמד"ר

ע"פ וינבחה זבחים וכו' וקשה מאד לחלק מספרת עצמינו אפי' בין הן לכן הבת בלא שום ראי' וכ"ש בין בת הן לכן הבת ואולי י"ל דאע"ג דמדינא ממש פטור מכיבוד גם לאבי אביו מ"מ פינון שפצד המוסר ראוי ודאי לכבדו יותר משארי אנשים.

שייך שפיר ג"כ לומר ע"ז לישנא דיותר מכבוד זקינו: (ו) ואשר הביא עוד כת"ר ראי' דלמדין מאגדה אף שפאמרה דרף דרש מד' רבינו הגר"א ז"ל בבבאוריו ביו"ד סי' רמ"ב סט"ו דעל מש"ש בהג"ה דמותר לומר ר' מורי פלוני הראה רבינו ז"ל מקור ע"ז מהספרי פ' דברים ותענו אותי הול"ל משה רבינו אע"ג דאמרוה שם אף לא דרף דרש ורמז וסמך כ"א לישנא בעלמא לענין אחר לדידי איפכא מסתברא דמדכלל הספרי ג"ז בלשון הי' להם לומר אי לא דשרי מדינא למימר הכי ודאי דלא הי' פוללו הספרי בלשון היל"ל.

ומאשר אני עומד פעת במס' חגיגה (יז א) במשנה עצרת שח"ל בע"ש כו' אכתוב לכת"ר מה שנתחדש לי בזה בס"ד דהנה הגאון בעל שאג"א ז"ל בספרו טורי אבן באבני השם תמה על רש"י ותוס' שהם נגד תלמוד ערוף בפבלי ביצה (יט א) על ה' מתני' גופא אמר עולא מחלוקת בשלמי חגיגה לסמוך ועולת ראי' ליקרב דב"ש סברי וחסותם אותו חג לה' חגיגה אין עולת ראי' לא הרי בהדיא דהא דאמרי ב"ש מביאין שלמים היינו שלמי חגיגה רק שאין סומכין עליהן ואין חולק ע"ז וכן במגילה (ה א) תנא חגיגה וכו' בשלמא חגיגה אי מקלע בשבתא מאחרין וכו' ומתירין וכו' חגיגה בשבת ועולת ראי' אפי' ביו"ט דזמן חגיגה מאחרין מני ב"ש כו' ואנכי אוסיף להפליא דלפי דבריהם ד' הירושלמי גופי' שיהביאו התו' סותרין א"ע במקומו דהא אהו מתני' גופה ב"ש אומרים וכו' אמר שם א"ר זעירא פל עמא מודיי וכו' מה פליגין בשלמי חגיגה ב"ש עבדין לון פשלמי נדבה וכו' הרי דמפרש להדיא דהא דאמרי ב"ש מביאין שלמים היינו חגיגה אלא שאין סומכין עליהן משום דעבדין לון פשלמי נדבה וא"כ איך אמרו תיקף אח"ז בהויכוח שבין ב"ש וב"ה דפליגי גם בחגיגה ותו דחגיגה מאן דכר שמה במתני' דאסור להקריבה שיהא שייך לומר ע"ז תאמרו בחגיגה וכו' ואדרבה פשטי' דמתני' משמע דכל מיני שלמים שרו ב"ש בין שלמי שמחה ובין שלמי חגיגה ולא הוציא אלא עולות דאסורין משום לכם ולא לגבוה ותו דהא עכ"פ הול"ל תאמרו בחגיגה ועולת ראי' וכו' נאמאי שבקו עולת ראי' לגמרי לזאת אני אומר שלפענ"ד האמת הפרור שזה הויכוח דבירו' היא היא הפרוי' גופה שיהביא תלמודא דילן בביצה (כ' עב) זה הויכוח עצמו ממש בלא שום שינוי רק שפמקום שא' בירושלמי תאמרו בחגיגה וכו' אי' התי' תאמר בעולת ראי' וכו' וכן פל הויכוח שם הוא רק בעולת ראי' ולזאת ברור שגם בירושלמי שם ט"ס הוא ובכל מקום שזכר שם חגיגה צ"ל באותו ענין עולת ראי'.

ומינושב הפל בס"ד: סימן יג בדין לצאת בתפילין על ראשו ע"ש סמוך לחשיכה בפ"ק דשבת (י"ב א') תני דבי ר"י יוצא אדם בתפילין בע"ש עם חשיכה. מ"ט פינון דאמר רבר"ה חייב אדם למשמש בתפילין פל שעה ושעה ק"ו מציין כו' הלכך מדכר דכיר להו והקשה הב"י בסי' רנ"ב ל"ל האי טעמא הא בלא"ה שרי משום דאינו מוציאה בידו אלא על ראשו כו' דאפ"ל למ"ד שבת לאו זמן תפילין הוא אם יוצא בהם על ראשו בשבת גופי' אינו חייב חטאת משום דדרף מלבוש עבידא כו' ע"ש מה שתיירן ע"ז.

וע' ט"ז שְׁתַּמָּה וְהִקְשָׁה עַל תְּרוּצוֹ וְהִגְבִּיר א' ז"ל בְּבִיאורֵיו שֶׁם סִכַּח ט חִלְקֵי בֵּין סְמוּךְ לַחֲשִׁיכָה לְעַם חֲשִׁיכָה וְדָבָרֵי תְמוּהִים כְּמַפְנֹרְסִים דְּהָא ה' ש"ס פְּרִיָּה לְעִיל (י"א ב') אַרְבָּא דס"ל דְּלֹא גְזַרְיָ גִזְלָג"ז מְבַרְיָ דְּלֹא יֵצֵא הַחֲזִיט כּו' עִם חֲשִׁיכָה הָרִי דָּאִין לְחִלְקֵי בְּהִכִּי וְלַעֲנִי"ד נִרְאָה לְתַרְזֵי עֵינֵי קְוִשְׁיָת ה'ב"י דְּכִשְׁמֻכּוֹן לְמַצְנָה אִיכָּא נְמִי חַיִּיב חֲטָאת לְמַ"ד שְׁבֵת לֹא זְמַן תְּפִילִין ע' רש"י עִירוּבִין (צ"ה ב') ד"ה ת"ק סְבַר וכו' וכו' ש' כו' אֲתִי אִיסוּר בַּל תּוֹסִיף וּמְשֻׁנִי לִי כְּמִשְׁאוּי וְהָכֵא דְהוּ עֲלִיו מַע"ש שְׁבִשְׁעַת הַנְּחֻתָן מְסַתְמָא לְשֵׁם מַצְנָה נְתַפְנוּן מַעֲתָה כָּל זְמַן שְׁעוּדָן עֲלִיו הָא נְדָאֵי ע"ד הָרֵאשׁוּנָה הוּא עוֹשֶׂה פִי א"צ לְכוּן דְּוָקֵא כָּל רְגַע לְשֵׁם מַצְנָה כְּמִבְנָאָר בְּכ"מ וְכִדְאָמְרִי בְּר"פ הַמַּצְנִיעַ ה'ב"ע פְּגוֹן שְׁהַצְנִיעוּ וְשִׁכַּח לְמָה הַצְנִיעוּ וְהִשְׁתָּא קְמַפִּיק לִי סְתָמָא מַה"ד בְּטוֹלֵי בְּטִלָּה מְחַשְׁבָּתוֹ קמ"ל כָּל הָעוֹשֶׂה עַל דַּעַת הָרֵאשׁוּנָה הוּא עוֹשֶׂה וּבָזָה יְתַרְזֵי דְלִכְאוּ הִכִּי מְוַשְׁמַת לָהּ אִי בְּשִׁגְגַת שְׁבֵת מֵאִי יוֹעִיל בָּזָה הַמְשֻׁמוֹשׁ בְּתַפְלִין וְאִי בְּשִׁגְגַת מְלָאכָה הָא אָמְרִי דְלִיכָּא חַיִּיב חֲטָאת בָּזָה אֲלֵא בְּמַכּוּן לְמַצְנָה דְּוָקֵא דְאִיסוּר בַּל תּוֹסִיף מְשֻׁנִי לִי כְּמִשְׁאוּי וְאִיכָּא חַיִּיב חֲטָאת רַק מְשׁוּם דְּחִיב לְמִשְׁמַשׁ בְּהֵם מְדַכָּר דְּכִיר לְהוּ וְע' תּוֹס' שֶׁם י"א א' ד"ה שְׁמָא כּו': סִימָן יד בְּדִין רַבּוּי שִׁיחָה בְּשֵׁבֵת אִם הוּא אִיסוּר מְדִינָא בְּפ' אֵלוּ קְשָׁרִים (ק"י ג ב') מְפִיק מְקַרָּא וְדָבָר דְּבָר שְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה שְׁלֵא שְׁבֵת כְּדִיבּוּרָה שְׁלֵא חוּל וּפְרַש"י פְּגוֹן מְקַח וּמְמַכֵּר וְחֲשׁוּבּוֹת וְהַתּוֹס' שֶׁם בְּשֵׁם ר"ת הַקְּשָׁה עַל פִּירוּשׁוֹ דְּהָא כְּבָר נִפְקָא הָא מְמַצּוֹא חֲפָצָה וְכ' ש"ר"ת פִּי כְּדָא בְּוִיקְרָא רַבָּה פִּל"ד רִשְׁב"י הָנָה לִי אִימָא סְבָתָא דְּהָנָת מְשֻׁתְעֵי סְגִי וְא"ל אִימָא שְׁבֵתָא הַיּוֹם מְשֻׁמַּע שְׁאִין כ"כ לְדָבָר בְּשֵׁבֵת כְּמוֹ בְּחוּל וְכֵן פִּי הָרֵא"ש וְהָר"ן שֶׁם וְכֵן הָרַמְבַּ"ם בְּפִכ"ד ה"ד כ' וְאִיסוּר לְהַרְבּוֹת בְּשִׁיחָה בְּטִילָה שְׁנֵא וְדָבָר דְּבָר שְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה ש"ש כּו' וְכֵן תְּפַסּוּ כָּל הַפּוֹסְקִים וְהַקּוֹפְעֵי בְּש"ע רְסִי' ש"ז לְהַלְכָּה דְּרַבּוּי שִׁיחָה מְדִינָא אִיסוּר בְּשֵׁבֵת וּמְקַרָּא דְּוַדְבָּר דְּבָר וְהַגֵּם שְׁאִינוּ פְּדָאֵי לְהַכְרִיעַ עַכ"ז לַעֲנִי"ד מְמַקּוֹמוֹ הוּא מְוַכְרַע כְּפַרְש"י דְּלַר"ת וְכָל הַפּוֹסְקִים דְּמ"ש שְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה שְׁלֵא כּו' הֵינּוּ לְמַעַט בְּדִיבּוּר קְשָׁה לִי טוֹבָא דָּא כְּמֵאִי קֵא' ה'ש"ס הֵתֵם בְּשִׁלְמָא פְּלַהּוּ לְחִי אֲלֵא שְׁלֵא יְהֵא הִלּוּכָה ש"ש כְּהִלּוּכָה שְׁלֵא חוּל מֵאִי הִיא לּוֹקִי לָהּ נְמִי בְּאִפּוּשֵׁי הִילּוּכָא דְּאִיסוּר בְּשֵׁבֵת בְּהָהּ גְּוֹנָא מְמַשׁ דְּשְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה ש"ש וכו' שְׁהוּא רַבּוּי דִּיבּוּר וְאִמָּא הָנָה פְּשִׁיטָא לִי טְפִי פִירוּשׁוֹ דְּשְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה וְכֵן נְעַל שְׁלֵא יְהֵא הִילּוּכָה כּו' שׁוֹאֵל מֵאִי הִיא דְּהָא חֲזִינָן דְּפִרְיָה הָכֵא בְּפְשִׁיטוֹת אִמִּימָרָא דְּרַב הוּנָא לִיקְרָה קְמַפִּישׁ בְּהִילּוּכָה הָרִי שְׁאִיסוּר אִפּוּשֵׁי הִילּוּכָא הִי פְּשׁוּט לְהֵם יוֹתֵר מְפִסִיעַ גְּסָה.

שְׁהָרִי מְסִיק עֲלָהּ אֲלֵא בְּהָא כִּינּוֹן דְּלֹא אֶפְשָׁר ש"ד לְעַשׂוֹת פְּסִיעָה גְּסָה וְלַדְלַג וְלֹא לְהַקִּיף וְלְהַרְבּוֹת בְּהִילּוּף אַע"ג דְּלֹא אֶפְשָׁר וְא"כ טְפִי הו"ל לְאִוְקָמִי הָא דְּשְׁלֵא יְהֵא הִילּוּכָה וְכֵן בְּרַבּוּי הִילּוּף מְלִאוּקָמִי לָהּ אֶפְסִיעָה גְּסָה וְגַם דְּתַהוּי מְמַשׁ דּוּמִיָּא דְּשְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה וְכֵן אֲלֵא ע"כ לּוֹמֵר מְשׁוּם דְּלִישְׁנָא דְּשְׁלֵא יְהֵא הִילּוּכָה כּו' לֹא מְשֻׁמַּע כָּלֵל אַרְיִבּוּי וּמִיעוּט הִילּוּף אֲלֵא מְשֻׁמַּעוֹ שְׁלֵא יְהֵא הִילּוּף בְּאוֹתוֹ הָאֲנֹפֵן כְּמוֹ בְּחוּל וְא"כ ע"כ לּוֹמֵר נְמִי כֵּן בְּהָהּ דְּשְׁלֵא יְהֵא דִּיבּוּרָה כּו' דְּלֹא מְשֻׁמַּע כָּלֵל אֶהְפָּרֵשׁ בֵּין רַבּוּי לְמִיעוּט אֲלֵא הֵינּוּ שְׁלֵא יְהֵא בְּאוֹתוֹ הָאֲנֹפֵן כְּבַחוּל וּכְפַרְש"י וְהִכִּי מְשֻׁמַּע כְּוָלָא סְוִגִיָּא דְּפ' שׁוֹאֵל (ק"נ א) דְּכִלְהוּ עֲנִינִי דִּיבּוּר דְּמִיִּתִי הֵתֵם הֵם עֲנִינִי דִּיבּוּר בְּחֲפָצִים וְעַסְקִים מְמַשׁ ע"ש לֹא רַק רַבּוּי דִּיבּוּר וְלִהְכִי נְמִי אֲמַר הֵתֵם מ"ט דְּרִיב"ק דְּכַתִּיב מְמַצּוֹא חֲפָצָה וְדָבָר דְּבָר דִּיבּוּר אִיסוּר הָרֵהוּר מוֹתֵר וְלְמָה לִי לְאִתּוּי גַם מְמַצּוֹא חֲפָצָה וְהִכִּי הוּל"ל דְּכַתִּיב וְדָבָר דְּבָר דִּיבּוּר אִיסוּר כּו'

וכן פריה הָתָם וְדַבְּרוּ מִי אֲסוּ' מִכַּמָּה מִימְרוֹת דְּשָׂרֵי דִיבּוּר בְּכַמָּה עֲנִינִים וְעֲסָקִים וּמְשֻׁנֵי עֲלָה א"ק מִמְצוֹא תַפְצָּה וְדַבֵּר דְּבַר תַפְצָּיָה אֲסוּרִים תַפְצָּי שְׁמִים מְוַתְרִים.

מִשְׁמַע פְּשֻׁטִי לְהִדְיָא דְהוּדְבַר דְּבַר קָאֵי רַק אֲמַמְצוֹא תַפְצָּה וּר"ל הַדִּיבּוּר בְּתַפְצָּיִם וְעֲסָקִים וְאֲשֶׁר הִקְשָׁה ר"ת עַל פֶּרֶשׁ"י דְהָא כְּבַר נִפְקָא לִי מִמְצוֹא תַפְצָּה בְּעֲנִיּוּתִי הָא לִק"מ דָּאֵי לֹא וְדַבֵּר דְּבַר לֹא הֵוָה מִפְּקִינָן אִיסוּר מִמְצוֹא תַפְצָּה רַק מַעֲשֵׂה תַפְצָּיִם מִמֶּשׁ וְכַדְצִינָן רִש"י הָתָם עֲלָה הִבְרִייתָא דְעִירוּבִין (ל"ח ב') לֹא יִטְיִיל אָדָם לְסוּף שְׂדֵהוּ בְּשִׁבְתָּ לִידַע מַה הִיא צָרִיכָה אַחַר הַשְּׁבִתָּה וּמִן דְּבַר דְּבַר נִפְקָא דְאִפִּי דְבּוּר בְּעֲנִינֵי תַפְצָּיָה אֲסוּרִין וְהִינּוּ פְּגוּן מְקַח וּמִמְכָּר וְחֻשְׁבוֹנוֹת כִּפְרִישׁ"י שְׁזָה אֲסוּר מְדִינָא וְהָד דְּנִיִּקְרָא רַבָּה שְׁהִבִּיאוּ הַתּוֹס' וְד הִירוּשְׁלַמִי שְׁהִבִּיאוּ שְׁבָקוּשֵׁי הַתִּירוּ שְׁאִילַת שְׁלוֹם בְּשִׁבְתָּה נִרְאָה דְּפָלִיג אֶתְלַמוּדָא דִּידָן: סִימָן טו שְׁאֵלָה מַה שְׁאֲנָנוּ נוֹהֲגִין שְׁלֹא לְאָכּוֹל בְּשָׂר וְשְׁלֹא לְשִׁתּוֹת יֵין מִר"ח אָב עַד הַתַּעֲנִית אִם יֵשׁ לָזֶה סְמָךְ מִן הַש"ס: תְּשׁוּבָה בְּטוּר וּב"י ס' תנ"א הִבִּיא ד' הַמְרָדְכִי בְּרִישׁ מ"ק בְּשֵׁם הַרְשֵׁב"ט [וּבְדְפוּסִים שְׁלָנוּ הוּא בְּמִס' תַּעֲנִית רִישׁ ה' ת"ב] בְּשֵׁם הִירוּשְׁלַמִי בִּפ' מְקוֹם שְׁנֵהֲגוּ [וּכ"ה גַּם בִּירוּשְׁלַמִי תַּעֲנִית פ"א רִישׁ ה"ו] א"ר זְעִירָא נָשִׂיא דְנֵהֲיָגִין דְּלֹא לְמִשְׁתִּי מִן דָּאָב עַלִּיל מְנַהֲגָא וּכ' שְׁיֵשׁ גּוֹרְסִין דְּלֹא לְמִשְׁתִּי חֲמָרָא וּלְמִיכַל בְּשָׂרָא וּכ' הַטּוּר שְׁמַחְמַת גִּירְסָא זֹו נִתְפַּשֵׁט מְנַהֲגָא זֶה שְׁלֹא לְאָכּוֹל בְּשָׂר וְשְׁלֹא לְשִׁתּוֹת יֵין מִר"ח עַד הַתַּעֲנִית אָבֵל ר"כ גְּאוֹן לֹא גָרִיס חֲמָרָא אֶלָּא עֲמָרָא וּפִי מְלִשׁוֹן בְּשִׁתִּי אוּ בְּעָרְב וְנוֹרְאוֹת נִפְלְאוֹתֵי ע"ז דְּהָא בִירוּשְׁלַמִי שָׁם וְשָׁם אָמַר הַטַּעַם ע"ז שְׁבוּ פְּסָקָה אָבֵן שְׁתִּי מ"ט כִּי הַשְּׁתוֹת יִהְיֶה וּמַה שְׁיִיף זֶה לְאָכִילַת בְּשָׂר וּשְׁתִּיּוֹת יֵין וְהַב"י גּוֹפֵל הִבִּיא שָׁם אַח"ז בְּסִמּוּף דְּבָרֵי הִירוּשְׁלַמִי אֵלּוּ וְטַעֲמוֹ [וְאוּלַי הִי"ג לֹא הִיוּ גּוֹרְסִין דְּבָרִים אֵלּוּ בִירוּשְׁלַמִי] וּלְגִירְסַתְּנֵנוּ הָרִי מוֹכַח מְזָה בְּבִירוּר פִּירוּשׁוֹ דְהַר"נ גְּאוֹן.

וְתוּ דְלְגִירְסַת חֲמָרָא וּבְשָׂרָא מ"ש דְּנִקְט נָשִׂי וְאֲדַרְבָּה מְצִינּוּ בִּש"ס דְאִפִּי בִיו"ט דְּזָמַן שְׁמַחָה אֵין דְּרַפְּן שְׁל נָשִׁים בְּיֵין פְּדָאֵי בִּפ' עַרְבֵי פְּסָחִים (ק"ט א') ת"ר חֲזִיב אָדָם לְשַׁמַּח בְּנֵיו וּב"ב בְּרַגְלֵ וּכו' בְּמַה מְשַׁמְחֵן בְּיֵין רִי"א אֲנָשִׁים בְּרֵאוּי לְהֵם וְנָשִׁים בְּרֵאוּי לְהֵם אֲנָשִׁים בְּרֵאוּי לְהֵם בְּיֵין וְנָשִׁים בְּמֵאֵי תְנִי רַב יוֹסֵף בְּבָבֶל בְּבַגְדֵי צְבָעוֹנִין וּבֵא"י בְּכָלִי פִּשְׁתָּן הַמְּגוֹהָצִין וּכ"כ הַרְמְב"ם בִּפ"י מַה' יו"ט הִי"ח וְנִרְאָה וְדָאֵי מַד' הַרְמְב"ם דְר"י הִכָּא לְפָרוּשֵׁי ד' ת"ק אֶתָּא דְמִיָּרִי רַק בְּאֲנָשִׁים וְכֵן רִיב"ב בְּבִירוּשְׁלַמִי שָׁם דְאָמַר עֲכָשְׁיוּ שְׁאִין בַּה"מ קִיָּים אֵין שְׁמַחָה אֶלָּא בְּיֵין קָאֵי וְדָאֵי אֲנָשִׁים אָבֵל לְגִירְסַת עֲמָרָא נִחָא שְׁפִיר מַה דְּנִקְט נָשִׁים שְׁזָה חֵיּוּב מְלֵאכְתָּן לְבַעֲלֵיהֶן כְּדָא בְּכַתּוּבוֹת פ' אַע"פ (נ"ט ב') שְׁאִפִּי הַכְּנִיסָה לוּ מָאָה שְׁפָחוֹת כּוֹפֶה לַעֲשׂוֹת בְּצָמֵר וְהִלְכָה בְּזָה כַר"א כַּמֶּש"ש (ס"א ב') אֶלָּא נִרְאָה שְׁרֵשׁ הַמְּנַהֲגָה מִמַּה שְׁאָמַר בְּמַתְנֵי מְשֻׁנְכֵס אָב מְמַעֲטִין בְּשַׁמְחָה וְאֲשַׁכְּחֵן בְּקָרָא וְיֵין יִשְׁמַח וְגו' וּבְזָמַן שְׁבַה"מ קִיָּים אֵין שְׁמַחָה אֶלָּא בְּבָשָׂר וְגַם עֲכָשְׁיוּ עַכ"פ קִצַּת שְׁמַחָה אֵיתָא גַּם בְּבָשָׂר וּבְסַעוּדָה הַמְּפָסְקַת אֶסְרָה מַתְנֵי בְּשָׂר וְיֵין לְכֵן הוֹסִיפוּ עַל עֲצָמָם לְהַחְמִיר בְּזָה מִר"ח אָב שְׁמַמְעֲטִין מְאֹז בְּשַׁמְחָה וּכְבָר קִבְלוּ אֲבוֹתֵינוּ כֹּף בְּכָל מְדִינוֹת אֵלּוּ וּפּוֹרֵץ גְּדָר וְגו' וּבְבִיאוּרֵי הַגֵּר"א ו"ל ס"ק ל"ט כְּתַב שְׁעִיקָר הַטַּעַם הוּא מִמ"ש בִּסְפ"ג דְּב"ב תְּנִינָא אַר"י בֶּן אֱלִישֶׁע מִיּוֹם שְׁחָרְב וּכו' ע"ש: סִימָן טז יִשׁוּב נְכוֹן לְדְבָרֵי הַרְמְב"ם ו"ל רִישׁ פ"ה מַה' עֲבוּדַת יוֹה"כ וּבִיאוּר סוּגִיַת הַש"ס בְּמִס' יוֹמָא (ס' עַא): ע' רְמַב"ם רִישׁ פ"ה מַה' עֲבוּדַת יוֹה"כ וּבְכ"מ וּלְח"מ שָׁם בַּה"א וּבַה"ח וְע' בְּמַתְנֵי יוֹמָא (ס' א') כָּל מַעֲשֵׂה יוֹה"כ כו' וּבְגַמ' שָׁם ת"ר וּכו' וְכָל הַסְּוָגָא עַד שָׁם בַּע"ב א"ר חֲנִינָא וּכו' וְע' רִש"י בְּגַמ'

ד"ה מבפנים וד"ה בבגדי לכו מבחוץ והנה מה שהקשה הלח"מ שם ממאי דמפרשין בגמ' טעמין דר' יהודה מאחת בשנה מקום שמתכפרין בו אחת בשנה יש ליישבה דהא פאן כ' אחת בשנה יכפר עליו ור' יהודה לטעמין דסבירא לי' לעיל (מ' ריש ע"ב) בברייתא דכ"מ דכתיב פרה היינו פפרת דמים וא"כ גם פאן ר"ל פפרת דמים אחת בשנה שפל השנה היתה פפרת דמים על המזבח החיצון שבעזרה וביוה"כ הי' פל הפפרת דמים לפני ולפנים ובהיכל על הפרונכת ועל מזבח הפנימי שבהיכל ואע"ג דגם פל העלם דבר ופר פהן משיח ושעירי עבודת כוכבים הי' ג"כ נזרק דמן בהיכל על הפרונכת ועל מזבח הפנימי פדתנן בר"פ איזהו מקומן וכמפורש בקרא עכ"ז לא הי' פפרת דמים של חובה והכא הא כ' והיתה לכם וגו' לכפר וגו' אחת בשנה לשון ציווי וחובה ותו משום דמציינו זה הלשון ג"כ במזבח הפנימי בס"פ תצוה וכפר אהרן על קרנותיו אחת בשנה מדם חטאת הכיפורים אחת בשנה יכפר עליו וגו' אמנם קו' הלח"מ מסוגיא דפ' ב"ש (מ' א') ודאי קושיא אלימתא היא ולענ"ד יש להקשות עוד מסוגיא דמכילתין לעיל (מ' א') דאמרי' לא דאקדים מתנות דפר במזבח מקמי מתנות דשעיר בהיכל ור' יהודה היא דאמר דברים הנעשים בבגדי לכו בחוץ לא מעכבי הרי להדיא דהיכל נקרא חוץ לענין זה ולא מעכבי סדרן לר"י אפי' דברים הנעשים בו בבגדי לכו וכו' יש להקשות עוד לענ"ד על פי' זה ממ"ש שם הש"ס עלה וקא במתנות שבפנים קתני אלמא דסבירא לי' לסתמא דהש"ס בפשיטות דלישנא דבפנים היינו קה"ק דוקא וא"כ ע"כ דגם מה שאמר ר' יהודה אימתי בדברים הנעשים בבגדי לכו בפנים היינו קה"ק בלבד וכו' קשה על פי' זה קו' הלח"מ שהקשה בה"ח ע"ש אף קושיותו זאת שבה"ח הי' נראה לתרץ ע"פ גי' הילקוט במכילתין פאן בברייתא [פרשום בגליון פאן] דר' יהודה א"ל ר' נחמין וכו' ולכאורה גי' זו תמוה מאד פדמוכח פולא סוגיא דכאן אמנם באמת נ"ל סוגיא זו ואומר דאדרבה דפשיטין דסוגיא זו מוכחת כגי' זאת והיא היתה גי' הרמב"ם ומאי דקא' ר' יהודה לר' נחמין אי מעכבי מעכבי ואי לא מעכבי לא מעכבי פירושו אי שפיכת שירים מעכבי עיקרון א"כ סדרן נמי מעכב ואי עיקרון לא מעכבי סדרן נמי לא מעכב וא"כ ממ"נ א"א למדרש חד מהני תרי מיעוטי להך מלתא דלא מעכב סדרן דאי עיקר שירים מעכב א"כ ע"כ דסדרן נמי מעכב דקאי עתה חקה גם עלי' לר' נחמין דסבירא לי' דקאי חקה לעכב גם אדברים הנעשים בבגדי לכו מבחוץ ואי לא מעכבי עיקרון הרי כ"ש דסדרן לא מעכב וא"כ הא לא צריך קרא להכי דלא מעכב סדרן ** (הגה"ה ואין להקשות ע"ז ממ"ש בד' (מ' א') ואבע"א לעולם ר"י היא ונהי דבסדרא לא מעכבא הגרלה מיהא מעכבא וכו' ממ"ש בפ' ב"ש (מ' א') לא נצרכא אלא לר"י וכו' אימא מדכסדרן לא מעכבי הזאות נמי לא מעכבי קמ"ל הרי דלר"י גופין אמרינן דיש דברי' דעיקרון מעכבי וסדרן לא מעכב הא לא תברא דבהגרל' הטעם דעיקרון מעכב הוא משום דתנא בי' קרא אשר עלה אשר עלה תרי זמני כמ"ש שם ע"ש וכו' בפ' ב"ש שם ג"כ הטעם משום דכתיב הקישא לפר ע"ש.

ואדרב' מהת' מוכח בפירושונו מדאמ' שם להדיא דאי לאו הקישא דלפר הו"א לקושטא דמלתא מדכסדרן לא מעכב עיקר ההזאות נמי לא מעכבי: ** ותליא הך דינא אי שפיכת שירים מעכבי אי לא מעכבי בדרשת המקרא וכלה מכפר איה דרשינן לי' כמ"ש בברייתא דמיייתי ע"ז וז"ש פדתגיא וכו' ור"ל איה דרשינן הקרא וכלה מכפר ולכו אמר ר"י בל' אי מעכבי וכו' ואי לא מעכבי וכו' משו' דמלישנא דר' נחמין דאמר לי' לר"י מפני

מה לא נאמר וכו' מ' דלא הנה פשיטא ליי' לר"נ בבירור איך דרשינו להך קרא ודפריה ומי אמר ר' יוחנן הכי וכו' ר"ל דמדמפרש ר' יוחנן טעמיה דר"נ דחד למעוטי שיריזים דלא מעפבי וא"כ ע"כ לומר דסבירא ליי' לר"נ דעיקר שיריזים נמי לא מעפב וכמש"ל אלא דסבירא ליי' דמהך מיעוטה הוא דשמעינו ליי' בעלמא דלא מעפבי [ור"י דפריה לר' נחמני' אי לא מעפבי וכו' ר"ל ג"כ אדרשת וכלה מכפר דאי דרשת ליי' אם פיפר וכו' ושיריזים לא מעפבי א"כ כ"ש דסדרן לא מעפב ולא צריה הך קרא מיעוטה להא] ע"ז פריה וקאר"י תנא ר"נ בדברי האומר שיריזים מעפבי מעתה מיושב שפיר גם קו' הלח"מ שבהל"ח על דעת הרמב"ם אמנם קושיתו מפ' ב"ש ה"ל וקושיתנו ה"ל עדיין נשארים במקומן לדעת הרמב"ם.

והנה הלח"מ משבש מחמת קושיתו ה"ל הגי' בד' הרמב"ם וגורס לפנים מן ההיכל אכל קשה מאוד לשבש כ"כ הגירסא ותו דהא בכל הפרק ד' שם ובפ"ה פל מקום שמדבר הרמב"ם על קה"ק לבד כ' בפירוש בקדוש הקדשים ע"ש ושם ותו דאפתי תקשי קושיתו דלהח"מ שם מסוגיין (דף ס"א א) וממ"ש הרמב"ם שם בה"ד בהקדים דם השעיר לדם הפר במתנות שבהיכל דיתחזר ויזה מדם השעיר אחר פה ומה שתיירץ שם הלח"מ ע"ז ע"ש הוא דחוק מאד דמנ"ל להרמב"ם לחלק פן ועוד דמי לא עסקינו דהקדים דם השעיר ואח"כ דם הפר ונשפה אח"כ דם השעיר ומתני' סתמא קתני דיתחזר ויזה מדם השעיר ומשמע דאפ"י אם נשפה דם השעיר יחזור ויביא שעיר אחר ויזה מדמו וכדקתני במתני' בתר הכי נשפה הדם וכו' ולא הנה חולין בעזרה וע"כ היינו משום דמעפב סדרן לזאת נ"ל בס"ד לקיים גירסת ספרי הרמב"ם דילן רק להוסיף בלשונו אות ו' אחת שהוא שיבוש קל המצוי מאד להשמיט בדפוס וכצ"ל בפנים ובהיכל וכעין הלשון שבמתני' ואם עד וכו' שבפנים יחזור וכו' מבפנים וכן בהיכל וגם יתורצו בס"ד פל הקושיות ה"ל לאמיתן והוא דהרמב"ם פסק פאן כר' נחמני' נגד ר' יהודה הגם דר' יהודה הוא מארי דתלמודא טפי מר' נחמני' [ולכאורה הי' נראה לומר הטעם בפשיטות משום דנקיט לחומרא אמנם באמת האליתא חומרא דאתי לידי קולא הוא לענין חולין בעזרה [הגה"ה מ"ן המחבר אולי יהי' מוכח מזה דס"ל להרמב"ם דחולין בעזרה הוא רק מדרבנן ערפ"ב מה' שחיטה ודלא כהכ"מ שם ודו"ק] משום דכללא הוא דסתם במתני' ומחלוקת בבב"י הלכה פסתם מתני' ומתני' ע"כ כר' נחמני' אתיא דאי כר' יהודה ור"י ע"כ ס"ל דהיכל פלחוי' כדמוכח מסוגי' דמכילתין (מ' ע"א) ומסוגי' דפ' ב"ש (מ' ע"א) ה"ל כמש"ל ומתני' מי לא עסקינו וכו' וכנ"ל ועולא הא אוקמה במכילתין (ס"א ריש ע"א) אמתנות שבהיכל ותו דבהדיא קתני במתני' וכן בהיכל ומי לא עסקינו וכו' וכנ"ל הרי מוכח דמתניתין סבר דדברים הנעשים בבגדי לבן בחוץ דהיינו בהיכל נמי מעפב סדרן וכו' נחמני' ועוד על פרוה"מ ש' במתניתין פל מעשה יוה"כ האמור על הסדר אין הפנונה אסדר המקראות שיעשם כפי הסדר שנאמרו בהמקראות דוקא דהא אדרבה אמרינו לקמן בבב"יתא (דף ע"א א) דפסוק ובא אהרן אל אהל מועד להוצאת כהן ומחטה לא נאמר על הסדר.

ותו דאי אסדר המקראות קאי מתני' גם כר' נחמני' לא אתיא דהא בסדר המקראות שם פתיב גם אילו ואיל העם שנעשים בבגדי זקב בחוץ והם ג"כ מעשה יוה"כ דהא לא היו קרבים אלא ביוה"כ ובהו הא גם ר' נחמני' ס"ל דסדרן לא מעפבי ותו דאי אקרא קאי

מתניתין מפני מה הכניס מסדר המשנה דברים אלו פאן אחר המתנות דמים הי' לו להמתין מלקבועה עד לקמן בפ' בא לו כה"ג בדרף (ע' א') אחר דין הוצאת כף ומחטה אלא ודאי דמתניתין קאי אמה שנושנה בהמשניות פולם פסדר קודם למשנה זו וכן פרש"י במתניתין וא"כ מדקבע מסדר המשנה דברים אלו פאן ולא לעיל בפ' הוציאו לו במתני' (נ"ג ב) בין מתנות בין הבדים שבקה"ק למתנות שעל הפרוכת בהיכל מוכח מינה על פרוכה דס"ל למתניתין וכו' נחמ' ולכן פסק הרמב"ם ז"ל כר' נחמ' ויתורצו בזה פל הקושיות הנ"ל: סימן יז ישוב לקו' הפר"ח ריש ה' חנוכה הפר"ח בריש ה' חנוכה הקשה לדעת הרמב"ם בפ"ג מה' חנוכה שכ' שהנצחון הי' ביום כ"ה פסלו א"כ איך אנו מדליקין בליל כ"ה הנה לן להתחיל להדליק בליל כ"ו ותיגרץ די"ל עם מה דמקשים שזו לילות הו"ל להדליק שפך הי' הגס ובהכי ניחא דלילה ראשון הוא משום הנצחון והו' לילות אחרות הוא משום הגס עכ"ל ודבריו תמוהים דהא לדעת הרמב"ם הי' התחלת הדלקת השמן במקדש מליל כ"ו אחר הנצחון ומאז דלק ח' ימים וא"כ ט' ימים הנה לן למיעבד חנוכה ואי משום שהגס לא הי' רק בשבע לילות א"כ הי' לנו לעשות יו"ט ביום כ"ה ולהתחיל הדלקת הנרות מליל כ"ז ויום כ"ו שבינתיים יהי' חול לפי שהוא יום ראשון מהדלקת השמן שבמקדש שלא הי' בו גס פלל ויש ליישב דבריו בדוחק גדול: ובעיקר קושיותנו על הרמב"ם דהנה לן למיעבד ט' ימים חנוכה י"ל עפ"י מה שהקשה הפר"ח שם על התירוץ השני והג' של הב"י ד"ה והטעם כו' על הקושיא דהא לא הי' הגס רק ז' לילות ע"ש דלפי"ז תקשה דא"כ לא הי' ניכר שום גס בלילה אחרון ע"ש.

ואמינא אנא דבזה יתיישבו ד' הרמב"ם הנ"ל דס"ל פתירוץ הא' וב' של הב"י וא"כ להכי אנו עושין רק ח' ימים ולא ט' יום א' מחמת הנצחון וז' ימים שלאחריו מחמת גס השמן אבל יום הט' מיום הנצחון שהוא יום ח' מהתחלת הדלקת השמן לא הי' בו שום גס ומשום דגס השמן היו ז' ימים והנצחון יום אחד לכן לא חלקו ביניהם ותקנו להדליק גם בליל א' ועל הב"י גופי' יש לתרץ קושיות הפר"ח עליו עם מה דמקשי הכא הפר"ח גופי' מפני מה לא קבעו חנוכה ט' ימים משום ספיקא דיומא ע"ש מה שתיגרץ ולענ"ד י"ל דחזא מתרצי בתבירתה דבאמת בליל ח' לא הי' גס רק משום ספיקא דיומא עבדינו לה אבל להרמב"ם אאל"כ דא"כ תקשי או דהנה לן למיעבד לפי"ז ט' ימים יום כ"ה משום הנצחון ומכ"ו ואילך ח' ימים משום ספיקא דיומא פיון דהתחלת ההדלקה לדידנ' הי' מליל כ"ו או דהנה לן להתחיל הח' ימים מליל כ"ו לכן ע"כ צ"ל להרמב"ם כמש"ל.

אמנם באמת עיקר קושית הפר"ח משני תירוצים האחרונים דהב"י דהא בליל ח' לא הי' גס לק"מ לפענ"ד דהא דנשאר הפך מלא כבתחילה בליל ז' אחר שנתנו השמן בנרות הלא הי' לצורך ליל ח' משא"כ ליל א' שפיר הקשה דלא הי' בו שום גס פלל ומ"מ להרמב"ם ז"ל מסתבר לי' דלא מקרי גס בליל ח' פיון שבעצומו של לילה זו לא הי' גס בפ"ע: גם י"ל דמ"ש הרמב"ם וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום כ"ה בחזק פסלו הי' ר"ל שכ"ה בכסלו הי' אחר גמר הנצחון והאיבוד או דר"ל בתחילת ליל כ"ה בכסלו ולולי דמסתפינא הייתי אומר דט"ס הוא ברמב"ם וצ"ל כ"ד בכסלו: ומה שתיגרץ הפר"ח דלכן לא עבדינו ספיקא דיומא משום דהוי מידי דרבנן לא אטרחוים רבנן לכאורה לא משמע כן במרדכי רפ"ק דמגילה סי' תשע"ה.

לענן מה שאין קורין המגילה בי"ד וט"ו משום ספיקא דיומא ודחק שם הרבה בזה ולא תירץ בפשיטות משום דהנה דרבנן אלא שיש לחלק בין מגילה דהוי דברי קבלה לנ"ח אמןם הפלפו כ' באמת גם שם הטעם כהפר"ח פאן וע' טורי אבן ר"ה (י"ח א') ד"ה בזמן כו'.

סליק חלק אורח חיים יורה דעה סימן א נשאלת ממורה א' וז"ל עובדא אינע בקהילה הסמוך לעירנו שהשו"ב דשם נתפס שעבר על ח' חכירת הבשר. ואכל בלא תשלומין להחזקר.

גם גנב מעות מהחכירה ופסקו לו העברה וקבלת ד"ח ואח"כ השיבוהו לאומנתו פי אחיו שלא הגיע להוראה מינהו בעלי משפחתו למו"ץ שלא ברצון טובי העיר ואחיו השו"ב אחר שהחזירוהו לאומנתו שחט עשרה בר אונזות ונבדקו שלשה מהם ושלחו אלי אחת מהם והטרפתי.

פי הי' רק מיעוט הקנה שחוט והנשט לא נשחט כלל: ובשנים האחרים יש עדים שפאחט נשחט רק מיעוט הקנה ובשני' הנשט לא נשחט כלל ובקנה הי' ספק אם נשחט רובו ושאלתי להשו"ב ע"ז ואמר לי פי בדק פולם והי' שחוט רוב הקנה ומאשר הבעה"ב הוא שונא לאחי עשתה זאת זוגתו באחרות להקניטני.

אף יש עדים שהן הן הב"א ששחט רק מאשר בעלי משפחתו הם אלמים נגבו שלא בפניו ושלחו להמורים ד"ק באריסאוו ופסלו את השו"ב עד שיעמוד בפני מורים מובהקים וגם הבשר שנשחט על ידו מעת קלקלתו הם בחזקת ספק טריפה.

ועכ"ז עמד אחיו המ"ץ ומשפחתם וצנה לו לשחוט ונסעתי אנכי לשם ואסרתי (א) דכיון שלא בדק בסימנים לאח"ש ה"ה נבלה לרוה"פ (ב') פיון שהוציא טריפה מתח"י אפי' רק פ"א מעבירין אותו אם יש עדים ע"ז כמ"ש הש"ך בסי' ב' וגם לד' הפר"ח בסי' א' וקי"ט דבפעם ראשון וב' אין מעבירין אותו: עכ"פ בעי' העברה על איזה זמן וקד"ח ואחרי שאנו דנין פעת על הבשר לא בעי' גביית העדות בפניו דוקא ע"כ.

ישיבני מעכ"ת בזה בהקדם. פי בני עירי נוסעים כל יום לשם ושואלים אותי אם מותרים לאכול שם: תשובה הנה מ"ש רומע"ל טעמו ונמוקו וז"ל הא' ודאי דלא בדק בסימנים לאח"ש וסבירא לי' לרוה"פ שהיא נבלה עכ"ל שלא בדקדוק כ' פן אגב שיטפן' דלא ידענא מאן נינהו מיעוט הפוסקים דלא סברי הכי חפשיתי ולא מצאתי מי שיפסוק כר"א פן אנטגנוס משום ר"א בר"י (חולין ט' א') דטריפה הנה ולא נבלה רק במרדכי ריש חולין וגם מאי נ"מ לענן פשרות השוחט בזה דא"נ טריפה הנה הרי הוציא טריפה מתח"י [כפי האמת לדינא כמשי"ת להלן בס"ד] ואולי פנונתו דלרוה"פ סבירא להו שהיא נבלה ודאי דאורייתא ולא דרבנן שהוא מחלוקת הרמב"ם והתוס' שם וגם בהרמב"ם גופי' פליגי האחרונים ז"ל בכוננתו אמןם עדיין לא ידענא מאי נ"מ בזה לענן הכשר השוחט וכמ"ש גם א"צ בנ"ד לאיסורא דעבר אתקנתא דרבנן דלא בדק בסימנים (לדעת התוס' ולדסברי הכי בדעת הרמב"ם) ואפ' להסוברים שהוא דאורייתא ג"כ לא הי' צריך להזכיר איסורא דלא בדק בסימנים אשר יש מקום לדון דאם שחט אחד בפנינו וראינו שלא בדק בסימנים לאח"ש.

וגם לא ראם בשעת שחיטה אם נשחטו פהוגן ואמר השוחט לנו ששחיטה פשירה והלה לו. וקודם זמן חשש התרחבות התפתה (המבואר באחרונים) בדקנו הסימנים ונמצאו שחוטין רבין וכ"ש פולן (עש"ך ואחרונים) הגם דודאי השוחט פשע במזיד שלא בדקן והלה לו ולא ידע אם נבדוק אנו עכ"ז יש מקום לומר דלא מקרי הוציא טריפה מתח"י כיון שנמצא שחוט יפה ולא עבר אלא אתקנתא דרבנן שיבדוק ויקא או יראה להדיא וכדמוכח מד' התוס' שם ד"ה ואסורה באכילה דאפי' להמתניתא דהיא גבלה הוא רק מדרבנן דהחמירו לה הלא בנ"ד פפי שכותב פבודו הרי פבודו ואחרים עמו ראו בעליל בשני אוננים שלא הי' רק מיעוט הקנה שחוט ואי דכ' פן אפי' לדבריו דהשוחט שאמר ששחט פולן פהוגן והמקולקליו בשחיטה אחרתא נינהו הלא לדבריו הא אמר בפירוש שגם בדקם תיכף אחר השחיטה פדין כמ"ש פבודו בעצמו בשמו זה פתבתי רק שפבודו לא הי' צריף לזה בנ"ד.

אבל באמת להלכה ברור לפענ"ד דגם אם בדקנום תיכף להליכת השוחט מלפנינו ונמצא שחוט פהוגן עכ"ז מקרי הוציא טריפה מתח"י אפי' לפמ"ש התוס' דהוי רק חומרא דרבנן הגם דבנ"ד א"צ לזה פנ"ל אף הואיל ואתא לידן הך דינא נבארהו קצת פפי ענ"ד הקלושה בא"י למדני חקיה: (א) הנה לכאורה דמאי הך לדין טבח דלא סר ספינו קמי' חכם לדינא דהש"ס (שם י"ח א') בימיהם דגם בנמצאת יפה עכ"פ משמתי' לי' לכו"ע וא"כ יהא תליא הך בפלוגתא דרש"י ונהר"ן ו"ל עם הרמב"ם ו"ל התם בטעמא דמלתא דלרש"י ונהר"ן ו"ל דס"ל התם טעם השמטא משום פבוד החכם לחוד א"כ הךא לכאז' גם לא משמתינו לי' ולהרמב"ם שכ' בפ"א מה"ש הכ"ו הטעם לפי שישמנה על עצמו פעם אחרת ותהי' פגומה וישחוט בה א"כ ה"נ אפי' אם אמר השוחט פרי לי ונהרגשתי בדך שחיטתי ששחטתי רובם ובדקנו ונמצא בדבריו אפ"ה נדאי דמשמתי' לי' מזה הטעם עצמו פדהתם שפא יסמנה פעם אחרת על הרגשותו והשערותו לבד ולא יבדקם ובאמת לא ישחוט רוב: והגם שלכאורה דעת הרמב"ם בזה תמוהין דשבק טעמא דר' יוחנן דבש"ס וכ' טעם אחר מדעתו וכבר עמדו בזה הש"ף בסי' י"ח סקכ"ח וע' לח"מ שם וכו"פ מ"ש בזה שינויי דחיקי ורחיקי בכוננתו והנלפענ"ד פשוט פירור פנונתו ואדרבה אמינא שפירושו הוא המחנור לפי פשטי' דהש"ס.

דאי פפירושם דכל עיקרא דמלתא משום פבוד החכם לחוד נגעו בה לפי"ז גם טבח חכם אם יש בעיר חכם גדול מפנו נדאי דחייב להראות לו ספינו וא"כ אמאי נקיט הש"ס סתמא פדי בקור טבח חכם וערש"י שם שפי' באמת ואין מופלא בעיר מפנוולשיתו אזיל אבל להרמב"ם הי' נראה זה דחוק לפר פן.

דהש"ס סתמא נקיט. וא"כ אפתי קשה דנתת דבריה לשיעורין וגם הי' נראה לו דוחק שחייב שמטא רק על שב ואל תעשה אע"ג דלא זלזלו בדברים ולא עביד לי' מידי (ע' לח"מ שם) [הגם דאשפחן לכאורה כה"ג גבי סבי דנזונאי בפ"ק דקדושין (כ"ה א) דעת לנבון נקל החילוק שפיניהם] ונה נדאי דלא דמי למ"ש מהרי"ק בש"רש א' שהביא הב"י פיו"ד ססי' של"ד ובהגהת הש"ע שם סמ"ה דהתם בביוהו בדברים אלא שמתרץ עצמו שלא היתה פנונתו לבזותו אלא לד"א ע"ז הביא ראי' מעובדא דנדורים (נ' ב) זוטא ורב פריסי' וכו' שאם יש אומדנות המוכחות שפיון לבזות חייב נידוי וביותר קשה באמת

לפענ"ד לדעת רש"י ונהר"ן שרְבָא ב"ח שם דשמת' ועבר' ונאכריז אבישרי דההוא טבָחא ולא בְדַק ספיני' פְּלָל אולי תמָצא יָפָה.

ע"כ משום דס"ל דגם בנמצאת יפה דינא הכי וערש"י שם ואי משום פְּבוּד הַחֲכָם לְחוּד לְכָל הַיּוֹתֵר תִּסְגִּי בְּשִׁמְתָא לְחוּד בְּנִמְצָאת יָפָה. וְדוּחַק לֹאמַר דְּבִאֲמַת פְּלִיג רְבָא ב"ח אר' יוֹחֲנָן וס"ל הַטַּעַם מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ לְכֹן מִפְּלֵ הַלִּין טַעְמֵי הִי' נ"ל לְהַרְמַב"ם דְּנוֹדָא דְעֵיקְרָא דְמִלְתָא הוּא מִשּׁוּם דְּלֹא הִימְנוּהוּ רַבְּנָן לְסַתְּמָם טַבְּחִים עַל בְּדִיקַת הַסְּפִין דְּהָא דְרוּב מְצוּיִים א"ש מְנוּחִין וּמוֹחֲזָקִין הֵן הוּא רַק בְּעַנְיָן דִּינִי שְׁחִיטָה וְאִימּוֹן יָדִים שְׁלֵא יִתְעַלֵּף אָבָל לְעַנְיָן בְּדִיקַת הַסְּפִין שְׁצָרִיף זְהִירוֹת יִתְיָרָה וְיָשׁוּב הַדְּעַת וי"ש לֹא הִימְנוּהוּ רַבְּנָן וְלֹא אָמְרִי' בְּזֵה ע"א נְאֻמָּן בְּאִיסוּרִין [אִם לֹא שְׂאוּכַל בְּעַצְמוֹ דְּאִז אָמְרִי' דְּאִינוּ חֲשׁוּד לְאָכּוּל גְּבֻלָּה ע' בַּהֲג"א פ"ק דְּחֻלִּין בְּסִי' י"ד בַּד"ה וְכ"כ בַּא"ז] וְכַעֲיִן שְׁאָמְרוּ בְּבְרִי' בַּפ' הַתְּכַלֵּת (מ"ב סוּף ע"ב) בְּתַכְלֵת וּתְפִילִין דְּאִין נִיקְחִין אֲלֵא מִן הַמְּנוּחָה עֲרֵש"י וְתוֹס' שֵׁם וְרֵא"ש שֵׁם וּבְתוֹס' פ"ג דַּע"ג וְכֹן קִרְבֵי דְגִים (ע"ג מ' א') שְׁהַטַּעַם מִשּׁוּם דְּבָהוּ בְּעֵי זְהִירוֹת אוּ בְּקִיאוֹת יִתְיָרָתָא וְכֹן בְּמַכִּילֵתִין ר"פ ג"ה דְּלֵר"מ אִין הַטַּבְּחִים נְאֻמְנִים עַל ג"ה מִשּׁוּם דִּס"ל דְּבְעֵי חֲטִיטָה וְאִיכָא טַרְחָא יִתְיָרָתָא [וְלֵל"ק דְּהָתָם (צ"ג ב') א"ש בְּפִשְׁיטוֹת וְגַם לְאִיכָא דְּמִתְגִּי דְּהָתָם י"ל ג"כ דְּחֲטִיטָה דְּגִיד לֹא הָוִי טִירְחוּתָא כ"כ ע"ש] וְא"כ ה"ה וְכ"ש בְּעַנְיָן בְּדִיקַת הַסְּפִין דְּבְעֵי זְהִירוֹת וּבְקִיאוֹת יִתְיָרָתָא טְפִי וְגַם אֵית בִּי טוֹרַח לֹא הִימְנוּהוּ רַבְּנָן לְסַתְּמָם טַבְּחִים אֲלֵא דְּמִשּׁוּם הָא לְחוּד הֵנָּה סְגִי שְׁיָרָאָה סְפִינוּ לְאָדָם כְּשֵׁר הַבְּקִי בְּהַרְגֵּשֶׁת הַסְּפִין וְזִהִיר וְזָרִיז בְּמַצּוֹת אָמְנָם כִּינּוּן דְּהַצְרִיכוּהוּ לְהִרְאוֹת סְפִינוּ לְאַחַר דְּנוֹקָא מִשּׁוּם חֲלֻקַת כְּבוֹד לְחֲכָם אֲצָרְכוּהוּ רַבְּנָן שְׁיָרָאָהוּ לְחֲכָם דְּנוֹקָא וְלֹא לְסַתְּמָם אָדָם כְּשֵׁר וי"ש וז"ש ר' יוֹחֲנָן לֹא אָמְרוּ לְהִרְאוֹת סְפִין לְחֲכָם דְּנוֹקָא וְלֹא לְסַתְּמָם אָדָם כְּשֵׁר אֲלֵא מִפְּנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֲכָם וְלְכֹן אִי לֹא סָר סְפִינֵי' ק"ח וְסָמָךְ עַל עַצְמוֹ לְבַד מְשַׁמְתִּינּוּ לִי אִפִּי' נִמְצָאת יָפָה מִשּׁוּם שְׁמָא יְסָמוּךְ עַל עַצְמוֹ פַּעַם אַחֲרַת וְתִהְיֵי פְּגוּמָה כִּי לֹא הִימְנוּהוּ רַבְּנָן ע"ז וְרְבָא ב"ח סְבִירָא לִי דְּהָוִי כְּחֲשׁוּד לְאוֹתוֹ דְּבָר כִּינּוּן דְּלֹא הִימְנוּהוּ וְעָבַר וּבְדַק לְעַצְמוֹ וּבְכַרְט דְּאֵית בִּי טוֹרַח רַב חֲזִינִישִׁי' לָה טְפִי שְׁלֵא יִטְרִיחַ עַצְמוֹ גַּם מִפְּאָן וְלִהְבָּא לְכֹן אַחְמוּר בְּה טְפִי וְלְכֹן אִם הַטַּבְּחָא בְּעַצְמוֹ חֲכָם שְׁבָקִי הַטִּיב בְּבְדִיקַת הַסְּפִין וְזִהִיר טוֹבָא בְּמַצּוֹת לֹא צָרִיף פְּלָל לְהִרְאוֹת סְפִינֵי' גַּם אִפִּי' לְמִןפְּלָא מְמַנּוּ כִּינּוּן דְּלֹא שְׁיָרָאָה בִּי עֵיקַר הַטַּעַם דְּחֻסְרוֹן נְאֻמְנוֹת הַנְּזָל וְלְכֹן אָמַר סַתְּמָם כְּדִי בִּיקוּר טַבְּחָא חֲכָם וְיָצָא לְנוּ מִזֵּה ג"כ דְּמִנְהַגְנוּ עֲתָה שְׂאִין מְרֵאִין סְפִין לְחֲכָם דְּלְכָאוּרָה לְטַעַם הַרְמַב"ם קָשָׁה טוֹבָא דְּהָא לֹא שְׁיָרָאָה לְפִי"ז לֹא טַעַם מְחִילַת כְּבוֹד שְׁכ' הָרֵא"ש וְלֹא טַעַם לְפִי שְׂאִין בְּזִמְנֵינוּ ת"ח שְׁכ' הָאֲגוּדָה (ע"ש"ד שֵׁם וְע' כו"פ שְׁדַחַק בְּזֵה) אָבָל לְפַמ"ש בְּס"ד אֲדַרְבָּה לְטַעַם הַרְמַב"ם א"ש טְפִי דְּלְרֵש"י וְהַר"ן הוּא רַק מְסַבְּרַת עַצְמָנוּ דְּמִשּׁוּם דְּמִמְנִין אֲנָשִׁים זְרִיזִים וְכו' וְלְכֹן מְחִלוּ לְהֵן הַחֲכָמִים כְּבוֹדָם אָבָל לְדַעַת הַרְמַב"ם לְפַמ"ש בְּכּוֹנְנָתוֹ הִנֵּה מְנַהֲגָנוּ הוּא ג"כ דִּין מְפֹרֵשׁ לְהַדְיָא בְּש"ס מְמ"ש כְּדִי בִּיקוּר טַבְּחָא חֲכָם וְכַמְש"ל וְחֲכָם שְׁאָמְרוּ כָּאֵן וְדָאִי ל"ד אֲלֵא ר"ל זְהִיר וְזָרִיז טוֹבָא וּמִשּׁוּם דְּסַתְּמָם חֲכָם הוּא זְהִיר וְזָרִיז בְּמַצּוֹת נְקִיט חֲכָם: וְלְכָאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת לְפִי מ"ש בְּכּוֹנְנָת ד' הַרְמַב"ם ז"ל מְהָא דְּאָמְרִינּוּ בַּפ' הַדֵּר (ס"ג א') צוֹרְבָא מְרַבְּנָן חֲזִי לְנַפְשֵׁי' דְּנוֹקָא אָבָל לְצוֹרְף אַחֲרִים אֲסוּר כַּמ"ש רְבִינָא שֵׁם אָנָּא מְזַבְּנָן זְבִין ע"ש י"ל דְּהָתָם מִשּׁוּ' כְּבוֹד רַבּוּ נִגְעוּ בָּהּ וּמֵאִי מְהִי ע"ז נְאֻמְנוֹתוֹ כִּינּוּן דְּהָוִי אֲפָקִירוֹ נִגְד כְּבוֹד רַבּוּ לְיִטְוֹל כְּבוֹד לְעַצְמוֹ כְּמוֹ בְּהוֹרָאָה דְּהָא ג"כ י"ל נְאֻמְנוֹת וְעַכ"ז אֲסוּר לּוֹ לְהוֹרוֹת אֲלֵא שְׁבַהוֹרָאָה אַחְמוּרוּ טְפִי

דאָפּי' לנפּש'י אָסור גַם נ"ל עוד לומר דְהַרְמַב"ם מְפָרֵשׁ מ"ש צו"מ חזי לנפּש'י לא כפי' רש"י שם שְהוּא גַם שׁוֹחֵט לַעֲצָמוֹ אֲלֵא מְפָרֵשׁ דְלַנְפִּשׁי הֵינּוּ בְהֵמָה שְׁלֵא לְצַנְרָה אֲכִילַת עֲצָמוֹ אֲבָל אַחַר שׁוֹחֵט וְכֵן נִרְאֶה מְעַבְדָּא דְרַבִּינָא דְמֵינְיָתִי הֵתָם דְמִשְׁמַע וְדַאי דְהַאֲשִׁיזְנִיכְנָא הִי' הַשׁוֹחֵט וְהַרְאָה סְפִינוּ לְרַבִּינָא וְהִי' סְבוּר הָאֲנִשְׁפִּיזְנִיכְנָא דְהָא דְאָמַר רַבָּא צו"מ חזי לנפּש'י ר"ל רק לְצַנְרָה אֲכִילַת עֲצָמוֹ וְאַפִּי' בְּבִהַמַּת חֲבִירוֹ.

וְהוֹדִיעוּ רַבִּינָא דְדוֹקָא בְּבִהַמַּת עֲצָמוֹ דְהַצו"מ אָמְרָה רַבָּא אֲבָל כְּשֶׁהַצו"מ עֲצָמוֹ הוּא הַשׁוֹחֵט בְּאַמַּת שֶׁא"צ לְהַרְאוֹת הַסְפִּין גַם אִפִּי' לְרַבּוֹ לְדַעַת הַרְמַב"ם לִפְמ"ש בַּס"ד אִפִּי' אִם הוּא שׁוֹחֵט לְצַנְרָה אַחֲרֵים [וְרַבִּינָא מְסַתְמָא לֹא הִי' מְפִיר הַטֵּיב אֶת הָאֲנִשְׁפִּיזְנִיכְנָא אִם הוּא אָדָם כְּשֶׁר פְּרָאוּי וְלִכְּנֵן א"ל אֲמַטְיָי' לְרַבָּא] וְעוֹבְדָא דַר"א מְהַגְרוּנִיָּא וְר"א ב"ת דְאִיקְלַעוּ לְכִי רַב אַחָא בְרִי' דַר"א דְמֵינְיָתִי תוּ הֵתָם דַּא' ר"א לַר"א ב"ת וְר"א בְרִי' דַר"א הִכִּי א' רַב צו"מ חזי לנפּש'י וְלְכַאוּרָה לְפִי מ"ש בַּד' הַרְמַב"ם הֲלֹא ר"א בְרִי' דַר"א אִפִּי' אִי לֹא לְנַפְשׁי' לֹא הִי' צָרִיף לְהַרְאוֹת סְפִינוּ כְּלָל מְעִיקָר הַדִּין י"ל דַר"א בְרִי' דַר"א לֹא הוּא עֲצָמוֹ הִי' הַשׁוֹחֵט אֲלֵא אַחַר הִי' הַשׁוֹחֵט וְרַש"י שְׁפִי' אֵהָא דְצו"מ חזי לנפּש'י לְשׁוֹחֵט בּוֹ הוּא עֲצָמוֹ בְּהֵמָה שְׁלוֹ לְשִׁיטְתוֹ אֲזִיל בְּפִירוּשׁוֹ הַנ"ל עַל מ"ש ר"י אֲלֵא מְפִנִי כְבוֹדוֹ שְׁל חֲכָם דְמִשׁוּם כְּבוֹד הַחֲכָם לְחִיד הוּא דְנִגְעוּ בָּהּ וְלִפִּי זֶה וְדַאי דְגַם אִם הַצו"מ בְּעֲצָמוֹ שׁוֹחֵט אִם שׁוֹחֵט שְׁלֵא לְצַנְרָה אֲכִילַת עֲצָמוֹ אוֹ שְׁלֵא בְּבִהַמַּת עֲצָמוֹ וְקוֹנָה הַבְּשָׂר בְּדָמִים מְחַוְיָיב הוּא לְהַרְאוֹת סְפִינוּ לְרַבּוֹ אוֹ לְגָדוֹל מְמַנּוֹ וְכַפִּי' רַש"י גּוֹפּוֹ אֵהָא דְכַדִּי בִּיקוּר טַבַּח חֲכָם שְׁכ' וְאִין מְנֻפְלָא בְּעִיר מְמַנּוֹ וְכַמִּש"ל אָף מַה שְׁהַשְׁמִיט הַרְמַב"ם ז"ל וְלֹא כ' הָף דִּינָא דְצו"מ חזי לנפּש'י וְגַם מ"ש שָׁם בְּסוּגִיָּא דְהִיכָא דְאַתְחִילוּ בְּכַבוֹדוֹ דְהַרְבּ אוֹ דְמֻנְפְּלָג בְּחֻקָּהּ וְזַקְנָה גַם צו"מ אָסוּר לְמִיחְזִי אִפִּי' לְנַפְשׁי' ג"כ הַשְׁמִיטוֹ הַרְמַב"ם כֹּל זֶה טַעְמָא בְּעִי וְהַב"י בִּינ"ד סִי' רַמ"ב כ' הַטַּעַם שְׁהַשְׁמִיטוֹ זֶה הַרִי"ף וְהַרְמַב"ם מִשׁוּם דְהַאֲדִינָא לֹא נִהְגוּ לְהַרְאוֹת סְפִין לְחֲכָם שְׁחֻקָּמִים מְחִלוּ עַל כְּבוֹדָם בְּזֶה עַכ"ל הִנֵּה זֶה הַטַּעַם הוּא מְסַפִּיק קֶצֶת עַל הַרִי"ף לְבַד אֲבָל לֹא עַל הַרְמַב"ם דְלִפִּי טַעְמֹ הָא וְדַאי דְלֹא מְהַנִּי וְגַם לֹא שְׁנִיף כְּלָל מְחִילַת הַחֲכָם וְלִפִּי מַה שְׁכַתְבְּנוּפָאן בְּתִירוּצָנוּ הַרְאִשׁוֹן דַּל"ק לְפִירוּשְׁנוּ בְּכּוֹנוֹת הַרְמַב"ם מְמ"ש צו"מ חזי לנפּש'י דְוָקָא דְהֵתָם מִשׁוּם כְּבוֹד רַבּוֹ אֲתִינּוּ עֲלֵהּ וְדַאי צ"ע לְמַה הַשְׁמִיט הַרְמַב"ם הָף דִּינָא וְהָף דְאַתְחִילוּ בְּכַבוֹדוֹ וְדַאיפְּלַג וְהִי"ל לְכַתְבָּם בְּפ"ה מַה' ת"ת שְׁכ' שָׁם כֹּל דִּינֵי כְּבוֹד וּמוֹרָא רַבּוֹ וְגַם לְתִירוּצָנוּ הַשְּׁנִי הַנ"ל הֵגַם דְלִפִּי זֶה מְתִינְשֵׁב לְכַאוּרָה טַעַם לְהַשְׁמִטְתוֹ דִּינִים אֵלוֹ מִשׁוּם דְהַאֲדִינָא כְּבָר הִנְקַבַּע וְהוֹנְהֵג שְׁמִמְנִים אֲנָשִׁים כְּשִׁירִים וְזִהִירִים בְּמִצּוֹת וְהֵם פְּטוּרִים גַם מְעִיקָר הַדִּין מְלַהֲרָאוֹת סְפִינָם לְחֲכָם וְכַמ"ש עַכ"ז אִין דַּעַתִּי נוֹחָה בְּזֶה לומר שְׁמִטְעַם זֶה הַשְׁמִיטְעַם דְמוֹדַעַת דְרַכּוֹ ז"ל שְׁמַבִּיא כֹּל הַדִּינִים שְׁהוֹזְכְּרוּ בְּפִירוּשׁ בְּתַלְמוּד וְתוֹסְפְתוֹת אִפִּי' אִם בְּטַל הַטַּעַם שְׁהוֹזְכְּרוּ בְּפִירוּשׁ בְּתַלְמוּד מְחַמַּת שְׁכַבְרֵה הַנְּהַגָּה בְּאִוְפֵן אַחַר אָמְנָם הָא מַעֲתָה מְמִילָא לֹא קִשָּׁה עַל פִּירוּשֵׁי הַנ"ל בְּכּוֹנוֹת הַרְמַב"ם ז"ל בְּמַה שְׁכַתְבֵּי שְׁמָא יְסַמּוּף עַל עֲצָמוֹ פַּעַם אַחֲרֵת וְכו' מַהָף דְצו"מ חזי לנפּש'י דְוָקָא דַאיף שְׁיִהְיֵ' טַעְמֹ שְׁל הַרְמַב"ם בְּהַשְׁמִטְתוֹ דִּינִים אֵלוֹ הָא חֲזִינוּ עַכ"פ מְדַהֲשְׁמִיטְעַם ע"כ דְלֹא סְבַר לוֹן וְדַחָאָם מְהַלְכָה: אָמְנָם לְכַאוּרָה עוֹמֵד לְגַנְדִי סוּגִיָּא מְפִנְרִשֶׁת בְּמַכִּילֵתִין (י' ב') דְפָרִיף עַמ"ש שָׁם רַב כְּהֵנָא מְצָרִיף בְּדִיקוּתָא בֵּין כֹּל חֲדָא וְחֲדָא א"ה תַּבְעִי נְמִי בְּדִיקַת חֲכָם וּמִשְׁנֵי עֲלֵהּ עַד א' נְאָמֵן בְּאִיסוּרִין וּפְרִיף א"ה מְעִיקָרָא נְמִי לֹא וּמִשְׁנֵי הָא אַר"י לֹא אָמְרוּ לְהַרְאוֹת כו' אֲלֵא מְפִנִי כְבוֹדוֹ שְׁל חֲכָם

מִהַי וְלֹא שִׁינָה בְּזֶה מְחִילַת הַחֶכֶם וְכֵן אִם אֵין מִי שִׁיבְדוּק לֹו סִפִּינוּ אֲסוּר לְסַמְּךָ עַל
בְּדִיקַת הַמוּמָר אֶת הַסִּפִּין וְאֲסוּר אִפִּי דִיעֵבֵד אִם שְׁחַט ע"י בְּדִיקַתוֹ וְנֶאֱבַד הַסִּפִּין אוֹ
שִׁשְׁיָבֵר בּוֹ עֲצָמוֹת אַחַר הַשְּׁחִיטָה וְנִמְצָא פָּגוּם וְהָיָה סֶפֶק גְּבִלָה אֲבָל לֹד' הֶרְמֵב"ם לִפְמ"ש
בְּכַוֵּנוֹתוֹ לְכֹאוֹ קִשָּׁה הֵךְ אֲבָל בְּאֵמַת לִק"מ דְּגַם לְדַעַת הֶרְמֵב"ם ע"כ דְּבִסְתָם יִשְׂרָאֵל
שִׁשְׁחַט ע"י בְּדִיקַתוֹ אֶת הַסִּפִּין וְנֶאֱבַד הַסִּפִּין אוֹ שִׁיבְר בּוֹ עֲצָמוֹת וְנִמְצָא פָּגוּם שְׁחִיטָתוֹ
כְּשִׁיבְרָה דִיעֵבֵד כְּדַמוּכַח מֵהֵיָא דְאֲבָדוּ לֹו גְדִיָּיו וְכוּ' בְּבֵית מִנְתֵר וּפְסֵק כֵּן הֶרְמֵב"ם בִּפ"ד
מֵה"ש ה"ח וּמ"ש ה"ש"ס בְּמַכִּילֵתִין (י"ח א') וּל"פ כָּאֵן בְּנִמְצָאֵת סִפִּינוּ יָפָה ע"כ דְּלֹאוּ
דוֹקָא אֲלֵא ה"ה בְּנֶאֱבַד הַסִּפִּין וּא"א לְבִדּוּקוֹ כְּדַמוּכַח לְהִדְיָא מִדִּין דְאֲבָדוּ לֹו גְדִיָּיו וְלֹא
אֲתִי אֲלֵא לְאִפּוּקִי כְּשִׁנְבֵדֵק וְלֹא נִמְצָא יָפָה כְּדֹא' כָּאֵן בְּלֹא נִמְצָאֵת וְכוּ' [וּמִמִּילָא דְשָׁרִי גַם
לִיתָן לֹו לְכַתְחִילָה לְשַׁחוּט ע"י בְּדִיקַת עֲצָמוֹ עַל סֶמֶךְ שִׁיבְדוּק הַחֶכֶם אֶת סִפִּינוּ לְאַחַר
שְׁחִיטָה] אֲבָל מוּמָר שִׁשְׁחַט בְּלֹא בְּדִיקַת חֶכֶם אוֹ יִשְׂרָאֵל כְּשֵׁר אֶת הַסִּפִּין קוֹדֵם שְׁחִיטָה
וְנֶאֱבַד הַסִּפִּין אוֹ שִׁיבְר בּוֹ עֲצָמוֹת וְנִמְצָא פָּגוּם הֵרִי שְׁחִיטָתוֹ סֶפֶק גְּבִלָה [וּמִמִּילָא דְאֲסוּר
לִיתָן לֹו לְכַתְחִילָה לְשַׁחוּט בְּבְדִיקַת עֲצָמוֹ אֶת הַסִּפִּין עַל סֶמֶךְ שִׁיבְדוּק חֶכֶם אוֹ יִשְׂרָאֵל
כְּשֵׁר סִפִּינוּ אַחַר הַשְּׁחִיטָה דְדִלְקָא מִשְׁתְּלִי וְלֹא בְּדִיק לִי וְקֶאֱכִיל אִיִּסוּרָא]: אֲמַנְם אִפְתִּי
קִשָּׁה טוֹבָא דְהָא אִפִּי מִי שְׁהוּא פְּסוּל לְעֵדוּת בְּעֵבִירָה שֶׁל תוֹרָה [וּכְפִי שִׁפְיָרְשׁוּ דְבְּרִי
הַב"י וְהֶרְמ"א וְהֶאֱחָרוּנִים ז"ל דְהֵיָנוּ כְּשִׁעֵבֵר עֲלֵי' רַק פ"א אוֹ ב"פ] רַק שְׂאִינוּ מוּמָר
לְהַעֲבִירָה [דְהֵיָנוּ כְּשִׁעֵבֵר עֲלֵי' ג"פ לְפִירוּשָׁם] כ' הֶרְמֵב"ם גּוֹפִי' שֶׁם בַּה' ט"ו שְׁמִנְתֵר לֹו
לְשַׁחוּט בִּינוּ לְבִין עֲצָמוֹ אִם הִי מִן־מִחָה וְכ'הַב"י בְּסִי' ב' דַּר"ל דְאֵין צְרִיךְ שִׁיבְדוּק לֹו אַחַר
סִפִּינוּ כְּלָל [וּא"כ כ"ש דְּבִסְתָם יִשְׂרָאֵל לֹא מִצְרִיךְ הֶרְמֵב"ם שִׁיבְדוּק לֹו אַחַר כְּלָל הַסִּפִּין
תְּחִילָה] וּלְפִמִּש"ל בְּכַוֵּנוֹת ד' הֶרְמֵב"ם ז"ל בְּהֵךְ דַּר"י דְלֹא אָמְרוּ לְהִרְאוֹת סִפִּין לְחֶכֶם כּוּ'
דְלֹאוּ מִשׁוּם כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֶכֶם נִגְעוּ בָּהּ אֲלֵא גַם בְּנֶאֱמָנוֹת הַשׁוֹחֵט בְּהַכְּשֵׁר הַשְּׁחִיטָה עֲצָמָה
קִשְׁיָא טוֹבָא וְכִי עֲדִיף הַפְּסוּל לְעֵדוּת מִסְתָּם יִשְׂרָאֵל דְאֲסוּר לְשַׁחוּט בְּלִי שִׁיבְדוּק לֹו יִשְׂרָאֵל
כְּשֵׁר וִירָא שְׁמִים עַכ"פ סִפִּינוּ תְּחִילָה אֲבָל אִי נִימָא דְמִפְנֵי כְּבוֹדוֹ שֶׁל חֶכֶם לְחוּד אֲתִינָן
עֲלֵה א"ש דְמִיָּרִי בְּמַחֵל עַל כְּבוֹדוֹ אוֹ דְלִיכָא חֶכֶם אָךְ כְּבָר הָעִיר הָרַב בְּעַל תוֹרָה אוֹר
וְדָרְךָ חַיִּים בְּסִי' ב' עַל דְּבָרֵי הַב"י בְּבֵיתוֹ וּבְכ"מ שִׁפְיָרְשׁוּ דְהֶרְמֵב"ם מְחַלֵּק בֵּין עֵבֵר עֲלֵי'
רַק פְּעַם א' אוֹ ב"פ לְעֵבֵר ג' פְּעַמִּים וְנִמְשָׁכוּ אַחַר פִּירוּשׁוֹ זֶה הֶאֱחָרוּנִים ז"ל כְּאֵלוֹ הוּא
מְפֹרָשׁ בַּד' הֶרְמֵב"ם וְהֶרְבֵּה הָרַב הַנֶּז"ל לְהַשִּׁיב זֶה מִכַּח כְּפָה קוֹשְׁיוֹת וְגַמְגוּמִים שִׁישׁ ע"ז
וּלְפִי פִירוּשָׁנוּ בְּס"ד בַּד' הֶרְמֵב"ם בְּדִין הַחַיּוּב לְהִרְאוֹת הַסִּפִּין לְחֶכֶם עוֹד יְקִשָּׁה שַׁד'
הֶרְמֵב"ם יִסְתְּרוּ ד' עֲצָמוֹ וְכַמִּש"ל גַם יְקִשָּׁה לְפִי פִירוּשָׁם דְהָא הֶרְמֵב"ם גּוֹפִי' סִפ"ו מֵה"ש
פְּסֵק בְּשׁוֹחֵט בְּשִׁבְתָּ וּבִיּוֹה"כ כְּפֹאֻקִימָתָא דְרַב שֶׁם (י"ד) דְבִשׁוּגְג מִיָּרִי וּר' יְהוּדָה הִיא הָא
בְּמִזִּיד שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה וְסִתְמָא תְּנִי בְּמִתְנִי דְמִשְׁמַע דְאִפִּי בִּפ"א וְהֶרְמֵב"ם פִּי' כֵּן וְהִסְבִּיר
דְּבָרָיו בְּפִי הַמְּשַׁנָּה שֶׁם וְז"ל וְאָמַר הַשׁוֹחֵט בְּשִׁבְתָּ אִם הִי שׁוּגְג וּלְפִיכָךְ שְׁחִיטָתוֹ כְּשֵׁרָה
וְשִׁמָּא תֹאמַר וְלָמָּה לֹא תִהְיֶה שְׁחִיטָת מִזִּיד בְּשִׁבְתָּ הוּאִיל וְאִינוּ מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ וְאִין
שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה אֲלֵא אַחַר גְּמַר שְׁחִיטָה וְאִם שְׁחַט אַח"כ שְׁחִיטָה שְׁנִי' הִיא שְׁתֵּהִיָה אֲסוּרָה
דַּע שְׁמִשְׁתַּחֲוִיל לְעֵשׂוֹת חֲבוּרָה בְּצוֹנָאָר הַבְּהֵמָה הוּא מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ קוֹדֵם שִׁשְׁחִיטָה שׁוּם דְּבָר
מִן הַנּוֹשֵׁט וְהַגְּרָתָּ וְאִם תִּרְצֶה לְבָאָר יוֹתֵר מִזֶּה תֹאמַר בְּשִׁעַת שִׁשְׁחִיטָה קִצַּת הַסִּמְנִים
קוֹדֵם שִׁיגְמוֹר הַשְּׁחִיטָה הוּא מְחַלְלֵי שִׁבְתָּ וּבְשִׁעַת שִׁיגְמוֹר הַשְּׁחִיטָה הוּא פְּסוּל הֵרִי לְהִדְיָא
גְדוּלָה מִזוֹ ס"ל לְהֶרְמֵב"ם דְאִפִּי' בְּאוֹתָהּ שְׁחִיטָה עֲצָמָה שִׁעֵבֵר בָּהּ עֲבִירָה בְּמִזִּיד שְׁחִיטָתוֹ

זו עצמה פסולה דלא פהתוס' שם (י"ד א') ע"ש אכל האמת הברור כמו שפי' הרב הנ"ל שם ותוכן דבריו דפסול לעדות היינו מומר לתיאבון ולא כ' הרמב"ם רק דמותר לו לשחוט בינו לבין עצמו.

ר"ל בלא עומד ע"ג ולא פוקי מאלו הצדוקים כו' ומומר לעבודת פוכבים ולחלל שבתות בפרהסיא שכ' שם אח"ז אבל נדאי דצריף שיבדוק לו אחר דנקא את ספינו ע"ש שהסביר דבריו ודבריו נכונים בזה ומעתה קמה וגם נצבחה פירושונו הנ"ל בד' הרמב"ם ו"ל בכה דלהראות הספין לחכם בלא שום קוש' וגמגום פלל ואדרבה פירוש זה מוכרע ומוכרח בראיות ברורות בס"ד: ובהכי מתיישב נמי טפי גם מה שהצריף הרמב"ם שיבדוק אחר את הספין גם במומר לאחת משאר עבירות ומדסתם דבריו משמע ודאי דאפי' במומר לעבירה דלא חמיר לאינשי פאיסור גבלות ונהרי הלכה פסוקה במתני' ובגמ' בפ"ד דבכורות (ל' א') דהתשוד לדבר הקל אינו חשוד לדבר החמור לבני אדם ופסק פון הרמב"ם גופי' בפ"ח מה' שמיטה ויובל ולפמ"ש ניקחא בפשיטות משום דבדיקת הספין אית בי' טורח רב וזהירות יתירה וישוב דעת מאד משו"ה בעינו שיהא מוחזק לנאמן ואדם פשר כמ"ש ר"ח פנ"ל ונלמד במכ"ש מקניית תכלת ותפילין וקרבי דגים דאין ניקחין אלא מן המומחה וכן במכ"ש דניקור גיד הנשה דאין סתם טפחים נאמנים עליו כמש"ל וכמו שהוכחתי שם גם מסוגיא דמכילתין וזהו ברור בס"ד: והואיל ואתא לידן הו' סוגיא דמכילתין (יח א) בטבח דלא סר ספיני קמי' חכם אימא בי' מלתא דהנהה הרא"ש ו"ל שם בסי' כ"ד תמה על הרי"ף שלא הביא הו' דרבינא דהוא בתרא והב"י ו"ל בסי' י"ח כ' ע"ז ונ"ל שהרי"ף מפרש כבעל העיטור דרבינא ס"ל דבנמצאת יפה פליגי דהיא דלא נמצאת יפה לא אמר רבא דמכריזין דטרופה הוא דהא אפי' לעובד פוכבים לא מיזדבין וכו' וכינן דהפסד ממון דטבח הוא פסק להקל כל"ק עכ"ל ופליאה דעת ממני דבריו ו"ל בזה אמת דבלא נמצאת ספינו יפה לא נ"מ רק לענין הפסד ממון לחוד לענין מכירה לעובד פוכבים אף בנמצאת ספינו יפה הרי נ"מ גם לענין או"ה אי בשרי' טריפה ואסור באכילה או לא והו"ל לפי"ז לפסוק דנמצאת יפה ולא נמצאת יפה חד דינא אית להו ואין לומר דא"כ יתא דלא פמאן דכה"ג אשפחן טובא בש"ס דפסקו מסברת עצמן בחד מלתא מספיקא בממונא להקל ובאיסורא להחמיר וה"נ פיון דהוא משום דמספקינן במלתא דרבא נזיל באיסורא לחומרא ובממונא לקולא ותו דהא רבא ב"ח ע"כ דבאמת הכי ס"ל כמ"ש בסמוך וגם עבד עובדא.

והמע"מ תירץ משום דל"ק סתמא דהש"ס אמרו וכה"ג אשפחן בפ"ק דשבת גבי דברים האסורים סמוך למנחה. ותירוצו יותר תמוה דאדרבה לפי דבריו הלא יסתרו ד' הרי"ף אהדדי דבסמוך למנחה פסק התם כראב"י נגד סתמא דהש"ס וכ"ש דהו"ל למפסק הכא פרינא דהוא בתרא טפי וגם מארי דתלמודא טפי מראב"י והנלענ"ד פשוט דס"ל להרי"ף דרבינא וגם פל אינף אמוראי דהתם פוליהו אליבא דרבא פליגי [וכ"נ להדיא ד' רש"י שם ד"ה ואפשרי' ע"ש] וא"כ הרי מר זוטרא ורב אשי דאכשרו התם הטבח משום דנמצאת ספינו יפה פליגי ארבינא וס"ל ג"כ כל"ק דהש"ס ורבינא ורב אשי הלכה כר"א וכ"ש הכא דגם מ"ז וסתמא דהש"ס ס"ל הכי ובפרט מעשה רב וגם רבא ב"ח נמי ע"כ הכי ס"ל מדרכ אכריז אבישרי' דטרופה הוא ולא בודק ספינו תחילה אולי לא תמצא יפה ויאסר למזבן גם לעובדי פוכבי' והרא"ש ס"ל דרבינ' לא לפרש מלתא דרבא אתי אלא

לאיפולוגי עלי בלא נמצאת ספינו יפה לחוד וא"כ ליפא דפליג עלי דרבינא ביהא רק רבא ב"ח (וסתמא דהש"ס רק מפרש מילתין דרבא) אבל ודאי דאין לתמוה משום זה אהרי"ף שפרש כמ"ש: עוד אחת אזכיר בזה דהרמב"ם כ' שם בנמצאת פגומה מעבירין אותו ומנדין אותו ומכריזין כו' וכן סתמו כל הפוסקים והנה על הפוסקים לא קשיא מנ"ל הא דדלמא סבר רבא דרק מעבירין ומכריזין דלטעמייהו דהשמעתא הוא מפני פבוד החכם לחוד א"כ כ"ש בנמצאת פגומה דלא יגרע פבוד החכם אבל לטעם הרמב"ם שם שפתבתי לעיל לכאורה מנ"ל הך נראיתי להלח"מ שם שכ' ע"ז ונ"ל וסובר רבינו שרבא שאמר מעבירין לי מוסיף ארב וכו' פלומר על הנדוי נוסף מעברי' לי עכ"ל ויש להפליא עליו שלא מצא מקור לזה רק מסברא בעלמא והלא הוא מפורש במקומו דרבא ב"ח שמתין ועברין ואכריז אבישרי' וכו' וע"כ דס"ל כמ"ל דנמצאת יפה ונמצאת פגומה חד דינא אית להו וע' רש"י שם וא"כ הרי עכ"פ בנמצאת פגומה לא אשפחןמאן דפליג עלי ולמה לנו לחלק השוין ולעשות מדנפשין פלוגתא חדשה ולומר דרבא ב"ח פליג ארבא ביה וכן בעובדא דפ' ז"ב (כ"ד א') גרסת הרי"ף והרא"ש שם שמתין ר"נ ועברין וכו' וכ"ה ע"כ גם גי' הרמב"ם.

מדמנה בפ"י מה' ת"ת הי"ד טבח שיצא טריפה מתחין בהכ"ד דברים שמנדין עליהם ומבואר בפוסקים ובת' הרשב"א ו"ל שנמצאת ספינו פגומה חד דינא אית לי בכל עם דין דטבח שהוציא טריפה מתח"י ומטעם זה לא עמדתי על דעת הב"י ובסי' י"ח) שהשמיט דין דנמצאת פגומה ונראה דס"ל דגם בנמצאת פגומה לא קנסיה לי אלא משום פבודו ש"ח רק דקנסין לי טפי מבנמצאת יפה וכן מוכח בבירור דעתו זאת ממש"ש טעם להטור שהשמיט תמיהת הרא"ש הנ"ל אהרי"ף דאפשר דכיון דבזה"ז אין נוהגין להראות ספין לחכם לא רצה להזכיר פירוש פירוש דין וכו' עכ"ל ולכן השמיטו בש"ע ג"כ פנ"ל ולא הבינותי בעניי מה שיניף נמצאת פגומה לכבוד החכם ומחילת פבודו גם דעת הרמ"א ו"ל לא זכיתי להבין דהוא ו"ל כ' גם דין דנמצאת פגומה וכשיטתי שפתב בד"מ שם בשם שחיתות ישנים בשם מהרא"ק על דין דנמצאת פגומה דאפי' האידינא דינא הכי הוא אף עדיין לא ידעתי מפני מה לא כ' רק דמנדין ומעבירין ולא כ' גם דמכריזין אבישרי': (ב) נחזור לענייננו דאי נדמה דין דלא בדיק בסימנים לאח"ש ובדקנום אנו ונמצאו שחוטים פהוגן לדין לא סר ספיני' קמי' חכם ונמצאת יפה? הא תליא לכאורה אי נשמתי' או לא בפלוגתייהו דרש"י והר"ן ו"ל עם הרמב"ם ו"ל בטעמי' ש"ד התם וכמש"ל אמנם באמת נראה דלא דמיין להדדי דאפי' לפרש"י והר"ן שם הקא גרע טפי דלא מבעי' אם לא בדקם והלף לו ולא אמר לנו פלום ובדקנום אח"כ ונמצאו שחוטים שפיר דמסתבר לפענ"ד דיש לו ודאי דין הוציא טריפה מתח"י דהא אי לא הוה בדקין להו אנו או אם נאבדו או נחתכו קודם בדיקה ה"ה טריפה או נבלה לכל חד פדאי' לי במכילתין (ט' א') וא"כ השוחט שלא בדקו והלף לו והניחם שנאכלהו על סמך שמסתמא בדקם הוא.

הרי הוציא טריפה או נבלה מתח"י דהא לא ידע שנבדקם אנו אלא אפי' אם השוחט לפנינו ואומר הגם שלא בדקתים וגם לא ראיתים להדיא שחוטין פהוגן אבל עכ"ז ברי לי ששחטתים יפה דבזה מסתבר דהבשר פשר בודאי גם אם נאבדו או נחתכו הסימנים בלא בדיקה ודפליגי בלא בדקם אי טריפה הוי או נבלה היינו פשאין גם השוחט עצמו

היא תמיד בעת שחיתתו שלא יגע בהפגימה כלל ועכ"ז השיב הוא ז"ל שמעבירין אותו ושקרוב לומר שאם פה נהג משנה זמן שהפלים אסורים וכ' הטעם מפני שחשוד ופושע הוא ומעיד על עצמו שאינו מקפיד בין סכין פגום לשאינו פגום.

ועוד שעובר על גזירת חכמים שאסרו אפי' במגל יד מלשחוט לכתחילה בצידו הא' משום צדו השני כ"ש בסכין פגום באותו צד וא"כ דכונתה ממש גם נדון זה דג"כ הרי מעיד על עצמו שאינו מקפיד לראות בבירור גמור אם נשחטו רובן ועבר ג"כ על גזירת חכמים ומקנתן שתקנו שיראה או יבדוק להדיא דוקא אם נשחטו רובן וזוהי שמה פעמים לא ינשחט רובן ולא מסתבר לחלק גם בזה בין פ"א לנדון דהרשב"א שהיא פמה פעמים: (ד) היצא לנו מכ"ז דאי לא בדיק בסימנים לאח"ש פדין באיזה אופן שיהי' רק אם לא היא אנוס אפי' אם אומר שעכ"ז פרי לי לפי השערתי בעת השחיטה ששחטתי רובן לכולהו פירושי בדין לא סר ספיני' ק"ח מעברי' לי מדינא או עכ"פ משמתי לי ויהי' דלא מציינן לשמותי ודאי דמחייבי למיעבד עכ"פ מה דמציינן למיעבד להעבירו על איזה זמן עכ"פ ויתקרט על מעשיו וע' תוס' יבמות (כ"ב ב') ד"ה כשעשה תשובה הוכיחו בראי' ברורה דהמחוייב נידוי אעפ"י שעשה תשובה לא מיפטר בהא מנדוי וכבר פתבתי שבנ"ד אין צורך לכ"ז כלל דהרי פולם ראו שלא נשחט רק מיעוט הקנה ויש עדים שהן הן אותם הבר אנויות ששחט הוא: (ה) ובנדון אי מעברין לי אפי' בפ"א שהוציא טריפה מתח"י כפר דברו בו האחרונים ז"ל וג"כ אין נ"מ מפל דבריהם ז"ל לנ"ד דנראה לפענ"ד דגם אי נימא פדעת הרמ"א בהג"ה סי' ב' בשם מהרי"ק דבפ"א לא מעברין לי הוא רק אם עכ"פ הוא מודה שגכשל.

אלא שמתנצל ואומר ששוגג או מוטעה היא משא"כ בנ"ד שהעיו גם להעמיד שקרו בדיחי דחוק ורחוק לית בה ספיקא כלל דמעברין לי תיקר. וכדכ' נמי מהרי"ק שם שהפל לפי מה שהוא אדם וגם לענין אי בעי דווקא תשובה דז"ב ג"כ אין נ"מ בזה"ז שפכר כ' רש"ל בפ' גה"נ סי' ט"ז והסכימו עמו האחרונים ז"ל שבזה"ז א"א להעמיד דבר זה על עיקר הדין וכ"ש בדורותינו ותלוי ענין חומר תשובתו וקבלות ד"ח כפי ראות הב"ד לפי הענין: אך גם אתי יש בזה דברים בגו שנתחדש לי בס"ד.

ואומר דהאמת הברור פדעת הש"ך ופר"ח דגם בפ"א מעברין לי וכמ"ש להדיא הרשב"א בתשו' סי' תרי"ט המובא בש"ע סי' י"ח דהו' דלא סר ספיני' ק"ח והו' דנמצא אחריו חלב (צ"ג ב') אפי' בפ"א משמע ע"ש [וקצת יש לתמוה על הרמ"א שלא הגיה פלום על המחבר בסי' י"ח שם לפי שיתו בסי' ב' ואע"ג דהא סיים רמ"א שם והפל לפי מה שהוא אדם הא הרשב"א לא כ' שם שאם נראה שהוא פועל שגגה ושהוא אדם פשוט כו' אלא לענין להתזירו אחר ההעברה וג"ז בקבלת ד"ח ע"ש.

וי"ל].

וה"נ מוכח לענ"ד מעובדא דפ' ז"ב דלישנא דאשתכח דנפקא וכו' ודאי חד זימנא משמע גם לפי הפלל המונח באחרונים ז"ל ומקורו מהתוס' במכילתין (י"ד א') ד"ה השוחט וכו' לחד תירוץא שם החילוק שבין מומר לחשוד דחשוד מקרי בפ"א וב' ומומר היינו בג' פעמים דוקא.

וכן היא נראתה להוכיח גם מלישנא דרב אידי בר אבין בפי' ז"ב שם דנקיט לישנא דהקשוד על הטריפות א"ל תקנה עד וכו' וממילא יהא מוכח נמי גם דמחמרינן בתשובתו אפי' בפעם אחד.

אלא שיש לדחות דבאוכל בעצמו דבר איסור מג"פ ואילך נקרא מומר אבל המוכר ומאכיל דבר איסור לאחרים אפי' מפ"ג ואילך שיהי' טפי לישנא דהשוד ממומר שקשוד לישנא דספיקא נמי משמע ור"ל דהשודי' לי' דאולי גם מה שמוכר עתה הוא ג"כ דבר איסור והכי משמע להמענין במשנה וסוגיא דבכורות א"נ לישנא דהקשוד מ' נמי מזיד להכשיל אחרים.

לכן לא מהני בהו להחזירן לאומנתן ע"י קד"ח לבד כמו אותן שאין בהן חשש חימוד ממון דתלינן שאינן מזידין גמורים דאין אדם חוטא ולא לו אלא תלינן בפשיעה וחסרון זהירות לכן סגי להחזירן לאומנתן ע"י קד"ח לבד להכי קאמר ראב"א דדוקא הקשוד על הטריפות הוא דא"ל תקנה עד וכו' ותירוץ זה למדתי מד' הר"ן ז"ל שכ' בפי' ג"ה גבי טבח שנגמץ אחריו חלב וז"ל ומיהו אע"ג דמעברין לי' אין דינו כהשוד שהחשודין חזרתו קשה כדאי בסנהד' מפני שהן מזידין אבל הקא לא חשבינן לי' מזיד אלא פושע הוא וחזרתו קלה ובקד"ח כו' סגי לי' וס"י שם שישוד דברים אלו ביארם בס' איסור משהו להראב"ד ז"ל וכ"ה מבואר בלשון הראב"ד ז"ל שהעתיק בת' הרא"ם ז"ל יותר להדיא החילוק שפתבתי שקשודין נקראין דוקא רק במזידין להכשיל דוקא עש"ב ולפי"ז אין ראי' מלישני' דרב אידי בר אבין להעבירו מפ"א אבל מ"מ האמת לדינא דגם בפ"א משמתי ומעברין לי' פנ"ל וביותר מוכח פן מעובדא דרב"ח בטבחא דלא סר ספיני' קמי' דמשמע ודאי דפעם ראשון הנה: (ו) ואבנהו דכילהו הוא מדמני בפי' המקבל (ק"ט) טבחא מהנהו דמותרין ועומדין ואפי' בפעם אחד שקלקל לד' הרמב"ם וכה"פ שם.

והכי משמע ודאי פשטי' דלישנא דמותרין ועומדין ונהגם דהתם לענין ממון מיירי ומשום שהפסיד לאחרים ולא משום איסורא כדאמר שם פללא דמלתא פל פסידא דלא הדר כמותרין ועומדין דמי ודומיא דשתלי ואומנא וספר דלאו לענין איסורא הוא נ"ל ברור דכ"ש משום איסורא שרצה להחטיא אחרים אין לה פסידא דלא הדר יותר מזה (ולא מסתבר לחלק דהתם כבר הפסיד הממון והקא רק רצה להחטיאו ועוד דאאל"כ כדמוכח מד' הראב"ד דבסמוך) שהרי אמרו גדול המחטיאו יותר מההורגו שנה בעוה"ז כו' וכ"ש דגדול הוא מהמפסידו ממון דקיל מההורגו כדאמרי' בפי' הגוזל בתרא (קי"ז ב') לחד מ"ד שם (קי"ט א') לא יהא ממוןו חמיר מגופו [וגם למ"ד הב' הוא רק דלמא הו"ל זרעא מעליא ול"ד למ"ש] וה"נ אמרי' בפי' מי שמתו (י"ט ב') איסורא מממנא לא ילפי' משום דממנא קל מאיסורא כמו שפרש"י התם ואדרבה אפי' הראב"ד שכ' הרשב"א בשמו הובא במג"מ ספ"י מה' שכירות ובש"ע ח"מ סס"י ש"ו בהג"ה דס"ל התם דלא מסלקינן לי' עד שיוחזק כתב הוא בעצמו לענין איסורא בטבח דאפי' בפ"א מסלקינן לי' כדהביא הפר"ח בשמו בסי' קי"ט סקכ"ח וא"כ יסתרו ד' הראב"ד ז"ל אהדדי וע"כ דמחלק בין איסורא לממנא דאיסורא חמיר טפי וה' היודע ועד שאחר כתבי פן מסבא דנפשאי ראייתי מידי עברי בעיניו בד' הפר"ח שם שהעתיק בשם ת' הרא"ם ז"ל קוטב זה החילוק

בין הפסד מִמון לְאִסוּרָא וְהַשְׁגָּתִי גַם ת' הַרָא"ם גּוֹפֵי' וְכ' כֵּן אֵלָא שְׁקִיזָר מְאֹד בְּדָבָר וְכֵן מְצָאֵתִי אַח"כּ גַּם בַּת' הָרִיב"ש סִי' קִי"ג ע"ש וְג' כִּי קִיזָר בְּדָבָרֵינוּ וּמוֹכַח גַּם מְדַבְּרֵינוּ וְז"ל שֶׁם בְּבִירוֹר דְּגַם בַּפ"א מְעַבְרִינֵנוּ לִי' ע"ש) אָף מָה שֶׁהֵבִיא הַרָא"ם וְז"ל שֶׁם רֵאִי מַד' הַרְמַב"ם וְז"ל עַל הַחִלּוּק שֶׁעָשָׂה שֶׁם בֵּין הַטְּבָחִים (מְנַקְרֵי הַבֶּשֶׂר) שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן חֲשֵׁשׁ חִימוּד מִמון בְּאֵלוּ בְּעֵי תְּשׁוּבָה דַּפ' ז"ב וְאוֹתָן הַמְּוַשְׁפְּרִין לְשָׁנָה בְּאִפְּן שְׂאִין לְחוּשׁ בָּהֶן לְחִימוּד מִמון סְגִילָהוּ לְהַתְּזַיְרוֹ לְאוֹמְנָתָן בְּקַבְלַת ד"ח וְהוֹכִיחַ זֶה מִהַרְמַב"ם שֶׁבְּעֵנֵינוּ מְנַקְרֵי הַבֶּשֶׂר כ' בַּפ"ז מֵהַמ"א רַק דִּין אִם נִמְצָא אַחֲרָיו חֵלֶב כְּשֶׁעוֹרָה כּו' וּבְדִין חֲזַרְתָּן לֹא דִבֵּר פְּלוּם וְאֵלוּ בַּפ"ח שֶׁם כ' שֶׁהַטְּבָחִים הַנְּאָמְנִים לְמַפְּוֹר בֶּשֶׂר וְיִצָּא טְרִיפָה מִתַּח"י וְכו' א"ל תִּקְנָה וְכו' עַד שֶׁיִּלְכוּ לְמָקוֹם שְׂאִין מְכִירִין אוֹתוֹ וְכו' אַחַר נְשִׁיקַת קַדְנֻשַׁת עֶפְרַר רַגְלֵינוּ אוֹמֵר שְׂאִין מְזָה שׁוּם רֵאִי כָּלֵל כִּי מְנוֹדַעַת דְּרָכּוֹ בְּקִדְשׁ שֶׁל הַרְמַב"ם וְז"ל שְׂאִינוּ מְבִיא רַק הַדֵּינִים הַמְּבֹנְאָרִים לְהִדְיָא בְּשִׁנֵּי הַתְּלִמוּדִים אוֹ בְּמַכִּילְתָּא וְסִפְרֵי וְתוֹסְפֹתָא וְגַם בְּאוֹתוֹ עֵנֵנוּ וְאִפְּן מְמַשׁ הַמְּבֹנְאָרִים וְלֹא לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם כָּלֵל וּבְמִקוּמוֹת מוֹעֲטִים מְאֹד גַּם מְדַבְּרֵי הַגְּאוּנִים וּבַתְּלִמוּד הָא לֹא הַזְכִּיר כָּלֵל אִפְּן הַחֲזָרָה בְּמַנְקַר מְשׁוּם דְּלֹא מִיִּירֵי הֵתָם אֵלָא בְּעֵנֵנוּ הַשְׁיָעוֹר כְּמָה יִמְצָא שְׂאִיתְחַיֵּיב עֲלָיו הַעֲבָרָה אוֹ מַלְקוֹת וּבְעֵנֵנוּ חֲזַרְתּוֹ נִרְאָה שְׁסַמָּה הַש"ס עַל הַמְּבֹנְאָר גְּבִי הוֹצִיא טְרִיפָה מִתַּח"י וְהַרְמַב"ם וְז"ל רַק לִישְׁנֵי' דְּהַש"ס נִקְיֵט כְּדָרְכּוֹ וְז"ל כַּמֶּש"ל: (ז) תִּבְנֵן לְדִינָא דְּמוֹכַח מְכָל הַנְּ"ל דְּאָפִי' בַּפ"א מְעַבְרֵי' וּמְשַׁמְתִּי לִי' עַד שֶׁיֵּעָשֶׂה תְּשׁוּבָה הַמְּוַשְׁפְּרִין עֲלָיו כָּל חַד כְּדִינֵי' אָף מ"ש הַש"ף בְּסִי' ב' סִקִּי"א בְּהַשְׁגָּתוֹ עַל ד' רַמ"א שֶׁם שְׁפָן מוֹכַח גַּם מַד' מֵהַרִּי"ק גּוֹפֵי' שֶׁם שֶׁכ' וְז"ל וְלִכְּל הַפְּחוֹת כּו' וְיֵעָשֶׂה תְּשׁוּבָה וְכו' הָרִי דַס"ל דָּאִם יְהִי אֲמַת כְּדַבְּרֵי הָעֵד אֵינוּ נִכְשָׁר אֵלָא בְּעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה הַמְּוַשְׁפְּרִין עֲלָיו אִי מְשׁוּם הָא לֹא אֲרִיא.

דְּאֲדַרְבָּה פְּשֻׁטִי' דְּלִישְׁנָא דְּמֵהַרִּי"ק מְרֵאִין לְהִדְיָא שֶׁכ' זֹאת רַק לְרוּחוֹתָא דְּמַלְתָּא וְעֵיקָר טַעְמוֹ הוּא מ"ש דָּאִין מְוַחֲלֵט לְפִסְנֵל עוֹלָמִית בְּשֶׁבִיל כְּףָה וְהוּא הָאֲמַת לְהִלְכָה וּמָה שֶׁהִקְשׁוּ הַפְּר"ח בְּסִי' א' וְהַמְּשַׁנָּה לְמַלְךָ בַּפ"א מֵהַרִּי"ק דְּכִינֵן דְּלִפִּי דְּבַרֵי הָעֵד כְּפִי שְׂיֻדַע שׁוֹחֵט זֶה רִשְׁעָה הוּא וְחָשׂוּד לֹאוֹ ד'.

כָּל מָה שֶׁיִּשְׁחָוֵט מִכָּאֵן וְלִהַבָּא בְּלֹא קַבְלַת ד"ח שְׁחִיטָתוֹ פְּסוּלָה לְפִי דְּבַרֵי הָעֵד א"כ הָרִי מַעֲתָה שׁוּי' אֲנַפְשֵׁי' חַד"א לְכָל מָה שֶׁיִּשְׁחָוֵט מַעֲתָה וְאֵלוּ בָּאוּ שְׁנֵי עֵדִים לְפָנֵינוּ ע"ז לֹא הֵיִינוּ יְכוּלִים לְאָכּוֹל עוֹד מְשַׁחֲטָתוֹ וְהַנ' לְגַבֵּי הָעֵד עֲצָמוּ כְּשִׁנֵּי עֵדִים לְפָנֵינוּ דְּמִי ע"ש וְשֶׁם וְהַמַּל"מ הוֹסִיף עוֹד לְהִבִּיא רֵאִי לְסַבְּרָא זֹו מֵהָךְ דְּשְׁנֵי שְׁטָרוֹת הַיּוֹצְאִים בְּזָה אַח"ז בְּכַתְּנֻבוֹת (מ"ד א') דְּלָמ"ד אוֹדוּנֵי אוֹדֵי לִי' פְּסוּלִים הָעֵדִים לְפָרֵשׁ"י שֶׁם וְלִפִּי מָה שְׁפִי הָר"ן שֶׁם דְּבַרֵינוּ דְּהֵינֵנוּ לְגַבֵּי דִידֵי' נְאִי אֵית לִי' סְהַדוּתָא אַחֲרֵינִי וְהֵבִיא הַלּוֹקֵחַ אֵלוּ הָעֵדִים פְּסוּלִים לוֹ הָרִי דֹאע"ג דְּלֹא נִפְסְלוּ בְּשֶׁבִיל זֶה לְכָל הָעוֹלָם שְׁוִינָא לְנַפְשֵׁי' לְרִשְׁעִים וְחַד"א לְעַדוֹת אַחֲרָת ע"ש וְלַפְעַנ"ד הַדִּין עִם מֵהַרִּי"ק דְּנֹדָאֵי מְדֹאוּרֵי' גַּם אִם נִתְּבַרַר בְּעֵדִים גְּמוּרִים שְׁשַׁחַט בְּפִסּוּל וְהוֹצִיא טְרִיפָה מִתַּח"י כָּל שְׁלֹא הִי' לְהַכְעִיס ה"ה בַּר זְבִיחָה וּשְׁחִיטָתוֹ כְּשִׁינָה מִכָּאֵן וְלִהַבָּא מְדֹאוּרֵי' וְדַמְשַׁמְתֵּינוּ וּמְעַבְרֵינוּ לִי' וּמְכִרִיזִין אֲבִישְׁרֵי' דְּטְרִיפָה הִיא פְּוֹלָם הֵם קְנֻסוֹת דְּרַבְּנָן לְבַד [וְגַם אִפִּי' בְּמוֹמָר לְהַכְעִיס לְשַׁחֲטָה יֵשׁ לְדוֹן הַרְבֵּה בְּזָה אִי מְקַרֵי בַר זְבִיחָה כְּשֶׁיִּשְׁרָאֵל כְּשֶׁר עוֹמֵד ע"ג עכ"פ הַגַּם שְׁבַש"ע סֵתָם דְּהוּי כְּעוֹבֵד כּוֹכְבִים] וְלֹא תִקְנוּ הַקְּנָס אֵלָא בְּנִתְּבַרַר בְּשְׁנֵי עֵדִים וּבַע"א נִשְׁאָר אֲדִינָא דֹאוֹ וְלִכֵּן נֹדָאֵי דְּאָפִי' הָעֵד עֲצָמוּ מְוַחֲרֵי לְאָכּוֹל מְשַׁחֲטָתוֹ מִכָּאֵן וְלִהַבָּא כְּמוֹ גַם בַּב' עֵדִים לְדִינָא

דאָרן! ולא שינוי לומר דשניא אנפשי' חד"א לדידן דהא מדאורני' חתיכה דהתיירא הוא באמת אפי' לדברי העד משא"כ התם בשני שטרות דאי הוו מיפסלי עפ"י שני עדים הוו מיפסלי לגמרי מדאורני'.

להכי אמרינן נמי דעכ"פ השתא לדידן שידוע האמת הם פסולים לו מדאורני' ושני' להו אנפשי' חד"א: (ח) שוב ראיתי בת' שארית יוסף סי' כ"ב ששאל על נדון פנה ודחק שם לכנס בפתח היתר להכשיר השוחט מטעם שאין הבהמות שלו ואחר בקשת המחילה הראוי' מפני תורתו אמינא שכל דבריו ו"ל שם דחויים ראיתו הא' ממ"ש הב"י בסי' ס"ד בשם תה"ד וז"ל כל טבח המנקר בפשר ומוכר בפשר לאחרים בחזקת מנוקד אם נמצא אחריו חלב פשעורה מעבירין אותו וכו' עכ"ל תה"ד וכו' ע"ז הב"י וז"ל ונראה מדבריו שאם אינו מוכר אלא שבעלי הפשר נותנים לו לנקר אין מחמירין עליו כ"כ עכ"ל הב"י לפענ"ד פשוט דאדרבה מדלא הזכירו אח"כ הב"י גופי' חילוק זה להלכה בשלקנו הטור אפי' בשם יש מי שאומר הגם שהביאו אל ביתו על הטור או דלא נראה לו ד' תה"ד אלו להלכה כלל משום דחידאי הוא בזה שלא נמצא בשום פוסק אחר מקמאי ובתראי שישלך בזה וגם התה"ד גופי' אינו מביא מקור לזה מהש"ס דהגם דסתם טבח דבש"ס הוא המוכר בפשר שלו לאחרים כפי המנהג שבימיהם אבל מנ"ל לחלק ולומר דהוא דוקא בכה"ג וגם השא"י עצמו שם דחק עצמו מאד למצוא איזה טעם לחילוק זה וסיים בעצמו שדחוק הוא ע"ש או דשוב הדר בי' הב"י גופי' ומסתבר לי' טפי דהתה"ד גופי' לא פינון כלל במ"ש ומוכר לאחרים לאפוקי המנקר בפשר של אחרים אלא אשגרתא דלישנא הוא כי היכי דלא נשו' להתה"ד חולק על כה"פ ובאמת שאין פדאי להוציא מדיוק קל בזה דין חדש נגד כה"פ ובלא שום מקור מהש"ס.

עוד הביא ראי' מת' הריב"ש סי' קי"ג הביאו הב"י בסי' קי"ט בנדון אחד מבודקי הקהל שנתק הסירכות ע"ש והשיב לסלק הטבח פדין עשית' הואיל שמעשיו מוכיחין שפכוננה הי' רוצה להאכיל טריפות מסלקין אותו מיד עכ"ל הרי שלא הסכים לסלקו רק מפני שמעשיו מוכיחין שהי' רוצה להאכיל בכוננה.

הא לא"ה לא עכ"ל השא"י. ולפענ"ד הא הריב"ש מביא שם ראי' לדינו ממ"ש הרשב"א בת' דטבח שיצתה טריפה מתח"י א"ל התנצלות לומר שוגג הייתי שא"כ לעולם יאמר פן עכ"ל וא"כ למה הוצרך הריב"ש לדייק ולומר דוקא הואיל שמעשיו מוכיחין כו' הא גם בסתם ג"כ אינו יכול לומר שוגג הייתי והגם שכ' השא"י דהרשב"א מייירי פשהבשר שלו ודחק לדייק זה מדכ' הרשב"א דא"כ לעולם יאמר פן ואם אין הפשר שלו למה יאמר פן לעולם הלא אין אדם חוטא ולא לו ד' תימא הן לפענ"ד דהא איירי בהתנצלותו על מעשהו העבר א"כ הלא גם אם אין הפשר שלו כשיתעצל מלהטריח עצמו לחטט הטיב למיעוט הקפדתו בזה וימצא אחריו חלב יתנצל ויאמר שדקדקתי וחטטתי הטיב אלא ששוגג הייתי וגם דלפי פירושו בד' הרשב"א צ"ל דראית הריב"ש לדינו מד' הרשב"א הוא.

דכמו דכ' הרשב"א דבבשר שלו א"ל התנצלות לומר שוגג הייתי כמ"כ גם בבשר של אחרים אם מוכח שפכוננה עשהו ג"כ א"ל התנצלות והוא דחוק מאד וגם אינו במשמעות ד' הריב"ש כלל לכל מעי' הישר וגם דברי הרשב"א גופי' דחוק מאד לפרשם בבשר

שְׁלוֹ דִּנְקָא דְּבִימֵי הַרְשָׁבָ"א כְּבָר הֶנְהַג לְמִנּוֹת טַבְחִים יְדוּעִים עַל הַשְּׁחִיטָה וּכְמ"ש הָרָא"ש בְּפִסְקֵי וְהִי בְּזִמְנָן אֶחָד עִם הַרְשָׁבָ"א וּמוֹכְרֵי הַבְּשָׂר שֶׁלָּקְהָם נִקְרְאוּ גַּם בְּמִימָהֶם קְצָבִים כְּמוֹ בְּדוֹרוֹתֵינוּ וְע"ש בַּת' סִי תִשְׁפ"ב אֶלָּא בְּרוּר דְּהַרִיב"ש שֶׁכ' הוֹאִיל וּמַעֲשָׂיו מוֹכִיחִין שֶׁבְּכֻנְוָה הִיא רוּצָה כּו' לְאוֹ לְאִפּוֹקֵי בְּסֵתָם כְּשֶׁאֵין יְדוּעַ כְּוֹנְנָתוֹ אֶלָּא לְאִפּוֹקֵי הֵיכִי כּו' הֵיכִי שְׁנִיפֵר וּמוֹכַח לְהִדְיָא שְׁשׁוּגָג הִיא וּמַחֲמַת שְׁבַנְדוֹן דִּידָן מַעֲשֵׂה פָּה הִיא שֶׁהִיא מוֹכַח שֶׁעָשָׂהּ בְּכֻנְוָה פֶּתַח כֵּן וְכֵן מוֹכַח עוֹד יוֹתֵר לְהַמְעִיֵּין בְּגוּף הַתְּשׁוּבָה: (ט) עוֹד הִבִּיא הַש"י רֵאִי מֵת' מֵהַרִי"ק הַג"ל וְכ' הוּא ע"ז וְנ"ל וְהִנֵּה יֵשׁ לְדַקְדָּק מְזֵה שֶׁכָּתַב שֶׁלְכַה"פ אִם יִלְבַּשׁ שְׁחוּרִים וְכו' חוֹזֵר לְכַשְׁרוֹתוֹ דְּמִשְׁמַע שְׁאֵין הֵדִין פְּשׁוּט שִׁיעֲבִירוֹהוּ וְכו' שֶׁלְכַה"פ הוּא כְּשֶׁר וְחוֹזֵר לְכַשְׁרוֹתוֹ וְלֹא כ' לְהִדְיָא שְׁמַעֲבִירִין אוֹתוֹ עַכ"ל נִרְאֶה שֶׁסֹּבֵר בְּדַעַת מֵהַרִי"ק כְּדֹסְבֵר הַרְמ"א בְּדַעַתוֹ בְּסִי' ב' וְכָבֵר הַשְּׁיָגוֹהוּ שָׁם כֹּל הָאֲחֵרוֹנִים.

וְכ"ש לְפַמֵּשׁ"ל א"ז בַּד' מֵהַרִי"ק וְהוּא הָאֲמַת הַבְּרוּר בְּכֻנְוָתוֹ לְפַעַנ"ד אֵין מְקוֹם כָּלֵל לְאֵלוֹ ד' הַשֵּׁא"י בַּד' מֵהַרִי"ק ע"ש: גַּם מ"ש עוֹד דִּישׁ לְדַקְדָּק מִמ"ש מֵהַרִי"ק שָׁם וְאִם הוּא אוֹתוֹ שׁוֹחֵט שֶׁכָּבֵר נִכְשֵׁל וְכו' וְא"כ לְמָה לֹא הִעֲבִירוֹהוּ בְּפַעַם רֵאשׁוֹן לְפָחוֹת אֶלָּא וְדֹאֵי דְּפַעַם רֵאשׁוֹן כְּשֶׁאֵינוֹ שְׁלוֹ אֵינוֹ מִן הֵדִין לְהַעֲבִירוֹ עַכ"ל תְּמַה אֵנִי אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהִבִּיא רֵאִי לְדִינָא מִמַּעֲשֵׂה שֶׁהִיא אֶשֶׁר לֹא פּוֹרֵשׁ אֵיךְ וְמָה הִיא הַמַּעֲשֵׂה וְמָה הִיוּ הַטְּעָמִים וְהַסִּיבּוֹת לְדָבָר וְאוּלַי בַּפ"ר הֵנּוּ מַחֲזִי לְהוֹן בְּבִירוֹר שֶׁשְׁגָגָה גְּמוּרָה הִיְתָה וְכֵהִיא דַּת' מֵהַרִי"ו דְּבִסְמוּךְ אוֹת יו"ד.

וְעֵי בִישׁ"ש פ' גַּה"נ סִי ט"ז אוֹ מֵאִיזָה סִיבָּה אֲחֵרַת מִי יוֹדֵעַ מֵהוּ. גַּם מִש"ש עוֹד הִיְתָר מִשׁוֹם דְּלֹא הִכְרִיזוּ עָלָיו בַּפ"ר וְאָמַר בַּפ"ז ב' (כ"ו ב') דְּכָל פְּסוּלֵי עֲדוֹת מְדַרְבְּנָן אֵין נִפְסְלִין עַד שֶׁיִּכְרִיזוּ עָלֵיהֶם בַּב"ד עַכ"ל בְּעִנְיֹתַי דְּלִכְאוּרָה לֹא אֶשְׁפָּחִינָן הַכְּרִזָּה דְּפְסוּלִים רַק לְעַנְנֵן עֲדוֹת בְּלִבָּד וְכ"מ קָצַת מַד' רַש"י שָׁם וְכ"מ מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם ז"ל בְּפִי"א מֵה"ע ה"ו שֶׁכ' הַטְּעַם ע"ז כְּדִי שֶׁלֹּא לְאֶבֶד זְכוֹת הָעַם שֶׁלֹּא יִדְעוּ שֶׁהוּא פְּסוּל וְכו' מִשְׁמַע דְּרַק לְעַנְנֵן דְּבָר שֶׁבְּמִמּוֹן בְּלִבָּד דִּינָא הֵכִי מְפַנֵּי תִיקוֹן הָעוֹלָם וְלֹא מְצִינוּ לְחַד מְקַמְּאֵי וּבְתַרְאֵי שֶׁיִּכְתָּוֵב דִּין הַהַכְּרִזָּה בַּש"ד רַק לְעַנְנֵן עֲדוֹת בְּלִבָּד וּבַב"ד א"צ כָּלֵל לַכ"ז דְּהָא הֵנּוּ גַּם הַכְּרִזָּה גְּמוּרָה שְׁנַתְּפָרְסָם מֵהַב"ד דְּבִאֲרִיסָאוּ: (י) גַּם מִש"ש לְרֵאִי בְּרוּרָה לְכָל הַג"ל מָה שֶׁבְּטוֹר ח"מ סִי ל"ד דִּיִּיק לְשׁוֹן הַרְמַב"ם שֶׁכ' בְּפִי"ב שָׁם טַבַּח שֶׁבּוֹדֵק לְעַצְמוֹ וּמוֹכֵר לְאַחֲרִים וְכו' וְכָתַב הַטּוֹר ע"ז יִרְאֶה מְלִשׁוֹנוֹ שֶׁהַבּוֹדֵק לְאַחַר אֵינוֹ נִפְסָל כּו'.

הַרִי שֶׁמְדַקְדָּק הַטּוֹר מְלִשׁוֹן הַרְמַב"ם הוֹאִיל וְכָתַב וּמוֹכֵר לְאַחֲרִים שֶׁהוּא דִּנְקָא שְׁלוֹ וְלֹא אִם הִיא שֶׁל אֲחֵרִים וְא"כ יִפָּה הַדְּקָדוּק שֶׁדְּקָדְקֵי מְלִשׁוֹן תַּה"ד שֶׁכ' ג"כ וּמוֹכֵר לְאַחֲרִים וְכו' עַכ"ל שֵׁא"י כְּבָר כְּתַבְנוּ לְעֵיל בְּאוֹת ח' שֵׁא"א לְדִיִּיק כֵּן בַּת"ה וּמִש"ש עוֹד ע"ז וְנ"ל וְגַם רֵאִי שֶׁיֵּשׁ חִילוּק לְעַנְנֵן עֲדוֹת וְה"ה לַנ"ד עַכ"ל.

הֵנּוּ כְּבָר הַשְּׁיָגוֹ הַב"י בְּזֵה עַל הַטּוֹר בַּכ"מ שָׁם וּבַב"י שָׁם וְהוֹכִיחַ שֶׁלֹּא כֵּיוֹן הַרְמַב"ם [וְגַם לֹא הָרָא"ש] אֶלָּא עַל עַנְנֵן חוֹמֵר הַתְּשׁוּבָה לְעַנְנֵן חֲזָרְתוֹ לְכַשְׁרוֹתוֹ אֲבָל לֹא לְעַנְנֵן הַהַעֲבָרָה מִתַּחֲזִילָה וְכִדְמַחֲלָק הָרָא"ם בַּת' שֶׁהִבִּיא הַפּר"ח בְּסִי' קי"ט וְכֵן הַסְּפִים שָׁם הַפּר"ח לְהַב"י בְּזֵה (וּד' הַסֵּמ"ע שָׁם סִקְט"ז צ"ע וְכָבֵר תְּמַה עָלָיו שָׁם בְּעַל נְתִיבוֹת הַמְּשַׁפֵּט ע"ש) וּמִש"ש בְּשֵׁם מֵהַרִי"ו בַּת' סִי צ"ז שֶׁכ"כ בְּהִדְיָא וְנ"ל שֶׁבְּפִנְיָה תְּלַמּוּדָא טַבַּח הוּא שְׁמוֹכֵר הַבְּשָׂר כּו' וּמִשׁו"ה מַחְמְרֵי אֲבָל הֵיכָא דַּא"ל הַנְּאָה א"א חוּטָא כּו' עַכ"ל הֵנּוּ

המעניין שם במהרי"ו בגוף התשובה יראה בעיניו דלהכי טרח בכל פחו להמציא לו פתחי היתר משום שכ' שם שהי' מכירו ומחזק בגוני' שהי' י"ש וזו וישר פעלו ורגילו ופרקו נאה ועולה לא נמצא בו מעולם והשתבח מאד במדותיו ולכן הי' ברור לו דודאי משגה הוא.

ולזאת הפך בזכותו בכל כוחו (ומחלק בין ד' הרשב"א בת' סי' תרי"ט שהבאתי באות ה' שכ' רק שאם נראה שהי' פעין שגגה משא"כ בשגגה גמורה ברוה) וג"ז בצירוף עוד טעמים שם וגם בצירוף שפבר סבל בשת וחרפה גדולה וכפי הנראה שם מלשון מהרי"ו פבר העבירוהו אינה זמן ולא כ' מהרי"ו דבריו שם רק שלא לדחותו לגמרי ולהחזירו לכשרותו בלא תשובה מפורסמת וקבלת ד"ח מחמת שבלא"ה הי' נזק בפרישות וי"ש גדול וכמדומני שגם השא"י פאן שנקנס בפתחי היתר פאלו הוא ג"כ מחמת שהי' מחזק בו ומכירו לרא ה' כמו שרמו שם בדבריו שכ' ויותר בקל יש לדונו בשוגג שקרוב לאנס ולא בשוגג שקרוב לפשיעה באשר פרקו נאה במעשים הגונים וטובים וכו' ע"ש: (יא) והנה מה שהספיקו האחרונים ז"ל שהמחזיק העברה ושחט בלא קבלת ד"ח או תשובה הראויה לכל חד כדיניה שחיתתו פסולה לא הביאו מקור לזה מהש"ס ולא מהראשונים ז"ל ומהא דאמרי' במכילתין (י"ח א') ומכרזי' אבישרי' דטרופה היא לא מכרעא מלתא כ"כ.

די"ל דר"ל אבישרא דהיא שחיתתה לחודא וכ"מ לכאורה והואיל ופטטיא דאורייתא טבין אמנא לכאורה טעמא עלה דהא כ' המרדכי ריש חולין והובא בהג"א שם סי' י"ד בשם הר"א ממיץ דאע"ג דאין ע"א נאמן באיסורין היכי דאסתחזק איסורא ובהמה בסייה בחז"א עומדת וגם אינו עתה בידו היינו דוקא באנשים ריקים ופוחזים אבל במהימן וכשר סמכין עלי' וא"כ פיון שנספל מד"א וכ"ש באו"ד שיצאה טריפה מתח"י ה"ה בכלל אנשים ריקים ופוחזים אבל אי לא הוה אסתחזק איסורא הנה מהימן בשל חבירו כדפסק הרמב"ם בפ"א מה"ע ה"ז וז"ל עד א' נאמן באיסורין אעפ"י שהוא פסול לשאר עדות והטעם כדכ' התוס' בגיטין שם דילפינן לה מנדה דכתיב וספרה לה אע"ג דפסולה לעדות אבל אין להביא ראי' ממתני' רפ"ג דזבחים דנשים ועבדים שוחטין לכתחילה דדלמא התיב בעע"ג דוקא וקמ"ל רק דבני זביחה ניהו [אלא דמדברי הרמב"ם ז"ל נראה שסובר כד' ר"ת דבסמוך דאפי' אינו עתה בידו אלא שפבר הי' בידו לא מקרי אסתחזק איסורא לכן כ' בפ"ד מה"ש הט"ו מי שהוא פסול לעדות בעבירה מן העבירות של תורה ה"ז שוחט בינו לבין עצמו וכו' וכן בה' עדות שם סינים שהרי רשע בעבירה ששחט שחיתתו פשיעה ונאמן לומר בהלכה שחטתי] ומ"ש בש"ע ס"ב ס"ו בהג"ה בשם הרמב"ם והב"י מהו אם הוא פסול לעדות משום שאכל גבלות לתיאבון וכו' פבר תמהו עליו האחרונים ז"ל בזה נאפי' לדעת ר"ת שפכת במרדכי שם והוא בתוס' ריש גיטין ד"ה ע"א כו' דהא דאמר בהאשה רבה (פ"ח א') דדבר שבידו נאמן היינו אע"ג דעתה אינו בידו רק אם פבר מתחילה הי' בידו ולהכי מהימן כל שוחט אשחיתתו.

מ"מ לא מהימן בכה"ג דאע"ג דפסקינן בפ' בתרא דיומא (ע"ח ב') ובבכורות (ל"ה ב') פ"רשב"ג דהחשוד לד"א נאמן הוא על של חבירו אפי' באו"ד מ"מ בחשוד להאכיל טריפה לאחרים ודאי דלאמהימן אשחיתתה דהא מבואר בברייתא עבודת פוכבים (ל"ט ב') דמ"ח

מח"ג אין לוקחין בסוריא אלא מן המומחה ופרש"י שם משום דחננני סוריא חשידי ולא קפדי אלפני עור ומזבני וכו' והקבץ להלכה בש"ע סי' קי"ט ס"ב: וא"כ ה"נ הא חזינו דלא קפיד אלפני עור והוציא טריפה מתח"י לאכילת אחרים ואין לחלק דעתם במזידין שיודעין שהיא איסור ומוכרין משא"כ הקא פשה' רק בפשיעה ומיעוט הקפדה דהא כבר כתב הרשב"א בת' הובא לעיל באות ח' דטבח א"ל התנצלות לומר שוגג הייתי ורק בענין חומר תשובתו להחזירו לכשרותו הוא דמחלקינן בין החשודין היינו מזידין שחזרתו קשה ובין הפושעים למיעוט הקפדתו בזה דסגי להו בקבלת ד"ח אבל לענין נאמנות ודאי דאין לחלק בזה דהא פנין דחזינו דהוא גברא דלא קפיד לידע אי מה שמוציא מתח"י להאכיל אחרים היא טריפה או פשרה איך נסמוך עליו באו"ד עצמו מפאן ולהבא דלמא גם עתה לא יקפיד לידע אם שחט פהגון.

והרי נשארה בחזקת איסור שבחיייה עד שיקבל עליו ד"ח והקפדה באיסורין מפאן ולהבא אמנם לפי מ"ש פאן דמשום חסרון נאמנות לחוד הוא דאתינן עלה א"כ הוה פשר לשחוט בכשר עומד ע"ג ומסתימת דבריהם ו"ל משמע שקודם קבלת ד"ח או תשובה פסול לגמרי לשחוט אפי' בעומדין ע"ג וצ"ל הטעם ע"כ דהוא משום דאל"כ מה הועילו חז"ל בתקנתו שיעבירוהו לכן פסלו שחיטתו לגמרי עד שיקבל דינו ותשובה המוטלת עליו: (יב) אף אחת היא וגדולה היא מאד שלא הוגבה בנ"ד העדות בפניו ועתה טרידנא וא"א להכניס עצמי עתה לעומקא דדינא בעיון בזה אף כבר פסק גדול האחרונים ו"ל מהרא"י בפסקיו סי' קע"ה והובא בש"ע ח"מ סי' כ"ח דבידעין שיתעכב קבלת העדות ע"י פחות ואלמות מקבלין שלא בפניו [ונפלאות בעיני מ"ש בד"מ שם אות י"ט ע"ז וז"ל בקצרה וצ"ע מפרק המפקיד ופ"ב דכתובות בעובדא דמרי בר איסק וכו' ואפשר דשם היו יראים להגיד אפי' שלא בפניו עכ"ל דהא מבואר להדיא קושא זו ותירוץ זה בד' מהרא"י גופי' שם ברסי' קע"ו ע"ש שהוכיח זה דיראים היו להגיד אפי' שלא בפניו] והסכים לזה הרמ"א ו"ל בת' סי' י"ד וגם למה שהביא הוא בעצמו בד"מ ובהגהת הש"ע שם תקנת הגאונים שבמקום קטנות ומריבות מקבלין שלא בפניו גם נראה הדין עם סברת כבודו שכ' שהרי אין אנחנו דנין על השוחט אלא על בשר שחיטתו: אמנם עזן אינני מחליטו בבירור לדינא פי' צ"ע רב בזה ויעיין בת' האחרונה של השא"י הנ"ל: אמנם אתרי טעמי הנ"ל דתקנת הגאונים ופסקי מהרא"י ו"ל יש לסמוך וכ"ש בדיעבד דגם ד' ראב"ן וראב"ה בשם ר' מנחם הארוך להכשיר בדיעבד: אמנם מה שיש לדון בזה פתח היתר על נ"ד דמאחר דכפי שכותב כבודו השוחט הלז ואחיו שנתמנה למ"ץ שם יש בעיר פמה מנגדים עליהם.

קרוב הדבר מאד שיעידי חובתו הראשונים הם מאנשי מנגדיו ונוגעים מצד איזה טובה והנאה שיוכל לבוא להם מזה ובהדיא כ' הרמב"ם בפט"ו מה' עדות ה"ד והובא בש"ע ססי' ל"ז שצריך עוצם בינה והעמקה בדבר הגורם לדבר אם ימצא להעד צד הנאה בדבר עדות זה אפי' בדרך רחוקה ונפלאה ה"ז לא יעיד ולזאת צריך דרישה וחקירה עצומה בנ"ד בענין העדים אם אינם נוגעים בדבר פלל וה' ירים מכשול מדרך עמו: (יג) ונדון הפלים דלהון כבר כ' הגאון בעל כו"פ בסי' א' בפלתי סק"ח להתיר בכלים שאחר מעל"ע בדבר שהוא חומרא דרבנן וא"כ הרי סתם פלים אינן ב"י.

וניש לצרף עוד דמודעת דגם טעם פּעיקר דעת רש"י וסייעתו דהוא מדרבנן וגם בְּהָא דהספּימו פּל הָראשונים והאחרונים ו"ל המצניין אתנו דבכולא פלי משערין ואין בְּמָה שפּבְּפלי ס' נגד פּל הפּלי הנה נמצא בספר המכריע לרבנינו ישע"י מטראני ו"ל המובא פּעמים רבות בפּסקי הרא"ש וְהַר"ן והוא זקנו של ריא"ז כ' שם בסי"ט והוכיח בראיות ברורות דלא משערין בכלה איסורין רק במאי דנפיק מינן' והא דאמרין בפ' גה"נ גבי פּחל פּשיטא דבדידן' משערין וכו' הוא רק בפּחל הדין פּן פּמו שחילק שם בסברא נכונה מאד והטיח שם מאד על המורים היפּף זה וע' בב"י בסי' צ"ד ובסי' צ"ח ובבדה"ב שם ושם והגם דחלילה להקל בזה נגד פּל הפּוסקים אָמנם לסניף בעלמא יש לצרפו: ובענין חקירת העדים הנ"ל הגם שגם האמתלאה של השוחט הוא ג"כ בדרך רחוקה ונפלאה מאד פי קשה להאמין לדבריו שהבעלת אכסני' שחטה השני בר אנונות פּדי לפסלו ועוד שְהרי לזה למה היתה צריכה להפסיד לעצמה שני בר אנונות הלא היא די לה לענין זה באחת אף מודעת שְהרבה מחלוקת עושה וכיון שפּבר נכנסו מאז למחלוקת אפּשר וקרוב להאמין גם דברים וענינים אשר לא יאומן ולא יקובל אל הדעת פּלל בלתי זה וגם לכאורה יש פּנים וסברה עצומה לאמת דברי אמתלאה הנ"ל דאל"כ מה זאת ומה דקמן דעתה פעם זה בְּדקו אחריו הסימנין ששחט יותר מבשאר פּעמים לזאת יודיעני נא כבודו יותר בבירור פּרטות גופא דעובדא היכי הוה פי זה קושיא עצומה לכאורה וה' שלום ישפות שלום המחזיק ברכה וידבר שלום אל עמו ויתברכו באור פּניו ית"ש פּולם פּאחד חברים ושלום פּנפּשו ונפּש ידידו הד"ש כו"ח יום ה' ז"ך שְבַט תקצ"ד לפ"ק: סימן ב' ב"ה יום ג' א' דהגבלה תרי"ז לפ"ק מסטיסלאוו להמנפּלג שנון מ' מרדכי שו"ב נ"י מקריטשוב אשר מסתפק מע"ל אם צריף גם בחי' שיהוי ח' ימים שיצא מספק נפל מדלא אשתמיט חז מהפוסקים להזכיר בדין זה גם חי' וכותב שאולי י"ל פי התוס' בחולין (י"א ב' וי"ב א') פּתבו (וכ"כ התו' בבכורו' כ' וכ"א) דאיסור זה מדרבנן שגזרו בהמה אטו אדם וא"כ אכ"ל דבחי' דהוא מלתא דלא שכיחא ל"ג בה רבנן עכ"ד ידע מע"ל כי מעת שגחמם התלמוד הקדוש אין בדינו לומר פּן מדנפּשין גם מאן יימר שפימי החכמים הראשונים שגזרו ע"ז ובמדינתם לא היו מצויים גם איל וצבי ובר מן דין הרי דע' הרמב"ם ו"ל שהוא מדאו' שְהרי פּתב בפ"ד מהל' מ"א דרק אין לוקין עליו והיינו משום שהוא ספק נבלה ואין לוקין מספק.

מוכח בבירור דס"ל ו"ל שאיסורו ד"ת [ואישתמיטתן' להגאון בעל ת"ש ו"ל לפי שעה דברי הרמב"ם אלון] דאי מדרבנן פּשיטא שאין לוקין אדרבנן והגם דבפ"א מה' יבום כ' הרמב"ם גופי' שאם יצא הנולד חי אפי' מת בשעה שנולד פטורה מד"ת מחליצה ומיבום רק מד"ס בעי' שיודע שפלו לו חדשיו וכ"ה בטוש"ע התם בְּדגמרו לו שערו וציפּרנו ע' במ"מ ובלח"מ שם ובבהמה לא מהני סימנים אלו ולפי"ז הא פּלל מסור בדינו דחיה בכלל בהמה פּמבואר בפ' בהמה המקשה (ע"א א'): אף עדיין יש לדון בזה דהגם דחיה בכלל בהמה היינו רק כשכ' בתורה סתם תיבת בהמה ולא פּרט שום מין שְהרי חלב חיה מותר משום שפּרט הפּתוב פּל חלב שור וכשב ועז ל"ת וכן בפג"ה (ק"ב א') מפרש הש"ס טעמין דר"מ דסבר אמה"ח אינו נוהג אלא בבהמה טהורה בלבד משום דא"ק וזבחת מבקרף ומצאנה וכתוב בתרין' אמה"ח ויותר מבואר זה בזבחים (ל"ד א') אלו נאמר קרבן לה' בהמה הייתי אומר חי' בכלל בהמה וכו' ת"ל בְּקָר וצאן בְּקָר וצאן אמרתי

לך ולא ח'י וא"כ הא הָכָא נָמִי כ' לְהִדְיָא שׁוּר אוּ כְשֵׁב אוּ עֵז וגו' ומיזם השְׁמִינִי וְהִלָּאָה וגו' וְהִגַּם דְּעֵיקָר קָרָא בְּקֶרְבָּן פְּתִיב ומשׁו"ה לא הָוָה מְצִי לְמַכְתָּב בְּהִמָּה מְשׁוּם דְּהו"א דְּגַם ח'י בְּכָלֵל עַכ"ז מנ"ל לְמִימַר מְהֵרָה דְּלִהְדִּיּוּט גַּם בַּח'י הַדִּין פֶּן אֵלֵא שִׁי"ל בְּפִשְׁיטוּת דְּמִמִּילָא מוּכַח זֶה דְּהָא הִטְעַם גַּבֵּי קֶרְבָּן פְּדִי שְׂיִצְא מִסְפֵּק גַּפְל וא"כ ה"ה בַּח'י מִמִּילָא וּקְרָא מְשׁוּם דְּבְקֶרְבָּן מִיְיָרִי לְכֹן פֶּרְט שׁוּר וגו' וְהִגַּם דְּבְקֶרְבָּן גַּם בְּדִידְעִינֵן שְׁפָלוּ לוֹ חֲדָשִׁי הוּא מְחֻסָּר זְמַן עַד יוֹם ח' פְּמוֹ שְׁהוּכִיחוּ הַתּו' בַּב"ק (י"א ב') ד"ה בְּכוֹר וְהַמֶּלֶם בַּפ"ג מֵה' אִיסוּרֵי מִזְבֵּחַ ה"ד וְע"כ דְּגִזָּה"כ הוּא.

כְּפָר יִישָׁב זֶה הַמֶּלֶם שְׁם בְּטו"ט ע"ש מַעֲתָה קָם דִּינָא לַענ"ד דְּבִין לְהַרְמַב"ם שְׁפוּבָר שְׂאִיסוּרוֹ מִד"ת וּבִין לְהַתּו' דְּסַבְרֵי שְׂאִיסוּרוֹ מְדַרְבָּנָן גַּם בַּח'י הַדִּין פֶּן שְׂצָרִיף שְׂיָהוּי ח' יָמִים וְעֵינֵן בַּתב"ש סַסְק"ג שְׁכ' וְחֲדָשִׁי ח'י לֹא נֶאֱמָרוּ מוּכַח דְּגַם דְּעֵתוֹ ז"ל שְׁגַם בַּח'י הַדִּין פֶּן.

ד' יְדִידוֹ הַד"ש: סִימָן ג' לְהַרְבּ הַמְּוֹפְלָג הַשְּׁנוֹן יָרָא ה' מ' יוֹסֵף אֲלֵיעֶזֶר נ"י מִק"ק שׁוּמִיִּיא"ץ אֲשֶׁר שְׂאֵל יְדִידֵי לְבָאָר לוֹ פְּוֹנָת רַבִּינוּ הַגָּדוֹל הַגָּר"א ז"ל בְּבִיאָוּרֵי בִיז"ד סִי"כ ט"ס סַסְק"א שְׁכ' בְּתוֹף ד"ק שְׁם וְז"ל וְאֵע"ג דְּאָמְרֵי שְׁם לְאִפּוֹקֵי לְקוּתָא כּו' וְעַרְשִׁי שְׁם וְאָנָן קִי"ל כְּרַפִּישׁ דּו"ש שְׁם (נ"ה ב') הַלְכָת' כְּרַפִּישׁ לְאִפּוֹקֵי מְעוֹלָא וְכַבֵּר הַרְגִּישׁוּ בְּזֶה ב"י וְד"מ ע"ש וְשְׁם לְק"מ דְּמ"מ בְּכָלֵל חֲסוּרָה הִיא לְפִי הָרִי"ף שְׁהוּא פְּמוֹ נְתַמְסָמַס וְאֵע"ג דְּנִיטְל הַפּוֹלִיאָא פְּשִׁירָה לְקַתָּה גְרוּעַ פְּמוֹ כּוֹלִיאָא שְׁהַקְטִינָה וְאֵע"ג דָּא' לְאִפּוֹקֵי לְקוּתָא הִינְיוֹ לְמַעַרְבָא דְּאָמְרֵי פֶל הַפּוֹסֵל בְּרִיאָה פֶּשֶׁר בְּפּוֹלִיאָא וְע"כ לֹא בְּכָלֵל חֲסוּרָה הִיא דָּא"כ גַּם בְּרִיאָה יְפֹסוּל פְּמוֹ נִיקְבָה אֲבָל לְמַסְקָנָא דְּגַם בְּרִיאָה פְּסוּלָה בְּכָלֵל חֲסוּרָה הִיא פְּמוֹ לְקוּתָא דְּרִיאָה וְכֹן פֶּל הַתְּמַסְמָסָה דְּטְרִיפּוֹת עַכ"ל רַבִּי ז"ל וְהִנֵּה סוֹף דְּבָרֵינוּ שְׁכ' הִינְיוֹ לְמַעַרְבָא וְכו' אֲבָל לְמַסְקָנָא וְכו' סְתוּמִים קֶצֶת: לַענ"ד נ"ל פְּוֹנָת רַבִּינוּ ז"ל כִּי הַבְּנֵי מַעַרְבָא (נ"ה ב') אָמְרוּ פֶּל הַפּוֹסֵל בְּרִיאָה פֶּשֶׁר בְּפּוֹלִיאָא וְכָלֵל פֶּיִילוֹ שְׂאִין לָךְ דְּבָר הַפּוֹסֵל בְּרִיאָה שְׂיִפְסוּל גַּם בְּכוֹלִיאָא וְא"כ א"א לְפָרֵשׁ לְקַתָּה דְּרַפִּישׁ נְתַמְסָמַסָה דְּהָא הַמְּסַמָּסָא פּוֹסֵל בְּרִיאָה פְּדָאמְרִינוּ (נ"ג ב') בְּהַאי רִיאָה דְּנִפְלָה תְּלֵהי תְּלֵהי וְטְרִיפְנָא לֵה מִדְר"ה בְּרִי' דְּר"י וְע"כ לְקַתָּה דְּרַכִּישׁ הִינְיוֹ מוֹגְלָא כְּפַרְשִׁי וְא"כ לְפִי ז"ל וְדָאֵי דְּלָאוּ בְּכָלֵל חֲסוּרָה הִיא דָּאֵי בְּכָלֵל חֲסוּרָה הָא גַּם בְּרִיאָה הָוָה טְרִיפָה פְּדַתְנָן בְּמַתְנֵי הַרִיאָה שְׁחַסְרָה וְכִינֵן דְּבָרִיאָה קִי"ל דְּמוֹגְלָא פֶּשֶׁר ע"כ דְּבְכוֹלִיאָא נָמִי פֶּשֶׁרָה לְעוֹלָא דְּלָא בְּכָלֵל חֲסוּרָה הִיא לְכֹן א' לְאִפּוֹקֵי לְקוּתָא דְּרַפִּישׁ אֲבָל לְהַמְּסַקָנָא דִּישׁ פְּסוּל בְּזֶה וּבְזֶה וְהִינְיוֹ לְקוּתָא א"כ לְקַתָּה דְּרַכִּישׁ הִינְיוֹ נְתַמְסָמַסָה וּבְכָלֵל חֲסוּרָה הִיא פְּמוֹ לְקוּתָא הַמְּסַמָּסָה דְּרִיאָה דְּבְכָלֵל חֲסוּרָה הִיא וְכֹן פֶּל הַתְּמַסְמָסָה דְּטְרִיפּוֹת דְּהוּא מְשׁוּם דְּרֹאִין אוֹתוֹ פְּאֵלוּ אִינוּ כַּמְש"ש (נ"ג ב'): חֲזוֹר וְכַתְּב אֵלֵי הָרַב הַנְּז"ל ע"ז וְז"ל קֶשֶׁה לִי טוּבָא עֲדִינֵן לְפִי פִי מַעַכְתָּה ד' הַגָּר"א ז"ל חֲדָא הָא לְמַסְקָנָא (בְּדַנ"ה ב') ג"כ קִי"ל דְּמוֹגְלָא פְּסוּל בְּכוֹלִיאָא וְכֶשֶׁר בְּרִיאָה וְא"כ אֲכַתִּי קֶשֶׁה בְּאִיזָה סוּג מֵהַשְּׁמוּנָה טְרִיפּוֹת נְכָלֵל מוֹגְלָא דְּהָא א"א לוֹ דְּבְכָלֵל חֲסוּרָה הִיא דָּא"כ בְּרִיאָה נָמִי יְפֹסוּל לְפִי ד' הַגָּר"א ז"ל בְּלָא דְּבָרֵי הַגָּר"א הִי אֲפֶשֶׁר לוֹמַר דְּלַעוֹלָם מוֹגְלָא דְּכוֹלִיאָא הוּא בְּכָלֵל חֲסוּרָה וְל"ק דָּא"כ גַּם בְּרִיאָה יְפֹסוּל דְּסוּגִים דְּעוֹלָא יוֹתֵר כּוֹלֵלִים מְסוּגִים דְּמַתְנֵי כַּמ"ש הָאֲחַרְוֹנִים וְחַסְרָה דְּמַתְנֵי אִינוּ כּוֹלֵל רַק נְתַמְסָמַסָה דְּפְסוּל בְּרִיאָה וְסוּג חֲסוּרָה דְּעוֹלָא כּוֹלֵל גַּם מוֹגְלָא דְּכוֹלִיאָא וְתוֹ דְּלִשׁוֹן הַגָּר"א בַּמ"ש פְּמוֹ נִיקְבָה מִיּוֹתֵר לְפִי ד' מַעַכ"ת יְדוּעַ דְּלִשׁוֹן הַגָּר"א לִשׁוֹן הַזֶּהָב וְתוֹ דָּאִיף אֲפֶשֶׁר לוֹמַר דְּבָנֵי מַעַרְבָא פְּלִיגִי

ארפיש וְלֹא ס"ל פֶּלֶל לְקוּתָא שְׁלוֹ הָא אֵינְהוּ מְפָרְשֵׁי דְבָרֵי רְכִישׁ וְקֶאֱמְרֵי וְהוּא דְמִטְיָא לְקוּתָא לְמָקוּם חֲרִיץ וְדוּחַק גְּדוּל לּוֹמַר דְּאֵינְהוּ מְפָרְשֵׁי ד' רְכִישׁ וְלֵהוּ לֹא ס"ל דְּבָרֵי הַמְצָפָה לְתִשׁוּבָתוֹ יוֹסֵף אֱלִיעֶזֶר מְשׁוּמִיָּאִין: וְזֶה אֲשֶׁר הִשְׁבַּתִּי לוֹ שְׁנֵית קַבְלַתִּי דְּבָרָיו הַחֲבִיבִים לִי אֲשֶׁר הִקְשָׁה בְּדַבְרֵי רַבֵּינוּ ז"ל לְפִי פִירוּשֵׁי הַגְּז"ל וְאֶבְאֵר דְּבָרֵי.

הִנֵּה לְהַמְסַקְנָא וְדַאי דְגַם מוּגְלָא בְּכוּלָּא בְּכֻלָּל חֲסוּרָה הִיא דְהִכִּי אֲגַמְרִין רַחֲמֵנָא לְמִשְׁהָ דְמוּגְלַת הַפּוּלְיָא פְּאִיב לָהּ כ"כ עַד שְׁבַסּוּף תַּחֲסֵר הַפּוּלְיָא מִחֲמַת זֶה לְגַמְרֵי וְכֻלְלָא הוּא בְּטָרְיָפוֹת דְּכָל הָעוֹמֵד לִינְקָב אוֹ לִיחֲסֵר פְּנֻקָב וְחֲסֵר לְפָנֵינוּ דְּמִיָּא אֲבָל בְּרִיאָה אֲגַמְרִין דְּלֹא תַחֲסֵר לְעוֹלָם מִחֲמַת הַמוּגְלָא וְאִין מְדַמִּין בְּטָרְיָפוֹת.

אֲבָל לְהַס"ד דְּהַש"ס בְּדַבְרֵי הַבְּנֵי מְעַרְבָא הָא ע"כ דְמוּגְלָא פֶּשֶׁר גַּם בְּכוּלָּא דְהָא מְדַיִיק דְּכָל הַפֶּשֶׁר בְּרִיאָה כ"ש דְּכָשֶׁר בְּכוּלֵי וּבְאַמַּת הֵינְנוּ דְּפָרִיף עֲלֵהּ ר' תַּנְחוּמ' וְהָרֵי מוּגְלָא דְכָשֶׁר בְּרִיאָה וּפְסוּל בְּפּוּלְיָא וְע"כ הָא דְקִימֵי לִי לר"ת דְמוּגְלָא פְּסוּל בְּכוּלָּא הֵינְנוּ מְשׁוּם דְּגַמְרֵי לְמִשְׁהָ מְסִינֵי דְלִקְתָּהּ הַפּוּלְיָא פְּסוּל וְסָבֵר ר"ת דְּהֵינְנוּ מְלִיא מוּגְלָא וְהֵינְנוּ דְרַב מַתְנָא דְאָמַר מְלִיא מוּגְלָא טְרִיפָה בְּכוּלָּא וּמְשַׁנֵּי אֶלָּא אֵי אַתְמַר הִכִּי אַתְמַר [לְגִי הָרֵי"ף] וּר"ל דְּבָנֵי מְעַרְבָא הִכִּי אָמְרוּ.

דְּבַאמַּת יֵשׁ פֶּשֶׁר בְּזָה וּפְסוּל בְּזָה וְכֵן לְהִיפּוּף וְגַם יֵשׁ עוֹד פְּסוּל בְּזָה וּבְזָה וְלִקּוּתָא דְּגַמְרֵי דְּפְסוּל בְּכוּלָּא לֹא פְּדַסְבְּרַת דְּהֵינְנוּ מוּגְלָא אֶלָּא הַמְסַמְסָה וּפְסוּל בְּשִׁנְיָהֶם וּמַעֲתָה לְק"מ מֵה דְּבָנֵי מְעַרְבָא גּוּפִיין' פְּרָשֵׁי לְהָא דְרַפִּישׁ וְהֵינְנוּ לְקוּשְׁטָא דְּמַלְתָּא שְׁאָמְרוּ הַבְּנֵי מְעַרְבָא וּמֵה שְׁמַדַּיִיק יְדִידֵי לְפִי מֵה שְׁפָרְשֵׁי דְּבָרֵי רַבֵּינוּ ז"ל לִישְׁנָא דְכִמּוֹ נִיקְבָה שְׁפַתְב רַבֵּינוּ דְּקִדּוּק קְלוּשׁ הוּא מְאֹד דְּכּוֹנְנָתוֹ ז"ל מְבֹרָךְ דְּמִשׁוּם דְּהַבְּנֵי מְעַרְבָא אָמְרוּ כָּל הַפּוּסֵל וְכו' שְׁהָרֵי נְקָב פְּסוּל בְּרִיאָה וְכו' לְכֵן נִקְטַם גַּם רַבֵּינוּ ז"ל בְּלִשְׁוֹנוֹ דַּא"כ גַּם בְּרִיאָה יְפֻסָּל פְּמוֹ נִיקְבָה וְגַם מְשׁוּם דְּהָא בְּאַמַּת גַּם פְּסוּל דְּחֲסָרוֹן בְּרִיאָה לְפִי מֵה דְקִי"ל דְּחֲסָרוֹן מְבַפְּנִים לֹא שְׁמִי חֲסָרוֹן וְע"כ דְּחֲסֵר הֵינְנוּ מְבַחּוּץ וְע"כ דְּמַטְעֵם פְּסוּל נִיקְבָה הוּא דְאַתִּינָן עֲלֵהּ וְכַדְקָאֵמַר (בְּדַמ"ז ב') מֵאֵי חֲסָרָה אֲלִימָא מְבַחּוּץ הֵינְנוּ נִיקְבָה וְכו' וְתוֹ לֹא מִיָּדִי: סִימָן ד' ב"ה יוֹם ג' כ"ו אֲדָר שְׁנֵי ת"ר לְפ"ק: לְהֲרַב הַמְּוִבְהָק שְׁנוֹן יָרָא ה' מ' יְהוּדָא לִיב אֲלִי הַפְּהֵן נ"י מו"ץ דְק' הָאֲטִימְקָס: מְכַתְּבוֹ הַגִּיעֵנִי וְאֲשֶׁר שְׁאַל פְּעַנְגִּין עַל מֵה סוּמְכִים הָעוֹלָם שְׁטוּחְנִין קְטַנִּיּוֹת עַל גְּרֵשׁ בְּלֹא בְּדִיקָה תַּחֲזִילָה מֵהַתּוֹלְעִים שְׁהָרֵי שְׁנֵי צְדָדֵי הַהִיתֵר שְׁל הַתְּה"ד בְּחֻטִּים מְתוֹלְעִים לְטַחְנָם שְׁעַל פִּיו פְּסַק בְּש"ע ס' פ"ד לְהִיתֵר לֹא שְׁיִיכִים בְּקַטְנִיּוֹת הַנְּטַחְנִין עַל גְּרֵשׁ כְּשִׁטּוּחְנִין בְּרַחֲיִים שְׁל יָד וְגַם אִם טוּחְנִין בְּרַחֲיִים שְׁל מִים עַכ"פ לֹא שְׁיִיף טַעַם הַב' דְּמֵהֲרָא"י מְשׁוּם דְּבְטַחְיָנָה לְגְרֵשׁ אִין מְדַבְּקִין אֲבָן עַל אֲבָן וְתוֹ דְּהָא הַתְּה"ד גּוּפִין' כ' שְׁם שְׁיִרְקֵד הַקְּמַח לְאוֹר הַיּוֹם וְכָל תּוֹלְעַת שְׁיִרְקָה יִזְרְקֵנוּ וּבַנ"ד הָא אִין דְּרָף לְרִקֵד פֶּלֶל וְגַם אִם יִרְקֵד קְרוֹב הַדְּבָר שְׁלֹא יִרְאָה שׁוּם תּוֹלְעַת דְּדְרָף הַנְּקָבִים שְׁיִצָּא הַגְּרֵשׁ וְדַאי שְׁגַם הַתּוֹלְעִים יִצָּאוּ וְתוֹ דְּהָא רַוב הָאֲחֲרוּנִים פְּסָקוּ כְּהַש"ף דְּכַעֲנִין שְׁיִבְרְרוּ קוּדָם הַטַּחְיָנָה וְאַח"כ' יְדִידֵי שְׁאִין לּוֹמַר שְׁפַמְכוּ עַל מֵה שְׁקוּדָם הַטַּחְיָנָה מְיִבְשִׁים אוֹתָם בְּתַנּוּר דַּא"כ הִי צְרִיף לִיְזַהֵר שְׁתֵּהָא הַתַּנּוּר חָם מְאֹד שְׁיִוְכְלוּ לְשׁוֹרֵף בּוֹ הַתּוֹלְעִים.

וְהָעוֹלָם אִין נִזְהָרִין בְּזָה ע"כ תּוֹכֵן דְּבָרָיו ד' פִּי חֲכָם: וְדַרְכּוֹ יִשְׁרָה בְּדַרְכֵי הַמּו"מ בְּהוֹרָאָה יִחְזַקְהוּ ה' וְיִצְלִיחְהוּ בְּתוֹרָתוֹ וְיִרְאָתוֹ: וּבְעֵינֵיקַר דִּין זֶה אוֹמַר הִנֵּה הֵגַם שְׁמֵהֲרָא"י בְּנִדּוֹן דִּידִין' כ' שְׁנֵי צְדָדֵי הִיתֵר וְכ' שְׁגַם אִם אִין הַטַּעַם הֲרֵאשׁוֹן בְּרוּר מ"מ אִין לְהַחְמִיר מְשׁוּם

שָׂאם יִטְחֲנוּ הַתּוֹלְעִים הֵם בְּטָלִים בְּשֵׁשִׁים בְּהִקְמַח וּלְטַעַם הָא' לְבַד אֵין לְהַתִּיר בְּרַחֲמֵי
דִּיד כַּמ"ש הַש"ך אָמְנָם לַעֲנ"ד בְּרוּר הַטַּעַם הַשְּׁנִי דַמְהָרָא"י וְרַק שְׁצָרִיף לְדוֹן בְּזָה דְקָא
אֵין מְבַטְלִין אִיסוּר לְכַתְחִילָה וְהֵנָּה הַתַּה"ד כ' שָׁם עוֹד וְז"ל וְאֵין זֶה מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְחִילָה
בֵּינוֹן דַּס' הוּא אִם יִתְעַרְב שׁוּם אִיסוּר כָּלָל וְגַם אֵינוֹ מְכַוֵּן לְבַטֵּל עַכ"ל נִרְאֶה מְדַבְּרִיו
שְׁעִיקָר סְמִיכְתּוֹ הוּא מִשׁוּם דַּס' הוּא אִם יִתְעַרְב שׁוּם אִיסוּר כָּלָל וְר"ל מִטַּעַם הַרְאִשׁוֹן
שֶׁכ' מִשׁוּם דְּהַתּוֹלְעִים בּוֹרְחִים מִפְּנֵי קוֹל וְנִדְנוּד הַרְחִימִים וְרַק מִשׁוּם דְּאִילֵי אֵין דְּבָר זֶה
בְּרוּר כַּמ"ש הוּא ז"ל לַעֲיִל לְכֹן כ' לְרוֹנוּחָא דְמִלְתָּא וְגַם אֵינוֹ מְכַוֵּן לְבַטֵּל וּלְדִידֵי בְּרִירָא
מִלְתָּא דְבַגְדוֹן דִּידֵי שְׂרִי לְגַמְרֵי גַם רַק מִטַּעַם דְּאֵינוֹ מְכַוֵּן לְבַטֵּל לְחוּד דְּהֵנָּה הַפַּר"ח
וּבְבִיאורֵי הַגָּר"א ז"ל שָׁם סק"מ הֵבִיא דְבָרֵי הִירוּשְׁלָמִי אֲמַתְנִיתִין דַּסַּפ"ה דְּתַרּוּמוֹת סָאָה
תְּרוּמָה שְׁנִפְלָה לְפָחוֹת מִמָּאָה וּטְחָנוֹן וְכו' וְאִם יָדוּעַ שְׁחָטִין שֶׁל חוֹלִין יְפוֹת מִשָּׁל תְּרוּמָה
מִןתַּר אָמְרוּ ע"ז בִּירוּשְׁלָמִי שָׁם תְּנִי אִף טוֹחֵן הוּא בְּתַחֲחִילָה וּמִתִּיר וְאָמַר שָׁם מִתְנִי דַר'
יוֹסִי בַל' שְׂאֵלָה וְהַשִּׁיב ע"ז ר' זְעִירָא שְׁכֹן דְּרַף כַּהֲנִים לְהִיּוֹת טוֹחֲנִין מְדוֹמָע בְּבִתְיָהוֹן.

פִּי וְהָרִי אֵינוֹ נִרְאֶה כְּמַכּוּן לְבַטֵּל הָאִיסוּר בֵּינוֹן שְׁדַרְכֵּן בְּכָף וְאֵתִי אֶפִּילוּ לְרַבְּנָן דַּר' יוֹסִי
הָרִי לְהַדְיָא דְדָבָר שְׁדַרְכּוֹ לְטְחָנוֹן אֵין זֶה כְּמַבְטֵל אִיסוּר לְכַתְחִילָה וְאֵין לְחַלְקַן וְלוֹמַר דְּאֶפְתִּי
אֵין רֵאִי מִהֶתֶם לְאִיסוּר דְּאוֹרֵייתָא שְׁנִתְעַרְב לְבַטְלוֹ ע"י טְחִינָה בְּשֵׁשִׁים דְּהֶתֶם הֵגַם דְּעִיקָר
אִיסוּרוֹ דְּאוֹרֵייתָא אָמְנָם הָא מִיָּרִי דְנִפְל רַק לְפָחוֹת מִמָּאָה אָבַל וְדֵאִי דְרֹב אִיכָּא וּמִן
בְּמִינוֹ מְדְאוֹרֵייתָא בְּרוּבָא בְּטִיל וְרַבְּנָן הוּא דְאַצְרְכוּ בְּתַרּוּמָה מָאָה וְעוֹד וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאִיסוּר
דְּאוֹרֵייתָא וְשִׁיעוּרוֹ דְרַבְּנָן דְּמִי לְאִיסוּר דְרַבְּנָן וְשִׁיעוּר דְּאוֹרֵי' וְדוּגְמָא לְזָה מ"ש הָרֵא"ש
בַּפ"ב דְּפִסְחִים וְהָר"ן בַּפ"ק שָׁם בְּשֵׁם ר"ת אֲמִירָא דְרַב גִּידֵל הֶתֶם (כ"א ב') כ' הֶתֶם
שְׁמַדְמָה חֲמֵץ דְּאוֹרֵייתָא וְשִׁיעוֹת דְרַבְּנָן לְחֲמֵץ דְרַבְּנָן וְשִׁיעוֹת דְּאוֹרֵייתָא וְהִי אֶפְשָׁר לוֹמַר
לְפִי"ז דַּה"ה שִׁיעוּר דְרַבְּנָן וְכַנ"ל וּבְאִיסוּר דְרַבְּנָן שְׁנִתְעַרְב אָמְרוּ בַּפ"ק דְּבִיצָה (ד' ב')
דְּיָכוֹל לְהוֹסִיף עָלָיו הֵיטֵר וּלְבַטְלוֹ וְיֵשׁ דְּעִיעוֹת שָׁם דְּגַם בְּלֹא קְלֵי אִיסוּרֵי' מִןתַּר לְהוֹסִיף
וּלְבַטֵּל אִיסוּר דְרַבְּנָן ע"ש אָמְנָם בְּאֲמַת הָא לִיתָא דְקָא בְּהַדְיָא תְּנִי בְּסִיפָא דְהָךְ מִתְנִי הַנ"ל
סָאָה תְּרוּמָה שְׁנִפְלָה לְפָחוֹת מִמָּאָה חוֹלִין וְאִח"כ נְפָלוּ שָׁם חוֹלִין אִם שׁוּגַג מִןתַּר וְאִם מִזִּיד
אִיסוּר הָרִי מוּכַח דְּגַם לְהַסוּבְרִים דְּבְאִיסוּר דְרַבְּנָן מוּסִיף וּמְבַטֵּל ע"כ לוֹמַר דְּבְשִׁיעוּר
דְרַבְּנָן בֵּינוֹן דְּהָאִיסוּר עֲצָמוֹ הוּא דְּאוֹרֵייתָא אִיסוּר לְבַטֵּל דָּאִם לֹא כֹן תִּקְשִׁי לְהוּ הָךְ מִתְנִי'
א"כ הָרִי מוּכַח דַּמ"ש בִּירוּשְׁלָמִי אִף טוֹחֵן הוּא בְּתַחֲחִילָה וּמִתִּיר בְּדָבָר ** (הַגַּה"ה וּד'
הַר"ש שָׁם בְּמִשְׁנֵה שְׁהִבִּיא גַם תַּחֲחִילָה ד' הִירוּשְׁלָמִי שָׁם שְׁאָמַר וְלֹא סוּף דְּבָר שְׁפַחְתָּה
הַתְּרוּמָה אֶלָּא אֶפִי פְחָתוּ חִילִין וְתַרּוּמָה בְּעֵינָה טוֹחֵן וּמִתִּיר וּמַפ' הַר"ש [וְכ"פ ר"א פּוֹלְדָא
בַּפ"י הִירוּשְׁלָמִי שָׁם] דְּהַטַּעַם הוּא מִשׁוּם דְּהוֹאִיל וְכַבֵּר נִתְבַטְּלָה קוֹדֵם הַטְּחִינָה אֵינָה
חוֹזְרֵת וְאוֹסְרָה [וּד' הַר"ש שָׁם נִתְהַפְּכוּ בְּדָפוּס וְכַצ"ל לֹא אָמְרִינוּ כו' וְאִיסוּר שְׁאָפְלִי הִי'
כָּף תּוֹ לֹא מִתְסַר' בֵּינוֹן שְׁנִתְבַטְּלָה וְגַם בַּד' הַתּוֹי"ט שָׁם נִפְל טְעוֹת בְּדָפוּס בְּהַצִּיּוֹן שְׁעַל ד'
הַרע"ב ע"ש] וְדָבָרִים אֵלוֹ תְּמוּהִים בְּעֵינֵי הַתְּרוּטוֹת וְלֹא זְכִיתִי לְהַבְיָנָם.

דַּא"כ אֲמַאי צ"ל בִּירוּשְׁלָמִי וְתַרּוּמָה בְּעֵינָה הָא לְפִי"ז הַטַּעַם גַּם אִם בְּיָדוּעַ שְׁהוּתִירָה
הַתְּרוּמָה אַחַר הַטְּחִינָה [גַּם אִם הוּתִירָה עַד שְׁגַם הִקְמַח וְטִינְוֹפֶת דְּחוֹלִין אֵין בְּהֶם מָאָה
נִגְדַּד הִקְמַח לְבַד דְּתַרּוּמָה] וְתוֹ דַּא"כ ק' טוּבָא אֲמַאי צ"ל כָּלָל בְּמִתְנִי' כָּף פְּחָתָה הַתְּרוּמָה
הֵגַם שְׁהַר"ש גּוֹפְלִי הַרְגִּישׁ בְּזָה וְכ' ע"ז רַק קֶצֶת ק' לְכַאוּרָה קו' עֲצוּמָה הִיא: וְלַעֲנ"ד
בְּתַחֲחִילַת עֵינֵי בַד' הִירוּשְׁלָמִי הַנ"ל טָרַם רְאוּתִי ד' הַר"ש לֹא יִשְׁרוּ בְּעֵינֵי ד' הַמְּפָרֵשׁ.

ואמרת שפרור דהא דמייתי הירושלמי שם תיכף לזה תני אין טינפת של תרום' מצטרפת עם התרום' לאסור את החולין אבל טינפת של חולין מצטרפת עם החולין להעלות התרום הוא לנתינת טעם על דבריו שאמר שאפ' פחתו חולין ותרום בעינה טוחן ומתיר ואמר הטעם לזה משום דטינפת דתרום לא מצטרפת עם התרום וטינפת דחולין מצטרפת עם החולין להעלות התרום.

ומעתה א"ש ה' דא' במתני' כה פחתה התרום דר"ל דהא נדאי דע"י טחינה נתפרדו הטינפת דהיגו הסובין והמורסן מהקמח. וא"כ ה' ממילא פחתה התרום' מכמות שהי' תחי' ושריא.

דהא פחת החולין מצטרף לקמח החולין ופחת התרום לא מצטרף להתרום וסתמא דמלתא אינו מצוי כ"כ שהתרום' שקודם טחינה הייתה אחת)*** (ממאה נגד החולין ואחר הטחינה יותר כ"כ בריבוי גדול עד שהקמח דחולין בצירוף הסובין ומורסן לא יהא מאה נגד קמח התרום בלא הסובין ומורסן וא"ש נמי מ"ש בירושלמי אלא וכו' ותרום בעינא דוקא ור"ל שעתה אחר הטחינה ג"כ התרום' הוא א' ממאה מהחולין היגו הקמחא דתרום.

והיגו שהיא בעינה בשיעורה א' ממאה כמו שהיתה קודם הטחינה שהיתה א' ממאה. ומ"ש לא סוף דבר שפחתה ר"ל לא תהא סבור שפחתה היגו פחתה ממש משעורה דוקא אלא אפ' אם היא עתה בשיעורה בעינא בקמחה והחולין פחתו ממש הקמח משיעורה עכ"ז שרי.

ונותן טעם לבר תני אין טינפת וכו' וכמש"ל. ואח"כ עיינתי בר"ש ור"מ: וראיתי שהר"מ ז"ל מפרש כה.

אלא שקיצר בדבר מאוד פנרפו בקדש. וברור בעיני שהוא ז"ל מפרש ד' הירושלמי הנ"ל כמ"ש:**) שפנרפו בכה הוא גם באיסור דאורייתא: אמנם כל דברינו אלה הוא רק בנדון של התה"ד דקרוי לנדאי שייטחנו התולעים ואז שרי לענ"ד כמ"ש בס"ד אבל בנדון דשאלת מע"ל בקטניות הנטחנים שאין מדביקין אבן על אבן נדאי יפה כ' מע"ל דלא דמי לנדון דהתה"ד.

ותו דהא התה"ד גופי' סינים דברי קדשו שירקד הקמח לאור היום וכל תולעת שיראה זורקנו וכמ"ש מע"ל: נדאי הכי חיובא רמי עלי' כל היכא דאיכא לברורי: אה אומר אני שבנ"ד אדרבה אין צריף לגמרי לכל זה דהא אחר שנידושו וניטלו הקטניות מהשרביטין אין נמצא בהם פלל התולעים עצמן לא מהן ולא מקצתן והחוש יעיד ע"ז וכל בדיקתנו את הקטניות הוא רק לברר המנוקבים מהתולעים בעודן בשרביטן ומעיקר הדין אין בהם בית מיוחד כ"כ רק כפר קבלו אבותינו עליהם ועל זרעם והנהיגו לאסורם ואיסורם הוא משום אל תטנוש תורת אמה ונהגם דנדאי חלילה וחלילה לפרוץ גדרן של אבותינו שעפ"י רבותינו הקדושים הראשונים ז"ל אמנם מי שירצה לחתוך ולקלוף מכל גרגיר קטניות רק המקום המנוקב לבד נדאי דהשאר שפאותו הגרגיר יהא מותר ומעתה נדאי דמותר לטחון על גרש ולבטלן.

דְּהָא אוֹתָהּ הַקְּלִיפָּה הַדְּקָה לָא מִיְנֵכֶר כְּלָל וְכָלֵל אַחַר הַטְּחִינָה וּבְטָלָה לְגַמְרֵי וְלֹא מְקַרֵי מְבַטֵּל אִיסוּר לְכַתְּחִילָה כַּמֶּשׁ"ל וְכ"ש בְּזָה שְׁעִיקָר אִיסוּרוֹ הוּא רַק מִטַּעַם שְׁפָכֶר נִהְגוּ כְּפִי "ל דלכ"ע שְׁרֵי לְבַטְלוֹ עכ"פ ע"י טְחִינָה גַם אִם לֹא הִי דְרַכּוֹ לְטַחְנוּ וְתוֹ דְכִינּוּ דְאִיסוּרוֹ הוּא מִשׁוּם דְכָבֵר קָבְלוּ וְהִנְהִיגוּ כְּפִי וְחִזְיָנוּ עִמָּא דְבֵר לְטַחְנָן נִימָא דְמִסְתַּמָּא הִכִּי קָבְלוּ עַלְיֵיהּ מְעִיקָרָא וְשֵׁי לֹא לְאֶסְרָם רַק בְּעֵינָם אָבֵל לֹא אַחַר בִּיטוּלָם בְּטְחִינָה וְגַם אוֹתָן הַקְּטָנִיּוֹת שְׁיֵשׁ בָּהֶם נְקוּדָה שְׁחוּרָה שְׁאֶסְרָה הַרְשָׁב"א מִשׁוּם דְהוּא רִיקוּם הַתּוֹלַע וְהַזְפִּירוּ הַרְמ"א בְּסִי' פ"ד ס"ו כְּפִינָא שְׁמִסְתַּמָּא יֵשׁ ס' בְּהַקְּטָנִיּוֹת נִגְדָא אוֹתָן לְבַד שְׁיֵשׁ בָּהֶן נְקוּדָה וּבְפִרְטָא שְׁלֵשִׁיטָתָהּ הָרֵא"ש וְדַעֲיָמֵי' שְׁרִינּוּ לְגַמְרֵי אוֹתָן שְׁיֵשׁ בָּהֶן נְקוּדָה מִשׁוּם דַּס"ל דְבְעֵינּוּ רִיחוּשׁ דְנוֹקָא וְכַוְנָתֵיהּ סָתָם הַב"י בַּש"ע שָׁם.

וְכֵן תְּפָסוּ רַבֵּי הָאֲחֵרוֹנִים מְעִיקָר הַדִּין וְלַדְעָתִי רַק בְּתוֹרַת חוּמְרָא הַזְפִּירוּ הַרְמ"א לְזֹאת עַכ"פ הָבּוּ דְלֹא לּוֹסִיף עָלֶיהָ שְׁלֵא לְאֶסְרָם רַק בְּעֵין וְלֹא לְאֶסְרָן לְבַטְלָם בְּטְחִינָה וּמַעֲתָה לְפּוּם שְׁעִיבָרָא דִּילִי אֲמִינָא שְׁפָרוּר אֲצִלִי שְׁמוֹתָר לְטַחְנוּ לְכַתְּחִילָה קְטָנִיּוֹת עַל גְּרֵשׁ בְּלֹא שׁוּם בְּדִיקָה לֹא בְּתַחֲלִילָה וְלֹא בְּסוּף וְהַנַּח לָהֶם לְיִשְׂרָאֵל אִם אֵינּוּ נְבִיאִים בְּנֵי נְבִיאִים הֵן וְעֵינֵי נְשׂוֹאוֹת לֹא יֵת"ש יָאֵר עֵינֵינוּ כְּתוֹרָתוֹ לְאֶסְרָי שְׁמַעֲתָתָא אֵלֵיבָא דְהַלְכָתָא כְּפָפִין נְפָשׁוֹ וְנָפֵשׁ יְדִידוֹ הַדו"ש: סִימָן הַ שְׁאֵלָה צְנוּן שְׁחַתְכוּ בְּסִפִּין שֶׁל בְּשָׂר ב"י וְאַח"כ חֲתָכוּ בְּתוֹף הַפְּדִי נְטִילָה בְּסִפִּין חוֹלְכָת ב"י מֵה דִּינוֹ שֶׁל הַסִּפִּין חוֹלְכָת: תְּשׁוּבָה הֵנָּה לֹא פוֹרֵשׁ בְּדַבְרֵי אִם הִיוּ הַסִּפִּינִים מְקוּנְחִים וְנִקְיִים בְּבִירוֹר אוֹ לֹא דְבִאִינָם מְקוּנְחִים וְדֹאֵי אִיסוּר וּבְמִקְוֵה יָפָה בְּאֵנוּ בְּזָה לְמַחְלֻקָתָא בֵּין הָרֵאשׁוֹנִים ו"ל בְּדִין דְּגִים שְׁעָלוּ בְּקַעְרָה שֶׁל בְּשָׂר (חֻלּוּין קי"א ב') אֵי פִירוּשׁוֹ עָלוּ רוֹתְחִים בְּקַעְרָה צוֹנְנָת אוֹ אִיפְכָא אוֹ דַּר"ל נְתַבְּשָׁלוּ אוֹ אִפִּי נְצָלוּ דְהֵנָּה הַתּוֹ שָׁם ד"ה הַלְכָתָא הוֹכִיחוּ מִפְרֵש"י שָׁם דְּגַם נְתַבְּשָׁלוּ שְׁרֵי ע"ש וְכ"ה דַּעַת הַרְמַב"ן הוֹבָא בְּחִי הַרְשָׁב"א שָׁם (ד"ה הַלְכָתָא) וְהַסִּפִּים עִמּוֹ הַרְשָׁב"א שָׁם וּבְתוֹרַת הַבֵּית וְכ"ה דַּעַת הַרְמַב"ם וְר"ת וְר"י וְרֵא"ש וְר"ן וְהַטוֹר בְּסִימָן צ"ה ** (הַגְה"ה וְאַשְׁרַח כְּתַב הַטוֹר שָׁם עַל הַרְמַב"ם שְׁאִינּוּ מִבֵּין דְבָרֵי בַּמ"ש שָׁם וְז"ל דְּגִים שְׁצָלוּיָן עִם הַבְּשָׂר אִיסוּר לְאֶנְקְלָן עִם הַחֶלֶב עַכ"ל וְתַמָּה עָלָיו הַטוֹר ע"ש הֵנָּה וְדֹאֵי שְׁדַבְרֵי הַרְמַב"ם מוֹבְנִים וּמְבֹאָרִים מֵאֵד כְּמוֹ שְׁפִירוּשׁוֹהוּ בַּהַגְמ"י שָׁם וְהַב"י ע"ש אִף דְנָא נְכוּוֹנֵי לְרַבֵּן וּמֵאוּרָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל רַבִּי הַטוֹר ו"ל לְטוֹעָה ח"ו בְּדַבְרֵי זֶה.

לְהַצִּילָה פּוֹרְתָא אֲנִימַר שְׁהִגִּי מְנוֹטַעַת בְּנִזְדַּמְנָה לְהַטוֹר בְּדַבְרֵי הַרְמַב"ם שָׁם גְּרַמָּה לֹא זֶה. כְּפִינָא וְנִיפְרָא בְּבִירוֹר מִמָּה שְׁהַעֲתִיק הַטוֹר ל' הַרְמַב"ם בְּתַחֲלִי דִין קַעְרָה שְׁאֶכְלוּ בָּהּ בְּשָׂר וּבִישָׁלוּ בָּהּ דְּגִים מוֹתָר לְאֶנְקְלָן בְּחֶלֶב וְאַח"כ תִּיֶקֶף לֹא כ' דִּין דְּגִים שְׁצָלוּיָן עִם הַבְּשָׂר אִיסוּר לְאֶנְקְלָן עִם הַחֶלֶב וְדִין פַּת שְׁאֶפְאָה עִם הַצִּלִי נִרְאָה בְּרוּר לְפִי הַהַעֲתִיק הַלְזָא שְׁלֵא הִי כְּלָל בְּגִי הַטוֹר בַּד' הַרְמַב"ם.

וּלְפִי"ז מ' לְכֹאוֹ פְּשָׁטִי דְלִישְׁנָא דְהַרְמַב"ם דַּמ"ש דְּגִים שְׁצָלוּיָן וְכו' אֲדַסְמוּף קוּדָם לֹא קִיאִי וּמַחֲלֵק בֵּין בִּישׁוּל לְצִנִּי וְלָכֵן יֵשׁ לְכֹאוֹ מְקוּם תִּימָא עָלָיו אָבֵל לְפִי גִירְסַתְנוּ הָאֲמִיתִית בַּד' הַרְמַב"ם שְׁכוּלָל בְּבָבָא אַחַת וְכו' וְז"ל פַּת שְׁאֶפְאָה עִם הַצִּלִי וְדְגִים שְׁצָלוּיָן עִם הַבְּשָׂר אִיסוּר לְאֶנְקְלָן עִם הַחֶלֶב וְאַח"כ כ' דִּין קַעְרָה שְׁאֶכְלוּ בָּהּ בְּשָׂר וּבִישָׁלוּ בָּהּ דְּגִים וְכו' וְכַתְּבוּ בְּבָבָא ב"ע וְדֹאֵי ל' זֶה מוֹרָה בְּאֶצְבַּע בְּבִירוֹר כְּמוֹ שְׁפִי הַגְמ"י וְהַב"י דְבָרֵי וְאִין מְקוּם כְּלָל לְטַעוֹת בְּדַבְרֵי:**) וְפָסַק כֵּן הַב"י בַּש"ע לְהַלְכָה וְכֵן הִבִּיאָה הַמְרָדְכִי שָׁם בְּשָׁם

ראב"ה וזקנו וכ"כ סמ"ג וסמ"ק ובשם ריב"ן חתנו של רש"י הביאו התוס' שם שכ' בשם רש"י דנתבשלו אסור: וכ"כ הרשב"א ור"ן בשם י"מ פן נהביאו התו' והי"מ שם ושם ראי' לפירושם זה מהך בצנן שחתכו בספין של בשר אסור לאכלו בכותח ונתבשלו ודאי לא גרע מחורפי' דצנן ע"ש ולשיטת הסוכרי' דגם נתבשלו ונצלו שרי.

פכתבו דטעמא דאיסור הצנן הוא על פרתה משום דסתם ספין שמנוניתו קרוש עליו והוי נ"ט הבא מן הממש. עיין תוס' ורשב"א ורא"ש ור"ן שם והו' הו' התרי לישני ברש"י שם (קי"ב א') ד"ה קישות ע"ש: וע' הג"א שם ברס"י ל"א כ' על טעם השני שברש"י שם שכ' דמשום חורפא דצנן בלע טפי וכו' דהך טעמא הוא עיקר דהש"ס קאמר לי' עכ"ל ודבריהם תמוהים מאד דהא גם לטעם הראשון משום דספין פעמים שמנוניתו קרוש עליו צריף ג"כ הש"ס לומר הטעם בצנן דאגב חורפי' בלע דאל"כ אע"ג דשמנונית קרוש עליו מ"מ הא צונן בצונן הוא ולסגי בהדחה או בגרידה עכ"פ והחילוק בין תרי טעמי אלו הוא רק כמ"ש דלטעם הא' ס"ל דשרי נ"ט בר נ"ט גם בבישול וצלי.

וא"כ תקשי אמאי אסור בצנן דאע"ג דאגב חורפי' בלע הא מ"מ לא עדיף מצלי לכן צ"ל החילוק בין ספין לקערה. משום דספין שמנונית קרוש עליו.

והטעם הב' ס"ל דבישול וצלי באמת אסור ולכן סגי בסברת חורפי' דצנן לחוד. ואמרי' דחורפי' שנה לבישול וצלי ולכן אסור גם בספין נקי והוא פרוור] ולא סתרי אהדדי פלל לפי"ז פירש"י ש'לפנינו (קי"א ב') ד"ה נ"ט בנ"ט הוא עם מ"ש הריב"ן חתנו בשמו.

ועכ"ז נראה יותר נטיית דעת רש"י דנתבשלו נמי שרי מדסתם הכי בד"ה נ"ט בר נ"ט. ובד"ה קישות פ' תחילה הטעם משום דספין לפעמים שמנונית קרוש עליו.

גם נראה דעתו דגם בנצלו שרי. דאל"כ ע"כ דמחלק בין בישול לצלי כדמחלק ביניהם בס' התרומה שהביאו הרא"ש והר"ן והפוסקים משום דבבישול יש מים ונהה' ב' נ"ט.

וא"כ לא הי' צריף רש"י לחלק בין קערה לספין משום דספין קרוש ע"פ הלא חילוק זה עצמו שמחלק בין בישול לצלי הוא ג"כ ממילא בין קערה לספין [ונהגם שיש לדחות זה מ"מ האמת יורה דרפ"ו לפענ"ד כמ"ש] אלא ע"כ דלהך לישנא דשרי בבישול שרי לדידן גם בצלי.

וכ"נ גם דעת הרמב"ם דגם ניצלו שרי כמ"ש הב"י וכ"כ בהג"א בשם ר"ת ור"י להדיא וכ"כ להדיא הרשב"א והר"ן וראב"ה ע"ש בב"י: ולכן מאז ראיתי פן תמהתי על הב"י שפסק בש"ע רס"י צ"ה דאפי' נתבשלו וניצלו שרי נ"ט בנ"ט.

וא"כ לפי"ז צ"ל הטעם בספין שחתה בה צנן משום דסתמו שמנוניתו קרוש עליו וכמש"ל. וא"כ אמאי פסק ברס"י צ"ו דבספין ב"י אפי' הוא מקונח אסור וגם על הרמ"א יש לדקדק שבס"י צ"ה כ' שהמנהג להתיר בדיעבד נ"ט בנ"ט גם בבישול וצלי וכנראה שפן דעתו ובס"י צ"ו סתם פהמחבר ולא הגיה עליו דבדיעבד שרי בספין מקונח יפה ולא עוד אלא שבהג"ה בס"י צ"ה ס"ב כ' להדיא דתבלין שנידוכו במדוכה של בשר אם אכלו בחלב אוסר אפי' בדיעבד עד דאיכא ס' וכו'.

אח"כ ראייתי להפר"ח ש'עמד בזה בסי' צ"ו על המחבר לבדו. ופוסק באמת להלכה
דבספין מקונח יפה שרי הצנן לאכלו בכותח.

וכ"ה נטיית דעת הכו"פ שם. אף כנראה מרמיות ד' הש"ף שם סק"ב דס"ל בדעת המחבר
משום דחורפני' דצנן ודחוקא דספינא מפליט גוף הטעם טפי גם מבישול וצלי ולכן אסור
גם בספין מקונח יפה ולכאורה יש להפליא עליו דהא אדרבה התוס' והרא"ש והרשב"א
והר"ן פשיטא להו בפשיטות גמור דנתבשלו ועכ"פ ניצלו לא גרע ודאי מחורפא דצנן
והספימו פולקם בפשיטות דלפי"ז בספין הטעם הוא משום השמנונית ש'עליו אמנם פן
ראיתי להפמ"ג בש"ד סק"ב הביא ד' הפר"ח וכו"פ וכ' עליהם שהמענין בפוסקים יראה
כמה דעות סוברים פן דאף למ"ד ניצלו שרי מ"מ חורפני' דצנן ודחוקי' פליט טפי ולכן
כ' שאין לזוז מפסק הש"ע.

ובענייני הסוברים פן הם נגד דעת הראשונים ו"ל הנ"ל ורוב האחרונים ו"ל והנה הב"י
גופני' כ' בכ"מ פ"ח מהמ"א דמדהשמיטו הרי"ף והרמב"ם הא דקילחא דליפתא ודסילקא
והא דאי פתח ביה דליפתא ההכרח לומר דס"ל דהטעם דהצנן אסור הוא משום דסתם
ספין שמנונית קרוש עליו.

אבל בספין מקונח שרי ע"ש ונהרי הב"י פוסק תמיד כהרי"ף והרמב"ם ואיך פסק כאן
בש"ע דאפילו מקונח אסור אמת שנה יש לדחות פי לא כ' זה שם אלא באם הי' גירסת
הרי"ף והרמב"ם בש"ס כגירסתנו.

אבל אפ"ש שלא הי' כתוב כלל בגרסתם בש"ס הך דקילחא דליפתא וכו' ע"ש בכ"מ
[וכן גלפענ"ד ברור שלא הנה פן בגירסתם כלל] ולפי"ז א"כ אין הכרח לומר דס"ל
להרי"ף והרמב"ם באיסור הספין משום דסתמו שמנוניתו קרוש עליו ואפ"ש דס"ל
הטעם פנ"ל משום דחורפני' דצנן ודחוקא פליט טפי עיקר הממש גם מניצלו אמנם מי
מכריחנו לחלק עלינו את השוין לומר דס"ל להרי"ף והרמב"ם דלא כהספמת הראשונים
ו"ל הנ"ל אחר שברווחא יש מקום לפרש פן גם דעתם ו"ל ובפרט דלישגני' דהרמב"ם
נוטין יותר לזה.

מדכ' ספין שחתף בה בש"ש צלי וחסר וחתף בה צנן וכו' ולא כ' בקצרה וכלשון הש"ס
צנן שחתכו בספין שחתף בה בש"ש נראה דעתו דר"ל שבעוד השמנונית של הבש"ש עליו
חתף בו הצנן וכעין שדייק שם בכ"מ מזה לענינו דמייירי בלא הפסיק ביניהם בחתיכת
דבר אחר ומודעת שרובא דרובא הרי"ף והרמב"ם תלמיד תלמידי' בחזא שיטתא קיימו
נדאי שיש מקום לומר שגם הרי"ף סובר פן.

ולזאת ד' המחבר בסי' צ"ו צ"ע לענ"ד: היצא מדברינו דלשיטת רוב הראשונים דסברי
דשרי נ"ט בר נ"ט גם בניצלו. כ"ש דשרי בצנן שחתכו בספין של בש"ש מקונח יפה
לאכלו בחלב.

ובנ"ד י"ל עוד דגם אפי' אם הי' הספין של בש"ש אינו מקונח עכ"ז אם הי' ברי ש'הספין
של חלב הנה מקונח ונקי. יש לדון ולומר דשרי הספין לשיטת המתירים בניצלו עכמ"ש
רש"י במכילתין (ח' ב') ד"ה והלקתא אפי' בצנן וז"ל וגבי ספין של היתר הוא וכו'

וקשה הוא לבלוע אלא ע"י רתיחה אבל וכו' מפני שהספין אסורה והבשר רף לבלוע
עכ"ל וא"כ בנ"ד אם הי' הספין חולבת מקונח יפה.

יש לדון דלהמתירים בנזילו שרי מק"ו דמה אם הצנן שהוא רף לבלוע אינו בולע
מהספין של הבשר המקונח לשיטתיהו כ"ש דהספין שהוא קשה לבלוע אינו בולע
מהצנן. ולכאורה דגם אם לא הי' הספין של חלב מקונח הי' מקום לומר לסברת רש"י
הנ"ל דהגם שהספין מפליט שמנונית החלב בהצנן משום דהצנן רף לבלוע מ"מ אינו
בולע מהצנן משום דהוא קשה לבלוע אלא ע"י רתיחה ממש.

אמנם באמת חלילה לומר פן דהתם ה"ט משום דמ"ד אפילו בצונן ס"ל דביה"ש צונן
הוא כמ"ש רש"י שם ד"ה בצונן וא"כ נדאי גרע מחורפי' דצונן ואין ראי' מזה לצנן
אפילו אי נימא דסתמא דהש"ס דפסק והלקתא אפי' בצונן ס"ל דבית השחיטה רותח
ואפ"ה סגי בהדחת צונן משום דהספין קשה לבלוע.

מ"מ אין ראיה משם דנימא הכי גם בחורפא דצונן דנדאי רתיחת ביה"ש גרע מחורפי'
דצונן דהא חזינו בשחט בספין של עובד כוכבים דלכל היותר לא בעי אלא קליפה גם
לרב דמחמיר התם.

ורוה"פ פסקו התם כרבב"ח דמדיח לבד ובצנן הא הספימו רוה"פ הראשונים [זולת
הרא"ש ז"ל] וכל האחרונים ז"ל דבעי נטילת מקום ולא עוד אלא שהרשב"א בחידושו
שם הביא באחרונה דעת הרי"ף דפסק כרבב"ח דמדיח וקאן ס"ל דאפי' נטילת מקום לא
מגי' ואוסר כולו.

הרי מוכח דאפי' למ"ד ביה"ש רותח מ"מ חורפי' דצנן עדיף מיני' ועוד דגם בספין
ששחט בה טריפה דפסקינן דאפי' בצונן היינו רק לענין לשחוט בה פעם אחרת כמ"ש
התוס' שם והפוסקים אבל להשתמש בה רותח אח"כ.

הא בהדיא אמר ר"נ א"ש בסוגיין דאפי' שחט בה פשרה אסור לחתוך בה רותח לכתחילה
אלא ע"י הגעלה תחילה [ע' ש"ף סי' יו"ד סקי"ד ואחרונים שם] אלא שראיה זו יש
לדחותה דהתם שאני דדם בעין נדאי בלע לכן אסור לחתוך בה רותח [ע' ח' הרשב"א
שם] משא"כ פאן י"ל דקשה הוא לבלוע מהבלוע בצונן אמנם ראיות הראשונות לכאורה
אלימי לפענ"ד: אף כ"ז הוא רק לענין אם הי' הספין חולבת מלוקלף.

אבל אם ידוע שהי' נקי. לפענ"ד דלדעת רש"י שם יש לדון דהספין שרי במכ"ש מאם
הי' הספין של בשר נקי דשרי הצנן לשיטת המתירין נ"ט בר נ"ט גם בנזילו [אמנם
קשאני לעצמי.

להתלמד בעלמא הוה אמינא דלולא ד' קדשו דרש"י ז"ל הנ"ל. אינו מוכרח כ"כ לחלק
בין רכות הבשר לקשיות הספין די"ל בפשיטות דלהכי לא פסק הש"ס גם בספין של
עובד כוכבים דמדיח דבספין של עובד כוכבים השוחט קאמר ור"ל שפבר שחט וא"א
לדופני הספין בלא שמנונית כמ"ש רש"י גופי' שם בד"ה צונן ובסוגיין וכמש"ל.

אבל ספין של טריפה הא מיירי לענין דרוצה עתה לשחוט בה. וכיון דמדיח השמנונית
שעל פניו.

תו אין פת בַּחֹם ביה"ש להפליט הבלוע בַּתּוֹף הַסְּפִינָן: וְהִנֵּה כָּל דְּבָרֵינוּ הַנֵּל הוּא רַק לְשִׁיטַת רוּחַ פִּי הָרְאשׁוֹנִים הַמְתִּירִין נ"ט בַּר נ"ט גַּם בְּנִיצְלוֹ פַּנ"ל. וְכַוֵּן תִּיּוּהוּ פֶּסֶק הַמַּחְבֵּר.

אָמְנָם הָא הָרַב רַמ"א ז"ל כ' שָׁם דְּלַעֲנִין לְכַתְחִילָה הַמְנַהֵג פְּהַאֲוֹסְרֵי נ"ט בַּר נ"ט בְּנִיצְלוֹ וְהַגַּם דְּגַם לְשִׁיטַתְּם אֵינוֹ מְוַכַּרְח כָּלֵל לֹאמַר דְּחֹרְפֵי דְצִנּוֹן שְׁוֵה לְבִישׁוּל וְצָלִי וְלִהְכִי פֶּסֶק אַבְיֵי הַלְכָתָא בְּצִנּוֹן דְּאֶסוּר וּלְפִי"ז אֶסוּר אִפִּי בְּיָדוּעַ שֶׁהִי הַסְּפִינָן נָקִי בְּהָא גַּם לְדִידְהוּ י"ל גַּם כֵּן הַטַּעַם בְּצִנּוֹן מִשׁוּם דְּסַתָּם סְפִין שְׁמַנּוּגִיתוֹ קָרוּשׁ עָלָיו אֲבָל בְּיָדוּעַ שֶׁהִי נָקִי י"ל דְּשָׂרֵי אִף מ"מ חֲלִילָה לְהַקְל בְּזֶה לְשִׁיטַתְּם כִּינּוּ דִישׁ מְקוֹם לֹאמַר לְפִי שִׁיטַתְּם דְּהַטַּעַם בְּצִנּוֹן הוּא מִשׁוּם דְּחֹרְפֵי שְׁוֵה לְצָלִי וְלִכֵּן אֶסוּר גַּם אִם הִיא הַסְּפִינָן נָקִי: אָמְנָם נ"ד הָא שְׁאֵלְתוּ לֹא עַל הַצִּנּוֹן הוּא אֶלָּא עַל הַסְּפִינָן שֶׁל חֵלֶב שְׁחַתְּפוּ בּוֹ הַצִּנּוֹן אַח"כ לְכַאוּרָה יֵשׁ בּוֹ צַד הַיִּתֵּר וְנוֹכַל לְדַמּוּתוֹ לַמ"ש הַרַמ"א שָׁם בְּסִי צ"ה בְּשֵׁם או"ה דְּלִיתָנּוּ בְּכָלִי שֶׁל חֵלֶב מִתֵּר אִפִּי לְכַתְחִילָה גַּם לְהַאֲוִסְרִים בְּנִיצְלוֹ.

וְהַסְּפִימוּ הָאֲחֵרוֹנִים שָׁם דְּשָׂרֵי גַּם לְעֶרְוַתוֹ דְּרַף עֵירוֹי בְּכָלִי חֵלֶב וְהַגַּם דְּעֵירוֹי הָא קִיל רְתִיחְתוּ מִחֹרְפֵי דְצִנּוֹן. דְּהָא עֵירוֹי קִי"ל דְּלֹא בָּלַע וּמְפִלִיט אֶלָּא כְּדִי קְלִיפָה וּבְחֹרְפֵי דְצִנּוֹן הָא הַסְּפִימוּ הַפּוֹסְקִי דְבַעֲי נְטִילָה וְהַרְשָׁפִי אֶסוּר גַּם כִּינּוּ וְכַוֵּן לְכַוֵּן נֹטָה גַּם דַּעַת הַר"ן שָׁם [וְעַד"מ שָׁם].

מ"מ מְדַחֲזִינּוּ דְשָׂרֵי לְעֶרְוַתוֹ לְכָלִי אִפִּי לְכַתְחִילָה וְאַפִּי קְלִיפָה לֹא בַעֲי כָּלֵל. י"ל דַּע"כ הֵינּוּ מִשׁוּם דְּאֶמְרֵינוּ דְּאֵינוֹ מְבָלִיעַ כָּלֵל בְּכָלִי וְלֹא מְפִלִיט מִיָּנָה כָּלֵל וְא"כ לְכַאוּרָה נ"ד נְמִי שָׂרֵי הַסְּפִינָן חוֹלְכֵת מִטַּעַם זֶה.

אָמְנָם וְכִי מְפַנֵּי שְׁאֵנוּ מְדַמִּין נַעֲשֶׂה מַעֲשֶׂה. דַּלְפַּמ"ש הַט"ז שָׁם סַק"ה הַטַּעַם דְּשָׂרִיּוּתָא לִיתָנּוּ בְּכָלִי שֶׁל חֵלֶב הוּא מִשׁוּם דְּבִזְזָה עַכ"פ אֵנוּ סוּמְכִין אֶהְמַתִּירִין נ"ט בַּר נ"ט גַּם בְּנִיצְלוֹ [וְלֹא מִשׁוּם דְּקִים לֵן דְּבַכָּה"ג וְדַאי לֹא מְפִלִיט וְלֹא מְבָלִיעַ כָּלֵל כַּמֶּש"ל] יֵשׁ לְחַלְקַ קְצַת בֵּין הַד לַנ"ד דְּאִיכָּא לְמִימַר דְּרַק בְּאִסּוּר עֵירוֹי דְּקָלִישׁ וְאֵינוֹ אֶסוּר אֶלָּא כְּדִי קְלִיפָה הוּא דְּסַמְכִינּוּ בִּי אֶהְמַתִּירִין גַּם בְּבִישׁוּל וְצָלִי אֲבָל מַנ"ל לְלַמּוֹד מִזֶּה לְסַמּוֹךְ עֲלֵיהֶם גַּם בְּאִסּוּר חֹרְפֵי דְצִנּוֹן דְּחַמִּיר מִיָּנָה דְּאֶסוּר עַד כְּדִי נְטִילָה עַכ"פ וְכַעֲיִן שְׁמַחְלַק הָרַא"ש שָׁם בְּרַסִּי כ"ט בְּעֵיקַר נ"ט בַּר נ"ט לְשִׁיטַת הַרַמְבַּ"ן בְּשֵׁם רַש"י דְּנִתְבַּשְׁלוּ לֹא וְז"ל וְאֵע"ג דְּבַעֲלוּ נְמִי קַבְּלוּ כ"ק טַעַם מִן הַבְּשָׂר בְּבָלִיעָה מוֹעֲטַת הַתִּירוֹ נ"ט בַּר נ"ט אֲבָל נִתְבַּשְׁלוּ וְנִבְלַע כָּל טַעַם הַבְּשָׂר שֶׁהִי בְּלוּעַ בְּקִדְוָה אֶסוּר לְאֲכֹלוּ בְּכוּתָח עַכ"ל: שׁוּב רְאִיתִי בְּבִיאַרֵי הַגַּר"א ז"ל בְּרַסִּי צ"ו מְסַפֵּים ג"כ לְדַעַת הַשָּׁ"ף דַּס"ל לְהַמְחַבֵּר דְּחֹרְפֵי דְצִנּוֹן מְפִלִיט יוֹתֵר גּוּף הַטַּעַם מְבִישׁוּל וְצָלִי וְלִכֵּן אֶסוּר בְּצִנּוֹן אִפִּי בְּסַפִּין מְקוֹנָח גַּם לְהַמְתִּירִין בְּנִיצְלוֹ וְכ"כ בַּאו"ה בְּסַתָּם דְּבְדָבָר חֲרִיף לֹא אֶמְרֵי נ"ט בַּר נ"ט אַע"ג דְּלַעֲנִין בִּישׁוּל וְצָלִי הִבִּיא תַחֲחִילָה גַּם דַּעַת הַמְתִּירִין בְּהֶם וְהִבִּיאוּ ג"כ בַּת"ח כָּלֵל נ"ז סִי ה' וְכֵן נוֹהֲגִין הָאִידְנָא לְהוֹרוֹת דְּלֹא אֶמְרֵינוּ נ"ט בַּר נ"ט בְּדָבָר חֲרִיף [וְעַתָּה מִיָּדִי עֵיוֹנֵי בַּת"ח רְאִיתִי לְהַרְבֵּ בַּעַל מְנַחַת יַעֲקֹב הִבִּיא גַּם בְּשֵׁם רַש"ל כַּמ"ש בַּהַג"א רַסִּי ל"א שְׁהַבְּאִיתִי בְּרִישׁ דְּבָרֵינוּ וְתַמָּה גַּם הוּא ז"ל עָלָיו וְעַל הַג"א כְּמוֹ שְׁתַּמְהֵתִי שָׁם] וּלְפִי"ז וְדַאי דְּאֵין שְׁיָיָה לְדַמּוּ"נ"ד לְשָׂרִיּוּתָא דְּלַעֲרֹנְתוֹ בְּכָלִי שֶׁל חֵלֶב בְּנִתְבַּשְׁלוּ לְפַעַנ"ד כַּמֶּש"ל: עוֹד רָגַע אֲדַבֵּר דְּהִנֵּה לְשִׁיטַת ס' הַתְּרוּמָה שְׁהִבִּיא הָרַא"ש שָׁם בְּסִי ל"א וְהַפּוֹסְקִים הוּבָא גַּם בַּש"ע סִי צ"ו דְּחֹרְפֵי דְצִנּוֹן דִּינוֹ כְּקוֹרֵט שֶׁל חֲחִילִיתִית וְכֵן הַתו' בְּסוּגִינָן ד"ה אַגַּב חוֹרְפֵי נְסַתְּפוּ בְּזֶה.

ובקונרט של חילתית ודאי אסור אפ"א אם הי' הספין מקונח יפה כמו שהוכיח הרשב"א בפ"ק דמכילתין (ח' ב') ע"ש ובת"ה הובא בבאורי הגר"א ז"ל שם מהש"ס דע"ג (לט א) ע"ש. הגם דבקונרט של חילתית הא מייירי בנ"ט בנ"ט דאסורא שנתתה בספין של עובד פוכבי' מ"מ לכאורה י"ל דכיון דאסור התם גם בנחתה בספין שאינו ב"י דהא סתם פלים אינן ב"י וא"כ הא הוי כנ"ט בנ"ט דהתיירא פיון שפבר נפגם הטעם שפיהספין קונדם שחתכו בו החלתית ואפ"ה אסר התם אפ"א בספין מקונח וא"כ ה"ה בצננון לשיטה זו אף באמת הא ליתא דהא הטעם דשרי נ"ט בנ"ט דהתיירא כ' הר"ן והפוסקים דהיינו משום דכיון דכבר איקלש הטעם אינו ראוי עוד שישחול עליו עתה שם חדש של אסור א"כ ממילא דלא דמי לנ"ט בנ"ט דאסורא אפ"א בכה"ג דנפגם הטעם דמ"מ אין צריף עתה לחול עליו שם חדש של אסור אחר דמחליא לי' החילתית אלא רק שחזור הוא לשמו הראשון שהי' אסור מתחילה בתוך המעל"ע.

אמנם אי קשיא הא קשיא לי דלפענ"ד לכאורה ד' הרשב"א בחידושו בסוגיין סותרין ד' עצמו שכ' בתשובה ח"א סי' תמ"ט המובא ברמ"א סי' צ"ה ס"ב וסי' צ"ו ס"ג דס"ל ג"כ דגם שארי דברים חריפים כתבלין וכיו"ב דינן פקונרט של חילתית ואסור אפ"א אינו ב"י ומסתמא דה"ה צננון דא' הש"ס בהדיא בסוגיין דמקרי דבר חריף וא"כ אמאי איצטריף בחידושו בסוגיין למימר דלמאי דשרי נ"ט בנ"ט גם בצלי והספים פן שם להלכה הא דאסור הצננון שחתכוהו בספין של בשר הוא רק בסתם ספין שסתמו שמונייתו קרוש ע"פ אבל בידוע שהי' נקי שרי הצננון הא לפמ"ש בת' שם ע"כ דצננון חמיר גם מניצלו ואסור אפ"א בספין מקונח יפה כמו קונרט ש"ח דאסור ע"כ אפ"א בנחתה בספין מקונח יפה.

דהא אסר התם תבלין שנידוכו במדוכה של בשר לאוכלם בחלב אע"ג דהיה נ"ט בנ"ט דהתיירא ונהרי סתם מדוכה מקונחת יפה ואפ"ה אסור. ודווקא לומר דס"ל להרשב"א דחורפין דצננון קול מחורפין דתבלין ובסי' תצ"ז שם נראה מסתפק בזה ואדרבה דעתו נוטה שם יותר דרק בקונרט של חילתית לחוד אוסר גם באינו ב"י ע"ש לזאת לפענ"ד ע"כ נומר דמ"ש בסי' תמ"ט טעם ההיתר בתבלין שנידף במכתשת שאינה ב"י משום דהתבלין הוא דבר מועט לרנוחא דמלתאכ' פן ור"ל דלכן שרי אפ"א לשיטת ס' התרומה דס"ל דתבלין וכיו"ב דינן ג"כ פקונרט ש"ח אבל באמת לדינא ס"ל להרשב"א דרק בקונרט ש"ח הוא דאמרינן בש"ס דאוסר אפ"א בכלים דלאו ב"י וכמו שהוכחנו ולכן מ"ש בד"מ סי' צ"ה אות א' שמדברי הרשב"א בסי' תמ"ט משמע ג"כ כד' האו"ה שפדבר חרף אינו מועיל נ"ט בנ"ט תמוה לפענ"ד: סוף דבר לא מצאתי היתר ברור להספין של חלב דנ"ד וגם מי שדעתו נכחו יפה לסמוך על הכרעתו להתיר עכ"פ לא יתיר להשתמש בו עד אחר מעל"ע מחתיכת הצננון בו.

וגם זה ע"י השקנה או נעיצה עכ"פ לצאת עכ"פ דעת הרא"ש דס"ל דלא בלע ופליט חורפין דצננון אלא כדי קליפה ולדידן' סגי בהשקנה או נעיצה ואם הי' בא מעשה לפני הייתי מחמיר להצריכו הגעלה לכתחילה והוא ית"ש יאר עינינו בתורתו לאסוקי שמעתתא אלקבא דהלכתא ע"ד אמת ושלום וברכה פנפשו ונפש דידו: סימן ו ב"ה מסטיסלאוו עש"ק י"ז אייר תרי"ז בדין דבר שיש לו מתירין מה שהשבתי בזה לנכר

אחותי הרב הקריף ובקי ס' יהושע אלי' נ"י יודנסאן מק' דינאבורג נועם מקתבך הגיעני וכו' ועל של תורה אשר באת דרש"י ז"ל שמפרש הטעם בדשיל"מ דל"ב מפני שיכול לאוכלו בהיתר ע"כ לא ס"ל סברת הר"ן בנדריים (נ"ב א') [הובא בט"ז יו"ד סי' ק"ב] דלפי הטעם שכ' רש"י לא שינה לאיפלוגי בין מין במינו למין בשא"מ עכ"ד: אמנם הרי משנה ערוכה בפ"ג דחלה הביאה הר"ן שם דטבל שלא במינו בנו"ט וכן הביא ד' הירושלמי דדשיל"מ בטיל בא"מ והגם שבפ"ב דעבודת פוכבים (ע"ג ב') אמר הטעם בטבל משום דכהתירו פה איסורו ולטעם זה הנה א"ש מתני' דחלה דרק בטבל הדין פו.

דקא דחטה אחת פוטרת כו' קא לא שינה רק במב"מ דאין תורמין ממין על שא"מ לכן איסור במשהו רק במב"מ אמנם התוס' שם הקשו מד' הירו' ה"ל שמפרש הטעם משום דטבל הוא דשיל"מ ע"ש מה שתוצו דשני הטעמים צריכי ולדעתם הדין פה בכל דשיל"מ וכמבואר בהירו' ולולי ד' התו' הי' נלענ"ד ליישב זו עפ"מ ש הרמב"ן ז"ל במלקחיות בפ' כ"ש בענין מימרא דרבא הלכתא חמץ בזמנו כו' כ' בסוף דבריו שם שיל"ל דר' יוחנן סבר כרבנן דר"ש דגם דשיל"מ בטל ושלכן לא הוציא ר"י מפלל כל האיסורין אלא טבל ויי"נ בלבד ע"ש.

מעשה י"ל ברונחא דקא מ"ש הש"ס הטעם אטבל משום דכהתירו כו' הלא הוא על ד' ר"י ור"ל שם ור"י קא סובר דגם דשיל"מ בטל ומסתמא גם ר"ל תלמידו בשיטת רבו אזיל כל היכא דלא מצינו דפליגי והברי' דת"כ אתי כרבנן ולדעתי הוא ישוב נכון וברור וע' רמב"ם פט"ו מהמ"א הי"ב ובהשגות שם א"א משנה שלימה היא ועכ"מ שם ולדעתי יש עוד מקום לומר שהראב"ד פינון להמשנה דפ"ג דחלה ה"ל ובאם שלזו המשנה פינון יש ליישב ד' הרמב"ם אל נכון שהרי המשנה לא פירשה הטעם מפני מה טבל רק במינו בכ"ש ויש מקום לו' שהטעם הוא משום דכהתירו פה איסורו ולכן יש חילוק בין במינו למבשא"מ וכמש"ל אכל דשיל"מ ל"ב גם בשא"מ והגם דעכ"פ טבל ג"כ קא יל"מ יש מקום לומר שהטעם הוא כמ"ש בפסקי תוס' דנדריים (נ"ח) [ובתו' גופי' שבידנו לא נמצא זה] דשיל"מ ממילא שלא ע"י מעשה לא בטיל אף בשא"מ [ויש שם ט"ס] ונ"ל שמוכיחים פן מדין חמץ בפסח דפסק רבא שגם בא"מ הוא במשהו וס"ל דהטעם כד' הרמב"ם מפני שחמץ מקרי דשיל"מ ואע"ג שפירו' ה"ל חשיב גם חדש עם שארי דשיל"מ שפטל בשא"מ וחדש ג"כ התירו בא ממילא הנה ד' ר"ש שבירושלמי מובא גם בתלמודא דידן בנדריים (נ"ח א') ואין גורס שם מ"ש בירושלמי בזה אלא מב"מ בכ"ש ושלב"מ בנו"ט: ולפי גי' תלמודנו י"ל ברונחא דטבל ומ"ש והקדש פדיניהו דמב"מ בכ"ש וחדש פדיני' דגם בא"מ בכ"ש: והכי ס"ל לרבא והא דאמר הש"ס בפ' כ"ש על ד' רבא [או שהם ד' רבא עצמו] כרב י"ל ברונחא פדיני' דרב דגם שלב"מ במשהו אכל לא מטעמי' [וע' תוס' שם שגם ר"ת לשיטתו מפרש דמ"ש כרב היינו פדיני' ולא מטעמי' וכ"כ הר"ן שם משמן דאחרים דקימי בשיטת ר"ת ומפרשים פו] דאלו טעמי' דרב אמר התי' משום דגזר שא"מ אטו מינו ורבא טעמי' משום דשיל"מ ממילא פה הי' מקום לומר וכו' סוכרים באמת הפסקי תוס' ה"ל לזה א' הרמב"ם בהי"ב שהגם שכ' למעלה שחמץ נקרא דשיל"מ ולפיכך אוסר בכ"ש בין במינו בין שלא במינו והו"א דקא דחמץ חמיר משארי דשיל"מ שפטל בא"מ הוא משום דהתירו בא ממילא ונימא דה"ה שאר דשיל"מ אם התירו בא ממילא פחדש וכיו"ב דינו כחמץ בפסח וטבל שאמר במתני' ה"ל שפטל

בשא"מ הוא משום דהתירו אינו בא ממילא אלא ע"י מעשה ההפךשה אמר שאינו נראה כן דעתו לכו תלה הדבר בנראה לי וזהו שפסיים דבריו ואל תתמה על חמץ בפסח וכו': וגם מד' ה"ר"ן גופי' נראה דס"ל הטעם כפרש"י שיקרי כ' בפ' כ"ש בענין מימרא דרבא חמץ בזמנו וכו' ונ"ל אבל נדאי משמע וכו' שלא לבטלו מעכשיו פיון שהוא עתיד להיות נותר עכ"ל והשתא דאחינא שיש מקום לומר חילוק ה"ל י"ל גם לדעת רש"י דטעם מפני שעמיד להיות נותר הוא רק פשההיתר יובא ממילא נדאי ולכו אינו בטל גם בא"מ אבל פשההיתר אינו יכול לבוא אלא ע"י מעשה בטל הוא בא"מ אי מטעמא דה"ר"ן בנדרים [ולכו לא הזכיר ה"ר"ן זה הטעם משום שעמיד הוא להיות נותר אלא גפי חמץ ששהיתר בא ממילא] וכן רש"י פתב טעם זה גבי ביצה שנוקדה ביו"ט דג"כ היתר בא ממילא אי מטעמי דה"ר"מ שנהזכירו האחרונים ז"ל הכ"ד דודף שוחר טובה והצלתה בתורה ובכנולא טיבותא: סימן ז ב"ה יום ה' כ"ג מנחם תר"ו לפ"ק שלמא כפילא לכבוד ידידי הרב השנון ונראה ה' עולה ע"נ ס' שניאור צבי הלוי נ"י מ"ץ דק"ק ראמען יצ"ו: אמרי נעמו הגיעני ואשר שאל באשה אחת בהקשותה בלדתה הבכור ולא הוטהרה עד אחר מלאת מכתמים משוננים מראית וסתה ונוטים לאדממות.

וכשטבלה שמשא בכאב גדול מאד מצדדי הרחם ובאותה הלילה שמשא עוד הפעם בלא בדיקה בינתיים ולמחר מצאו שניהם על פתנותיהם הבדוקים פתמים ומשוננים ממראית הדם שהיא רואה בעת וסתה ואחרי טבילתה שנית שמשא והרגישה ג"כ כאב גדול מאד בשע"ת ותיכף הדליקו את הנר ומצאו ג"כ דם הרבה על עידיהם ואחר טבילה שלישית שמשא ג"כ והוקטן הכאב וגם ערף הדם הוקטן מאד ומצחו רק איזה טיפין נוטים במראיתו להמראות הקודמין ומשוננים ממראה הדם מראית וסתה עכ"ד שאלתו והאריף מע"ל בצדדי היתר בזה הנה פפי העובדא דנ"ד שאחר שימושים הראשונים דל"ט ראשונה למחרתו הוא שמצאו הדם על פתנותיהם.

א"כ פיון שהי' מציאת הדם מופלג מהתשמיש לא מקרו רואה מ"ת ונהגם שיקרי גם הבעל מצא פן על פתנתו עכ"ז פיון שלא בודק בעד הבדוק לו נדאי דתלינו הדם שבכתנתו שנתלכלך מפתנתם ולכלוף פתנתה הא תלינו דיצא הדם מופלג מעת התשמיש לכו מותרת לשמש עוד פ"א אחר טבילתה וכמ"ש הש"ף בשם אביו הגאון ז"ל דגם אפי' אם ראתה אח"כ בשני תשמישים סמוך ממש לכל תשמיש לא אמרי' דאיגלאי מלתא למפרע גם על תשמיש הראשון רק שלא תשמש בליל טבילה אלא בליל שני שאחריה.

אם אינו יום החדש של טבילה השלישית ולא הפלגת הימים שבין טבילה שני לשלישית ונהגם דבנ"ד הרגישה כאב בשעת התשמישין הראשונים מ"מ אין מזה הוכחה לומר שבשעת ת' ראתה דממ"נ שריא נ"ד לשמש עוד פ"א דאם כאב דינו כמכה הוא תולה בה.

דגם במכה שבצדדין יכולה לתלות וכתבתי מזה בת' אחרת ואם אינו כמכה ע"כ הוא משום דאמרי' דאין שום הוכחה כלל מן הכאב לומר שהדם יצא ממקום הכאב דאלת"ה אלא דהנה ספק רחוק או מיעוט עכ"ז נדאי דהנה תלינו בי' דהא חזינו דאקילו בה רבנו טובא דעכ"פ דבמצאה בשיעור אחר דאחר דאותיום תלינו לקולא דלאחר תשמיש ראתה.

הגם דהוא מ"מ סמוך לתשמיש ואפ"י אם יאָרע לָהּ פּוֹ פּעֵמִים רבּוֹת תּלִינן פּלֵהוּ בלאַח"ת
וְלֹא מְסַפְקִינן בְּמִלְתָּא כָּלֵל. וְלֹא עוֹד אֵלָא אפּי' אִם רָאִתָּה אַח"כּ בְּשָׁנֵי תִשְׁמִיּוּשִׁים רְצוּפִים
אוֹתִיוֹם מִמֶּשׁ לְכָל תִּשְׁמִישׁ לֹא אֶמְרִינן דַּעֲכ"פּ הָא אִיגְלֵי מְלִתָּא מְזֵה לְמַפְרַע כַּמ"ש
הַשְּׁ"ף וְכֹן לְקוֹלָא אֶמְרִינן אִין כָּל הָאֶצְבָּעוֹת שְׁוֹת וְלַחֲמוּרָא לֹא אֶמְרִי' לִיה כַּמ"ש הַב"י
בד"ה וְאִיכָּא לְמִדָּק וְכו' [אַף מַה שֶּׁהִקְשָׁה הַב"י זֶה אֶהְבְּדִיקָה דְאַחַר בִּיאָה שְׁלִישִׁית
דְּהַבְּעַל שְׁלִישִׁי הוּא תְּמוּהָ לַעֲנ"ד דְּהָא כְּבָר הִוְחָזְקָה לְג' אֶצְבָּעוֹת וְג' פְּחוֹת.

והי"ל להקשות זֶה לְהֵלֵן עַל מ"ש הַטּוֹר שְׁמוֹתָרַת בְּבִדְיָקָה גַם לְאַחַר ג' תִּשְׁמִיּוּשִׁים דְּבַעַל
[ראשון] ה"ה דְּלֹא אֶמְרִינן בְּנ"ד שְׁמוּכַח כָּלֵל מִהַפְּאָב שֶׁהֵדָם יֵצֵא מִהַמְּקוֹר גַּם בְּהַשְׁמוּשִׁים
שְׁבִלִיל טְבִילָה הִרְאִשׁוּנָה בְּשַׁעַת הַפְּאָב וְתוּ דְּהָא נ"ד הַפְּאָב הִיָּה בְּצַדְדֵי הַרְחָם וּמַה עֲנִין
לְכָאָב שְׁבִצְדָדִין שְׁיִוְצִיא אֲזֵ דָם שְׁבַעֲנוּמָק הַמְּקוֹר: וְאַשְׁרֵי הַסְּתַפֵּק מַע"ל בְּשִׁיעוֹר הַסְּמִיכוֹת
לְדִידֵן שֶׁא"א בְּקִיאִין בְּשִׁיעוֹר הָאוֹתִיוֹם וְאַחַר הָאוֹתִיוֹם.

לְדִידֵי נִרְאָה. דְּנִדְאֵי דְשִׁיעוֹר כְּדֵי שְׁתּוֹשִׁיט וְכו' אוֹ אפּי' כְּדֵי שְׁתַּרְדּ מִן הַמְּטָה.

וכ"ש לְרַב אִשֵּׁי דְמִשְׁנֵי אִידֵי וְאִידֵי חַד שְׁיַעוֹרָא הוּא בְּרוּר דְּהוּא שְׁיַעוֹר מוּעֵט עֶרְףְּ שְׁנִיִּים
אוֹ שְׁלִשָּׁה מִינוּטִין לְכָל הַיּוֹתֵר. וְלְדִידֵן גַּם אִי נִימָא דֵא"א בְּקִיאִין הוּא ג"כ נִדְאֵי רַק עֶרְףְּ
קְרוּב לְזָה בְּכִדֵי שֶׁהַדְּעַת טוֹעָה עַד שֶׁיֵּצֵא הַסְּפֵק מִלְּבוֹ.

וְלְדַעֲתֵי גַם עֶרְףְּ חֲמִשָּׁה מִינוּטִין מְקַרִי נִדְאֵי גַם לְדִידֵן מִןפְּלֵג מִתִּשְׁמִישׁ וְאִם שְׁהָא אֶצְלָה
אַח"ת גַּם עֶרְףְּ שְׁיַעוֹר זֶה. תּלִינן לְכָלוּף דָּם כְּתַנְתּוּ שְׁנַתְלַכְלוּף בְּכַתְנַתָּה.

וּבַפְּרָט שְׁרוּה"פ כְּכֹלָם תְּפָסוּ רַק עֵיקַר הַדִּין שְׁבַתְלָמוּד וְרַק הַרְאָב"ד הַזְּפִיר חוּמְרָא זֹו
בְּשֵׁם י"א וְהַזְּפִירוּ הַרְמ"א בְּש"ע. מְסַתְּבְּרָא דְלֹא לְאַחְמוּרֵי בְּהַ עכ"פ: כ"ז כְּתַבְתִּי בְּדִין
הַיְתֵר שְׁיַמּוּשָׁה עוֹד פ"א דְּנִדְאֵי שְׁרִיָּא כַּנ"ל אַף אִם אוֹלֵי גַם אַחַר שְׁיַמּוּשָׁה עוֹד הַפְּעַם
יִמְצֵא דָם גַּם עַל הָעַד שְׁלוֹ.

זֶה צְרִיף תְּלָמוּד וְעכ"ז אֲנִי אוֹמֵר בְּס"ד דְּלַעֲנ"ד אִם תִּרְגִּישׁ בְּשִׁימּוּשָׁה עֵתָה כְּאֵב גְּדוֹל
מִוְתָרַת לְבַעֲלָה בְּלֹא בְּדִיקַת שְׁפוּפָרַת. מְטַעַם שְׁאֶכְתּוּב בְּס"ד וּבְאֵם שְׁתַּרְגִּישׁ בְּשִׁימּוּשָׁה
עֵתָה רַק קֶצֶת כְּאֵב וְכ"ש כְּשֶׁלֹּא תִרְגִּישׁ כְּאֵב כָּלֵל וְהוּוּ שְׁנֵי תִשְׁמִיּוּשִׁים בְּס"ה עִם הַתִּשְׁמִישׁ
שְׁהִיָּה בְּלִיל טְבִילָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁהוֹקְטֵן הַפְּאָב כְּמַבְּנֹאָר בְּמַכְתָּב מַע"ל תְּהֵא מִוְתָרַת לְשִׁמֶשׁ
לְכַה"פ עוֹד פ"א וּבְשָׁנֵי עֲדִים אֶחָד לוֹ וְא' לָהּ כִּי יִדוּעַ דַּעַת הַרְשָׁב"א כְּפִי שְׁפִירְשׁוּ דַּעַתוֹ
הַב"י וְהַד"מ וְהַב"ח ס"ל דְּגַם אִם אִינָה יוֹדַעַת אִם דְּרָף מַכְתָּה כָּלֵל לְהוֹצִיא דָם בְּשׁוּם
פְּעַם.

אַפ"ה תּוֹלָה בְּהַ בְּרוּאָה מ"ת [וְע' תּוֹס' בְּמַכִּילֵתִין (יּו א')] ד"ה וּמַר סְבַר מ"ש עַל בְּרִייתָא
זוֹ שֶׁהִבִּיא הַרְשָׁב"א שָׁם. וְהֵם חוֹלְקִים עִם הַרְשָׁב"א.

וּבְאַמַּת שְׁלִשׁוֹן הַבְּרִיית' זוֹ דְקַתְנֵי בְּהַ הַרוּאָה דָּם מְחַמַּת מְפָה וְכו' וְלֹא קַתְנֵי אִשָּׁה שִׁישׁ
לָהּ מְפָה וְרָאִתָּה דָּם מִשְׁמַע יוֹתֵר כְּדַעַת הַתּוֹס' מ"מ הַרִי דַּעַת הַרְשָׁב"א בְּהַדְּיָא דְאַפְּי' אִם
אִינָה יוֹדַעַת שְׁהֵדָם הוּא מִהַמְּפָה.

טְהוּרָה הִיא. וְא"כּ הוּא הַדִּין גַּם אִם א"י אִם מַכְתָּה מוּצִיאָה דָּם כָּלֵל ג"כ תּוֹלָה בְּהַ וְאַפְּי'
בְּשַׁעַת וְסַתָּה מִהַ טַעֲמָא גּוּפְי' שְׁכ' הַרְשָׁב"א מְשׁוּם דֵא"א לְמִיקָם עֲלָה דְמִלְתָּא וְנוֹסְתוֹת

עיקרם דרבנן והיכא דא"א למיקם עלה דמלתא לא אסרו ונהרי הרשב"א הביא ראיה לדבריו מהתוספתא גופה שהביא הש"ס (בדס"ו) שלא הוזכר בה כלל אלו התיבות ששמנה הדם שותת ויורד והש"ס הוא דהוסיף אלו התיבות ור"ל דאנן תלינו שמהמפה שותת ויורד אבל היא עצמה א"צ שתדע זה ע"ש].

ונאשר הקשה עליהם הגאון ח"צ ו"ל ממתני' דפ' הרואה פתם (נ"ח ב') ע"ש ואחריו הקוזיק דבריו הגאון בעל נו"ב ו"ל וכו' ע"ז שהיא קושיא עצומה ובס"ד הצדקתי את הצדיקים דמעיקרא ואמינא דאפי' התחלת קושיא אין פאן דאדרבה הא מתני' דייקא בלשונה אם יכולה להגלע וכו' ור"ל ואע"ג דריעותא לפנינו שנתרפאה המפה ותינה ונראה בבירור שעמה אינה מוציאה דם כלל אפ"ה הקילו בכתמים שבאם עכ"פ באפשירי לה להגלע ולהוציא דם תולה בה ואמרי' שנתגלעה והוציאה דם וכדמייתי עלה עובדא דאשה שבאתה לפני ר"ע שאעפ"י שאמרה לו שחיתה אמר לה שמא יכולה היא להגלע וכו' וכ"כ הרמב"ם והרא"ש בכתמים דוקא ותינה וכו' ולא כ"כ ברואה וכמ"ש ר"ע ע"ז לתלמידיו דם ולא פתם וכ"כ הרשב"א גופי' בשער הכתמים אמתני' הנ"ל והובא בב"י בסי' ק"צ וז"ל שאעפ"י שעכשיו עלה עליו קרום ואינה מטפטפת אפ"ה תולה בה שמא גלעה שלא מדעתה וכ"כ הב"י בש"ע נשם סכ"ב ובזה אגדו שלשה קושיות הראשונות דהח"צ ו"ל ונאשר הקשה עוד נשם דהגם דאשה בחזקת טהרה עומדת היינו רק בספק השקול אבל היכי אתי ספק דם המפה ומוציא מידי נדאי דם המקור שנדאי דרכו להוציא דם עכ"פ בשעת וסתה והרשב"א ו"ל הא מטהרה התם אף בשעת וסתה ע"ש ג"כ לק"מ דדמיא להו דאמרינו בפ' החולץ (ל"ז א') רוב נשים ילדן לתשעה ורוב היולדות לתשעה [במסקנא נשם] עובדה ניקר לשליש ימי' והאי מדלא הופר עובדה לשליש ימי' איתרע לה רובא.

ובן בפ' האשה שנתארמלה (כ"ז א') ופ' המוכר פירות (צ"ב ב') רוב נשים בתולות נישאות ורוב הנישאות בתולה י"ל קול וזו הואיל וא"ל קול איתרע לה רובא וי"ל ה"ב דכונתה דאע"ג דרוב דמים ממקור אתו וכמעט נדאי גמור יחשב אמנם רוב דמי המקור אינם יוצאים כלל בשעת תשמיש כמ"ש הרשב"א גופי' בתה"א בסוף שער ד' הביאו הב"י סי' קפ"ז בד"ה אבל בהגמ"י וכו' וכן הביא נשם בשם הרמב"ם וכ"כ בסי' קצ"א בשם הר"ם מרוטנבורג ו"ל ע"ש דאין דרכה של אשה להיות ראיתה בשעת תשמיש ואפי' בשעת וסתה כשיש לה מפה באו"מ אמרי' דבחזקת טהרה עומדת ע"ש וזו ראיתה בשעת תשמיש איתרע לה רובא והוי ספק השקול ואשה בחזקת טהרה עומדת אלא דבליכא כלל במה למיתלי אסורה משום דהא ע"כ היא ממיעוטא דמיעוטא דרואות מ"ח אבל בדאיכא מפה למיתלי בה תלינו בה הגם אם הוא ספק אם מוציאה דם.

ודוק כי קצרתיו בכ"ז ומעתה אתי נמי שפיר כפושטי' בדיקת השפופרת שהזכיר הרשב"א ו"ל בזה אשר הח"צ ו"ל נדחק בו מאד ע"ש ודו"ק: תו אמינא. דאפי' לדעת הרמ"א בסעי' ה' שלא סמוך להלקה למעשה ע"ד הרשב"א לחוד אלא בצירוף דעת המרדכי בפ"י ואם י"ל וסת וכו'.

ואינו מתיר בשאינה יודעת אם מפתה מוציאה דם אלא בי"ל וסת קבוע ושלא בשעת וסתה. ע' ביאורי הגר"א ו"ל שפי' פן דעת הרמ"א וכן פ'י הב"ח ז"ל בת' בישנות בסי' פ"ד אבל באין לה וסת קבוע אינה תולה במפתה אא"כ יודעת שדרך מפתה להוציא דם.

ברור אצלי. דמודה הרמ"א דבראטה מ"ת אחר לידה וי"ל מפה תולה בה אעפ"י שאינה יודעת אם מוציאה דם גם אפי' אם לא הנה לה וסת קבוע קודם ימי מניקותה ולא עוד אלא אפי' בשעת וסתה באם הי' לה תחילה וסת קבוע ג"כ תולה במפה כזו דהא קי"ל דבימי מניקותה מותרת היא לבעלה אפי' בשעת וסתה בלא בדיקה כלל כמבואר בסי' קפ"ד ס"ז ובססי' קפ"ט וע' ש"ך שם משום שהיא אז בחזקת מסולקת דמים לגמרי וכ"ש שהיא בחזקת מסולקת דמים אז יותר משלא בימי מניקותה שלא בשעת וסתה.

שהרי שלא בשעת וסתה יכולה היא לקבוע וסת אחר ואלו בימי מניקותה אינה קובעת וסת כלל כמ"ש בסי' קפ"ט סל"ג וע' ש"ך שם [ועכ"ז כתבתי בריש דברי שתזרה מלשמש בנסת דיום החדש].

ולחוש לנסת ההפלגה כדי לחוש לדעת הרמב"ן דס"ל הכי דאע"ג דלא קבעה וסת בימי מניקותה מ"מ מיחש חיישת. וסתם פן בש"ע שם] וכן אם לבשה בימי מניקות' חלוק שפכר לבשתו היא עצמה קודם ימי מניקותה ולא בדקה החלוק בינתיים ואח"כ מצאה עליו פתם הרי קי"ל דתולה הפתם בהימים שקודם ימי מניקותה כמ"ש בסי' ק"צ סמ"ה ומדלא חילקו משמע ודאי דאפי' אם מצאה הפתם בשעת וסתה דימי מניקותה.

והחלוק היתה לבושה בה תחילה בימים דשלא שעת וסתה תולה היא בהימים דקודם וניקה הרי להדיא שבימי מניקותה היא בחזקת יותר מסולקת דמים מבהימים דשלא בשעת וסתה פשאינו ימי הנקה וא"כ פיון דס"ל להרמ"א דבייש לה וסת תולה במפתה שלא בשעת וסתה אפי' אם אינה יודעת שמפתה מוציאה דם כ"ש דתולה לדעתו ו"ל במפה כזו בימי מניקותה אפי' באין לה וסת.

דהא כל חומר דא"ל וסת הוא משום דחיישינו שמא עתה הוא וסתה. והא בימי מניקותה אפי' בשעת וסתה ממש שרי והא נ"ד בימי מניקותה היא ודאי דיכולה לתלות בראטה מ"ת גם במפה שא"י אם מוציאה דם: ואפתי פש גבן לברורי אם פאב דינו כמפה בזה וכבר דברו האחרונים ו"ל בזה הרבה ע' ט"ז בסי' קפ"ז סק"י וסקט"ו ובסי' קצ"א סק"ד והגאון ח"צ ו"ל בת' בסי' ע"ג הקשה עליו מהמשנה דחוששת בפי פריסה כו' הרי דהא דחוששת בפי"כ זהו גופי' סימן לעקירת דם המקור ומאין הרגלים לחלקי והנה זה משך פמה שנים שפכתו אלי הרבנים המפורסמים מו"צ דק"ק מהלין להקשות על ד' הח"צ אלו דמה זו ראי' ממחוש לכאב שהרי תלמוד ערוך הוא בעבוד' פוכבי' (כ"ח א') כל מפה שמחלקין עלי' את השבת וכו' בעי ר"א פפי ושיני מאי וכו' ת"ש החושש בשיניו וכו' חושש אין פאיב לי' טובא לא ונהכי איפסקא הלכתא בין הפוסקים הראשונים ואחרונים ו"ל ואנכי השבתי להם דשגו בזה ולפי דעתם גדולה מזו הי' להם להפליא על ד' הח"צ ו"ל דהא החכם בי ו"ל גופי' כ' שם ע"ז צא ולמד מדין מפה של חלל שמחלקין עלי' את השבת ולדעתם הי' להם להפליא דהא ראיתו זו אדרבה סתירה היא לדבריו אף באמת נהפוך הוא ממה שכותבים מע"ל ונהכי איפסקא הלכתא בין הפוסקים הראשונים ואחרונים ו"ל.

שְׁהָרִי הַקֹּבֵעַ לְהִלְכָה בַשָּׁמַיִם או"ח סו' שכ"ח ס"ג דְּדוֹקָא כְּשֶׁנִּתְקַלְקַל וְכוּ' מִחֲמַת מִכָּה אוּ
בוּעָה וְכוּ' אָבֵל מִיְחֻשִׁים אֵין נִקְרָאִים מִכָּה וּמְקוּרוֹ מִד' הָרָן פִּי"ד דְּשִׁבְתָּ בְּשֵׁם
הָרֶשֶׁבֶת א"ש כ"כ בְּשֵׁם הָר' יוֹנָה וְ"ל וְהֵינּוּ כְּדָחִי לִי הַשָּׁם הַתָּם בַּע"ג דְּלָמָּא תָּנָא הֵיכִי
דְּכָאֵיב לִי טוּבָא חוֹשֵׁשׁ נְמִי קָרִי לִי וְאֵין לוֹמַר דַּמ"ש וְכוּ' ר"ל דְּגַם כָּאֵב גְּדוּל יִקְרָא
מִכָּה וְדִינוֹ כֵּן וְלֹא אֶתָּא אֶלָּא לְאַפּוּקֵי מִיְחֻשִׁים כְּדָסִינִים שָׁם אָבֵל מִיְחֻשִׁים אֵין נִקְרָאִים
מִכָּה וּמִיְחֻשִׁים הֵינּוּ כָּאֵב קֶטֶן וְכוּ' וְהוּא מְשׁוּם דְּפָסְקוּ כָּאֵבֵי מְשׁוּם דְּלֹא שְׁבָקִינוּ
פְּשִׁיטוּתֵי דְּאֵבֵי מְשׁוּם סְפִיקָי דְּסִתְמָא דְּהַשָּׁם דְּדָחִי בְּלִשׁוֹן וְדִלְמָא וְכוּ' אֲשַׁכְּחֵן טוּבָא
לְהַפּוֹסְקִים וְ"ל דֹּאֵל"כ בַּד' הָרָן דְּהָא הָרָן גּוֹפְנִי כ' שָׁם בְּפִי"ד דְּשִׁבְתָּ עַל הַמִּמְרָא דְּעֵין
שְׁמַרְדָּה שְׁבַע"ג שָׁם ע"ב וְ"ל עַל הַדָּ דְּהַחֻשֵׁשׁ בְּשִׁנְיָו וְכוּ' וְאָמְרִי נְמִי בַּפ' אֵין מְעַמִּידִין
דְּאֵפִי הֵיכִי דְּכִיב לִי טוּבָא חוֹשֵׁשׁ נְמִי קָרִי לִי לְפִי שְׁדָּבֵר זֶה אֵינוֹ חוֹלִי אֶלָּא מִיְחֻשׁ
בְּעֻלְמָא עַכ"ל וְעַבְבִּי בְּטוּר א"ח שָׁם מַש"ש ע"ז וְדָבְרִי וְ"ל תְּמוּהֵין וְזֶה שְׁכ' הַח"צ צֹא
וְלִמַּד מִדִּין מִכָּה שֶׁל חָלָל וְכוּ' וְר"ל שְׁמִבְּנֹאֵר בַּשָּׁם דְּאֵין מְחַלְלִין עֲלֵי אֶת הַשִּׁבְתָּ אֶלָּא
כְּשֶׁנִּתְקַלְקַל מִחֲמַת מִכָּה אוּ בוּעָה וְהִיא נִרְאָה דוֹחֵק לְהַח"צ לוֹמַר כַּמ"ש הָרֶשֶׁבֶת א"ש וְכוּ' וְכוּ' ב
ר"ל כָּאֵב גְּדוּל דַּג"כ דִּינוֹ כְּמִכָּה וּבוּעָה מְשׁוּם דְּבִדְעַת הָרָן שְׁהֵבִיא ד' הָרֶשֶׁבֶת א"ש אֵלוֹ
לְהִלְכָה הָא נִדְּאֵי דֹאֵל"כ וְהַט"ז לְכֹאֲרָה הֵינּוּ מְוַכְרְחִין לְדַחֵק אֶלְיָבִי וְלוֹמַר דְּסוּבֵר
בְּדַעַת רַבִּינוּ יוֹנָה וְהָרֶשֶׁבֶת א"ש דַּמ"ש וְכוּ' ר"ל כָּאֵב גְּדוּל אֶף אֵאל"כ דְּהָא בְּהִגָּתָה הָרַב
רַמ"א כ' ע"ז שָׁם וּמִיָּהוּ מִי שְׁחֻשֵׁשׁ בְּשִׁנְיָו וּמְצַטֵּעַ לְהוֹצִיא אוֹמֵר לְעוֹבֵד כּוֹכְבֵי לְהוֹצִיא
וְשֵׁן שְׁמַצְטֵעַר עֲלָיו לְהוֹצִיא חוֹשֵׁשׁ יַעֲיֵד עֲלָיו שְׁהוּא כָּאֵב גְּדוּל מְאֹד וְא"כ הִלָּא הִי מְוַתֵּר
גַּם לְיִשְׂרָאֵל לְהוֹצִיא וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּהַט"ז גּוֹפְנִי חוֹלֵק שָׁם ע"ז וְאוֹסֵר אֵפִי לוֹמ' לְעוֹבֵד
כּוֹכְבֵי לְהוֹצִיא מְשׁוּם דְּהִישְׁרָאֵל מְסִייעוֹ וּמַעֲתָה הָא נִדְּאֵי דְּאֵין לְקָרוֹת זֶה הִלְכָה פְּסוּקָה
בֵּין הָרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים וְ"ל.

דְּדַעַת הָרָן הָא נִדְּאֵי לֹא כֵּן הוּא וּמְסַתְּבַר שְׁכ"ה כְּנֻנְתָּהֵר' יוֹנָה וְהָרֶשֶׁבֶת א"ש וְכוּ' ד' רַמ"א
וְ"ל בְּדַעַתָּם שְׁהָרִי אֵינוֹ מַתִּיר רַק לוֹמַר לְעו"ג לְהוֹצִיא אוֹ הוּא מֵהַא"ח וְאו"ה כְּפִרְשָׁם שָׁם.
וְגַם זֶה כ' הַמַּג"א ע"ז דְּדוֹקָא כְּשֶׁהוּא חוֹלִי כּוֹלֵל כָּל הַגּוֹף וְתוֹ דְּהָא רוּמַע"ל רוּצִים לְתַרְזֵן
בְּזֶה ד' הַט"ז שְׁפִי"ד שָׁם וְהָא הַט"ז נִדְּאֵי לֹא ס"ל הֵכִי מְדֹאֹסֵר כָּאֵן לְהוֹצִיא מְשׁוּם סִיּוּעַ
הִישְׁרָאֵל: אֶף לְדִידֵי רֵאֲיִית הַח"צ מְהֵף דִּינָא דְּמִכָּה שֶׁל חָלָל וְכוּ' אֵינָה רֵאֲיִי לְסִתּוֹר מְזֶה
ד' הַט"ז מְטַעַם אַחַר פְּשוּט וְהוּא דְּנִדְּאֵי גַם אִם הָאֵשֶׁה מְרַגְּשָׁתָּ כָּאֵב גְּדוּל מְאֹד אִם הֵינּוּ
יּוֹדְעִים בְּבִירוֹר שְׁאֵין לָהּ שָׁם מִכָּה לֹא מְצִינֵן כָּלֵל לְמַתְלֵי בָּהּ אֶלָּא דְּדַעַת הַט"ז נִרְאָה
דַּס"ל דְּאֵנִן אֲמָרִינוּ דְּכִינוּן דְּמַרְגְּשָׁתָּ כָּאֵב גְּדוּל וְהַמְקוֹם הוּא בֵּית הַסִּתְרִים שֶׁא"א לָהּ לְרֵאוֹת
וְלִידַע זֹאת בְּבִירוֹר תְּלִינֵן שְׁיֵשׁ שָׁם מִכָּה שְׁעַפ"י רֹב כָּאֵב גְּדוּל הוּא מִחֲמַת מִכָּה וְחִבּוּרָה
וְדָרָף מִכָּה וְחִבּוּרָה לְהוֹצִיא דָּם מִשֶּׁא"כ בְּכוֹאֵב בְּשִׁנְיָו הָא חֲזִינֵן קָמֵן דְּאֵין שָׁם מִכָּה אֶלָּא
כָּאֵב וְלִכֵּן אֵפִי הוּא כָּאֵב גְּדוּל מְאֹד אֵין מְחַלְלִין עֲלָיו אֶת הַשִּׁבְתָּ ע"י יִשְׂרָאֵל וְלִכֵּן אוֹסֵר
הַט"ז הוֹצֵאת הַשָּׁן מְשׁוּם סִיּוּעַ הִישְׁרָאֵל וּמְסִייעַ זֶה יֵשׁ בּוֹ מְמֵשׁ ע"ש וְהַח"צ לֹא מְסַתְּבַר
לִי לוֹמַר דְּכָאֵב גְּדוּל מוֹרָה עַל מִכָּה וְכַמְש"ש הַח"צ וְ"ל וְאֶף שְׁהַכָּאֵב מְשׁוֹנָה אֵין זֶה
כְּדֹאֵי לְהַכְרִיעַ וְלֹא כָּל מְקוֹם הַכּוֹאֵב יֵשׁ לוֹ מִכָּה אֶלָּא שְׁרָאֲיָתוֹ מִדִּין מִכָּה שְׁמַחְלִינֵן עֲלֵי
אֶת הַשִּׁבְתָּ לֹא מְכַרְעָא כָּלֵל כַּמ"ש וְלִפִּי"ז גַּם מְהֵף דְּחוֹשֵׁשׁתָּ בְּפִי כְּרִיסָה וְכוּ' אֵין סִתְרָה
לְד' הַט"ז דְּאֵשֶׁה מְרַגְּשָׁתָּ בְּחֻשֵׁשׁתָּ שְׁעַת הַנֶּסֶת שְׁהוּא בְּטַבַּע בְּרִיאוּתָהּ וְאֵינוֹ מוֹרָה עַל
מִכָּה כָּלֵל מִשֶּׁא"כ כָּאֵב גְּדוּל מְשׁוֹנָה שְׁמַרְגְּשָׁתָּ שְׁאֵינוֹ טַבַּע הַחֻשֵׁשׁ שֶׁל הַנֶּסֶת.

ס"ל להט"ז שהוא מורה עפ"י רוב שיש שם מפה ולכן תלינו בה. כל זה השבתי להרבנים דק"ק מהלין: אמנם אני תמה על עיקרו של ספק הזה דלא ידענא מאין היה פשוט להאחרונים בעלי התשובות ו"ל דמה שאמרה הברייתא דתולה במפתה פי' מורסא או אבעבוע.

ויצאו לדון אם גם פאב דינו כמפה דמורסא ואבעבוע דאדרבה אמינא דמלבד מה שמצינו בכמה מקומות בש"ס לשון מפה גם על פאב ועל שום דבר מקולקל כגון מה שאמר לענין טריפות בנמצא קורט דם בבית הכסות וכיו"ב אם אין שם מפה קורט דם מנין.

הגם דנדאי דאין להוכיח מזה לדינא לנ"ד וכיו"ב לומר כן גם פאן שמהדס הינצא מוכח שיש בה מפה שם. דזה הכל.

דהתם חזינו על האבר קורט דם סריף ביה שאין בטבעו כלל פשהאבר הוא בבריאותו וא"כ קו"ד זה מנין ע"כ אמרי' דנדאי פא מחמת שיש בהאבר מפה במקום זה. אבל פאן פאשה הא טבעה להוציא דם מהמקור רק שאנו דנין על דם זה שיצא בשעת תשמיש אם הוא מהמקור פנין דאין דרף המקור להוציא דם בשעת ובאם א"ל מפה שם ע"כ לומר שיהא מהמיעוט נשים שהמקור מוציא דם בשעת מחמת חימום התשמיש שמעורר לפעמים את המקור מחמת רפיונו להוציא דם ע"ז.

ורק פשיודעת ש"ל מפה שם אז אנו יכולין לדון ולומר שדם זה לא מחמת רפיון המקור פא. אלא ממפתה.

אמנם עכ"ז הא נדאי מוכח מהדף דקורט דם בבית הכסות דהש"ס קרי לשון מפה על ענין קלקול בלבד דהא עינינו רואות שאין שום מפת מורסא וכיו"ב במקום הק"ד וע"כ דהקלקול קרי מפה. ואין לומר דר"ל שמהק"ד מוכח שהי' שם תחילה מורסא וכיו"ב אלא שחיתתה [ועכ"ז טריפה משום דלא היתה יכולה לחיות יב"ח מחמת זה] דא"כ הי"ל לומר אם לא הי' שם מפה קו"ד זה מנין.

אנא נדאי דר"ל אם אין שם עתה קלקול גדול בפשר ביה"כ וכיו"ב שדינו כנתמסמס וכמגנרב מעל"ע ק"ד זה מנין וה"נ משמע לי להדיא ממ"ש בפ"ב דע"ג (כ"ח א') דלאפיי התם היכא דכאיב לי' טובא מקרי מפה.

דהא אמר התם כל מפה של חלל מחללין עלי' את השבת. ובעי עליה ר"א בכפי ושיני.

היינו אמפה דכפי ושיני ופשיט אפיי ממתני' דהחושש בשיניו וכו' חושש הוא דלא הא פאיב ליה טובא ש"ד. והיל"ל הא מפה ש"ד נאפי' למאי דדחי התם דלמא תנא היכי דכאיב ליה טובא חושש נמי קרי ליה הא פנונתו רק דלא תפשוט מהדף מתני' דכפי ושיני הם בכלל חלל ולהכי אפי' פאיב ליה טובא נמי אסור דאלת"ה אפתי תפשוט מינה דכפי ושיני הם פלפנים דהא מפה ממש נדאי דלא מקרי חושש.

וא"כ הא אפתי איכא למידק מינה חושש הוא דלא הא מפה ש"ד וע"כ היינו משום דהו פלפנים. והו"ל מפה של חלל אלא ע"כ נדאי דכאיב ליה טובא נמי מפה אקרי בין לאפיי ובין לסתמא דהש"ס דדחי וה"נ מוכח עוד מכ"מ בש"ס דקרי מפה לכאב וקלקול גדול.

וע"ע בס"פ מפנין (קכ"ט א') מאן דעביד מלתא וכו' אף גם מלבד כל זה הא חזינו דגם לענן דמי האשה קרי במכילתין מפה לצער וכאב והוא בר"פ תינוקת ובה"א עד שתתני המפה. ובמתני' בפ' כל היד איזהו אדם פדום המפה.

ולכל המקשה פירושים שפירושווהו התם בע"ב אין הפירוש מפה של מורסא ואבעבוע אלא פאב וצער או קלקול ע"ש: ולזאת הדבר ברור לענ"ד שגם מ"ש בפרי"י הקא דתולה במפתה ג"כ פירושו פאב וקלקול ברחם שהפאב שמרגשת מורה על קלקול בשר הרחם ולכן הוא מוציא דם ע"י שפשוף האבר במקום המקולקל אף דוקא בפאב גדול וכדמוכח מלישני דאב"י הא פאב ליה טובא.

וכאב קטן מקרי מיחוש בלבד וגם זה רק לענן שלא לאסרה לעולם על בעלה. אבל לענן ז' נקיים הגם דבמפת מורסא ואבעבוע נקטי לפי פסק הרמ"א דבי"ל נסת וראתה בשע"ת שלא בשעת נסתה א"צ גם ז' נקיים כדמוכח דעת הפוסקים וע' ש"ף שם ס"ק כ"ה מ"מ בפאב גדול מסתפינא להקל כ"כ שלא להצריכה גם ז' נקיים.

ואל תשיבני ממ"ש הריצב"א בת' שהובא בסוף ה' א"ב ברס"י ג' שכ' שהיתה מצטערת בשע"ת וקשה לה עד מאוד משמע שהיה פאב גדול. ועכ"ז לא התיר אלא בבדיקת השפופרת.

רק שצירף זה להקל בבדיקה לבעל ראשון. אולי שם הי' המעשה בא"ל נסת.

ונ"ד שהיא בימי מניקתה קיל טובא מינה וכמ"ל דקיל גם מי"ל נסת ושא בשעת נסתה: עוד יש צירוף להקל לענן שתהא מותרת לשמש עוד פ"א והוא דיש לספק ולומר דדלקא הדמים שנמצאו בהפנות שלהם למחרת ושל ליל טבילה הראשונה הי' מהתשמיש הראשון של אותה הלילה ובהתשמיש השני אולי לא יצא דם [וימהפאב אין שום הוכחה כמ"ל] ובאם שפן הי' הרי הי' תשמיש היתר בינתיים ומותרת מעתה לשמש עכ"פ עוד פעם א'.

וה' אלהים אמת ינחנו בדרך אמת בתורה דכתיב בה אמת. ושלום כנפשו ונפש ידידו הד"ש: סימן ח אשר השבתי לחכם אחד ע"ד קנשיית דודי אדמו"ר הגאון החסיד מוהר"ח ז"ל מוואלאזין [נדפסה בסוף הספר] בפלוגתא דרבה ורב יוסף ריש מו"ק שפסק הרמב"ם ז"ל פרב יוסף נגד רבה דה' פנותי לגבי רב יוסף בכ"מ בר משודה ענין ומחצה לכאורה הי' נראה לו' בפשיטות משום דפשוטא דברי"י דמנפש והמחפה אתי כר"י ורבה דחיק לאוקמה כר"ע ומה טעם קא' ואשינוי' דחיקא לא סמכי וכה"ג אשפחן להראשונים ז"ל בכמה דוכתי אף לא נתישבה דעתי בהך לחוד: ועיניתי בד' הירושלמי בפ' פלל גדול ומצאתי שם בה"ב שאמר וכל דבר שהוא להנניח קרקע חייב משום חורש ושם להלן אמר כל דבר שהוא מבחיל את הפרי חייב משום זורע הרי מבואר להדיא כד' הרמב"ם וכמו שחילק הכ"מ בריש פ"ח מה' שבת ומודעת דרכו בקדש של הרמב"ם ז"ל לנטות לפעמים אחר ד' הירוש': ועוד יש ליישב פסק הרמב"ם ז"ל.

משום דרבה דס"ל דגם אם הניכוש וההשקאה מועיל לצמוחי פירא אינו חייב משום זורע הלא הוא נגד הברי"י דבפ' פלל גדול (ע"ג ע"ב) תנא הזורע וכו' והזמר וכו' פולן מלאכה אחת הן וחיובא דזומר משום נוטע הא הוא משום דעביד לצמוחי פירא ואב"י

שְהַקְשָה לרְבָה מדר"כ וְלֹא הִקְשָה טְפִי מֵהַף בְּרִינִי י"ל דְּלֹא יִדַע לָהּ וְכֵן ר' אַמִּי דָאָמַר הֵתָם זֹמַר חֲזִיב מִשׁוּם נוֹטַע וְרַב פִּהְנָא הֵתָם הָא ס"ל דְּלֹא פְרָבָה.

וְרַב יוֹסֵף אַע"ג דְּאִיהוּ גּוֹפְנִי א' הֵתָם ג"כ דְּמֵאן דְּקָטִיל אֶסְפֵּתָא חֲזִיב גַּם מִשׁוּם קוֹצֵר עַכ"ז סוֹבֵר דְּמִנְפֵּשׁ וּמִשְׁקָה לֹא מִיחֲזִיב גַּם מִשׁוּם חוֹרֵשׁ מִשׁוּם דְּקָטִיל אֶסְפֵּתָא ה"ה קוֹצֵר מִמֶּשׁ אֲבָל רְפוּי אַרְעָא סוֹבֵר ר"י דְּלֹא דְמִי כ"כ לְחוֹרֵשׁ וּמִמִּילָא וְדֹאֵי דל"ק לר"י גַּם מֵה שְהַקְשָה אַבְי עֲלִיו מדר"כ דְּזוֹמַר וְצָרִיף לְעֲצִים חֲזִיב שְׁתִּים וְלֹא מִשׁוּם דְּפָלִיג אר"כ וְסוֹבֵר דְּהִיכָא דְאִיכָא תִּרְתִּי לֹא מִיחֲזִיב אֲלָא תְּדָא כַּמ"ש הַתּו' בְּמו"ק שָׁם בַּסְד"ה חֲזִיב דְּהָא ר"י גּוֹפְנִי סָבַר בְּקָטִיל אֶסְפֵּתָא דְּחֲזִיב שְׁתִּים [וּד' הַתּוֹס' בְּזַה צַע"ג] וְקָשְׂיָא ל"ג כַּמ"ש הַתּוֹס' וְגַם אִפִּי אִי גָרְסִי קִשִּׁי ג"כ לֹא תִּבְרָא כִּי מוֹדַעַת הַחֲזִילוּק שְׁבִין ל' קָשְׂיָא לְלִשׁוֹן תְּיֻבְתָּא שְׁקָשְׂיָא י"ל תִּירוּץ וְנִשְׂאִין גַּם אֲנִן לְתַרְזַן כַּמ"ש תִּר"י בַּפ' תַּה"ש (כ"ט א') ע"ש וְכ"כ הִרְשָׁב"א בַּחִי שָׁם בְּשֵׁם רַב הָאִי וְע"ע רִש"י סְנֵהֲדָרִין (ע"ב א') ד"ה קִשִּׁי וְנִשְׁבָּ"ם ב"ב (נ"ב א') בְּשֵׁם ר"ח וְעַתָּה אֲשִׁימָה פְּנֵי אֵל ד' יְדִידִי: אֲשֶׁר הֵעִיר יְדִידִי לְהַקְשׁוֹת בְּעֵינֵיךָ ד' רַב יוֹסֵף בְּמו"ק דְּסוֹבֵר דְּמִנְפֵּשׁ חֲזִיבוּ מִשׁוּם זֹרַע מֵהַף דַּפ' הַבּוֹנָה (ק"ג א') דַּס"ל לְרַב יוֹסֵף גּוֹפְנִי דְּחֲזִיבוּ מִשׁוּם חוֹרֵשׁ אִם לֹא בְּאֵגָם יָפָה הֵעִיר בְּזַה אָף לְדַעַתִּי אֲפֹשֶׁר לִינִישְׁבוּ דְּפָלְגוּתִי דְּרַבָּה וּר"י נְמִי הוּא בְּאֵגָם אִו בְּאַרְעָא דְּחֲבָרִי וְיִשׁ שָׁם זְרַעִים שְׁהַנִּיכּוּס מוֹעִיל לְהַצְמִיחָם וְהַבְּרִינִי דַּפ' הַבּוֹנָה בְּשִׂאִין שָׁם זְרַעִים דְּלִיהֲנִי לְהוּ וְחֲזִיבוּ מִשׁוּם קוֹצֵר לְחוּד בְּאֵם שְׁהוּא בְּאֵגָם אִו בְּאַרְעָא דְּחֲבָרִי אִז שִׁיעוּרִיו חֲלוּקִין אִם לְאֲכִילָה פְּגָרוּגְרַת וְאִם וְכו' וְאִם לִיפּוֹת אֵת הַקְּרַקַע הִינְנוּ בְּאַרְעָא דִּידִן אִו אִפִּי בְּאַרְעָא דְּחֲבָרִי וְאֵעַפ"כ פְּנוּנְתוֹ לִיפּוֹת אֵת הַקְּרַקַע שְׁחִיבוּ גַּם מִשׁוּם חוֹרֵשׁ הוּא בַּכ"ש מִשׁוּם חוֹרֵשׁ עַכ"פ וְהַבְּרִינִי לֹא מִיְרִי מִמְסַפֵּר הַחֲטָאוֹת רַק בְּדִין הַשִּׁיעוּר וּבְאֵמַת שְׁהוּא חֲזִיב שְׁתִּים מִשׁוּם קוֹצֵר וּמִשׁוּם חוֹרֵשׁ: וְאֲשֶׁר הִקְשָה יְדִידִי מִפְּנֵי מֵה לֹא הִקְשָה הַש"ס בְּמו"ק אַרְב יוֹסֵף אַמִּאי לֹא תְּנִי בְּבָרִינִי דְּהַתּוֹלֵשׁ עוֹלָשִׁין וְאִם לְתַמְנֵן אֵת הָאֵילָן בַּכ"ש גַּם זֹו קָשְׂיָא הִיא אָף גַּם זֹה אֲפֹשֶׁר לִינִישְׁבַּ בְּפִשִּׁיטוֹת דְּסִתְמָא דְּהַש"ס בְּמו"ק לֹא יְדַעָה מֵהַף בְּרִינִי גַּם דְּהָא אִין סִתְרָה מְפֹרֵשׁ בְּבָרִינִי לַד' ר"י בְּגוֹף הַדִּין רַק אַמִּאי לֹא תְּנִי בָּהּ גַּם הַף דִּינָא וְלִזְאֵת לֹא אִיכְפַת לִי הָא גַּם לר"י עֲצָמוּ.

הַגַּם דְּיַדַע לָהּ מִדְּמִפְּרֵשׁ לָהּ אָף לְדִידִי ק' טוּבָא מֵהַף בְּרִינִי עַל רַבָּה דַּג"כ יִדַע לָהּ עַל עֵינֵיךָ הַדִּין דְּלְרַבָּה דַּס"ל דְּהִיכִי דְּמַרְפִּי אַרְעָא חֲזִיב מִשׁוּם חוֹרֵשׁ א"כ גַּם בְּאֵגָם אִו בְּאַרְעָא דְּחֲבָרִי לְהוּי שִׁיעוּרוֹ בַּכ"ש דְּאִטוּ אִם חוֹרֵשׁ בְּאֵגָם אִו בְּאַרְעָא דְּחֲבָרִי אִינוּ חֲזִיב אַח"כ עֵינִיתִי בְּתוֹסְפָתָא וְהִנֵּה כ' בָּה גְּבִי זְרָדִין שְׁהֵן מִן הָאֵילָן גַּם וְאִם לְתַמְנֵן אֵת הָאֵילָן בַּכ"ש וְלָכֵן חִילְקָה שָׁם עוֹלָשִׁין וְזָרְדִין לְשִׁתִּי בְּבוֹת וְהַש"ס קִיְצָרָה בַּל' הַתּוֹסְפָתָא פְּמוּ שְׁקִיְצָרָה וְהַשְׁמִיטָה מַש"ש עוֹד אִם נִתְפָּוּן בְּכּוֹלֵן חֲזִיב שְׁתִּים וְכַה"ג אֲשֶׁכְחֵן בְּדוּכְתִי טוּבָא בַּש"ס וּמַעַתָּה אֲפֹס מְקוּם לְקוֹשְׁיִית יְדִידִי אָף קוֹשְׁיִיתִי צַע"ג לִינִישְׁבָּה וְדוּחַק בְּעֵינֵי לוֹמַר גַּם בְּרְפוּי אַרְעָא פְּמוּ בְּפִוּי אַרְעָא פִּינוֹן דְּלֹא אִיכְפַת לִי בְּהַרְפִּוּי אִינוּ בְּכֻלָּל חוֹרֵשׁ: וְאֲשֶׁר כ' יְדִידִי וְעוֹד תְּמוּהָ לִי דְּהִנֵּה בְּפִי הַמְּשִׁנִּיו שְׁבַת (ק"ג) הַנְּ"ל כ' הַרְמָב"ם דְּהַמְקַרְסֵם וְהַמְזָרְד חֲזִיבוּ מִשׁוּם זֹרַע וּבַפ"ח מֵה' שְׁבַת פְּלַל הַרְמָב"ם מְקַרְסֵם וּמְזָרְד הַשְׁרִיגִים עִם הַמְּנַפֵּשׁ וְעַל כֵּן לֹא שָׁם אִם לִיפּוֹת הַקְּרַקַע ה"ז תּוֹלְדַת חוֹרֵשׁ וְגַם לְמָה פִּי הַרְמָב"ם מְזָרְד מִשׁוּם זֹרַע וְהָא בְּהִדְיָא אִי בְּבָרִינִי הַנְּ"ל דְּמְזָרְד זְרָדִין מִשׁוּם חוֹרֵשׁ הֲוִי חֲזִיבוּ עַכ"ל יְדִידִי.

והארירי ליישבו עפ"י שיצא לידון דבר חדש שניכוש דשליף קטיני מביני אלימי וניכוש דתולש עשבים רעים חלוקים זמ"ז בדיניהם לענין שבת. הנה הגם שדבריו אלו מחנפמים ומפולפלים משמחי לב אמנם מלבד מה דקשיא לפי דעתו דהי"ל להרמב"ם לכתוב בפ"ח מה"ש דהמנפש וכו' והמקורסם וכו' חייב שתיים משום חורש ומשום זורע משום זורע כר"י ומשום חורש פנין דעכ"פ מהני גם ליפות הקרקע והרמב"ם הא סובר דמלאכה שאצ"ל חייב עלי' הנה מלבד זאת אני אומר שאיני רואה פאן עיקר קושיא וסתירה פלל בד' הרמב"ם מן פירושו במשנה למ"ש בחיבורו בפ"ח מה' שבת שקרי בפ"ה המשנה ביאר בהדיא וכו' דדוקא אם נתפנון לתמן הצמח כדי שירבו ויגדלו הוא זורע וזה הא מבואר בברי' הג"ל (ע"ג ב') שהזמר חייב משום נוטע וכן ר"כ ור"א ור"י שם סוברים פן ובפ"ח מה"ש ג"כ דייק וכו' שהמנפש בעיקרי האילנות והמקורסם וכו' והמזרד וכו' כדי ליפות את הקרקע ה"ז תולדת חורש שמתקן הארץ וכפי הפלל שא' בירושלמי הג"ל כ"ד שהוא להניח קרקע חיובו משום חורש וכ"ד שהוא להבחיל את הפרי חיובו משום זורע: ואשר כ' ידידי ליישב טעמו של הרמב"ם שפ' כר"י דלפי מה דאסברו התוספות במו"ק טעמי' דרבה ור"י דרבה סובר דאזלי בטר מעשה ור"י סובר דאזלינו בטר מחשבתו אי זה מצינו למימר דרבה לטעמי' דס"ל במנחות (ס"ד א') דאזלינו בטר מעשיו ורבא פליג עלי' התם וס"ל דבטר מחשבתו אזלי ולכן פ' הרמב"ם כר"י משום דרבא דה' פנותי סבר הכי עכ"ד ידידי לכאן הוא דבר חקמה והמצאה אמנם מאד נפלאתי על דבריו אלו דהרי בין לגירסתנו שם דרבה פוטר ובין לגי' הראב"ד שם דרבא פוטר עכ"פ הא הרמב"ם פוסק בה"ש ובה' שגגות דפטור והש"ס הא מפרש התם טעמא דמאן דפוטר משום דסבר זיל בטר מעשיו וא"כ לפי ד' ידידי הלא אדרבה יסתרו בזה פסקי הרמב"ם שבפ"ב מה"ש ושכפ"ב מה' שגגות לפסקו שבפ"ח מה"ש וע"כ לומר או שהרמב"ם לא מפרש טעמי' דרבה ור"י כפי' התוס' אלא באופן אחר ואולי דהוא ז"ל מפרש טעמי' דרבה משום דאזיל בטר הדבר שנעשית עתה מיד ולא בטר שינולד מזה לאחר זמן [ויכר פתבתי לעיל דבאמת ד' רבה הם נגד הברי' דפ' פלל גדול (ע"ג ב') וגם דלא כר"כ ור"א התם ושי"ל שגם מטעם זה פ' הרמב"ם פ' רב יוסף סובר דרפוי ארעא בעלמא לא דמי לחורש כמש"ל [וע"כ לו' פן לר"י כי היכי דלא תקשי דידי' אדידי' בדין קטיל אספתא כמש"ל] ואזיל בטר שינולד מזה לאח"ז לצמוחי פירא וכברי' הג"ל ור"כ ור"א וכד' הירושלמי הג"ל או שסובר הרמב"ם שענין המעשה והמחשבה שבמנפש ומשקה אינו ענין פלל לענין המעשה והמחשבה שפדין פריסת מצודה דהתם.

דבפרס מצודה המעשה והמחשבה הן פעין סתירה זל"ז שהמחשבה הוא ענין איסור והמעשה הוא ענין היתר. ונחלקו איזה מהם עיקר משא"כ במנפש ומשקה שהמחשבה והמעשה אין סותרין פלל זה את זה: ואשר כ' ידידי תירוץ על קושניית אבני על רבה ור"י וירא לגשת לזה פבר הבאתי למעלה מדברי הראשונים ז"ל דגם אי אסיק הש"ס בקשיא פנין דלא אסיק בתיובתא הרשות בידינו לתרצה אמנם כ"ז אם הוא ישוב נכון אף באמת אין לו מקום פלל לדעתי כי עיקר יסוד תירוצו הוא מדקדוק ל' הרמב"ם בפ"ח מה"ש ה"ב ליתא לענ"ד כי מאין לו להרמב"ם להוציא דבר חדש שמלבד אבות ותולדות יש לאיזה אב עוד פעין ממוצע בינו לתולדותיו מה שלא נזכר מזה רמז בתלמודא דיין ובירו' ובתוספתא אבל הפרור שמ"ש הרמב"ם שזמר כדי שיצמח ה"ז מעין זורע ר"ל

שהוא אב פדמוכח מל' הברני' (ע"ג ב') תנא הזורע והזומר והנוטע וכו' פולן מלאכה אחת הן מני זומר בהדי אבות ורש"י דחיק התם וכו' אבל זומר תולדה והכריחו לדחוק בזה משום דבמו"ק (ג' א') א' הכי אבל ברירא ונציבא מלתא לדעתיה שקהרמב"ם לא גריס התם תיבת תולדות פי באמת לפי גירסתנו ק' לי טובא ל' הש"ס שאמר דאהני תולדות מחייב אחרנייתא לא מיחייב הא גם אאבות אחרנייתא כגון מעמר ודש וזורה וכיו"ב ג"כ לא מחייב בפשיעית ויותר ק' טובא לגירסתנו מה דקרי הש"ס לבצירה תולדה הא בצירה היא היא קצירה שבתבואה וזרעים נקראת קצירה ובענבים נקראת בצירה וכ"ה ברמב"ם פ"ז ה"ד וכן הקוצר תבואה וכו' או הבוצר ענבים וכו' כל אלו אב מלאכה אחת הן אלא נדאי שג' הרמב"ם שם היתה למימרא דאהני מחייב אחרנייתא לא מיחייב וע"ע בפ"ז ה"ג שכ' וכן הזורע זרעים או הנוטע אילנות או וכו' או הזומר כל אלו אב אחד הן מאבות מלאכות וענין אחד הוא וכדאמתחיל התם בה"ב כל אלו המלאכות [שהזכיר בה"א] וכל שהוא מענינם הם הנקראין אבות מלאכות פיצד הוא ענינו אחד החורש או החופר או וכו' ה"ז אב מלאכה וע"ז כ' עוד בה"ג וכן הזורע וכו' או הזומר כל אלו אב אחד הן וכו' וענין אחד הוא ז"ש שהזומר הוא מעין זורע ר"ל מענין זורע הגם שאין הזריעה ניפר לעין בעת שזומר.

מ"מ הוא ג"כ אב כזורע ממש וע"ע בד' הה"מ שם ה"ד מעתה אודו לה כל ד' ידידי בתירוצו הלז: סליק חלק יורה דעה למלאות העמוד אדפיס פאן איזו חידושים בס"ד מאתי המלב"ה הצעיר חיים יוסף בן הגאון המחבר זללה"ה יבמות (ק' ע"א) א' שמואל עשרה פהנים שפירש א' מהם ובעל משתיקין אותו מדין כהונה ומסיק הש"ס התם דדוקא בזנות ולא בנשואין וכו' רש"י ז"ל כגון שפאו שניהם עלי' בזנות והרמ"א באה"ע סס"י ג' כ' דאם זנתה עם אחד ואח"כ נישאת לשני תוך ג"ח ג"כ פסול לכהונה וחלק עליו הח"מ שם מפח ד' רש"י אלו שכ' דמיירי שפאו עלי' שניהם בזנות מ' דאם הי' א' בנשואין תולין בדידי' והב"ש שם כ' דרש"י לאו דוקא נקט שניהם בזנות ושכ"כ רש"א ואנכי לא ידעתי למה דחקו עצמם בזה דפשוט דדעת רש"י ז"ל כדעת הרי"ף וסייעתו וכ"פ המחבר באה"ע סי' י"ג דאונס ומפונה א"צ להמתין ג"ח וכו' יוסי דלעיל (ל"ה א) דזונה מהפכת עצמה ואם פן לענין הבחנה דאוריין כ"ש לנ"ד דמסיק הש"ס דהוי דרבנן וקרא אסמכתא בעלמא א"כ ודאי דתלי' בנשואין אלא דבשניהם בזנות ע"כ דנתעברה מאחד מהם והרמ"א ז"ל לטעמי' שפסק שם בסי' י"ג דאונס ומפונה ג"כ צריכין להמתין וכדעת החולקים על הרי"ף ולכן פסק ג"כ פאן דבשני בנשואין ג"כ פסול לכהונה: כתובות (ע"ב ע"א) תו' ד"ה וספרה וא"ת אמאי אין מברכת זבה על ספירתה כו' וי"ל כו' ע' חק יעקב סי' תצ"ג בשם הרדב"ז ובסדרי טהרה סי' קצ"ו בשם הרא"ה ז"ל ול"נ פשוט דאה"נ דבימי הראשונים ז"ל שהיו בקיאים להבחין בין ימי נדה לימי זיבה שהיו מברכות על ספירתן לראיותיהן בימי זיבה אבל עכשיו שאין בקיאות וסופרין ז"נ על כל ראיותיהן איך תברך גם בראתה ג"י רצופי' דאכתי שפא מימי נדותה הן שאין צריכות נקיים כלל מדינא וס' ברכות להקל למאי דקי"ל דעל סד"א אין מברכין עי' טוש"ע יו"ד סי' רס"ה סעי' ג': ויותר החידושים מב"ה יבואו א"ה בסוף הספרה שן משפט סימן א נשאלתי מהרבנים מו"צ דק' אמנאשטירשצינא מו' נתן גטע ומ' יהודה סג"ל.

בשנים שנתעצמו בדין כ"א תובע מחבירו ונתחייבו שבועה לעמוד כל אחד בשלו. והביא אחד משולח שלו העוסק בעסקיו והוא בביתו והעיד כדבריו ונסתפקו אם הוא פשר להעיד כי הכנה"ג בסי' ל"ז בשם הרדב"ז נסתפק בזה גם העטרת צבי בסי' ל"ג נראה כמסתפק אמנם האו"ת בסי' ל"ג מכשיר להדיא וכותב פן עמא דבר.

ע"כ מבקשים לכתוב להם דעתי בזה ואיך הוא סוגיא דעלמא עתה. עוד מסתפקים אם גם השני יהפך שבועתו לזה שהביא העד אם יש לחלק בין מה שהוא מוחזק שיאמר קים לי.

ובין מה שמוחזק השני אם יועיל העד גם לזה: תשובה הנה מ"ש בנ"ד טעם קים לי. לכאורה ללא צורך הוא.

דקא מודעת הפלל דלא שבקי' אפי' פשיטותא דקמא משום ספיקא דבתרא כ"ש פשיטותי' דהאו"ת שהוא בתרא משום ספיקא דהרדב"ז שהוא קמא נגדו. ואי משום דאי סוגיא דעלמא אזלי עתה דלא מקבלין סהדותי' דבן בית אז צריכין לקים לי כמאן דמכשיר זה אינו.

דקא סוגיא דעלמא בהלכה רופפת כמעט הלכתא היא ומפקינן נמי ממונא עי"ז לכתחילה וסדן בהיקף מינה טועה עכ"פ מקרי. ודאי דלא מצי למימר קים לי נגד הסוגיא.

ובלית פאן סוגיא דעלמא פשוט חד מנייהו אז הוא דינא דלא מפקינן מהמוחזק משום קים לי כמבואר כ"ז בפוסקים בסוגיא דשיקול הדעת וא"כ ממ"נ. או דלא צריך או דלא מהני קים לי.

וגם הבע"ד שפנגדו ג"כ ליפא לאשפוחי ביה טענת קים לי פלל ג"כ בממ"נ דאי סוגיא דעלמא למיפסלי. מה צורך לו בטענת קים לי.

פינו דסוגיא דעלמא פנותי' אזלא. ואי סוגיא דעלמא לאכשורי'.

א"כ הא לא מהני פלל טענת קים לי נגד הסוגיא כמש"ל. ואי דלית בה סוגיא דעלמא פשוט חד מהמ"ד נ' ג"כ בענייניו ברור דלא מצי למימר קים לי כספיקא דהרדב"ז דלא מבעי' לדעת מהרי"ק בשרש קס"א ומקורו ברוך מהתו' בכתובות (ע"ו ב') בסד"ה על בעל החמור ע"ש [וע' תוס' ב"מ (ו' ב') ד"ה פוטר ובכתובות (כ' א') ד"ה ואוקי] דס"ל דטענת קים לי פועל וקרוב לברי הוא ע"ש ודאי דלא שייך לומר אספיקא אלא אפי' לדעת מהרי"ב' לודעיקמי' דס"ל דהוא טענת שפא גמור וע' במל"מ בריש פכ"א מהל' מלנה בהתשובה שם בסד"ה תשובה עיני ראו כו' שכ' וז"ל ובטענת שפא דקא לדעת רנבא דרבנותא לא מהני טענת קים לי אלא למישונוי' מלתא בספיקא עכ"ל.

וכן הדעת נוטה ודאי. ג"כ ברירא לי לקוצר דעתי דלא שייך לומר קים לי כספיקא דמ"ד פלוני ויש להביא לכאורה ראיה לזה מעובדא דקרובי' דר' יוחנן בכתובות (פ"ד ב') שהשיב ר' יוחנן מה אעשה שפנגדי חלוק עלי ע"ש ומשמע דקם דינא הכי כר"ל ומהדרו פרה ליתמי וכעובדא דלעיל מינה התם דדן דיניי כר"ט ומהדרי ר"ל לעובדא מינייהו ולכאו' קשה דמ"מ הא מצי קרובי' למטען דקים להו כר"י.

כיוון דכבר ידעי דסבר ר"י עכ"פ דיעבד כר"ט [אבל הא לא קשיא דהא גם בלא טענת קים לי הא קי"ל כר"י לגבי ר"ל דנראה בכמה דוכתי דבימי ר"מ ור"ל גופניהו עדיין לא אתמר הך פלגא. וה"נ משמע בפסגיא דהתם גופא וע' יבמות ל"ו א'] דאין לומר דר' יוחנן הי' להם מקרובים הפסולים לדון להם דמשמע דלא עמדו בדין לפניו עם אפטרופוס דיתמי.

רק באו לשאלו דר' שאלה בעלמא איך הדין בנדון פנה ותו דהא גם בעלמא בלאו עובדא ודינא דידהו ס"ל לר"י ה"ם דיעבד כר"ט גם ל"ב דהתם [וכ"ש לאידך תרי לישני דהתם דסבר ר"מ דר"ט רבו דר"ע הנה וה' כר"ע מחבירו ולא מרבו הא ממילא קם דינא דהלכה פהרב נגד התלמיד מקמי אביי ורבא ומורינו גם לכתחילה כר"ט דמהני תפיסה לאח"מ] וע"כ צ"ל דהך עובדא דקרובי' אלא ל"ב דס"ל לר"י דרק מטין כר"ע אתמר ובאמת מספקא לי לר"י ה' אי כר"ע או כר"ט ולהכי לא מצי קרובי' למיטען קים לן כר"י משום דלא שינה למימר קים לי כמאן דמספקא לי וכמש"ל אלא שראי' זו יש קצת מקום לדחותה ולומר דבאמת אולי לא קם דינא הכי כדא' לי ר"ל ואפשר דטענו בטר הכי קים לי והש"ס לא אתי הכא אלא לאשמעינן דר"י גופי' לא העמיד על דעתו נגד ר"ל [אבל אין להכריח מזה ולומר דהא ע"כ דהא מצי למיטען קים לן.

דגם בלא ספיקא דר"י הא תקשי לכלהו לישני דהתם דבאמת למה לא יטענו דקים להו כר"ט גופי' וע"כ דבאמת אולי דטענו פן בטר הכי וא"כ ממילא ג"כ י"ל דאולי באמת דטענו קים לן כר"י משום דגם אי מספקא לי מצי טעין קים לן פנותי' הא ליתא דבלאו ספיקא דר"י כיון דלכולהו לישני דהתם סבר ר"ל דה' כר"ע לגבי ר"ט תו ודאי דלא מצו טעין קים לן כר"ט נגד הלכה מפורשת דהיכא דאתמר בהדיא הלכתא פאיזה מ"ד בלא שום חולק פלג ע"ז אי דן דינא היפך מינה טעה בדבר משנה מקרי והדר דיני'] ועכ"ז לפום שיעורא דילי ברירא לי מפשטי' דהש"ס דקם דינא דהך עובדא כר"ט ונהדרו פרה ליתמי וע"כ היינו משום דלא מצי למיטען קים לי כמאן דמספקא לי וכנ"ל ואי דנקטו פבודם בנ"ד טענת קים לי לנפקותא דגם אי משפחין למי מהמחברים דסברי דמשרת וב"ב פסול להעיד להבעה"ב שלו וסוגין דעלמא לית בה אז מצי אותו שהביא העד למטען קים לי כהאו"ת דמקשיר לי א"כ ברור ופשוט לענ"ד ספיקניהו דגם אם יהפך שפנגדו שבועתו לזה שהביא העד דנדאי דעל מה שפונחזק שפנגדו לא יועיל העד הלז דהא גם איהו מצי למטען קים לי כאותו מחבר דפוסלו סוף דבר שלענ"ד או דלא מהני או דל"צ טענת קים לי או דמפשט ספיקי' בפשיטות בענין היפוך שבועה הנ"ל באם לית בי' סוגיא דעלמא פלג וכמו שפכתתי בס"ד: תו אמיןא דגם לבר מן פל דין יש מקום מרנוח לומר דלא שינה פלג בנ"ד טענת קים לי דיש אתי להוכיח לכאורה בס"ד דלא אמרינן קים לי לאפטורי משבועה אף מאשר עדיין הדבר צריך אצלי תלמוד לזאת הנחתיו לע"ע: ובעיקר הדין אי משרת וכן בית פשר להעיד להבעה"ה שלו הוא באמת דין חדש לכאורה לפוסלו וכנראה דלא אשתמיט חד מהפוסקים להעיר בזה רק הרדב"ז ומ"ש הרמב"ם בפט"ז מה' עדות סוף ה"ד שתלוי בדעת הדיון וענצם בינתו וכו' וידע דבר הגורם לדבר אחר ויעמיק לראות אם ימצא שיש לזה העד צד הנאה בעדות זו אפי' בדרך רחוקה ונפלאה ה"ז לא יעיד בה עכ"ל.

והובא פן גם בש"ע בסי' ל"ז סכ"א יש לפרש דכוננתו רק באם יש לו שום צד הנאה רחוקה בעיקר הענין והעסק עצמו שמעיד עליו פעין דמיינרי הרמב"ם שם באותה הלכה גופא לעיל מינה מפני שהוא רוצה להעמידן בפני ב"ח שיטרפם ע"ש ע"ז כ' שאפ"י אם אותה צד הנאה הוא בדרך רחוקה ונפלאה ע"י דבר הגורם לדבר ודבר לדבר ה"ז לא יעיד בה משא"כ במשרת וב"ב שצד הנאה שאפשר לו בעולם להנולד ובנה הוא דבר מן הצד וענין אחר לגמרי שאינו שייך כלל לאותו ענין והעסק שמעיד לו עליו היינו שלא יתרגז עליו הבעה"ב וידיחהו מביתו ומעסקיו אם לא יעיד פכה [ולדעת האו"ת בד' הרמב"ם דס"ל דשכירו ולקיטו פשר להעיד לו ע"כ דצ"ל פן דלא לסתרו ד' הרמב"ם אהדדי] והסמך שהביא האו"ת לפסלו מהך דב"ב (כ"ט א') בקל יש לדחותה וכנראה גם מדבריו עצמו שם וגם דהא כל עיקר סמך זה תלוי על קנטב דבעינן שתהא תחילתו וסופו בכלשרות והא רוה"פ ס"ל וכן הוקבע בשו"ע להלכה בסי' ל"ג סט"ו דבפסול נגיעה דמזון לא בעינן שיהא תחילה וסוף בכלשרות וא"כ גם אי נימא דב"ב פסול להעיד להבעה"ב שלו תקשי ודאי לפי"ז דאפתי לסהדו עתה משרתו וב"ב שהי' לו אז ונסתלק עתה מעליו וע"כ צ"ל לדידהו דתדא ותרי מתלת שינויי נקטי וכיו"ב והגם שגם הרא"י שהביא האו"ת להכשיר מד' הרמב"ם בפ"ד מה' גזילה ה"ז לא מכרעא כ"כ כמ"ש בתנאים גופי' בסי' צ' סק"ה ע"ש אף לכאורה מאין הרגלים לפסלם בהחלט דמשום הנאה העברה שהי"ל מהבעה"ב ודאי דאין טעם כלל לפסלם והוי רק בכלל אוהב דאפי' שושבינו פשר דאלת"ה ע"כ דתפסול גם מפרי פהונה ועני המקבל קצבת פרס מבעה"ב מהעיד עליו וזה לא אמר אדם מעולם ואי משום דאינו בביתו ודאי דלית נפקותא במה שהוא בתוך ביתו או לא ורק באם שהבעה"ב ידוע לרגזן שאם יעיד ב"ב האמת או יכפוש עדותו אפשר ויכול להיות שישלקוהו מעסוק עוד בעסקיו הי' קצת מקום לדמותו לנוטל ש"כר להעיד וכולי האי ואולי דנדאי לא דמיין לגמרי דהתם נוטל ש"כר בייחוד ובתנאי מפורש עבור הגדת עדותו זאת ממש ונהרי צד הנאתו מסתעף ונובע מעיקר העדות עכ"פ הגם שאינו נובע מעיקר הענין והעסק גופי' שמעיד לו עליו משא"כ במשרת וב"ב שאין צד הנאתו נובע כלל מעיקר העדות רק מצד וענין אחר לגמרי פנ"ל]: ולכאורה עלה בדעתתי לומר דהך דינא דנ"ד תליא בפלוגתא דרבנותא הסמ"ע והש"ך ברס"י ל"ז עם הע"ש בטעמא של פסול נוגע מחמת איזה הנאה דלהסמ"ע והש"ך דהטעם משום דחשדינן לי למשקר בשביל ההנאה שיבוא לו מזה ברור דאין טעם לחלק בין הנאה להנאה שגם אם צד ההנאה אינה מהענין והעסק כלל שמעיד לו עליו ודאי דפסול ולדעת הע"ש דפסולו דנוגע הוא משום דאדם קרוב אצל עצמו ור"ל ממונו ונהרי הוא כמעיד לעצמו לפי"ז מסתבר לי דדוקא כשצד הנאתו שיכול להיות לו עפ"י עדותו הוא בעיקר העסק שמעיד עליו או עכ"פ מסתעף ונובע מהעסק ממש משא"כ כשצד אפשרות הנאתו אינו שייך כלל להעסק שמעיד עליו הרי אינו נוגע ולא קרוב כלל לעיקר עדותו ואינו מעיד כלל לעצמו וממונו רק לאחרים לגמרי ואפשרות הנאתו שיכול להיות לו ע"י סיבת עדותו זאת היא מלתא באנפי נפשה ובעיקר ממון העדות לא מקרי קרוב כלל ואין לומר דהגם דבעיקר עדותו באמת לא מקרי קרוב כלל עכ"ז פנין שיש לו נפקותא מעדותו לענין הנאת ממון או מניעת הפסד ולאותו הממון ה"ה קרוב לעצמו א"כ הא הוי לכאורה דומה למי שמעיד לאחד שאינו קרובו ויש מזה נפקותא הנאת ממון גם לקרובו ה"ה

פסול להעיד גם להרחיק פדאמרי בפ"ק דמפוח (ז' ריש ע"א) גפי אלעא וטובי' והוקבע בש"ע סי' ל"ג סי"ו.

ובירושלמי שיהביאו הרי"ף והרא"ש שם לשיטת ר"ח והרי"ף והרמב"ם והרמב"ן והרא"ש ע' בש"ע סי' נ"א ס"ו ונ"ש שם סק"ח וה"נ דכונתה ולא פלגינן דיבורי' והו"ל עדות שבטלה מקצתה בטלה כולה הא ליתא חדא דל"ד כלל לדהתם דהתם באלעא וטובי' קרובי' הערבא הי' הנאת קרובם הערב בעיקר העסק ממש שהעידו עליו וכן בהיהא דירושלמי ה"ל בכותב נכסיו לשני ב"א ע"ש משא"כ פאן וה"ז כל דברינו עתה לחלק בזה ואיך נביא ראי' מזה ע"ז ותו דלענן עדות לעצמו לא מקרי עד כלל ואין עליו שם עד ולהכי לא שניף לומר בו עדות שבטלה מקצתה ב"כ ולהכי עדותו לאחר שאינו קרובו פשר כמו שהביא הב"י בטור בססי' ל"ג בשם הריטב"א ומייתי ראי' ע"ז מהש"ס ע"ש.

והיוצא מזה דלדעת הע"ש ה"ל מהניא עדותו פשאפשורות הנאתו אינו שניף להעסק שפמעיד עליו ולמשקר בשביל הנאה שעולה ע"ד להיות לו ע"ז הא ל"ח לדעת הע"ש ונוטל שקר להעיד שאני שעכ"פ צד הנאתו מסתעף בבירור מעיקר עדותו ממש וגם ההנאה נפרת עתה להדיא מהעדות משא"כ פאן: העולה מדברינו לנ"ד דלדעת הע"ש משולחו וב"ב של הבעה"ב פשר להעיד לו ולד' הסמ"ע והש"ף הוא פסול ולהלכה נ' ודאי כהסמ"ע והש"ף דבתראי אינון נגד הע"ש ואנו בתריי' גררינו בכ"מ ששניה' מספמים נגד הע"ש.

ובפרט שהגאון בעל נו"ב ו"ל במ"ק בחלקאה"ע בסי' כ"ז הכריע פמות' עש"ה וגם נראה ברור שהע"ש לא ראתה עינו ד' הרמב"ן בשם הר"י מיג"ש שהביא הש"ף שם בסוף דבריו שפוחת להדיא דטעם פסול נוגע הוא משום דחשדינן ליה למשקר דאלו ראם לא הנה חולק בפשיטות כ"כ מסבא דנפשי' היפף מדברי גדולי הראשונים לכה"פ הי' מביא דבריהם ולישא וליתן בדעתם ומעתה הלא מודעת הפלל שבמקום שהבתרא לא ראה ד' הקמא אין הלכה בבתרא נגדו ויש ראיה ע"ז מש"ס ערוף בב"ב וכ"ש הקא שהסמ"ע והש"ף דהווי בתראי טפי מיני' קמו ג"כ פדעת הראשונים ו"ל.

וגם דפשיט' דלישנא דהרמב"ם שהבאתי לעיל שכ' וידע דבר הגורם לד"א כו' משמעין שאפני' אם צד אפשורות הנאתו הוא מצד אחר לגמרי שלא מהענן והעסק שפמעיד עליו ג"כ פסול הוא.

וד' הרמב"ם בפ"ד מה' גזילה שהביא האו"ת להוכיח ממנו דס"ל ו"ל דשכירו ולקיטו פשר להעידו פבר פתבנו דלא מקרעא כמ"ש בתנמים גופי' בסי' צ' סק"ה ולפענ"ד יש לפרש עוד דבריו ו"ל דלהכי נקט ואין משביעין את הגזלן מפני שהוא חשוד על השבועה.

היינו אפי' אם השכירו ולקיטו של הבעה"ב פבר נסתלק מהבעה"ב. והרמב"ם הוא מהפכת הסוברין דבפסול ממון לא בעינן שתהא תחילתו וסופו בכשורות כדכ' הוא ו"ל להדיא בריש פט"ו מה"ע וא"כ אחר שנסתלק השכירו ולקיטו מעליו ה"ה פשר להעיד.

ומעתה הנה הבעה"ב טוענו ברי עפ"י עד פשר והנה מזיקק להגזלן לישבע. רק מפני שחשוד הוא על השבועה אינו נשבע ומעתה אין שום הכרע פלל בדברי הרמב"ם דפ"ד מה' גזילה דב"ב פשר להעיד וממילא הדרן לקמייטא כפי שמטין ונראין ד' הרמב"ם

דפי"ו מה"ע הנ"ל דכל שאפשרי שתהי' לו אינה צד הנאה מחמת עדותו כשכירו ולקיטו ומשרתו ומשולחו וכיו"ב ה"ה פסול להעיד בה: אף כ"ז באם נראה להדיינים שהבעה"ב בר הכי הוא שיתרגז על ב"ב ושכירו אם לא יעיד כדבריו ויכול להיות באפשרי שיסלקו מעסקיו עבור זה אבל אם לפי ראות לאו בר הכי הוא ג"כ ברור בהיפך דכשר להעידו דלא הנה אלא פאוהבו ושושבינו והרשות נתונה לדיין לסמוך בזה על השערתו ואומדנא דילי' וכעין שכ' הרמב"ם הנ"ל שדברים אלו תלויין בדעת הדיין וכו' ויעמיק לראות אם ימצא וכו'.

ועדיף טובא מהך שכ' הסמ"ע בסי' ל"ז ססקכ"ד ע"ש שאפ"י הש"ך שחוכה שם בזה ע"ש בסקי"א בנ"ד יודה ודאי דאפשר למיקם עלה דמלתא [ודעת לנבון נקל ההפך הרב שביניהם] וסוגיא דעלמא עתה במדינת ליטא הנהוג שמפשרין בנדון כזה.

ובמדינת רייסין זה שנים לא פבירים שנעתקתי למדינה זו אינני יודע סוגיא דעלמא בזה היכי אנלא: ולפמ"ש אין מקום פלל לספיקייהו באם יהפך שפנגדו שבועתו לזה שהביא העד דאם נראה שהבעה"ב לאו קפדנא הוא בזה כ"כ ה"ה פשר להעידו בנדאי וא"כ המביאו נפטר משבועתו מטעם עד המסייעו ושפנגדו מתחייב עי"ז שד"א ובדאר"י יתא הא לא מפכינן.

ואם נראה דקפדנא ורגזנא הוא בכזה וכיו"ב ה"ה פסול גמור להעידו וא"כ אפס מקום בזה לטענת קים לי ואם יהפכה ישבע זה ויטול ולנדון אחר בעלמא אם הי' יכול לטעון קים לי ברור לדעתי שאם הי' שפנגדו מהפך שבועתו ע"ז דטעין קים לי.

לא מצי טעין קים לי במה שחבירו מוחזק והיה צריך לישבע הנלע"ד ברור פתבתי וה' ינחנו בדרך אמת בתורה דכתיב בה אמת. למען חותמו אמת.

ואל יצל מפינו דבר אמת. עד הוכן בחסד פסא וישב עליו באמת.

ברחמי אל אמת. ושלום על דייני ישראל כנפשם ונפש אחד אחוז באהבתם הדו"ש: סימן ב עובדא הנה שהלכה סחורתו של הרב הגאון מו' דוד לוריא ז"ל מק"ק ביחאב ישן דרף ק' סלוצק ועפכה פלת אחותו את הסחורה הנ"ל.

וטענה ע"י המורשא שלה לפני הבד"צ דסלוצק. שלונותה לאחותו חמותה מאה ועשרים רופל פסוף והמרגליות של חמותה הי' אצלה.

וקודם נסיעתה מחמותה בקשה חמותה מאתה ליתן לה המרגליות שלה. ולא רצתה ליתן לה עד שתסלק לה החוב הנ"ל.

פי מסרה לה חמותה המרגליות בתורת משכון על חוב הנ"ל. אח"כ בא אחי חמותה הרב רד"ל הנ' ואמר לה.

תחזיר המרגליות לחמותך ולא יהי' לך על חמותך שום תביעה פי אנכי אסלק לך. וממני תתבע ועפ"י דיבורו זה נתנה המרגליות הממושפנים אצלה לחמותה בחזרה.

כ"ז טען המורשא של האשה הנ"ל לפני הבד"צ דשם. גם הביאה ע"ז ע"א שהי' אז בשעת מעשה והעיד פן בב"ד דשם.

והב"ד שלחו טענות אלו בכתב לק"ק ביחאב ישן להרב הגאון מוהרד"ל הנ"ל שישב ע"ז: וזהו מה שהשיב וטען ע"ז הגאון רד"ל הנ"ל. ע"ד הטענות של המורשא ששלחו לדי בכ"י הסו"ד דקהילתם חזת היא לי שנהוג בקהילתם ליתן רשות לאשה נתבעת להעמיד מורשא.

ולא החזיקו הפוסקים קמאי ובתראי ו"ל לחלוק כבוד לנשים יקרות רק לשלוח סופרי הדיינים לבייתם לשמוע טענותיהם מפיהם וכמה גדולים ד' מרן הרשב"א ו"ל בת' שחשש באם שיעמיד הנתבע מורשא ילמדו לשקר וכן עלתה לנו פה בנ"ד שבתחילה השיבה במכתבה אלי [ששלחתי לחזרה ליד המורשא שלי להראותו לפני ב"ד] שאני הבטחתי לה אז שחומתה תשלם בנדאי ולא הזפירה אז שום לשון ערבות וכ"ש קבלנות ולא ענין המשפון של המרגליות.

ועתה התחכם המורשא ואגמרה טענתא בלשון קבלנות שלא תהי' לה שום תביעה על חומתה רק עלי וגם בדה לה ענין המשפון [ויש מקום לבע"ד לטעון. דהא דכ' הפוסקים ו"ל שאחרי שכ' טענותיהם בשטר א"י לחזור ולטעון כיון שפלו הדבר בטעמא דכיון שפכתבו דייקו שפיר.

א"כ י"ל דל"ד שטרי טענתא שכותבין בב"ד טענותיהם כדי שלא יוכלו לחזור ולטעון. אלא אפי' כ' הבע"ד בעצמו טענותיו בכתב שלא בב"ד.

אע"ג דבעלמא אמרינו דעביד אינש דלא מגלי טענתו אלא בב"ד ויכול לחזור ולטעון ה"א כיון דכתב נדאי דקדק יפה וכבר מצאנו למחר"י אדרבי ו"ל בת' דברי ריבות סי' ת"ה שפסק אם פתב לחבירו באגרת כמה מגיע ממנו שוב א"י לטעון טעיתי בהשבון.

דכיון דכ' נדאי דקדק יפה. ומקום לומר דכתיבה אפי' חוץ לב"ד.

כיון דיכול חבירו להביא הפתב לפני בית דין מדייק בה שפיר כאלו טוען לפני בית דין אף להלכה לא נראה כן]: והנה אחותי חומתה טוענת שמעולם לא נתנה לה המרגליות בתורת משפון.

והדבר ידוע גם לכלתה בעצמה שהמרגליות אינן שלה כלל רק שאולים בינדה והאיך תעלה על דעתה ליתנם לה בתורת משפון. ונחזי אנו נדאי הדבר ברור.

מרגליות בנ"ד להשאיל חמות לכלתה להתקשט בהם פשיטא דהני דבר העשוי להשאיל שאורח ארעא הוא וגם ראו בינדה המרגליות. ומעתה א"ל נאמנות לטעון שבמשפון באו לידה.

ואף אם רוצה היא בעצמה להחזיק בה בתורת משפון. מ"מ אין לב"ד להחשיבו כמשפון לענין זה לחייב האומר לה להחזיר המשפון לחמותה כדין ערב בשעת מתן מעות.

וכמ"ש בכה"ג הגהות ב"י אות ט' בשם הגאון ר"ש יונה [בעל שי למורא] בחידושו על הטור דאם תפס המלוה מהלוה שלא כדין החזרה עפ"י הערב אינו פלום והדבר מוכרח בעצמו לדעת הרמב"ם פ"ג מהל' גזילה דהחוטף משפון מחבירו הוי בגזלן וכן הכריע הרשב"ש בת' סי' ש"פ וסי' ר"ד מהירושלמי [ועיין בד' האחרונים בח"מ סי' ד' בזה]:

ולא עוד אין לנו להאמין לדבריה דלשם משכון היו בינדה ולשווי נפשא רשיעא שא"כ איך היתה מתקשטת בהם.

הא אסור משום רבית [אם לא שיימציא לה המורשא פעת לטעון שהתנית תחילה ע"ז ובכנייתא] ויש לנו לתלות שהיו שלא בתורת משכון. עיין ברא"ש פ' א"נ סי' נ"ה עכ"ל הרב מו' דוד לוריא ה"ל: ונהנה קודם ששלח הרב ה"ל טענותיו ה"ל לק"ק סלוצק שלח אלי טענת המורשא וטענותיו ה"ל ובקשני לעיין בזה ולהודיעו דעתי בזה: וזה אשר השבתי לו: בענין אשר הביא כת"ר מת' דברי ריבות הן מודעת לכת"ר דברי הרא"ש ספ"ק דגיטין בעובד דגינאי בשם ר"ח ורי"ף ור"י והגם דהתם עובדא הנה דקני מינ' וכן הרא"י שהביא הרא"ש וכן התוספות שם מר"פ שבועת הדיינים מנה לי בינדה וכו' הא אינרי בהודה לו מעיקרא בב"ד וכו' הקושיא שהקשה שם מההיא דפ' ג"פ שכ"מ שאמר תנו מנה לפלוני וכו' נמי י"ל משום דתנו דשכ"מ פקנין בכריא הוא ולכן נדאי דייק ואינו נאמן לומר טעיתי אמנם לפענ"ד ברור מלשון הרא"ש שם דא"נ לומר טעיתי אפי' פשהודה בלא קנין כמש"ש וז"ל דאין דרף אדם להודות עד שיכנין חשבונו יפה ושם בסמוך וז"ל אבל אינש אחרני א"נ לומר שטעה ואפי' במיגו מאחר שהודה עכ"ל ולא הזכיר קנין פלל וכן סתמו דבריהם הטור והמחבר בסי' קכ"ו סי"ג וגם משמע נמי להדיא דאפי' לא אמר אתם עדי אינו נאמן ונפלאתי לכאו' על מהרי"ק שרש ס"ה שדייק מד' ה"ן בשם הראב"ד דדוקא אם קנו מינ' בפני עדים הוא דא"נ לומר טעיתי ולא הזכיר פלל ד' הרא"ש ה"ל שמוכח מדבריו הפכו פנ"ל: וא"כ לכאורה דלא תקשי ע"ז מההיא דעביד אינש דלא מגלי טענת' אלא בבי דינא בפ' חזקת (ל"א א') צריף לחלק בין עניני חשבון דבי דרף האדם לדייק הטיב נכוננו יפה אפי' חוץ לב"ד ובין שארי טענות דאינו מדייק בהם חוץ לב"ד אם לא באמר אתם עדי או בקנו מינ' ודוקא בחשבונות שאדם כותב על פנקסו בינו לבין עצמו הוא דכ' מהרי"ק שם דאינו רגיל לדקדק ורושם לפעמים גם כפי שעולה על לבו לפום ריהטא והטעם כמש"ש משום דחושב בלבו שיוכל לתקנו אח"כ וכו' ע"ש [ומצאתי אח"כ גם בת' דברי ריבות ה"ל ובש"ף סי' פ"א סוף סקס"א כדברי בחילוק זה] וא"כ ממילא מוכח דכשכותב ומוסר חשבונותיו לבעל דינו שלא יוכל לתקן מעתה דא"נ לומר טעיתי וכ"ש היכא דל"ל מיגו וכ"מ קצת מלשון הרא"ש שם שכ' דאין דרף להודות עד שיכנין חשבונו יפה ולא כ' עד שיכנין דבריו יפה אלא שמהרי"ק עצמו בשרש קצ"ג ענף ד' למד מד' ר"ח ורי"ף ורא"ש אלו גם לש"ד שאינם חשבונות דג"כ א"נ לומר טעיתי ובטלה דעתי נגדו אמנם א"כ לכאורה יהי' ד' מהרי"ק שפשרש ס"ה שכ' דאפי' בהודאה בפני עדים אי לא קנו מינ' יכול לומר טעיתי סותרים דברי עצמו שפשרש קצ"ג ה"ל דבכת"י לחוד ג"כ לא יוכל לומר טעיתי גם בלא קנין וע"כ לפענ"ד לחלק בין פתב ידו [ומסרו להבע"ד פנ"ל] ובין הודאה ע"פ ואלים לי לענין זה כת"י דעביד דדייק בי' טובא פמו בהודאה בפני עדים ואמר אתם עדי או בקנין ועתה ראיתי להש"ף ו"ל בסי' קכ"ו סקס"א שדחק עצמו מאד בפ' ד' מהרי"ק שפשרש קצ"ג ה"ל ולפענ"ד הי' נראה כמ"ש: אלא שהרמ"א ז"ל שם בסי' קכ"ו סי"ג פסק דגם בכת"י נאמן לומר טעיתי במיגו דפרעתי דלא כמהרי"ק אמנם הרי כ' שם בד"מ הטעם דכת"י אינו פמודה בעדים משום דהי' יכול לומר עליו אמנה

הוא או חתמתי אמגילתא בב"ד פדי לקיים חתימתי ומצא זה וכתב עליו השטר וזה אינו שיקף כלל בב"ד.

ועוד דנ"ד הא לכאורה ל"ל מיגו דפרעתי אלא שיש מקום לבע"ד לחלוק בין כת"י לאגרת אבל לפענ"ד לא מסתבר זה נ"ד באגרת שפתבה להבע"ד בקובלנא או התנצלות דנדאי מידק דייקא: אמנם האמת נראה לחלק שאם תטעון טעיתי באגרת לא מהימנא אכן אם תטעון לא רצייתי לגלות חוץ לב"ד וכ"ש לבע"ד בעצמו טענותי האמיתים פדי שלא יהא לו שהות להתחכם בשינונו להשיב פהלכה על טענותי נ"ל ברור דמהימנא בזה וכ"ש אם אולי תוכל לתרץ דבריה בטענותיה עתה באופן שנוכל לסבול לשונה שבאגרת הנ"ל [נאולי אפי' גם באופן רחוק קצת ונראה לפענ"ד כמעט ראי' ברורה לזה מההיא דפ' חזקת (ל"א א') זה אומר של אבותי וז"א של אבותי האי אייתי סהדי כו' והאי כו' והאי דאמריית לך דאבהתי דסמיה לי עלה כדאבהתי ואפסקא הלכתא שם דחוזר וטוען] ונדאי דמהימנא ג"כ ואפי' אם פבר יצא מב"ד עש"ך סי' פ' סק"ג ועכ"פ איך שיהי' נפלענ"ד שנוכל לקרותו על ידי אגרתה הנ"ל דין מרומה עכ"פ באם שתטען עליו טעיתי ולא תתרץ דבריה: וגם שבאם לא יספיקו הב"ד דשם על טענות כת"ר אלו שאינה נאמנת לומר שבאו המרגליות לידיה בתורת משכון או שיפסקו שהיתה יכולה להחזיקם אט"כ בתורת משכון פשיכתבו לכת"ר טעמם וננימוקם ע"ז ולא יחזיקו תפיסה עתה את הסחורה לתפיסה עפ"י ד"ת.

מכמה טעמים ש"ל בזה ולזאת א"כ יחייבו לכת"ר שבועה להכחיש העד ר' זאב אם יקבלוהו לעד פשר דלא ככנה"ג [ע' בסי' שלפני זה] נ"ל להמציא עוד לכנותעכ"פ האגרת שלה ככת"י התובע המסייע להנתבע שפוטר עי"ז את הנתבע משבועתו כמ"ש מהרי"ק בש"ש קצ"ג: והנקבע פן בש"ע סי' פ"ז להלכה: ונגידון אשר העיר כת"ר ממ"ש הרשב"ש בת' בשם הירו' הנה לכאורה ש"ס ערוף הוא בפבלי פ' המקבל (קי"ג) דדוקא שליח ב"ד מנתח נתוחי בשוק אבל לא הבע"ד בעצמו אמנם הרשב"ש חידש מהירושלמי שגם בעבר והשפין שלא ברשות חייב להחזיר תחילה המשכון ואט"כ לדון עמו שזה לא נשמע מש"ס דילן אמנם ברור דהרשב"ש מייירי דוקא בתפיסה בעדים כדדייק לכתוב בהדיא בסי' ר"ד ונ"ל וכל העם יודעים שלא נטלם ממנו אלא בידי חזקה.

וכן בירוש' גופי' דייק משו"ה לומר דחד ב"נ קם עם חברי' בשוקא וארים וכו' וכן י"ל דעובדא שהביא שם בסי' ש"פ נמי הכי מייירי פי בלא"ה אינו מבואר שם כ"כ איך הי' המעשה בבירור אבל תפיסה שלא בעדים ורוצה לירד עמו אט"כ לדין אלא שתופסו פדי שיהא נאמן במיגו דלא תפסתי אפשר דשרי אפי' בחוב [וכ"ש אם מגיע לו בשביל שגזלו האיך דלאו למימרא בעי דשרי] ומ"ש דדוקא שליח ב"ד הוא דמנתח נתוחי אבל לא הבע"ד בעצמו היינו כשאין התופס רוצה לירד עמו לדיו תיקוף ואם פן נידון דידן לפי מה שלקחה אזני מגופא דעובדא הי' התפיסה שלא בעדים יש מקום לחייב האומר לה להחזיר המשכון וערב לה פערב בפשעת מתן מעות כיון דהתפיסה הי' ברשות אמנם באמת הוא דוחק ועוד י"ל דנ"ד הוי כהך עובדא דעזי דאכלי חושלא וכו' בפ' חזקת (לו א') כיון דמתחילה ברשות באו לידיה ע' לשון הרשב"ש שם בסי' ש"פ דהא ברשותה היו אמנם באמת אאל"כ כיון דמתחילה לפ"ד חמותה אמרה לה בפירוש דרף שאלה הוי

ממש פנידון עובדא שנישאל עלה הרשב"ש שם אמנם אם תמותה טוענת שנתנתם לה
בסתם להתקשט לא בפירוש דרף שאלה נלפענ"ד דדמי לתפיס' דעיזי דאכלי חושלא
כ"מ מהרשב"ש שם והגם דהם דבר העשוי להשאיל עכ"ז היתה רשאה להחזיק בהם
אח"כ בתורת משפון וד' האחרונים בענין החילוקי דינים בדין עביד אינש דינא לנפשיה
הלא ידועים לכת"ר: אף אחת היא אשר נפלענ"ד לחדש בזה בדרף אפשרי לחוד דהא
רב יהודה ורב נחמן דפליגי בעביד אינש דינא לנפשי' תרנוייהו תלמידייהו דשמואל הו
ותרנוי' אליבא דשמואל פליגי ועובדא דהירוש' הנ"ל אמרו שם דשמואל הוא דפסק
הכי נאנן קי"ל כר"נ אליבא דשמואל דעביד אינש דינא לנפשי' הגם דמעשה רב וא"כ
היה לנו לפסוק פרב יהודה משמיה דשמואל מהו דירושלמי מ"מ פיון דפרכינו התם
בסוגיא פמה פירכות ממשניות וברייתות לרב יהודה וכלהו שנייהו בשנינוי דחיקי:
נקטינו כר"נ וכמש"ש הרא"ש וכל הראשונים ז"ל הו סברא לחד מתרי טעמי דפסקינו
משו"ה כר"נ ולא כר"י וכ"ש אי נימא דרב נחמן משמ' דנפשי' אמרה ורב יהודה דס"ל
דלא עביד אינש דינא לנפשי' משמואל הוא דקבלה דבפ'י שמיע לי מינ' הכי או אפשר
מפללא דהו עובדא דבירוש' וליבא למפרו ע"ז דא"כ הו"ל לר"י למימר מלת' בהדיא
משמ' דשמואל דהא אשפחינו דוכתי טובי בש"ס דרב יהודה אמר דינים בסתם ובתר
הכי אמר אב"י או מאן דהוא הא דר"י דרב הוא או דשמואל הוא וחדר בעי עלה הש"ס
בפי' שמיע לי מינ' או מפללא ולא פשיט הש"ס בפשיטות דודאי מפללא הוא דאי
בפירוש אמאי לא אמר בהדיא משמ' דרב'י: ונידון האיסור ריבית דבמשפנתא דנ"ד יש
לרצות בזה ג"כ מלבד מה שהערתי מדין הלואה בריבית לבניו וב"ב דהא ודאי מפרו
לכאורה מכשורתא בכרמא בפ' תולין (קל"ט) ועכ"ז עדיין צריף אני להתלמד בזה לעת
הפנאי בעז"ה דחביב עלאי משום דהיא מלתא חדתא שלא נזכר בשום מקום לכאורה:
סימן ג ב"ה יום עש"ק י"ו אדר ראשון ת"ר לפ"ק נשאילתי מהרב המופלג מ' יהודה ליב
אלי' הפהו נ"י מו"ץ דק"ק סאטימסק וז"ל איש אחד עשה חליפין שנתן ג' עזים בעד
בהמה אחת ועוד יתן אחר ג' חדשים עשרה רו"כ והחליפין הי' בעת שעמד על הדרף
ליסע לעסקיו וצוה לבעל הבהמה שימסור הבהמה לאשתו ולקבל העזים ועשה כן ואחר
ג' ימים רצתה אשת המחליף להחזיר הבהמה לבעלי' מחמת אונאתה פי אינה עומדת
לחליבה ולא רצה בעל הבהמה לקבלה ואחר שפא בעל העזים מדרכו אחר ב' חדשים
תבע ממנו בעל הבהמה העשרה רו"כ הנ"ל ולא רצה ליתן מחמת האונאה עכ"ל השאלה
והרב הנ"ל האריף קצת בזה ויובן מתוך תשובתי: תשובה אשר כתב מע"ל שבעל העזים
יכול לחזור גם אחר שיעור פדי שיראה כו' מטעם שהי' אנוס כמבואר בש"ע סי' רכ"ז
ס"ז ולכן הגם דבנ"ד שיהא אחר בואו מדרכו יותר משיעור פדי שיראה עכ"ז יכול לחזור
כמ"ש הסמ"ע שם סקי"ז אני אומר שבנ"ד אין שיעור פלל שיעור פדי שיראה כו' פיון
שהאונאה הוא בענין החלב שנותנת מעט מאד א"צ לזה לא תגר ולא קרוב פי הוא דבר
הנראה בחיוב להקונה עצמו וכיון שבעל הבהמה עצמו יודע שבעל העזים צריף הבהמה
לחליבה ולא לשחיטה הגם שנדאי גם אם אשת בעל העזים לא חזרה משו' רב מ"מ הי'
יכול בעלה לחזור בבואו לביתו אמנם בבואו לביתו פיון ששהה משו' לפי ראות עיני
הדיין לפי הענין ולא חזר ודאי דלא יכול לחזור דהא טעמא דהסמ"ע דגם בשעה אחר
שעבר האונס הוא משום דיכול להתנצל ולומר שאחר שעבר האונס לא עלה על דעתו

לחקור עד עתה וזה לא שייך פלל בנ"ד לפמ"ש דמה חקירה מאחרים הי צריך פלל בנ"ד שיקרי הוא דבר הנראה וניכר פל יום בעת החליבה [מלבד מה שדחה הט"ז פל עיקר סברת הסמ"ע ע"ש והדין עמו בזה] אלא שבאמת אני אומר דאדרבה א"צ פלל בנ"ד גם לסברת הסמ"ע דהא באמת הא חזרה אשת בעל העזים אחר ג' ימים ראשונים ונ"ד שהיתה החזרה מחמת שאינה ראוי לחליבה לפי ערך הדמים שהי בזה יותר משיעור אונאה כמ"ש מע"ל ברור לענ"ד שהיתה יכולה לחזור אחר ג' ימים פי פל ג' ימים הראשונים בחנה חליבתה וסברה אולי מקרה הוא ב' וג"פ או אולי מחמת שיווי מקום וכיו"ב שייארע ג"כ לפעמים שמתמעט החלב מאד ב' וג' פעמים הראשונים ואחר שראתה שפכר עברו ג' ימים ולא אשתנית למעליותא הרי הודיעה לבעל הבהמה שהיא חוזרת ופשוט ודאי שהאשה היא פבעלה בזה והיתה יכולה לחזור כ"ז שאין ניכר שבעלה מותר ע"ז ואינו רוצה לחזור וכ"ש בנ"ד שכ' שבעל העזים מסר הענין לאשתו קודם נסיעתו: נאשר כ' עוד שבנ"ד נראה לו שייכול לחזור משום דדמי לדין חזרת מוכר שייכול לחזור לעולם כדקי"ל שם סעי' ח' דבריו נכונים בזה בגוף הענין אלא דאי משום הך לחוד הי מהצורך לחקור הטיב עכ"פ אולי ידוע הוא שפכר ידע בעל העזים שיווי עזיו ע"י שפכר בא לידו פמותם או ע"י איזה אופן שיהי'.

ומסתמא חקר ע"ז אבל לפמ"ש"ל א"צ פלל בנ"ד לזה שהרי חזרה אשתו תיכף אחר שלשה ימים פנ"ל: גם מ"ש עוד דייכול לחזור גם מטעם המבואר בש"ך שם סק"ד דבלא גמן עדיין המעות נאמן לומר לא נתרציתי במיגו דנתתי גם בזה דבריו נכונים אלא דהש"ך גופי' הניחו בצ"ע עכ"ז לסניף ודאי דיש לצרפו.

אמנם כ"ז אם הי הדבר מוכר גמור אבל נ"ד שהי דרך חליפין הרי מבואר שם בסעי' כ' והוא לשון הרמב"ם רפי"ג מה' מכירה דאין בחליפין דין אונאה וכמ"ש גם מע"ל. אלא שבעיקר דין אונאה בחליפין הגם שבש"ע סתם לגמרי פהרמב"ם ורש"י בב"מ (מ"ז א') ד"ה דמכור והרשב"א שא"ל אונאה הנה המעיין בד' הראשונים ז"ל יראה שפמה מגדוליהם חולקים ע"ז דהנה הראב"ד שם השיג על הרמב"ם בזה ודחאו בשתי ידים.

והרמב"ן פפי שהביא מה"מ שם משמו [ומהתימא על הנמ"י שהביא משמו דגם באינו מקפיד יש אונאה גם בחליפין] מחלק בחליפין בין מקפיד על שיווי החפץ דאז י"ל אונאה ובין אינו מקפיד דאז הוא דא"ל אונאה והנה הב"י כתב בשם הרשב"א הטעם דאין אונאה בחליפין משום דממכר פתיב וכנראה ברור דר"ל דגזה"כ הוא ושמעתי מפה קדוש דודי מו"ר הגאון העסיד מ' חיים ז"ל מוואלאזין שהקשה ע"ז מהברי"י דפ' מרובה (ע"ט א) דמני התם גם גנב והחליף דמשלם תשלומי ד' וה': והא התם נמי או מכרו פתיב פך הקשה הוא ז"ל ונחזי אנו דלענ"ד נראה דזה הוי קשיתי' להרמב"ן ז"ל דמסוגיא דפ' הזהב שם גבי מכור לי באלו כו' לפי פ' רש"י ז"ל שם מוכח להדיא דאין אונאה לחליפין וא"כ תקשי מהו דפ' מרובה ה"ל ולכן ס"ל להרמב"ן ז"ל דנדאי גם חליפין ממכר אקרי הכי דלא שייך לחלק בין מקפיד לאינו מקפיד ר"ל בין נישומו ללא נישומו פגון לענין תשלומי ד' וה' אבל לענין אונאה יש חילוק בין אם הוא מקפיד על שיווי ממש לאינו מקפיד דבמקפיד ממש היינו ממכר דמה לי מקפיד על מעות שיווי ומ"ל מקפיד על שיווי החפץ שנוטל עבור חפצו שיהא פשוטי חפצו ממש ובאינו מקפיד אמדו חז"ל דעתו

דמסתמא רצונו יותר הרבה באותו החפץ מבחפצו ונחפצו זיל בעינו שפן דרף ב"א לפעמים בעסק חליפי סחורות וכלים ובהמות ונחפצים: ולולא דמסתפינא הייתי אומר דמסוף ד' הרמב"ם הנ"ל ממה שכ' בדין פירות בין ששמו אותם קודם מכירה בין ששמו אותם אחר מכירה י"ל אונאה מוכח דיש חסרון הנזכר בריש דבריו וכצ"ל המחליף פלים וכו' או טלה בסוס אם שמו אותם קודם מכירה יש לו אונאה ואם שמו אותם אחר המכירה אין להם אונאה ולענ"ד הוציא פן מהירושלמי שהביא המגדול עוז שם וסמך גדול לדברי אלו דמודעת שהרמב"ם ו"ל ברנפי דבריו הוא הולך בשיטות רבי הר"י ו' מיגש ו"ל ומצאתי בש"מ ב"מ בסוגיא דמכור לי באלו הביא ת' אחת בשם הר"י מיגש כ' וז"ל מי שהחליף עם חברו סחורה בסחורה מבלתי שישומו אותם בדמים פלל אין אחד מהם יכול לטעון על חברו טענת אונאה לפי שהעיקר בידינו חליפין א"ל אונאה עכ"ל הרי גם שכ' שהעיקר בחליפין א"ל אונאה עכ"ל דקדק בדבריו דדוקא מבלתי שישומו אותם בדמים פלל ומעתה פדי שיהיו ד' הרמב"ם ו"ל בשיטת רבי הר"י ו' מיגש ו"ל הי' בלענ"ד.

דיש חסרון בדבריו ו"ל אמנם עכ"ז לא מלאני לפי להחליט זה בבירור נגד דעת רבותינו האחרונים ו"ל הנמצאים אתנו שלא כתבו זאת: אך עכ"פ איך שיהי' דעת הרמב"ם ו"ל הנה לפנינו דעת הראב"ד וגם הר"ן הביא הנמ"י בשמו סוברים דבכל גוונא יש אונאה לחליפין וכ"כ הריטב"א בשם מורו הובאו דבריו בש"מ שם ופירשו הר"ן והריטב"א ד' הש"ס גבי מכור לי באלו דאין להוכיח מזה פלל דלא ליהנוי דין אונאה בחליפין ובשמו אותם הנה לפנינו גם דעת הר"י מיג"ש והרמב"ן גם כפי שהביא הה"מ בשמו וכ"ש כפי מה שהביא בשמו הנמ"י הא סובר דגם בלא שמו יש בו אונאה] פולם סוברים די"ל אונאה ולא נשאר מעתה רק דעת הרמב"ם כפי מה שתפסו רבותיו האחרונים ו"ל ודעת הרשב"א שהביא הב"י שסוברים דגם בשמו אותם אין אונאה בחליפין ויחידאין אינון נגד הרבה מהראשונים ו"ל הנ"ל דבזה פולה שוים דבשמו אותם ודאי די"ל אונאה וגם אם נרצה לדחוק קצת יש מקום לפרש גם ד' הרשב"א שם בשיטת הרבים וכ"ש דהברייתא דפ' מרובה מברעא טובא ומוכח בבירור דא"א לומר דגזה"כ הוא במקפר דוקא אבל לא בחליפין פלל גם אם שמו ומקפיד על שיווי ממש וכמש"ל מפל הלין אמיןא דעכ"פ הבו דלא לוסוף עלה דדוקא חליפין בחליפין ממש אבל נ"ד שהי' חליפין חפץ בחפץ ומעות שיש מקום לומר ברנוחא דגם להרמב"ם יש בזה דין אונאה עפ"י החילוק שפותר מע"ל דהיא דסי' ר"ג ס"י ויהיא דסי' רכ"ז ס"ל הם דברים מחולקים שדבריו נכונים בזה גם לענ"ד ובפרט דהוא להוציא ממון מיד בעליו לזאת אני אומר שבנ"ד הייתי מורה בטח דיש לו עליו אונאה ויקבל שלום וברכה ויצליח וה' בתורתו כנפשו ונפש ידידו הד"ש: סימן ד עוד להרב הנ"ל אשר שאל מע"ל בא' שמכר לחבירו סוס ונמצא שאינו יכול לעמוד מחמת פחישותו אם זה הוי בכלל מום דאפי' בכ"ש מבטל המקח כדקי"ל בסי' רל"ב ס"ד או נימא פיון דאם יאכיליה דברים הטובים לה תחזור לקדמותה הנה מום עובר ונפכה לו מן הדמים ורוצה מע"ל לדמות ד"ז להא דמבאר שם ס"ה לענין ראובן שמכר בתים כו' ונכנסו עובדי כוכבים וקלקלו קצת כו' דהדיודראובן נפכה מן הדמים פדי שיתחזר הבית לקדמותה עכ"ל הנה אם הקונה משך פדיו הרי ראה ומחיל ודאי פנונתו בלא משך ולענין מי שפרע.

לענ"ד יש לדמותו למ"ש בסי' ר"ד ס"ב וי"א דה"ה כו' ומקורו מהש"ס ב"מ (מ"ט ב') מעובדא דתמרא דבעי וכו' והה' דסי' רל"ב ס"ה מקורו מת' הרא"ש נ' דשם הנה קנין גמור. וגם דשם הנה הקלוקול רק דבר מועט לפי ערה הבתים ע' טור שם ס"ה שבגוף השאלה מבואר שם פן.

והגם שנה הנה רק טענת הבע"ד ובגוף הת' לא נזכר שם שהוא מטעם שהקלוקול הוא דבר מועט הנה המעיין בגוף ת' הרא"ש בספרו יראה שכ' וז"ל אם איבע בו קלוקול קצת מום עובר הוא ובטור נשמט תי' קצת.

ובפרע שבנ"ד הנפקותא הוא רק לענין מש"פ אין לדמותו להה' דת' הרא"ש פלל. אלא להה' דסי' ר"ד וגם די"ל דנ"ד עדיף מהה' עובדא דבעו למינסבי דבי פרזק רופילא הנ"ל דהתם רק בעו למנסבי' ואולי דהי' אפשר להעריקו לאגמא או שארי תחבולות כיו"ב להצילו מידם.

משא"כ פאן דהריעותא גדולה לעין ומי יודע אם תחזור לקדמותה גם ע"י אכילת דברים המועילים לה. ולא ניחא ליה למיקם עמי' אח"כ בדינא ודיינא.

ואולי דגם החולקים התם ע' בב"י מודים בנ"ד. ותו דבנדון דת' הרא"ש הנה המעשה שגם המוכר לא ידע בעת גמר המקח מקלוקול ביתו כי הי' בעיר אחרת.

ובנ"ד באם שלפי ענין המעשה ידע המוכר מזה בעת המכירה הרי אינה אותו בעת המכירה במזיד ביתר משתות לפי הנראה ויקבל שלום וברכה ארנפה פנפשו ונפש ידידו הד"ש: סימן ה ב"ה יום א' י"א פסלו רני ושמחי לפ"ק מסטיסלאוו.

אדברה שלום וברכה לכבוד רחמימאי הרב הגדול בנקן חדש מלא ישן ומוכתר ביראת ה' כ"ש מו' אברהם דוד נ"י מו"צ דק' טשאוס יצ"ו: בדבר שאלתו פהוגן. באחד שהלנה לחבירו בהיתר עסקא והפסיד הלנה ונתחייב שבועה ע"ז ורצה להפך השבועה על המלנה אם חושד אותו בזה פדעת הי"א בסי' פ"ז סי"א ונסתפק ידידי בנדון זה אם יכול להפך משום שהלנה כ' בפירוש בהשט"ע שלא יהא נאמן כ"א בשבועה וכל תנאי שבממון קיים מה"ת אולי הוא שד"א ועוד שכ' בפירוש ואין אני נאמן כ"א בשד"א.

הנה מה שעלה ע"ד פבוד ידידי שגם אם התנה וקיבל ע"ע שבועה סתם אולי הוא שד"א מחמת שכל תנאי שבממון קיים הוא מה"ת הוא בעיני דבר זר ומתמיה שהגם שגם אם לא הנה מקבל ע"ע שבועה ג"כ חייב שבועה דרבנן ולא הי' צריף לכתוב בהשטר שקיבל ע"ע שבועה.

עכ"ז הוא רק לשופרא דשטרי וגם דלאו כו"ע דינא גמירי אכל ודאי דהפנונה בסתם שבועה הוא רק שבועה דרבנן אף נ"ד שכ' בפירוש שאינו נאמן כ"א בש"ח דאו' ודאי יש מקום לדון שא"י להפך אף נסתפק מע"ל על עיקר הדבר אם יכול אדם לחייב א"ע שבועה אפי' אם קנו מידו ע"ז משום שאולי הוא קנין דברים וכדעת הש"ף בסי' ס"ו ס"ק קכ"ח.

ולפי"ז אם כ' לו זה בשטר ג"כ אינו פלום ע"ש בסי' רמ"ה אף ק' ליה לידידי מהה' דפ"ק דב"מ (י"ז א') דמוכח משם להדיא שיכול לחייב א"ע שבועה והוקבע פן להלכה בטוש"ע

סי' פ"ז סכ"ז ועכ"פ בקנו מידו ע"ז ודאי אינו יכול לחזור בו וכמ"ש הש"ך גופי' התם בס"ק ס"ב וגם שכ"ה להקד' בסי' כ"ב ס"ג דאם קנו מידו שישבע אינו יכול לחזור בו.

בזה דבריו נכונים נגד ד' הש"ך שפסי' ס"ו. וגם אנכי פסקתי למעשה מאז בעובדא דאתא לידי שא"י לחזור בקנו מידו שישבע מטעם שד' הש"ך שפסי' ס"ו סתורין ומפרכין וכמ"ש גם פבוד ידידי ואשר כ' הש"ך שם שהד"מ לא ירד לדעת הב"י אני אומר אדרבה הש"ך לא ירד לכוננת הד"מ בזה.

פי באמת גם הד"מ הבין בכוננת הב"י פמו שמפרש הש"ך ד' הב"י פי ד' הב"י מורין פרגע לכל מעיין כפי' הש"ך. אלא פוננת הד"מ לחלוק על עיקר החילוק של הב"י בזה בין שו"ש לש"ח ודברי הב"י והש"ך בזה הם צע"ג.

ותו אמינא בר מן כל דין. דבנ"ד לא הנה קנין דברים גם לד' הב"י והש"ך בסי' ס"ו דכ"ש הוא מדין שפסי' רמ"ה ס"ג והיא פריי' מפונשת בפ' השולח (מ' ב').

שאם כ' לו בשטר (פדמפרש ר"י שם וכולן בשטר) שזה פ' תהא נתונה לה או תהא שלף קנה כ"ש בנ"ד שהקנין או הפתיכה של החיוב בשטר חל על המעות שמקבל עתה ומחוייב לשלם שלא יהא יכול ליפטר מהתשלומין כ"א בשבועה דאורייתא: ובדבר אם יכול להפך בנ"ד הנה בתחילה עלה בדעתי שאפשר לפרש סוף לשון השטר בזה שהלנה פא להקל ע"ע דהא אם לא הנה הלנה כותב רק שאינו נאמן נגד המלנה ולא הנה מזכיר שבועה כלל.

הרי ממילא שהאמין עליו את המלנה נאמנות סתם ולא הי' נפטר גם בשד"א אא"כ הי' מברר בעדים. רק שהתנה עמו שאם ירצה לישבע שד"א לא יהא צריף לברר בעדים ולפי"ז הא לא חייב ע"ע לישבע שד"א.

אלא אדרבה התנה עמו להקל ע"ע שלא יהא צריף לברר בעדים דוקא. וכל תנאי שבממון קיים.

ואם נפרש הלשון פה הא ודאי שא"י להפך. דכיון דמטעם תנאי שביניהם הוא דאיתנו עלה הא זה לא הודבר ולא הותנה ביניהם שאם לא ירצה הלנה לישבע ולא לברר בעדים שישבע המלנה.

אף באמת לבי מהסס בזה פי לשון השטר לא משמע פן כלל לומר דפלגי' דיבורי' ולפרש פן. וכלל לשון זה מורה בפשיטות שבא להחמיר ע"ע שלא יהא נאמן בשבועה דרבנן אלא בשבועה דאורייתא דוקא.

אמנם א"צ לזה דבלא"ה ברור לענ"ד שא"י להפך. ומ"ש מע"ל דהכא לענין שבועה דבלא"ה אסור לשהות עם אשתו בלא פתובה עכ"ז אמרי' דרק אדעתא דרבנן מחייב א"ע [ר"ל ואינו משלם רק כסף מדינה להנה דסברי הכי] ולכן גם מ"ש שחד"א איפא למימר דהוא רק לענין נק"ח ובשם ולא לשאר מקלי ונד בעה"ש על הפחתונה עכ"ד ידידי אני אומר דנ"ד לא דמי כלל לכתובה.

דהתם חכמים תקנו שיכתוב דוקא שטר פתובה דהא אפ"י אם יחד לה מעות או מטלטלי לכתובתה ונתנם בידה אסור לו להתייחד עמה ודאי אמרי' שכתב לה הפתובה ומחייב

עצמו רק אדעתא דרפנו שתקנו שיכתוב דוקא ושיהא כפי הסף שתקנו דהא אינו מזכיר בהפתחה שהוא מחייב עצמו יותר ממה שחייבוהו חכמים אבל נ"ד הוא גם אם לא הזכיר שבועה כלל בשטר הוא ג"כ חייב שבועה דרפנו והוא רוצה ליפות פחו של המלנה ומקבל ע"ע שבועה חמורה דאורייתא מה שיגיד בזה לומר שאעפ"כ לא חייב עצמו רק אדעתא דרפנו אף שכותב בפירושו שהוא חייב עצמו יותר ממה שחייבוהו חכמים וא"כ מנין לנו לחלק מדנפשוין בפירושו שלא התחייב עצמו רק לקצת דברים של דיני שד"א ולא לכולם גם מה שהביא ידידי סמך לדבריו ממ"ש באה"ע סי' ס"ו ס"ה דהא דכותב בכתובה דחזי ליכי מדאון הוא רק לענין לגבות בכסף צורי אבל לכל מילי הוי פתובה דרפנו עכ"ל.

ג"כ ליתא דבכתובה תקנת חכמים בתחילה כף היתה שיתן לה מאתים כסף צורי דוקא שלא תהא קלה בעיניו להוציאה: ובדבר קושיותו לדעת הרשב"א שהביא הש"ך בס"י ל"ט דאפ"י אם שיעבודא לאו דאורייתא.

מ"מ אם שיעבדו בפירושו הוא דאורייתא. והקשה ידידי דא"כ מאי פריד הש"ס בפ' שום היתומים ארב פפא דא' שפריעת חוב רק מצוה ונתמי לאו בני מיעבד מצוה גינהו ממתני' דשום היתומים וכו' לישני דמירי פשיעבד אביהם בפירושו נדאי קושיא היא.

והנה כה"ג איפא לאקשוני על ד' התוס' בקידושין (י"ג ב') ובב"ב (קע"ו א') דר"פ סובר במלנה הפתובה בתורה כגון נזיקין וערכין וקרפן דשיעבודא דאורייתא ובמלנה שאינה פתובה בתורה סובר שיעבודא לאו דאורייתא אמאי לא משני דמתני' דשום היתומים מירי במלנה הפתובה בתורה.

וההכרח לומר בזה לענ"ד דקים ליה לסתמא דהש"ס דגם אי שיעבודא דאורייתא מ"מ ביתומים קטנים אין נזקקין לנכסיהם מתקנת חכמים מטעם הפקר ב"ד ורק בכתובה משום חינא הניחו הדבר על עיקרו ויקבל כבודו שלום וברכה: סליק חלק חשן משפט למלאות העמוד אדפיס גם כן איזו חידושים בס"ד מאתי המלב"ה הצעיר חיים יוסף בן הגאון המספר זללה"ה מ"ק (כ' ע"ב) דתניא מי שמת חמיו או חמותו כו' וכן היא וכו' הרמב"ם ז"ל השמיט הא דאין אשה כוחלת ופוקסת בימי אבלה וצריד טעם למה.

והלא ברייתא מפורשת היא כן ובפ"ק דכתובות. ונראה דס"ל להרמב"ם ז"ל דמבריייתא אין הכרע לאיסור.

אלא דקאמר דאם היא רוצה להחמיר ע"ע בכחול ופיקוס אינו יכול לכופה וכן בסיפא במת חמי' וחמותה. י"ל דבאבילות דידי' שנוהגת עמו מחמרי' עלה טפי.

שלא יתא נראה דאינה חוששת לצערו ואבלו. וכינון דאין הכרע ע"כ השמיט ד"ז.

ואע"ג דבתענית (י"ג ב') מוקי לבריייתא דאין הבוגרת כו' בכחול ופיקוס. היינו לאוקימתא דרבא שם דס"ל דרחיצה בצונן שרי.

אבל למאי דמסיק הלכתא דרחיצה בצונן אסור י"ל דבריייתא איירי ברחיצה בצונן ועפי"ז יש לתמוה על הרמב"ן וטוש"ע יו"ד סי' שפ"א ס"ו שתפסו במחלת לחלק בין נערה לבוגרת. דמנ"ל הא דהא לפום מאי דמסקי' לאסור רחיצה בצונן הא איפא לאוקמה

בְּרִיית' בְּרִחִיצָה וְכִיחֹל וּפְיָקוּס בְּכָל גְּוֹנֵי אָסוּר לְפִי מֵה שֶׁהֵבִינוּ בְּרִייתָא דמ"ק וְדַכְתּוּבוֹת כִּפְשׁוּטָא וצ"ע: שְׁבוּעוֹת (ה' ע"א) תוּס' ד"ה שְׁתִּים.

וְנִרְאָה כמ"ש בְּקוּנ' במס' שַׁבַּת כו'. דְּבִרְיָהֶם ז"ל נִפְלְאוּ מִמֶּנִּי דְלִכְאוּ' נִרְאָה דְדִבְרֵי ו"ל כָּאן עֵיקַר דְּלִפְנֵי דְהֵתָם ק' הָא ע"כ דְּעָרִיב פְּטוּרֵי דְעָנִי וּדְבַעָה"ב יַחַד דְּהָא לְגַבֵּי עָנִי לִיפָא הוֹצָאָה דְפְטוּר.

וּלְגַבֵּי בַעַה"ב לִיפָא הַכְּנָסָה דְפְטוּר לְפִי דְהֵתָם דְעֵקִירוֹת קַחְשִׁיב אַבְל לְפִירוּשׁוֹ דְכָאן א"ש דְלֹא מְהִדָּר אֲלֵא לְמִיחְשָׁב הַהַכְּנָסוֹת בַּפ"ע וְהַהוֹצָאוֹת בַּפ"ע וְאֵה"נ דְּעָרִיב פְּטוּרֵי הוֹצָאָה וְהַכְּנָסָה דְשְׁנֵיהֶם. וְגַם דְכִפְנֵי דְהָכָא מ' פְּשׁוּטֵי דְסוּגִינָן דְקֹאֲמַר הָכָא דְלֹא עֵיקַר שַׁבַּת אַבוֹת תְּנֵי תוֹלְדוֹת ל"ת.

הֵתָם וְכו' תְּנָא אַבוֹת וְתוֹלְדוֹת. וְהֵינֵנו מְשׁוּם הָכָא לֹא קְתַנֵּי רַק תְּנָא זִימְנָא ב' שְׁהֵן ד' וְהֵינֵנו הוֹצָאוֹת וּבְמַס' שַׁבַּת קְתַנֵּי תְּרַתֵּי זִימְנֵי.

וְיַחַד קָאֵי אַהַכְּנָסוֹת שְׁהֵן הַתוֹלְדוֹת וְהֵינֵנו בְּפָנִים דְקֹאֲמַר וְאִידָךְ קָאֵי אַהוֹצָאוֹת שְׁהֵן הָאֲבוֹת. וְהֵינֵנו בַּחוּץ דְקָא'.

אַבְל לְפִי דְהֵתָם קַשְׂיָא מֵא הָאֵי דְקֹאֲמַר הָכָא וְכו' אַבוֹת תְּנֵי תוֹלְדוֹת ל"ת. הָא אַע"ג דְל"ת הָכָא רַק תְּנָא זִימְנָא ב' שְׁהֵן ד' ע"כ דְתַנֵּי נְמִי תוֹלְדוֹת שְׁפָן הוּא פִי דב' שְׁהֵן ד' וְהָכִי הוּל"ל הֵתָם דְעֵיקַר שַׁבַּת הוּא תְּנֵי שֶׁל עָנִי וְשֶׁל בַעַה"ב הָכָא דְלֹא עֵיקַר הוּא תְּנָא רַק תְּנָא מִינֵי אוֹ דְעָנִי אוֹ דְבַעָה"ב.

וְתוֹ לֹא הָנָה קַשְׂיָא מֵאֵי נִינְהוּ וְכו' וְכו"ת מְהֵן וְכו' אֲלֵא דְהָא דְנִמְנָא דְמַרְאוֹת נְגַעִים קְתַנֵּי וּלְפִנֵּי דְהָכָא א"ש. וְאַע"ג דְמַסִּיק הַש"ס דְשְׁתִּים שְׁהֵן אַרְבַּע דְהָכָא אַבוֹת וְתוֹלְדוֹת וְכַלְהוּ לְחִיּוּבָא הֵינֵנו מְשׁוּם דְהָכָא לֹא תְנֵי מֵלַת בַּחוּץ אַבְל בַּמַּס' שַׁבַּת נִקַּט בְּפָנִים וּבַחוּץ לְכָל סָד.

ע"כ לְפָרֵשׁ דְחַד קָאֵי אַהַכְּנָסוֹת לְחוּד וְאִידָךְ אַהוֹצָאוֹת לְחוּד: שָׁם (ז' ב) תוּס' ד"ה וְכֹפֶר וּמְדַאֲיַתְקַשׁ לִיפָא לְמִימַר דַּא"כ תְּרוּמָה נְמִי לֹא הֵבִינוּתֵי דְהָא כ' בְּעַצְמָם לְעֵיל מִינְהָ ד"ה אַתֵּיא דְתְרוּמָה לִיפָא לְדַמוּיֵי לְמַקְדָּשׁ דְלֹא דְמִי לִיה בְּשׁוּם גְּוֹנֵי דְמַקְדָּשׁ לֹא מִיּוֹדֵי דְאֲכִילָה הוּא וְזִדּוּנָו פְּרַת וצ"ע: שָׁם (ח' ע"א) תוֹ ד"ה וְאִימָא יוֹלְדוֹת אַבְל ק' דְהָא בַר קַרְבָּן הוּא.

ק"ל דְהָא שְׁפִיר י"ל דְפִירְכַת הַש"ס הִיא בְּשַׁפְּגָעָה יוֹה"כ קוֹדֵם מְלֵאת דְאַפְתִּי לֹא בַת קַרְבָּן הִיא. כְּמוֹ בְּטוּמְאָת מַקְדָּשׁ וְקִדְשֵׁי דְאַפְתִּי לֹא אַתִּידַע לָהּ יְדִיעָה בְּתַרְיָי הַמְבִיאָה לִידֵי קַרְבָּן.

וּמ"ל מְחֻסָּר זְמַן לְמַחְסָר יְדִיעָה סוּף סוּף לֹא בַת קַרְבָּן הִיא הַשְׁתָּא. וְכֵן בְּמַצוֹרַע טָמֵא בַכַּה"ג הוּא דְפָרִיף וּמַעֲתָה אֵין אָנוּ צָרִיכִין לְדַחֲוִק דְכּוֹלְהוּ פִּירְכֵי מִיּוֹדֵי בְּסַפֵּק וצ"ע: אַבְן הַעֲזָר סִימָן א ב"ה יוֹם ו' עַש"ק ט' נִסָּן תַּקְצ"ו לַפ"ק מְסַטִּיטְלָאוּ לְעַנְיָן שְׁאִילְתָא דְשְׁאִילְנָא בְּדַבְרֵי הָאֲשֶׁה אֲשֶׁר זֶה עָרַף שְׁנָה וּמַחְצָה שְׁלַעֲתִים אִינְגָה שְׁפוּי' בְּדַעֲתָה וְהִי בְּאֲפִשְׁרֵי לְמַצוֹא מְזוּר וְתְרוּפָה לְמַחְלָתָה זֹו אַף אִישָׁה ר' שְׁלֵמָה מִיאָן בְּפַתְרָה סוּרְרַת מַתַּת לְפָסֶף מוֹצָא פְּרָאוֹי עַל עַנְיָן פְּזָה וְהַמְצִיא לֹו אִיזָה מוֹרִים וְסִדְרוּ לֹו סֶפֶר פְּרִיתוֹת בְּסִתְרָה וְהַצְנַע בְּמַקוֹם אֲשֶׁר מַעוֹלָם לֹא סִדְרוּ שְׁמָה שׁוּם גִּט וְגַם נִשְׁתַּנְּהָ עֲתָה שָׁם הַמַּקוֹם ע"י

אנשי ר' שלמה הנ"ל שהושיב שמה על אדמתו ועפ"י גב"ע מאנשיו הנ"ל בדבר אשתו שהיא שוטה גמורה ובלא היתר ממאה רבנים תחילה והשליש הגט ביד אהד ולא השליש תחילה הפתחה ותוספת ביד ב"ד או נאמן המרוצה ואף גם בגדיה ותכשיטיה הם עדיין תח"י אישה ומאז שהושלש הגט דנה בגירושין ושלוחין בזרוע רמה והפאות מביתו ומארבע ילדי שילדה לו ואביה ומשפחתה מר צורחים והיא גם היא ברחובות תמן קולה יקבל בקגא"ס על זבל"א וזבל"א ושליש המרוצה ואשר יצא מאתם עלינו לקיים ולא אבה שמוע.

כל זה נתברר לי אחר החקירה מהצד. תשובה הנה נדאי לא למימרא בעי שגם לדעת הסוברים דבמקום מצנה פגון יבום וכיו"ב לא גזר רגמ"ה איסור שתי נשים וא"כ במקום עיגון דאיש דלא תהו בראה פגון בגישתטית [ע' בש"ע אה"ע סי' א' סעיף יו"ד בהג"ה] דלא מהני לה בדיקות פקחות כמ"ש רבינו שמחה חד מגדולי הראשונים שהביא הרש"ל בת' סי' ס"ה ומצנה דלא תהו הא מקרי מצנה רבה כמ"ש בפ"ב דמגילה (כ"ז א') דאין מוכרין ס"ת אלא ללמוד תורה ולישא אשה [וכמ"ש התוס' בשבת (ד' א') ד"ה וכי וריש חגיגה ד"ה לא תהו ופסחים (פ"ח ב') ד"ה כופין וגיטין (ל"ח) ד"ה כל ושמ (מ"א) ד"ה לא וב"ב (י"ג א') ד"ה שצאמר ובת' רבי שמחה שם ודעת הדרשה שהביא הש"ך ביו"ד ריש סי' רנ"ב עדיף גם מפדיון שבוים דאחרני דקראהו ביהדיא בב"ב (ח' א') מצנה רבה ונהגם שהש"ך חולק עליו יש להליץ בעד הדרשה בזה ואכמ"ל] מ"מ במאי פקעה זכות הראשונה ביבום וכיו"ב לכ"ע רק בגישתטית באנו בזה למחלוקת הרמב"ם עם הראב"ד והרמ"ה והרשב"א עי' בטור וב"י בסי' קי"ט.

וכבר הכריע הרמ"א ז"ל והוספם מפל האחרונים ז"ל פהראב"ד ורמ"ה והרשב"א דחייב האיש ברפואתה וה"ה בשאר וכסות ופשיטא להרמ"ה והרשב"א שכ"כ להדיא ודירה לפי פבודה או לפי כבוד משפחתה אם רגילין בגדולות יותר ממנו אע"ג דאין פולם רגילין בקד פנין דאינה אוכלת עמו עתה כמ"ש הטור בסי' ע' הביאו בש"ע: ולכאורה הי' נראה לומר דלדינא לא פליגי הרמב"ם והראב"ד בענין חיוב רפואתה [הגם שהראב"ד לא פד הבין בדעת הרמב"ם] די"ל דהרמב"ם מייירי בשוטה שדברו בו חכמים בכ"מ שאינו בן רפואה כדאמר להדיא בגיטין (ע' ב') שוטה לאו סמיא בינן ודחוק לומר דלר"י [ע' בירוש' שם הגי' מוחלקת] דפליג התם אר"ל להכי מדמי קורדייקוס לשוטה היינו משום דס"ל דגם שוטה סמיא בינן ואפ"ה אין פותבין אלא כשישתפה דאין סברא דלפלגו במציאות אלא נדאי דגם ר"י ס"ל דשוטה לאו סמיא בינן אלא משום דלא מסתבר לי' לחלק דמשום דקורדייקוס סמי' בינן יהא משו"ה בר גירושין גם כשהדיין אינו בן דעת ולא עבדו לי' סמא ואם נאמר בן בדעת הרמב"ם ע"כ נפרש דמ"ש הרמב"ם שם ואינו חייב לרפואתה כפי' הב"ש בסק"י שם דר"ל אם חלתה בעת שטוטה בשאר חולי.

והפל מטעם שכ' הה"מ שם עי"ש אמנם באמת לפי מגמגם בזה דנראה מדלא אמר הש"ס בגיטין שם שוטה לאו בר רפואה הוא והאי בר רפואה הוא נראה דהש"ס ר"ל דשוטה לאו סמי' בינן כל אדם וצריף עכ"פ לרופאים מןמחים משא"כ קורדייקוס סמי' בינן כל אדם שרפואתו בדיקה וקלה שביד כל אדם לעשותו כדא' התם בשרא סומקא אגומרא

וחמרא מרקא [מזוג במים הרבה] וע"כ לומר כן דהא נדאי פל שוטה אינו בר גירושין בעת שטותו וא"כ ע"כ לומר לפי"ז דכל שוטה לאו סמיא ביזן ואינו בן רפואה וזה נדאי החוש מכחישו וכמ"ש הרמב"ד ועל כל פנים יש שמשתטות מחמת חולי וחוזרות ומתרפאות: ועכ"פ גם לפי הבנת הרמב"ד בדעת הרמב"ם נדאי דחייב לשפור לה דירה ולהעמיד לה שומר קבוע שלא ינהגו בה מנהג הפקר שהרי זה כל טעם תקנת חכמים שיתקנו שאינו יכול לגרשה גם ביודעת לשמור גיטה אם א"י לשמור א"ע ואי נימא דיוכל האישי גם להוציאה מביתו א"כ הלא תהוי תקנת חכמים זו קלקלתה.

דהלא מוטב הי' שייגרשנה ואם ינהגו בה מנהג הפקר פנוי' היא עכ"פ משיוציאנה עתה מביתו ואם ינהגו בה מנהג הפקר יפלו בא"א החמורה וכמו במומרת דמזפה לה גט ע"י אחר כמ"ש הרב בהג"ה בסי' א' סס"י וע' בביתאורי הגר"א ו"ל שם סקל"ג שהביא ראיה לזה מהש"ס ולכן דקדק הרמב"ם בלשונו שם וכו' ואם גרשה ה"ז מגורשת ומוציאה מביתו אבל בריש דבריו כתב לפיכך מניחה ונושא אחרת ולא כ' ומוציאה מביתו וזה ברור בכוננת הרמב"ם ו"ל.

וגם נ"ל ברור דגם להרמב"ם ו"ל חייב האישי עכ"פ בטיפול והשגחה להמציא שאר וכסות משלה דאל"כ בקיצור הול"ל לפיכך מניחה ונושא אחרת ואין מחייבין אותו בשאר וכסות וכו' ומה לו להזכיר ומאכילה ומשקה משלה אלא נדאי דר"ל דחייבא עלי' רמיא להטפל בזה וכדאמר בהאי לישנא גופי' במצות האב על הבן בספ"ק דקידושין בברי' (סוף דל"א) איזהו פיבוד מאכיל ומשקה מלביש וכו' אע"ג דהלכה כרנב"א שם דמשל אב וע"כ דהפיבוד הוא הטנורח והטיפול של הבן בזה וה"ה כאן שאמר בה' לישנא ומאכילה וכו' וה"נ דייק לישנא דהרמב"ם בסופו שכ' ואם גרשה וכו' ואינו חייב לחזור ולהטפל בה משמע בבירור דברישיא כשלא גרשה חייב להטפל בה עכ"פ: ועכ"פ איך שיהי' בדעת הרמב"ם בדין שאר וכסות ורפואה כבר הוסכם והוקבע הלכה לדורות מהרב רמ"א וכל האחרונים ו"ל פדעת הרמב"ד והרמ"ה והרשב"א שהוא חייב בכל חיובי האישי לאשתו וגם טענת קים לי בהרמב"ם לית הכא חדא דמודעת הפלל דאינו יכול לומר קים לי פדעת יחיד נגד רוב הפוסקים פכולם מקמאי ובתראי [וע' בס' או"ת סי' כ"ה במה שהניף ידו בעים על סדר ספר תקפו פהו מש"ש על סי' קכ"ג וקכ"ד דס' ת"כ עש"ה ובפרט בדבר שפבר הוקבע בש"ע ובד' הרמ"א ו"ל כמ"ש האו"ת בסוף דבריו שם הלכה למעשה וע' בת' פנסת יחזקאל רס"י מ"ג ושם בס"ס ס"ב בד"ה ועוד אני אומר והדברים בזה ארוכים] ותו דנ"ל עוד ברור דבכתובה ותנאי כתובה שהוא מעשה ב"ד ותנאי ב"ד ושיעבוד קרקעות בקנין אלים טפי האשה נקראת מוחזקת באופן ששקודם לזה הי' מגיע לה בנדאי פגון בנשתטית תחתיו שקודם שנשתטית הי' מגיע לה בנדאי וי"ל בס"ד הרצאת דברים בזה אף פינו שבנ"ד כל עיקר דין זה א"צ לו פלל רק לברוחא דמלתא לא אאריף פאן לבארו בפרטיות.

ויש לצרף לזה גם דעת מהרי"ק בש"ש צ"ד דאינו יכול לטעון קים לי רק בנדונת חתנים משום דמסתבר לי להר"ר שמואל מבונפורג להלכה פרש"י רק שלא רצה לחלוק על ר"ת אבל לא בעלמא ע"ש [וע' או"ת שם על סי' פ"ב פ"ג פ"ד דבס' תקפו פהו שם]: ותו דכבר כ' האחרונים ו"ל דגם בנשתטית גמורה פינו דבמדינות אלו קבלו מאז חרגמ"ה

שלא לגרש בע"כ גם הרמב"ם יודה בזה דחיבב הוא בכל חיובי האישי לאשתו ובמקומו של הרמב"ם לא פשט בזמנו חרגמ"ה [וע' ת' מהרי"ק שם וע' בח"מ בסי' ע"ז סק"ג ובסי' קי"ט סק"ט וס"ק י"ב] וכבר רבו הסוברים דחרגמ"ה הי' גם במקום מצנה כמבואר בת' האחרונים ז"ל וכן עמ' דבר בכל אלו המדינות וע' בביתאורי הגר"א ז"ל סי' א' סק"ח ואפ' במקום מצנה דאורי' וכ"ש בנ"ד שפבר י"ל ממנה זכרים ונקבות דהוא רק מד"ס ומצות חכמים משום ולערב אל תנח ידה ומשום לא טוב היות וגו' [עי' ברמב"ם פט"ו מה' אישות הי"ו]: וגם נראה משמעות דבריהם ז"ל שלא היתה גזירת חרמו ז"ל על שום זמן מוגבל כלל אלא עד יבוא מורה צדק [ומהתימא על הב"י שכ' בש"ע בסתם בסי' א' סעי' יו"ד ולא החרים אלא עד סוף אלה החמישי פאלו הוא דבר ברור ומקורו מת' הרשב"א שהביא מהרי"ק בסוף שרש ק"א ושם כ' רק ששמענו שלא גזר אלא עד סוף אלה החמישי והוא דבר שאינו כמ"ש] וכן שמעתי מפה קדוש דודי מו"ר הגאון העסקיד מ' חיים ז"ל מוואלאזין וכן מראין ד' ההגמ"ר דיבמות ודכתובות וד' הריטב"א ומהר"י מינץ שהביאו הב"י והד"מ בסי' א' שהרי כולם היו בתחילת אלה הששי ועכ"ז כתבו בלשון חרם רגמ"ה הן שלא לגרש בע"כ והן שלא לישא שתי נשים משמע שגם עיקר החרם נזהג לא רק הקבלה אח"כ ובפכ"ט מדאסרו מהם גם במקום מצנה ע"ש ולא נמצא שום זכר מזה כלל בנפסח התקנות שבת' מהר"ם מינץ ובת' מהר"ם מרוטנבורג ובפלב"ו וכן מצאתי בת' רש"ל סי' י"ד ע"ש: ועוד אני אומר דאפ' אם לא יהא אלא ספק אם גזר ונהחרים רגמ"ה וב"ד גם במקום מצנה או לא הגם שהד"מ בסי' א' אות ט' כ' דכינון שכ' ההגמ"ר בכתובות דגזירת רגמ"ה הי' טעמו משום קטטה בעלמא ולא משום דררא דאיסורא דאורייתא בספיקו הלה אחר המיקל כ"ש בתקנה בעלמא ע"ש ונהביאו הב"ש שם ס"ק כ"א ובעניתי נפלאתי על ד' קדשו אלו דנראה ברור דכוננתו ז"ל על עיקר גזירת רגמ"ה גם קודם סיום אלה החמישי [לפי דעתו ז"ל וכבר כתבתי שלא כן נראה הספם הרבה גדולים] וא"כ הא ספק חרם לחומרא אזלינן בי'.

** (הגה"ה מב"ה עי' ת' נו"ב מה"ת ח' יו"ד סי' קמ"ו מ"ש בזה בשם ת' להרמב"ן ע"ש): ** כמבואר בהדיא בת' הרשב"א ח"א סי' תקצ"א ומחמת שת' זו קצרה היא ראיתי להעתיקה בלשונה ז"ל שם ולענן מה ששאלת אחר שהי' הדבר מסופק אם להיתר אם לאיסור וכו' אסור לשתות מינו מחמת החרם או לא הנאת ספיקא דאורייתא אם לאו תשובה דע כי זו ספיקא דאורייתא הוא דאסור לעבור על החרם ד"ת כי בכל המקומות הרגילו לומר משביעין אנו ומחרימין ויש פאן שבועה וגם כי ארוך יש בו עם שבועה כדאייתא בשלהי שבועת העדות אסור להקל עליו לכתחילה עד שיתברר לכם התיירה דכל ספיקא דאורייתא לחומרא עכ"ל וע' גם בת' פנסת יחזקאל סי' ס"א דגם בספק תקנת חזרת הנדונת בשנה ראשונה ושנ' לא מקרי הבעל מוחזק משום דהתקנה היתה בחרם גמור וגזירת עירין ויש להחמיר בספיקו דמדעשו התקנות בחרמים נוראים וס"ת וגזירת עירין רצו לחזק התקנה בכל יפוי פח אף במקום ספק ע"ש.

וכ' שם פן גם בשם ת' הרשב"א [ולא צינין איזה ת' נדאי פינון לאותה תשובה שכתבתי] ושפן כתב הר"ן ובת' דברי ריבות סי' נ' ובת' משאת בנימין ות' עבודת הגרשוני ושאינו מפקפק בזה ע"ש.

מעשה ונדאי קם דינא דגם בספק פלוגתא דרבנן ונדאי אי נהג חדרגמ"ה גם במקום מצנה או לא ונדאי דאזלינן ביה לחומרא. וגם כופין להעובר בכל מה דמציינן כמ"ש הרב בהג"ה בסי' א' ס"י על ד' מהרי"ק ועד"מ שם וזה כ' אפי' לדעתו שפבר נשלם עיקר גזירת רגמ"ה בהשקמת אלה התמישי וכ"ש וק"ו לפמש"ל דגם עיקר גזירתו נהג ונדאי גם בזה"ז עד יבא מורה צדק: ולזאת נדאי ברור שבלא השלשת הפתובה ותוספת וגם שישפוך לה דירה הגונה עם שומר פנ"ל [גם לדעת הרמב"ם פנ"ל] וגם שיתן לאביה או משפחה בטחוננו ראויים על מזוננו ורפואות סף פפי ראות עיני ב"ד הגון ומפורסם [לדעת הראב"ד והרמ"ה והרשב"א שיהקבע הלכה פמותם פנ"ל] וגם שיתחזיר לה פל בגדי ותכשיטי'.

אם לא יקיים כ"ז הרי חרגמ"ה עליו במקומו עומד ואין מועיל פלל ע"ז התרת מאה רבנים. וכמבואר להדיא בגוף התקנות המועתקים בסוף ת' מהר"ם מרוטנבורג ובתשו' מהר"ם מינץ ובפלב"ו עיי"ש.

וכן הביאו הח"מ והב"ש בסי' קי"ט בשם הב"ח וע' בת' ב"ח הישנות סי' צ"ג. וגם הגט שפדרו לר"ש הנ"ל אינו פלום להתירו עי"ז לישא אחרת בלא ההשלשה והתורה הנ"ל פינון שלא נמסר הגע לידה בעת חלימתה עכ"פ וברצונה דוקא.

וגם צרוף מאה רבנים אינו מועיל בזה מלבד מה שיש לפקפק הרבה בענין שם המקום פנ"ל. וכ"ז פשוט וברור.

אף לטפויי קאטינא בנ"ד דגם אפי' אם יקיים עתה פכל הנ"ל עכ"ז עדיין חל עליו חרגמ"ה מלישא אחרת עלי' עפ"י התרת מאה רבנים שקיבץ או יקבץ עפ"י הגב"ע הנ"ל דנלע"ד דכינון דהתקנה והגזירה פה היתה שלא יתא היתר לגזירתו זו דשתי נשים גם ע"פ מאה רבנים אם לא באופן פשיראו טעם מבורך דוקא להתיר פמבואר להדיא בת' מהרמ"מ ומהר"י מינץ ובפלב"ו שם.

א"כ בנ"ד שפך סמיכות המאה רבנים המסכימים לר"ש הנ"ל הוא אף רק על הגב"ע שפראה להם ר"ש שהיא שוטה גמורה ושאיינה בת רפואה מעתה. ואם אמת הדבר שעדיו הנ"ל הם מאנשי ר"ש היושבים על אדמתו.

וכפי שידעתי הטיב ברור ענינו עם אנשי הנ"ל עפ"י דיניהם שבידו לדחות לגמרי מעל אדמתו את מי ומי שירצה בכל עת וגם ללחצם ולנוגשם בעניניו אתם. ומוכרחים לעשות ולקיים ציווי עליהם ופקודתו תשמור רוחם.

ברור לענ"ד שאין בעדותם פלום בדבר ענינו והוא דהנה ונדאי דלא עדיף עדותם לו מעדות משרת וכן בית להבעה"ב שלו וכבר פתבתי לעיל בחלק ח"מ סי' א' דדעת האו"ת והעיר שושן להכשיר ונדעת הסמ"ע והש"ף [וכן נראה להדיא דעת הר"י ו' מיג"ש והרמב"ן ז"ל].

ושפן יש לפרש דברי הרמב"ם ז"ל ג"כ] דפסולים. והעליתי שם דהעיקר להלכה פדעת הסמ"ע והש"ף ז"ל שמשרת וב"ב פסולים להעיד להבעה"ב שלקה וע' בנו"ב קמא חאה"ע סי' כ"ז עש"ה.

ומעתה ודאי דאנשי ר"ש הנ"ל היושבים על אדמתו דפשיטא דלא עדיפי ממשרת פסולים
המה להעיד לר"ש לענ"ד. וגם אין יכול ר"ש לטעון בזה קים לי כהע"ש והאו"ת נגד
הסמ"ע והש"ך והנו"ב.

כיון דסוגיא דעלמא עתה פנותיהו אזלי. וכ"ש נגד הר"י מיג"ש והרמב"ן.

כיון שהע"ש לא ראה דבריהם כמ"ש שם. ולפי מה שפיתתי שם גם הרמב"ם סבר הכי
וגם דהאו"ת גופי' בסי' צ' דחה ראיתו מד' הרמב"ם דפ"ד מה' גזילה ע"ש.

אף מחמת שפיטיו או באתרי' הוה עמא דבר להכשירם לכן נטה הוא ז"ל לפירושו בסי'
ל"ב בד' הרמב"ם. ועתה בזה"ז אדרבה גם סוגיא דעלמא שלא להכשירם וא"כ הרי אפס
מקום בזה גם לטענת קים לי: העולה מדברינו להלכה.

שהגט הנ"ל שנסדר והושלש בינך אחד בלא השלשת הפתובה ותוספת ובלא בירור גמור
כד"ת בב"ד הגון ומפורסם שאפס תקנה לרפאותה עוד מחולי זה ושאין פח בכו דעת
לדור אתה.

ובלא שישפוך לה דירה הגונה לפי פבודו או לפ"כ בני משפחה אם הם רגילין בגדולות
יותר ממנו לפי ראות עיני ב"ד הגון וגם על רפואות באם לא יברר ר"ש כד"ת שאינה
בת רפואה עוד.

וגם שיתחזר לה כל בגדיה ותכשיטיה. אם לא יקיים ככל הנ"ל תחילה דנדאי דאין הגט
פלום ואין בו ממש כיון שלא נמסר בידה בעת חלימתה עכ"פ ובכרזונה דוקא וחרגמ"ה
עליו במקומו עומד מלישא אחרת עליה ואין מועיל כלל ע"ז התרת מאה רבנים.

וגם לא להפקיע אפי' זכות אחד מזכותי הנ"ל. וגם מחמת שם נהר שצריך לכתחין
לקותבו.

ובמקום שסדרו הגט הלז אין שם הנהר ידוע כלל. וכ"ז שלא נמסר ליד האשה מקרי
לכתחין ואם הנה הגט למראית עין קרוב הדבר שימצא בו עוד איזה פסולים דנדאי לא
איסתייע להו מלתא להמסדרים ההדיוטים לסדרו כהלכה ובפרט מה שיש לפקפק בשם
המקום שסדרו בו הגט ולזאת אחר שיקיים וגם יברר פנ"ל.

הא צריך אז גט אחר מחדש כהלכה עפ"י ב"ד הגון. וגדולה מזו אני אומר שגם אפי' אם
יקיים ויברר כפי האמור.

או שיתפטר בטוב עמה ועם אביה. עכ"ז עדין חל עליו חרגמ"ה וב"ד מלישא אחרת עלי'
עפ"י התרת המאה רבנים עפ"י הגב"ע הנ"ל מאנשיו.

כי אין ממש בהגב"ע הלז כמ"ש למעלה. ויהא צריך אז גב"ע מחדש והתרת מאה רבנים
מחדש עפ"י הגב"ע הכשרים דוקא ופשיטא שבינו ביני עד שיתפטר עמה הוא מחוייב
בכל חיובי האיש לאשתו: סימן ב ב"ה יום ג' ז' אלול תר"א לפ"ק להרב המופלג ס' משה
הפהן מ"ץ דק"ק קלימאווי"ץ מכתבו קבלתי ואשר שאל בדבר פהו שששא אשה בחזקת
בתולה וטען טענת דמים.

וכן בליל טבילה שני ולמחרתו דליל טבילה שלישית נמצא דם על הסדין והיא אומרת
שָׁבָא עלי' ואלה בתוליה והוא אומר שלא בא עלי' אותה הלילה זה תנכן ד' ידידי בגוף
המעשה והנה בעיקר הדין לכאורה הי' אפשר לצדד היתר בזה והוא דהגם דמ"ש בברי'י'
במות (נ"ט א') דבוגרת פלו בתוליה ע"כ דר"ל רק נתמעטו כמ"ש התוס' שם ונ"ל דהכי
מוכרח ודאי ממ"ש הש"ס ה"ם דלתרויני' תנאי דפליגי בבוגרת אי הנה אמרי' דאפי'
מקצת בתוליה שריא בוגרת לכה"ג אמנם לגי' ר"ח בכתובות (ל"ו א' וב') אי דקא טעין
פ"פ וכו' ע"כ דס"ל דלפי זו הברי'י' דתני ביה בהדיא דבוגרת א"ל טענת בתולים הוא
משום דס"ל לברי'י' זו דאיפא בוגרת דאין לה בתולים לגמרי וכ"כ התוס' להדיא בשמו
בסוגיא דפ"פ (ט' א') והגם דאיפא נמי בוגרת דיש לה בתולים אמרי' אוקי אחזקה' דהיתה
לה חזקה פשוט לכהונה ואימר לא זינתה כלל אלא שהיא מאותן בוגרות דאין להם
בתולים ובזה לא שייך לומר מ"ש התוס' שם בד"ה ל"צ דנגד חזקה זו יש חזקה בתולה
שהיתה בתולה מעיקרא דזה לא שייך רק בטענת פ"פ דגם בוגרת פתחה סתום לגי' ר"ח
וע"כ לומר שנבעלה בנדאי ואיבדה בתוליה ע"י דבר הבא לה מחוץ לגופה אלא שא"י
אם תחתיו או קודם ע"ז שייך שפיר למימר דמוקמינן לה בחזקה בתולה כל מה דמצינן
לאוקמה ואמרי' דתחתיו נבעלה משא"כ פאן דאמרי' אימר דכלו בתוליה ממילא כפי טבע
גופה שעשוי להשתנות בזה ממילא לפי רוב השנים היוצאין ולא נבעלה כלל וליפא
נפקותא כלל אי פלו ממילא תחתיו או קודם לזה ודאי דלא שייך בזה כלל הך חזקה מה
שהיתה מעיקרא בקטנותה ונערוטה בחזקה בתולה ומעתה נשאר רק חזקה פשוט
לכהונה ולכן תני בברי'י' שם דא"ל טענת דמים ניותר הי' נראה לומר דלא דאיפא בוגרת
דבתוליה פלין לגמרי אלא דמתמעטין הבתולים כ"כ עד שלמיעוטן מתחפין בש"ז ואינה
ניכרת וכדחיישינן לה לחומרא לעגנן שצריף פרישה כמ"ש בטוש"ע י"ד סי' קצ"ג
ולפי"ז הנה נמי א"ש טפי דלא תפלוג הך ברי'י' אברי'י' דיבמות הנ"ל דס"ל ע"כ דכל
בוגרת י"ל מקצת בתולים [דאל"כ היכי שריא בוגרת לכ"ג אי אמרי' דאפי' מקצת
בתולים סני דעכ"ז הא מידי ספיקא לא נפיק דלמא היא מאותן בוגרות דכלו בתוליה'
לגמרי והוי ספיקא דאורי'י' והיכי שרינן לי' למינסבה לכתחילה ואי דנימא דמיעוטא הוא
אותן שכלו בתוליהם לגמרי ולא חיישינן להו דא"כ תקשי בהך ברי'י' דכתובות הנ"ל
דלגי' ר"ח ס"ל הך ברי'י' ע"כ דפלגא ופלגא הוא וע"כ דפליגי אברי'י' דיבמות אבל הא
ל"ק דא"כ לוקמי הש"ס ביבמות שם פלוגתי' דר"מ עם ר"א ור"ש בהא ור"מ לשיתת'
דחייש למיעוטא משום דאיפא למימר דאותן שאין להם בתולים הוו מיעוטא דמיעוטא
דגם ר"מ לא חייש לה] ולפי"ז הא ודאי דלא שייך כלל חזקה בתולה דמעיקרא דהא
אמרינן דהשתא נמי בתולה היא אלא שנתמעטו בתוליה' ולא מינכר בהש"ז ואוקמינן לה
אחזקה פשוט לכהונה ולכן קאמר בברי'י' דאין לה טענת דמים כלל אפי' לאוסרה עליו
ומעתה פנין דקשין גירושין ובפרט דהא ודאי דאינו נאמן בזה להפסידה תוספת פתובה
אלא עיקר פנין דמכחישתו הגירושין יותר קשין לזאת הי' אפשר לצדד היתר פנ"ל הגם
דבש"ע אה"ע סי' ס"ח סתם כפרש"י וגירסתו בכתובות שם.

הרי הרשב"א בת"ה שהביאו הב"י ביו"ד סי' קצ"ג וקרא"ש בפי' תינוקת ס"ל בהדיא
כר"ח ע"ש וכן משמעין קצת ד' הטור שכ' ואפי' בוגרת שכלו בתוליה' [ויש לדון בזה בד'

הטור וש"ע באה"ע סי' ס"ח עם הטור ביו"ד הנ"ל והב"י שהשמיט בש"ע בי"ד שם ואפ"י בוגרת וכו' ודעת לנבון נקל].

אמנם באמת אאל"כ דכבר הורה הנסיון והתפרסם מאד דבזמנינו ומחריבה דורות שלפנינו כל הבוגרות גם אם היא בת עשרים שנה ויותר י"ל בתולים הנזכרים לעין וע"כ לומר או דמזה מוכח גי' רש"י או דנשתנה הטבע גם בזה [וכמ"ש התוס' והרא"ש בפ' א"ט (מ"ז א') (וע' מג"א סי' קע"ג) ולפי"ז ודאי דמעיקר הדין בנ"ד שני אנפשי' חד"א ולא הי' צריך מע"ל לשתי ספיקות לאיסורא בנ"ד.

הגם דלפמ"ש הח"מ בסי' ס"ח דבזה"ז שמקדשין תחת החופה ומיד תוך ז' ימי המשטה בועל ב"מ ואין הפלה מתקדחת עם שום אדם אינו מצוי שתזנה תוך זה הזמן ** (הגה"ה מב"ה אמר ב"ה בגליון הח"מ שלי פתבתי דאישתמיט לי' ולהב"ש שכ"ה להדיא ב"ר"ן רפ"ק דכתובות ד"ה ולפיכך כו' עיין שם) ** ותולין במצוי פשלא נמצא לה בתולים דנדאי זינתה קודם הקידושין ולפ"ז הנה צריכינו ודאי בנ"ד למה שגם אם זינתה קודם הקידושין עכ"ז אסורה משום דרוב העיר ורוב סיעה וכמעט כולם העיר שהיתה שם מקודם פסולין אצלה עכ"ז אין צריכין לזה בנ"ד שכ' רומע"ל שביאה ראשונה הי' ערף כחמשה שבועות אחר החופה וא"כ גם לדין איכא לספוקי בה דאימר תחתיו זינתה לפ"ד הבעל גם אם הי' רוב העיר ורוב סיעה כשרים אצלה עכ"פ איך שהוא גם דעתי מספקת שלפ"ד הבעל שוי' אנפשי' חד"א אף עיקר הענין מצד עצמו תמוה מאד מה שאמר שלא בא עליה אותה הלילה.

אחר שהוספם בינו ובין אבי האשה להבחין עוד אף הפעם בליל טבילה זו א"כ מפני מה לא בא עלי' אז ובפרט דהגם דרז"ל אמרו דבית דבעיל ביאה ראשונה תו לא תקרי יצרן' כ"כ ומצי מוקים אנפשיה ר"ל רק דיכול להיות במציאות דמוקי אנפשיה אבל נדאי דאינו מצוי כ"כ ובפרט דבזה"ז גם רוב ע"ה יודעים דבליל טבילה הוא בעילת מצנה.

וכנראה לעין שיש דברים בגו. והגם דמעשה גם אם יאמר ששקר ענה בה והאמת שפא עליה אותה הלילה תו לא מהימן בתר דשני אנפשי' חד"א בדבריו הראשונים.

עכ"ז עדיין יש פתח תקנה להיתר עפ"י דרישה וחקירה ברורה בזהירות גדולה בהדברים שלא ילמוד מתוכם לשקר. אולי יתברר עי"ז שהערה בה עכ"פ ונראה מד' רש"י ז"ל בסוגיא דפ"פ בד"ה מאי לאו דגם ע"י הערה יכול להיות שישבר בתוליה' והוציא דם בתולים.

ואז הנות שריא ליה לענ"ד דאנן נתרץ דבריו הראשונים דמשום דרק הערה בה סובר דאינה ביאה פלל שעיי"ז יצאו הדמים וכ"ש בבחור וכעין דמחלק ר"א התם (י' ע"א) בפ"פ בין בחור לנשוי וה' ישפנות לו שלום כנפשו ונפש ידדו הד"ש: סימן ג נוסח גב"ע בעסק עגונה שנטבע בעלה שהגבה בק"ק קריטשוב ונשלח אלי לעיין בשרייתה וז"ל.

במותב תלתא בי דינא פחדא הוינו ואתא לגדמנא ר' יעקב בר אשר ענין ואסתייד בפנינו איך שהייתי בעיר ריגא והלכתי חוץ לעיר לראות הבאיידאקין שקורין [שטרוהעש] שעל שפת נהר (דוינא) וראיתי את ר' אפרים פישל ב"ר שלמה הלוי הלך מפלי אל פלי על הנסר שמפלי אל פלי.

והלה במרוצה על הנסר ונשמט הנסר מהפלי ונפל ר' פישל הנ"ל אל הנקר דנוניא.
וראיתי שהושיט את ידו ותיקר נפל לעומק המים.

ועכתי שם על הנקר כמה שעות עד שנתאספו אנשים ובקשו אותו ולא מצאו דאחי
לידם רק שמצאו הפובע שלו והיארמילקע שלו ור' פישל הנ"ל הי' מלובש בבגדים
בבדים. והמקום אשר נפל שם היה עמוק בערה שבעה קלאפטער כל הנ"ל הגיד ר' יעקב
ב"מ אשר אנזיל הנ"ל בתו"ע בפנינו ב"ד הח"מ ולרא' באנו עה"ח יום ב' י"ט כסליו
תקצ"ד לפ"ק פה ק' קריטשוב יצ"ו: נאום יעקב בא"א מ' דוד זצלה"ה מ"ץ דק' הנ"ל
ונאום יצחק בא"א מ' שמואל זצ"ל ד"ץ דק' הנ"ל ונאום יעקב בא"א מ' ארי' ליב
זצלה"ה ד"ץ דק' הנ"ל תשובה הנה דעת הראשונים והאחרונים ז"ל דאיסורו דמים
שאל"ס אם שקה עליו עכ"פ כדי שתצאנפשו ולא עלה.

דברנו היא ומדאורייתא שרי' [ע' להלן בסי' שאח"ז שהוכחתי בס"ד דגם אם לא שקה
עליו עד כדי שתצא נפשו הוא ג"כ מדברנו] ולכאורה מוכח פן בפשיטות מלישני' דרב
אשי בהאשה בתרא (קכ"א א' ובע"ב שם).

בעובדא דחסא דאמר הא דאמרי רבנו משאל"ס אשתו אסורה וכו' אמנם אי משום הא
לא אריא כלל דאשפחן פהו לישנא בכמה דוכתי בש"ס גם באיסורין דאורייתא בפ"ק
דחולין (י' ע"ב) מנא הא מלתא דאמור רבנו אוקמי מלתא אחזקה ושם (י"א א') מנא הא
מלתא דאמור רבנו זיל בתר רובא ושם (צ"ז א') אמר רבא אמור רבנו בטעמא ואמור
רבנו בקפילא ואמור רבנו בששים וטעם פעיקר לר"ת ולרוה"פ דאורייתא הוא ובפ'
התערובות (ע"ט א') אמור רבנו ברובא ועוד בכמה דוכתי פהו לישנא בדאורייתא.

וע"כ דר"ל שישנו חכמים במשנתם. או דר"ל שהורו רבנו.

אף לדינא ודאי ראיה ברורה לזה מהו דאמרי התם (קכ"א ב') דאי אינסבא לא מפקינן
לה מיני'. וה"נ משמע לדידי לישנא דר"ג ור"ע ורבי בהברייתו' שהובאו (שם ע"א)
שאמרו כמה גדולים דברי חכמים וכו' מים שאל"ס אשתו אסורה ולא אשפחן פהו לישנא
בש"ס אלא באיסור דרבנו פההיא דפ"ק דנשפת (י' ב') גבי ולא יקרא לאור הגר הרי ודאי
דמדאורייתא הוא בחזקת מת לגמרי משום דרבנו למיתה כמ"ש הרמב"ם בפ"ג
מגירושין הי"ט וכו' (וע' הטיב בד' הה"מ והכ"מ שם) והתוס' בפ' החולץ (ל"ו ב') וכל
הפוסקי' ולכן מורידין יורשיו לנחלה כמ"ש הרמב"ם בפ"ז מה' נחלות ה"ג והטוש"ע
ח"מ סי' רפ"ד ס"ג ורק לענין להשיא את אשתו אחמרו רבנו בלכתחילה מחשש רחוק
דלמא גלי אשפלוהו או דף גנדמן לו ועלה והטעם אי משום חומר איסור פרת כמ"ש
הרמב"ם בה' נחלות שם או גם משום לזות שפתיים כמ"ש המרדכי שלהי מכילתין ע"ש
ושם (וע' בת' שאחר זה אות ח' בהג"ה המתחלת ואע"ג דבספק וכו') וכן להרמב"ם ז"ל
שפסקו בכל הספיקות דהאיבעיות שאם נשאת לא תצא והנה בכ"מ ובב"י כ' ע"ז שנ"ל
טעמו משום דס"ל דאיתנו במכ"ש ממה דאמרינו במשאל"ס דלא תצא אע"ג דבמתניתין
וברי' סתמא קתני אשתו אסורה.

כ"ש במאי דמספקא לן ע"כ ע"ש. ולפי מה שאכתוב להלן אי"ה אא"ל פן פדעתו ז"ל
והי' נלפענ"ד דטעמו הוא משום דאזיל לשיטתו' דס"ל דהא דספיקא דאורייתא אזלינן

לחומר הוא רק מדרבנן אבל מדאוריין אולינו בכל ספק להקל ולפי"ז איכא למימר שפיר דיליף להו לכלהו ספיקי בהוא הדין מדין דמשאל"ס משום דאיסורו דרבנן לכו לא תצא א"כ ה"ה לכוילהו ספיקי פינן דאיסורייהו ג"כ דרבנן לשיטתן אמנם באמת ג"ז אא"ל בטעמו ז"ל.

דקא היכא דאיכא חזקת איסור גם להרמב"ם הא בעינו לאוקמי בכל ספיקא אחזקה קמיימא וה"נ הא בחזקת א"א קאי וחזקה הא דאורייתא היא לכ"ע ועוד דגם אין לדמות כ"כ איסור גמור דרבנן מדינא למילף ליה קולא מאיסור דרבנן שאסרוהו מחמת סניג וחומר בעלמא לזאת הנראה דהרמב"ם לשיטתן במקומות רבות שפוסק פהירושלמי וכ"ש כשלא נמצא לו סתירה בתלמוד דידן.

ובירושלמי ריש פ' האשה שהלכה אמרי' גבי ע"א במלקחיה מעשה בא לפני רבי ואמר מאן דנישאת נשאת ומאן דלא נשאת לא נשאת ובתלמוד דידן שם הוא בעיא דלא איפשטא. והדברים בזה ארוכים ואכ"מ.

ואיך שיהי' עכ"פ הא כ' הוא ז"ל להדיא בה' נחלות שם דאיסור משאל"ס סוא חומר דרבנן לבד ולכן כ' בקו"ע סעיף רמ"ז בשם רבינו בצלאל אשפנזי דכל הספיקות במים שאל"ס אולי' בהו לקולא וכן הביא הב"ש בס"ק ק"ה בשם הט"ז להקל בספק אם הוא משאל"ס או יל"ס משום דספק דרבנן הוא: (ב) ובנ"ד הנה לכאורה יש קצת מקום לחתור צד היתר לאשה זו מדברי הר"א מווראדין שהביא המרדכי בשילהי מכילתין דמדקאמר סתמא מים שאל"ס אשתו אסורא ולא קאמר לעולם ש"מ דלאו לעולם קאמר ושתלו אותה רבותינו על חכמי הדור ויראי שמים שיתבוננו וישפילו על ענין המאורע.

ועפי"ז האריף שם למצוא עלילה להתיר אשה שנתעגנה ארבע שנים שנטבע בעלה וחזקות מוכיחות שנטבע שפלו נמצאו על שפת הים ע"ש והגם שהביא המרדכי שם שה"ר אברהם ב"ר משה כ' ע"ז דקשה בעיניו להתיר עפי"ז ושכ"נ לרבי' ברוך וראב"ן ה' דלא קבעו חכמים זמן לדבר ואין בידינו לבדות זמן מלבנו ודברים בלא ראיה ולתת אמתלאות ע"ש באורף הנה לפמ"ש בקו"ע סעי' רכ"ו בשם ר' יואל דבכל פלוגתא דהתרה הליף אחר המיקל וכ"פ הט"ז גם בשם ת' מהר"ם מטראני סי' קפ"ח (עב"ש ס"ק מ"ו וח"מ סי' קל"א) א"כ לכאורה יש מקום לסמוך אהר"א מווראדין להקל גם אפי' אם הי' האיסור דמשאל"ס מדאורייתא.

והגם דכפ' יש בכור (מ"ו ב') אמרינן דלא הקילו בעדות אשה אלא בסופה אבל לא בתחילתה בענין ההפכה עצמה ע"ש. הנה נראה דעת כמה פוסקים שחתרו למצוא קולי קולות בעיגונא גם בענין ההפכה.

ע"כ לומר דנקטו כהאבע"א שם דיש להקל גם בתחילתה ע"ש. ומד' הרא"ש בתשוב' ריש פל' נ"א ובס' ב' שם כנראה דגם הוא תפס פשינוי'א בתרא הנ"ל דגם לענין ההפכה הקילו.

אח"כ מצאתי בס' תשובת גאוני בתראי שאלה לזקני הגאון בעל תוס' יו"ט ז"ל שהעיר קצת מהקצת מזה ע"ש: (ג) אמנם באמת ד' הרא"ש אלו תמוהים מאוד בעיני התרוטות.

דאָרפֿרֵבֶה האַ תּוֹזֵינֵן דִּתְפֹסוּ הָרִי"ף וְהָרֵא"ש וְרוֹב הַפּוֹסְקִים לַחֲוּמָרָא לִישְׁנָא בְּתַרָא דְרַבָּא דְסִימָנִים דְרַבְּנֵן.

וְלֹא סְמִינֵן אֱלָא אֲסִימָנִים מְוִבְהָקִים בְּיוֹתֵר וְכַנְרָאָה שְׁחֹזֵר בּוּ הָרֵא"ש וְ"ל בְּפֹסְקֵי מִמ"ש בְּתוֹשֻׁבָה הַנ"ל (שְׁחִיבְרָם קוֹדֵם פֹּסְקֵי פְמוֹדְעֵת) וְאַשְׁפָּחוּ לִיה כַּה"ג בְּכַמְּה דְוֹכְתִי פִידוּעַ בְּפּוֹסְקִים [וְכ"כ בְּקו"ע סַעִי"ק"ל דְּאַזְלִינֵן לְהַחְמִיר בְּתַרֵי לִישְׁנֵי בְּעֵדוּת חֲשָׁה] וְכוּ בְּעוֹבְדָא דְגַבְרָא חֲרוּקָא (כַּד' קַט"ו א') פֹּסְקוּ רֹב הָרֵאשׁוֹנִים וְ"ל כְּרַחֲב"א לַחֲוּמָרָא.

וְגַם הַפּוֹסְקִים לְקוּלָא פְרַבָּא שָׁם כ' הַנְמ"י שָׁם הַטַּעַם דְּהֵינּוּ מְשׁוּם דְּאָמַר סָבַר רַחֲב"א לְמִימַר וְכו' דְּמִשְׁמַע דְּלָפּוּם קוּשְׁטָא דְּמִלְתָּא לְבַתֵּר גַּם רַחֲב"א סוֹבֵר לְדִינָא פְרַבָּא ע"ש הָרִי מוֹכַח מְזָה דַאל"ה סְבִירָא לְהוּ גַם לְהַפּוֹסְקִים אֵלּוּ דְלַחֲוּמָרָא בְּעֵינֵן לְמִינְקֵט א"כ ע"כ נִרְאָה דְנִקְטוּ רוּה"פ הָרֵאשׁוֹנִים פְּשִׁינּוּיָא קַמָּא הַנ"ל דַּפ' יֵשׁ בְּכוֹר דְּבַתְחִילְתָּה לֹא הִקְיָלוּ וְסִפִּיקָא דְהַתְרֵי לִישְׁנֵי דְרַבָּא הַנ"ל אִי סִימָנִים דְּאוּרִייתָא אוּ דְרַבְּנֵן וְכוּ עוֹבְדָא דְגַבְרָא חֲרוּקָה הֵם בְּתַחֲלִילָה בְּעֵינֵן הַהֲפָרָה וְכ"כ הָרִיב"ש בַּת' בַּסִּי' שַׁע"ח הוֹבָא בַּש"ע בַּהֲגַה"ה סַעִי' ט"ו דְּבַפְּלוּגְתָּא בְּעֵינֵינִים אֵלּוּ לַחֲוּמָרָא אֲזִילֵין דְּסִפִּיקָא דְּאוּרִייתָא הוּא.

וְכוּ הָרַמְב"ם וְ"ל לַפְמ"ש עָלָיו הַכ"מ בַּפִּי"ג מְגִירוּשֵׁין פּוֹסֵק גַּם הוּא כַל"ב דְּסִימָנִים דְרַבְּנֵן וְדַלָּא כַמ"ש הַה"מ בְּדַעְתּוֹ בַּפ"ג מַה' גְּזִילָה וְאַבְיָדָה ה"ה ע"ש וְכוּ נִלְעַנ"ד ג"כ לְדַקְדָּק זֶה מַד' הָרַמְב"ם בַּה"ל גְּיָרוּשֵׁין שָׁם מְדַלָּא הַזְפִּירָה דְּסִימָנִים בְּגוּפּוֹ וּבְכַלְיוֹ דְּלֹא מְהַיֵּי אֱלָא בְּהַלְכָה כ"א בְּמַצְאוּהוּ הָרוּג אוּ מֵת וְלֹא הַזְפִּירוּ בְּכָל הַדִּינִים שְׁזָכַר שָׁם לְעִיל מְזָה מַהִי"ו עַד הַכ"א.

וְע"כ דְּלֹא אֲסִימָנִים גְּרוּעִים דְּגוּפּוֹ וְכַלְיוֹ כ' דְּלֹא מְהַנּוּ. וְהֵם אַרְנָה וְגוֹז וְחִינּוּרֵי וְסוּמְקֵי דַא"כ גַּם בְּכָל הַדִּינִים שְׁמַהִי"ו עַד הַכ"א נְמִי וְדַאי דְּלֹא מְהַנּוּ וְהִי"ל לְהַזְפִּירָם גַּם הֵתָם.

אֱלָא ע"כ דַּר"ל סִימָנֵי אֲמַצְעִיִּים דְּבַהוּ מְיִירֵי הַתְרֵי לִישְׁנֵי דְרַבָּא. וְהֵינּוּ מְשׁוּם דַּס"ל לַחֲוּמָרָא דְּסִימָנִים דְרַבְּנֵן (וְע' בְּתוֹשׁוֹ שְׁאֲחַר זֶה בְּאוּרְנָה בַּס"ד בְּגוּף הַדִּין אִי סִימָנִים דְּאוּרִייתָא אוּ דְרַבְּנֵן.

וּבְדַעַת הָרַמְב"ם בְּזוֹה) וְלָכֵן בְּמַצְאוּהוּ הָרוּג אוּ מֵת דְּמְדַאוּרִייתָא הוּא בְּחֻזְקַת חֵי לְגַמְרֵי וְאַזְלִי' בְּתַרְהָ אַפִּי' לְקוּלָא לְעֵינֵן גֵּט פְּדָאי' בְּמִשְׁנָ' גִיטִין (כ"ח א) דְּאַפִּי' הַנִּיחוּ זְקָן אוּ חוּלָה נּוֹתֵן לָהּ בְּחֻזְקַת שְׁהוּא חֵי וְכוּ הַנְּדָה תְּלַתָּא דַּר"א בֶּן פֶּרֶט' דְּבַמְתַּנִּי' שָׁם ע"ב שְׁהֵן בְּחֻזְקַת חֵיִים וְאַפִּי' לְקוּלָא וְסִימָנֵי גּוּפִי' וְכַלְיוֹ אֲתוּ לְאַפְקִי' מְחֻזְקַת חֵיִים דְּאוּרִי' נִקְט לַחֲוּמָרָא כַל"ב דְּרַבָּא אֲבָל בְּרַאוּהוּ נְטַבַּע בַּמִּשְׁאֵל"ס וְשְׁהוּ עָלָיו עַכ"פ עַד פְּדֵי שַׁת"נ דְּמְדַאוּרִי' הוּא בְּחֻזְקַת מֵת לְגַמְרֵי כַמִּשְׁ"ל וְכוּ מְגוּיָד וְצָלוּב וְכָל הַנְּדָה דְּמֵנוּ הֵתָם הָרַמְב"ם מַהִט"ז עַד הַכ"א דְּכּוֹלֵם רֹבֵן לְמִיתָה וְכָל עֵיקַר אִיסוּרֵי' הוּא רַק מְדְרַבְּנֵן שְׁפִיר אִיפָּא לְמִסְמָה אַל"ק דְּרַבָּא לְקוּלָא דְּמַהִיֵּי סִימָנִים אֲמַצְעִיִּים וְא"כ מוֹכַח מְמִילָא דַּס"ל גַּם לְהָרַמְב"ם דְּבַפְּלוּגְתָּא דְּהַתְרָה בְּעֵינֵן הַהֲפָרָה הַלָּךְ אַחַר הַמְחֻמֵּר אִם הָאִיסוּר הוּא מְדָאוּ' כַל"ק דְּבַכּוֹרוֹת שָׁם.

(ד) אֱלָא שִׁי"ל דְּהָא לַפְמ"ש עַכ"פ הָרִי יֵצֵא לְנוּ מַד' הָרַמְב"ם גּוּפִיָּהוּ הַנ"ל דְּבַמִּשְׁאֵל"ס עַכ"פ שְׁפִיר סְמִכִי אֲסִי' אֲמַצְעִיִּים מְשׁוּם דְּאִיסוּרוֹ דְרַבְּנֵן וְא"כ ע"כ דַּס"ל דְּבַמִּשְׁאֵל"ס אֲזִילֵין לְקוּלָא בְּפּלוּגְתָּא דְּהַתְרָה גַּם בְּעֵינֵן הַהֲפָרָה כַּהִיבַע"א דְּשָׁם וְלֹא אֲשְׁפָּחוּ דְּלִפְלִגֵי עַלִי' בְּהָא הָרִי"ף וְהָרֵא"ש דְּאִינְהוּ לֹא מִיָּירוֹ אֱלָא בְּאִיסוּר דַּאוּ' בְּגוֹן בְּמַצְאוּהוּ הָרוּג אוּ

מת אָבֵל לֹא בַמִּשְׁאֵל"ס וּדְכוּתֵיךְ שֶׁרַבְּנָן לְמִיתָה וְלָמָּה לָנוּ לְחַלֵּק בְּזֶה אֶת הַשְּׁוֹיִן וְאִ"כ
הָרִי יֵשׁ קִצְתָּ מְקוֹם לְסִמּוֹן אַהֲרָ"א מְוֹרָאָדִין הַנֶּ"ל לְהַקְלֵ: אֲמַנְם עַכ"ז לֹא הִנּוּחַ לָנוּ בְּזֶה
דְּהָא דְאֲזֵלִינוּ בְּדַרְבְּנָן בְּתַר הַמִּיקָל הִינּוּנוּ רַק יָחִיד נֶגְדַּי יָחִיד אוֹ רַבִּים נֶגְדַּי רַבִּים אָבֵל לֹא
בְּיָחִיד נֶגְדַּי רַבִּים וְהָרִי כְּאֵן רַבִּים חוֹלְקִים אַהֲרָ"א מְוֹרָאָדִין כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא הַמְרָדְכִי שָׁם אָף
הַגָּאוֹן ר"א מְזַרְחֵי ו"ל (הֵבִיאוּ הַח"מ בַּס"ק ל"א) הֵבִיאוּ רַאִי דְבִשְׁעָה"ד עַכ"פ אֲזֵלִינוּ
לְקוֹלָא בְּפִלְגֻמָּתָא גַּם בְּיָחִיד נֶגְדַּי רַבִּים גַּם בְּאִסּוּרֵי דְאֹרְיָי מִמְתְּנֵי דְעֵדִיּוֹת פ"א מ"ה וְלָמָּה
מִזְפִּירִין דְּבָרֵי הַיָּחִיד בֵּין הַמְרָבִין הוֹאִיל וְאִין הֵל' אֵלָּא כַּד' הַמְרָבִין שָׁאֵם יִרְאֶה ב"ד אֶת
דְּבָרֵי הַיָּחִיד וְיִסְמְוּ עֲלֵיו (עַח"מ שָׁם וּב"ש סַק"מ"ו) וּלְפִי"ז בַּנ"ד אִם הִיא יִלְדָּה וְסִתְמָה
רְדוּפָה לְהַנְשֵׂא אוּלֵי מְקַרֵי שְׁעָה"ד.

א"כ לְכַאוּרָה יֵשׁ לְסִמּוֹן בְּזֶה אַהֲרָ"א מְוֹרָאָדִין גַּם נֶגְדַּי רַבִּים הַחוֹלְקִים עֲלֵיו אֲמַנְם לַעֲנֵ"ד
אִין רַאִיָּתוֹ זֹו שְׁל הַר"א מְזַרְחֵי ו"ל מְכַרְעַת כְּלָל דְּהָא לְפִי הַרְמַב"ם שָׁם שְׁפִי דְהִינּוּ
בְּדִיעְבַּד דְּנֻקָּא כְּשֶׁכְּבַר עָשׂוּ ב"ד כְּדַעַת הַיָּחִיד וְכֹן לְפִי הַשְּׁנִי שְׁל הַרְאָב"ד שָׁם שְׁפִי דְהִינּוּ
שָׁאֵם יִרְאֶה לְב"ד הַאֲחֵרוֹן דְּבָרֵי הַיָּחִיד יְכוּלִים לְסִמּוֹן עֲלֵיו כְּדַאֲשֶׁכְּחֵן שְׁאִמּוּרָא פּוֹסֵק
לְפַעֲמִים כְּיָחִיד נֶגְדַּי רַבִּים מְשׁוּם דְּמִסְתַּבֵּר לִי טַעֲמֵי דְהַיָּחִיד וְפִי זֶה תַּפְסֵי שָׁם לְעִיקָר אִין
מִמְשַׁנָּה זֹו שׁוּם רַאִי (אֵלָּא שִׁי"ל שְׁגַם לְפִי זֶה דְהַרְאָב"ד יֵשׁ לְהוֹכִיחַ זֶה עַכ"פ מִהַתּוֹסְפָתָא
שֶׁהֵבִיא הַרְאָב"ד שָׁם ע"ש וצ"ע) וְרַק לְפִי הַרְאִישׁוֹן שְׁל הַרְאָב"ד שָׁם שְׁפִי שֶׁר"ל דְּבִשְׁעַת
הַדְּחַק יְכוּל לְסִמּוֹן עַל דְּבָרֵי הַיָּחִיד יֵשׁ לְהַבִּיא קִצְתָּ רַאִי א"כ הָא אִין הַרְאָב"ד מְוֹרָאָדִין
עַכ"פ.

כִּינּוּן שֶׁהוּא בְּעֲצָמוֹ פִּירְשָׁה בְּדַרְבֵּי אַחַר וְתַפְסוּ לְעִיקָר כְּנ"ל וְכֹן לְפִי הַרְמַב"ם ג"כ הָא אִין
רַאִי כְּנ"ל. (ה) אֲמַנְם עֲדִינּוּ יֵשׁ מְקוֹם אֲתִי לְשִׁרְיוֹתָא דְאַתְתָּא דָּא דַּנ"ד מִשְׁאֵל"ס אִם שְׁהָא
עֲלֵיו עַכ"פ עַד כְּדִי שֶׁתְּצַא נְפִישׁוֹ אִסּוּרוֹ הוּא וְדַאי מְדַרְבְּנָן לְחוּד לְכ"ע כְּנ"ל וְיֵשׁ לְהַבִּיא
רַאִי לְכַאוּרָה דְבִשְׁעָה"ד מְצִינּוּ לְמִסְמָה אֲפִי אֲדַבְרֵי יָחִיד נֶגְדַּי רַבִּים מִמַּאי דְאֲמַרִי בַּפ"ק
דְּנִדָּה (ו' ב') דְאָמַר רַבִּי כְּדַאי הוּא ר' אֶלְיָעֶזֶר לְסִמּוֹן עֲלֵיו בִּשְׁעָה"ד אַע"ג דְּרַבִּים פְּלִיגֵי
עֲלֵי מְשׁוּם דְלָא אֲתַמַּר הַלְכְּתָא בְּהִדְיָא לָא כְּמַר וְלָא כְּמַר ע"ש וְהֵתֵם בְּטוֹמָאֵת מַעַל"ע
שְׁבַנְדָּה אִיִּירֵי דְהוּא מְדַרְבְּנָן ** (הַגְה"ה מַב"ה עַל מְדוּכָה זֹו כְּבַר יֵשׁב הַשֶּׁ"ף בִּיּו"ד סִי
רַמ"ב בְּהַנְהַגְתָּ הוֹרָאֵת או"ה ע"ש בְּאֹנְרָה:)** וְגַם מִמָּה דְאֲמַרִי בַּפ"ק דְּבִרְכוֹת (ט' א)
אֲרִיב"ל כְּדַאי הוּא ר"ש לְסִמּוֹן עֲלֵיו בִּשְׁעָה"ד לְצִאֵת י"ח ק"ש דְלִילָה אַחַר עַה"ש קוֹדֵם
הַנֶּזֶק וְאֵע"ג דְזִמְן ק"ש הוּא דְאֹרְיָיָתָא מוּבְשָׁכְבָה אוּלֵי סוּבַר רִיב"ל כְּשֶׁמוּאֵל שָׁם (כ"א
א') דַּק"ש גּוֹפֵי דְרַבְּנָן הִיא אוּ י"ל בְּפִשְׁיטוֹת דְּהָא ק"ש עֲצָמָה אִין אִסּוּר בְּדַבְּרֵי לְקַרוּתָהּ
גַּם אַחַר שֶׁעֲבָרָה זְמַנָּה דְמִיָּהוּי פְּקוּרָא בְּתוֹרָה וְהַנְּפִקוּתָא הוּא רַק לְעַנְיֵן הַבְּרָכוֹת דַּק"ש
דַּאי עֲדִינּוּ זְמַנָּה שְׁרִי לְמִימַר עֲלָה אֲזַ גַּם הַבְּרָכוֹת וְאִי עֲבָרָה זְמַנָּה אִסּוּר לֹא אֲזַ הַבְּרָכוֹת
וְאֵע"ג דַּבְּק"ש דְשִׁחְרִית הָא תָּנִן בְּהִדְיָא דְגַם הַקּוּרָא מְכָאן וְאִילָף שְׁעֵבַר זַק"ש לֹא הַפְּסִיד
הַבְּרָכוֹת כְּדַמְפְּרֵשׁ עֲלָה בְּבִרְיָי שָׁם וְע"כ הַטַּעַם הוּא כַּמ"ש הַרְשָׁב"א בְּתַשׁוּבָה ח"א סִי
מ"ז וּס"ט בְּשֵׁם הַגָּאוֹנִים ו"ל מְשׁוּם דְּבִרְכוֹת עִיקָרָן לָאו אַק"ש נִתְקַנּוּ.

הָא בְּאֲמַת גַּם שָׁם פְּסַק ר"ה גָּאוֹן ו"ל דְרַק עַד ד' שְׁעוֹת דְעֲדִינּוּ הוּא זְמַן תְּפִלַּת הַשַּׁחַר הוּא
דְּשְׁרִי לֹא אֲזַ בְּרָכוֹת ק"ש אָבֵל לֹא אַח"כ. וְא"כ גַּם כְּאֵן דְזִמְן תְּפִלַּת עַרְבִית כְּבַר עֲבָרָה
מַעַה"ש וְלֹא הִי רַשְׁאִי לֹא אֲזַ הַבְּרָכוֹת רַק מְשׁוּם דְבִשְׁעָה"ד סְמִכִינּוּ אַר"ש דְסוּבַר דְעֲדִינּוּ

זק"ש הוא עד הנזק לכן שרוא לדידין למימר אז הברכות ומשום דברכות ק"ש הם דרבנן לכן מצינו למסמך בשעה"ד אר"ש נגד רבים דפליגי עליו משום דלא אתמר הלכתא בהדיא לא פמר וכו' [ואולי יש להסמיק מזה דעת רה"ג הנ"ל להוכיח דינו הלז מזה דאלת"ה קשה טובא למאי נ"מ בענין פלל לסמוך אר"ש ונקא ומשום שעת הדחק ונקא קא גם בלא"ה תהוי הק"ש פקורא בתורה והברכות נמי קא לא הפסיד גם אי עברה זמנה כנ"ל אלא ודאי מוכח דלא הפסיד הברכות רק עד זמן תפלה אלא שבאמת הוכחה זו בקל יש לדחותה די"ל דברכות ק"ש דערבית שאני דלהכי לא מצי למימרינהו לרבנן דר"ש אחר עבור זמן תפלת ערבית מעה"ש משום דנוסחתייהו מעריב ערבים וגולל אור וכו' לא שייכים פלל אחר עה"ש דהוי אז יום לכל מילי פדתנן בספ"ב דמגילה משא"כ ברכות ק"ש דשחרית דנוסחתם שייך כל היום י"ל דאפשר דזמנה פל היום] ואיך שיהי' עכ"פ קא ודאי ע"כ דהנפקותא הוא רק לענין הברכות דק"ש ומשום דהברכות הו דרבנן לכן שרי למסמך בהו בשעה"ד ואיפא אר"ש אע"ג דרבים פליגי עלי' ***(הגה"ה מבה"מ ואע"ג דאי נימא דעבר זמנן הו"ל ברכה שאינה צריכה)*** (ואיפא משום לא תשא פבר פתבו התו' בר"ה ובכמה דוכתי דברכה שאינה צריכה אינו אלא לא תשא דרבנן ולשי' הרמב"ם ז"ל דס"ל דהוא דאוריין' צ"ע האיך סמכי' אר"ש בהא נגד רבים גם בשעה"ד.

(** וכן בפ' פירה (מ"ה א') לענין טלטול שרגא דתנופה מקמי חברי בשבתא דאיסור מוקצה הוא דרבנן בנן אמר רב דכדאי ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד וכן בגיטין (יט א') לענין נכתב ביום ונחתם בלילה דפסולו ג"כ מדרבנן אי משום פירות אי משום בת אחותו אמר ריב"ל פדאי הוא ר"ש שמכשיר בהא לסמוך עליו בשעה"ד וע' בת' הרשב"א ח"א סי' רנ"ג.

ורשב"ץ בפסקיו לנדה שם בד' ו': אף באמת ג"ז עזן לא מעלה ארוכה למשרי אתתא דא משום הך לחוד דהד"מ באה"ע סי' קכ"ז אות ד הביא בשם הרד"ך בת' בית ד' דנראה דאין לומר פלל בזה"ז שראוי לסמוך על מי בשעה"ד עכ"ל.

וגוף ת' זו אינה בידי לעיין בו טעמו בזה ואולי טעמו הוא משום דהקטן בחכמה ובמנין אין סומכין עליו נגד הגדול ממנו בחכמה ובמנין אפ"י בשעה"ד אא"כ יש בזה הפסד מרובה ע"ש ברשב"א סי' רנ"ג (וע' במשנה דעדות הנ"ל באות ד') ואנן לא בקיאינן כ"כ אינהו מקרי גדול מחבירו בחכמה: (ו) ותו אמינא דלפענ"ד אין לקרות דעת הר"א מונראדין הנ"ל בזה אפ"י בשם דעת יחיד נגד רבים פנין שהפוסקים והב"י דחו דעתו זאת בשתי ידים והתפלאו ע"ז מאד וכן נראה ברור דעת כה"פ ראשונים ואחרונים ז"ל מדלא אשתמיט חז מנייהו לסמוך על שריותא דא ובפרט לתקנת עיגון כי רבה היא ולא הזכירו דעתו זו אפ"י לצירוף וסניף בעלמא והרמב"ם ז"ל לשונו מראה להדיא בלי שום פקפוק דס"ל דלעולם אסור פדדייק להדיא בה' גירושין שם ובה' נחלות שם ז"ל מי שטבע כו' במשאל"ס ואבד זכרו ונשתפח שמו אעפ"כ לא תנשא ע"י עדות זו: גם עיקר דקדוקו של הר"א מונראדין מדלא קתני אסורה לעולם הוא קלוש וחלוש מאד להוכיח קולא מזה מד' התוס' ברפ"ק דביצה ודאי אין מזה שום ראי' פלל לומר דלישנא דאסור משמע לעולם דהא בביצה או אפרוח שנולד ביו"ט לא שייך פלל איסור לעולם דמה"ת יאסר

לעולם ואיסורו בו ביום הוא כמו בעלמא איסור עולם דהיינו כל משך הזמן דשינה בו האיסור שלו רק שתחילה פתבו התוס' וכ"ת אוסרין משמע לעולם ר"ל וכ"ת דלשון אוסרין לא שינה כלל אלא על דבר שאסור לעולם דוקא ולא על דבר שאסורו ע"כ נפסק לזמן ע"ז פתבו דמהך ברייתא דאפרוח מוכח דשינה לשון אוסרין גם על איסור שנספסק ע"כ לזמן וסתמו בפירושו דהיינו עד כל משך זמן שהאיסור שינה בו והיינו איסור עולם דילי' אבל דבר ששינה בו איסור עולם ודאי אי תני אסור סתמו בפירושו דר"ל איסור עולם.

וע"ע בפ' חרש (קי"ג ב') א' אביי וכו' דקתני גבי דינה נשתטית לא יוציא וגבי דידי' לא יוציא עולמית מ"ש ה"כ דקתני עולמית ומ"ש ה"תם וכו' אלא ש"מ ה"א דאורי' ו"ה דרבנן ובפ' מי שאחזו (ע"א ב') אמר אביי וכו' מאי עולמית לאו אע"ג דיכול לדבר מתוך הפתח אר"פ וכו' ומאי עולמות אע"ג דחזינא לי' דחריף א"נ לכדר"י ערש"י שם ד"ה א"נ אבל דיוק פי האי דר"א מווראדין לא אשפחן: (ז) ולכאורה הי' נראה להביא ראי' לדעת הר"א מווראדין מהא דאמר בעובדא דגברא חרוכא (קט"ו א') ומחמת פיסופא אזל וערק לעלמא ולכאו' שהוצרך לזה ולא אמר סתם דפסחא דידי' דשדי לאו הוכחה היא משום דאימר נורא איתלי' בי' ביד' לחוד ואיתיליד בי' מומא וכיון דהך אינה הוכחה ממילא קם דינא דהוי ממש פעישונו עלינו בית פדסבר למימר מעיקרא ולמה הוצרך להוסיף גם טעמא דכיסופא אלא ע"כ דהיינו משום דאל"כ תקשי אמאי אסורה לעולם עכ"פ [דבהא נראה ודאי גם דעת הר"א מווראדין דלעולם אסורה] גם אחר שאבד זכרו דהא אם הי' בעולם איך לא בא לביתו גם אחר זמן מרובה ע"ז אמר דהטעם משום דאימא מחמת פיסופא אזל כו' ולכן גם עתה פסיפא לי' לשוב לביתו וא"כ לפי"ז ה"א ממילא מוכח מינה דדוקא היכי דשינה טעמא דכיסופא פה הוא עובדא דהתם דבהילולא דילי' הנה והי' בוש מפלתו [דאלת"ה מה"ת דנימא דמיקסר במומא דאתיליד בי' ע"י סיבה מן השמים] אבל בנטבע במשאל"ס ובאופן דלית ביה טעמא דכיסופא.

לפי"ז תהוי שריא להתנסבא אחר שאבד זכרו לזמן מרובה ולא שב לביתו: אבל באמת ה"א ליתא דא"כ אפתי תקשי בדינא דעישונו עלינו בית דאמרי' ג"כ דאינה נאמנת. ומשמע דגם הר"א מווראדין מודה בהא דלעולם אסורה דלא אשפחן שהקיל רק במשאל"ס ואמאי ה"א גם בזה ליתא לטעמ' דכיסופא א"ו עכ"ל דלדינא מה שלא שב לביתו גם אח"ז מרובה ואבד זכרו אינה הוכחה כלל להתירה בשום דבר היכא דספיקי' דאורי'.

דמי יודע אינה סיבה נתחדשה לו שפחמת זה לא יכול לשוב לביתו. פי מקרי בני האדם רבים ומתחדשים בהתפכות הזמנים.

והר"א מווראדין לא הקיל ע"י איבוד זכרו אלא במשאל"ס לבד משום דאיסורו דרבנן לחוד [דאלת"ה תקשי באמת אהר"א מווראדין גופי' אמאי הקיל ע"ז רק במשאל"ס] ומה שהוצרך לומר בעובדא דהתם טעמא דכיסופא הוא לדעת' רק דלא תקשי האיך מדמי לה רחב"א לעישונו וכו' ה"א התם לא הי' יכול לבוא תיכף לביתו גם אם ניצל.

דלישנא דעישונו ע"ב משמע דר"ל לסטים נפלו עליהם ועישונו עליהם הבית. ולכן לא בא לביתו תיכף מיראתו מהלסטים אבל בהוא עובדא אם ניצל אמאי לא בא תיכף לביתו.

עז"א דגם פאן י"ל טעם דמשום פיסופא אול וערק לעלמא ונדמא ממש לעושינו כו': (ח) אמנם עדיין יש מקום אתי להצדיק דעת הר"א מווראדין בזה. וממילא יצא מזה צד היתר גם לנ"ד והוא לפמ"ש התוס' בפ' החולץ (ל"ו ב') ד"ה הא לא שקה דהניצולין במשאל"ס מיעוט המצוי הוא וכ"נ דעתם גם בפ' האשה בתרא (קכ"א א') ד"ה ולא היא ע"ש: והנה דעת הר"א מווראדין שבמקדכי שם מראין להדיא דלא הקיל באיבוד זכרו לבד אלא בצירו' לזה שאר אומדנו' מוכיחו' ** (הגה"ה ולפי"ז יצא לנו דאיסורו דמשאל"ס לר"מ במתני' שם וכן משיל"ס לדידי' דאין חילוק ביניהם לא הוי פאיסורו דמשאל"ס לרבנן דר"מ התם דלר"מ איסורו הוא ספיקא דאורי' וילרבנן איסורו מחומרא דרבנן לבד דר"מ אית ליה בפ' עשרה יוחסין (פ' א') ובפ' פיסוי הדם (פ"ו א') סמוך מיעוטא לחזקה ורבנן דר"מ ס"ל התם להדיא דלא אמרי' סמוך מיעוטא לחזקה) *** (וכן משמע דעתם גם במכילתין (קי"ט ב') ע"ש: וא"כ פיון דהניצולין במשאל"ס מיעוטא דשכיח הוא ואיכא נמי חזקת איסור א"א נגד הרוב דאין ניצולין סמוך מיעוטא לחזק"א והו"ל פלגא ופלגא לפחות עכ"פ כמ"ש במכילתין שם [וע' תוס' פ' עשרה יוחסין שם ובפרק פיסוי הדם שם] וה"ל ספיקא דאורייתא ואע"ג שכ' התוס' בפ"ק דחולין (י"ב א') ד"ה פסח כו' דר"מ לא חייש למיעוטא אלא מדרבנן.

מ"מ הא הוכיחו התו' בפ' כה"ד שם ד"ה סמוך כו' דעם החזקה ע"כ דחייש ר"מ למיעוטא מה"ת ע"ש וילרבנן דלא אמרי' סמוך וכו' ורובא הא עדיף מחזקה ושרי מדאורייתא לגמרי רק שראו חכמים להחמיר בדבר לחומרא בעלמא אי משום חומרא איסורי' או משום לזות שפתיים כמש"ל אות א' ולפי"ז להרשב"א דס"ל דספיקא דאורייתא הוא מדאורי' לחומרא ודאי דהפרש רב בזה בין ר"מ ורבנן דלר"מ ודאי גם אם נישאת תצא אלא אפי' דהרמב"ם דס"ל דכל ספיקא דאורייתא הוא רק מדרבנן לחומרא וא"כ לפמ"ש"ל אות א' בדעת הרמב"ם די"ל דלהכי ס"ל בכל הספיקות דלא איפשטו אם נשאת לא תצא משום דלשיטתו' אגיל בספד"א הוא רק מדרבנן לחומרא א"כ גם פאן י"ל לכאו' דאם נשאת ל"ת.

ארף ע"ג דהו"ל פלגא ופלגא ונהגם שהוכחנו שם שאאל"כ בדעתו ז"ל משום דהא אית לה חזקת איסור אשת איש ובעינן לאוקמה אחזקה דאורייתא היינו בספיקא דהאיבעיו' דבלא החזקה הו"ל ספק גמור וא"כ כדאוקמינן נה אחזקתה הנ"ל הוי כנדאי איסור דאורייתא ממש משא"כ ה"א דבלא החזקה היא מיעוט ועם החזקה עצמה דסמכי' לה המיעוט הנה פלגא ופלגא וא"כ הרי לכאו' יש מקום לומר לשיטתו דס' דאורייתא הוא מדרבנן לחומרא פאן אם נשאת ל"ת אפי' לר"מ אמנם באמת כבר פתבתי שם דעכ"ז ק' מהיכי גמיר לה הרמב"ם ז"ל דהספיקות אם נשאת ל"ת.

דמדינא דמשאל"ס לא מברעא כ"כ דל"ת כמש"ש. וישנאה ע"כ דהרמב"ם הוציא דינו הלז מהירו' ע"ש.

וא"כ אין ראי' משם לכאן לר"מ דנימא דמשום דלר"פ הו"ל פלגא ופלגא להכי לדינא גם לדידי' אם נשאת ל"ת. וא"כ הרי הדין חלוק גם להרמב"ם בין ר"מ לרבנן באם נשאת ותו דגם אי נימא דלהרמב"ם לדינא ל"ת גם לר"מ מ"מ עכ"פ ודאי דאין איסורן דומה בלכתחילה דלר' מאיר הוא איסור גמור מדרבנן מדינא פשאר כל ספיקי דאורייתא.

וּלְרַבֵּן הָאִיסוּר לְכַתְחִילָהּ הוּא רַק חוּמְרָא וְתַקְנָתָא וְסִיגָא בְּעֵלְמָא: ** שְׁנַטְבַּע ע"ש וּא"כ
יֵשׁ מְקוּם לּוֹמֵר בְּפִשְׁיטוֹת דל"ה הַנִּיצוּלִין בְּמִים שֶׁאֵל"ס מִיַּעוּט הַמְצוּי אֵלָּא כְּשֶׁאֵין שָׁם
עוֹד גַּם אֵיזָה אֲנֻמְדָנוּ הַמוֹכִי' רַק עֵצָם הַטְּבִיעַ' וְאִיבּוּד זְכָרוֹ לְבַד לְכֵן אַחְמַרוּ בְּהַ רַבֵּן אֲבָל
בְּהַצְטֵרָף לְזָה גַּם עוֹד אֲנֻמְדָ' הַמוֹכִיחוֹת אִיכ' לְמִימַר בְּרַוּוֹחָא דְאִז הָיָי מַעוּט' דל"ש פְּלָל
לוֹמֵר שְׁעָם כ"ז אוּלַי נִיצוּל וּבְמִיַּעוּט' דל"ש לָא אַחְמוּר רַבֵּן פְּלָל לְדַעַת הַתּוֹס' הַנְּ"ל.

וּא"כ לְפִי"ז הָא נ"ד נְמִי יֵשׁ מְלַבֵּד אִיבּוּד זְכָרוֹ גַּם עוֹד אֲנֻמְדָנוֹת הַמוֹכִיחוֹת לְפִי הַמְבֵּן'
בַּהֲגַב"ע דנ"ד וְשָׂרִי: (ט) אֲמַנְם הַמְרַדְכִי בַר"פ הָאִשָּׁה בְּתָרָא פְתַב לְחַד שְׁיַוִּינָא דְהָיָי
מִיַּעוּט שְׁאִינוֹ מְצוּי שְׁיַנְצַל לְכַתְחִי' לָא תַנְשֵׂא מְשׁוּם חֲנוּמָר א"א וּלְזוֹת שְׁפַתִּים.

וּכ"ד הַרְבֵּה פּוֹסְקִים דְּהָיָי מִיַּעוּט דל"ש וְעַכ"ז אָסְרוּ וּא"כ מְמִילָא נִשְׁמַע דְּגַם אִם יֵשׁ לְזָה
עוֹד אֲנֻמְדָנוֹת הַמוֹכִיחוֹת ג"כ אָסְרוּ דְבְּמִיַּעוּט' דל"ש גּוֹפִי' וְדָאִי דָאִין לְחַלְקָא וּבְהִכִי
מְתִינְשָׁבָא לִי טְפִי מַאי ס"ד דְּרַב שִׁילָא דְמִיַּא דְקָוּוּ וְקִינְיָמוּ כַּמְשִׁיל"ס דְּמִי.

אֲבָל לְפִי"ז א"ש טְפִי דְהָיָי ס"ד דְּרַב שִׁילָא דְאִיסוּרוֹ דְּמִשְׁאֵל"ס הוּא מְשׁוּם דְּמִיַּעוּט הַמְצוּי
הוּא. וְלָכֵן הָיָה מְסַתְבֵּר לִיהִי דַּה"מ בְּמִים שְׁיַכּוּלִין לְשׁוּט בְּהֵם יְכוּל לְהִיּוֹת וּשְׁכִיחַ שְׁשֵׁט
לְמַרְחֹק וְעֵלָּה אֲבָל בְּקָוּוּ וְקִינְיָמִי ל"ש שְׁיַנְצַל אִם לָא ע"י סִיבָה רְחוּקָה מְאֹד שְׁגַל יִשְׁפִּילְהוּ
וּכִי"ב וְהָיָי מִיַּעוּטָא דל"ש וְשָׂרִיָא וְע"ז קָאָמַר וְלָא הִיא כִּינּוּ דְאִיפָא גְלִי וְכו' וּר"ל דְּבִאָמַת
לָא פְּלוּג רַבֵּן וְאָסְרוּ בּוֹ אִפִּי' בְּמִיַּעוּט שְׁאִינוֹ מְצוּי דְּמִדְקַתְנִי בְּמַתְנִי' סְתָמָא מִשְׁאֵל"ס
אִשְׁתּוּ אָסוּרָה מְשֻׁמַּע דְּבַכ"ג אָסְרוּהָ דְרָף תַּקְנָה וּגְזִירָה מְטַעְמִים הַנְּ"ל וְלָכֵן בַּר שְׁמַתָּא
הוּא פְּדִין הָעוֹבֵר עַל תַּקְנַת חֲכָמִים וּגְזִירַתְם פְּדַתְנָן בְּמִשְׁנָה ו' פ"ה דְּעֵדוּיּוֹת [וְע' בַּת' א'
מְחַלְקָא יו"ד שְׁהָאֲרַכְתִּי הַרְבֵּה בְּזָה בַּס"ד עַש"ה]: וּבְהִכִי אֲתִי נְמִי שְׁפִיר טְפִי לִישְׁנָא דְכַמָּה
גְּדוּלִים דְּבָרֵי חֲכָמִים שְׁאָמְרוּ מִשְׁאֵל"ס וְכו' וּר"ל מַה שְׁלָא חֲלָקוּ וְאָסְרוּ סְתָמָא בְּכָל גְּוֹנֵי
בְּעוּלָם.

מְשׁוּם דַּמ"מ הָא חֲזִינָן שְׁיַכּוּל לְהִיּוֹת לְפַעְמִים שְׁיַנְדָּמָן עֵי סִיבָה רְחוּקָה שְׁיַעֲלָה פְּדָאִירַע
בְּעוֹבְדֵי דְמִיַּתִּי הֵתָם. וְלְהִכִי נְמִי אָמְרוּ כַּמָּה גְּדוּלִים וְכו' שְׁאָמְרוּ מִים שִׁיל"ס אִשְׁתּוּ
מְוַתְרַת וּמִשְׁאֵל"ס אִשְׁתּוּ אָסוּרָה.

דְּלְכָאוּ' ק"ק דְּלַעֲנָנָן מַאי הָוּוּ צְרִיכֵי רִשְׁבָּ"ג וּר"ע וְרַבִּי פְּלָהוּ לְמִימַר לְעַנְנֵן הָנִי עוֹבְדֵי
דִּידְהוּ הָא דְּמִשְׁלִיל"ס מְוַתְרַת. אֲמַנְם לְפַמ"ש יִתְיַשְׁבַּ דַּר"ל דְּהַגַּם דְּכִינּוּ דְּהַצְלָה
מִמִּשְׁאֵל"ס הוּא רְחוּקָא מְאֹד וְהָיָה מִיַּעוּטָא דל"ש פְּלָל וְהוּ"ל בַּכ"ד פְּוֹדָאִי לְכ"ע וּא"כ
הוּ"ל דְּדִינוֹ כַּמְשִׁיל"ס דְּשָׂרִיָא מְשׁוּם דְּוֹדָאִי הוּא שְׁנַטְבַּע לְז"א כַּמָּה גְּדוּלִים ד"ח דָּאֵע"ג
דְּבַמְשִׁיל"ס אָמְרוּ דְּמְוַתְרַת' אַפ"ה בְּמִשְׁאֵל"ס אָסְרוּ בְּכָל גְּוֹנֵי.

מְשׁוּם דְּהָא חֲזִינָן שְׁעַכ"ז הָא אִירַע שְׁעֵלָה גַּם ע"י סִיבָה רְחוּקָה וְלָכֵן רָאוּי לְהַחְמִיר בּוֹ
מְשׁוּם א"א וּלְזוֹת שְׁפַתִּים. וְכֵן מוֹכַח לְדַעַתִּי בְּבִירוֹר גַּם דַּעַת הַרְמַב"ם ז"ל דַּס"ל ג"כ
דְּהַנִּיצוּלִין בְּמִשְׁאֵל"ס הֵם מִיַּעוּטָא דל"ש מְדַסְתָּם בַּפ"ז מַה נְחָלוֹת ה"ג בְּבָאוּ עֵדִים שְׁטַבַּע
בְּמִשְׁאֵל"ס וְאֲבָד זְכָרוֹ אַעפ"י שְׁאִין מְשִׁיאִין אִשְׁתּוּ לְכַתְחִילָהּ הָרִי הַיּוֹרְשִׁין נוֹחֲלִין עַל
פִּיהֶם וְשָׁפְזָה מְעַשָּׂה בְּכָל יוֹם בְּכָל בְּתִי דִינִין ע"ש וְהָרִי קִי"ל כְּשִׁמוּאֵל בַּר"פ הַפְּרָה וּר"פ
הַמוֹכֵר פִּירוֹת וְסְתָמָא דְהַש"ס בַּר"פ הַמְנִיחַ דְּבְּמִמוֹנָא לָא אֲזַלִּי ב"ר לְהוֹצִיא מִחֲזַקַּת מָרָא

קמא ופסק פן הרמב"ם בפ"ו מהל' מכירה ה"ה וכה"פ אלא עכ"ל דמשאל"ס וכל אינך דחשוב התי' הנצולין הוו מיעוטא דמיעוטא דלא שכיח פלל.

ולחכי אזלינן בתר הך רובא גם לענין ממונא וגם מד' הרמב"ד בהשגות שם תראה להדיא דמודה לו בזה עיין שם. ומ"ש הרמב"ם שם בכל אלו הדברים וכיו"ב וכו' יורדין לנחלה בעדות זו ר"ל כיו"ב דוקא דהיינו היכא דהמיעוט שלהן אינו מצוי פלל.

אבל באותן שמיעוטן מצוי נדאי דאין מורדין יורשיו לנחלה ומדהעתיקו הטוש"ע בח"מ סי' רפ"ד דברי הרמב"ם אלו להלכה ולמעשה והוספם מפל האחרונים שם א"כ מעתה זכינו לדין דכ"ה ע"כ גם דעת הטוש"ע ואחרונים דהנצולין במשאל"ס הוא מיעוטא דל"ש [ובזה ממילא דלא אתיא שפיר מ"ש בכ"מ ובב"י הטעם על פסקו של הרמב"ם בכל הספיקות דהאיבעיות אם נשאת ל"ת דהוא משום דס"ל להרמב"ם דאתין במכ"ש ממה דאמרי' במשאל"ס דלא תצא אע"ג דבמתני' ובבבב"י קתני סתמא אשתו אסורה.

כ"ש במאי דמספקא לן ע"כ ע"ש ולפמ"ש אין הדמיון עולה יפה די"ל דשאני משאל"ס וכיו"ב דס"ל להרמב"ם גופי' דמיעוט שאינו מצוי הוא כמ"ש ואין לדון מזה להקל גם בספיקות דהאיבעיות: י) ותו דהא עכ"ל דאסרו משאל"ס גם בגוונא דהנה מיעוט' דהא רובייהו דצורבא מרבנן קלא אית להו אי סליק כמ"ש התוס' (קכ"א א') ד"ה וקלא היא ע"ש ומשמע נדאי דאפי' בגוונא דלא שקה עד שתצא נפשו צו"מ שלא יוודע עלייתו הוא מיעוטא לחוש אולי ניצל ואזל לעלמא ובשקה עד שת"נ הא גם באינש דעלמא פיון שלא נודע עלייתו הוא עכ"פ רק מיעוטא לחוש אולי ניצל דהא להכי גם באינש דעלמא אם נשאת ל"ת וא"כ צו"מ וגם שקה עד שתצא נפשו הוא מיעוטא דמיעוטא לחוד [אף מד' התוס' הנ"ל נראה להדיא דס"ל דג"ז הנה מיעוט המצוי מדאייתו ראי' לזה מרוב גוססים ודבריהם אלו באמת קשים להולמם לענ"ד] ועכ"ז אמרו דגם צו"מ לכתחין אסור הרי מוכח דגם במיעוטא דל"ש אסרו: (יא) ולשיטת ר"ת שיהביא הרא"ש בשמו בפ"ק דחולין סט"ז דלהכי לא אמרינן ברוב מצויין אצל שחיטה מןחין הן סמוך מיעוטא לחזקת איסור שבתחיל' משום דהוי מיעוט שאינו מצוי ע"ש משמע דאי הנה מיעוט המצוי אמרי' סמוך וכו' אפי' לרבנן דר"מ (ע' במכילתין קי"ט א') לפי"ז י"ל אולי דבהא הוא דפליג ר"א וכן ר"נ שם ע"ב שאמרו דצו"מ שרי במשאל"ס עם סתמא דהש"ס דאמרה על שניהם וקלא היא כו' ויתנישב בזה גם לישינא דהש"ס דאמר ול"ש צו"מ כו' דיעבד אין לכתחין לא דלמאי צריף להאריף בלשונו ולומר דיעבד אין שאינו שייך להענין פלל לכאורה אמנם נראה לומר דר"נ ור"א הוו סברי דאיסור דמשאל"ס בלכתחין הוא משום דהוי מיעוט המצוי כמ"ש התוס' הנ"ל בפ' החולץ והמרדכי ריש האשה בתרא וסמוך מיעוטא לחזק"א א"א ואסור מדינא ודהקילו בדיעבד ע"כ הוא משום דבעיגוונא הקילו בדיעבד דלא נימא סמוך וכו' כמ"ש המרדכי שם וא"כ צו"מ דרובי' אם איתא דסליק קלא אית לי' א"כ במשאל"ס ושהא עד כדי שת"נ הו"ל מיעוטא דל"ש פנ"ל וא"כ ל"א בי' סמוך כו' כמו ברמא"ש נ"ל להכי שרי בצו"מ גם לכתחילה פיון דלא אמרינן בי' סמוך כו' כמו בשאר אינשי בדיעבד אבל סתמא דהש"ס ס"ל דגם בשאר אינשי נמי מיעוטא דל"ש הוא שינצלו ומדינא לא אמרי' בהו סמוך כו' אלא שאפ"ה אסרוה חכמים לכתחילה עכ"פ לחומרא בעלמא משום חומרא א"א ולזות שפתיים פשינויא בתרא דהמרדכי שם וא"כ אין

שִׁינָה לְחֵלֶק בֵּין אִינְשׁ דְּעֵלְמָא לְצוּ"מ בְּלִכְתְּחִילָה וּלְעֻנָּן דִּיעֵבֵד לַחֹד הוּא דְאַוּקְמִיָּהוּ
אֲדִינָא דְלֹא אָמְרִי בִי סְמוּךְ כּו' וְשָׂרְיָא וּעַפ"ז אֲפֹשֶׁר לּוֹמַר נְמִי דְלֵהֲכִי לֹא א' רַב אֲשִׁי
לְמִילְתִּי הָא דְצוּ"מ שָׂרְיָא אֲלֵא בְּמִשְׁאֲלֵ"ס דְּוּנְקָא וְלֹא גַבִּי שׁוּם חַד מִהֲנָה דְּמִיתְּנִי בְּמִתְּנִי
וּבְבִרְיָי דְּאִין מְעִידִין עֲלֵיהֶן מִשְׁמַע וְדָאִי דְּבָכְל הֲנָה פְּשִׁיטָא לִי לְרַב אֲשִׁי דְּגַם בְּצוּ"מ
אָסוּר וְהִינְנוּ כְּמִש"ל בְּאוֹת ט' וּבְסָמוּךְ מִשׁוּם דָּאֵע"ג דְּרַבְּבִינָהוּ דְּצוּ"מ אִי סְלִיק קְלָא אִית
לִי מ"מ מְיַעוּט הַמְּצוּי הוּא דְל"ל קְלָא וְאָמְרִי בִי סְמוּךְ וְכו' וְאָסוּר [וְגַם לְרַב הַפּוֹסְקִים
דְּסָבְרִי דְלִרְבָּנָן דְר"מ לֹא ס"ל סְמוּךְ וְכו' מ"מ פִּינָן דְּמִיעוּט הַמְּצוּי הוּא אֲחֻמְרוּ בִי רַבָּנָן
מְטַעְמִים הֲנ"ל] אָבֵל בְּמִשְׁאֲלֵ"ס דְּגַם דְּאִינְשׁ אֲחֻרִּינָא הוּא רַק מְיַעוּטָא לַחֹד וְא"כ בְּצוּ"מ
הוּ"ל מְיַעוּטָא דְּמִיעוּטָא וּבְזָה כ"ע סָבְרִי דְלֹא אָמְרִינָן בִּי סְמוּךְ וְכו' וְלֵהֲסוּבְרִים דְּרַבָּנָן
דְר"מ לֹא ס"ל סְמוּךְ וְכו' מ"מ הֲנָה ס"ד דְּבַכְה"ג לֹא אֲחֻמְרוּ רַבָּנָן פְּלֵל גַּם בְּלִכְתְּחִילָה
וְלָכֵן הֲנָה ס"ד לְמִשְׁרִי בִי וְכַנ"ל]: (יב) עוֹד י"ל בְּאַנְפָּא אֲחֻרִּינָא בְּמֵאִי פְּלִיגִי ר"נ וְר"א
עִם סְתָמָא דְּהַש"ס דְּקָאֲמַר וְלֹא הִיא וְכו' וְיִתְּנִישְׁב גַּם לְפִי"ז לִישְׁנָא דְּהַש"ס שְׁהָאֲרִיף
בְּלִשְׁוֹנוֹ ל"ש וְכו' דִּיעֵבֵד אִין וְכו' וְהוּא דְר"א הֲנָה דִּינִיק בְּאַמְת דְּמִדְלָא קְתַנִּי אָסוּרָה לְעוֹלָם
[וְכַדְדִּינִיק לָה הֲר"א מוּוּרְאָדִין לְפִי הָאָמְת לְדִינָא] ע"כ הִינְנוּ מִשׁוּם דָּאֵח"ז מְרַנְבָּה שְׁלֹא
נּוֹדַע מִמְּנֹו וְאָבֵד זְכָרוֹ שָׂרְיָא בְּאַמְת מִשׁוּם דָּאִי סְלִיק הִי נּוֹדַע מִמְּנֹו בְּהַמְשָׁךְ זְמַן מְרַנְבָּה
וְא"כ מְמִילָא נְשַׁמַּע מִינָה דְּבְצוּ"מ גַּם לְאַלְתֵּר שָׂרְיָא מְהַר טַעְמָא גּוּפְיָי דְּצוּ"מ אִי אִיתָא
דְּסְלִיק לְאַלְתֵּר קְלָא א"ל כְּבִשְׂאָר אִינְשִׁי לְזְמַן מְרַנְבָּה ע"ז הַשִּׁיב סְתָמָא דְּהַש"ס לְדַחוּת
רְאִיָּתוֹ וְקָאֲמַר וְלֹא הִיא אֲלֵא דְלֵהֲכִי לֹא קְתַנִּי אָסוּרָה לְעוֹלָם מִשׁוּם דְּרַצָּה לְהַשְׁמִיעֵנוּ בְּזָה
דְּבַדִּיעֵבֵד שָׂרְיָא וְלֹא שְׁפּוֹנְנָתוֹ בְּזָה לְהַשְׁמִיעֵנוּ חִילּוּק בֵּין לְאַלְתֵּר לְזְמַן מְרַנְבָּה וּבֵין שְׂאָר
אִינְשִׁי לְצוּ"מ וְאִם נִימָא הֲכִי נִדְחָה בְּזָה לְגַמְרִי דִּינוֹ שֶׁל הֲר"א מוּוּרְאָדִין מְכַל וְכַל דְּהָא
לְפִי"ז דְּחָה לָה הַש"ס גּוּפְיָי לְהַר דִּיּוּקָא: עִי"ל בְּאַנְפּוֹן ג' פֵּל הֲנָה ג' דְּקִדּוּקִים שְׂדִקְדִקְנוּ
וְהוּא דְּהָא לְכָאוֹ ק' טוּבָא דְּנִרְאִין הַתְּרִי מִימְרֵי דְר"א פְּסוּתְרִין זֹא"ז דְּהֲכָא אָמַר ר"א
דְּבְצוּ"מ אִפִּי לְכַתְּחִילָה שָׂרְיָא וְא"כ בַּע"ב בְּעוֹבְדָא דְּחִסָּא לְל"ק אֲמַאי קָאִי ר"א גּוּפְיָי
עֲלָה ש"מ הָא דָּא רַבָּנָן מִשְׁאֲלֵ"ס אֲשֶׁתּוֹ אָסוּרָה אִי נְסִיב לֹא מְפָקִינָן לָה הָא חִסָּא גְּבָרָא
רַבָּה הֲנָה כְּדָא שְׁם לְל"ב [וְזָה וְדָאִי לֹא מְסַתְּבַר פְּלֵל לְמִימַר דְּהַתְּרִי לִישְׁנֵי דְר"נ שְׁם
פְּלִיגִי בְּמִצִּיאוֹת אִי הֲנָה חִסָּא גְּבָרָא רַבָּה אוֹ לֹא] וְא"כ הָא ס"ל לְר"א גּוּפְיָי הֲכָא דְּבְצוּ"מ
אִפִּי אִי הֲנֹת אֲתִי אִיתְתִּי לְמִשְׁאֲלֵ אֲוִרִי נְמִי מוּרִינָן לָה לְכַתְּחִילָה דְּתַנְסַב וְצ"ל ע"כ דְּל"ק
דְּבְעוֹבְדָא דְּחִסָּא סָבַר דְלֹא א' ר"א מְעוֹלָם דְּבְצוּ"מ גַּם לְכַתְּחִילָה שָׂרְיָא וְדָאֲמַר הֲכָא דְר"א
אָמְרָה סוּבְר כְּל"ב דְּהִתָּם דְּעוֹבְדָא דְּחִסָּא הֲנָה דְּאַנְסָבָה ר"נ לְכַתְּחִילָה וּמִשׁוּם דְּבְצוּ"מ גַּם
לְכַתְּחִי שָׂרְיָא פְּדָאֲמַר שְׁם לְל"ב וְסוּבְר ג"כ כְּר"נ וְתַרִי מ"ד נִינְהוּ אֲלִיבָא דְר"א ע"ז
הַשִּׁיב סְתָמָא דְּהַש"ס אֲמ"ד דְר"א א' דְּבְצוּ"מ שָׂרְיָא גַּם לְכַתְּחִילָה וְהִינְנוּ כְּמ"ש מִשׁוּם
דְּסָבַר כְּל"ב דְּהִתָּם דְּעוֹבְדָא דְּחִסָּא הֲנָה דְּאַנְסָבָה ר"נ לְכַתְּחִילָה וְלֹא הִיא וְכו' וְר"ל דְלֹא
הֲכִי הֲנָה הִיא עוֹבְדָא אֲלֵא כְּדָא הִתָּם לְל"ק דְּבְעַצְמָה אִינְסָבָה לֹא עַפ"י הוֹרָאֵת ר"נ וְלֹא
נְשַׁמַּע מְהַר עוֹבְדָא מְדָלָא אָמְרוּ לָה וְל"מ אֲלֵא דִּיעֵבֵד שָׂרְיָא אָבֵל בְּדִין לְכַתְּחִילָה לֹא
נְשַׁמַּע מְזָה שׁוּם הִיתֵר גַּם בְּצוּ"מ וּפְלִיגִי מִימְרָא דְר"א דְּהֲכָא עִם סְתָמָא דְּהַש"ס דְּקָא וְלֹא
הִיא וְכו' בְּעוֹבְדָא דְּחִסָּא הִיכִי הֲנָה אִי כְּל"ק אוֹ כְּל"ב וְלֵה"נ הַנְּצָרָה לְהָאֲרִיף וְלוֹמַר
דְּדִיעֵבֵד אִין לְכַתְּחִילָה לֹא וְלֵה"נ אָמְרָה ר"א אֲדִין דְּמִשְׁאֲלֵ"ס מִשׁוּם דְּעוֹבְדָא דְּחִסָּא הֲכִי
הֲנָה: (יג) תְּבַנְּו לְדִינָא דְלִפִּי מַה שְׁהוֹכַחְנוּ בְּס"ד דְּע"כ דְלֹא פְּלוּג רַבָּנָן בְּתַקְנָתָם וּגְזִירָתָם

במים שאין להם סוף וגזרו גם אפי' היכא דהוא מיעוטא דל"ש שיינצל או שבאמת פל הגניצולין במשאל"ס הם מיעוטא דל"ש פלל וכמש"ל אות י' אין מקום פלל לפענ"ד לדעת הר"א מווראדין ו"ל ולפי עניות דעתי להביא עוד סמוכות לדעת כה"פ ו"ל החולקים על הר"א מווראדין ו"ל מעובדא דשני ת"ח (קט"ו א') דקאמר הש"ס ותסברא משאל"ס גינהו ומשאל"ס אשתו אסורה אלא ה"ד דאמרי אסקינהו קמן וכו' ור"ל דע"כ הכי מתוקמא דאל"כ אין סברא להתיר פדמוכח לשון ותסברא ואי כד' הר"א מווראדין הכי מכריח הש"ס דע"כ לא מתוקמא אלא באסקינהו קמן הא איכא לאשכוחי שריותא פשה' בזה אומדנות מוכיחות ואחר עבור ג' או ד' שנים וא"כ דלמא באמת בעובדא דשני ת"ח הי' גם אומדנות המוכיחות ואחר זמן מרובה הוא דשרי רבי לנשותיהן והתנא דברי' לא חש לפרש זה משום דלא איירי בה אלא בא רק להשמיענו הך דינא דהשיאן רבי עפ"י עדות נשים א"ו דלא פלוג רבנן ואסרו לעולם ובכל גוונניהגם שיש קצת מקום לדחות זה בדוחק מ"מ האמת יורה דרכו לפענ"ד כמ"ש: בהא סלקינן ונתתינן שחלילה לסמוך ע"ד הר"א מווראדין ו"ל להקל וכ"ש אחר שפבר דחאו הב"י ו"ל מהלכה בשתי ידיים וגם מדלא אשתמיט שום חד מהראשונים או מהאחרונים ו"ל לסמוך ע"ד אפי' לצירוף וסניף בעלמא ובפרט לתק"ע כי רבה היא והרבה שקדו בה חז"ל הרי בבירור דעת פולם ו"ל דלית אתר למסמוך עלה.

(יד) אמןם באמת בנ"ד פפי המבואר בהגב"ע הנ"ל ו"ל להלכה ולמעשה להתירה בפשיטות דהא חזינו דרב שילא מעיקרא הנה סבר פיון דאגמא דסמקי הוא מיא דקוו וקנימי כמשיל"ס דמו והיינו משום דאינו יכול לשוט ע"פ למרחוק אי איתא דסליק הא חזי לי' כפרש"י התם פיון ששהא עד פדי שת"נ וילבסוף דהדר בי' ר"ש מהוראתו הא קאמר להדיא הטעם משום דכיון דאיכא גלי אימר גלי אשפילוהו ול"א סתמא ולא היא אלא דמים שאל"ס היא ואסור משום דלא פלוג רבנן במלתא אלא דאפי' היכא דלפי ראות עיינינו ליכא שום סברא בעולם באיזה סיבה ואנפן ניצל אפ"ה אסרוהו רבנן ומדלא אמר סתמא ש"מ ודאי דדוקא אי איכא גלי דיש סיבה נראית לפנינו שבאפשרי להנצל עי"ז גם אם אין באפשרי לשוט בו.

וכהיא עובדא דר"מ בברייתא התם בתר הכי שהגלים טרדוהו אהד לחבירו ונהקיאווהו ליבשה והכי מוכח להדיא בתוספתא דילן בהברי' דפלוגתין' דר"מ ורבנן דמייתי הש"ס בתלמודין סיומא דילא בתוספתא משאל"ס אשתו אסורה שמה גל טורד אותו ומעלה אותו ליבשה משמע להדיא הא בלא גל שריא או אם נשברה הספינה הרי ג"כ סיבה נראית לפנינו שאפשרי להנצל ע"י דף של ספינה שיינצלמן לו לעלות עלי' אז אמרי' הגם שגם זאת ההצלה ל"ש פלל: ומיעוטא דמיעוטא הוא ואינו מצוי פלל שיינצל ע"י סיבות רחוקות פאלו עכ"ז לא פלוג רבנן במלתא פיון שעכ"פ יש איזה סיבה נראית לעין להצלה אבל אם לא הי' בהנידון שום דבר מהני תלתא אז לא מקרי פלל אפי' מיעוט שאינו מצוי שיינצל אלא אמרי' ודאי מת בטביעתו ולא תלינן שע"י גם גדול מן השמים עלה דאע"ג דבירוש' אמרי' בחי' אוכלת בו אני אומר נתרחמו עליו מן השמים [דמדא' סתם מ' דאפי' אם אוכלת במקום שהנפש יוצאה ע' בבבלי (ק"כ ב)] נפל לבור אריות אני אומר שמה גם נעשה לו כדניאל נפל לתוך כבשן האש אני אומר שמה נעשה לו גם כחמו"ע הא תלמוד דידן פליג בהא אהירוש' פדמייתי להדיא ברייתא (בדף קכ"א א' וב')

דנפל לחפירה מלאה נחשים ועקרבים מעידין עליו לת"ק דהתם דהל' פנומיני' פדמפרש
התם דאגב איצצי מזקי לי' ולא תלינו בנס ושם עוד בפריי' נפל לתוך פבשן האש מעידין
ועוד בפריי' שם אהא דאמר ר"מ בא' שפפל לבור הגדול וכו' השיבוהו חכמים דאין
מזפירין מעשה נסים וכן שם (ק"כ ב') ברואו שהעוף אוכל במקום שהנפש יוצאה ע"ש
וכן נראה להדיא מד' התוס' שם ד"ה אין מזפירין דבמשאל"ס דאסור הוא דוקא פשיש
לתלות בדרך של ספינה או גל טורד ע"ש.

וכן יש להוכיח גם מלישנא דהשתי ברייתות הנ"ל שפבריי' קפיינתא קא' נראית
שנשברה ביים ובשני' אמר שמיטרפת ביים ובתוספתא דילן הגי' בה שטבעה ביים והיינו
משום דבלא נשברה לא תלינו בדרך של ספינה במקום רחוק שתזדמן לו לכאן וא"כ אם
גם גלים אין שם שריא ולכן בשני' דטבעה לחוד ולא נשברה הנצרה לגלים ואין לדחות
זה ולומר דהני תרי עובדי הכי הוה דהא בתוספתא דילן מביא עובדא דר"מ לרא' שתלינו
בגל טורד משמע הא לא"ה שריא ואין להקשות לפי"ז דא"כ אפתי תשאאר הקנשיא
שהקשינו לעיל בעובדא דשני ת"ח (קט"ו) במקומה דאפתי איך מכריח ואומר ותסברא
וכו' אלא דקאמרי דאסקוהו קמייהו וכו' הא בפרייתא התם וטבעה קתני ולא נשברה
וא"כ הא איכא לאשפוחי שריותא פשלא היו גלים וגם לא היו יכולין לשוט הא ל"ק
דסתם ים או נהר גדול שיכולים לילך בה בספינה גדולה ודאי אית בי' גלים.

(טו) ומעתה זכינו לדין בס"ד בנ"ד לפי המבואר בהגב"ע הנ"ל שנטבע בין הפלים
ואומרים שיזוע ומפורסם שטבעם להמשיך את הנטבע לעצמם לתחת הפלים במקומם
דווקא ומצורף לזה שהי' מלובש בבגדים פבדים וא"כ הא נהא ודאי גרמה לי' שמחמת
זה לא הי' יכול לשוט מתחתם תיכף למרחוק עד שלא יראוהו פלל ומטעם זה ממילא
בלתי אפשרי ג"כ לומר שגלים טרדוהו אחד לחבירו דתחת הפלים הא ליכא גלים וגם
פי הלא לא נשמע שנשברה אז שום ספינה או פלי אחר בכל המרחק רב מסביבו שנוכל
לומר שזדמן לו איזה דף מהם לעלות עי"ז למרחוק ונהגם שי"ל שהנסר שהלך עליו
ונשמט הנסר מהפלי כמבואר בהגב"ע פנראה שהנסר הלך כיון שנשמט מהפלי מסתמא
וקרוב לנדאי שפפל הנסר ג"כ למים וא"כ הרי יש לתלות שבאפשרי עכ"פ שזדמן לו
הנסר הלך בתוך המים ועלה על ידה למרחוק אמנם לפי הנראה שמשמע הנ"ל שטבע
הפלים להמשיך את הנטבע לתחתם.

מחמת זה א"א ג"כ להטפס ולעלות ולאחוז בהנסר ולשוט על ידו למרחוק במהירות חוץ
להפלים אחר שפבר נתיגע ונתחלש מאד בנדאי ע"י עסקו בדם נפשו להציל עצמו בכל
הגייעות וכחות פנראה מהושטת ידו למעלה וירידתו אח"כ במצולות באפס עזר וא"כ
הרי אין פאן שום אחד מהשלש סיבות הנ"ל שאמרו בש"ס דאז אשתו אסורה ולא שום
סיבה אחרת בעולם כי"ב שתהא נראית לעין עכ"פ שבאפשרי בעולם להנצל ע"י הרי
דיצא נ"ד גם אפי' מפלל מיעוטא דל"ש.

לפי מה שהוכחנו בס"ד מהש"ס ונכנס לכלל ודאי מת ע"י טביעה זו ובכהאי גוונא לא
אחמרו רבנן פלל אפי' בדרך לא פלוג פנ"ל. לזאת גם דעתי הקלושה מספמת דאתתא
דא שהיתה אשת ר' אפרים פישל ב"ר שלמה הלוי מקריטשוב שריא להתנסבא באופן
אם יספמו לזה עוד שני רבנים מפורסמי' מחכמי דורנו.

הן מטעמים שפתי וכן מטעמים ונימוקים אחרים. ולראי' בעה"ח יום ג' י"ג אייר כ"ח למב"י תקצ"ה לפ"ק פ"ק מסטיסלאוו: סימן ד בענין שאילתא דשאילנא.

ע"ד העיגונא מאמנאשטירשציונ' שאישה ר' משה ב"ר יואל הלוי מפ"ק נטבע בנהר דניעפר שאצל עיר האראדושטעש הסמוך לק' קרעמענטשוק פפיהגב"ע דהב"ד דק"ק קרעמענטשוק שהובאה לפניו ונ"ל: במותב תלתא בי דינא פחדא הוינו ואתא לקדמנא ה' יעקב ב"ר יוסף ואמר לנו בתו"ע באליו"ע בזה"ל אנכי הלכתי עם ר' משה ב"ר יואל הלוי מק"ק מסטיסלאוו על הבאידיק לק' קרעמענטשוק על נהר דניעפר בימות הקיץ דשנת תקצ"ג.

עד שבאנו לק' האראדושטעש הסמוך לקרעמענטשוק. ובשלונו שם.

ובא ר' משה הנ"ל ולקח הקדירה. והעמידה על המדרגה תחתונה שסמוך להמים לקררה. ואנכי חפשי המדרגה העליונה. ותיכף שעמד ר' משה הנ"ל על המדרגה ונטה לנהר.

החלקו רגליו מהמדרגה ונפל לנהר והמדרגה נשמטה מתחתיו ונפלה למרחוק ונגעה בי. הבטתי אנה ואנה.

ושמעתי קול נפילת ר' משה הנ"ל במים אף הנפילה עצמה לא ראיתי. ותיכף נאבד ר' משה הנ"ל אח"כ עליתי על הבאיידעק.

וראיתי שצף ר"מ הנ"ל על המים וראיתיו בפניו והפרתיו. ורציתי ליתן לו השאסט.

ולא קיבל. אח"כ שט מהבאיידעק ערוך שלשה קלאפטער ויותר.

ואח"כ ירד לעומק הנהר ולא ראיתיו עוד. עמדת אנכי ור' שמעון בעל הספינה ור' בנמיין מקרעצים לערוך א' שעה וחצי יותר והבטנו על הנהר למרחוק לכל צד.

ולא ראינוהו כל הנ"ל הי' בסוף חודש סיון. ואח"כ לערוך ג' שבועות וחצי מצאוהו בקרילאוו.

ושלחו לקרעמענטשוק שיבואו להפירו ונסעתי אני ולא הראוהו לי עד שאמרתי עליו סימנים. ואלו הן.

בעת שרחצתי עמו בנהר ראיתי שהי' על רגלו אחת כמזוניה לי על רגל שמאל פצעים שהתחילו להתרפאות וניכר מקומם ונמצאו כדברי על רגל שמאל (ב) הי' עליו ארבע כנפות מן דומע (פאסקוואטע טונקלע).

(ג) הלך במכנסיו' מן (לייוינט פארשינע) ארנפים (ד) הלך בזילעט ממוקטאן שחור עם קנעפלעך שחורים ביינענע אף לא מצאו רק קנעפל אחד וכנראה שמחמת שנתנפח מחמת המים הי' צר עליו הזילעט ומחמת זה נפרדו הקנעפלעך מהזילעט.

(ה) בכיס של הזילעט הי' לו ספין קטן עם שני קלינגלעך. גם הי' לו בכיס הזילעט פיס קטן.

כל הנ"ל הגדתי בקרילאוו ונמצא כדברי: כל הנ"ל העיד ה' יעקב ב"ה יוסף הנ"ל ממסטיסלאוו בתו"ע באליונ"ע וע"ז באנו עה"ח יום ו' עש"ק יו"ד אדר שני תקצ"ד

לפ"ק פ"ק קרעמענטשוק יצ"ו: נאום פסח בר"מ סג"ל זללה"ה מ"צ דפ"ק קרעמענטשוק
ונאום נחום נח במ' משה ו"ל מ"צ דפ"ק ה"ל.

ונאום אורי במ' דוב בער זצ"ל כל זה העתקתי מלה במלה מגוף הגב"ע שתח"י בח"י
הב"ד ה"ל: ואשא לבכי אל פפים אל אל בפפים. טוב טעם ונדעת למדני ואל תצל מפי
דבר אמת עד מאד לאסוקי שמעתיא אליבא דהלכתא ואשתעשע בחקיה תמיד.

אמן כי"ר: תשובה (א) הנה הסימן דהמכות של הרגל נראה ברור דעלה לחודה לא
סמכינו כלל דאפי' אי נימא דעדיף קצת מארוך וגויז דלא הנה סימן כלל לכו"ע פדאמרי'
בהאשה בתרא (ק"כ ב') ובאלו מציאות (כ"ז ב') וגם אי נימא דסימנים דאורייתא
וסמכינו אסי' אמצעי מ"מ סימן המצוי לא מקרי אפי' סי' אמצעי כדמוכח להדיא שם ושם
דהברייתא דאין מעידין על השומא וכו' אוקמה רבא דכ"ע סימנים דאור' והכא בשומ'
מצוי' בב"ג קמפלגי.

וכן להאיבע"א שם א' דכ"ע שומא אינה מצוי' בב"ג והכא וכו' הרי דלתרונן' לישני
דהתם אי הנה מצוי בב"ג לא הנה סמכי' עלה. אע"ג דקיימינו התם למ"ד סימנים
דאורייתא.

ומכות ופצעים נראה שהוא מצוי בכמה אנשים וא"כ לא הנה אפי' סימן אמצעי ולא
סמכינו עלה אפי' למ"ד סימנים דאורייתא [וע' בת' הר"ן סי' ע"א הביאו הב"י ומ"ש
עליו הב"י בענין סי' צלקת ובתה"ד סי' רל"ט ובמ"ב סי' ס"ג ומ"ש עליהם הט"ז
בסקל"א].

ואע"ג שמכונן העד באיזה אבר הם המכות. דכה"ג בשומא אי לאו משום ב"ג או משום
דעשוי להשתנות לאח"מ הנה סי' אמצעי.

דהא פרש"י ו"ל במציעא (כ"ז ב') בפלוגתא דשומא ה"ל דמיירי שאמרו שומא הי' בו
באבר פלוני [וע"כ דבב"ג היא מצוי' באותו אבר ממש] ובנ"ד הא א' העד שמכונן לו
שהמכות הם ברגל שמאל וכנראה שקרוב לנדאי הי' לו זאת.

וכן נמצא מ"מ נראה דמכות שכיחי טפי משומא בהרבה בני אדם. ולכן אפי' אם העיד
באיזה אבר הם לא מקרי סימן אמצעי.

ואפי' בצלקת כ' הט"ז שם דהוא שכיח בהרבה ב"א אלא שאם מצמצם ומכונן מקומו
בפרטיות באותו האבר עצמו אז הנה אפי' סימן מובהק ביותר ע"ש. וכל שכן מכות
בעלמא ודאי דמצוי טפי: ** (הגה"ה וסי' מובהק ביותר דסמכי' עליה אפי' אם סי' דרבנן
כמ"ש הנמ"י ביבמות שם והתוס' (קט"ו ב') ד"ה וקאמרי ושם (ק"כ א') סד"ה אמר רבא
וכמו שהוכיח הב"י בר"ס י"ז מהש"ס ע"ש.

והוסכם פן מכל הפוסקי' הלקה רונחת [וע' ב"י שם ונוראות להפליא על שהוכרח שם
להביא מפרחק להוכיח היכן ס"ל להרי"ף פן. דהלא כן מבואר להדי' במקומו מדהביא
הרי"ף ל"ב דרבא שם ושם דכ"ע סי' דרבנן ובשומא ס"מ קמפלגי וכו' ע"ש] הוא דוקא
כשלא ימצא רק בא' מאלף והוא דבר זר ומפולג מאד כמו שכ' הב"ש ס"ק ע"ב בשם
המ"ב.

והספיקו פן פל האחרונים. ועינתתי בח' המ"ב בסי' ס"ג וראיתי שכ' זה רק מסבא דנפשי' ומהתימא שלא הביא ע"ז ראיה ברורה ומכרחת מהש"ס במקומו וכמ"ש משום דאל"כ מאי איכא בין סי' אמצעים דהווי דרבנן להך ל"ב דלא מקרו סי' אלא פשאינם מצוים פנ"ל לס"מ ביותר דהווי דאו' גם להך לישנא.

ולא עוד אלא שכ' שם ונ"ל ולפיכך מוכרחים אנו לומר דסי' רנ"ש וכה"ג דשכיחי הרבה חשובים סי' בינונים וכו' ע"ש והוא נגד הש"ס לגמרי דמוכח להדיא דבשכיח טובא לא הוי אפי' סי' בינוני וגם הוא סותר בזה ד"ע שכ' שם למעלה מזה ונ"ל אבל רנ"ש שמתח העין לא שכיח פלל עכ"ל הרי שכ' בעצמו דלא שכיח פלל:**) (ב) ותו אמינא.

דכינן דאמרי' התם (ק"כ ע"ב וקכ"א א') דמיא מרזו מכה. ופרש"י דמקום המכה מרזו מכבידיו הפאב ונזכר.

וכ"פ הפוסקים דאי איכא מכה בפנים [ועט"ז ס' קל"ג] משתנ' עי"ז במים צורת הפנים ואין מעידין. [ובעניותי נפלא בעיני על הרמב"ם בפ"ג מגירושין הכ"ב שלא הזכיר פלל הא דאם יש מכה בפנים אין מעידין.

ומפרשיו לא העירו בזה פלום] וא"כ כ"ש הוא לפענ"ד שצורת וענן המכה עצמה משתנה במים והו"ל פהיא דאמרי' התם בדק"כ סע"א) ובאלו מציאות שם לחד לישנא דמ"ד אין מעידין על השומ' היינו משום דסב' דשומא עשוני' להשתנות לאחר מיתה.

וגם לל"ק התם דאמר דפליגי אי מצוני' בב"ג או לא. וכן לל"ב דפליגי אי הנה ס"מ אולא. לאו משום דס"ל דגם אי אשתנה לאחר מיתה לא חיישי' לה דזה אא"ל. דמשמע דר' אליעזר בן מהבאי לא פליג אמתני' דאין מעידין אלא עד ג' ימים.

משום דאח"כ משתנה וחישינן לה וא"כ מ"ט ס"ל בשומא דמעידין אלא ע"כ דגם התרי לישני הנ"ל ס"ל דאי הנה עשוני' להשתנות לאח"מ הנה חיישי' לה אלא דס"ל דאין שומא עשוני' להשתנות לאח"מ [ולא אכין דעת הטור במ"ש ושומא לא הנה ס"מ וכו' לפי שעשוני' להשתנות עכ"ל ותמוה דהא מוכח להדיא מדבריו שם שפוסק כל"ב דרבא דסימנים דרבנן.

והך לישנא הא ע"כ ס"ל דאין שומא עשוני' להשתנות כמ"ש. ואין לומר דגם להך לישנא י"ל דבהא הוא דפליגי ראב"מ ורבנן דרבנן משו"ה ס"ל דלא הנה ס"מ משום דעשוני' להשתנות וראב"מ ס"ל דאין עשוני' להשתנות ולהכי הנה ס"מ.

דא"כ מאי איצטריך לומר לרבנן דמשום דס"ל דסימנים דרבנן ובעינן ס"מ ביותר לכן אין מעידין על השומא. הא פין דס"ל דעשוני' להשתנות א"כ לא הוי אפי' סי' אמצעי פלל.

וראיתי שהב"ש בס"ק ע' דיבר קצת מזה וכ' שטור מפרש דגם לל"ב טעמי' דרבנן דלא הנה ס"מ ביותר משום דנשתנית לפעמים. ומ"מ סימן אמצעי הנה משום דאין רגילה כ"כ להשתנות ולדבריו לא ידעתי מה הכריחו לטור לפרש הל"ב בדוחק כזה.

ולא כפשטי' דמשו"ה לא הנה ס"מ ביותר משום דאינו דבר זר ומנפלג כ"כ וגם המ"ב שם פי' דברי הטור בזה בדוחק גדול עיין שם וצ"ע]. (ג) וכינן דמוכח דלכולהו לישני

דְּהָתָם דְּבַר הַעֲשׂוּי לְהַשְׁתַּנּוּת וְדָאֵי דָאֵין מְעִידִין עֲלֵיו לַכּ"ע מַעֲתָה מְאַחַר שְׁהוּכְחָנוּ דְּמַפָּה עֲשׂוּנִי לְהַתְנַפֵּחַ וְלְהַשְׁתַּנּוּת בְּמִים וַאֲ"כ בַּנ"ד הִגַּם שְׁפָה נִמְצָא פְּדַבְרֵי הָעֵד שְׁהַמְפּוֹת הַתְּחִילוּ לְהִקְרַם עֲלֵיהֶן עוֹר אֵיפָא לְמִיחַשׁ דְּלָמָא אֵינֵשׁ אַחְרִינָא הוּא וּבְחִינֵי לֹא הִקְרַם הַמְּפָה וּמְחַמַּת הַמִּים הוּא שְׁנַשְׁתַּנָּה וְהַתְנַפֵּחַ וְהִקְרַם עֲלֵי עוֹר.

וְהִגַּם שְׁיָדוּעַ שְׁקִירוּם עוֹר עַל מַפָּה הוּא מְחַמַּת שְׁמַתְחֵלַת לְחִיּוֹת וְלְהַתְרַפָּא [וְעַ' נִדָּה (נ"ח ב')] בְּמַשְׁנָה. וּמ"ש ע"ז הַרְשָׁב"א בְּשַׁעַר הַפְּתָמִים הוּבָא בַב"י יו"ד ס"א ק"צ וּבַש"ע סַע"י כ"ב] וּמֵיָא הָא אֲדַרְבָּה מְקַלְקֵלִין וּמַתְפִּיחִין הַמְּפָה כַּמ"ש הַש"ס שָׁם וְרַש"י וְהַפּוֹסְקִי וַאֲ"כ י"ל לְכַאוּרָה בַּנ"ד דָּאֵי אֵימָא שְׁהַמִּים קַלְקֵלוּ הַמְּפּוֹת לֹא הִי לְהֵם לְהַמְצָא בְּקִירוּם עוֹר עֲלֵיהֶם הָא לִיתָא דְמֵאן יִימַר לָן שְׁאַחַר הַמְּצָאוּ הִי הַקִּירוּם עוֹר עַל אוֹתוֹ אֲפֹן וְעֵינֵן כְּמוֹ שְׁהִיָּה בְּחִינֵי.

כִּי אֵין בְּמַשְׁמַע בְּדַבְרֵי הָעֵד כְּלָל כְּפִי הַמְּבֹאֵר בְּכַתְבֵּי הַגַּב"ע. וְאַפְתִּי דְּלָמָא אַחְרִינָא הוּא וּבְחִינֵי הִקְרַם יוֹתֵר מְקִירוּם הַמְּפּוֹת שְׁל מַשְׁה הַנְּטַבֵּעַ דַּנ"ד.

וּמְחַמַּת הַמִּים נִתְקַלְקַל קֶצֶת הַקִּירוּם וְאַף עַל גַּב דַּהַח"מ כ' בַּס"ק נ' דְּבַמְּפָה שְׁנַתְרַפָּא בְּחִינֵים לֹא שְׁיָיָה לְוֹמֵר דְּמֵיָא מְרִזּוּ מַפָּה. הָא הִבִּיא הֵתָם הַב"ש בַּס"ק פ"א דַּהַמ"ב לֹא כ"כ וְגַם הַח"מ גּוֹפֵי אוֹלֵי ר"ל בְּנַתְרַפָּא הַרְבָּה.

וּבַנ"ד כְּפִי הַמְּבֹאֵר בַּהַגַּב"ע כְּנִרְאָה שְׁרַק הַתְּחִילוּ עֲדִינֵן לְהִקְרַם: וְלַל"ב דְּרַבָּא דְּסִימָנִים דְּרַבְּנֵן וְרַק ס"מ בְּיוֹתֵר הוּא דְּאוּרְרִי לְסַמְנֵי עֲלֵיו שְׁפַסְקוּ רַוב הַפּוֹסְקִים כְּכּוֹלָם כְּוֹנֵתִי הֵנָּה בְּעֵינֵן עַכ"פ שְׁיִצְמָצֵם מְקוֹם הַמְּפָה בְּרַגְלֵי גּוֹפֵי הֵיכָן כַּדָּא אֵשִׁי בַּפ"ק דְּמַצִּיעָא (י"ח ב') וּבַפ"ג דְּגִיטִין (כ"ז ב') כְּגוֹן דְּאָמַר נִקְבֵי יֵשׁ בְּצַד אוֹת פְּלוּנֵי וְכוּ' אֲבָל נִקְבֵי בְּעֵלְמָא לֹא וְהִבִּיא בְּשֵׁם הָעֵיטוֹר וְכֵן הִבִּיא הַמ"ב שָׁם בְּשֵׁם הַרָא"ם דְּדוֹקָא אוֹת פְּלוּנֵי מְמַשׁ אֲבָל בְּצַד, תִּיבָה פְּלוּנֵית לֹא וְכ"ש כָּאן בַּנ"ד וְאֵע"ג שְׁחִילְקַת הַמ"ב שָׁם מְסַבְּרָא דְּנַפְשֵׁי בֵין נִקְבֵי בִירִיעָה לְרוּשָׁם שְׁתַּחַת הָעֵין הֵינֵנו מְשׁוּם דְּנִקְבֵים בִּירִיעוֹת שְׁכִיחֵי וְרוּשָׁם תַּחַת עֵין ל"ש כְּלָל כַּמ"ש שָׁם [אַלָּא שְׁבַלָא"ה דְּבְרִיּוֹ מְגוֹמְגָמִים שָׁם מְאֹד בְּזָה וְסוֹתְרִים ד"ע כַּמַּש"ל בַּהַג"ה] וְלָכֵן א"צ לְכַוֵּן אֲפִי תַּחַת אֵיזָה עֵין הוּא ע"ש אֲבָל בַּנ"ד פִּינֵן דְּשְׁכִיחַ א"כ אֲפִי אֵי הֵנָּה א' שְׁיָדוּעַ בְּבִירוֹר שְׁהַמְפּוֹת הֵם בְּרַגְלֵי שְׁמָאֵלֵי נ' דְּלֹא הֵנָּה מְהִי אַא"כ יִצְמָצֵם וַיְכַוֵּן מְקוֹמָם בְּרִאשׁ הַרְגֵל אוֹ בְּאַמְצָעֵיתוֹ אוֹ בְּסוֹפּוֹ וְכֹלֵי הָאֵי וְאוֹלֵי הֵינֵנו יְכוּלִים לְדַמּוֹתוֹ לְנִקְבֵי בְּצַד א"פ אֲלָא דָּאֵי מְשׁוּם הָא הִי אֲפֹשֶׁר לְוֹמֵר דַּס"מ בְּיוֹתֵר הוּא דְּלֹא הֵנָּה מְשׁוּם הָא אֲבָל ס"י אֲמַצְעֵי הֵנָּה וַאֲ"כ לְפִי מַה שְׁנִכְתּוּב לְקַמֵּן אֲפ"ה דְּבַמִּים שַׁל"ס יֵשׁ מְקוֹם לְסַמְנֵי גַם אֲסִימֵן אֲמַצְעֵי אוֹלֵי הִי אֲפֹשֶׁר לְסַמְנֵי בַּנ"ד עַל ס"י הַמְּפּוֹת אֲמָנָם כְּבָר כְּתַבְתִּי לְעֵיל דְּכִינֵן דְּשְׁכִיחַ הוּא לֹא מְקַרֵי אֲפִי ס"י אֲמַצְעֵי: (ו) וּמַעֲתָה שְׁרִיּוֹתָא דְּאֲתַתָּא דָּא תְּלִיָּא רַק בְּסִימָנֵי הַבְּגָדִים בְּפִרְטֵיהֶם וְהַפְּלִים שְׁנַמְצָאוּ אֲצֵלוֹ וְלִכְאוּ עֲדוּתוֹ שְׁל ה' יַעֲקֹב בְּהַבְּגָדִים הֵינֵנו הַמְּכַנְסִיִּים.

וְהַא"כ וְהִזְלַעַט הִי רַק עַל צְבָעָם וַאֲ"כ וְדָאֵי דְּלֹא הִי מוֹעִיל כְּלָל דְּהָא לְתַרְנוּנֵי לִישְׁנֵי דְּהָתָם. סִימָנֵי חִינּוּרֵי וְסוּמְקֵי לֹא מְהִי אֲמָנָם בְּאַמְתַּת נ"ד עֲדִיף מִינָּה דְּהָא הַעֵיד מְאִיזָה מִין צְבָע פְּרִטֵי שְׁל אוֹתוֹ הַצְּבָע הִי כָּל בְּגָד שְׁעַל הַא"כ הַעֵיד אֵיזָה מִין טוֹנְקַלַע הִי וְכֵן עַל הַזְּלַעַט שְׁהִי דְּמוֹקְטָאן שְׁחוֹר וְהַקְּנַעְפְּלָאָה שְׁהִי שְׁל עֲצָם וּלְפִי"ז תְּלִיָּא מַעֲתָה בְּשְׁנֵי דְּבָרִים הֵינֵנו אֵי חִינּוּרֵי לְשַׁאֲלָה ** (הַגְּה"ה וְלִכְאוּרָה הִי מְקוֹם לְהַתִּיר עַפ"י עֲדוּתוֹ עַל

סימני הארנקי שלו שנמצאו כדבריו ואמרו בהאשמה בתרא ובאלו מציאות דבארנקי לא חיישי לשאלה.

וכבר חלקו האחרונים ז"ל על הב"י בתשובה. ופסקו דל"ח לשאלה בכיס וארנקי וטבעת אמנם א"א לסמוך ע"ז בנ"ד פיון דלא מבואר בכתב הגב"ע איזה סימנים אמר על הארנקי ואולי הי' סימני חינוכי וסומקי [והב"ד נשקבלו עדותו הי' להם לחקור מאתו בפירוש מה היו סימניו בהארנקי ולפרש זה בהגב"ע ומה לעשות דדייני דלא גמירי ניהו ואלו פירשו זה בפירוש הי' באפשרי להתירה בפשיטות ע"ז בלבד מפכיל עיגונא] א"כ יש להסתפק אולי יקרא זה חסרון ידיעה בגופה של עדות דאין אנו מקילין בו לל"ק דבפ' יש בכור (מ"ו ב') ע"ש וע' במרדכי שלהי יבמות גבי ראיהו צף ע"ג המים.

וכעין שנסתפק המהר"ם פאדווא בת' סי' ל"ו ע"ש ולפמ"ש להלן בס"ד באות ז' דנראה דעת כמה פוסקים דנקטו כהאבע"א דשם ובפרט במשאל"ס שאיסורו חומרא דרבנן יש מקום לסמוך ע"ז עכ"ז אין להתיר מחמת זה בלבד:**) וגם אי סמכינו אסימנים אמרעיים ויש אתי בזה הרצאת דברים הרבה בס"ד אדברה בקוצר דעתי וירנוח לי דהנה בהאשמה בתרא שם ובא"מ שם פריף להף לישנא דאמר רבא סי' דאוריני' ממתני' בהאשמה בתרא שם אין מעידין אלא על פרצוף פנים עם החטם אעפ"י שיש סי' בגופו ובכליו ומשני אכליו משום דחיישי לשאלה ואב"א פליו בחינוכי וסומקי ואם פן לל"ק לא מהני בכלים אפי' ס"מ ביות ולהאב"א מ' פשטי' דהסנגי' דהדר בי' משינויניא קמא ול"ח פלל לשאלה וכ"כ להדיא התוספות ביבמות שם סד"ה פליו ובד"ה ואבע"א וא"כ דינו פסימני הגוף ותליא אי סי' דאורייתא מהני גם סי' אמרעיי ואי סי' דרבנן מהני עכ"פ ס"מ ביותר פמו בגופו וכ"כ הב"י בשם הר"ן שכ' בפ"ב דמציעא בשם יש מי שאומר דלמסקנא הדרינו מפירוקא קמא ול"ח פלל לשאלה ונראה שגם הר"ן ז"ל עצמו מסכים לזה וכנראה שפוסק פן להלכה כהאבע"א מדקרי לה בשם מסקנא וכן בתוס' הג"ל קרי לה בשם מסקנא וכ"פ הנמ"י להלכה להדיא בשלהי יבמות ע"ש ונהגם דהב"י כ' עליהם דדברים אלו לאו דסקמא אינון משום דהרי"ף והרמב"ם והרא"ש והעיקור חולקים עליהם פבר עמדו בזה הש"ף בח"מ סי' ס"ה ס"ק כ"ו והגר"א ז"ל בבבאורי' לאה"ע סי' י"ז ס"ק פ"ג שדבריו ז"ל תמוהין דהא אדרבה הרי"ף לא הביא פלל פל השקלא וטריא דהף סוגיא דקא' ולהף לישנא וכו' והביא רק הא"ד דרבא דסי' דרבנן וכו' ולא הזכיר פלל חשש שאלה לא פאן ולא בפ"ב דמציעא לענין אבידה וגם הרמב"ם לא הזכירה פלל לא בה' גירושין ולא בה' אבידה ולפענ"ד נ' עוד דאדרבה מדסתם הרמב"ם וכ' בפ"ג מגירושין הכ"א רק לשון המשנה ואעפ"י שי"ל סימנים בגופו ובכליו פניל פליו בהדי גופו וממילא משתמע דכמו דבגופו מהני עכ"פ ס"מ ביותר לכו"ע וכדפסק הוא ז"ל בעצמו בפ"ג מה' אבידה ה"ה ובפ"ג מגירושין הכ"א לפי מה שכתב ה"ה בפ"ג מה' אבידה והכ"מ בפ"ג מגירושין ובפ"ג מאבידה שם ה"ה דבכליו הני נמי עכ"פ ס"מ ביותר אלא שרא"ש ז"ל הגם דבשלהי יבמות סי' ג' העתיק רק לשון הרי"ף ז"ל הג"ל ולא הביא הף דבכלים חיישי לשאלה.

אמנם בפ"ק דמציעא סי' נ' ובת' שהובאה בטור ססי' קי"ח כ' דחיישי לשאלה עכ"פ הרי"ף והרמב"ם ז"ל מדשתקו לגמרי מהף סוגיא ונהף דינא נראה דעתם בבירור דס"ל

ג"כ פדעת התוס' והר"ן והנמ"י הנ"ל דלמסקנא באמת ל"ח פלל לשאלה וגם שהרי הר"ן והנמ"י הם מפרשי הר"ף ו"ל ואי הוה רמיזא פלל בד' הר"ף דס"ל דחיישי לשאלה לא הוו שתקי מלאדפורי וכ"ש דלא הוו סתמי לפסוק להדיא היפה דעתו בסתם: (ה) וכן נראה דעת הטור בסי' י"ז שכ' וז"ל ואם אין מכירין אותו בטב"ע אפי' י"ל סימנים בכליו ובגופו אין סומכין עליהם אם אינו מובהקין משמע להדיא דאם הם מובהקים מהני גם בפלים ול"ח לשאלה והב"י שם דחק לפרש דהאי אם אינו מובהקין קאי רק אסימני גופו ולא אסימני פליו וכל מעיניו ישפוט בצדק שהוא דחוק מאד וכי מי הכריחו להטור ו"ל למינקט פי הך לישנא ולסמוך שפירש דבריו בפ"י דחוק וגם מדשתק גם הוא ולא הביא הך דינא דחשש שאלה ש"מ דס"ל כהאבע"א ואין לומר דמשמע לי' להב"י דעת הטור כן ממ"ש הטור לעיל מזה בסמוך וז"ל כ' ר"ת וכו' או ע"י ס"מ שי"ל בגופו ומדלא הזכיר בזה פליו ג"כ משמע דס"ל דבכליו לא מהני אפי' ס"מ משום חשש שאלה אבל אין דקדוק קל פנה פדאי להוציא דבריו דכאן מפשטן ולדחוק בדבריו וגם באמת אינו דקדוק פלל דהא לא מיירי עדיין מפלים רק חילק בשם ר"ת בין פשאין שם אלא הראש לאם כל גופו שלם שאז יכולין להפירו ע"י סימנים מובהקים דגופו ומה לו להזכיר פאן פלים פינון דבכלים לא שייך חילוק זה.

אמנם יש להביא קצת סמך לפי הב"י מדשינה הטור לישני' דמתני' דקתני ביה בגופו ובכליו והוא ו"ל כ' בהיפה בכליו ובגופו והיינו לרמז דמה שפסיים אם אינו מובהקין קאי רק אגופו דסמיה לי' כפי' הב"י אבל ג"ז אינו פדאי להוציא הדברים מפשטן וגם דוחק לומר דבאמת האי אם אין מובהקין קאי ודאי גם אכלים אמנם פינון דחיישינו לשאלה א"כ ממילא אין הסימנים מובהקים וכסברת הב"ש בס"ק ס"ט מלבד שהסברא בעצמה דחוקה [וע' להלן אות ט' שהוכחנו מהש"ס שסברא זאת דחוי' לגמרי ואין לה מקום פלל] הלא בדברי הטור לא רמיזא זאת פלל אכן נראה מה שדחקו להב"י לדחוק בדברי הטור פאן הוא ממה שפסי' קל"ב כ' הטור להדיא ו ודע שלא השאילו לאחר וגם פדי שלא יחלוק הטור על אביו הרא"ש ועל הר"ף והרמב"ם שסוברים כן לפ"ד הב"י ו"ל פנ"ל ועכ"ז ודאי דלישני' דהטור פאן מוכיחין דלא כפי' הב"י ובפרט מה שלא הזכיר פאן פלל חשש שאלה והזניחו עד ס' קל"ב: (ו) והכי משמע נמי פשטן' דמתני' אעפ"י שי"ל סימנים בגופו ובכליו מדכתיבנהו בהדדי משמע דחד דינא אית להו וכנ"ל ** (הגה"ה וע' ב"ש סקס"ט הביא קושניית הגאון מהר"ל ז"נ מפראג דחי גם ללישנא דסימנים דרבנו נמי חיישינו לשאלה א"כ ממילא גם טכ"ע לח מהני בכנים וא"כ אמאי תני במתני' דסימני פלים לא מהני שהן מדרבנו תקשי לי' דאפי' טב"ע שהוא מדאורי' נמי נא מהני ולא אבין זאת.

דהא אי חיישי לשאלה ע"כ דגופו וכליו לאו בחד גוונא מיירי פין ללישנא דסימנים דאורי' ובין ללישנא דסימנים דרבנו לפי"ז י"ל דסימני פליו מיירי באמת גם בסי' מובהקים ביותר דהו דחורי'.

ואפ"ה לא מהני ומאי עדיפיתא דטבע טפי מס"מ ביותר ואין לדחוק ולומר דנא סימניהו קושני' וכוננת קו' הוא דהא לא הוי פלים דומי' דגופו דהא בכלים אפי' טבע שהיא דאירי' לא מהני דא"כ בפשיטות הו"ל לאקשוני אסימנים גופי' דגופו לא מיירי אלא בסימנים

אמצעים וכליו מיירי אפי' בס"מ ביותר דהו דאורי' ואפ"ה לא מהני וגם אין לומר דקושיותו הוא דאמאי נקט מתני' לישנא דסימנים גם בכליו והניח מקום לטעות דכלים דומיא דגופו כפשוטו דמתניתין והיינו בסימנים מנים אמצעים אבל ס"מ מהני גם בכלים ול"ח לשאלה ליתני בכלים טב"ע ואפ"ה לא מהני וע"כ היינו משום דחיישי' לשאלה וממילא הוה ידעינן דמזה הטעם גם ס"מ ביותר לא מהני דמלבד שדחוק מאד להעמיד זאת בדבריו יקשה עוד דא"כ הו"ל לאקשוני קושיותו זאת אסתמי' דהש"ס גם לישנא דסי' דאורייתא ובכלים דלא מהני סימנים היינו משום דחיישינן לשאלה דא"כ אמאי נקט לישנא דסימנים גם בכלים והניח מקום לטעות וכנ"ל וכן יקשה זאת גם אם נימא דקושיותו הוא כמש"ל דאם פן לא הנה פלים דומיא דגופו דהנה לי' לאקשוני הכי אסתמי' דהש"ס לתרונניהו לישני וצ"ע:*) והגם שגם זה יש ליישב עפ"י סברת הב"ש סקס"ט הנ"ל שלפי"ז הוי גופו וכליו בחד גוונא דבתרונני' בעינן ס"מ ביותר וממילא בכלים דלא מושלי אינשי באמת מהני ס"מ כמו בגופו ובכלים דמושלי הא לא משפחת ס"מ מחמת חשש שאלה אמנם באמת שסברתו זאת דחוקה מאד כמש"ל.

ועוד תראה בד' התוס' יבמות שם ד"ה פליו דחיישי' וכו' כמה דחקו עצמם ללישנא דחיישינן לשאלה ולסוף נשאר בקושיא וכתבו שם דלמסקנא דלא חיישינן לשאלה א"ש ע"ש ועי' בקו"ע סעי' רכ"ו בשם ר' יואל דבכל פלוגתא דהתרה הליך אחר המיקל וכ"פ הט"ז גם בשם ת' מהר"מ מטראני [ע' ב"ש סקמ"ו וח"מ סקל"א] וא"כ גם כאן דאיפא תרי לישני אי חיישינן לשאלה י"ל הלכה פלישנא דמיקל.

והגם דבפ' יש בכור (מו ב) אמרי' לחד לישנא דלא הקילו בעדות אשה אלא בסופה אבל לא בתחילתה בענין ההפכה ע"ש הנה נראה דעת כמה פוסקים שחתרו למצוא קולי קולות בעיגונא גם בענין ההפכה ע"כ דנקטו כהאיבע"א דשם דיש להקל גם בתחילתה ומד' הרא"ש בת' ריש פלל נ"א ובס"ב' שם נראה דגם הוא תפס פשינוניא בתרא הנ"ל דגם לענין ההפכה הקילו עש"ה אח"כ מצאתי בס' תשובה גאוני בתראי שאלה י' לאא"ז הגאון בעל תוי"ט ז"ל שהעיר קצת מהקצת מזה ע"ש וכן הרמב"ם ז"ל לפמ"ש עליו הכ"מ בפ"ג מגירושין פוסק גם הוא כל"ב דרבא דסימנים דרבנן ודלא כמ"ש הה"מ בדעתו בפ"ג מהל' גזילה ואבידה ה"ה ע"ש וכן נפלענ"ד ברור כמ"ש א"ה באורח להלן (אות ט"ו) בהג"ה הרי מוכח דגם הוא סובר דבפלוגתא דהתרה בענין ההפכה הליך אחר המחמיר אם האיסור הוא דאורי' כל"ק דבכורות שם וא"כ הא התרי לישני דחשש שאלה נמי בענין ההפכה הוא ונהנה לן למינקט לחומרא אף עכ"ז לפענ"ד דפסקי' בהא כל"ב דל"ח לשאלה משום דהסוגיא מוכחת כל"ב וכמש"ל (אות ו') בשם התוס': (ח) ועוד נראה לומר דגם לפמ"ש הב"י דחיישי' לשאלה יש לחלק ברונחא דדוקא פשמצאוהו הרוג או מת דמדאו' הוא בחזקת חי לגמרי ואזלי' בתרי' אפי' לקולא לענין גט כמ"ש במשנה גיטין (כ"ח א') דאפי' הניחו זמן או חולה נותן לה בחזקת חי וכן הנה תלתא דר"א בן פרטא דבמתני' שם ע"ב שהו בחזקת קיימין ואפי' לקולא וסימני פליו אתו לאפקי' מחזקת חיים דאורייתא בהא שפיר י"ל דחיישי' לשאלה ואין ספק מוציא מידי ודאי דאורי' ואפי' אי נימא דשאלה וה"ה מכירה ואבידה (ע' ח"מ סקכ"ב) חששות רחוקות ניהו ולא ספק השקול ניהו מ"מ אחר מור בי' רבנן שלא להוציא עי"ז מחזקת חיים דאורייתא ולא עדיף מפל הדברים שרובן למיתה פגון משאל"ס בלא סימנים ושהא

עד פְּדֵי שֵׁת"נ או גְּנוֹב אֲרִיּוֹת וּגְמָרִים וְצָלוּב וּמְגֻנֵיִד שְׁמֹנֶה הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ג מְגִירוּשֵׁין הַט"ז
י"ז י"ח שְׁרֹבֶן לְמִיתָה כַּמֶּש"ש הִי"ד דְּבָכָל אֱלוֹ אַעֲפ"כ לֹא תִנְשָׂא לְכַתְחָן דְּהַחֲמִירוּ בְּהֶם
מִשׁוּם חֲנוּמֵר אִיסוּר א"א וְכַמֶּש"ש הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ז מֵה' נְחֻלוֹת ה"ג ע"ש.

וה"נ הַחֲמִירוּ חֲכָמִים מִשׁוּם אִיסוּר א"א בְּכָלִים דְּנִיחֻשׁ לְשִׂאלָה וּמְכִירָה וְאַבְיָדָה אָבָל
בְּרִאוּהוּ נְטֻבַע בַּמֶּשֶׁאֲל"ס וְשָׂהָא עָלְיוּ עַד פְּדֵי שֵׁת"נ וְלֹא רָאֵהוּ עוֹלָה דְּמִדָּאוּ הוּא בְּחֻזְקָת
מֵת לְגַמְרֵי דְלָכוּן אִם נִשְׂאֵת ל"ת כְּמִפּוֹרְשׁ בְּש"ס פֶּרֶק הָאֲשָׁה בְּתָרָא קכ"א א' וב') וְכַמֶּש"ש
הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ג מְגִירוּשֵׁין הִי"ט וְכ' (עֵי דְבָרֵי הַה"מ וְהַכ"מ שָׁם) וְהִינּוּ מִשׁוּם דְּרֹבֶן
לְמִיתָה כַּמֶּש"ש הֶרְמֵב"ם שָׁם וְהַתּוֹס' בְּפ' הַחֻלְצִין (ל"ו ב') וְכָל הַפּוֹסְקִים וְלָכוּן מוֹרִידִין
יּוֹרְשָׁיו לְכַחֲלָה בְּכָל אֱלוֹ הַדְּבָרִים הַנִּזְ"ל שְׁרֹבֶן לְמִיתָה כַּמֶּש"ש הֶרְמֵב"ם בְּפִי"ז מֵה' נְחֻלוֹת
ה"ג וְהַטּוֹש"ע ח"מ ס' רפ"ד ס"ג וְדָאִין מִשְׂאִינִן אֵת אֲשֵׁתוֹ הוּא רַק חוּמְרָא דְרַבְּנִין
בְּלַכְתְּחִילָה מְחַשְׁשׁוֹת רְחוּקוֹת דְּלָמָּא גְּלִי אֲשֵׁפִילוּהוּ אוּ דָף גְּזַדְּמֵן לוֹ וְעָלָה פְּדָאֲמֵרִי
בְּהָאֲשָׁה בְּתָרָא וְהַטַּעַם אִי מִשׁוּם חֲנוּמֵר אִיסוּר א"א כַּמֶּש"ש הֶרְמֵב"ם בְּה' נְחֻלוֹת שָׁם אוּ גַם
מִשׁוּם לְזוֹת שְׁפָתִים כַּמֶּש"ש הַמְרָדְכִי בְּשִׁלְהֵי יְבָמוֹת א"כ בְּרֹנוּחָא מְסַתְּבַר לְמִימַר דָּאִם יֵשׁ
מִצּוּרְף זֶה גַם סִימְנֵי כְּלִי דְלַכְתְּחָן נְמִי שְׂרִיָּא לְאַנְסוּבֵי וְל"ח לְשִׂאלָה דְסִפְיָא דְרַבְּנִין
לְקוֹלָא וְכ"כ בְּקו"ע סרמ"ז בְּשֵׁם ר"ב אֲשִׁכְנֹזִי דְכָל הַסִּפְיָקוֹת בַּמֶּשֶׁאֲל"ס כְּנֻלָם לְקוֹלָא
** (הַגְּה"ה וְאֵע"ג דְּבִסְפֵק אִי אִישְׁתֵּהִי אַחַר עֲלִי מִן הַמִּים הַחֲמִיר הַר"ן וְ"ל בְּת' ס' ע"א
בַּמֶּשֶׁאֲל"מ שְׂלֵא לְסַמְוֵה תוּ אִסִּימְנִים וְהוּבָאָה בְּב"י וְאִי דְרַבְּנִין הוּא הָא סִפְיָא לְהַקְלָה
לֹא תִבְרָא דְהַמְעַיִן שָׁם בְּגוֹף הַת' בַּל' הַשְּׂאֵלָה בְּעֵינֵינוּ יִרְאֵה דְהַהוּא עוֹבְדָא הַנּוֹה שְׂלֵא הִי
שׁוּם אָדָם רוּאָה בְּעַת טְבִיעַת אֲנָשִׁי הַסִּפְיָנָה וְא"כ ה"ה סד"א בְּעַצָּם.

אֵלָא דְהוּ"מ לְהַקְלָה בְּזֶה כְּמוֹ בְּסִפְיָא דְתוֹף ג"י שְׁכ' הַחו' (קכ"א א') דְתַלְיִין לְהַקְלָה שְׂהוּא
עַדִּין תוֹף ג"י ע"ז פְּתַב הַר"ן שָׁם דַּל"ד לְדַהֲתָם דְכָאן יוֹתֵר מְצוּי שְׂשָׂהָא יוֹתֵר מִשְׁעָה א'
וְעוֹד נ"ל דְכִינּוּ דְיוֹתֵר מְצוּי שְׂשָׂהָא יוֹתֵר מִשְׁעָה.

הָא לֹא ס' הַשְּׁקוּל הוּא וְא"כ גַּם אִם הִי שׁוֹהָה פְּדֵי שֵׁת"נ אִיסוּר בַּמֶּשֶׁאֲל"ס אָבָל בַּס'
הַשְּׁקוּל וְדָאִי שְׂרִי בַּמֶּשֶׁאֲל"ס מִשׁוּם דְאִיסוּרוֹ דְרַבְּנִין וְכַמֶּש"ש: **) * [וְעֵינִין ב"ש ס"ק ק"ה
שְׂהִבִיא כְּעֵין זֶה בְּשֵׁם הַט"ז לְהַקְלָה בְּסִפְיָא אִם הוּא מִשִּׁיל"ס אוּ שִׁאל"ס מִשׁוּם דַּסְד"ר הוּא
וּגְדוּלָה מְזוּ ע' בְּקו"ע סר"ט וְר"ל בְּשֵׁם ת' הַמְבִי"ט מֵה' שְׁעָלָה ע"ד שְׂיֵשׁ בְּאַפְשָׁרֵי לְהַתִּיר
בַּמֶּשֶׁאֲל"ס מִשׁוּם דְהוּא דְרַבְּנִין] וְאִם הַקְּלִי הַתּוֹס' וְכַמֶּה מְהַרְאִשׁוּנֵי בְּסִפְיָא אִם הוּא תוֹף
ג"י אַע"ג.

דְהַסִּפְיָא בְּעַצְמוֹ הוּא בְּדָאוּרֵינִי רַק מִשׁוּם דְהַחֲשֵׁשׁ הוּא דְרַבְּנִין עַמ"ש בְּזֶה כ"ש כָּאן דְעֵיקַר
הַסִּפְיָא הוּא בְּדְרַבְּנִין וְכ"ש אִי נִימָא דְשִׂאלָה וּמְכִירָה וְאַבְיָדָה חֲשִׁשׁוֹת רְחוּקוֹת נִינְהוּ וְדָאִי
בְּרוּר דְלֹא חֲזִינְשֵׁין לְהוּ בְּדָבָר שְׁעֵיקַר אִיסוּרֵי הוּא רַק חוּמְרָא דְרַבְּנִין לְבַד כַּמֶּש"ש בַּס"ד:
(ט) וְעוֹד דְגַם לְהַפּוֹסְקִים דְחִינְשֵׁי לְשִׂאלָה הִינּוּ מִשׁוּם דְמְסַפְקָא לְהוּ כְּהִי מְהִנֵי תְרִי לִישְׁנֵי
נְקֻטִינֵי אִי כַּל"ק דְחִינְשֵׁי כְּהַיְבַע"א דַּל"ח כְּפִשְׁטֵי דְסוּגְיָא וְסִבְרַת כְּמָה מְהַרְאִשׁוּנֵי
כַּמֶּש"ל אוֹת ד' וּפְסָקוֹ לְחוּמְרָא וְא"כ בַּנ"ד דַּסְד"ר הוּא נְקֻטִי לְקוֹלָא כְּהַבְע"א דַּל"ח
וְעוֹד דְהָא הָא דְאַצְטְרִיף הַש"ס לְאוּקְמָא דְהָא דְסִימְנֵי כְּלִים לֹא מְהִנֵי הוּא מִשׁוּם חֲשֵׁשׁ
שְׂאֵלָה הוּא רַק לְלִישְׁנָא דְסִימְנֵי דְאוּרֵינִי וְכַמוֹ שְׂהוּכִיחַ כֵּן הַב"ש בַּס"ק ס"ט מֵהַתּוֹס'
ע"ש.

נהגם דהוא גופני דחיק נשם לדחותה אשינוני דחיקא לא סמכי להל' למעשה ומחנורתא כדבריו הראשונים נשם וכ"מ נמי מהש"ס דקא דוקא ולהך לישנא דא' רבא סימני דאורייתא וכו' והוי קשיא לי דאפי' סימנים בכליו אמאי לא מהני ודחיק לי לאשכוחי סימנים גרועים בכלים והוקרה ע"כ לומר דהוא משום חשש שאלה ולא הנה לפי"ז דומיא דסימנים בגופו דטעמי' משום דמירי בסימנים גרועים ארוך וגוי.

וגם נדחק לפי"ז לאוקמא ע"כ טעמי' דאופך וכיס וארנקי וטבעת משום דלא ** (הגה"ה ולכאורה יש לדקדק ממתני' דגם באיסור דרבנן חיישינן לשאלה בכלים להך לישנא דפ' יש בכור (מ"ו ב') דמדאוי' פדחת לחוד הנה הכירא לענין בכור ולענין עדות אשה ולכל מילי אלא דרבנן הוא דאחמרו בעדות אשה לחוד וקתני במתני' אין מעידין אלא על פ"פ עם החטם ואעפ"י שי"ל סימנים בגופו ובכליו ומ' ג"כ דאפי' סימני פלים בצירוף הפרת פ"פ בלא חטם ג"כ לא מהני הרי דגם באיסור דרבנן דהיינו הפרת פדחת בלא חטם דרק מדרבנן לא מהני ואפ"ה לא מהני בי' גם בהצטרף לזה עוד סימני פליו וע"כ היינו משום חשש שאלה.

הרי לכאוי' דגם באיסור דרבנן ע"כ דחיישינן לשאלה וא"כ ה"ה במשאל"ס דאיסורו דרבנן עכ"ז חיישינן לשאלה. נהגם דיש לדחות ולומר דמתני' ר"ל דסימני פלים לחוד הוא דלא מהני משום חשש שאלה.

משום דבדאורייתא חיישינן לשאלה אבל בהצטרף להם עוד גם הפרת פדחת אפי' בלא חטם סמכינן שפיר אסימני פלים. ונ"ח לשאלה משום דאיסורו דרבנן אף הרי הרמב"ם ז"ל כ' להדיא בפ"ג מגירושין הכ"א וז"ל אם פדחתו וחוטמו ופ"פ קיימין וכו' מעידין עליו ואם ניטל א' מאלו אעפ"י שיש לו סימנים בגופו ובכליו וכו' אין מעידין עליו.

הרי פירש דבריו להדיא דלא מצטרפי סימני פלים גם להפרת פדחת עמו וי"ל דמירי בסי' אמצעים לכן לא מהני גם להפרת פדחת עמו משום דס"ל דסימנים אמצעים הן דרבנן. ולא משום חשש שאלה דל"ח לה באיסור דרבנן.

(****) (וה"ה וכ"ש באיסור מים שאל"ס דהוא רק חומרא דרבנן בלחוד משום סיג בעלמא דקיל מאיסור גמור דרבנן כמש"ל וע' מ"ש עוד בזה להלן באות י"א בהג"ה ושייך גם כאן): ** מושלי להו אבל לישנא דסימנים דרבנן אתיא מתני' כפשטא גופו וכליו בחד גוונא בסימנים אמצעיים ולא צריכין נמי לפי"ז לדחוקי באופך וכיס וכו' וה"נ מוכח ממה דפריי' הש"ס בפ' אלו מציאות (כ"ז ב') ואי חיישינן לשאלה חמור בסימני אופך היכי מהדרינן משמע ודאי פדח' סוגיית הש"ס ברוב המקומות שפא לחלק בזה דבריו הראשונים דפשיט ממתני' דסימנים לאו דאורייתא ודחי לי התרצון דלעולם סי' דאורייתא וכליו משום דחיישינן לשאלה ופריי' דא"כ דעעמי' משום חשש שאלה חמור בסי' אופך היכי מהדרינן ור"ל אלא ע"כ דל"ח לשאלה וטעמא דסימני פלים דלא מהני הוא משום כדאמרי' מעיקרא דסימנים דרבנן [ועפי"ז ממילא אדחי סברת הב"ש בסקס"ט שכ' דלישנא דסימנים דרבנן ובעי"ס מ' ביותר ממילא מוכח דחיישי' לשאלה בכלים משום דכיון דלפעמים מושלי להו א"כ לא הנה ס"מ ביותר ולכ"מ ש הרי אדרבה מוכח דלישנא דסימנים דרבנן ע"כ דל"ח לשאלה] וא"כ פיון דתפסו הפוסקים ל"ב דרבא דסימנים דרבנן תו לא צריכין פלל ממילא לטעמא דחשש שאלה ול"ח לה באמת

פָּלַל וְנִרְאָה ג"כ דמשו"ה לא הביא הרי"ף פָּלַל הוּא סוּגְיָא דְחֻשׁ שְׂאֵלָה וְכֵן הֶרְמַב"ם לֹא
 הִזְכִּיר הוּא דִּינָא מְשׁוּם דְּכִינּוּן דְּהַרְי"ף הִבִּיא רַק הֵא"ד דְּרַבָּא דְּסִימְנִים דְּרַבְּנָן וְא"כ ע"כ
 דל"ח לְשֵׁאֵלָה וְכַמ"ש דְּחַד בְּאִידָהּ תִּלְיָא: (י) וְתוּ דְבַנ"ד פִּינּוּן דְּרַאָהוּ הָעַד נְטִיבַע בְּבִגְדִים
 אֶל שְׂנַמְצָאוּ לְכ"ע ל"ח בְּהָא לְשֵׁאֵלָה כַּמ"ש הַתּוּ בְּהֵאָשָׁה בְּתַרְא (ק"כ ב') סד"ה וְאִבְע"א
 וּבפ"ג דְּגִיטִין (כ"ח א') ד"ה מְצָאוּ בְּחַפְיָסָה לְעִנְיָן גִּט שְׂנַמְצָא ע"ש וְשֵׁם וְכֵן הֶרְמַב"ם אֶל
 סְעִיף ל"ב בְּשֵׁם ת' מְהַר"ם פְּאֶדְוָא ס' ל"ו וְהִגֵּם שֶׁהַב"ש שָׁם ס"ק צ"ח כ' דְּמִיָּרִי דְּוָקָא
 פְּשַׁנְמְצָא מִיָּד לְטְבִיעָה אִין דְּבָרִיו מְוַכְרָחִים וְכֵן בַּח"מ ס"ק ס' כ' בְּהִדְיָא דְּמִהְיִי אִפִּי אִם
 נִמְצָא אַחַר פְּמָה יָמִים מִהִטְבִּיעָה וּבְאָמַת ד' הַב"ש תְּמוּהִים דְּהָא הִנְדוּן דְּמַהֲרַמ"פ מְבִנְיָא
 בַּגְב"ע דְּשֵׁם שְׂלָא מִיָּד לְטְבִיעָה נִמְצָא אֶלָּא בְּיּוֹם שְׁנִי וְאַפְּי' אִם נִדְּחֹק וְנִאֲמַר דְּבְיּוֹם שְׁנִי
 מְקַרִי מִיָּד הִלְשׁוֹן דְּמַהֲרַמ"פ בְּתַשׁוּבָתוֹ שָׁם מְרָאָה לְהִדְיָא דְּלָאוּ מְשׁוּם דְּנִמְצָא מִיָּד דְּוָקָא
 הוּא דְּמִהְיִי אִם נִמְצָא בְּאוֹתָן הַבְּגָדִים שְׁנִטְבַע דְּכָל פִּי הָאִי הו"ל לְפָרֵשׁ דְּבָרִיו אֶלָּא כ' סָתָם
 דְּחֻשׁ שְׂאֵלָה לֹא שְׁיָיָף בְּנִדּוּן דְּשֵׁם מְשׁוּם שְׁהַעוּבָד כּוֹכְבִי הִי אָתוּ בְּסִפְיָהּ וְרַאָהוּ שָׁם
 מְלֻנְפֵשׁ בְּהוּ קוֹדֵם הִטְבִּיעָה ע"ש וְאֵע"ג דְּהַרְמַב"ם א"כ דְּוָקָא בִּי"ל ס' מְוַבְהָק בְּבִגְדִיו הוּא
 דְּמוֹעִיל זֶה אִין פְּנוּנָתוֹ עַל ס"מ בְּיּוֹתֵר דְּוָקָא דְּבְאָמַת בְּמִשְׁאֵל"ס וְשָׁהָא עַד פְּדִי שְׂתַצָּא
 נִפְשׁוֹ נִפְלַע"ד לִוְמַר דְּמִהְיִי ס' אֶמְצָעִי גַם לְפִי מַה שְׂתַּפְּסוּ הַפּוֹסְקִים בְּפִשְׁיטוֹת דְּסִימְנִים
 אֶמְצָעִים הֵן דְּרַבְּנָן כַּל"ב דְּרַבָּא דְּכִינּוּן דְּעִיקָר אִיסוּר דְּמִשְׁאֵל"ס הוּא חוּמְרָא דְּרַבְּנָן
 בְּלַכְתָּחִי בְּלַבַּד לְכ"ע וְכַמְש"ל מְסַתְּבַר בְּרִוּוּחָא דְּאֶלְמוּהוּ רַבְּנָן לְסִימְנִיָּהוּ בְּאִיסוּרָא
 דְּרַבְּנָן לְמִסְמָה עֲלִיָּהוּ אִפִּי לְכַתְּחִי וְחִילִי דִּילִי בְּזֵה מַמ"ש רַש"י בְּהֵאָשָׁה בְּתַרְא (ק"כ א')
 ד"ה בֵּין פְּלִיו וְז"ל אֶלְמָא סְמְכִינּוּ אֶסִימְנִים וְכו' אִפִּי לְמִשְׁרֵי אִיסוּר א"א דְּאוּרְיָי' אֶלְמָא
 ס' דְּאוּרְיָי' עַכ"ל וְשָׁם רִישׁ ע"ב בַּד"ה מְוַבְהָק הוּא כ' וְז"ל וְאֵע"ג דְּסִימְנִים דְּרַבְּנָן
 אֶסִימְנִים פִּי הָאִי סְמְכִי אִפִּי בְּאִיסוּר דְּאוּרְיָי' וְכֵן בַּפ' פֶּל הִגֵּט (כ"ז ב') ד"ה מְסַפְקָא לִי
 כ' וְז"ל וְדִלְמָא סִימְנִים דְּרַבְּנָן וְכו' אֶבֶל לְמִשְׁרֵי אִיסוּרָא לֹא מְצִוּ רַבְּנָן לְעַקוֹר דְּבַר מַה"ת
 עַכ"ל וְגַם בְּאֵלוֹ מְצִיאוֹת (כ"ז ב') ד"ה סִימְנִים דְּרַבְּנָן כ' וְגַבִּי א"א דְּאִיסוּרָא דְּאוּרְיָי' הוּא
 לֹא סְמְכִי עֲלִיָּהוּ עַכ"ל.

הַרִי שְׂדַקְדָּק רַש"י ז"ל מְאֹד בְּלִשׁוֹנוֹ דְּרַק בְּאִיסוּר דְּאוּרְיָי' הוּא דְּלֹא סְמְכִי אֶסִימְנִים אִי
 סִימְנִים דְּרַבְּנָן אֶבֶל בְּאִיסוּר דְּרַבְּנָן מְשַׁמַּע לְהִדְיָא דְּסְמְכִינּוּ עֲלִיָּי' גַּם אִי הוּוּ דְּרַבְּנָן [וְיִשׁ
 מְקוֹם קֶצֶת לְדַחֲתוֹ בְּדוּחַק אִף הָאָמַת יוֹרָה דְּרַכּוֹ לְפַעַנ"ד בְּרוּר כַּמ"ש].

(יא) וְה"נ מ' לְדִידִי דְּגַם הֶרְמַב"ם אִית לִי סְבָרָא זֹו מְדִלָא הִזְכִּיר הוּא דִּינָא דְּסִי בְּגוּפּוֹ
 וּבְכַלְיוֹ דְּלֹא מְהַבּוּ אֶלָּא בַּה' כ"א בַּפִּי"ג מְגִירוּשִׁין בְּמִצְאוּהוּ הָרוּג אוֹ מֵת וְלֹא הִזְכִּירוּהוּ
 פָּלַל בְּכָל הַדִּינִים שְׁזָכַר שָׁם לְעִיל מַהִי"ו עַד הַכ"א וְע"כ דְּלָאוּ אֶסִימְנִים גְּרוּעִים דְּגוּפּוֹ
 וְכַלְיוֹ כ' דְּלֹא מְהַבּוּ וְהֵם אֶרְוֹךְ וְגוֹץ וְחִינְרִי וְסוּמְקִי דַּא"כ גַּם בְּכָל הַדִּינִים הַנִּזְכָּרִים וְדַאי דְּלֹא
 מְהַבּוּ וְהִי"ל לְהִזְכִּירָם גַּם הֵתָם אֶלָּא ע"כ דַּר"ל ס' אֶמְצָעִים דְּבַהּוּ מִיָּרִי הַתְּרִי לִישְׁנִי
 דְּרַבָּא וְע"כ הִינּוּ מְשׁוּם דְּבְמִצְאוּהוּ הָרוּג אוֹ מֵת דְּהִי עַד עֵתָהּ בְּחֻזְקַת חַי לְגַמְרִי כַּמְש"ל
 בַּאו' ח' הוּא דְּלֹא מְהַבּוּ ס' אֶמְצָעִים דְּהוּוּ רַק דְּרַבְּנָן אֶבֶל בְּמִשְׁאֵל"ס וְשָׁהָא עַד כַּשְׁת"נ
 וְכֵן מְגוּד וְצָלוּב וְכָל הַנֶּהָד דְּמִנִּי הֵתָם מַהִי"ו עַד הַכ"א דְּכֻלָּם רְוִבּוֹן לְמִיתָהּ וְכַמְש"ל שָׁם
 וְכָל עִיקָר אִיסוּרִי' רַק מְדְרַבְּנָן שְׁפִיר סְמְכִי גַם אִסִּי אֶמְצָעִים דְּרַבְּנָן הַרִי מוּכַח בַּס"ד
 דְּגַם הֶרְמַב"ם ס"ל סְבָרַתְנוּ.

הנ"ל דהימנו רבנו לסימניי באיסורייהו ואין להשיב ע"ז ממ"ש הוא ו"ל בפ"ז מה נחלות ה"ג בהדיא דגם בהי' לו סימנים מןבהקים בגופו לא מהני והא התם קאי אנטבע במשאל"ס ושהא עד פדי שת"נ וכל הנה דמני התם דכולהו איסורם רק מדרבנן כמש"ש הוא ו"ל בהדיא ואפ"ה פתב דלא מהני גם סימנים מןבהקים ר"ל אמצעי'] הא לא תברא דהמדקדק הטיב בלשונו שם יראה דיותר נוטין דבריו שם דמ"ש דאפי' ס"מ אין מועילין קאי רק אנדקר במלחמה ומת או נהרג דבו' לא קא' ראוהו כדא' התם בכל הנה דמני התם ע"ש והיינו ר"ל מצאווה נדקר או נהרג דאיסורו דאורי' לכן לא מהני בי' סימני' אמצעים ומ"ש גם ע"ז דהוא חומרא דרבנן היינו בצירוף הסימנים ***(הגה"ה וילפלולא בעלמא אמינא.

דלכאורה יש להקשות ד' הרמב"ם ו"ל אהדדי דלפי מה שהוכחנו דגם הרמב"ם סבירא לי' דבאיסור דרבנן סמכינן אסי' אמצעים והא לכאורה יש להקשות ע"ז דללישנא קמא דפ' יש בכור (מ"ו ב') דמדאורייתא פדחת לחוד הני הפירא לענן בכור ולעדות אשה ולכל מיילי אלא דרבנן הוא דאחמרו בעדות אשה לחוד ובמתני' במכילתין קתני אין מעמידין אלא על פ"פ עם החטם אעפ"י שי"ל סימנים בגופו ובכליו וכענן ממש שפכתנו לעיל בהג"ה אות ט' בענן חשש שאלה בפלים ע"ש.

והגם דההוכחה ממתני' יש מקים לדחותה כמש"ש אף מד' הרמב"ם בפ"ג מגירושין הכ"א שהבאתי שם לשונו ודאי יש להקריח פן בבירור ע"ש. והנה שם לענן חשש שאלה דכלים יישבנו דהרמב"ם מפרש למתני' בסימנים אמצעים הוא דלא מהני גם אפילו בהצטרף לזה גם הפרת פדחת ומשום דסי' דרבנן ולא משום חשש שאלה אבל לענן שאנחנו דנין עתה דבאיסור דרבנן סמכינן שפיר אסימנים אמצעים.

א"כ אפי' אי נימא דמתני' מייירי בסימנים אמצעים הרי לפי זה ע"כ מןכרח מינה עכ"פ דאדרבה דלא סמכינן אסימנים אמצעים שהו דרבנן אפי' באיסור דרבנן דהיינו בצירוף הקרח פדחת בלא חטם דרק מדרבנן לא מהני ונהרא לומר ע"כ דפי' משנתנו בזה תלי' באמת בהנה תרי לישני גופי' הנ"ל (דבכורות)*****(דל"ק דמדאורייתא הפרת פדחת לחוד נמי מהני גם בעדות אשה.

נפרש מתני' דסבירא לי' דסימנים לחוד לא מהני אבל בהצטרף לזה גם הפרת פדחת מהני ולהאבע"א בהפרת פדחת לחוד בלא חטם לא מהני אפי' מדאורייתא שפיר מצינו לפרש מתני' דר"ל דגם בהצטרף סימנים עם הפרת פדחת נמי לח מהני.

ולפי זה הנה בדעת הרי"ף והרא"ש דתפסו ל"ב דרבא דסימנים דרבנן. נוכל לומר באמת דסבירא לי' לגמרי כל"ק דבכורות ולהכי פסקו כא"ד דרבא לחומרא דסימנים דרבנן משום דבתחילתה לא הקילו כל"ק דבכורות ובהצטרף סימנים אמצעים להפרת פדחת סברו דמהני ודלא פהרמב"ם בזה ומשום דאלמיה רבנן לסימנייהו באיסורי' פנ"ל או פשנרצה נוכל לדחוק ולומר דאי סבירא לי' בהנה דינא פהרמב"ם דלא מצטרפי סימנים אמצעים גם להפרת פדחת יש לומר דלא סבירא לי' פהרמב"ם באידך דינא דסבר דבאיסור דרבנן סמכינן אסי' אמצעים גם להא"ד דרבא פדהוכחנו בפנים באות י"א שע"כ פן דעתו ו"ל אלא דסברי דגם באיסור דרבנן לא סמכינן אסימנים אמצעים פיון שאין שום הקרע פרוור בדבריהם ו"ל איהו סברי בהני תרי דיני לזאת עכ"פ אין להקשות

שים סתירה בדבריהם ו"ל גופיני' אהדדי אבל הרמב"ם ו"ל שפוסק בהדיא בפי"ג מגירושין שגם בהצטרפות הסימנים עם א' מאלו [היינו הפרת פדחת בלא חטם] נמי אין מעדין עליו ע"כ לומר לפמ"ש פי' מתני' ה"ל לפי התרי לישגי דבכורות שפוסק בזה כהאבע"א דבכורות בפירוש משנתנו ה"ל וא"כ הרי מעתה דבריו ו"ל פסותרין זא"ז דהא מדלא הזכיר בדין מים שאל"ס ומגן"ד וצ'לוב ודכוותי' דלא מהני בהו סימני גופו וכליו.

ע"כ היינו משום דאיסורי' רק מדרבנן מהני בהו באמת סי' אמצעים דגוף וכלים וכמ"ל אות זה וע"כ דהיינו כל"ק דבכורות כמ"ש פאן דסבירא לי' בפירוש משנתנו דלהפרת פדחת מהני הצטרפות הפרת סימנים אמצעים משום דלהו לישנא הא דהפרת פדחת לחוד לא מהני הוא רק מדרבנן וא"כ איך כ' בהכ"א דהפרת פדחת לחוד לא מהני אעפ"י שיש לו עוד גם סימני גוף וכלים.

והוא ע"כ כהאבע"א שם בפירוש משנתנו כמו שביארנו וא"ל דהרמב"ם פונתו פאן על סימנים גרועים דוקא ואין מהצורך כלל להאריך בזה ויש מקום לתרץ. דשאני משאל"ס ומגן"ד ודכוותי' דאיסורי'הו אינו איסור גמור דרבנן אלא חומרא דרבנן בלכתחילה אלא דלא משגינא להו שינויא דחיקא דבאמת הא לק"מ דברנוחא יש לומר דס"ל להרמב"ם דבהא ל"פ גם האבע"א וסבירא לי' ג"כ הו חילוק בין תחילת העדות לסופה ובאיסור דרבנן שפיר סמכינן גם אסימנים אמצעים ול"פ אל"ק אלא בענין הפרת פדחת בלא חטם אי מהני מדאורייתא עכ"פ גם לעדות אשה דסבירא לי' להאבע"א דלא מהני אפי' מדאורייתא ולכן לא מהני גם בהצטרף לזה עוד סי' אמצעים ג"כ משום דהו דרבנן כמו סי' אמצעים לחוד דלא מהני אבל בשאר מקלי דאיסורו רק מדרבנן.

יש לומר דסבירא לי' גם להאבע"א דמהני בהו אז סימנים ולמה לנו לחלק את השוין במקום שאין אנו מוכרחין כלל לומר דפליגי:)* וגם איבוד זכרו ודו"ק [ולפי"ז ממילא מוכח דס"ל גם להרמב"ם כמ"ל (אות ח) דבמשאל"ס ושהא וכו' הלו אחר המקיל בפלוגתא דהתרה גם בענין ההפדה בתחילתה כהאבע"א דבפ' יש בכור (מ"ו ב') ולא אשכחן דלפלגו עלי' בהא הרי"ף והרא"ש דאינהו לא מייירי אלא באיסור דאורי' פגון במצאוהו הרוג או מת אבל לא במשאל"ס ודכוותי' שרופן למיתה ולמה לנו לחלק את השוין בזה]: ומעתה ע"כ דמ"ש הרמ"א בסוף סעף ל"ב דדוקא בי"ל סימני מובהקים בבגדיו הוא דמועיל אם רואה נטבע בפגדים אלו שנמצא אם פונתו על ס"מ ביותר דוקא דהא בזה נדאי מועיל גם סי' אמצעי פדהוכחו וגם באמת שפגוף ת' מהר"ם פאדווא שם לא נמצא פן אלא אדרבה פשטי' דלישנא דהתם מראה דלא אתי אלא לאפוקי סימני חינורי וסומקי וכיו"ב דכ' וז"ל ואף לפי המסקנא דאמר ואבע"א בחינורי וסומקי שאינם סימנים וכו' הלא בנ"ד אמר סתם שראוהו במלבושיו שהי' מלובש בספינה אולי היתה לו הפדה טובה במלבושים ולא ע"י הצבע עכ"ל ולא גמגם והסתפק בזה מהרמ"פ שם ולא רצה לסמוך להתירה משום זה בלבד אלא משום ששם הנה המעשה דלא הנה ידענו כלל בבירור איזה הפדה הי' לו בהמלבושים ע"ש אבל אם הי' העו"ג אומ' הסימנים האמצעים על המלבושים נראה ברור מדבריו שם שהי' סומך להתיר גם עי"ז בלבד אלא נדאי ברור פונת הרמ"א וז"ל על סי' אמצעי וכן נמצא לאיזה מהראשונים וז"ל דלסימנים

אֲמָצְעִים נָמִי מְוֹבְהָקִים קָרִי לְהוּ וּבִפְרָט בַּד' הַרְמַב"ם ז"ל וְכֵן בְּש"ס בְּאֵלּוּ מְצִיאוֹת (כ"ז סוֹף ע"ב) וְאָנָּה יְהִיבֵנּוּ סִימְנֵי מְוֹבְהָקִים דִּינָה וְשֵׁם (כ"ח ב') וּמֵאִי לֹא א' סִימְנֵי דְלֹא אָמַר סִימְנֵים מְוֹבְהָקִים דִּינָה שְׁפִירוּשֵׁם סִימְנֵים אֲמָצְעִים וּכְמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם (כ"ז ב') ד"ה וְאָנָּה ע"ש: (יב) וְבַר מִן דִּין י"ל עוֹד לִפִּי"ז דְּהָא מָה דְתַפְסוּ הַפּוֹסְקִים דְּסִימְנֵים דְּרַבְּנָן הוּא מְסַפֵּיקָא אִי קוּ"ל כַּל"ק דְּרַבָּא אוֹ כַּל"ב וְכֵן לְרַב אֲשֵׁי גִיטִין (כ"ח ב') וְלִסְתַּמָּא דְּהַש"ס ב"מ (כ"ז א') מְסַפֵּיקָא לְהוּ אִי דְאוּרֵינִי אוֹ דְּרַבְּנָן וְלִכְּוּ נִקְטוּ לְחוּמְרָא (וּאֲע"ג דְּלִבְתַּר פְּשִׁיט לְהַ רַבָּא (שֵׁם כ"ח א') דְּסִימְנֵים דְּאוּרֵינִי מ"מ הָא בְּתַר דָּא תִּיכְף קֵא' רַבָּא גּוּפִי' אַת"ל סִימְנֵים דְּאוּרֵינִי הָרִי דְלֹא אִיפְשָׁטָא לִי דָּא בְּבִירוֹר וְכֵן מוּכַח לִישְׁנֵי דְּרַבָּא גּוּפִי' (כ"ז א') דָּא דָּאִי כ' רַחֲמָנָא שְׁלֵמָה הוּ"א ה"מ בְּעֵדִים דְּגּוּפָא וְסִימְנֵים דְּגּוּפָא אָבֵל חֲמוֹר בְּעֵדִים דְּאוּרֵינִי וְסִימְנֵים דְּאוּרֵינִי וְכו' וְע"כ מ"ש בְּעֵדִים דְּגּוּפָא וְכֵן בְּחֲמוֹר דְּעֵדִים דְּאוּרֵינִי הִינּוּ אִי סִימְנֵים לָאו דְּאוּרֵינִי וְסִימְנֵי דְּגּוּפָא וְאוּרֵינִי הִינּוּ אִי סִימְנֵים דְּאוּרֵינִי וְכַמ"ש הַתּוֹס' שֵׁם בַּד"ה בְּעֵדֵי אֲנָפָּה אֲלָא דְּאִיכָּא לְמַדְחֵי דְּמַקְמֵי דְּפִשְׁטָה אָמַר הָכִי] מוּכַח קֶצֶת דְּלֹא אִיפְשָׁט לִי בְּבִירוֹר וְא"כ בְּמִשְׁאֵל"ס וְשִׁהָא וְכו' דְּאִיסוּרוֹ דְּרַבְּנָן כְּנ"ל סְפִיקוֹ לְקוּלָּא וְסְמִכֵי בְּהָא אֲסִימְנֵים אֲמָצְעִים דְּכִלְיוֹ מְסַפֵּיקָא דְּלָמָּה מְהֵי סִימְנֵים אֲמָצְעִים גַּם מְדְאוּרֵינִי וְלִשְׁאֵלָה ג"כ לֹא חֲתִישְׁנֵי בְּכַה"ג אִפִּי' אִי סִימְנֵים דְּאוּרֵינִי ג"כ מְהֵי טַעְמָא גּוּפִי' דְּהָא גַּם לְהֵךְ לִישְׁנָא גּוּפִי' דְּסִימְנֵים דְּאוּרֵינִי נָמִי מְסַפֵּיקָא לָן אִי כַּל"ק דְּחִישְׁי' לִשְׁאֵלָה אוֹ כַּהֲיַבְעֵ"א דְּכִלְיוֹ בְּחִינוּרֵי וְסוּמְקֵי וּבְדְרַבְּנָן לְקוּלָּא נִקְטִי' וְאִין לֹמַר דְּהָוָה ס"ס לְחוּמְרָא דְּלָמָּה סִימְנֵים דְּרַבְּנָן.

וְאַת"ל דְּאוּרֵינִי דְּלָמָּה ה' כַּל"ק לְהֵךְ לִישְׁנָא גּוּפִי' דְּסִימְנֵים דְּאוּרֵינִי דְּחִישְׁי' לִשְׁאֵלָה [וְהָוָה נָמִי ס"ס הַמְתַּהֲפֵד] כְּבָר כ' הַמְהַרִּי"ט בַּת' סִי' ל"א דְּבְעֵדוֹת אֲשֶׁה לִית בְּהָ דִין ס"ס כְּלָל מְשׁוּם דְּכָל סְפִיקוֹת שְׁאֲתָה מְרַבָּה בּוּ כּוּלָּא חַד סְפִיקָא הוּא שְׁמָא זְהוּ אוֹ אִינוּ וְהַגַּם שְׁהוּא ז"ל כ' זְהָ לְעַנְנֵן ס"ס לְקוּלָּא הָלֹא ה"ה וְהוּא הַטַּעַם גַּם בְּלְחוּמְרָא וְלֹא שְׁיֵיךְ לְחַלְקֵי בִינֵיהֶם. (יג) וְהָוָה לְכַאוּרָה דְּהַתּוֹס' ס"ל דְּלֹא מְהֵי סִימְנֵים דְּרַבְּנָן גַּם בְּמִשְׁאֵל"ס שְׁהָרִי כְּתָבוּ בְּעוּבָד' דְּשִׁנֵי ת"ח (קט"ו ב') בַּד"ה וְקֶאֱמֵרִי וְז"ל וְאִי סִימְנֵים לָאו דְּאוּרֵינִי אִיירֵי הָכֵא בְּסִימְנֵים מְוֹבְהָקִים עַכ"ל.

אִיךְ דְּלֹא לְמִיעֵבַד פְּלוּגְתָּא בְּהֵךְ מְלִתָּא בֵּין רַש"י וְהַרְמַב"ם לְהַתּוֹס' י"ל דָּאִי מְשׁוּם לֹא אִירָא. דְּהָא לִישְׁנָא דְּבְרֵינִי דְּהֵךְ עוּבָדָא דְּתַנִּי בְּהָ שְׁהִיוּ בְּאִין בְּסִפִּינָה וְטַבְעָה בְּרוּחָא יִשׁ לְפָרֵשׁ שְׁלֵא רָאוּ אֲלָא טְבִיעַת הַסְפִּינָה וְלֹא שְׁהוּ עַד כְּדִישְׁיָא הַנְּפֵשׁ.

וְא"כ הָרִי הָאִיסוּר הוּא דְּאוּרֵינִי לְדַעַת רֹב הַפּוֹסְקִים. לְזֹאת וְדָאִי דְּבְעֵינֵן סִימְנֵים מְוֹבְהָקִים לְלִישְׁנָא דְּסִימְנֵים דְּרַבְּנָן.

וְסְתַמָּא דְּהַש"ס קִינְצָרָה בְּלִשְׁוֹנָה וּמוּקִי בְּקִנְצוֹר דְּקֶאֱמֵרִי סִימְנֵים. וְאָנָּה נְפָרְשָׁהוּ לְכָל חַד מְהֵנָּה תְּרֵי לִישְׁנֵי כְּדָאִית לִי.

וְגַם דְּהַשְׁתָּא אִיירֵי בְּכָל גְּוּוּנֵי גַם בְּלֹא שְׁהָא כְּדִי יִצִּיאַת הַנְּפֵשׁ. וּבְשְׁהָא נִימָא בְּאַמְתַּת דְּמִיירֵי גַם בְּסִימְנֵים אֲמָצְעִים אִפִּי' לְלִישְׁנָא דְּסִימְנֵים דְּרַבְּנָן.

וְגַם דְּהָוָה כְּפִשְׁטָא דְּבְרֵינִי כְּנ"ל. מִשְׁא"כ אִי הָוָה מוּקִי לְהִדְיָא בְּשְׁהָא דְּנִקָּא.

הָיָה מוּכַרְח לְהֶאֱרִיךְ בְּלִישְׁנֵי. וְגַם לֹא בְּכָל גְּוּוּנֵי.

והא דפריה הש"ס נשם ותסבא משאל"ס גינהו וכו' ואי פדקאמרין דמיירי בדלא שקה וכו'. הא הו"מ נמי למיפריה גם אי איירי במשיל"ס דהא ג"כ אסורה אי לא שקה פדי יציאת הנפש.

י"ל דה"ק דאפ"י אם תפרש הברייתא בשקה וכו' אפתי תקשי דהא משאל"ס הוא וכו'. והב"י בש"ע סוף סעיף ל"ב שכ' ג"כ בדין משאל"ס וז"ל ומיהו אם הי' בו ס"מ ביותר ברגלו סומכין עליו וכו' והוא לשון הנמ"י נשם בסוגיא.

הגם דע"כ דמיירי גם בשקה פדי וכו' כדמוכח להדיא מדבריו שפריש סעיף זה שחילק וכו' וטבע בים הגדול דחיישי' שפא יצא ממקום אחר ובמים מכונסים שעומד ורואה פל סביבו ושקה פדי וכו' מעיד עליו שמת ומשיאין וכו' א"כ בים הגדול דאסור ע"כ דגם בשקה עד פדי יציאת הנפש מיירי.

אמנם ודאי דאין אנו מוכרחים לומר דמיירי דוקא רק בשקה לחוד. אלא טפי מסתבר למימר דמיירי בכל גונו.

א"כ להכי נקט בסוף הסעיף מלתא דפסיקא אם ה"ה בו סימן מובהק ביותר וכו' דאז גם בלא שקה שרי: (יד) ולולא דמסתפינא להכניס ראשי בזה. אמיןא דלפום קושטא איפשיט ליה לרבא לאח"כ דסימנים דאורייתא מוה"ל עמה וכו' (שם כ"ח א') והא דבמת דא תיקף קא' רבא גופי' את"ל סימנים דאורייתא דנראה כמסתפק בדבר הוא כדשני הש"ס ע"ז משום דאיכא למימר כדשנינו.

רק איכא למימר ור"ל משום דיש מקום לבע"ד לחלוק ולדחותה כדשנינו דהיינו בעדים. אבל לרבא גופי' עכ"ז איפשיט ליה לפום קושטא דסימנים דאורייתא דטפי מסתבר לי' למימר דעד דרוש אחיה אותו היינו בסימנים כדמוכח ממתני' דתכריף שטרות דסימנים דאורייתא [ולמאי דאמר דיש לדחות בעד דרוש אחיה היינו בעדים].

ע"כ דחיק ומוקים אנפשי' לתרץ מתני' דתכריף שטרות כמ"ש התוס' (שם כ"ח א') ד"ה מצא כו' דניחא ליה ללנה דליהדר למלנה בסימנים פי היכי דכי ילנה הוא לאחר יתדרו גם לדידי' ע"ש אי אפשר לומר דכיון דברוב מצאיאות ניחא ליה לבעל אבידה כדא' רבא (שם כ"ז ב') לא פלוג רבנן גם היכא דלא שייך זה מטעם הפקר ב"ד או אפשר הטעם כדכ' הרא"ש שם בסי' ל"ג דלאו משום סימנא מהדרינן דלא הנה סימנא פולי האי אלא לצורבא מרבנן מהדרינן בטביע' עינא דע"י סי' פל דהו מפיר בט"ע עכ"ל ** (הגה"ה ועל מ"ש הרא"ש שם ססי"ד דבס"מ גם לרמאי מחזירין קשי' לי טובא דאפ"י אי נימא דסימנים מובהקים גמורים הוו דאו' ממש אמנם פיון דהסי' אמצעים הוו דרבנן.

ע"כ גם לשאר אינשי לא מהדרי' אבידה מדאו' אלא בס"מ ביותר דוקא. ורבנן הוו דעביד תקנתא באבידה וכמ"ש רבא (שם כ"ז ב').

וא"כ למאי איצטרף קרא דעד דרוש לרמאי. ואולי סובר הרא"ש דקרא דעד דרוש דמייתי מתני' הוא אסמכתא בעלמא וכדתני עלה בברייתא ומשרבו הרמאים התקינו וכו' וכמ"ש התו' שם כ"ז ב' ד"ה דרשוהו וכוננת מתניתין דברמאי לא עביד רבנן תקנתא ואוקמוה אדאורייתא דליבעי דוקא ס"מ ביותר: אמנם לולא ד' התוס' הנ"ל הי' נראה לתרץ קושיות' שם שהקשו דהא במתני' דריש מהו קרא דעד דרוש כו' דלא יחזיר אף

בסימנים: ואיך קא' הש"ס דהברייטא דנרש אהר קרא דרשוהו אם הוא רמאי דר"ל
ע"י סימנים ע"ש.

והוא לפי שיטתם ו"ל בעצמם דס"מ ביותר הוא דאו' גם ללישנא דסימנים דרפנן. דה"ק
אלא דרשוהו וכו' מאי לאו בסימנים.

ר"ל דהנ"מ בין רמאי לשאר אינשי הוא בענין הסימנים. דברמאי בעי סימנים ביותר
מובהקים ובשאר אינשי סגי בסימנים אמצעים הרי דבסי' אמצעים הם דאו'.

נדחי לא בעדים ובשאר אינשי סגי בס"מ ביותר ומהר הוא דנפקא לן דס"מ ביותר הוא
דאורייתא לשיטת הסוברים פן אמנם הרא"ש שכ שם דגם לפי האמת מדינא מהדרין
בס"מ ביותר גם לרמאי ע"כ לא יפרש פן וע"כ צ"ל או שפירש כמש"ל דללישנא דסי'
דרפנן גם ס"מ ביותר הוא מסבא לחוד דמסתבר להו לרפנן דאין לה עדות ברורה מזו.

או דסבירא לי' דקרא דעד דרוש דמיתו לה ארמאי אסמכתא בעלמא הוא וכנ"ל:**) או
אפשר דס"ל דתכריף שטרות אינרי בנותן שני סמני' אמצעים בצירוף היינו סי' התכריף
וסי' המנין והוי כס"מ ביותר כדע' המ"ב וט"ז ולרבא נראה לו דוחק לאוקמה בנותן שני
הסימנים דוקא אמנם ליפא לאתויי ראיה מהכא לדעת המ"ב והט"ז דאיפא למדחי בגוונן
דתלתא שינויי דלעיל ועוד דגם לתירוץ זה נמי י"ל דאדרבה דלהכי לא אוקמה רבא
בנותן שני סימנים אמצעים.

משום דס"ל באמת דצירוף שני סימנים אמצעים לא חשיב ס"מ ביותר באופן דליפא
למשמ' מינה לא תיובתא ולא סייעתא להר דין דהמ"ב והט"ז וזיל הכא קמדחי ליה].
ויש מקום לדקדק זאת מלישנא דרבא שם (כ"ז א) דבריש דבריו נקט עדים וסימנים.

והיינו כפי' התו' פנ"ל (אות י"ב) ובסוף דבריו מסיים בסימנים לחוד דקא' כ' רחמנא
חמור דאפי' בסימני אןפך והיינו משום דאיפשט לי' באמת דסימנים דאורייתא כמש"ל
אלא דיש לדחות דנקט לישנא דהבריי' חמור בסימני אןפך לפי' התוס' (שם ע"ב) ד"ה
ת"ש שכ' דבריי' היא: (טו) וסמך לדברי מאי דמסתבר ליה לרבא הכי דעד דרוש היינו
בסימנים י"ל דאולי דדייק לה מלישנא דאיתו דקרא ומפרש ליה מלשון אות וסימן
ופירושו שינדרשוהו מאתה ע"י הסימן שיתן בהאבדה.

וכדנרש ליה הכי להדיא בזוהר פ' חקת (קפ"ד א') ע"ש (וע' מנחת שי פ' הנ"ל ע"פ אל
תירא אותו) ובה' יתיישב מה שראיתי מקשים בד' רבא דל"ל למינקט הוכחתו דסי' דאו'
מקרא דעד דרוש ולא משלמה דנקט בה במתני' בהד' סימנים ולפי"ז א"ש משום דתיבת
שלמה לא נרמז בה סימנים וי"ל דאתא לתובעין לחוד אבל בקרא דעד דרוש דייק לה
אולי מלישנא דאותו ואע"ג דלרב אשי מספקא ליה (גיטין כ"ז א') אי סימנים דאורייתא
או דרפנן לא שביקי' פשיטותי' דרבא משום ספיקא דר"א.

וכה"ג אשפחן בדוכתי טובא בפוסקים ובהכי א"ש מתני' מה שמלה מנוחדת שי"ל סימנין
ולא נצטרף לדחוקי נפשין למימר דסימנים פדי נסבה פנדחי הש"ס. וגם לא נצטרף
לשבש' הבריי' דחמור בסימני אןפך פדהוכרח הש"ס לומר אי סמנים דרפנן.

אימא בעידי אוןפף ** (הגה"ה אמןם לדעת התוס' (קט"ז ב') ד"ה וקאמרי ובפ"ק דמצייעא (י"ט א'))**** (ד"ה אי סימנים דסבירא לי' דס"מ הוה דאו' גם אי סימנים אמצעים דרבנן יש לדקדק ודאי. אמאי אצטריף לדחוקי ולשבש' הכרינן' אימא בעידי אוןפף אפי' לפי הסבירא דסימנים דרבנן ולא משני דסימני אוןפף היינו ס"מ ביותר דהוה דאו'.

ומלישנא דרש"י פ' א"מ (כ"ז ב') ד"ה מובהק ושלמי יבמות (ק"ך ריש ע"ב) ד"ה מובהק מוכח לכאורה דסבירא לי' דגם ס"מ הוה דרבנן. מסבירא דנפשינן' דרבנן דאין לה עדות ברורה מזו כמ"ש רש"י שם ד"ה ודוקא ואין להביא ראי' לפי' רש"י ולקאשויי אתוס' מלישנא דרבא שם ריש ע"א דא' דאי כ' רחמנא שלמה הו"א ה"מ בעדים דגופה וסימנים דגופה וע"כ ה'א דקא' בעדים דגופה היינו אי סימנים לאו דאו' וכמ"ל אות י"ב ואי ס"מ דאו' לפלוג ולתני בסימנים גופינן' בין מובהקים לאמצעים די"ל דלס"מ נמי קרי להו רבא עדים משום דמעולים גינהו בעדים כמ"ל.

[וכעין זה תירץ בב"י סי' י"ז תמיהתו על התוס' שם (כ"ז ב') ד"ה סימנין ע"ש] וגם ממה דדחיק הש"ס לשנויי בשלמה דסימנים כדי נסבה. ולא משני דהיינו בס"מ ביותר אין ראי' דס"מ נמי הוה דרבנן.

אי סימנים אמצעים דרבנן דלא הוי מצי לשנויי הכי משום דלא שייך פלל דסתם שלמה י"ל ס"מ ביותר אמןם משינויא דש"ס הנ"ל בחמור אימא בעידי אוןפף ודאי יש ראי' לדעת רש"י וקושניא לד' התוס' דל"ל לשבושי הכרייתא דקתני בה סימנים בהדיא.

וע"כ צ"ל דאי סימנים אמצעים דרבנן גם ס"מ ביותר לא אתיין מקרא מיותר אלא מדרבנן מסברת נפשייהו כמ"ל וכן מצאתי להש"ף בח"פ סי' רס"ז ס"ק ז' שכ' פון:**) וכ"כ ה"מ בפ"ג מה' גזילה ואבידה ה"ה שכ"ה ד' הרמב"ם ע"ש.

ונראה דלדידן' גם לישנא דאת"ל לא תבר' פלל. דס"ל ז"ל בכל מקום דאת"ל הוא פשיטות האביעיא הכי דה"מ למימר האת"ל בגוונא אחרינא משום דמסתמא הכי מסתבר לי' להלכה כמודעת דרכו ז"ל בקדש.

וכן פאן המ"ל באת"ל דסימנים דרבנן סימני מובהקים ועדים ונתן לבעל העדים דהוי רבותרא טפי דאפי' ס"מ דאין לה עדות ברורה מזו כמ"ש רש"י בגיטין (כ"ז ב') ודוקא. ואפ"ה עדים עדיפי [ולא מסתבר לומר דבאמת לא עדיפי פלל עדים גמורים טפי מסימנים מובהקים] ואפ"ה אמר את"ל סימנים דאורינן' דוקא.

ש"מ דמשום דהכי מסתבר ליה טפי להלכה. והא דפריף הש"ס ארבא את"ל ה'א פשיט ליה דסימנים דאורייתא הכי פריף דמאי קאמר את"ל דמשמע רק משום דהכי מסתבר לי' טפי וה'א ע"כ מוכח מקרא דעד דרוש דסי' דאורייתא ולא שייך לומר ע"ז את"ל.

אהא משני משום דאיכא למדחי דקרא ר"ל בעדים [ומתני' דתכריף שטרות יש להעמידה בד' גוונני כמ"ל אות י"ד] אלא רק משום דעכ"ז מסתבר ליה לרבא טפי למימר דה'א קרא פירושו בסימנים פנ"ל.

לכן אמר בל' את"ל סד"א ואיך שיהי' עכ"פ מידי ספיקא לא נפקא אי סד"א או דרבנן. וכיון דנ"ד דרבנן הוא אפי' לכתחילה תנשא בסימנים אמצעים דכלים פיון דלשאלה לא

חִיּוּשֵׁי בְּכָה"ג כַּמ"ש בַּס"ד): (טז) וְאִם נִפְשָׁךְ לֹמֵר דְּהַגַּם דַּנ"ד סִימְנֵי הַבְּגָדִים כְּפִי הַעֲדוּת עֲדִיפָא וְדַאי מְסִימְנֵי חִינּוּרֵי וְסוּמְקֵי וְכַמְש"ל עַכ"ז עֲדִינּוּן לֹא מְקַרֵי סִימְנֵי אֲמַצְעֵי מְשׁוּם דְּתֵאמֵר דְּסִימְנֵי מְצוּיִם הֵם וְכִבָּר כְּתִבְתִּי דְּסִימְנֵי הַמְצוּי לֹא מְקַרֵי סִי אֲמַצְעֵי וּבְפִרְט שְׂפִשְׁטֵי דְּדַבְרֵי הַתּוֹס' בְּהַאֲשָׁה שְׁלוֹ (קט"ו ב') ד"ה וְקִאֲמַרֵי סִימְנֵי מְשַׁמְעִין לְכַאוּרָה דַּס"ל דְּגַם בַּמְשַׁאֲל"ס בְּעֵינֵן ס"מ בְּיוֹתֵר דְּוִוּקָא [ע"ל אוֹת י"ג] וְגַם דְּבְרֵי הַרְמְב"ם בַּפ"ז מְהַלְכוֹת נְחִלוֹת (הוּבָא שָׁם) מְטִין לְכַאוּרָה הֵכִי וְא"כ הו"ל רַש"י יַחֲדָאֵי לְגַבְיָהּוּ בְּזָה אֲנִימֵר שְׁבַנ"ד אִם נִרְצָה נוּכַל לֹמֵר עוֹד דְּלָאוּ מְטַעֵם עֲצָם סִימְנֵי הַמְלַבּוּשִׁים אֲתִינּוּן עֲלָהּ.

אֵלָּא גַם מְטַעֵם אַחַר וְהוּא דְּהַל' הַמְבֹנָאָר בַּהַגְב"ע דַּנ"ד שְׁאֲמַר הַעֵד בְּזָה הַל' לֹא הִרְאוּהוּ לִי עַד שְׁאֲמַרְתִּי עָלָיו סִימְנֵי מוֹרָה בְּבִירוֹר שְׁאֲחַר אֲמִירְתּוֹ הַסִּימְנֵי הִרְאוּהוּ לוֹ ג"כ. וְא"כ וְדַאי הִפִּיר אוֹתוֹ וְגַם מְלַבּוּשָׁיו בַּט"ע גְּמוֹר.

וְהַגַּם דְּבַעֲנֵן הַכַּר' פ"פ נְחֻטָּם יֵשׁ לְעֵינֵן אִי הִנֵּה מְהַנִּי בַּנ"ד כִּינּוּן דְּהִיָּה כְּפָה יָמִים בֵּין הַהַעֲלָאָה מִהַמִּים עַד שְׁרָאוּ ה' יַעֲקֹב הַעֵד. שְׁהֵרֵי אַחַר הַעֲלָאָתוֹ בְּקִרְיָאוֹ שְׁלַחוּ מְשָׁם לְקִרְעָמְעַנְעִשׁוֹק שְׁיָבוֹא מִי לְהַפִּירוֹ וְאִח"פ נִסְעָה הַעֵד הֵרֵי דְּאֲשַׁתְּהִי טוּבָא בִּינֵי בִּינֵי וּבַש"ס פ' הַאֲשָׁה שְׁלוֹם (קט"ו רִישׁ ע"ב) אֲמַרֵי דְּלֹא שְׁרִינּוּ בְּמִים שְׁאֲל"ס אֵלָּא אִי אֲמַרֵי הַעֲדִים אֲסָקִינְהוּ קָמֵן וְחִזִּינְהוּ לְאַלְתֵּר וְקִאֲמַרֵי סִימְנֵי וְכ"א בְּהַאֲשָׁה בְּתֵרָא (קכ"א א') וְגַם דְּהָא אֲשַׁתְּהִי זְמַן מְרוּבָה בְּמִים.

וְכַתֵּב הַרְמְב"ם וְהוּקְבַע כֵּן לְהַלְכ' בַּש"ע סְעִיף כ"ו דְּחִיּוּשֵׁי בְּיָה דְּלָמָּא אֲשַׁתְּנֵי בְּמִים. וְהַאֲרַכְתִּי בְּזָה בְּתִשׁוּי אַחַת בְּסִימְנֵי דְּשְׁמִיָּא וְהִרְאִיתִי שְׁמֵ פָּנִים ** (הַגְּה"ה אֲמַנְם לְפַעַנ"ד נִרְאָה בְּרוּר דְּדַעַת הַרְמְב"ם ז"ל דְּסִימְנֵי דְּרַבְּנָן כְּדָמוּכַח מְדַבְּרֵי בְּפִרְקֵי ג' מְגִירוּשִׁין הִיא וּבַפ"ג שְׁמֵ הַכ"א וְכַמ"ש הַכ"מ שְׁמֵ ע"ש וְעוֹד יוֹתֵר מְבֹנָאָר לְהַדְיָא בַּפ"ז מַה נְחִלוֹת ה"ג דַּכ' דַּאִין מְשִׁיאִין גַּם ע"י סִי מְוַבְהָקִים [וע"כ ר"ל אֲמַצְעֵי וְלֹא מְוַבְהָקִים בְּיוֹתֵר וְהֵם שְׁקִרְאוּם הַאֲחֵרוּנִים סִי אֲמַצְעֵי וְקָרוּ לְהוּ מְוַבְהָקִים נְגִד אַרְוָה וְגוֹז חִינּוּרֵי וְסוּמְקֵי וְכִי"ב וְכֵן מְצִינּוּ לְאִיזָה מְהַרְאוּשׁוּנִים דְּקָרוּ לְאֲמַצְעֵי מְוַבְהָקִים וְהֵכִי אֲשַׁפְחוּ נְמִי בַּש"ס כַּמְש"ל אוֹת י"א] וְמַה שְׁהוֹצֵרָה שְׁמֵ לֹמֵר דְּהוּא מְפָנֵי חוֹמֵר אִיסוּר כְּרַת הוּא מְשׁוּם דְּהָא קָאֵי הַתָּם בַּמְשַׁאֲל"ס וְצָלוּב וְהַעוֹף אוֹכַל בּוֹ וְכִי"ב שְׁחֻזְקָתוֹ לְמִיתָה כַּמְש"ש וְגַם אֲבַד זְכוּרוֹ.

דְּמִדְּאוּרִייתָא שְׁרִיא לְגַמְרֵי גַם בְּלֹא שׁוּם סִי פְּלֵל. וְאִז מַה שְׁהַחְמִירוּ בְּזָה הוּא רַק מְשׁוּם חוֹמֵר אִיסוּר כְּרַת וְכַדְאָמ' בַּמְשַׁאֲל"ס אֲשַׁתּוֹ אֲסוּרָה אַע"ג דָּאֵם נְשִׂאת ל"ת.

וְכֵן הַדִּין בְּכָל אִינְדֵי דְּמְנֵי הַרְמְב"ם הַתָּם וְלִכְּנ מוֹרִידִין יוֹרְשֵׁי לְנַחֲלָה מְשׁוּם דְּרַבְּנָן לְמִיתָה וְאֲבַד זְכוּרָו וְאִי סְבִירָא לִי לְרַבִּינוּ זִיל דְּסִימְנֵי דְּאוּרִייתָא. לְמֵאִי דְּקָדַק כַּמ"פ וְאֲבַד זְכוּרָו דְּוִקָא הָא לְנַחֲלָה מוֹרִידִין וְדַאי ע"י הַסִּימְנֵי לְחוּד גַּם בְּלֹא אֲבַד זְכוּרָו וְכֵן הִיוּ מְשִׁיאִין אֵת אֲשַׁתּוֹ ע"י הַסִּימְנֵי לְחוּד וְלֹא הִנֵּה חִיּוּשֵׁינּוּ לְאִיסוּר כְּרַת דְּהָא לְהַדְיָא אֲמַרִינּוּ בַּש"ס פ' א"מ (כ"ז ב') נ"מ לְאַהֲדוּרֵי גֵט אֲשָׁה בְּסִימְנֵי אִי אֲמַרְתָּ דְּאוּרִייתָא מְהַדְרִינּוּ הֵרֵי מְבֹנָאָר דַּאי סִימְנֵי דְּאוּרִייתָא לֹא חִיּוּשֵׁינּוּ לְאִיסוּר כְּרַת.

וְסִמְכִינּוּ עֲלֵייהוּ וְכֵן כּוֹלָא סוּגִיָּא דְּשָׁם וּבַפ' הַאֲשָׁה דַּק"כ מוֹכִיחִין דַּאי סִימְנֵי דְּאוּרִייתָא מְשִׁיאִין לְאֲשַׁתּוֹ וְכֵן מ' מ"ש רַבִּינוּ בַּפ"ג מְגִירוּשִׁין שְׁמֵ וְאֲפִי שׁוּמָא אִין מְעִידִין עָלָיו וְהֵרֵי ל"ק דְּרַבָּא דְּסִימְנֵי דָּאוּ אֲמַרִינּוּ בַּב"מ שְׁמֵ וּבִיבְמוֹת שְׁמֵ דְּשׁוּמָא יְכוּל לְהִיֹּת

דגריעא מ'שאר'י סימנים אמצעים ומאי אפי' דקאמר אכל ל'לישנא דסימנים דרפנן א"ש דאמרין שם ושם דפליגי ראב"מ ורפנן אי הוו שומא ס"מ ב'יותר ופוסק רפנן דלא הוי אלא סימן אמצעי ואין מעידין.

ומ"ש בפ"ג מגזילה ואבידה ונ"ל הסימנים המובהקים סומכין עליהם בכ"מ דין תורה [וע"כ דלאו מובהקים ביותר קאמר אלא מובהקים קצת והם סימנים אמצעים דהא פירש שם בעצמו והמדה או המשקל או המנין סי' מובהקים הם.

ומ"ש הכ"מ שם בפירושו של דברי הרמב"ם אלו כל מעיני הישר יראה שפירושו אין לו מקום כלל בד' הרמב"ם] נ"ל שט"ס הוא וצ"צ כמו דין תורה ור"ל דבאבידה עבדו רפנן תקנתא [וגם אפי' בתקריף שטרות מהטעמים הנ"ל אות י"ד] דלהדרו בסימנים אמצעים כמו אם היו דאורייתא [ואם באנו לקיים הגי' בכ"מ: י"ל לכאורה דר"ל בכל מקום לענין דיני ממונות כגון לענין הורדת יורשים לנחלה ומטעם הפקר ב"ד.

אמנם באמת לא יצדק זאת דהא רבא מהדר לאשפוחי טעמא באבידה משום דניחא לי וכו' ולא סגי בטעם הפקר ב"ד לחוד ובאמת הסברא נותנת דלמה להו לאפקורי בלא טעם ותיקון וא"כ בשאר'י ד"מ דלא שייך בהו הך טעמא דבאבידה איך סומכין אסימנים אלא שיש לומר קצת דר"ל בכ"מ באבידה והיינו גם היכא)*** (דלא שייך כ"כ דניחא לי וכו' כגון בתקריף שטרות דקתני בהדיא בברי' דמהדרי' והיינו מהטעמים שכתבנו באות י"ד או מאיזה טעם שיהי'.

ואע"ג דהרמב"ם פוסק בכל מקום כאת"ל. היינו באת"ל דביתר איבעיא משא"כ ה"א דאדרבה ביתר דפשטה אמר תו את"ל הרי דהדר בי' מפשיטותי' מטעם דמפרש הש"ס משום דאיכא למדחי כדשנינו דעד דרוש היינו בעדים.

ונשאר בספיקו. ומתני' דתקריף שטרות מוקי בחד מהנהך גנוני הנ"ל ודנקט רבא בב"מ (כ"ז א') בריש דבריו עדים וסימנים ומסיים בסימנים לחוד סובר רבי' דרבא לישנא דהברייתא נקט חמור בסימני אופך כמש"ל שם].

ומה שלא הזכיר רבינו בפ"ג מגירושין דע"י ס"מ ביותר משיאין ורק לענין החזרת הגט כ' בפ"ג שם הי"א דמחזירין ע"י סי' דנקב בצד אות פלוני י"ל דהיינו משום דבאמת ק' מאד לעמוד על ברור הדבר מה נקרא סימן מובהק ביותר.

דהא רב אשי נקט דוקא בצד אות פלוני אכל בצד תיבה פלונית לא מקרי ס"מ ביותר וא"כ קשה מאד ומי הוא הבקי בזה לשער אם סי' זה דומה לצד אות פלוני או לצד תיבה פלונית לזאת לא הזכיר הרמב"ם רק מאי דאשפוחינן בש"ס להדיא דנקב בצד אות פ' הנה ס"מ ביותר וההיא עובדא דעסאי שכ' בה"ו שם פירושו הוא כדכ' ע"ז הרשב"א שם הביאו הה"מ שם ע"ש ולא מחמת שי"ל בה ס"מ ביותר.

והנה כמה דסבירא לי' להרמב"ם דסימנים דרפנן כ"ה דעת רוב הראשונים והאחרונים ו"ל אכל מה דס"ל ו"ל דאנן לא בקיאינן לשער מה מקרי ס"מ ביותר יחידאי הוא בדבר זה וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים ו"ל בסגנון אחד מתנבאים דגם אנן אפשר לן למיקם ע"ז.

והיינו פֿשהוּא דְבַר זֶר וּמְוֹפְלָג מְאֹד וַיּוֹתֵר נִרְאֶה דְגַם הֶרְמֵב"ם סְבִירָא לִי דְגַם אֲנִי אֶפְשָׁר לֵן לְמִיקָם אַמְלֵתָא אֲלָא שְׂאִין דְרַכּוֹ לְהִבְיָא בְּחִיבּוּרוֹ זֶה דִּין שְׂלָא נִזְכָּר מְפֹרָשׁ בְּשֵׁנֵי הַתְּלֻמוּדִים אוּ בַתּוֹסְפֵתָא פִּידוּעַ וְאַיְה שְׂיִהְיֵ' עַכ"פּ נִתְבָּרַר שְׂדַעַת הֶרְמֵב"ם וַ"ל דְּסִי דְרַבְּנָן: וְלִכְאוּרָה קְשִׁיָּא טוּבָא ע"ז מְסוּגִיָּא דַּפ' או"ב (ע"ט א' וב') דְאֶמְרִינָן הֵתָם א"ל כ' אַבָּא לְשִׁמְעֵי' וְכו' אֲלָמָא קְסַבְר וְכו' וְסִימְנִים דְאֶרְיִיתָא וְעִינֵין רַש"י שְׁם דְכַוְנַת הַש"ס אַהֲאֲבַע"א דַּפ' אֱלוּ מְצִיאוֹת אֵי סִימְנִים דְאֶרְיִיתָא וּפְסָקוּ שְׁם הֶרְמֵב"ם וְכָל הַפּוֹסְקִים כַּר' אַבָּא דְסִמְכִינָן אַהֲנָה סִימְנִים דְהֵתָם וְנוֹרָאוֹת נִפְלְאוֹתֵי שְׂלָא עֲמָדוּ בְּזֶה מְפֹרָשֵׁי הֶרְמֵב"ם וְלֹא שׁוּם פּוֹסֵק שְׂרָאִיתִי וּלְפַעַנ"ד דְהֵם מְפֹרָשִׁים דְמֵאֵי דְקֶאָמַר דְסְבִירָא לִי לַר' אַבָּא דְסִימְנִים דְאֶרְיִיתָא לָאו לְנִפְקוּתָא בַּכ"מ כַּפְרֵש"י אֲלָא דַּר"ל דְהֵנָּה סִימְנִים דְכִלְאִים הָווּ דְאֶרְיִיתָא אַחַר כְּתָבֵי זֹאת מְצִיאוֹתֵי לְהַר"ן וַ"ל שְׂפִירֵשׁ פֶּן בְּסֵתָם הֵגַם שְׂיִדוּעַ דְרַכּוֹ שְׂנַמְשָׁה עַפ"י רֹב אַחַר פִּי' רַש"י וְאוּלַי שְׂפִינָן לַמ"ש:)* שְׂיֵשׁ מְקוּם לְהַתִּיר בְּזֶה וְלֹא אֶפְכִיל הַדְּבָרִים פֶּאן אַחַר שַׁבְנ"ד אֵין מְהַצְנֵרָה כְּלָל לְזֶה דְהָא הַחֲשָׁשׁ דְאַשְׁתַּהֵי אַחַר עֲלִייתוֹ מִהַמִּים אָמַר בְּהַאֲשָׁה בְּתָרָא שְׁם מְשׁוּם דְמִתְפַּח תְּפַח [וְהוּא הַטַּע' וְדַאי גַם בְּאַשְׁתַּהֵי זְמַן מְרֻנְבָה בְּמִים] וְלֹא שְׂיִהְיֵ' זֶה רַק בְּסִימְנֵי גּוּפוֹ לַד' הֶרְמֵב"ם אוּ בַט"ע דְגוּרָה לַד' הַמְרָדְכֵי אֲבָל לֹא בַט"ע אוּ סִימְנֵי הַמְלַבּוּשִׁים דְאֵין מְשַׁתְּנִין וְדַאי גַם אֵי אֲשַׁתַּהֵי זְמַן מְרֻנְבָה בְּמִים אוּ אַחַר הַהַעֲלָאָה מִהַמִּים.

וּמוֹעִילִין גַּם בְּמֵי שְׂרָאָה הַטְּבִיעָה וְלִית בֵּיהּ חֲשָׁשׁ אֲמִירַת בְּדַדְמֵי (ע' ש"ע סְעִיף כ"ח): וּמַעַתָּה בְּנִידוּן דִּינָן שְׂכַפֵּי הַלְשׁוֹן שַׁבְּהַגְב"ע בְּרוּר שְׂאֲחַר שְׂהַגִּיד ה' יַעֲקֹב סִימְנֵי הַבְּגָדִים הֶרְאוּהוּ לוֹ. וְדַאי הַפִּיר מְלַבּוּשֵׁיו בַט"ע גְּמוּר ע"י אֱלוּ הַסִּימְנִים.

וּא"כ הֵגַם דְעַצְם סִימְנֵי הַבְּגָדִים לְחֻדְיִיהוּ אוּלַי דְלֹא מְהַנּוּ מְשׁוּם דְאוּלַי מְצוּיִים הֵם וְכַנ"ל. אֲמָנָם הָא וְדַאי דַט"ע ע"י אֱלוּ הַסִּימְנִים מְהַנּוּ דַט"ע עֲדִיף מְסִימְנָא וְהוּא דְאֶרְיִית' לַכ"ע כְּדֶאֱמַרִי' בַּפ"ק דְמְצִיעָא (י"ט א) וּבַפ' כָּל הַגֵּט (כ"ז ב') וּבַפ' גִּיד הַנְּשָׂה אֵית לִי לְרַבָּא גּוּפִי' הָכִי [וְכַעֲיִן שְׂפִירֵשׁוֹ הַתּוֹס' בְּהַאֲשָׁה שְׁלוּם (קט"ו ב') ד"ה וְקֶאָמַרִי בְּתִירוּצָם הַשְּׂנֵי וַ"ל א"נ מְהֵי עַפ"י ט"ע עַכ"ל וְע"כ דַּר"ל טַב"ע ע"י סִימְנִים דְהָא טַב"ע לְחֻדְיִ' כ' הַתּו' בְּעַצְמָם שְׁם בְּתַחֲלִילַת דְבְרֵיהֶם דְלֹא מְהֵי וְכֵן בַּפ' כָּל הַגֵּט שְׁם ד"ה סַד"א כ' וַ"ל דַּע"י סִי מְפִירִים הַעֲדִים בַט"ע] וְעֵי בַת' ח"צ סִי קַל"ד וְכַבֵּר כ' הַתּוֹס' שְׁם וְהַסְפִּימוּ פֶּן כַּה"פ דְכָל אָדָם אֶפְיָלוּ ע"ה יֵשׁ לוֹ טַב"ע גְּמוּר וְלִשְׂאֵלָה כְּבָר כְּתַבְתִּי בַס"ד דְלַהֲלָכָה נִקְטִי דַל"ח לִיה כְּלָל אַפִּי' בְּאִיסוּר דְאֶרְיִיתָא.

וְכֵן מְצִיאוֹתֵי בַת' מַהֲרִי"ט ח"ב סִי ל"ה שְׂהִבִּיא פֶּן גַּם בְּשֵׁם הֶרִיטְבָ"א בַחִי' שַׁכ"כ בְּפִשְׁטוּת דְלֹא חִיִּישִׁינָן לִשְׂאֵלָה [וְהַב"ש בַּסַּק"ט כ' שְׁהַב"י הִבִּיא בְּשֵׁם הֶרִיטְבָ"א דְחִיִּישִׁינָן לִשְׂאֵלָה אַפִּי' בְּכֻלִּים דְלֹא מוֹשְׁלֵי וְחַפְשֵׁתִי זֹאת בַב"י עַל הַטּוּר וְלֹא מְצִיאוֹתֵי נְאוּלֵי הוּא בַת' הַב"י.

וְהוּא תְּמוּהָ שְׂהִרֵי מַהֲרִי"ט הִבִּיא בְּשֵׁמוֹ בְּפִשְׁטוּת דַּל"ח כְּלָל אַפִּי' בְּכֻלִּים דְמוֹשְׁלֵי [וְהַאוֹסְרֵי מְהֵרָא שׁוּנִים וַ"ל הַפָּה רַק הֶרָא"ש וְהַטּוּר חִידָאֵי נִינְהוּ נִגְד כָּל הֵנִי רַבְּנוֹתָא הַנְּ"ל וְלֹא לְאֶפּוֹשֵׁי גְבָרָא קְאָתִינָא אֲלָא דַּלְפַּעַנ"ד הֶאָמַת יו"ד לְמַעֲיִין הַיִּשְׁר שְׂסוּגִיַּת הַש"ס מוֹכַחַת כְּהֵנִי רַבְּנוֹתָא דַּל"ח לִשְׂאֵלָה וְכ"ש בַּנ"ד מִים שַׁאֲל"ס וְשָׂהָא עַד כְּדֵי שַׁת"נ כַּמ"ש בַּס"ד לְהֵלֵן דְהוּא חוּמְרָא דְרַבְּנָן לְבַד: (יז) וְגַם יֵשׁ לְצַרְרָה בְּזֶה דַעַת מַהֲרִי"ט בַת'

שם דְּצִיצִית הָיָה ג"כ תַּפְצִים דְּלֹא מוֹשְׁלֵי אֵינְשֵׁי ע"ש [וְהוּא הַטַּעַם דְּלֹא תִּיּוֹשֵׁי בְּהוּ גַם לְאַבְיָדָה וּמְכִירָה]: (יח) גַּם יֵשׁ לְצַרְף לְזֶה דַּעַת מַהֲרִי"ט בַּת' שָׁם.

דְּגַם ל"ק דְּתִיּוֹשֵׁי לְשֹׂאֵלָה בְּכָלִים. הֵינּוּ רַק בְּחַפְזָא א' או ב' אֲבָל בְּכָל בְּגָדָיו לֹא תִיּוֹשִׁינוּ לְשֹׂאֵלָה וְאֵע"ג דְּבַעַל כַּה"ג חֶלֶק עָלָיו בְּזֶה מִשּׁוֹם דְּבִש"ס סְתָמָא אֲמַרִּינוּ בל"ק דְּתִיּוֹשִׁינוּ לְשֹׂאֵלָה וְכַמְדוּמְנֵי שְׁפָן רְאִיתִי זֶה, כְּפִיר גַּם בַּת' ב"ח הַתְּדִשּׁוֹת בְּסִי' ס"ה בְּדַבְרֵי הָרַב מ' אֲבָרְהָם בְּנוֹ שֶׁל הַמ"ב ו"ל ש"כ פֶּן בְּפִשִּׁיטוֹת דְּגַם בְּכָל הַבְּגָדִים תִּיּוֹשִׁינוּ לַפַּעַנ"ד הַדִּין עִם מַהֲרִי"ט דְּהָא חֲזִינוּ דַּע"ג דְּבִש"ס אֲמַרִּינוּ בְּתַחֲלִילָה סְתָמָא דְּתִיּוֹשֵׁי וְכוּ בְּמַתְנֵי סְתָמָא קַתְנֵי אַעפ"י שִׁי"ל כו' וּבְכָלִיו עכ"ז אֲמָרוּ לְבַתֵּר הָכִי דְּבְכָלִים דְּלֹא אֹרְחָא לְהַשְׂאִילָם כְּגוֹן אֲנֹכְךָ וְכִיס וְאַרְנָקִי וְטַבְעַת וְהַדּוּמָה לְהֵם ל"ח לְשֹׂאֵלָה הָרִי ע"כ דְּנִמְסַר הַדְּבָר לְחַכְמִים כְּפִי רְאוּת עֵינֵיהֶם לְפִי הָעֵנָן וְהַזְמַן שְׁזָה אֵין דְּרַכּוֹ לְהַשְׂאִילוֹ ל"ח בִּי לְשֹׂאֵלָה וְכַדְמַצִּינוּ בְּאִיזוֹ תְּשׁוּבוֹת שְׁדָנוּ בְּזֶה כְּפִי הָעֵנָן וְהַזְמַן אִם לְחֹוֹשׁ בְּהֵם לְשֹׂאֵלָה וְא"כ אֲנִי סְהַדִּי דְּכ"ש וְק"ו שְׂאִין מְדַרְךָ כָּלֵל שְׂיִשְׂאִיל אֲדָם כָּל בְּגָדָיו מְרֹאשׁוֹ וְעַד רַגְלָיו לְאֲדָם אַחַר וְיִשְׂאֵר הוּא שְׁלוֹחַ עֲרֻטִילָאֵי וְיִקַּח לוֹ בְּגָדֵי אַחֲרִים או שְׂיַחֲלִיף כָּל בְּגָדָיו עַל בְּגָדִים אַחֲרִים וְעַדִּיף טוֹבָא מְכִיס וְאַרְנָקִי וְדוּמְיוֹ דְּאֲמָרוּ בְּש"ס לְהַדְיָא דל"ח בְּהוּ לְשֹׂאֵלָה וּבְזֶה מְפָשֵׁט סְפִיקָן' דַּח"מ בְּסַעֲי' ל"ב ס"ק ס' ע"ש.

(יט) וְכִינּוּ דל"ח לְשֹׂאֵלָה מַעֲתָה עוֹד יֵשׁ לְצַרְף בְּנ"ד גַּם דַּעַת הַמ"ב וְהַט"ז (עב"ש ס"ק ע"ג) וְכ"פ דְּצִירוּף שְׁנֵי סִמְנִים בְּגוּף אֶחָד הָיִי ס"מ בְּיוֹתֵר מִשּׁוֹם דל"ש אִפִּי אֶחָד מְאֲלָף שְׂיִתְרָמוּ כַּמ"כ שְׁנֵי סִמְנִים אֵלוּ מְכֻוֹנִים יַחַד גַּם בְּאֲדָם אַחַר וְשִׂאוֹתוֹ אֲדָם נְטַבַּע ג"כ וְהוּא הוּא שְׁנַמְצָא עֲתָה וְא"כ ה"ה וְהוּא הַטַּעַם לְצַרְף גַּם כְּפִי סִמְנֵי מְלַבּוֹשִׁים יַחַד דְּלִיקְהוּוֹ כַּס"מ בְּיוֹתֵר וְהֵם שְׁהֵם ו"ל כ' דְּדוּקָא סִמְנֵים אֲמַצְעִים מְצַטְרְפִים אֲבָל לֹא גְרוּעִים וְע' עוֹד בַּח"מ בְּס"ק נ"ה בְּסוּף הַתְּשׁוּבָה שָׁם מ"ש בְּזֶה וּבְקו"ע סַעֲי' ל"ד בְּשֵׁם מְהַרְיָב"ל כ' שְׁלַמְעֶשֶׂה אֵין לְסַמְנָה ע"ז וּלְפַעַנ"ד לְהַבִּיא לְזֶה סְמָךְ גְּדוֹל דְּגַם ב' סִמְנֵי גְרוּעֵי מְצַטְרְפִים מִהַש"ס בְּגִיטִין (כ"ז ב') דְּאֲמָרִי הָתָם מ"ד לִיחֻוֹשׁ דְּלִמָּא אַתְרַמוֹשְׂמָא כְּשִׂמָה וְעַדִּים כְּעַדִּים קַמ"ל הָרִי דַּע"ג דְּכָל חַד לְחֻדְיָ הָיִי רַק סִי' גְרוּעַ כְּדַמּוּכַח כְּפִילָא סוּגְיָא דְּשָׁם עכ"ז שְׁנֵי הַדְּבָרִים יַחַד הָיִי ס"מ וְהָרִי הַש"ס מְדַמֵּי הָתָם וּבְמַצִּיעָא (כ"ז ב') גִּט לְעִיגוּנָא לְעֵנָן זֶה ע"ש וְא"כ גַּם בְּעִיגוּנָא דִּינָא הָכִי וְאֵין לְדַחּוֹת זֶה וְלוֹמַר דְּדַלְמָא ר' יִרְמְנִי דְּשְׁנֵי הָכִי ס"ל סִמְנֵים אֲמַצְעִים דְּאוּרְיָ וְלְהָכִי מְהַנִּי לְדִידְנִי צִירוּף שְׁנֵי סִמְנֵים גְרוּעִים לְהִיּוֹת כְּסִימָן אֲמַצְעֵי בְּלַבַּד אֲבָל לְדִידְנִי דְּנִקְטִינוּ דְּסִמְנֵים דְּרַבְּנָן וּבְעֵינָן דְּנִקָּא ס"מ בְּיוֹתֵר שְׁהוּא דְּבָר זָר וּמְנֹפֶלֶג מְאֹד כַּמֶּש"ל לֹא מְהַנִּי אִפִּי מְאֵה סִמְנֵים גְרוּעִים לְמִהְיֵי מִשּׁוֹ"ה כַּס"מ בְּיוֹתֵר וְכַהֲמ"ב וְט"ז ו"ל אַאל"כ דְּהָא הָרִי"ף וְהַרְמַב"ם וְהָרֵא"ש וְטוֹש"ע כְּפִילָם פְּסָקוּ דְּסִמְנֵים דְּרַבְּנָן וְאִפ"ה הִבִּיאוּ גַם הָךְ שְׁיִנּוּיָ דַּר' יִרְמְנִי לְפָסֶק הַלְכָה וְהָרִי"ף כ' שָׁם דְּלִית בָּהּ סְפִיקָא וּמַתְנֵי דְּתַכְרִיף שְׁטָרוֹת דְּסַפ"ק דְּמַצִּיעָא דְּשָׁם יֵשׁ ג"כ ב' סִמְנֵים הֵינּוּ הַתְּכַרִּיף וְהַמְנִין וְעכ"ז אֵי סִמְנֵים לֹא דְּאוּרְיָ לֹא הָיָה מְהַדְרִינוּ כְּדַאֲמַר הָתָם (כ"ח א') כ"כ מְזָה לְעִיל אוֹת י"ד דְּלִיכָא לְמִשְׁמַע מִינָהּ לֹא סִייעָתָא וְלֹא תִיּוּבָתָא לְדִין זֶה ע"ש וּמַתְנֵי דְּהַאֲשָׁה בְּתָרָא (ק"כ א') דְּתַנִּי אַעפ"י שִׁי"ל סִמְנֵים וְכוּ ר"ל סִמְנֵים דְּעָלְמָא וְכַה"ג טוֹבָא אֲשַׁכְּחַן בְּש"ס: וְלְכַאוּרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת ע"ז מְמַה דְּהוֹכִיחַ הַש"ס בְּפ' או"ב (ע"ט ב') דַּס"ל לַר' אַבָּא דְּסִמְנֵים דְּאוּרְיָ מְדַא' לְשַׁמְעִי' דְּלַעֲיִיל לִי הִנֵּה דְּדַמְיִנוּ הַדְּדִי בְּסִמְנֵים דְּשָׁם וְהָא הָתָם תְּלַתָּא סִמְנֵים הָיוּ [רַבְרָבִן אֲוֹדְנִי' וְזוּטֵר גְּנוּבְתִי' וְעַבִּי קַלִּי'] וְא"כ הָא הָיִי לְפַמ"ש

ס"מ ב' יותר אפי' אי סימנים דרפנן וא"כ הרי מוכח לכאז' דאי סימנים דרפנן גם ב' סימנים או יותר נמי לא מהני באיסור דאו' [נקושא זו יקשה בין לפרש"י שם ובין לפי ה"ר"ן שם שהבאנו לעיל בסוף הגה"ה דאות ט"ו המתחלת אמנם לפענ"ד] אף באמת לק"מ מהא לענ"ד דל"ד פלל לצירוף שני סימנים דעלמא.

דקתם פל סי' יכול להמצא בלא הסימן השני משא"כ פאן דהנה ג' דברים ביחד חד סימן מקרי שתמור עבי' קלי' ורברבן אונדג' וזוטר גנובת' ואין במציאות תמור בלתי שלשת דברים אלו ביחד ובסוס אלו הג"ד הם בהיפוד: גם אין להקשות דא"כ ל"ל למימר בפ' א"מ (כ"ז ב') דסימני בשלמה פדי נסבה וכן ל"ל לשבוישי הברי' דתמור בסי' אונדג' אימא בעידי אונדג' לימא דסימנים דתני בשלמה ובאונדג' פירושים ב' סימנים דוקא [ואפ"ה לא תקשי לישנא דמה שלמה מיוחדת שי"ל סימנים.

דנדאי פל שלמה י"ל ב' וג' סימנים היינו מדת ארפה ורחבה ומשקלה] דנ"ל דחוק לומר דמתני' וברי' פנונתם סי' היינו שנים דוקא ונהגם דעכ"ז אין בי פח לחלוק חלילה אהני מרנן הרמ"א ומ"ב וט"ז ומקריב"ל ה"ל עכ"ז סניף וצירוף בעלמא יש לעשותו להני צדדי שריותא שפתבנו בלא זה ובפרט במשאל"ס דאיסורו הוא רק חומרא דרפנן כמש"ל: (כ) גם יש לצרף בנ"ד דעת הר' נתן רבו של מהרא"י הובא בפסקיו סי' קס"א שפצא בס' מתית דמצרפין סימני פלים לשאר אומדנות וסימנים גרועים אפי' אי חיישי לשאלה ונהגם שמהרא"י ו"ל שם גמגם בזה הרבה ע' בת' ח"צ סי' קל"ד שדיבר בזה באורו ונהביא ראי' מפ' גט פשוט (קע"ב א') דלנפילה דחד ל"ח וה"ה לשאלה דיחיד ר"ל דהיכי אתרמי שהנטבע אחר שעלה השאיל או מכר מלבושיו פולם לאיש שי"ל ג"כ אותם הסימנים בגופו מכונן ע"ש ונהי' בצירוף כס"מ ביותר דטעמו ג"כ משום דלא שכיח פלל ולפי"ז ע"כ צ"ל דמתני' דקתני ואעפ"י שי"ל סימנים בגופו ובכליו.

וא"ו דבכליו היא נא"ו המחלקת ור"ל או בכליו וכה"ג אשפחן דוכתי טובא בש"ס וא"כ בנ"ד יש לצרף סימני מלבושיו ה"ל לסימן המכות שפגופו ה"ל: אלא דלכאז' הנה ק"ל טובא על ראית הח"צ ה"ל מהו דא' בהאשה שלום (קט"ז א') דהו' דתרי שטרי דחבי בר ינאי וינאי בר חבי דאגבה רבה בר אבנה ודחי לה אפיי התם למאי נ'חוש לה אי לנפילה מזהר זהיר בי' אי לפקדון פינון דשמי' פשמי' לא מפקיד גבי' ע"ש ומדאמר בפקדון דרק משום דשמי' פשמי' לא מפקיד גבי' הא אי לא"ה הנה חיישי' לפקדון בזה אע"ג דהנה פקדון דיחיד וע"כ דל"ד לנפילה דל"ח לה משום דהנה נפילה דיחיד כמ"ש התוס' שם ד"ה למאי וכו' וא"כ בשאלה דיחיד דל"ש הו' טעמא דהתם בפקדון שטר מוכח התם דע"כ דחיישי' לה ולא דמי לנפילה דיחיד פנ"ל אמנם באמת אפי' התחלת קושיא אין פאן מזה לענ"ד והח"צ שפיר קאמר דהא יש להעיר דאמאי שני אפיי הקא לישנא' ממה דאמר איהו גופי' בפ' גט פשוט שם דהתם אמר לנפילה דחד ל"ח ונהא אמר הטעם דל"ח לנפילה משום דמזהר זהיר בי' וברור לענ"ד דהיינו משום דבהנהו שטרי דחב"י במחוזא לאו נפילה דיחיד הוא פלל דהא אמר הקא דחב"י ויב"ח במחוזא שכיחי טובא וא"כ הא הוי נפילה דרבים.

ולנפילה דרבים הא סבר אפיי בג"פ שם דחיישי' לזה דייק אפיי לישנא' הקא ואמר דאדרבה דמשום דהחוזקו ושכיחי במחוזא טובא חב"י לכן נדאי מזהר זהיר בי' טפי

מנפילה וסליק אדעתין טפי למזקה בי משום דאפשר ושכיח שימצאנו חז מהנה חבי כו' משא"כ בסתם נפילה דרבים דלא הוחזקו טובא יב"ש לא זהיר בי כ"כ מנפילה ולכן חיישי לה אבל בפ' ג"פ שם דמייירי דלא הוחזקו רק שני יב"ש בעיר אחת אמר אבבי טעמין משום דלנפילי דחד ל"ח ואלו משום דזהיר בי טפי.

דלא חש כ"כ דאפי' אי נפיל מינן דאתרמי שימצאנו דוקא אותו יב"ש. אלא הטעם דלהכי ל"ח משום דלא שכיח פלל דאתרמי פה שימצאנו היב"ש השני.

ומעתה א"ש הא דאצטריף למימר בפקדון דרק דמשום דשמי' פשמי' לא מפקוד גבי משום דהא פקדון דרבים הוא כמש"ל: והו' חיישי לה אי לאו האי טעמא [ולפי"ז תמוהין מאד לענ"ד ד' התוס' שם ד"ה למאי וכו' שכ' דהא דאמר אבבי אי לנפילה מזקה זהיר בי היינו משום דהוי נפילה דייחיד וגם הח"צ ו"ל העתיק דבריהם אלו שם.

והוא תמוה מאד מצד הענין גופי' וכמ"ש וגם דהא לפי"ז נדחית ראייתו לגמרי וכמ"ש]: (כא) אמנם עדיין ראייתו זאת צ"ע דכ"ז הוא רק לאבבי פנ"ל אבל רבא הא פליג עלי' התם בהאשה שלום וס"ל דגם לנפילה דרבים ל"ח באיסור בלא הוחזקו עכ"פ והלקתא פרבא וא"כ ע"כ דל"ד לדידן נפילה לשאלה דמשני הש"ם בהאשה בתרא אליבא דרבא גופי' דחיישי לשאלה בכלים.

והיינו ע"כ כמ"ש הח"צ גופי' שם משום דחילוק יש בין שאלה שהיא בכוננתשואל ומשאיל לנפילה שהיא בלתי פנונת מאביד וגם המוצאה בהיסח הדעת באה לו. והגם שהח"צ גופי' הרגיש בזה וכ' ו"ל ואף רבא לא פליג עלי' דאבבי בהך סברא אלא דרבא עדיפא קאמר דאף לנפילה דרבים ל"ח אבל הא פשיטא דרבא ל"פ אהך סברא דאבבי וכו' ע"ש ולפענ"ד אינו מוכרח פלל דהא רבה ע"כ דלא ס"ל בהא פאבבי דבפ' ג"פ שם מיייתי רבה ראי' דל"ח לנפילה מהא דשני יוסף ב"ש בעיר אחת דיכול אחד מהם להוציא שטר על אחרים ומאי מיייתי ראי' מנפילה דייחיד אנפילה דרבים דלמא רבא פרבה רבי ס"ל בהא ולא פאבבי ומעתה בשאלה להך לישנא דחיישי לה פינון דחיישי לשל רבים ממילא ה"ה דחיישי גם לשאלה דייחיד.

ותו דהא ע"כ דלהך לישנא אליבא דרבא דחיישי לשאלה רבא לא מדמי שאלה לנפילה. דהא לפי מה שהוכחנו לעיל באות כ' הנהו שטרי דמחוזא דבהאשה שלום שם נפילה דרבים היא.

ואפ"ה סבר רבא התם דל"ח לנפילה וליפא למימר דסבר דחיישי לנפילה דרבים ושטרי דמחוזא ה"ט משום דסבר ג"כ פאבבי דלנפילה לא הנה לן למיחש התם משום דמזקה זהיר בי [משום דשכיחי חב"י טובא במחוזא משא"כ בשאר נפילה דרבים] ולפקדון גמי ל"ח משום דשמי' פשמי' פאבבי ודמיייתי ראי' מינה היינו משום דס"ל דאותיות אין נקנין במסירה והכי מיייתי ראי' מדלא חייש רבה ב"א דאגבי להו לדלמא מסר לי בלא קנין ושמא יחזור בו אע"ג דהוחזקו לענין איסורא פי לא הוחזקו מיהא ל"ח אא"ל פן.

דהא רבא אית לי בפ' ג"פ (קע"ג א') דאותיות נקנין במסירה וגם א"צ להביא ראי' פלל שפסרו לידו ע"ש וא"כ הדרא קושני' לזוכתא מאי ראי' מיייתי רבא מהנהו שטרי דמחוזא ועכ"ל דראייתו מדל"ח בהו לנפילה הרי דל"ח רבא אפי' לנפילה דרבים וא"כ ע"כ דלהך

לְיִשְׁנָא אֲלִיבָא דְרַבָּא דְחֵינְשִׁי לְשֹׁאֲלָה ל"ד לְנִפְיָה וּא"כ הִדְרָא קוּשְׁיָא רַאשׁוֹנָה דִּילָן הַנְּ"ל לְדוֹכְמָא דַּמְנ"ל דְסִבְר רַבָּא בְּחֻשׁ שֹׁאֲלָה סְבֵרַת אַבְיִי בְּחֻשׁ נִפְיָה לְחֻלְק בֵּין שֹׁאֲלָה דְרַבִּים לְדִיחִיד דְלָמָא פְּרָבָה ס"ל בְּנִפְיָה דַּס"ל ע"כ לְפִי מָה שְׁהוֹכַחְנוּ דְאִי הֵנָּה חֵינְשִׁי לְנִפְיָה דְרַבִּים גַּם לְנִפְיָה דִיחִיד הֵנָּה לָן לְמִיחֻשׁ וּא"כ מְמִילָא ה"ה בְּשֹׁאֲלָה בֵּין דַּס"ל לְרַבָּא לְהַד לְיִשְׁנָא דְחֵינְשִׁי לְדְרַבִּים ה"ה דְחֵינְשִׁי לְדִיחִיד.

אַדּ בַּנ"ד א"צ לְזָה רַק לְסַגִּיף וְצִירוּף בְּעֻלְמָא לְרוּחָא דְמִלְתָּא פִּי גַם בְּלֹא זָה אֲתַתָּא דְא שְׂרִיָּא לַעֲנַד כַּמְש"ל בַּס"ד: (כב) וּלְעַנְיָן בְּכַמְה נִקְרָא שְׂהָא עֲלִיו עַד פְּדִי שְׂתַצָּא נִפְשׁוּ דְלִיְהוּי מִשׁו"ה לַכ"ע אִיסוּרוּ דְרַבְּנָן לְחוּד פְּבָר כ' מֵהֵרִי"ט בַּת' ח"ב ס' כ"ו דַּמ"ש רַש"י ז"ל בַּפ' הַפְּרָה (נ' ע"א) בְּעַנְיָן בַּתוּ שֶׁל נְחוּנְיָא חוּפֵר שִׁיחִין שְׂשֻׁעָה שְׁלִישִׁית א"ל עֲלֵתָה וּפְרַש"י דַּהוּ"ל שְׁהוּת פְּדִי שַׁת"נ אִם יִשְׁנָה שָׁם ע"כ ל' דְאֹתָן שְׁעוֹת אִינָם מִן הַכ"ד שְׁעוֹת בַּמַּעַל"ע אֲלָא ר"ל שְׁעָה קֵלָה ע"ש וּמְסִיק מֵהֵרִי"ט שָׁם שְׂהַשְׁיַעוּר הוּא כְּפִי שַׁב"א מְשַׁעְרִים שְׂבָאָם הוּא עֲדִינָן בְּמִים אִינוּ יָכוֹל לְחִיּוֹת עוֹד וְעַמ"ש תַּר"י בַּר"פ אִין עוֹמְדִין עַל מ"ש שָׁם חֲסִידִים הֵרַאשׁוּנִים הִיוּ שׁוֹהִין שְׁעָה אַחַת כ' וְז"ל אַעֲפ"י שְׂבָהֲרַבָּה מְקוֹמוֹת כְּשֹׁאֲמֵר שְׁעָה אִינוּ ר"ל שְׁעָה דְנֻקָּא זְמַן מוֹעֵט פְּהֻקָּא וְכו' וּפְלִיאָה דַּעַת מְמַנִּי לְעַמּוֹד ע"ד הֵרִיב"ש בַּת' בַּס' שַׁע"ה וְר"א שְׁשׁוֹן ס"א וְהַרְח"ש שְׂהִבִּיאוּ הָאֲחֻרוּנִים בְּשָׁמָם דַּס"ל דְשֻׁלַּשׁ שְׁעוֹת מְמַשׁ קְאָמֵר.

וְלֹא הִקְיַל הַרְח"ש אֲלָא עַד תְּחִילַת שְׁעָה שְׁלִישִׁית (וְסַפְרֵי תְּשׁוּבוֹתֵיהֶם אִינָם תַּח"י) דַּא"כ מֵאִי מוֹעִיל מָה שְׁעַמְד כָּל הַשְּׁתִּים אוֹ הַשְּׁלֹשׁ שְׁעוֹת וְרַאָה שְׁלֹא עֲלָה דְלִיְהוּי מִשׁו"ה אִיסוּרוּ דְרַבְּנָן לַכ"ע דְהָא גַם בַּתוּף שְׁעָה רַאשׁוֹנָה וְכ"ש בְּשִׁנְיָה הִי שְׁהוּת הַרְבֵּה שְׂשִׁאֲוֵהוּ שְׂאוֹן מֵאִי דְרַדְדִּיפִי לְמְקוֹם רְחוֹק יוֹתֵר מְכַפִּי רַאוּת עֵינֵי אָדָם וְאוּלֵי מְשָׁם עֲלָה וּמֵאִי אִיבָא בֵּין שְׂהָא לְלֹא שְׂהָא אֲלָא ע"כ דַּר"ל שְׁעָה קֵלָה כְּדַעַת מֵהֵרִי"ט.

וְהוּא כְּפִי שַׁב"א מְשַׁעְרִים שְׂאִינוּ יָכוֹל לְחִיּוֹת יוֹתֵר מְזָה בְּמִים לְפִי הַעֲנָנָן. וְהַשְּׂתָא א"ש תוֹעֲלַת דְשְׂהָא עֲלִיו עַד פְּדִי שַׁת"נ מְשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא רַנְבָּא דְרַנְבָּא הַנְּטַבְעָה מְתַחַזֵּק עַצְמוֹ בְּכָל כּוֹחוֹתָיו תִּיקָף לְעֵלוֹת מֵהַמִּים וּמִיַּעוּטָא דְמִיַּעוּטָא הוּא שְׂשִׁאוּט אוֹ שְׂשִׁאֲוֵהוּ הַמִּים תוּף פְּדִי יִצִּיאַת הַנְּפֵשׁ שְׂהִיא שְׁעָה מוֹעֵטָת לְמְקוֹם רְחוֹק יוֹתֵר מְשִׁיעוּר רַאָה וְהוּא ע"י סִיבּוֹת רְחוֹקוֹת כְּגוֹן ע"י גְּלִים אוֹ דָף וְכוּ"ב לְכֵן שְׂרִי מְדַאֲוֵרִיָּתָא אִם לֹא רַאוּהוּ עוֹלָה תוּף פְּדִי יִצִּיאַת הַנְּפֵשׁ.

וְכֵן מְשַׁמַּע קֶצֶת בַּת' הַרְמַב"ן ס' קכ"ח שְׂהִבִּיאוּ הַב"י שְׁלֹא מִיַּעַט אֲלָא אִם אִינוּ מְעִיד רַק שְׂרַאָה סְפִינָה שְׂנַשְׂתַּבְּרָה וְלֹא טְבִיעָה מְמַשׁ. מְשַׁמַּע דָּאָם מְעִיד שְׂרַאָה הַטְּבִיעָה מְסַתְּמָא הֵינּוּ שְׂהָא עַד פְּדִי שַׁת"נ.

וְיוֹתֵר מוֹכַח כֵּן קֶצֶת גַּם בַּש"ס בְּעוֹבְדָא דַּחֲסָא (קכ"א ב') דְּמְשׁוּם דַּא' הַעוֹבֵד כּוֹכְבִים טְבַע חֲסָא לֹא אִפִּיק ר"נ לְדַבְּתָהוּ דְאִינְסָבָה [וְהִבִּיאוּ גַם מֵהֵרִי"ט שָׁם] וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּמִסְתַּמָּא דְּמִלְתָּא רַנְבָּא דְרַנְבָּא הַרְוָאָה אָדָם שְׂטוּבְעָה מְשַׁתְּדֵל בְּכָל יְכוּלָתוֹ לְהַצִּילוֹ מִמִּילָא מְחַמַּת זָה הֵרִי שְׂהָא עֲלִיו עַד פְּדִי שַׁת"נ שְׂהִיא שְׁעָה מוֹעֵטָת כַּמ"ש [אֲלָא שְׂבָקֵל יֵשׁ לְדַחוּת רַאָה זו]: וּמַעֲתָה בַּנ"ד שְׂאָמֵר הָעַד שְׂשִׁאָה עֲלִיו הוּא וְעוֹד שְׁנֵי אַנְשִׁים לְעַרְףֵי א' שְׁעָה נְחֻצִי וְיוֹתֵר.

והציצו והביטו עליו מפל הד' רוחות ולא ראוהו עולה כנראה ששהו עליו הרבה יותר
מפדי שתצא נפשו במים וא"כ הרי איסורו דרבנן לחוד לכ"ע מחמת חומרא לכד כמש"ל
לזאת הנלע"ד שעכ"פ בצירוף כל הלין טעמי וצדדי קולות שנתבארו בס"ד שיש בנ"ד
יש מקום מרנוח להתיר אשה זו להנשא.

אף זאת נדאי לא למימרא בעי שלא לסמוך ח"ו על דעתו בלבד עד יספיקו ע"ז שני
רבנים גדולים המפני למובהקים בהוראה ואז יושיבו ב"ד של שלשה ויתירוה להנשא
ולראיה בעה"ח אור עש"ק ד"ה טבת תקצ"ו לפ"ק פ"ק מסטיסלאוו יצ"ו: תשובה הנ"ל
שלחתי להגאון המפורסם מ' יעקב ז"ל מקארלין ושלח אלי תשובה ארוכה ונדפסה בספר
שו"ת "משפנות יעקב" חאה"ע סי' ט' ובמכתבו אלי מלא אחרי בהיתר אשה זו: סימן ה
בעסק עגונה אחת שנטבע בעלה במים שאל"ס פפי הגב"ע שגשלה אלי מכבוד ידידי
הרב הגאון המפורסם כש"ת מ' מאיר ברלין נ"י מד"א דק"ק מאהילאו ובנו הרב הגדול
חו"ב מ' חיים נ"י עם תשובה ארוכה מהם בפולא דאורייתא ובקשו מאתי לחוות דעתי
בזה ופרטי גופא דעובדא יובן מתוך תשובתי: וזה אשר השיבותי להם בס"ד הנה דעת
רבתינו הראשונים והאחרונים ז"ל דאיסורו דמים שאל"ס [אם שהא עליו עכ"פ פדי
שת"נ] לדעת הרשב"א והריב"ש דבעינן שהא איסורו דרבנן ומדאורייתא שריא וכבר
הארכתי בזה בתשו' אחת למדי להוכיח פן מהש"ס.

וכ"כ להדיא הרמב"ם ז"ל בפ"ז מה' נחלות והנה שיעור שיקרא משאל"ס שהוא כל
שהעומד אינו רואה גבולי המים מד' רוחותיו הנה ראיתי בת' דודי מו"ר הגאון העסיד
מ' חיים ז"ל מוואלאזין שנדפסה בסוף ספר מקור מים חיים להגאון העסיד מהרי"מ
פאדאווא זצ"ל מברסק בח"ב בקוונטרס ענף עץ אבות תשובה ד' הביא ד' רש"י
במכילתין (ק"כ ב') ד"ה מן הארפונה שכתב שמה יצא מן המים ברחוק פרסה או יותר
ולא ראהו: ומסיק שם דודי הגאון ז"ל שיש לדון שלראות דבר פרטי עלפית אדם מן
המים.

וכ"ש לראות אולי הוציא ראשו חוץ למים [ע"ש] אף ברחוק מיל לא שליט עינא לראות
דהא גבי הגר אשפחן דבהרחק כמטחוי קשת סגי שלא לראות במות היילד והתם רחוק
מיל הוא דהוי כדילפינן במד"ר דנגד נגד והרחק רחוק ואף דאיכא למידחי דשאני התם
דהוי שיחין.

מ"מ מלישנא דקרא איכא למילף וכו' עכ"ל דודי הגאון ז"ל ע"ש. ולכאורה עלה בדעתו
להביא עוד ראוי דשיעור ראוי הוא רק מיל מהמשנה וברייטא בפ' שני שעירים (ס"ז א')
שמירושלים ועד צוק י"ב מילין ועשר סוכות ושבהסוכה אחרונה הי' מלוהו מיל וכו'
ורואה את מעשיו.

ואם רש"י ז"ל בדוקא קאמר שהראוי יכולה לשלוט עד סמוך לפרסה הלא הי' יכול
האחרון לראות את מעשיו בעמדו אצל סוכתו ברחוק שני מילין וגם פי הלא לפי"ז הי'
די בח' סוכות והאחרון הי' מלוהו מיל והי' רואה את מעשיו ברחוק שלשה מילין אמנם
באמת אין מכאן ראוי כלל דהא גם אותן שבכל הט' סוכות שהיו מלוין אותו הי' רק משום
שיהא לו לצונותא פן גם האחרון ליהו משום צונותא עד היותר סמוך האפשרי להצוק.

אָמַנְם נ"ל ראי' אַחֲרַת דְּשִׁיעוֹר ראי' הוּא רַק עַד מִיל מְהַבְרִינִי שְׁהוּבָאָה בּס"פ אֵין דּוֹרְשִׁין וְהַשׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל (ס"ט א') הָרִי שְׁהִיּוּ חֲמַרְיו וּפּוֹעֲלָיו טְעוּנִין טְהוּרוֹת אַפִּי הַפְּלִיג מִהֶן יוֹתֵר מִמִּיל טְהוּרוֹתֵיו טְהוּרוֹת וְאִם אִמ' לָהֶם לָכוּ וְאֲנִי אָבוֹא אַחֲרֵיכֶּן פִּינּוֹן שְׁנַתְעַלְמִי עֵינוּ מִהֶם טְהוּרוֹתֵיו טְמֵאוֹת מְדַנְקֵט אַפִּי וְכו' יוֹתֵר מִמִּיל וּר"ל שְׁמַעְתָּה אֵינוּ יָכוֹל לִרְאוֹתָם [וְע' בְּר"ן בּפ' אֱלוֹ טְרִיפוֹת (מ"ז) עַל מַש"ש אַפִּי פְּטָרְפֵּא דְאַסָּא טְרִיפָה מֵה שְׁהִבִּיא מִפ' הִי קוֹרָא (ט"ו א') שְׁאַמֵּר שָׁם עַל אַפִּי מִיל אֵינוּ חוֹזֵר וּמִינָה וּט' וּמִפ' מִי שְׁמַת (קמ"ו א') בְּמִשְׁנֵה אַפִּי בְּדִינָר וְכו' וּבְגַמְ' שָׁם א' רַבָּא שָׁם דְּנֻקָּא דִּינָר וְכו' וּפְרִיָּהּ פְּשִׁיטָא וְכו' וּמוֹכִיחַ הָר"ן וְכו' כֹּה"פ מְזַה דְּשִׁיעוֹר אֲנוּנָא הוּא פְּטָרְפֵּא דְאַסָּא הָא פְּחוֹת מְטָרְפֵּא דְאַסָּא פְּשִׁירָה וְע' ט"ז יו"ד ס' ל"ו ס"ק י"ד וּבְנֻקָּה"כ שָׁם] שְׁהִרִי בְּסִיפָּא פְּשִׁיטָא לָהֶם לָכוּ וְכו' פִּינּוֹן שְׁנַתְעַלְמָה עֵינוּ מִהֶם טְהוּרוֹתֵיו טְמֵאוֹת הָרִי לְהִדְנָא שְׁשִׁיעוֹר ראי' הוּא רַק עַד מִיל אֶף שִׁישׁ מְקוּם לְדַחוֹת זֶה שִׁישׁ לְחַלֵּק שְׁלֵרָאוֹת פְּרִטְיוֹת מַעֲשֵׂה כְּמוֹ פֶּאֶן לִרְאוֹת בְּפְרִטְיוֹת אִם נוֹגַע הָעוֹבֵד כּוֹכְבִים בְּהֵינן שִׁיעוֹרוֹ רַק עַד מִיל מַשְׁא"כ ראי' פְּלִיט לִרְאוֹת עֲלִיט אָדָם מִהֵמִים אֲפֻשֵׁר שְׁהִרְאִי שׁוֹלְטֵת גַּם עַד פְּרִסָּה וּבְהִכִּי הָוָה א"ש מ"ש בְּבְרִייתָא בּפ' מִי שְׁהוּצִיאָוּהוּ (מ"ג) דְּשִׁפּוּפְרָת הִי"ל לר"ג שְׁהִיָּה מִבֵּיט וְצוּפָה בְּהַ אֶלְפִים אֶמָּה בִּיָּם וְאֶלְפִים אֶמָּה בִּיבְשָׁה וּפְרַש"י שָׁם דַּר"ל שְׁהִיָּתָה מְתַנְקֵנָת בְּמַדְתָּה לְמַדַּת צְפִיית אֶלְפִים אֶמָּה וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּהִרְאִי שׁוֹלְטֵת בְּרִיחוּק גַּם עַד פְּרִסָּה וְלָכוּ הַנְּצָרָה לְשִׁפּוּפְרָת שְׁתָּהָא מְתַנְקֵנָת בְּמַדְתָּה שְׁלֵא לִרְאוֹת רַק עַד אֶלְפִים אֶמָּה מְכַנּוֹן אָבֵל אִי נִימָא דְשִׁיעוֹר ראי' הוּא רַק עַד מִיל מְכַנּוֹן ק"ק מָה הַנְּצָרָה לְשִׁפּוּפְרָת וַיֵּשׁ לִיִּישׁב וּמ"מ טְפִי מְסַתְבֵּר דְּהָא דְנֻקֵּט רַש"י בְּרַחוּק פְּרִסָּה לָאו מְשׁוּם דְּשִׁיעוֹר ראי' כֶּף הוּא.

אַלָּא לְרִיחוּק בְּעֲלָמָא נְקֻטִי: וְלַעֲנִין בְּכַמָּה נֻקְרָא שְׁהָא עַד שַׁת"נ דְּלִיָּהּ מִשׁוּ"ה לַכ"ע אִיסוּרוֹ מְדַרְבְּנָן לַחוּד. עַמְש"ל בְּסִי ד' אוֹת כ"ב דְּהַעֲיָקֵר כְּדַעַת מַהֲרִי"ט שְׁשִׁיעוֹר הוּא כְּפִי שְׁבִנִי אָדָם מְשַׁעְרִים שְׁאִם הוּא עֲדִינָן בְּמִים אֵינוּ יָכוֹל לְחִיּוֹת עוֹד ע"ש בַּח"ב ס' כ"ו ** (הַגְּה"ה אָמַנְם מִמַּתְנִי דַּפ"ט דְּבַכּוֹרוֹת (נ"ד ב') דְּאַמְרָה דְּשִׁיעוֹר מְלֵא רַגְלֵי בְּהִמָּה רוּעָה הוּא שְׁשָׁה עֶשֶׂר מִיל וּמִפ' בַּגְּמ' שָׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּקִים לְהוּ לְרַבְּנָן דְּשִׁיטְסֵר מִיל קָא שְׁלֵטָא בִּי עֵינָא דְרוּעָה ע"ש א"כ מוֹכַח מִינָה לְכָאוּ דְשִׁיעוֹר ראי' הוּא עַד ט"ז מִיל שְׁהוּא ד' פְּרִסָּאוֹת וּלְפִי"ז הָוָה א"ש הַשִּׁיעוֹר דְּכִדִּי יְצִיאַת הַנְּפִשׁ עַד ב' או ג' שְׁעוֹת מְמַשׁ.

דַּעַד כְּדִי שְׁשִׁיטוֹת לְמַרְחוּק יוֹתֵר מְכַדִּי שְׁלִיטַת עֵין רוּאָה שְׁהוּא ד' פְּרִסָּאוֹת צְרִיָּה שְׁהוּת כַּב' או ג' שְׁעוֹת מְמַשׁ לְכָל חַד כְּדַאִית לִי אֶף הֵלָא רַש"י גּוּפִי כ' רַק בְּרַחוּק פְּרִסָּה או יוֹתֵר וְלֵא רָאָהוּ וּבְאַמַּת שְׁגַם הַחוּשׁ יַעֲיֵד הַהִיפּוּף שְׁאֵינוּ שׁוֹלֵט וְדַאי גַּם עַד פְּרִסָּה וְכ"ש ד' פְּרִסָּאוֹת וְצַע"ג בְּזַה לַעַנ"ד: **) * [אַב"ה עוֹד הָאָרִיָּה בְּזַה אַאמו"ר הַגָּאוֹן ז"ל וְלֵאשֶׁר כְּבָר נִכְלָלוּ בְּתִשׁוֹ הַקּוֹדֶמֶת הַשְּׁמֵטִים]: וְהִנֵּה כְּבָר בְּיִאֲרֵתִי בְּתִשׁוּבָה אַחַת (לַעֲיֵל ס' ג') בְּאֲנוּרָה דְּהָא דְאַחְמָרוּ רַבְּנָן בְּמַשְׁאֵל"ס הֵינּוּ דְּנֻקָּא פְּשִׁישׁ אֵיזָה סִיבָּה נְרָאִי לַעֲיֵן הַהִצְלָה ע"ש בְּאֲנוּרָה וְשָׁפֵן מְצִאתִי אַח"כ בַּת' הַב"ח הֵינְשׁוֹת בְּסִי ע"ט שְׁהַדְבָּר פְּשׁוּט בְּעֵינָיו לְהַתִּיר מְטַעַם זֶה וְשְׁהִבָּא לְהַחְמִיר בְּנִדּוֹן שְׁלוֹ עֲתִיד לִיתֵן עֲלָיו אֶת הַדִּין וְלַעַנ"ד שְׁגַם בַּנ"ד שִׁיכִים כָּל הַלִּין מְטַעַם שְׁכַתְבֵּתִי בַּס"ד.

סִימָא דְּפִסְקָא בַּנ"ד דְּכְפִי פְּרִטִי הָעוֹבְדָא הַמְּבּוֹאָרִים בַּהַגְב"ע אֵין אָנוּ צְרִיכִים כָּלֵל לְקוֹלָא זֹו כִּי נִלְעַנ"ד בְּרוּר לְהַלְכָּה וְלַמַּעֲשֵׂה לְהַתִּיר אִשְׁהָ זֹו בְּפִשִׁיטוֹת לְהַנְּשֵׂא מְכָל הַלִּין טַעְמִי

שְׁכַתְּבָתִי לְמַעַלְהָ וְשָׁלוֹם וּבִרְכָה כְּנֶפֶשׁ כַּת"ר וְנֶפֶשׁ אֶחָד אַחֲזוּ בְּאַהֲבַת תּוֹרַתְּם הַדו"ש וְשָׁלוֹם תּוֹרַתְּם בְּאַהֲבָה הַחוּתֶם אֹר יוֹם ג' יו"ד אֶלּוּל תר"ך ל"פ"ק פ"ק מְסֻטִּסְלָאוּ יצ"ו: סִימָן ו ע"ד הָעֲגוּנָה דק' קריסלאווא בְּמוֹתָב תִּלְתָּא בִּי דִינָא פְּחָדָא הוֹיָנוּ.

וְאַתָּא לְגַדְמָנָא ר' אַבְרָהָם ב"ר דְּוֹד וְהַעִיד בַּת"ע בְּאֵלֵינוּ"ע בְּזָה הַלְשׁוֹן אֲנִי הִלְכְּתִי עַל הַבְּאִיִּדְעָק עַל גֵּהַר דְּוִוִּינְעָ. וְנִתְעַכְבָּה הַבְּאִיִּדְעָק.

וְעַמְדָּה עַל הָאֲבָנִים הַנִּקְרָא פֶּאֶרְאֵעַסְוִהַעֵץ הַנִּקְרָא שְׂצָאֲרֵנַע מֵהַבְּאִיִּדְעָק עַמְדָּה לְרוּחַב הַגְּהָר וְרֵאִיתִי שְׂמֵרְחֹק הוֹלְכֵת סְפִינָה הַנִּקְרָא (לֵאִיוּע) וְהִיָּה שָׁם בְּנִימִין בֶּן מִשָּׁה. וְעוֹד כְּמָה אֲנָשִׁים.

וְכַאֲשֶׁר רֵאִיתִי שֶׁהַסְּפִינָה הוֹלְכֵת בְּמַהִירוֹת גְּדוֹלָה הַתְּחַלְתִּי לְצַעֲנוֹק אֶל הָאֲנָשִׁים שֶׁבְּסְפִינָה שִׁישְׁכִּיבוּ עֲצָמָם בְּתַחֲתֵית הַסְּפִינָה בְּכַדִּי שְׁלֵא תִפְגַּשׁ בָּהֶם הַשְּׂצָאֲרֵנַע. וְהַשְּׁכִיבוּ עֲצָמָם כֹּל הָאֲנָשִׁים שֶׁהָיוּ בְּסְפִינָה וּבְנִימִין הַנִּ"ל נִשְׂאָר עוֹמֵד בְּרֵאשׁ הַסְּפִינָה לְעַכְבַּ הַסְּפִינָה שְׁלֵא תִלָּךְ כ"כ בְּמַרוּצָה.

וְלֹא הִי יָכוֹל לְעַכְבָּה. וְכַאֲשֶׁר הִלְכָה הַסְּפִינָה בְּחַפְזוֹן גְּדוֹל תַּחַת הַשְּׂצָאֲרֵנַע הַכְּתָה הַשְּׂצָאֲרֵנַע אֶת בְּנִימִין הַנִּ"ל וְהַשְּׁלִיכוֹ לַגְּהָר וְהַסְּפִינָה הִלְכָה לָהּ לְהִלָּאָה ג"כ בְּמַרוּצָה רַבָּה וְאוֹתוֹ הִמְקוֹם שֶׁהוֹשְׁלָךְ הוּא כְּלוֹ אֲבָנִים.

וְהַגְּהָר אֵינוֹ עֲמוֹק שָׁם. וּבְנִימִין הַנִּ"ל עָמַד פָּנָיו נֶגֶד הַשְּׂצָאֲרֵנַע וְהַהֲפָאָה הִיָּתָה בְּעַרְףָּ נֶגֶד לְבוֹ לְפִי אֲוִמְדָּנָא שְׁלוֹ הַהֲפָאָה מֵהַשְּׂצָאֲרֵנַע וְהַהֲשִׁלְכָה עַל הָאֲבָנִים הִי בְּכָל אֶחָד מֵהֶם לְבַד כְּדִי לְהַמִּית שֶׁפֶת הַסְּפִינָה הִיָּתָה גְּבוּהָ מֵהַמִּים שְׁנֵי אַרְשִׁין בְּעַרְףָּ א' מִיְנוּט אוֹ שְׁנַיִם רֵאִיתִי שֶׁבְּנִימִין הַנִּ"ל עוֹמֵד עַל הָאֲבָנִים וְחֲצִי גּוֹפּוֹ הִיָּה לְמַעַלָּה מֵהַמִּים.

וְעָמַד כְּמִבְּוֹלָבֵל. וְלֹא הִשְׁמִיעַ שׁוֹם קוֹל וּבְאוֹתוֹ רָגַע הַשְּׁלִיכוֹ שֶׁבְּוֹלָת הַמִּים וְנִשְׂאוֹ לְמַרְחֹק וּבְמִשְׁפָּךְ שְׁנֵי קְלֵאֲפֻטְעָר לְהִלָּאָה רֵאִיתִי הַבְּגָד שְׁלוֹ שִׁשְׁט עַל הַמִּים וְרֵאִישׁוֹ הִי בְּמִים.

וְהַכְּרַתִּי הַבְּגָד שְׁלוֹ בְּטַב"ע וְהוּא הִי לְבוּשׁ בְּגָד זֶה. וּפְרָפּוּס שְׁלוֹ כְּמִדּוּמָה לִי שְׁלֵא רֵאִיתִי שׁוֹב הַעִיד לְפָנָיו ר' יוֹסֵף בְּעָר ב"ר יִשְׂרָאֵל בְּתו"ע כְּנ"ל ג"כ כְּמוֹ הַעֵד הָרֵאשׁוֹן הַנִּ"ל רַק שְׂאֵמֶר שְׁלֵא הִי שְׂצָאֲרֵנַע.

אֵלָּא דְּרִנְקָאֲלִקַּע עוֹד הוֹסִיף קֶצֶת שְׁעוֹמָק הַמִּים בְּמִקוֹם שֶׁנִּפְלָ שָׁם בְּנִימִין הַנִּ"ל לֹא הִי רַק שְׁלִשָּׁה רְבַעִי אַרְשִׁין וְהַהֲפָאָה לֹא הִיָּתָה נְמוּכָה מְכַנְגָד לְבוֹ בְּנִדְאִי וְרֵאָה אוֹתוֹ עוֹמֵד עַל הָאֲבָנִים שְׁבַמִּים וְהָיוּ מְגִיעִים לוֹ הַמִּים לְמַעַלָּה מֵהָאֲרַבְּנָב' וּפָנָיו הִי אֲדוּם כְּאֵשׁ לְהִבָּה.

וְרַמְזוֹ לִי בְּיָדוֹ בְּלֹא הַשְׁמַעַת קוֹל וְתִיכְפָּר נֶפֶל לַגְּהָר. וְהַרְבֵּה אֲנָשִׁים הִבִּיטוּ עַל הַגְּהָר יוֹתֵר מִשְׁלֵשׁ שְׁעוֹת וְלֹא עָלָה.

וְהַגְּהָר הוֹלְכֵת שָׁם בִּינוֹשֶׁר וּוִיֵּאֲרֶסֶט וְיוֹתֵר. וְתוּמ"י שֶׁהוֹלִיכוֹ אוֹתוֹ הַמִּים מִן הָאֲבָנִים תְּפָסוּ סְפִינּוֹת קַטְנוֹת וְהִלְכוּ עַל הַגְּהָר שְׁנֵי וּוִיֵּאֲרֶסֶט וְלֹא רָאוּ אוֹתוֹ.

כֶּף הַעִיד ר' יוֹסֵף בְּעָר הַנִּ"ל בְּתו"ע כד"ת וע"ז חַתֵּם א"ע הָרַב הַגְּדוֹל חו"ב מ' יִצְחָק חֵק צִיּוּנֵי נ"י מ"ץ דק' קְרִיסְלָאוּא וּבֵית דִּינּוֹ (וְכַעַת הוּא אב"ד דק' רַעזִיצָא) וְשָׁלַח אֵלַי גַּם אֲמָרִי נוֹעְמוֹ אֲשֶׁר פִּלְפֵּל בְּחֻכְמָה בְּנִדּוֹן זֶה וּבִקְשׁ מֵאִתִּי לְחַיּוֹת דְּעֵתִי בְּזֶה: וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כִּינּוֹן שֶׁהַעִידוּ הַעֲדִים שֶׁהִלְאִיָּנוּע רַץ בְּנִחְיָצָה רַבָּה וּנְחִיצַת הִלְאִיָּוִע הִכָּה אוֹתוֹ עַל הַשְּׂצָאֲרֵנַע

שְׁהִיא קוֹרָה גְדוּלָה נֶגֶד חֲלָל הַגּוֹף וְהַקּוֹרָה הַפִּיל אוֹתוֹ לַמַּיִם נ' שְׁפֵלָא הַטְּבִיעָה לֹא יֵצֵא מִפְּלִל נְפוּלָה שְׁהוּא הַלְמ"מ כְּמִבְּנֹאֵר בַּא"ט וְזֶה דוֹמָה לְמַתְּנֵי טְרַפָּה לְפִתּוּל וְחִיּוּשֵׁינוּ לְרִיא"ב.

אִם הַהֶפְּאָה בַּמִּקְדָּשׁ אֶפְלָגָא דְגַבְּא חִיּוּשֵׁי מ' נְאִי שְׁלִים חוּטְרָא אֶפְלָגָא דְגַבְּא חִיּוּשֵׁי מ' דְחִיּוּשֵׁי מְשׁוּם ר"א וְכ"כ הֲר"ן וְאִי מְחֵי אֶגְבָּא חִיּוּשֵׁינוּ מְשׁוּם ר"א וְכ"ה בְּרַמ"א ס' נ"ח וְע"ש בַּט"ז דְּבִזְהָרָה לֹא צָרִיךְ גְּבוּהָ י"ט אֶלָּא הַכֹּל הוּא לְפִי הָאָבֶן וְע' בְּסִי ל"ב ס"ו ס"ק ד' בַּט"ז דְּכ' שְׁם בְּשֵׁם הֲר"ן דְּצָרִיכָה שְׁהִי וּבְדִיקָה כְּדִין נְפוּלָה.

עוֹד הִיא בּוֹ טְרַיְפוֹת דְּנְפוּלָה מִחֲמַת שְׁנִחְבַּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם כְּמוֹ עוֹף שְׁנִחְבַּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם דְחִיּוּשֵׁי מְשׁוּם ר"א כִּי נִלְע"ד דֵּה"ה בְּבִהְמָה שְׁיִיךְ ג"כ ד"ז [וְקִצָּת רְאִיָּה מְדָלָא תְּנִי לוֹי יִתֵּר עֲלֵיהֶם עוֹף שְׁנִחְבַּט עַל פְּנֵי הַמַּיִם.

וַיֵּשׁ לְדַחוֹת מְשׁוּם דְּעֵיקָר דִּין נְפוּלָה שְׁנֵה בְּשִׁנְיָהֶם. מִשָּׂא"כ בְּנִשְׁבֵּר הָעֵצִים אִם שְׁשִׁבֵּר אִם עֵצִים בְּעוֹף הוּא מְטַעֵם קְרוּם ע"ש בְּרַש"י וְנִיָּקֵב הַקְרוּם שְׁנֵה בְּשִׁנְיָהֶם.

אֲבָל הִיא רְבוּתָא גְדוּלָה שְׁנִשְׁבֵּר הָעֵצִים לְבַד טְרַיְפוּהָ בְּעוֹף עֵינֵי חוּלִין נ"ו] וְל"ד עוֹף דְּזוּטֵר חִיּוּשֵׁי. וְכֵן מִבְּנֹאֵר בְּאֶרְוֶה שֶׁל הַשָּׁמַיִם עֵינֵי ש"ש וְכ"מ קִצָּת מִהַפ"מ ס' הַנ"ל וְכִינּוּן שְׁשִׁבֵּר הַלְאִיּוּעַ הִתְהַוָּה גְּבוּהָ מִהַמַּיִם שְׁנֵי אֲרִשֵׁין שְׁיִיךְ דִּין נְפוּלָה וְאִם לֹא הִתְהַוָּה גְּבוּהָ י"ט נְמִי שְׁיִיךְ רִסּוּק כִּינּוּן שְׁהִתְהַוָּה מִחֲמַת הַפְּאָה וְעִי' (ד' נ"א) בְּהִנְהוּ זְכָרִים הַמְּנַגְּחִים וְע"ש בַּתוֹ וְכִינּוּן שְׁמִשְׁאֵל"ס הוּא רַק מְדַרְבְּנָן דֵּהָא אִם נִשְׂאֵת ל"ת אֶפְשָׁר דְּמַקְלִין בְּסַפְיָקוֹ.

וּבְפֶרֶט דְּסַפֵּק כְּזֶה שְׁהוּא סד"א כ"ז שְׁלֹא בְּדָקוֹ אוֹתוֹ. דֵּהָא אִם שְׁשִׁבֵּר מִעַל"ע כ' הֲר"ן בְּבִיעָה (ד' לד) לְעַנְיָן נְפוּלָה אִם שְׁשִׁבֵּר מִעַל"ע אִם מְוִתֵּר לְשׁוֹחֲטָה בִּיּו"ט וְנ"ל דְּמִסְתַּבְּרָא דְּנִקְטִינָן לְחוּמְרָא דֵּהוּ"ל סד"א וְע' בְּשִׂאג"א ס' ס"ד וְבַת' ח"ס ס' ס"ו.

וְאִם שְׁהִיעִידוֹ שְׁרָאוֹ אוֹתוֹ עוֹמֵד עַל הַסְּלַעִים. אַעפ"כ בְּדִיקָה מִיָּהָא בְּעִי וְכ"ז שְׁלֹא נִבְדָּק הוּא בְּסַפֵּק טְרַיְפוּהָ וּמְכַש"כ בַּנ"ד שְׁהִתְהַוָּה הִתְהַוָּה בַּמִּקְדָּשׁ אִם דְּלֹא מְהַנִּי אִם הִלְכָה לִי"פ כַּמ"ש הֲר"ן לְעַנְיָן אִם הִפָּה אוֹתָהּ כְּנֶגֶד חוּט הַשְּׂדֵרָה.

וְנ"ל אִיכָּא מ"ד וְכו' וְכ"פ הַב"ח וְהַפ"ח וְהַפ"ת. וְנִרְאֶה דְּאִם לֵהשִׂאג"א דְּסוּבֵר דְּאַחַר מִעַל"ע הִנּוּהּ הַבְּדִיקָה רַק מְדַרְבְּנָן.

אֲבָל אִם הִתְהַוָּה הַהֶפְּאָה רַק בְּמִקּוּם א' נִרְאֶה דְּגַם לֵהשִׂאג"א הִנּוּהּ הַבְּדִיקָה מְדַאֲוֵרִיָּתָא כִּינּוּן דְּאִפִּי הִלְכָה לֹא מְהַנִּי לְכַמָּה פּוֹסְקִים. וְכִינּוּן שְׁהִתְהַוָּה מִתְרַמִּי בְּכַעֲנָן זֶה בְּבִהְמָה הִיא בְּהִדִּין נְפוּלָה א"כ ה"ה בְּאֶדָם כְּמוֹ שְׁפָתָיו הַתּוֹסֵ' רִישׁ אֱלוֹי טְרַיְפוֹת וְכַמָּה מְקוּמוֹת דְּבִהְמָה וְדְאֶדָם שְׁוִים [וְעֵינֵי בַת' פַּמ"א ס' מ"ח שְׁהִשִּׁיג עַל הַב"ש בְּמָה שְׁפָתָב דְּאֶדָם יָכוֹל לְחִיּוּת יוֹתֵר מִי"ב הַנְּדָשׁ.

וְע"ש עוֹד מֵה שְׁהִשִּׁיג עָלָיו עוֹד] וְאִם לְהַסוּבְרִים דְּאֶדָם דְּאִית לִיהּ מְזֵלָא שְׁאֵנִי הִינּוּ בְּשִׂאֲרֵי טְרַיְפוֹת אֲבָל לֹא בְּטְרַיְפוֹת דְּנְפִילָה כְּדִיקָה בְּסַנְהֶדְרִין (נ"ה וְבַב"ק נ"א). ע"ש בַּתּוֹסֵ' ד"ה נְעַבִּיד עַל מַתְּנֵיתִין בֵּית הַסְּקִילָה הִיא גְּבוּהָ שְׁתֵּי קוּמוֹת וְפָרִיף הַגַּמ' וְמִי בְּעִי כְּוָלִי הֵאֵי וְרַמִּינְהוּ מֵה בּוֹר שְׁהוּא כְּדִי לְהַמִּית עֲשָׂרָה טְפָחִים אִם כֹּל עֲשָׂרָה כו' ע"כ.

אלמא דגם באדם הוא כדי להמית בעשרה טפחים וגם משמע דמקרי רובו למיתה. דאל"כ מאי מקשה הגמרא כיון די טפחים לא הוי רק ספק מיתה.

ואף לפי התירוץ משום ברור לו מיתה יפה אבל י' טפחים אין מת כ"כ מהר ע"ש ברש"י אבל רובו למיתה (אבל ברמב"ם פ"ק י"א מהלכות שחיטה וברש"י דנזבחים (ד' ע"ד ע"ב) משמע דלא הוי רק ספק טריפה אם שחט את הנפילה בתוך מעל"ע) א"כ כיון דהפוסקים מדמים אם הפה במקום א' פדין נפולה א"כ כ"כ בני"ד הי' שני מיני נפולה א' מה שריצת הלאיינוע בנחיצה רבה הפה אותו על השצארנוע ועוד מה ששחבט על פני המים.

וכיון שמשאל"ס הוא רק מדרבנן הנה סד"ר. פמו שמצינו באחרונים לענין משאל"ס אם העלו להנטבע ואין יכולין להפירו אלא ע"י סימן אמצעי דמקילין מטעם זה וכ"כ בס' מראות הצובאות ס"ק קכ"ו דדעתו נוטה דמהני סימן אמצעי דמספקי לן בב"מ אי סימנין דאורייתא או דרבנן א"כ הנה ספיקא דרבנן ולקולא ועוד אפ"ת סי' דרבנן סומכים עליהם דהם אמרו וזהו אמרו.

וכן בס"ק פ"ז הביא ראיות ע"ז והביא דעת הגאון בעל אבן העזר שם פן וכ"פ הגאון בעל בית דוד סוף תשובה כ"ז והביא ג' גדולים שפסקו פן ועוד דיש פאן ס"ס ספק נטרף מחמת הפאה אומחמת החבט ששחבט על פני המים ואת"ל דלא נטרף אולי מת מחמת הטביעה ומתהפכת ואת"ל דעלה מן המים אולי מת מחמת הנפילה ואף דהוא שם א' אולי מת או חי מלבד דיש פוסקים דאף משם א' הנה ס"ס וכן דעת הכו"פ.

וגם הסדרי טהרה הביא בשם ת' ב"י ססי' קפ"ח דכה"ג מקרי ס"ס ואע"ג דמתחלה חולק ע"ז ומסיק פן ע"כ אפשר דיכולין להקל במשאל"ס דלא הנה רק מדרבנן ומשום חומרא דא"א חשו רבנן למלתא למעוטא דמיעוטא פמבואר בתוס' בכורות (כ' ע"ב) וכ"כ הרא"ש שם ופ"ק דחולין סימן י"ב וברא"ש פ' האשה בתרא ועיין בתו' ריש פ"ק פל הצורות דסותר למ"ש בבכורות דמשמע דסובר דמשאל"ס הוי מיעוט דשכיח.

וכן בהחולץ (ל"ו ע"ב) ד"ה האלו וכו' מספקי להו אם הוא מיעוט דשכיח או לא ונראה דזה הוא דברי ר"י ובכורות הוא דברי ר"ת וגם הרא"ש הוא סותר קצת בפ"ק החולץ סי' ה' דבריו שפכת בחולין ובהאשה בתרא.

פי בהחולץ משמע דסובר דמשאל"ס הוי מיעוט דשכיח. ויש ליישב קצת ואף להסוברים שיהוא מיעוט דשכיח אבל עכ"פ לא הוי רק איסור דרבנן דהא אם נשאת ל"ת.

דאל"כ אמאי לא סמכינן חזקה דא"א למעוטא דנמלטין ואיתרע לה רובא אלא ע"כ צ"ל דלא הוי רק מיעוטא דמיעוטא אפשר דכ"ע מודים דמקילין בס"ס פנה עוד י"ל דכאן לא מקרי שם אחד. דספק א' מתיר יותר מחבירו דמספק דאולי גתרסקו איבריו אינה רשאה לינשא אלא אחר מעל"ע משום דריסוק אינו חי יותר ממעל"ע ומחמת ספק שמת מחמת הטביעה רשאה לינשא תיכף אחר שתצא נפשו ואף דב"כ וב"כ אינה רשאה לינשא עד ג' חדשים היינו מדרבנן אבל מדאורייתא רשאה לינשא מיד.

אבל אי אמרינן דמת ע"י הריסוק אם נשאת בתוך מעל"ע הראשון ה"ה ספק א"א דלמא עדיין הי' חי ותצא מבעלה השני דכשם שאסורה לבעל כף אסורה לבעל. אבל אי אמרינן

דמת ע"י הטביעה א"צ לצאת מבעלה רק מהני בריחה ג"ח זהו הקולא שיש בספק הטביעה על ספק הריסוק.

ואפשר לומר דיש קולא בספק הריסוק על ספק הטביעה כגון אם נתקדשה בתוך מעל"ע של הנפילה אחר פדי שת"נ דמחמת ספק הטביעה היא מקודשת גמורה ואם בא עלי אחר לאחר מע"ל ה"ז חייב מיתה.

ואם אמרינו דמת מחמת הריסוק אולי לא מת אלא אחר מעל"ע וא"כ הקדושין לא חלו. ואם בא עלי אחר לאחר מעל"ע אינו חייב מיתה כיון דהקדושין שנתקדשה בתוך מעל"ע לא חלו ואחר מעל"ע כבר מת בעלה הראשון.

והרי היא פנוי עוד יש חלוקים בין ודאי מקודשת לספק אף בזמן הזה א"כ אינה משם א' וגם מתהפכת כמש"ל ועיין בקונ' עגונות סעיף שס"ע. וס"ס המתהפכת מהני אפילו בדאורייתא.

כ"ש לגבי עגונה. ולפע"ד דאפ"י להפוסקים דסימן אמצעי ל"מ במשאל"ס ש"ה דאינו רק ס"א אם האיש שמוצאין בו עתה הסימן אמצעי אם זהו הנטבע או לא א"כ הוא ס"א. ומחמירין משום חומרא דא"א. ואף שישכילין לומר ס"ס.

אולי הוא זה שנטבע. ואת"ל שאין זה הנטבע אלא נטבע אחר.

אולי הנטבע שנטבע בפנינו מת במים אבל לא תוכל להפכו ולומר את"ל שהנטבע לא מת הא כיון שלא מת אסורה להנשא ועוד י"ל דבסימנים שאני כמו שראיתי בספר א' וז"ל דאת"ל סימנים דרבנן אמרינו דסימנא לאו מילתא כלל וכלל לסמוך להתיר שום איסור אפילו דרבנן אלא גבי אבידה דקא תקינו רבנן משום הפקר ב"ד הפקר כדפירש"י כו' ע"כ משא"כ בשאלתנו.

ועוד נלפענ"ד שיש פאן ג' ספיקות. א' מחמת הפאה שריצת הלאיווע הפה אותו על הקורה וחקרתי ודרשתי ואמרו לי שריצת הלאיווע הוא כמו (עקשטרנע פאצט).

ב') מחמת החבט שחבט על פני המים. אף אם לא היתה מחמת הפאה.

וכ"ש שהיתה מחמת הפאה. אף אם לא הי' יו"ד טפחים ג"כ שייך דין נפולה.

וכאן הי' יותר מי' טפחים עד המים. ומכש"כ שאפשר שנתרסק איבריו על הסלעים שיהא תחת המים וגובה המים על הסלעים לא הנה רק ג' רביעי אמה.

ומחמת חנוק הנפילה ומחמת הפאה אפשר שלא הי' פח בהמים להחזיקו ונפל תיכף על האבנים ג) עיקר הדין של מים שאל"ס ועיין פללי ס"ס של הש"ך סעיף י"ט ואם היו יכולים לומר כיון שיש פאן שני מיני נפילה דכל אחת בפני עצמה הוי ס"ט אפשר דשניהם ביחד הוי רובא למיתה [די"פ דמה שמתירין ס"ס הוא מטעם רובא] ומשאל"ס ג"כ רובא למיתה.

א"כ הוא תרי רובי למית' אפשר שהיינו מרויחין טובא דאמרינו בכתובות לענין יוחסין מחמירין ובעיני תרי רובא לכתחילה ואם נשאת אפילו בחד רובא לא תצא וכתבו התוס' (ד' י"ד) סוף ד"ה אלמנת עיפה וז"ל אע"ג דבעלמא מקילין בס"ס הכא מעלה עשו

ביוחסין פי היכי דמצריף לקמן תרי רנבא אע"ג דבעלמא סגי בחד רנבא עכ"ל אלמא אע"ג דלענן יוחסין מחמירין דלא מהני חד רנבא אבל תרי רנבא מהני וה"ל לענן משאל"ס וכש"כ הוא דלענן יוחסין לא מהני ס"ס ותרי רנבא מהני ומשאל"ס דמהני ס"ס כ"ש דמהני תרי רנבא וצ"ע מהא דכתבו התוס' ביבמות (קכ"א) ד"ה ולא היא וז"ל אע"ג דרנבא דצו"מ אי סליק קלא אית לי וכו' עכ"ל אלמא הגם בתרי רנבא אין מתירין לכתחילה ויש לחלק דבנ"ד יש תרי רנבא שייכולין לתלות מיתתו וכן לענן יוחסין יש ג"כ תרי רנבא שייכולין לתלות בפעילה ויענין בת' קהלת יעקב שמביא בשם מורו הגאון הקסיד מו"ה חיים זצ"ל מוואלאזין שהתיר בתרי רנבא למיתה באחד שנפל מהגשר שהי גבוה שתי קומות על הקרח ונתגלגל אל המים ע"ש.

וראיתי בשו"ת מהרי"ק וז"ל דאין נראה פלל להחמיר בא"א יותר מביוחסין שיהי ביוחסין החמירו מאד פדפרישית עכ"ל כ"ז פתבתי לפי הנראה מהגב"ע דזה מקרי ונדאי נפולה ונהו ס"ט אולי נתרסקו איבריו ואף אם הי' ע"ז גופא ס' אם הייתה ההפאה כ"כ בלח שייכולין להכניס בגדר נפולה דאין זה מן הסברא דאם הפה במקל הפאה קלה דיהא מקרי ריסק לזעת הסוכרים דאף אם לא נפלה מחמת ההפאה מקרי נפילה] א"כ יש פאן ס"ס לחומרא.

א' אולי לא מקרי נפולה ב' דאף אם מקרי נפולה אולי לא נתרסקו איבריו ולכאורה י"ל דאא"ל ס"ס לחומרא משום דאינו מתהפך דאין אתה יכול לומר את"ל דנתרסקו אבריו הא פינן דנתרסקו אבריו א"כ בנודאי מת ועיין בפמ"ג בכללי ס"ס אות ט"ו ד"ה ונראה וד"ה והוי אבל זה אינו פלום פינן דמתחלה צריף אתה לדון אם נכנס זה בגדר נפולה א"כ מקרי ס"ס אף שאינו מתהפך ועיין בש"ף בכללי ס"ס אות ט"ו וכינן דאין אנו יכולין להתחיל ולומר דלמא נתרסקו איבריו עד דאמרין הריעותא דנפולה וכינן דיש ספק בהריעותא שפיר מקרי ס"ס אף דאינו מתהפך ואף משם א' ויענין בחו"ד סוף סימן ק"י בבית הספק בסע"ק"י ד"ה ס"ס משם אחד אבל אחר העיון נראה דאין ספק בהריעותא מחמת פמה טעמים א' ההפאה ב' הנפילה שנפל מחמת ההפאה ג' מה שהעידו שראו אותו מבולבל ולא השמיע שום קול ומה שלא הי' יכול להחזיק עצמו שלא ישטפו המים ואף דשאני נחל דרדפי מיא פדאמרין ביומא (ע"ז) היינו למעלה מן המתנים פדאימא שם גבי מים מפכים דיחזקאל אבל פאן הי' המים למטה מן המתנים ואעפ"כ לא הי' יכול להחזיק עצמו ושטפו אותו המים ואף דחולה שנפל למטה נמי ה"ה בחזקת חי דאמרין בשבת (ד' ל"ב) עלה למטה ונפל כמו שעלה לגרדום לידון ואמרין בגיטין מי שעלה לגרדום לידון הרי הוא בחזקת חי.

וכן במתניתין דגיטין (כ"ח) המביא גט והניחו זקן או חולה נותן בחזקת שהוא קיים ולא חילק בין מוטל למטה או לא דמשמע אף שהוא מוטל למטה ודוקא בגוסס חיישינן פדאימא ה"ה וכן בב"ב (קסג) שהוא שכ"מ דהנה פתיב בי' פדקציר ורמי בערס' כו' ואמרין שם דה"ה בחזקת חי: ואף מאן דפליג ה"ה היינו משום דהרי מת וקברו מוכיח עלי' וכן מהא דאמרין בעלמא רוב גוססים למיתה אבל כל מי שאינו גוסס ה"ה בחזקת חי אבל נראה דלכה"פ ריעותא מקרי ועיין בג"ע שהעיד העד בזה"ל לפי אומדנא שלי יכולין ליהרג מהפאה זו ומהנפילה על האבנים ועיין ב"ק (צ' ע"ב) מה אגרוף מיוחד

שְׁמוֹסוֹר כּו' אַף פֶּל שֶׁהוּא מְסוֹר לְעֵדִים וְכֵן בְּמִכּוֹת אוֹמְדִין אוֹתוֹ אִם יָכוֹל לְקַבֵּל אֶלְמָא שְׁמוֹסוֹר לְב"א לִידַע אִם יָכוֹל לִיקְרַג מִהֶפְאָה פְּזוּ וּבנ"ד לְכַה"פ רִיעוּתָא מְקַרֵי דוֹמָה לְדַבְרָא מְצִינּוּ פֶּן בְּבַהֲמָה כ"ז שְׁאִינְהָ עוֹמְדָת ה"ה בְּחֻזְקָת מְסוֹכְנָת וְאִם שְׁחַט אֶת הַמְסוֹכְנָת וְלֹא יָדַע אִם פְּרַכְסָה ה"ה סִפְק גְּבִילָה.

וה"נ פִּינּוּן שְׁעָמַד בְּמִקּוּם סַפְנָה גְּדוּלָה פְּזוּ וְלֹא הִתְחִיב עֲצֻמוֹ שְׁלֹא לְנַפְּוֹל אַף שֶׁהִי הַמִּים לְמַטָּה מִן הַמְתַּנִּים דוֹמָה לְבַהֲמָה שְׁמַעְמִידִים אוֹתָהּ וְאִינְהָ עוֹמְדָת [וְמָה שְׁרָאוּ אוֹתוֹ עוֹמַד רַגַע אַחַת יָכוֹל לְתַלּוֹת שְׁהַמִּים הַעֲמִידוֹ אוֹתוֹ עַל רַגַע אַחַת] וְאִף דִּישׁ לְדַחּוֹת דְּאֶפְשָׁר שְׁאִינּוּ דוֹמָה מְסוֹכְנָת דְּאֶדָם לְמְסוֹכְנָת דְּבַהֲמָה.

וְעוֹד דְּהֵתָם יֵשׁ טַעַם אַחַר אִם לֹא יָדַע אִם פְּרַכְסָה מִשׁוּם דִּיצָאָה נְשִׁמְתָה קוֹדֵם גְּמַר הַשְׁחִיטָה מְחַמַּת חֲלִישׁוּתָהּ מִהִתְחַלֵּת הַשְׁחִיטָה אֲבָל עכ"פ דְּרִיעוּתָא מְקַרֵי דְהָא בְּבַרִיאָה אַף דְּלֹא פְּרַכְסָה מוֹתְרָת וְכֵן בְּאֶדָם נִרְאָה דְּרִיעוּתָא מְקַרֵי וְעוֹד דְּאִין לֵה רִיעוּתָא גְּדוּלָה מִזּוּ מָה שְׁלֹא יֵצֵא מִהַמִּים וְאֶבֶד זְכָרוֹ זֶה יוֹתֵר מִעֶשֶׂר שָׁנִים וּא"כ צָרִיף לְהִיּוֹת מִתְהַפֵּף פְּמוֹ בְּפִתּוּחַ פְּתוּחַ וְכִמוֹ בְּנִמְצָא סַפִּין פְּגוּמָה וְע"ש בְּחו"ד שֶׁהִבְאִתִּי לְעֵיל א"כ אִין אָנוּ יָכוֹלִין לִזְמַר ס"ס לְחוּמְרָא פִּינּוּן שְׁרִיעוּתָא לְפָנֵיהּ צ"ל מִתְהַפֵּף וְלִקְוֹלָא יֵשׁ ס"ס מִתְהַפֵּף וְאִינוּ מְשִׁם א' אֲבָל לְפִי הַנִּרְאָה מַג"ע אִין אָנוּ צָרִיכִין לְזַה פִּינּוּן שֶׁהִי פֶּאן דִּין נְפוּלָה גְּמוּרָה כַּמֶּש"ל וְס"ס גְּמוּרָה יֵשׁ פֶּאן וְעֵינִין בְּמַהֲרִי"ק סִימָן קַע"א (דָּרַף קַנ"ב) דְּסִפְק מְקַרֵי אֶפְיָלוּ אֶפְשָׁר רְחוּק ע"ש וְכֵן הוּא בַּט"ז בְּהִלְכוֹת תוֹלְעִים וְכֵן בְּסִפְר מְנַחֵם עֲזַרְיָה סִימָן קכ"ו מְבִיא רֵאִי מֵרַא"ש פ"ק דְּכַתְּוִבוֹת דְּאֶנְסָא לֹא שְׁכִיחַ וְאֶפ"ה מְכַנִּיסִין אוֹתוֹ בַּס"ס ע"ש וְעֵינִין בַּפ"ח וּבְתוֹבֵאוֹת שׁוֹר סִימָן ל"ב.

עוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד קִצָּת דְּאֶף דְּאֶמְרִינּוּ רַוב חוֹלִים לְחַיִּים אֲבָל מִיעוּטִים יֵשׁ שְׁמַתִּים וְאֶף אִי אֶמְרִינּוּ שְׁמִיעוּטִי דְּמִיעוּטִי שְׁמַתִּים הָא בְּמִשְׁאֵל"ס ג"כ לֹא הֵנָּה רַק מִיעוּטָא דְּמִיעוּטָא שְׁיִוְצָאִים כַּמ"ש הַתּוֹס' בְּכּוֹרוֹת שֶׁהִבְאִתִּי לְעֵיל וְיוֹתֵר שְׁכִיחַ מִיעוּטִי דְּמִיעוּטִי חוֹלִים שְׁמַתִּים מִמִּיעוּטִי דְּמִיעוּטִי נְטִבְעִים שְׁיִוְצָאִים אִם לֹא שְׁנֵאֵמַר שְׁחִשׁוּ חֲכָמִים חֲשִׁשָׁה רְחוּקָה מְאֹד מִשׁוּם חוּמְרָא דַּא"א א"כ אֶפְשָׁר שְׁחִשְׁשִׁין אַף בְּחוּלָה שְׁאִינּוּ יָכוֹל לְעַמּוֹד שְׁנַפֵּל לְמִשְׁאֵל"ס אוֹלֵי הַגְּלִים דְּחַפּוּ אוֹתוֹ לְמִרְחוּק לּוֹבְשָׁה וּמְחַנְלִי' ג"כ חִי וְאֶף שְׁהַמִּיעוּט חוֹלִים שְׁמַתִּים מִמִּיעוּט דְּמִיעוּט שְׁיִוְצָאִין וְצ"ע כַּד דִּיִּקְיִנּוּ מָה דְּאֶמְרִינּוּ בְּהַאֲשָׁה בְּתָרָא (קכ"א) מְחִילָה שֶׁל דְּגִים בְּמִשְׁלִ"ס ל"ש וּל"ק דְּלִיכָא פְּלָל מְשַׁמַּע דְּלַעֲתִים רְחוּקוֹת אֶפְשָׁר לְמַתְרַמֵי שְׁיָהָא מְחִילָה שֶׁל דְּגִים אַף בְּמִשְׁלִ"ס אֶלָּא דְּלֹא חֲשׂוּ חֲכָמִים חֲשִׁשָׁה רְחוּקָה פְּזוּ וְאֶפְשָׁר מֵאִי דְּקָאֵמַר הַגְּמָרָא ל"ש פִּי' ל"ש פְּלָל וְלִיכָא פְּלָל וּמ"ש דְּאֶפְשָׁר לְהִתִּיר בְּשִׂאֲלַתְנוּ מִטַּעַם ס"ס אִין לְהַקְשׁוֹת מְדוּעַ לֹא הִתִּירוּ ס"ס בְּיִוְחָסִין לְכַתְּחִילָה י"ל מִשׁוּם שֶׁהוּא אִיסוּר דְּאוֹרְיִיטָא וְהַחְמִירוּ בְּיִוְחָסִין לְכַתְּחִילָה וְעֵינִין בַּב"ש סִי' ב' ס"ק י"ד דְּכַתְּב דְּלֹא הָוִי ס"ס גְּמוּר [וּמְדַבְּרִי הַתו' אֶלְמַנַּת עֵסָה מוּכַח דְּלֹא סְבָרִי פֶּן וְאֶף לְדַבְּרִי הַב"ש דְּמַתִּיר שָׁם בַּס"ס גְּמוּר אִין ס"ס רֵאִי לַנ"ד מִשׁוּם חֻזְקָת א"א שְׁלֹא יִצְטָרֵף לְמִיעוּטִי דְּמִיעוּטִי דְּנִמְלָטִים].

וְעוֹד אֶפְשָׁר לִזְמַר דְּאִיסוּר פְּהוּנָה שְׁאִנִּי כְּדִאֶמְרִינּוּ בִּיבְמוֹת (ד' פ"ח) וְגִיטִין (ד' פ"ב ע"ב) אֲבָל בְּמִשְׁאֵל"ס מִתִּירִין ס"ס לְכַתְּחִילָה כַּמ"ש בְּקו"ע שֶׁהִבְאִתִּי לְעֵיל עוֹד יֵשׁ לְצַדֵּד קִצָּת לְפִי מָה שְׁרֵאִיתִי בְּשׁו"ת פְּנִיָּם מְאִירוֹת שְׁאֵלָה מ"ח וְז"ל שֶׁהִעִידוּ לְאַחַר שְׁנַפֵּל לְעוֹמָק

המים בא למעלה והתחיל לחלחל בגרונו ולא הי יכול עוד לדבר כו' וא"כ י"ל הא דאין משיאין את אשתו פשנפל למשאל"ס היינו היכא שראינו שפנפל ולא ראינו אח"ז בגופו שום חולשה די"ל דגלי אשפלוהו ואדם פריא יכול לעצור את רוחו ולשוט תחת המים אבל שראו שהמים חונקין אותו מעידים עליו וכו' ע"ש בסוף הת' שכ' מ"מ יש להתיר כו' התחיל לנחור בגרונו ולא הי יכול לדבר מפח המים שפאו לגרונו א"כ הנה פגוסס ע"י אדם כו' וע"ש עכ"ל א"כ בנ"ד ג"כ ראינו חולשת הגוף מה שלא הי יכול לדבר ועוד דלא הי יכול להחזיק עצמו פדי שלא ישטפוהו המים אף שהמים היו למטה מן המתנים אף שהמעשה של הפמ"א הי שהתחיל לנחור בגרונו אבל נ' שא"ז סימני גסיסה פי גוס' פרשו בהגהת ש"ע אה"ע סימן קכ"א סעיף ז' תרגום על צד תאמנה על גסיסה פלומר על חזה שלקו וענין גוסס פי הקרוב למיתה מעלה ליחה בגרונו מפני צרות החזה ע"כ אבל מה שמנחר בגרונו דהיינו חלחול הוא מחמת חניקת המים א"כ גם בשאלתנו יכולין לתלות שמה שלא הי יכול לדבר הוא מחמת חניקת המים ואפשר שהפמ"א מדמה כמו שהגוסס אין יכול להעלות הליחה ומחמת זה הוא נחנק וע"כ הוא מנחר בגרונו פן הוא גם בנ"ד מה שהי מנחר בגרונו הוא סימן חניקה.

אף שיש לדחות אולי הגלים דחפו אותו ליבשה ושם הקיאו המים וחי' משא"כ בגוסס ע"י חולי פי מן הסתם אם היו מעלין אותו ליבשה בשעה שהי מנחר בגרונו הי מקיאו המים וחי' אעפ"כ הקול הפ"מ וא"כ יש לצדד קצת בשאלתנו ג"כ מה שלא הי יכול לדבר מחמת חניקת המים עוד יש לצדד במה שפכת הפ"מ בנידון דידן' וז"ל שאח"כ רץ על חוף הנהר סמוך לגדותיו ולא ראה אותו ואם הלך מהלך רב פשיעור שא"א להחיות א"כ אין חשש שפא יצא ממק"א דהא ידוע שא"א לשוט כ"כ מהר כמו אדם הרץ ברגליו סמוך לנהר וא"כ הוי כמשיל"ס ע"כ א"כ ה"ה בנ"ד פיון שהעיד שנסעו עלהספינה במורד המים ב' ויארסט ולא ראו אותו הנה כמשיל"ס אבל לא נ"ל צד היתר זה שפכת הפ"מ דהא לא חלקו חכמים במשאל"ס אף אם א' נטבע באמצע הים הגדול ואחד ראה בכלי מחזה מד' רוחותיו כמה פרסאות וראה שהנטבע אינו שט ושקה השיעור שת"נ אעפ"כ אסרו חכמים לכתחילה גם צריכין לחוש למחילה של דגים ואף שפכת רש"י (דף קכ"א) שחוטטים סמוך לשפת הנהר ע"ש פי באמצע הים אם הדגים יעשו מחילה ופנסו שם המים משא"כ סמוך לשפת הנהר ששפת הנהר גבוה מהמים ומגביה ראשו ע"ש אבל באמצע לא שייך זה אעפ"כ לא מצינו שחלקו חכמים בזה ומה שהבאתי לעיל מקו"ע שמתיר ס"ס במשאל"ס מסופקני אם פוונתו ס"ס לבד הספק של משאל"ס או עם הספק של משאל"ס פי מביא בקיצור וגם בק"ע לא כ' בסעי' שס"ט אלא דס"ס מתירין ויוכל להיות בשארי עניני עגונה אבל במשאל"ס מתירין אף בס"א ומדברי האחרונים שהבאתי לעיל מוכח דמתירין ספק אחד במשאל"ס משום דמשאל"ס הוא רק מדרבנן ומקילין בספיקו דהנה סד"ר וכנלע"ד ראי' לדבר מקדושין (דף נ' ע"ב) גבי סבלונות דמביא התוס' והרא"ש בשם ר"ח דחיישי' למיעוטא דכ' הרא"ש וכן מרומז בזה בתוס' וז"ל ואין לתמוה אמאי חיישינן למיעוטא דמצינו נמי בכה"ג לענין איסור א"א כו' וכן לענין משאל"ס עכ"ל אלמא דמדמה הרא"ש זל"ז וכתב הרמ"א באה"ע סימן מ"ה סעיף א' דאזלינן בספיקו של סבלונות להקל א"כ גם במשאל"ס אף דיש חזקת א"א אבל מיעוט נמלטין ל"ש לגמרי ובסבלונות אף דמיעוט מקדשי ונהדר מסבלי שכיח קצת מ"מ יש פאן

חזקת פנוי' ויש בשניהם חזקת למעליותא וחזקת לגרעיותא ולהכי מדמה הרא"ש ז"ל
כמ"ש הח"מ בשם מהרי"ק א"כ כמו דעתם מקילין בספיקו הכא נמי במשאל"ס וכ"מ
מרמזי הביאור הגר"א שם ס"ק ח' ומה שכתבתי לעיל דעת הר"ן דסובר דגם אחר מעל"ע
הוי הבדיקה מדאו' נראה דה"ה אם עמדה ג"כ הדין פן לדידנ' דהא גם בעמדה אמרינן
בחולין אמר ר"י כו' בדיקה ודאי בעי נאף דהפוסקים חולקים על הר"ן וכן סתם בש"ע
א"ח סימן תצ"ח אעפ"כ פדאי הר"ן לסמוך עליו בשעה"ד ועי' בב"י סימן הנ"ל שמביא
ג"כ בשם ספר הכלבו בשם ספר ההשקמה וכדאי הפוסקים לסמוך עליהם פדאיתא
בגיטין י"ט פדאי ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד ועיין שם ברש"י נאפילו להח"מ בסימן י"ב
ס"ק ל"א דמחמיר במקום דאיכא פלוגתא היינו משום דהפלוגתא הוא בשעה"ד פגון
בעיגון ע"ש אבל בנ"ד נראה דיכולין לסמוך על הר"ן וסיעתו פיון דהפלוגתא הוא
בעלמא שלא בעיגון עגונא ומכש"כ דאף להפוסקים דפליגי על הר"ן אבל מדרבנן הם
סוברים דבעי בדיקה וכיון שעיקר האיסור דמשאל"ס הוא דרבנן א"כ הוה ספיקא דרבנן
וכמו שכתבתי לעיל נאף להחולקין על סי' אמצעי אבל בנ"ד נראה שידו כמו שכתבתי
לעיל ומכש"כ לדעת הט"ז והב"ש שפוסקין שפוסמין על דעת יחיד במקום רבים באיסור
עגונה וכן פסק הספר גט פשוט להלכה והאר"י בזה: עוד יש לצדד להתיר לפי מה
שמצאתי בכתבי הרב ר"נ ונ"ל נגבה בעדות איך שהאנשים שהיו עם הנטבע ראו איך
שהוקפה על מוחו בהשצארין של הספינה ונטבע ולא עלה מן המים כלל אלא עמד פ"א
ואח"כ הוכשל פחו ונכסה תחת המים והכובע נמצאה למעלה מן המים והיתה מלוכלכת
בדם ע"כ ועוד כתב שפגדי קיץ הי'.

עוד כתב ונ"ל אף עדיין לא הוגבה שהפאה ע"ג מוח הי' עכ"ל וקצת ספק אצלי מה פנונתו
אי פנונתו שלא הוגבה בבירור שהפאה היתה במוח אבל זה הוגבה בבירור שהכא' היתה
בראש וא"כ יש פאן הכחשה בינם ובין העד שהעיד לפנינו כי העד העיד שהפאה היתה
בערף הלב או פנונתו שלא הוגבה בבירור אלא ספק אולי היתה בגוף נאף שלפי הג"ע
שגבה הרב הנ"ל יש ס"ס לחומרא א' אולי לא היתה הפאה נגד המוח ב' אף אם היתה
הפאה נגד המוח אולי הלכה כדעיה הסוברת שהמוח א"צ בדיקה לנפולה הנה מלבד
שהס"ס זה הוי בעיין ש"א דהוא ס"א אם נהרג מחמת הפאה זו א"ל גם מלבד זה פדאי
הרמב"ם שסובר שגם בהמות צריך בדיקה לסמוך עליו בשעת הדחק ובפרט שהמחבר
כ"כ בש"ע סי' נ"ח וכן שתקו לו האחרונים ז"ל ועיין בבירור הגר"א ז"ל שם גם יש
ליישב דברי העדים שלא יהיו מכחישים זא"ז אפשר לומר שמתחילה היתה ההפאה נגד
הלב ונשטט למטה ותומ"י הפה אותו הקורה נגד המוח וכ"ש לפי מה שנסתפקתי שמה
שכתב הרב שלא הוגבה בבירור אפשר פנונתו שלא הוגבה כלל בבירור באיזה מקום
היתה ההפאה ואפשר שההפאה היתה כדברי העד שגבינו ממנו שההפאה היתה בערף
הלב ומה שמצאו בכובע דם אפשר שהוא מחמת שהוקפה בראשו על האבנים שבמים
שהמים לא הי' עמוק לכל היותר רק ג' רביעי אמה ובשטח גדול יש שם אבנים וכן העידו
העדים בג"ע ש"כ ליהרג מחמת ההפאה בקורה ומחמת הנפילה שנפל על האבנים וכיון
שמצאו דם בכובע שנין ג"כ לומר מיא מרזי מפה: את כל הדברים הנ"ל שלחתי להרב
הגאון מו"ה דוד טעבל ז"ל מד"א דק"ק מינסק ע' בספרו נחלת דוד סי' מ"ב מה שהשיב
לי ע"ז ונ"ל שם בקצרה ומ"ש עוד כת"ר מטעם תרי רובא יש להביא ראי' דתרי רובא

לא מהני והוא מהש"ס במס' יבמות (ק"כ ע"ב) דמוקי למתניתין דקתני ואפילו ראוהו מגוייז כו' כר"ש בן אלעזר דאמר אף על המגויז אין מעידין מפני שיכול לכוות ולחיות ופריה ומי מצי לאוקמי ב'רשב"א והא קתני סיפא מעשה בעסיא באחד שישלשלוהו בים ואמרו חכמים מן הארפונה ולמעלה תנשא ומשני שאני מצי דמרזי מפה הרי חזינו דא"ל דמרזי מפה הנה מתסרי לרשב"א אף דנדאי דהא דיוכל לכוות ולחיות הוי מיעוט דאלו היתה רפואה זו ידועה לכל והכל יודעים אותה לעשותה לא הוי פליגי רבנן עליו ומדחזינו דפליגי רבנן ש"מ דאינו רק מיעוטא וא"כ גם לרשב"א א"ל דבמשאל"ס מן הארפונה ולמעלה תנשא משום דאיכא תרי רובא רובא דמשאל"ס ורובא דאינם יודעין הרפואה דיכולה לכוות ולחיות אלא ש"מ פינו שאינם מענין אחד אין מצטרפין כו' עכ"ל גם האריה עוד: וזה אשר השבתי להרב הגאון הג"ל ובמאי דסיים מר אפתח מה שהביא ראי' מפלוגתא דת"ק ורשב"א דגם בתרי רובא למיתה מתמירין נלע"ד דאין מזה ראי' דנראה לענ"ד דפליגי בזה דת"ק סובר דמגויז אין לו שום רפואה אפילו ע"י פויה אפילו מיעוטא ואין מועיל פלום הרפואה של פנוי' לת"ק וראי' ברורה לזה מדפריה הגמ' ריש אלו טריפות ע"ב אלא לתנא דבי ר"י כו' והאאיכא בהמה שפחתכו רגלי' מהארפונה ולמעלה טריפה ותירץ סבר לה פרבי שמעון בן אלעזר דאמר יכולה לכוות ולחיות עכ"ל אבל לתנא דפליג על ר"ש טריפה מוכח דסובר דלית לה שום רפואה דאי פדברי מר דלרבנן שמיעוט דיודעין הרפואה של פויה אמאי מטרפי רבנן הא אמרינו שם (דף נ"ד) גבי רב פפא רישבא מחו בכוליא וקטלי כו' והא חזינו דקא מתה.

גמירי דאי בדרין לה סמי חייא ע"כ. אלקא פינו שיש לה בעולם שום רפואה לא מטרפה ואין סברא לומר דרפואה ידועה לכל היא מדפריה והא קא חזינא דקא מתה דאפתי לא ידע דאם יש לה רפואה אין בכלל כל שאין פמוה חי'.

וגם המתיר לא השיב רק שיש לה רפואה מאיזה סם אבל זה לא השיב לו דאם יש לה רפואה היא פשרה דגם המקשן ידע מזה אלא סבר דאין לה שום רפואה ותירץ גמירי דאי בדרין לה סמי חייא פירוש שיש לחכמי הגמרא בקבלה שיש לה רפואה ואיזה סם וכן נלע"ד עיקר שמה שקבלו חז"ל טריפה אינה חיה היינו שאין לה שום רפואה בעולם אבל אם יש אחד אפי' בסוף העולם שידע לעשות הרפואה אין בכלל זה טריפה אינה חיה פי מאי נ"מ אם שכיח או לא פינו שאין עושין לה הרפואה וכשרה בלא הרפואה ופירושו של מר בפסגיא דיבמות אינו מבין דכתב וז"ל אף דנדאי דהא דיוכל לכוות ולחיות הוי מיעוט דאלו היתה הרפואה זו ידועה לכל והכל יודעין אותה לעשותה לא הוי פליגי רבנן עליו ומדחזינו דפליגי רבנן ש"מ דאינו רק מיעוטא עכ"ל איני מבין מאי נ"מ בין מרובין למיעוטין הא אף שלא יש רק רופא אחד בעיר רופא כל החלאים שבעיר.

ומאן דכאיב לי' פאיבא אזיל לבי אסי' אלא עיקר הפלוגתא דת"ק ור"ש דת"ק סובר דרפואה של פנוי' אינה רפואה כלל ורשב"א סובר דרפואה של פנוי' רפואה היא אע"ג שדחוק קצת לומר דפליגי במציאות מצינו כעין זה בפרק אלו טריפות במשנה וגמרא דפליגי תנאים ואמוראים בכמה מיני טריפות אי מטרפה בחולי זה או לא אע"ג דרק שמונה מיני טריפות נאמרו למשה בסיני אעפ"כ דיעה המטרפת סוברת שאינה יכולה לחיות מחולי זה ע"כ הוא נכלל בכלל השמונה ודיעה המכשרת סוברת שיכולה לחיות

י"ב ח'דש אע"ג דפלוג'תא זו הנה כעין פלוג'תא דמציאות ועיין שם (נ"ז ע"ב) אמרו עליו על ר"ש בן חלפתא וכן ביומא (דף פ"ג) פליגי ח"ק ור' מתנא בן חרש במי ששנשכו פלב שוטה אי הנה רפואה גמורה הקצר הכבד שלו והיינו יכולין לומר דבפלוג'תא דת"ק ור"ש בקא דת"ק סובר שלא יש רק מיעוט בני אדם שמתרפאים מרפואה של פנוי' אבל רוב בני אדם אינם מתרפאים.

ור"ש סובר דרוב בני אדם או מחצה מתרפאים או יש לומר שר"ש סובר ג"כ דרק מיעוט בני אדם מתרפאים אלא דחייש ר"ש למיעוט דילמא הוא מהמיעוט וא"כ מוכח דגם בתרי רובא למיתה מחמירין דלא מיקל רשפ"א אלא משום דמרזי מפה אבל העיקר נראה דת"ק סובר דהרפואה דפנוי' אין שום רפואה כלל כמו שמוכח ממסכת חולין שהבאתי ור"ש סובר שהרפואה של פנוי' היא רפואה ואזלי לשיטתיהו דפליגי בטריפות דבהמה וכיון שהוכחנו דת"ק סובר שלא יש אפילו מיעוטין שחיינ מרפואה של פנוי'.

א"כ אין הכרח לומר שרשפ"א סובר שלא יש רק מיעוטין שחיינ מרפואה של פנוי'. ומה שכתב מר שאין לומר בזה ספק דרבנן להקל פינן שהספק הראשון הוא דאו' (פירוש ספק הריוק) וע"י גילגול בא לדרבנן ומדמה זאת לכלים שנתבשל בהם ספק טריפה שאסורים גם לאחר מעל"ע עכ"ל נלענ"ד דיש חילוק בדבר דהתם שאני שאין אנו יכולים להתחיל ולדבר בהיתר הפלים או באיסורן קודם שמתחילין לדבר איזה ריעותא יש בפלים וע"כ צריכים אנו להתחיל ולומר שבפלים נתבשל ספק טריפה א"כ בהתחלה מעמידים הפלים בספק תו לא אמרינן ספק דרבנן להקל משא"כ בנ"ד מאן לימא לן להתחיל בספק ריוק כי כשמתחילין לדון בהתירא דהו' איתתא אנו מתחילין תחילה לומר דמה שלא יצא מהמים הוא מחמת שמת מחמת המים ומדאו' מותרת רק שחכמים אסרוה במשאל"ס אולי יצא למרחוק אנו אמרים דאף אם יצא למרחוק אולי מת אח"כ מחמת הריוק דמקודם ונהו ספק דרבנן וילקולא ועוד דהתם שאני שהספק טריפה שנתבשלה בפלים היא היא האוסרתן וכיון שאסרו הפלים מאותו ספק עשאווהו כגופו של איסור ע"כ אע"פ שנתגלגל אח"כ ונעשה דרבנן אין אנו יכולין לומר שהספק טריפה שאסרנו הפלים מחמתו תסייע עתה להתירן.

משא"כ בשאלתנו אטו הריוק אסרה [שנימא כמו שכתב מר פינן שהספק הראשון של ריוק הוא מדאו' ואח"כ נתגלגל לדרבנן אין אמרים בזה ספק דרבנן וילקולא] הלא אסורה ועומדת מחמת איסור א"א אטו הריוק מיגרע גרע אדרבה הריוק מחליש איסור א"א [צ"ע על חילוק זה דכ"ש בנ"ד דעומדת בחזקת א"א שלא יתיר לה הספק ריוק פינן שאח"כ נתגלגל לאיסור דרבנן במכש"כ מהפלים] אבל בלא החילוק זה יש לחלק כמו שכתבתי לעיל וכמו שאכתוב להלן ודומה קצת להא דהתיר השאגת ארי' בסי' ס"ט דישראל ועו"ג שיש להם חמץ בשותפות ועבר עליו הפסח שמתיר מטעם דחמץ שעבר עליו הפסח הוא רק מדרבנן ובדרבנן יש ברירה עכ"ל אלמא אע"ג דבפסח הוא אסור מדאו' ובדאו' אין ברירה ונתגלגל אחה"פ לאיסור דרבנן אלא ע"כ פינן דבפסח לא הי' אסור מטעם אין ברירה דהא אפילו חמץ של עו"ג ג"כ אסור בפסח ע"כ אין שנייד לומר שאיסור דאו' נתגלגל לאיסור דרבנן משום דמה דאמרינן דבאיסור דאו' אין ברירה לא זה אסר את החמץ.

ה"נ בנ"ד אין שייך לומר דספק דאורייתא נתגלגל לדרבנן דהריסוק לא אסרה. ויש לחלק דהתם אין נפקותא כלל בפסח בין יש ברירה או אין ברירה משא"כ בשאלתנו יש נפקותא גדולה בין אם נתרסק או לא ולכאורה גם שם יש נפקותא ג"כ בפסח גופא דאי אמרינן אין ברירה מחוייב בפסח לקנות ג"כ חלקו של עובד פוכבים ולבערו שלא יעבור עליו על ב"י וא"א יש ברירה יכול ליטול חלקו לבד ולבער.

א"כ הדר' הראי' לדופתה ואפשר לחלק דבעיקר דין אה"נ בפסח אין חילוק בין י"ב לא"ב וצ"ע עי"ל דאחר שנתרסק בקורה אינו נכנס בגדר ס' א"א דהא נפולה יכולה לחיות מעל"ע וכל הספיקות אנו מתחילי אחר ששהו כשת"נ שיצא מחזק' חי והיא יצתה מחזקת א"א א"כ סד"ר קדים דאיסור משאל"ס קדים מחמת ס' אולי יצא למרחוק אנו אומרים דאף אם יצא למרחוק אולי מת לאחר מעל"ע או יב"ח מ' הריסוק דמקודם ובלא"ה ראיתי באחרונים שמקני' בהפלים אחר מעל"ע ובר מ"ד מה שהחמירו בפלים וכן בס"ס א"א נולד קודם אינולד' ר"ת ריש ביצה פמבןאר בטוב"י סי' נ"ז.

ומ"ש הפר"ח דדוקא אם נולד ביחד היינו לד' ר"י. וע' פמ"ג במ"ז סי' ק"י שכ' דמדינא ה' כר"ת אלא שראוי לחוש לד' ר"י ע"ש.

וכ"כ הב"א בשער הקבוע סי' מ"ז. וכ"מ בטור ססי' נ"ז שסיים ומ"מ גמגם לאיסור.

וכ"ד הר"ש פ"ג דערלה וכ"ד הה"מ ע' ביאורי הגר"א ז"ל סי' ק"י. ונ' דיש להקל בעגונא כדאמרי' בעלמא פדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעה"ד.

וכ"ש דמדאו' אין חילוק כמ"ש האחרו' וע' ג"פ בפללים סוף כ"ו וא"כ בנ"ד פדאי הן כל הני רבנותא לסמוך עליהם בשעה"ד גם יש לצרף לסניף במה שהמעשה היא יותר מעשר שנים וגם לפ"ד הנש"ך והאחרונים דאם לא נודע הס"א קודם הב' יש להקל בהפ"מ א"כ גם בנ"ד אולי מקרי זאת לא נודע דמסתמא לא היתה האשה בשעה שנתרסק בהקורה.

וגם העדים אינם יודעין אי שייך בזה ריסוק רק אח"כ בעת הגב"ע נתעוררתי להסתפק בזה. הרי לא נודע הס"א קודם הב' ומ"ש מר דיש לחלק בין שהאבן נפל עליו ובין שהוא מתקרב להקורה.

דבזה אפשר דבהתקרבו אלי' הט"ה עצמו מעט ולא הו' פשיעור ריסוק. והאיש שראוהו מרחוק אולי אמר בדדמי עכד"ק איני מבין.

כי לא עצינו שיש חילוק בין אם עמד מרחוק או מקרוב. פינן שהעיד שראה שהפאה היתה בערה הלב מה לנו לחשוב בזה ומה שרמז מר שאומר בדדמי נלע"ד דבדדמי ל"ש אלא בעד שראה הטביעה ומעיד שהעלוהו מן המים והפירו' בטב"ע וא"ל סימנים עליו אז שייך בדדמי שסובר שמסתמא זה שנפל זהו שהעלוהו אבל במשיל"ס והעיד ששהא כשת"נ מתירין ע"י.

ול"ש לו' שאומר בדדמי וכן לענין ההפאה ג"כ ל"ש בדדמי ותו דבתרי ל"ש בדדמי כדכ' הרא"ש ובש"ע ס"נ ומה שחילק מר בין אם הוא בפגדים לא ערום בלי לבוש לא נעלם מאתי ג"כ וכן מחלק הש"ס בחולין (א' ב') לענין עוף גלימא מתיח חיישי' עיני' מיעף

ל"ח (יעו"ש פְּרָשׁ"י ש"כ' ע"ג יתְּיָדוֹת בְּאֹיֶר א"כ לא מוֹכַח כ"כ) וּבָעֵת הַגִּב"ע שְׁאֵלְתִי בְּאֵיזָה בְּגָדִים הִי לְבוּשׁ וְהַשִּׁיב לִי א' שֶׁהִי לְבוּשׁ בְּבָגְדִים קָלִים.

וּא' אָמַר שְׁאוֹתוֹ הַיּוֹם הִי יוֹם חָם וְלֹא פְתַבְתִּי הַדְּבָרִים בַּגִּב"ע מִחֲמַת שְׁאִינָם יוֹדְעִים דְּבַר בְּרוּר וּבְכַתְּבֵי הָרַב ר"נ כ' שֶׁהֵעִידוּ שֶׁהִי לְבוּשׁ בְּגָדֵי קִיץ. רַק שְׁעִיקָר סְמִיכְתִּי הוּא עַל הַהֶפְאָה שְׁנִרְאָה שֶׁהֶפְלַל לְפִי כַח הַהֶפְאָה כַּמ"ש הַט"ז בְּסִי' נ"ח.

גַּם מִסְנֵה־דָרִין (מ"ה) מ' דָּגַם בְּבָגְדִים יְכוּלִים לְקַנֵּים מְצֻנֵת סְקִילָה רַק שְׁמַת מֵהָר בְּלֹא בְּגָדִים. דַּא"כ מַה צְרִיף קָרָא אוֹתוֹ בְּלֹא פְסוּתוֹ גַּם בְּרָשׁ"י שֶׁם בְּזִיוְנֵי דְאִינְשֵׁי עֲדִיף לִיהַ כּו' הַלְפָדָה נוֹחַ לָהּ שֶׁתְּסַקֵּל בְּלְבוּשָׁה וְתִשְׁקָה לְמוֹת כּו' עכ"ל מ' שְׁמַתָּה אַף בְּבָגְדִים.

רַק שְׁאִינָה מְתָה כ"כ מֵהָר. וְכ"ה בְּפִי הַמְשַׁנְיוֹת לְהַרְמַב"ם ז"ל ע"ש.

וְע"כ פְּתַב הַרְמַב"ם שְׁמַנְיָחִין עֲלֵי רַק חֲלֻקָּה מְשׁוּם שְׁתַּמּוֹת מֵהָר מְשׁוּם וְאֶהְבֵּת לְרַעֵף וְגו' וְאִין לְחֻלְקָה וְלוֹמַר דְּש"ה דְּבַה"ס הִיָּה גְבוּהָ ב' קוֹמוֹת אָבֵל בִּי"ט אוֹ פְּחוֹת מְב"ק דְּוָקָא עָרוּם וְדַקְשָׁי לִיָּה לְגַמ' וְמִי בְעֵי כ"ה הִיָּינוּ לְפִי מַה דְּנִסְקָל עָרוּם וְכֵן מַה שְׁצָרִיף קָרָא אוֹתוֹ.

הִיָּינוּ מְשׁוּם דְּאִי לָאוּ מִיעוּטָא הִיָּינוּ אוֹמְרִים שְׁיִסְקָל בְּכִסּוּתוֹ וְיִגְבִּיָּה הַרְבֵּה (אוֹ דְּדִי לָזָה ב"ק) דְּמַנ"ל לְחֻלְקָה דְּפִשְׁט הַסְּוֵגֵי מוֹרָה דְּאִין חֲזִילוֹק בֵּין י"ט לְב"ק וּבֵין לְבוּשׁ אוֹ לֹא. אֲלֵא שְׁעָרוּם בְּב"ק מֵת מֵהָר וּבְבָגְדִים וִי"ט שׁוּהָה לְמוֹת וְכֵן לְעֵנִן מַעְקָה שְׁחִסָּה תוֹרָה שְׁלֹא יְפוּל מִי"ט וְיָמוּת.

וּמִסְתַּמָּא חִסָּה לְפִי דְרַפְּן שֶׁל ב"א שֶׁהוֹלְכִין מְלֻבָּשִׁין (ע' ח"מ ס' תכ"ז ס"ז) הֵן אָמַת שְׁבֻדָּאֵי יֵשׁ חֲזִילוֹק בֵּין בְּגָדִים עָבִים לְקָלִים מֵהַסְּבָרָא וְגַם מִמְּאֵי דְאִמְרֵי בְּב"ק (דָּרָה נ) א"ש וְא"ת לְחַבְטוֹ וְלֹא לְהַבְלוֹ הַתוֹרָה הַעֲיָדָה עַל הַבוּר אִפִּי מְלֵא סְפוּגִין ש"צ.

אָבֵל הַהֶפְאָה בְּנֻדָּאֵי שְׁיָיָף בְּהַ רִיסוּק. גַּם הַחֲבֵט ע"פ הַמִּים מִיַּדִּי סְפִיקָא ל"נ וְאִנִּי שׁוֹאֵל וּבָא אִם הִי מִתְרַמֵּי הַהֶפְאָה וְהַחֲבֵט פְּזוּ בְּבִהְמָה הַפְּרוּכָה בְּבָגְדִים כְּמִדְּנֻמ' שְׁהִיוּ מוֹרִין שְׁצָרִיכָה לְכַה"פ בְּדִיקָה וְא"כ בְּאֲדָם יְכוּלִין לְהַכְנִיס זָה בְּס"ס כַּמֶּש"ל מַד' הָרָא"ש בְּפ"ק דְּכְתוּבּוֹת דְּאוֹנְסָא ל"ש וְאִפִּי"ה מְכַנְיָסִין אוֹתוֹ לְס"ס וְכ"כ הַט"ז ס' פ"ד סק"ז.

וְנ' דָּאָף לְהַסְבָּרִים דְּאֲדָם דְּאִית לִיהַ מְזֻלָּא יְכוּל לְחִיּוֹת יוֹתֵר מִיב"ח. אָבֵל בְּנ"ד שְׁיָיָף לוֹמַר מִיָּא מְרָזוּ מְפָה.

וּמכ"ש בְּטְרִיפּוֹת דְּנִפְיָלָה דְּמוּכָח דְּאֲדָם וּבִהְמָה שְׁוִין. שׁוּב בָּא לִיַּדִּי שׁו"ת בָּאָר יִצְחָק מֵהַגְּאוֹן הָאִמְיָתִי מ' יִצְחָק אֶלְחָנָן נ"י אב"ד דְּק' נוּוָּאֵה־רַדְאָק (וְכַעֲתָהּ הוּא אב"ד דְּק' קְאוֹנָא) וְהִבִּיא שָׁם שֶׁהִתִּיר מַעֲשֵׂה פְזוּ וְכַמְעַט לְרוּב דְּבָרָיו וְעִיקָר יְסוּדָתוֹ כְּוָנָתִי ת"ל לְדַעְתּוֹ.

עכ"ל הָרַב הַנְּ"ל: וְזָהוּ אֲשֶׁר הַשְּׁבַתִּי לוֹ אֲשֶׁר כ' דִּיַּדִּי דְלִפִּי הַעֲדָאת הָעֲדִים שְׁנַחֲצִית הַלְאִיּוֹנָע הֶפְהָ אוֹתוֹ עַל הַשְּׁצָאָרְנָע נֶגֶד חֲלַל הַגּוֹף ה"ה בְּכֻלָּל נְפוּלָה בְּבִהְמָה וְה"ה בְּאֲדָם לְד' הַתּוֹס' ר"פ א"ט וְאָף לְר"ת שֶׁם הִיָּינוּ בְּשָׂאָר טְרִיפּוֹת אָבֵל לֹא בְּטְרִיפּוֹת דְּנִפְוּלָה וְכַדְמוּכָח בְּסִנְהֶדְרִין (מ"ה) דְּפָרִיף הַגַּמ' שָׁם מֵהָא דְמָה בּוּר שֶׁהוּא כְּדִי לְהַמִּית י"ט אָף כָּל י"ט אֲלֵמָא דָּגַם בְּאֲדָם קָרִי לִי כְּדִי לְהַמִּית וְעוֹד הָאֲרִיף בְּזָה לְעֵנִן מַה שְׁיֵשׁ לְחֻלְקָה בֵּין עָרוּם לְמְלֻבָּשׁ וּבֵין גְּבוּהָ ב' קוֹמוֹת לִי"ט וְשׁוּב דְּחָה זָה מֵהָא דְמַעְקָה דָּגַם בְּמְלֻבָּשׁ וְרַק

גובה י"ט חייב ע"כ תנן ד' ידידי אמנם לענ"ד לכאורה יש לדחות גם ראי' זו ולו' דע"כ דולא תשים דמים אין פירושו מיתה דוקא דהא אמרו בבב"ב (ט"ו ב') ובכ"מ ר' נתן אומר מנין שלא יגדל אדם פלב רע בתוך ביתו וכו' ת"ל ולא תשים דמים וכו' ולא מסתבר לומר שגשיכת פלב רע אעפ"י שאינו פלב שוטה יהא בו ספנת מיתה ומה שת"א דין דקטול הוא משום דרנבא דרנבא של פתים גבוהים הרבה יותר מי"ט ולפרש תיבת דמים ולכן פתבה גם התורה לשון דמים פי דובר הכתוב בהנה רוב פתים אבל אין מוכרח מזה לו' דגם בית שהיא גבוה רק י"ט יש בו פדי להמית הנופל ממנו מלנפש אלא רק פדי שינוק וחיוב במעקה גם בגבוה רק י"ט שלא ינוק אדם עכ"פ אמנם מלשון הרמב"ם שהובא בח"מ סי' תכ"ז שכ' בה' רוצח ה"ד אחד הגג ואחד כ"ד שי"ב ספנה וראוי שיכשל בה אדם וימות וכו' פדי שיפול בה אדם וימות כו' נראה להדיא שפרש הולא תשים דמים היינו ספנת מיתה ממש וכפשטי' דתרגומו ומפרש דגם גשיכת פלב רע היא ספנת מיתה ונ"ל שיצא לו זה להרמב"ם ו"ל מדא' במתני' ס"פ מרנבא (ע"ט ב') לא יגדל אדם את הפלב אלא א"כ קשור בשלשלת ולא הזכירה מתני' ע"ז קרא דולא תשים דמים והיינו אפי' בסתם פלב שאין בגשיכתו ספנת מיתה ואפי' החשש שמה תפיל אשה מאימת גביחתו שהזכירו בגמ' שם בסוף הפרק לא מקרי ספנת מיתה פיון שקודם לזה עדיין לא יצא הולד לאויר העולם וזה לא אסור מה"ת משום ולא תשים דמים ואיסורו הוא מדרבנן משום נזק עכ"פ וכדא' בבב"ב שם בסוף הפרק שהוא פמגדל חזירים ולמיקם עלי' באור פדמפ' בגמרא שם וכן מני להו במתני' בהדי פל אינך שאיסורם מדרבנן ור' נתן חידש דבכלב רע יש בגשיכתו גם ספנת מיתה ואסור גם מה"ת משום ולא תשים דמים וכן הרמב"ם ו"ל הביא ה' דלא יגדל אדם פלב [סתם] בה' נזקי ממון וה' דלא יגדל פלב רע פלל בלשונו בה' רוצח שכ' וכן פל מכשול שי"ב ספנת גפשות וכו' וצ"ע ע"ז הכ"מ הבב"ב דר"נ וכן חילקם הטוש"ע ומעתה נדאי יש ראי' לענ"ד מדין מעקה שגם בנופל מלנפש ומי"ט יש בו פדי למות.

וגם מעתה חוזר וניערור גם הראי' שכ' ידידי מסוגיא דסנהדרין הנ"ל ובהס"ק שהי' גבוה ב' קומות הוא רק משום ברור לו מיתה יפה ותו דהפאתו בהקורה העבה מאד ודרך מרוצה נוראה של הלאיינוע נגד הקורה באין מעמד ודחפתו הקורה לאחוריו בחזקה אל המים פבירים שוטפים נדאי הוא פדי למות וכתוב מפורש או בכלי עץ יד אשר ימות בו כ"ש הפאה נוראה פנה וכבר האריף בזה ידידי וגם עוד צרופים שכ' ידידי שהי' בנ"ד מספיקים למדי להתירה להנשא [וד' הארון של הש"ף ו"ל שהביא פבוד ידידי שכ' דבעוף לא שייך ריסוק אברים.

לא נהירין פלל לענ"ד דהא דרסה או שטרפה לכותל תנו והא דלא שנה גם בעוף נפלה מן הגג הוא משום שדברו חכמים בהונה דלא שייך בה כ"כ נפילה מהגג משום שפורחת ולא נופלת אא"כ פשפנפי קשורים או קטנה מאד ואז באמת גם בה דין נפולה כמו בבמה נזה פשוט וברור]: ובר מן פל דין הנה לפי המבואר בהגב"ע וכפי שראיתי בד' הרב מ' נחום נ"י מפאלאצק שאמרו העדים שלא הי' אז רוח על המים ולא היו גלים אז ולשוט ע"פ המים נדאי לא הי' באפשרי לו אז מרב החלישות מחמת ההפאה הנוראה של הקורה העבה מאד פתאום דרך נחיצת מרוצת הלאיינוע נגד הקורה וביותר פי הלא א"א לשוט ע"פ המים אלא אם ראשו ע"פ המים והעדים הלא אמרו שבעת ששאווהו המים

הי' ראשו פבושה בתוך המים וגם אמרו ששאוהו המים במרוצה ונחיצה כמבואר בהגב"ע וא"כ בלתי אפשרי כלל לישוט וגם הלא אמר ר' יוסף בער שתומ"י תפסו ספינות קטנות והלכו שני וויארסט ולא ראוהו והן ידוע ומרנש בחוש לכל שספינה קטנה הולכת יותר במרוצה גם מאדם בריא וגם לא מבולבל ששט כ"ש נ"ד שהי' חלוש ונדאי ומבולבל מאד היטכן שישוט יותר במרוצה מהליכות הספינות ומרחוק מאד מהם עד שלא יראוהו עוד אפי' מרחוק וכן גם לא נשמע ששפברה אז שום ספינה או פלי אחר בכל המרחק מסביבו שיהא מקום לומר ששנזמן לו איזה דף מהם לעלות עי"ז למרחוק הרי אין פאן שום אחת מהשלים סיבות הנ"ל שאמרו בגמ' דאז אשתו אסורה וגם לא שום סיבה אחרת כי"ב שתהא נראית לעין שעכ"פ באפשרי בעולם להנצל על ידה מעתה הרי דיצא נ"ד אפי' מפלל מיעוטא דל"ש שינצל ויעלה ויכנס לכלל נדאי מת ע"י טביעה זו ובכה"ג הא לא אחמרו רבנו כלל אפי' בדרך לא פלוג וע' בסי' ג שהארכתי בזה בס"ד להוכיח פן מהש"ס ותוספתא ע"ש.

ולזאת לדעתי ברור דאתתא דא שהיתה אשת בנימין בר משה מק' קריסלאוויא שריא להתנסבא בלי שום פקפוק כלל. סימן ז בדין גט שנסדר בפפר אם לכתוב בו תיבת מתא אשר השבתי בזה להה"ג מו' יצחק הלוי ז"ל אב"ד דק' פאלטאווא: (א) ע"ד אשר כתבתי לכת"ר שאם יסודר הגט בפפר יותר טוב שלא לכתוב כלל תיבת מתא.

והראה רומע"ל לעיני בתוס' עירובין (כ"א א') ידעתי וגם בהלכות גט שבמרדכי ראיתי שפביא ראיה זו מהנהך מתנותא אמנם מל' התוס' הנ"ל שפתיחו בשם פפרים וסיימו וכתבו ומתוך כך וכו' בין עיר גדולה בין עיר קטנה מ' נדאי דשם עיר ושם פפר תלוי רק בגודל וקוטן ועיר קטנה היא הנקראת פפר [וגם מתא] כמו שכתבו משמע דפפרים קטנים כו' מפלל דקטנים הוו ולכן סיימו ומתוך כך וכו' בין עיר קטנה וכ"מ להדיא גם מפרש"י בכתובות (ד' א') בד"ה דמפקא שכ' גדולה מפפר וקטנה מפפר.

וה"נ משמע לדידי לישנא דמתני' דריש מגילה דקתני פפרים ועיירות גדולות ולא תני סתם ועיירות. וכן במתני' דשם (ה' א') איזהו עיר גדולה כל שי"ב עשרה בטלנין פחות מפאן ה"ז פפר ול"ת סתם איזהו עיר.

ושיעור הגודל להקרא עיר ומפקא מפפר הנה נראה להוכיח לכאו' שהוא חמשים דיורין ממשנה בפ' פיצד מעברין (נ"ט א') ושל רבים וכו' אא"כ עשה חוצה לה פער חדשה שביהודא שיש בה חמשים דיורין ובגמ' שם (ס' א') איבעיא להו וכו' פער חדשה מהו ערש"י שם.

ולפי מה דנקטו הפוסקים שם כמ"ד לא בעי שיור ונראה דהוא מטעם דאם נשייר ממנה הרי פחת עיקר העיר מחמשים דיורין ולא מקרי עיר בפחות מזה וע' רמב"ם בפ' המשנה שם שכ' והיא היתה עיר קטנה שפכל ארץ יהודה.

פנראה מזה דעתו משום דבפחות מינה לא מקרי עיר ובעינן גם בהשיור שיהא פשיעור עיר לר' יהודה. והגם דהא דפסקו כמ"ד לא בעי שיור הוא משום דהלכה כדברי המיקל בעירוב הא קולא דהתם הוא ממילא חומרא לנ"ד שלא לכתוב עיר על פחות מחמשים דיורין פינו דאם דלגו פשר כמ"ש בש"ע.

(ב) וְהָיָה נִרְאָה לוֹמַר ג"כ דָּגַם ר"ש בְּמִתְנֵי שָׁם ור' יצחק בגמ' שָׁם [ע' רא"ש שָׁם ש"כ' דע"כ לומר שְׁהוּא תַּנָּא וע' בְּתוֹשׁוֹ הַרְשָׁב"א ח"א ס'י של"ה] לֹא דְפָלְגִי אר' יְהוּדָה אֶלְא הוּא מְשׁוּם דס"ל דל"ב שְׁיָהָא בְּהַשְׁיֹר שְׁיַעוּר עִיר.

אָבֵל גַּם הֵם מוֹדִים דְּשְׁיַעוּר עִיר הוּא ל"פ מִחֲמַשִּׁים דְּיִוְרִין וְהִי נ' קֶצֶת הוֹכְחָה לְזָה מְדָלָא אִיבְעֵי לְהַש"ס אֶלְא אִכְעִין חֲדָשָׁה וְלֹא אִיבְעֵי לְהוּ בְּאֵם הֵיטָה פְּחוֹת דִּירָה אַחַת מִכְּפָלִים בְּחֲדָשָׁה א"ו מְשׁוּם דְּהֵאִיבְעֵי קָאִי גַם אֶלִיבָא דר"ש וְלִדְיָדִי גַם אִם הֵיטָה אִפִּי רַק גְּדוּלָּה מִחֲדָשָׁה בְּג"ח שָׁל ב' בְּתִים נְמִי וְדָאִי דְּבַעֵי שְׁיֹר הַחֲצֵרוֹת וּב"ב וְיִשְׁאַר עֵיקַר הָעִיר שְׁמַעְרָבוּ אֶת כְּוָלָה גְּדוּלָּה כְּחֲדָשָׁה שְׁהוּא שְׁיַעוּר עִיר.

וְלֹא מִיבְעֵי לִי רַק אִם הִיא גְּדוּלָּה אִף כְּחֲדָשָׁה מְסַפְקָא לִיהָ בֵּין לר' יְהוּדָה וּבֵין לר"ש דָּאִי נְבַעֵי בְּהַ שְׁיֹר הָא יְהִי עֵיקַר הָעִיר שְׁיַעְרָבוּהָ כְּוָלָה פְּחוֹת מְשְׁיַעוּר עִיר וּא"כ אֵין מְעַרְבִין אֶת כְּוָלָה.

אָבֵל אִי נִימָא דר"ש ס"ל דָּגַם בְּפְחוֹת מִחֲמַשִּׁים דְּיִוְרִין מְקָרִי עִיר ע"כ דלר"ש גַּם בְּכַעֲיִן חֲדָשָׁה בְּעֵי שְׁיֹר דְּהָא גַם מְלַבֵּד הַשְׁיֹר יְהִי בְּהַמְעוֹרְבָת כְּוָלָה שְׁיַעוּר עִיר. וְלֹא מִיבְעֵי לִיהָ רַק אֶלִיבָא דר"י.

וּא"כ לְדִידִי הָא הֵנָּה מְצִי לְמִיבְעֵי גַם אֵה הִיא גְּדוּלָּה בְּקָרוּב לְכְּפָלִים בְּחֲדָשָׁה: (ג) אֶלְא דְלְכַאוּרָה אֶלְא דר"ש ס"ל ג"כ דְּשְׁיַעוּר עִיר הוּא ל"פ מִחֲמַשִּׁים דְּיִוְרִין. דְּבְמִתְנֵי פ"ט דְּעַרְכִין (ל"ב א') אָמַר וְאֵלוּ הֵן בְּתִי ע"ח שְׁלֵשׁ חֲצֵירוֹת שָׁל ב' בְּתִים הָרִי דס"ל לְמִתְנֵי זֹו דְּבַכְּהָ מְקָרִי עִיר וּא"כ תְּהֵי מִתְנֵי זֹו דְּלֹא כְּמָאן.

וְע"כ לומר דר"ש דס"ל גְּבִי שְׁיֹר עִירוֹב דְּעִיר ג' חֲצֵירוֹת שָׁל שְׁנֵי בְּתִים הוּא מְשׁוּם דס"ל דְּבַהֲכִי מְקָרִי עִיר וְאֶתְיָא סְתָמָא דְּעַרְכִין כְּוָנְתִי וְה"נ מוֹכַח מִמ"ש בְּעִירוֹבִין (נ"ה ב) עַל ד' ר"ה דְּאָמַר יוֹשְׁבֵי צְרִיפִין אֵין מוֹנִין לְהֵן אֶלְא מִפְּתַח בְּתִיָּהֶן וְקָא' עֲלָה רַב חֵינָנָא בְּר"כ א' רַב אֲשִׁי וְאִם יֵשׁ שָׁם שְׁלֵשׁ חֲצֵירוֹת שָׁל ב' בְּתִים הֵן קְבָעוּ וּפְרַש"י שָׁם וְז"ל וְבַהֲכִי חֲשִׁיבִי עִיר וְקוֹבַעַת אֶת כְּוָלָה וְכַדְתָּנָן לְקָמָן רש"א שְׁלֵשׁ חֲצֵירוֹת שָׁל שְׁנֵי בְּתִים עַכ"ל וּמִיָּהוּ זֶה יֵשׁ לְדַחֲוֹת דמ"ש רש"י דְּבַהֲכִי חֲשִׁיב עִיר לָאוּ לְאִפּוּקִי כְּפָר קָאָמַר דְּהָא גַם כְּפָר כְּוָלָה כד"א וְגַם נוֹתְנִין לָהּ עֵיבּוֹר וְכַדְתָּנָן שָׁם (נ"ז א') וְכֹן שְׁלֵשׁ כְּפָרִים הַמְשׁוֹלְשִׁין אִם יֵשׁ וְכו' אֶלְא ר"ל דְּלֹא לִיָּהוּי כְּבֵית יְחִידִי לְמִדּוֹד מִפְּתַח בְּתִיָּהֶן.

אִף מִמִּתְנֵי דְּעַרְכִין הַנָּל מוֹכַח לְכַאוּרָה דע"כ דלר"ש דס"ל גְּבִי שְׁיֹר הַנָּל ג' חֲצֵירוֹת שָׁל ב' בְּע"ב הוּא מְשׁוּם דס"ל דְּבַעֲיָנָן בְּשְׁיֹר שְׁיַעוּר עִיר וּבְפְחוֹת מְזָה לֹא מְקָרִי עִיר כִּי הִכִּי דְּלֹא תְּהֵי הָא מִתְנֵי דְּעַרְכִין דְּלֹא כְּמָאן.

[אָמְנָם ר' יצחק דְּאָמַר דְּסָגִי בְּשְׁיֹר אִפִּי בֵּית אַחַת בְּחֲצַר אַחַת ע"כ דְּסוּבְּר דְּלֹא בְּעִינָן בְּשְׁיֹר שְׁיַעוּר עִיר דַּל"כ ה"ד כְּפָר. אָבֵל אֵין לְהוֹכִיחַ זֶה גַם מְשׁוּם דַּלְת"ה יְהִי הַפְּסָקִים דְּהַפּוֹסְקִים סְתָרִי אֶהְדְּדִי דְּגַבִּי בְּתִי ע"ח פְּסָקִי כְּהַסְתָּם מִתְנֵי הַנָּל דְּבַעֲי ג' חֲצֵירוֹת שָׁל ב' בְּתִים וְגַבִּי שְׁיֹר פְּסָקוּ הָרִי"ף וְהַרְמָב"ם וְהָרָא"ש וּש"פ כר' יצחק.

דָּאִי מְשׁוּם הָא לֹא אֶרְיָא דִּי"ל מְשׁוּם דְּבַעֲרֹב הַלְכָה כְּדָבְרֵי הַמִּיקָל]: (ד) אָמְנָם בְּפ"ק דְּסִנְהֶדְרִין (טו ב') אֲשָׁכַחְנָן פְּלוּגְמָא דר' יֹאשִׁי' ור' יוֹנָתָן בְּעִיר הַנְּדַחַת דר' יֹאשִׁי' סָבַר מְעַשְׂרָה וְעַד מָאָה [אֲנָשִׁים] ור' יוֹנָתָן ס' מִמָּאָה וְעַד רַבּוּ שָׁל שְׁבֵט וּבִירוּשְׁלָמִי ס"פ חֲלָק

מִיָּתִי דְהוּא פְּלוּגְתָא דר"מ ור' יהודה ג"כ וּמְפָרֵשׁ בִּירו' הֵתָם הַטַּעַם עִיר וְלֹא כְּפָר עִיר
וְלֹא כְּרַךְ [וע' בתו' בְּבַבְלִי שֵׁם ד"ה מְעַשְׂרָה] וּפְסָק הַרְמַב"ם בַּפ"ד מֵה' עֲבוּדָת כּוֹכְבִים
כר' יהודה ור' יוֹנָתָן וּלְפִי"ז פְּחוּת מִמָּאָה אֲנָשִׁים הוּא כְּפָר וְלֹא הַזְכָּר שֵׁם כָּלֵל שְׂעִירוֹא
דְחֻצְיָרוֹת וּבְתִים הַגְּ"ל.

וּכְדִי שְׁלֹא תִקְשֶׁה לָן דר' יהודה דְהֵתָם אֲדָר' יְהוּדָה דְעִירוֹבִין הַגְּ"ל דַּס"ל הֵתָם דְשְׂעִירוֹ
לְהִקְרָא עִיר תְּלִי בְחַמְשִׁים דְיִוְרִין וְלֹא בְמָאָה אֲנָשִׁים וְגַם כְּדִי שְׁלֹא יִסְתְּרוּ הַפְּסָקִים אֲהַדְדִי
דְגַבִּי עִיר הַנְּדַחַת פְּסָקִין דְעִיר לֹא הָוִי בְּפְחוּת מִמָּאָה אֲנָשִׁים וְגַבִּי בְּתִי ע"ח פְּסָקִי דְהוּא
ג' חֻצְיָרוֹת שָׁל ב' ב' בְּתִים עַכְצ"ל דְגַבִּי עַה"נ מִפִּיק לָהּ מִיְתוּרָא דְתִיבַת הָעִיר שְׁזַנְכָר שֵׁם
בְּפָרְשָׁה ב' פְּעָמִים.

וּא"כ לְפִי"ז מְעַתָּה יֵשׁ לְדַחַת גַּם רְאִיָּתָנוּ מִמִּתְנִי דְעַרְכִּין הַגְּ"ל דַּס"ל ע"כ לר"ש דְשְׂעִירוֹ
לְהִקְרָא עִיר הוּא ג' חֻצְיָרוֹת שָׁל ב' ב' בְּתִים כִּי הִיכִי דְתִיָּתִי עַכ"פ כְּנֹנְתִי מִתְנִי הַגְּ"ל דִּי"ל
דְבַלְשׁוֹן תּוֹרָה כָּל הִיכִי דְכְתִיב עִיר גַּם כְּפָר בְּמִשְׁמַע וְשְׂעִירוֹ כְּפָר הוּא דְלֹא הָוִי בְּפְחוּת
מִן ג' חֻצְיָרוֹת שָׁל ב' ב' בְּתִים וְגַבִּי עַה"נ מִיְתוּרָא הוּא דְמִפִּיק כְּפָר דְהָא מִפִּיק הֵתָם גַּם
כְּרַךְ וְהָרִי בְּדִין בְּתִי ע"ח גַּם כְּרַךְ גְּדוּלָה שְׁבַגְדוּלוֹת נוֹהֵג בָּהּ דִּין בֵּית עִיר חוּמָה אַע"ג
דְּגַם בָּהּ כְּתִיב עִיר וְע"כ לֹמַר דְגַבִּי עַה"נ מִיְתוּרָא הוּא דְמִפִּיק לָהּ לְכַפֵּר וּא"כ י"ל דַּה"ה
דְּגַם כְּפָר רַק מִיְתוּרָא תוֹא דְמִפִּיק לָהּ הֵתָם וְלֹא מִשׁוּם דְאִינָה בְּכָלֵל סְתָם עִיר הַנְּזַכָּר
בְּתוֹרָה וּבְלִשׁוֹן חֻכְמִים אֲפָשָׁר דַּס"ל גַּם לר"ש כר' יְהוּדָה דְלִהִקְרָא עִיר תְּלִיָּא בְּחַמְשִׁים
דְיִוְרִין.

כִּי הִיכִי דְתִיָּתִי שְׁפִיר טְפִי לְפִי"ז הָא דְלֹא אִיבְעִי לְהַש"ס אֲלֵא אֲכַעִין חֻדְשָׁה לְחוּד מִשׁוּם
דְמִיבְעִי לִיהָ הָךְ גַּם אֲלִיבָא דר"ש וְכַמְש"ל וְהָא דַּסְגִי לר"ש בְּעִירוֹב בְּשִׁיור ג' חֻצְיָרוֹת
שָׁל ב' ב' בְּתִים.

הוּא מִשׁוּם דַּס"ל לר"ש דְלֹא בְּעִינָן בְּשִׁיור כְּדִי שְׂעִירוֹ עִיר. וְכַבֵּר יִצְאָתִי קִצָּת מְעַנִּינָנוּ
וְנַחְזוֹר לְדַבְרֵינוּ הַגְּ"ל דְאִיף שְׂיִהִי עַכ"פ הָא וְדֹאִי דְמוֹכַח מִד' הַתּוֹס' בְּעִירוֹבִין הַגְּ"ל דְשֵׁם
עִיר וְשֵׁם כְּפָר בְּלִשׁוֹן חֻכְמִים וְדֹאִי דְתִלוֹי בְּגוֹדֵל וְקוֹטָן.

וְכַדְהוּכְחִיתִי ג"כ מִהַמְשַׁנְיּוֹת דְמַגִּילָה הַגְּ"ל וּמְפָרֵשׁ י"י רַפ"ק דְכְתוּבּוֹת הַגְּ"ל: (ה) אָף לְפִי"ז
ק"ל הָא דֹא בַּפ' הַנְּזַקִין (נ"ז ב') בְּפָפֵר בְּיֵשׁ וְכַפֵּר שְׁחָלִים וְכַפֵּר דִּיכְרִיָּא שְׂהִיָּה בְּכָל אַחַת
מִהֵן כְּפָלִים כְּיֹצְאֵי מְצָרִים.

וּא"כ אֲמַאי קָרִי לְהוּ כְּפָר וְלֹא עוֹד אֲלֵא דְלִהִקְטֹנִים מִהֵם קָרִי הֵתָם עֲיִירוֹת וְלֹאֵלוּ הַשְּׁלִשָּׁה
קָרִי כְּפָרִים. דְקָאֲמַר ס' רַבּוּא עֲיִירוֹת הִי"ל וְכו' וְכָל אַחַת וְאַחַת הִי בָּהּ כִּי"מ חוּץ מִשְׁלִשָּׁה
וְכו' וְאוּלַי מִשׁוּם דְלֹא הָיָה בְּשׁוּם אֶחָד מִהַשְּׁלִשָּׁה הַגְּ"ל עֲשָׂרָה בְּטָלְנִין שְׁנַיִדוּגִין לְעַנְּן
מְקָרָא מַגִּילָה כְּכַפֵּר קָרִי לְהוּ כְּפָר וְלְעַנְּן מְקָרָא מַגִּילָה תְּלוֹי וְדֹאִי רַק בְּעֲשָׂרָה בְּטָלְנִין
וְלֹא בְּגוֹדֵל וְקוֹטָן מִדֹא בִּירוּשְׁלָמִי אַהֲרָ מִתְנִי אִיזְהוּ עִיר גְּדוּלָה וְכו' תְּנִי כְּפָר שְׂאִין בּוֹ
עֲשָׂרָה תִקְנָתוֹ קְלִקְלָתוֹ נַעֲשֶׂה כְּעִיר.

וְכ"פ שֵׁם הַרְמַב"ם בַּפ"א מֵה' מַגִּילָה ה"ח אֲבָל בְּלִשׁוֹן חֻכְמִים וְלִשׁוֹן ב"א תְּלוֹי בְּגוֹדֵל
וְקוֹטָן כַּנ"ל: (ו) אֲבָל כ"ז הוּא לְפִי הַתּוֹס' עַל מַש"ש הִנְהוּ מְתוּנָתָא. אֲבָל לְפָרֵשׁ י"י הֵתָם
הָא כ' הַתּוֹס' גּוֹפִינִי דְלְפִי"ז אִין רֵאִי.

וא"כ בענייניו לא ידענא אמאי נקטו הפוסקים לדינא בפשיטות גמור לכתוב מתא גם על עיר קטנה שבקטנות ולא עוד אלא שכתב הב"י דלשון מתא לית בה ספיקא כמו במגרש או מדינה ע"ש ותו דגם לפי התוס' נ"ל שיש לפקפק בדבר דהגם דלשון מתא הוא שם הפולל בלשון ארמי [דבכ"מ שגזפר בתנ"ה עיר תרגומו קרתא ועל בנותיהן ת"א פפרנהא פפרניהון] בין לעיר בין לכפר אמנם הלא במשך הזמן העניינים ולשונות ב"א משתנים וידוע שבזמנינו ומכמה דורות שלפנינו לועזים ומפרשים על תיבת מתא שר"ל עיר ועל פפר אין פותבים ולא לועזים כלל שם מתא אלא רק פפר בלחוד וכ"ת דלא איכפת לן ולא משגיחין על לשון ב"א איך הם סוברים ומפרשים לפי דעתם אלא כיון דבעיקר הלשון שם מתא כולל גם לכפר אזלינן רק בטר עיקר הלשון הא ליתא דהא הביא הב"י בשם המרדכי שכ' שהשיב הריצב"א בדבר אותם שנהגו לכתוב מגרש גם בעיירות גדולות שגראה לו טעמם לפי שלפעמים דר בבתים שבולטים ויוצאים חוץ לעיר ובלשון ב"א אין שם העיר עליהם ובלשונם שכ' מגרש הפל בכלל ומנהג פשר הוא עכ"ל הרי שאעפ"י שבעיקר לה"ק וגם מדינא הבתים הבולטים חוץ לעיר הם בכלל העיר ודאי לכ"ד לענין ע"ת וש"ד עכ"ז כיון שבלשון ב"א המשופש אין כ"כ שם העיר עליהם שינו לכתוב מגרש וקלסי' לה הוא מנהגא כ"ש בנ"ד שבלשון ב"א אין שום פפר נקר בשם מתא ודאי שאין לכתוב על פפר תיבת מתא.

והגם דבגדון דהריצב"א ודאי דשרי למכתב עיר גם לכתחילה דהא אנו פתבי' מתא גם אם דירתו בהבתים הבולטים ויוצאים חוץ לעיר היינו משום דבאמת גם בלשון ב"א נרפם קורין גם אותם הבתים בכלל העיר.

אבל מ"מ הא שמעינן ודאי מדבריו דהעיקר למיזל בהא פטר ההברה דב"א אע"ג דבעיקר לה"ק דחוק לפרשו כן וגם לדינא בש"ד אינו כן כ"ש בנ"ד שבלשוננו עתה ומכמה דורות אין פפר נקרא כלל בלשון ב"א גם למיעוטא דמיעוטא בשם מתא איך נכתוב על פפר תיבת מתא וע' עוד בת' רבינו בצלאל אשכנזי סי' כ"ב בד"ה וראיתי בנוסח הגט שכ' הרמ"ה ז"ל וכו' ע"ש בכל אותו הדבור והגם דאם דילג תיבת מתא ולא פתבו כלל הוא פשר אמנם אם כ' מתא על מה דלא אמתרי מתא גרע מינה וקרוב הוא לשינה שם העיר וכתבתי בת' אחרת בס"ד בדין זה באם שינה בגט בתנ"ך בדבר שאם חיסרו לגמרי פשר בעובדא דהנה מה דהנה והערתי שם בס"ד אם שם המקום מקרי תנ"ך או לא ומאין פנות עתה להאריך בזה כי בנ"ד ודאי דאם כתב מתא ובאמת לא אקרי מתא בלשון ב"א דריעא טפי טובא מאם לא כתבה כלל ובפרט שלפרש"י בעירובין שם אין ראי' כלל לומר אם גם עיקר לשון מתא כולל גם לכפר ובאם לא כתב תיבת מתא כלל ברור הוא דכשר לכ"ע בלא שום פקפוק וכמ"ש בהגהת הרמ"א בש"ע לזאת פתבתי אז שבאם הוא בפפר יותר טוב שלא לכתוב כלל תיבת מתא ועכ"ז דקדקתי אז בלשוני וכתבתי רק שיותר טוב שלא לכתבה ולא פתבתי בהחלט גמור הלכה חתוכה שלא לכתבה.

ותו לא מידי: סליק חלק אבן העזר בסייעתא דשמיא אב"ה מהודא ומשבח אנה למרא עלמא שהחניני והגיעני לראות בנועם אמרי אבא מארי הגאון המחבר זללה"ה פי יצאו לאור בעזרתו ית"ש כה יגדיל ה' חסדו ויגמר בעדי להוציא לאור גם יתר תשובותיו אשר מחמת הוצאות הדפוס פי רבה עלי נשארתי תח"י בכתובים וה' ישים חלקי בין מצדיקי

הרבים וזכות אמה"ג ו"ל יעמוד לי שלא ימוש התורה מפי ומפי ורעי וז"ז מעו"ע אמן:
לקוטים מן המחבר יו"ד סי' נ' בש"ף סק"ג ולענד"נ דעת הרב כו' ע"ש תמוה בעיני
דקא קא דנפל הבית הספק הוא שמה הערנה אחר מיתת בעלה דאז בחזקת היתר
לשוק קנימא ודמי ממש לקא דמסקמי' בנקב שמה לאח"ש דכ"ע מודו בקא דאמרי'
נשחטה הותרה ומדפריה מינה אביי וס"ל דגם בכה"ג לא מוקמי' אחזקת היתר ע"כ דהכי
פריה לרבה.

לדידה דאזלת לקולא משום דקנימה בחזקת היתר ע"כ דמדמיית לה להך דחולין לקא לא
תדמי' דא"כ תקשי מהך דנפל הבית דלא מוקמי' לה בחזקת היתר לשוק וא"כ ע"כ דד'
התוס' הם לדינא וד' הרב בהג"ה עדיין צ"ע: בטור סי' פ"א בב"י ד"ה חלב בהמה וניה
הטהורים כו' ומיהו לד' הר' אליעזר כו' אבל יש לתמוה עליו כו' ושמה י"ל כו' עכ"ל
תמיהני דקא קי"ל דאמ"ה אינו נוהג אלא בטוהורים כמ"ש הטור לעיל סי' ס"ב וא"כ
שפיר קמיבעי' להו במ"ר חמור אי אסור עכ"פ משום טומאה וצע"ג.

סי' קכ"ד בש"ף ס"ק נ"ז וגם בקנה אפשר לומר כן שכל שקדמה כו' אין זה מגע כו'
תמוה דא"כ אמאי אסרי' לעיל סי"ד בהוציא הברזא שהיתה נוגעת עד היין. דקא קדמה
נגיעת הברזא ביין לנגיעת אדם בברזא והוא מוסכם מכל הפוסקים עב"י שוב מצאתי
שעמד בזה הגאון בעל נו"ב ו"ל בספרו דגמ"ר ותירץ דלאו משום מגע אסרי' בסי"ד
אלא משום דאסרי' בסי"ז באחז פלי פתוח ושכשוף.

וה"ה בהוצאת הברזא ולזה דינק המחבר וכ' שא"א שלא שכשוף וע"ש ואנא שותא דמרן
הגאון ו"ל לא ידענא דקא מיד שיצא הברזא מכל עובי השולים. ונתגלה פי החבית.

הרי נפרד מהיין לגמרי וכ"ז שהיא תקועה במקצת הרי אין השכשוף אוסר כלל פיון
שהפלי סתום והיותר תמוה דקא כ' התוס' (ס' א') בשם הריב"ם דטעמא דאסרי' באחז
פלי פתוח הוא משום דדמי לנוגע ע"י קנה דמ"ל נוגע ע"י קנה או ע"י שולי הפלי.

והובאו דבריהם אלו בב"י פאן ד"ה כ' הרמב"ם כו' ובסי' קכ"ה: וע"כ דס"ל דמגע ע"י
ד"א בכ"ג נאסר דקא הפלי ג"כ נגעה ביין קודם נגיעתו בפלי והריב"ם ששמונו מקור
ד"ז דסכ"א באמת פליג אהך דסי"ז וא"כ אי לא נאסר בהך דסעי' י"ד מטעם נגיעה גם
מטעם פלי פתוח אין לאסור ומדאסר בסי"ז ע"כ דס"ל דבכ"ג מקני מגע ע"י ד"א וא"כ
אפתי קשיא הך דסכ"א.

ומה שדייק כן מל' המחבר אינו מוכרח דמשום דלכא' מסתבר דלא הי' שכשוף דאדרבה
כל מה שמוציאו יותר מהחבית. מפרידו יותר מן היין לזה הוכרח לומר דמ"מ א"א שלא
שכשוף: רפ"ה מ"ע לכתוב כו' עפמ"ג באו"ח סי' ל"ח דאם נודע לו בשבת ויו"ט שאין
מזוזה בפתחו ויש לו בית אחר חייב לצאת ע"ש ונ"ל פשוט דלא מהני פאן ליתן הבית
במתנה לתבירו ולחזור ולשאול ממנו [דאז פטור במזוזה כדלקמן סכ"ג בהג"ה] ול"ד
לטבילת פלים דלעיל סי' ק"כ דמהני תקנה זו דהתם לא שייך מראית העין משא"כ בנ"ד
דכינן דמחזי כשלו חייב עכ"פ מדרבנן כמו בשוכר לאחר שלשים יום בססי' זה ופשוט
דאם אין לו בית אחר דמחוייב לעשות תקנה זו ליפטר עכ"פ מחיובא דאורייתא: רפ"ו
סכ"ב השוכר וכו' נ"ל פשוט דאם אח"כ קנה הבית ונתחייבה מדאו' צריף ליטול המזוזה

ולחזור ולקובעה דאל"כ הו"ל תעשה ולא מ"ה לגבי חיובא דאורייתא: חו"מ ס' ט' אם קדם התובע כו' דין זה היא תשובה לגאון הובא בטור ועב"י שם שכ' דאיתא לשיטת התוס' והרא"ש דאזהב שא"ג לא מ'פסל מדינא רק ממדת חסידות וא"כ לדעת הרמב"ם ש'הביא הטור בסי' ז' דאזהב שא"ג נמי מ'פסל מדינא גם בהך דינא דאם קדם התובע הנ"ל מ'פסל מדינא וא"כ צע"ג פ'ינן דהמחבר פסק לעיל סי' ז' ס"ז כד' הרמב"ם א'יך פתב פ'אן הך דתשובה לגאון וצע"ג.

מנחות (למ"ד ע"א) ולא ירבה בדפין ולא ימעט כו' רש"י ז"ל פי' שלא יעשה הדפנים קצרים ונראין פ'אגרות ולולא פי' ז"ל הי' נ' לפרש איפכא דלא ירבה ר"ל שלא ירחיב הדפין והוא פ'דרך פתיבת איגרת ב'דר א'חד ר'חב ולא ימעט לעשותן קצרים ד'אז ע'יניו מ'שןטטות ב'כל ר'גע ל'אחוריו ולפ'ניו ור'אז' ב'רוכה לפי' זה מ'הא ד'דייק הש"ס ב'עירובין (י"ט): דמ'דקתני ב'פסין דר"ל ש'יאר'יך ב'דיו מ'דין ועפי"ז א'תי נמי ש'פיר ה'א ד'כתב'ה איגרת פ'סולה ד'לקמן (ל"ב:) ע"ש בתו' ד"ה פ'תב'ה: ע"כ מ'חידושי פ'ן המ'ב'רת'שובה מדו"ז הג'און מאה"ג מ' חיים ז'צוק"ל מ'ווא'לאזין ב'ענין ש'אילת'א ד'ש'אילנ'א מ'הרב המ'אה"ג המ'פורסם מ' א"ש פ'יבוש נ"י אב"ד דק' דו'בר'אונ'א ב'נדון א'שה ש'ניש'את ל'קטן ש'לא ש'למו לו י"ג ש'נה ו'הי'ת'ה ע'מו עד כ'מה ח'דשים א'חר פ'לות י"ג ש'נה.

ונפטר ה'איש ו'הניח א'ח ק'טן כ'ון ש'נתים ו'ה'א'שה א'ומרת ש'לא נ'בע'לה כ'לל. ו'ש'אילנ'א א'ם יש לה'תיר'ה לש'וק מ'חמת ס"ס ס'פק ש'לא נ'בע'לה א'חר י"ג ו'את"ל נ'בע'לה ש'מ'א לא ה'ביא סימנים ו'הואיל ו'הרב הש'ואל הנ"ל ש'ם פ'ניו ע'לי.

ראיתי חובה עלי לחוות דעי. ובחסדו הגדול החונן אף למי שאינו הגון אעזר ואשען ש'יחונן דעת אף לעני בדעת כ'מוני א'ולי א'זכ'ה ל'אסוקי ש'מע'ת'ת'א א'ליכ'א ד'הלכ'ת'א.

ומה' מענה לשון וראשית תחילה נאמר בס' אם הביא סימנים ש'נדאי זהו הספק הראשון בנ"ד שאם נ'תחיל לומר ס' ש'מ'א לא ב'על א'חר י"ג. ו'את"ל ב'על ש'מ'א לא ה'ביא סימנים: הרי ת'רונ'י'הו ח'ד ס'פיק'א ה'וא.

ס'פק ב'על מ'שהג'דיל או לא א'לא ע"כ איפכא צ'ריך ל'הת'חיל ס', נ'ע'שה ג'דול כ'לל ו'את"ל נ'ע'שה ג'דול. ש'מ'א לא ב'על מ'שהג'דיל וע' ש"ך אות ט"ו מ'דיני ס'פיק'ות: על ס'פק ה'ראשון א'ם ה'ביא ש'תי ש'ערו'ת איכ'א לע'יוני ט'וב'א ד'ה'א איכ'א ח'זק'ה ד'רב'א ד'אמר ב'פ' י'וצ'א ד'ופן (מ"ו ע"א) ק'טנ'ה ש'הג'יע'ה ל'כלל ש'נו'תי כו' ח'זק'ה ה'בי'אה סימנים ו'הנה ל'ש'ינו'י'א ק'מ'א ד'הש"ס ה"מ ב'סתמ'א א'בל היכ'א ד'ב'דקו כו' הרי ה'ך ח'זק'ה נ'דאי ח'זק'ה ג'מורה ה'יא מ'ד'אורי'ת'א.

מדסמכי' עלה לחלוץ בסתמא. אלמא נדאי ח'זק'ה ה'יא מ'ד'אורי'ת'א כ'כל ח'זק'ות ש'ב'ש"ס ד'סמכי' ע'לי' ב'ין ל'קול'א ב'ין ל'חונ'ר'א.

ואי ק'ש'י'א אי ח'זק'ה ג'מורה ה'יא א'מאי לא סמכינן ע'לה היכ'א ד'ב'דקו ו'לא א'ש'פ'חו ומ"ט לא א'מרי' ח'זק'ה ה'בי'אה סימנים ו'הש'ת'א ה'וא ד'נ'ש'רו. ה'א ל"ק.

ד'נ'ר'אה ב'רו'ר ד'אף ל'מ"ד ח'וש'ש'ין ש'מ'א נ'ש'רו מ"מ נ'ש'יר'ה נ'דאי לא ש'כיח'א ד'רוב'א ד'אינ'ש'י לא נ'ש'רן ו'כ'א'מת ל'ולא ח'זק'ה ד'רב'א. ד'אמרי' ח'זק'ה ה'בי'אה סימנים נ'דאי לא ה'נה ח'י'י'ש'י ל'מ'יעו'ט'א ד'נ'ש'רן רק מ'חמת ח'זק'ה ד'ה'ב'את סימנים ו'נ'ר'אה ד'ה'ח'זק'ה ה'וא נמי מ'חמת רוב'א.

דרוב הבאים לכלל שנים מביאים סימנים. וכ"כ התוס' (מ"ו ע"ב) ד"ה ר"י ור"ל דאמרי תרונניהו כו' דאזלי בתר רוב המביאים סימנים בזמנם.

משו"ה חיישי נמי למעוטי דנשרן וכ"כ הרי"ף להדיא דמחמת חזקה הוא דחיישי לנשרה. וכ"ה בכמה פוסקים ראשונים.

נדמי להך דריש פ"ב דכתובות דמסיק הש"ם ה"ם ב"ז דרוב נשים בתולות נישאות. ורוב הנישאות בתולה יש לה קול וזו הואיל וא"ל קול איתרע לה רובא וה"נ דכונתה רוב הבאים לכלל שנים מביאים סימנים.

ורוב המביאים סימנים לא נשרן. ומשכחינן להו שערות.

וזו הואיל ובדקינן ולא אשכחנא איתרע לה רובא: סוף דבר דלשינוינא קמא דמשני הש"ס ה"מ בסתמא וכו' ברור ופשוט דהך חזקה גמורה הוא מדאורינא ככל חזקות שבש"ס רק היכא דבדקו ולא משפחו מחמת דאיתרע לה חזקה הוא דהו ספיקא.

אבל בסתמא הוי חזקה גמורה דאורייתא: ולכאורה הי' נראה דלמסקנת הש"ס נמי קי"ל כהך שינוינא דהא הש"ס לא נאדי מהך שינוינא אלא משום דהוי קשיא להו הנתיח וכו' אלא למ"ד אין חוששין מא"ל.

וא"כ למסקנא דאסיק ר"ד ה' חוששין שמה נשרו נ' דהדרי' לאוקימתא קמיינתא דמוקמי' הא דא' רבא אינה צריכה בדיקה חזקה הביאה סימני' דקאי נמי אחליצה דבסתמא מוקמי' אהך חזקה וא"צ בדיקה כלל אבל התו' ד"ה קטנה כ' דלמסקנא מייירי דלא בדקו ותינו פשינוינא בתרא דש"ס וכ"פ הרי"ף וכה"פ דכי אמר רבא חזקה למיאון אבל חליצה בעי בדיקה.

ובאמת הכי מ' טפי לינשא דגמ' דמשני אלא לעולם דלא בדקו. מדקא' אלא מ' דהדר בי' משינוינא קמא וכן סתמא דגמ' (מ"ח:) משני פי קא' רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעי בדיקה ותינו פשינוינא בתרא ולשינוינא קמא דבחליצה נמי בסתמא לא בעי בדיקה הו"ל לשנויי דבדיקה דלאחר הפסק הוא דאם בדקו ולא מצאו מהני לה לאחזוקינן בקטנה לענין חליצה וקגושניית התוס' ואכמ"ל.

וכן בפסק מי שמתו (קנ"ו ע"א) מסיק הש"ס הלכתא כר"נ א"ש בכולהו ואיהו אמר דבדקינן לחליצה ותינו כל"ב: והנה לשינוינא בתרא טעמא בעי דקרי לה חזקה ולא סמכינן עלה לחליצה ולא אתפרש לן טעמא מ"ש מפל חזקות שבש"ס דסמכינן עלייהו ביו לקולא ביו לחומרא וליכא לדחוקי ולומר דלינשא דחזקה ל"ד הוא אלא להך שינוינא ספיקא בעלמא הוא וכס"ד דהש"ס דקאמר וכ"ת מספקי לי' ומש"ה אזלינן הכא לחומרא וקא לחומרא.

אבל נ' דל"ל הכי דהא בפ' בא סימן (דמ"ח) תנא בהדנ' שאין משיאין ספיקות עפ"י נשים ואפ"ה קאמר ה"ם דלאחר הפסק נשים בודקות אותן ומסיק ה"ם טעמא להדנ' משום דלאחר הפסק איכא חזקה דרבא סמכינן אנשים ובודקים תוה הפסק דליכא חזקה דרבא לא סמכינן אנשים ולא בדקו והרי ה"ם אזיל הסוגיא אליבא דמסקנא דסוגי' דידן דכי

קאָמער רבא חזקה למיאון אבל לחליצה בעי בדיקה ואפ"ה סמכינן אנשים משום חזקה דרבא הרי מבואר דאר למסקנא דלשינויא בתרא נמי חזקה היא ולא ספיקא בעלמא.

ומש"ה ספיקות אין משיאין עפ"י נשים והיכא דאיכא חזקה דרבא משיאין עפ"י נשים וכן פתב רש"י בהדנא בד"ה אלא לעולם כו' דמסתמ' אמרי' דנדאי א"ל הרי דעת רש"י דלשינויא בתרא נמי הוי חזקה ונדאית וא"כ טעמא בעי אי חזקה היא מ"ט לא סמכינן עלה לחליצה ולא זכינן לשום פוסק מקמאי ובתראי שיבאר לנו טעמא מאי: ולכאורה אשפכון כה"ג דהא דדרפו של תינוק לטפח קרי ליה חזקה בשלהי קדושין (ד"פ) דאר"ש כו' שורפין על חזקה וכו' ואפ"ה אמר ר"י התם וקיי"ל פנותי דאין שורפין על חזקה זו ולא הוי חזקה אלא לחומרא לענין לתלות והיינו מטעם שפכתבו התוס' התם ובכמה דוכתי משום דהא דרוב תינוקות מטפחין לאו רוב גמור הוא וא"כ לכאורה נראה לומר דהיינו נמי טעמא דלא סמכינן לקולא אהי חזקה שהביאה סימנים משום דחזקה זו באה מחמת רובא כדפרישית לעיל דרוב הפאים לכלל שנים מביאים סימנים והאי רובא נמי א"ל דלאו רוב גמור הוא [נסמך לדבר נמי בשלהי האשה רבה (ד' ע"ז) וכן בב"ב (דקנ"ה) דהבאת סימנים תלוי' בכחישותא ובריאותה] ומש"ה לא הוי חזקה אלא לחומרא לענין מיאון אבל לא לקולא לענין חליצה אמנם התם גופי' גבי רוב תינוקות מטפחין אע"ג דלאו רוב גמור הוא מ"מ נדאי הנה סמכינן עלה אף לשרוף אי לאו דאיכא פנגדה חזקת טהרה דעיסה ומשום דאיכא חזקת טהרה דעיסה הוא דאמרי' דאין שורפין והיינו משום דלא אלים לר' יוחנן רוב שאינו גמור לשון' מיעוטא דידן' כמאן דליתא דדוקא גבי רוב גמור הוא דסברי רבנן דמיעוטא כמאן דליתא ולא מצטרף בהדי חזקה אבל רוב שאינו גמור לא אלים כ"כ לר' יוחנן למהוי מיעוטי דידן' כמאן דליתא וכי איכא חזקה בהדי מיעוטי מצטרפין לי' למיעוטי בהדי חזקה והוי פלגא ופלגא נגד הרוב ואין שורפין ולא מסברא דנפשאי אני אומר פן אלא תלמוד ערוף הוא בידינו פ"ק דנדה (ד"ח ע"ב) דקרי להא דרוב תינוקות מטפחין רובא דאיכא חזקה בהדה [ור"ל פנגדה כדפרש"י ותוס' שם] והיינו כדפרישית דזהו החילוק בין רוב גמור לשא"ג.

דברוב גמור אמרינן מיעוטא כמאן דליתא דמי ורובא וחזקה רובא עדיף וברוב שא"ג ל"א דעדיף מחזקה אלא דהוי פלגא ופלגא וכ"כ התוס' שם בד"ה מיעוטא כמאן כו' ואומר ר"ת דרוב תינוקות אינו רוב גמור ולא הוי פנגד חזקה אלא פלגא ופלגא ומן התורה טהור כו' וכ"כ התוס' (ד"ג ע"א) בד"ה גמר סוף טומאה כו' וכ"כ רש"י בשלהי קדושין בד"ה ואין שורפין לתרומה כו' כדמפרש טעמא דאמרינן העמד עיסה על חזקת טהרה וכו' והוא מיעוט תינוקות הרי להדן' דעת רש"י דטעמא הוא משום דסמכינן מיעוטא לחזקה בהא סלקינן ובהא נחתינן דאפי' על רוב שאינו גמור נמי סמכינן אף לקולא היכא דליכא חזקה פנגדה וא"כ בנ"ד אף אי נימא דחזקה דהביאה סימנים באה מחמת רוב שאינו גמור מ"מ אית לן לסמוך עלה אף לקולא פיון דליכא פנגדה שום חזקה דנדאי ברור ופשוט פביעתא בכותחא דבנ"ד ליכא למימר העמידוה על חזקת קטנותה פיון דעכ"פ עשוי להשתנות ולהביא סימנים והוי ממש פבוגרת ביומא דמשלם שית דלית בה חזקה פמבואר שלהי קדושין דע"ט וא"כ טעמא בעי אי חזקה היא מ"ט לא סמכינן עלה לחליצה והי' נראה לומר דנדאי הוי חזקה הוי פשאר חזקות דסמכינן עלייהו אף לקולא ואה"נ אם פבר חלצה ולא אפשר למבדקה אה"נ דסמכינן אהי חזקה ושריא והא

דמסקינן לתליצה פְּעִי בְּדִיקָה הֵינּוּ לְכַתְחִילָה מְשׁוּם דְּכָל הֵיכָא דְאֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי לֹא סְמְכִינּוּ אַחְזָקָה וְהָא דְקִי"ל כַּר"נ אֲמַר שְׁמוּאֵל (כ"ב דְּקַנ"ו) דְּבוּדְקִין לְקִדּוּשִׁין וּלְגִירוּשִׁין נְמִי אֲתִי שְׁפִיר אַהֲרָה טַעְמָא דְמַחְזִיבֵינּוּ לְבְרוּרֵי הֵיכָא דְאֶפְשָׁר וְא"כ אִי לֹא נִבְדָּק בְּקִדּוּשִׁין וְנִסְמוּךְ עַל חֲזָקָה נִימָא דְחֲזָקָתוֹ וְדָאִי הִבִּיא סִימְנִים בְּשַׁעַת הַקִּדּוּשִׁין וְאִין קִדּוּשֵׁי הַשְּׁנִי פְּלוּם לְכַף בּוּדְקִין אוּלַי יִמְצָאוּ לוֹ שְׁעָרוֹת וְהֵיכָא דְבְדָקוּ וְלֹא אֲשַׁכְחוּ אַזְדָּא לָהּ הַחֲזָקָה וְהָיִי סְפִיקָא דְאוּרִייתָא וְתַצְטַרֵּף גַּט גַּם מִהַשְּׁנִי וְאִם יִמְצָאוּ לוֹ שְׁעָרוֹת הָרִי לֹא אַתְרַעֵי הַחֲזָקָה וּמִמִּילָא מְחֻזְקֵינּוּ לִי לְמַפְרַע בְּגִדּוּל מַחְמַת הַחֲזָקָה וְכֵן בְּגִירוּשִׁין אִי נִסְמוּךְ אַחְזָקָה נִימָא דְחֲזָקָתוֹ וְדָאִי הִבִּיא סִימְנִים וְהָיִי גַט גְּמוּר אַבְל לֹא סְמְכִינּוּ אַחְזָקָה הֵיכָא דְאֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי וּלְבָדּוּק אוּלַי יִמְצָאוּ לוֹ שְׁעָרוֹת וְכִינּוּ דְבְדָקֵינּוּ וְלֹא אֲשַׁכְחָנָא הָיִי סְפִיקָא דְאוּרִייתָא וְהָיִי רַק סְפִיקָא מְגִוְרָשָׁת וְהֵינּוּ הֵיכָא דְאֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי אַבְל הֵיכָא דְלֹא אֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי בְּאַמַת הָיִי חֲזָקָה גְּמוּרָה פְּכָל חֲזָקוֹת הַש"ס דְּסְמְכִינּוּ עַלִּיהוּ בֵּין לְקוּלָא בֵּין לְחֻמְרָא וְכֵן הוּא לְהִדְנִי דַעַת הַתּוֹס' ב"ב (דָּף קַנ"ד רִישׁ ע"ב) דְּהָרֵף חֲזָקָה הָיִי חֲזָקָה גְּמוּרָא הֵיכָא דְלֹא אֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי ע"ש שְׁהַקְשׁוּ בְּפִשְׁטוֹת דְּנִסְמוּךְ עַל חֲזָקָה זֹו אַף לְאֶפְוִקִי מְמוּנָא וְהֵינּוּ מְשׁוּם דְּהֵתֵם פְּכָר מֵת וְלֹא אֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי וְדְבָרֵי רַש"י ב"ב (ד' קַנ"ו) אַהֲרָה שְׁבוּדְקִין לְקִדּוּשִׁין נְמִי מִתְיַשְׁבֵּין לְהַתְפָּרֵשׁ פֶּן וְהָא דְכָתַב שֵׁם רַש"י דְלֹא סְמְכִינּוּ אֲשַׁנִּים לְאַחְזָקִינְהוּ בְּגִדּוּלִים אַף לְהַקְלֵי אֶפְשָׁר דְּהֵינּוּ דְּוּוּקָא מְשׁוּם דְּקִימִים קָמֵן לְבְדָקִינְהוּ וְאֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי וְכִמוּ שְׁפִינִים אֲלֵא בּוּדְקִין אַחְרֵי כֹו וְאֶפְתִּי אִיכָא לְמִימַר דְּעִיקַר הַבְּדִיקָה הוּא כַּמ"ש מְשׁוּם דְּאֶפְשָׁר לְבְרוּרֵי אוּלַי לֹא יִמְצָאוּ שְׁעָרוֹת וְאִזִּי יְהִי קִדּוּשֵׁי סְפִיקָא מְשׁוּם דְּאַזְדָּא לָהּ חֲזָקָה וְאִם יִמְצָאוּ לָהּ שְׁעָרוֹת אִזִּי הוּא דִּיחְשְׁבוּ קִדּוּשֵׁי וְדָאִי מִמִּילָא מַחְמַת הַחֲזָקָה פִּינּוּ דְלֹא אִיִּתְרַע ע"י הַבְּדִיקָה וְאִם נִפְרַשׁ גַּם דְּבָרֵי הַתּוֹס' פֶּן דְּכֻוּנְתָם דְּלֹא דְמְשׁוּם דְּחֻזְינּוּ הַשְּׁתָא הַסִּימְנִים הוּא דְאַמְרִינּוּ מְסַתְמָא אֲתוּ לְאַלְתֵּר אֲלֵא דְמִמִּילָא פִּינּוּ דְלֹא אִיִּתְרַע הַחֲזָקָה ע"י הַבְּדִיקָה מִמִּילָא קָם לוֹ בְּחֻזְקַת גְּדוּל לְמַפְרַע.

אִם דַּעַתָּם פֶּן הָיִי נִיחָא סְבָרְתֵם לְחַלְקֵי בֵּין הָרֵף דְּהֵכָא לְהָרֵף דְּשִׁלְהֵי קִדּוּשִׁין דָּאִי נִימָא דְלֹא מְחֻזְקֵינּוּ לִי לְמַפְרַע בְּגִדּוּל אֲלֵא מַחְמַת הַשְּׁעָרוֹת דְּחֻזְינּוּ הַשְּׁתָא הָרִי סְבָרְתֵם דְּחֻזְקָה מְאוּד מ"ש הֵתֵם דַּס"ל לְשְׁמוּאֵל הַשְּׁתָא הוּא דְבִגְרָה וּמ"ש הֵכָא אֲכֹן לְפִי מ"ש הַחֲזִילוּק נְכוּן וּמְבוּאָר דְּהֵכָא נְמִי לֹאוּ מְשׁוּם סִימְנִים דְּחֻזְינּוּ הַשְּׁתָא הוּא דְמְחֻזְקֵינּוּ לִיהֵ לְגִדּוּל אֲלֵא מְשׁוּם חֲזָקָה דְרָבָא הוּא דְמְחֻזְקֵינּוּ לִיהֵ בְּגִדּוּל וְלֹא בְּדָקֵינּוּ לִיהֵ אֲלֵא אוּלַי לֹא יִמְצָאוּ וְאִזִּי אֲזַלָּא לָהּ הַחֲזָקָה אַבְל פִּינּוּ שְׁנַמְצָאוּ עֲרוֹת הָרִי לֹא אַתְרַע לָהּ הַחֲזָקָה וּמִמִּילָא קָם בְּחֻזְקַת גְּדוּל לְמַפְרַע מִיּוֹם שְׁבָא לְכָלל שְׁנִים מַחְמַת חֲזָקָה דְרָבָא דְהָיִי חֲזָקָה גְּמוּרָה אַף לְהַקְלֵי: גַּם דְּבָרֵי הַתּוֹס' ד"ה וּלְגִירוּשִׁין יֵשׁ לְכוּיִן לְמָה שְׁפַתְבְּנוּ וְהֵינּוּ שְׁפַתְבוּ בְּתַחֲזִילַת דְּבָרֵיהֶם דְּהַבְּדִיקָה הוּא שְׁאֵם לֹא יִמְצָאוּ שְׁעָרוֹת לֹא יְהִי גִירוּשִׁין מְשַׁמַּע לְהִדְנִי שְׁאֵם לֹא הַבְּדִיקָה סְמְכִינּוּ אַחְזָקָה וְהָיִי גִירוּשִׁין גְּמוּרִים רַק הַבְּדִיקָה הוּא לְבְרוּרֵי שְׁמָא לֹא יִמְצָאוּ שְׁעָרוֹת וְאִזִּי יִתְרַע הַחֲזָקָה וְלֹא נִסְמוּךְ עַלִּיו לְהַתִּירָה לְשׁוּק אַבְל לְהַחְמִיר סְמְכִינּוּ עַלִּיהֵ דָּאִם קְבֵלָה קִדּוּשִׁין מֵאַחַר אַחַר הַגִּירוּשִׁין תְּהֵא צְרִיכָה גַט מְשַׁנִּי מְשׁוּם דְּחֻזְקָה הִבִּיא סִימְנִים בְּשַׁעַת הַגַּט וְנִשְׁרוּ קוּדְם הַבְּדִיקָה וְלוּלָא הַחֲזָקָה לֹא הָיִי חֲזִינִינּוּ לְנִשְׁרִיָה וְכַמ"ש הָרִי"ף לְהִדְנִי דְמַחְמַת הַחֲזָקָה הוּא דְחִינִינּוּ שְׁמָא נִשְׁרוּ וְזֵהוּ שְׁפִינִימוּ וְכֵן לְחַלְצֵה מְשַׁמַּע דְּלְחַלְצֵה נְמִי עִיקַר הַבְּדִיקָה הוּא שְׁמָא לֹא יִמְצָאוּ שְׁעָרוֹת וְאִזִּי יִתְרַע הַחֲזָקָה וְיַדְעֵתִי שְׁפִשְׁט דְּבָרֵי רַש"י וְתוֹס' נוֹטִין יוֹתֵר לּוֹמֵר דְּהַחֲזָקָה הוּא רַק לְחֻמְרָא וְלֹא לְקוּלָא פְּכָל אַבְל הוּאִיל וַיֵּשׁ מְקוּם

לפרש דבריהם פנ"ל לא מנעתי מלפרש אולי יוכשר בעיני המעיין לפרש פן ויכוננו דברי התוס' דהכא עם דברי התוס' דקנ"ד שהבאתי לעיל דס"ל להדיל דהה תזקה הוי תזקה גמורה היכא דא"א לברורי והוי ניקח נמי שפיר הא דקשני' לן הא דקרי לה תזקה ולא סמכינן עלה לתליצה וכדכתבינא ניקח דבאמת גם לתליצה סמכינן עלה היכא דלא אפשר לברורי רק היכא דאפשר לברורי לא סמכינן אחזקה ואף שלדעתי הי' נוח לפרש פן אף אם דעת רש"י ותוס' פן פיון דכל סוגי' התלמוד נוחין להתפרש פן כדכתבינא ובפרט שפבר מצאנו להתוס' דקנ"ד דסברי הכי אבל מ"מ נדאי לקולא אין לסמוך ע"ז לומר דתליצתו תהא תליצה וגירושיו וגירושין היכא דלא בדקינן וליכא לברורי הואיל ולא נמצא פן בשום פוסק ראשון ואחרון זולת בדברי תוס' דקנ"ד ופשטא דלישנא דרש"י ותוס' דקנ"ו משמע יותר דלעולם לא סמכינן אהה תזקה לקולא וכ"כ ה"א"ש בתשובה פלל ל"ג ס"ה דינו הובא בח"מ ר"ס ל"ה באריכות ובכלל דבריו הם דברי התוס' הללו דבדקין לקדושין ודבריו מורין יותר לו' דלא סמכינן אהה תזקה לקולא פלל: וראיתי שגם דעת הרמב"ן והר"ן הוא דתזקה דרבא לא הוי אלא לחומרא ולענין מיאון אבל לתליצה לא מהני אף היכא דכבר חלצה ולא אפשר למבדקה דהנה הרמב"ן בחידושו למס' גדה הקשה אשינויא בתרא דאי למיאוןלמה לי תזקה בתששא בעלמא סגי והל"ל אינה ממאנת שפא הביאה סימנים ע"ש שתיגרין דהה תזקה באמת לא איצטריף ליה לענין מיאון אלא לומר דלא ממאנה ותזקה נמי הוא ומהני תזקה לנשים בודקות אותה אחר הפרק עכ"ד הרמב"ן וכיוצא בזה המה דברי הר"ן בחידושו והנה קושיותם ז"ל אין ענין לדין דאינהו לא נחתו לדקדק מאי דקשני' לן טעמא דמלתא דאי תזקה הוא אמאי לא סמכינן עלה לתליצה אלא דהנה קשה להו צריכותא דמילתא דלענין מאי איצטריף הו תזקה לענין מיאון ונראה מדבריהם ז"ל נמי דלאו ספיקא בעלמא הוא אלא תזקה נמי הוי מ"מ מדבריהם ז"ל למדנו מדתירצו דמהני הו תזקה לנשים בודקות אותה ולא תירצו דמהני להיכא דכבר חלצה ולא אפשר למבדקה.

נראה ברור דעתם ז"ל דפשיטא דלא מהני פלל אף היכא דלא אפשר למבדקה אלא לענין נשים בודקות לחוד הוא דמהני. ולא זכינן שיבואר לנו טעמא דמילתא אי תזקה היא ומהני נמי לענין נשים בודקות מ"ט לא מהני לחלוץ: ולכאורה נראה טעמייהו דהני רבנותא דקניימי בשיטת התוס' פ"ק דכתובות (ד"ט ע"א) ד"ה ואבע"א ע"ש שפכתבו דהה תזקה דרוב תינוקות מטפחין שהבאתי לעיל היינו רק דרבנן וא"כ איכא למימר דתזקה דרבא נמי דכנותה דהוי רק דרבנן בעלמא ומשו"ה לא אזלינן בתרה רק לחומרא לענין מיאון אבל לא לקולא לענין תליצה [והא דכתבו התוס' פ' בא סימן (דמ"ו ע"ב) ד"ה ר"י ור"ל דאמרו תרנויי הו כו' דקטן שהקדיש לוקה משום הו רובא אלמא דרוב גמור מדאורייתא הוא הרי לא הוצרכו לזה אלא אליבא דר"ל דסבר התראת ספק לא שמה התראתה.

ור"ל דבאמת סבר דשורפין תרומה טל תזקה פזו אבל לדינא קי"ל כר"י דאין שורפין על תזקה הבאה מחמת רוב שאינו גמור ואלבי' דר"י הוא שכ' התוס' פ"ק דכתובות דהוי מדרבנן ועיין תוס' יבמות (ד"פ ע"א) בד"ה נעשה סריס כו' שפכתבו דבכה"ג לאו התראת ספק הוא ואכמ"ל] והא דמהני לקולא לענין נשים בודקות אחר הפרק יש ליישב ברווחא דהא חזינו לתנא קמא דסבירא ליה דכל הנבדקות נבדקות על פי נשים אף קודם הפרק

דליפא חזקה דרבא הרי דס"ל דאף מדאורייתא מהימני והיינו מטעם שכתב הרמב"ן הובא ג"כ בהה"מ דהיינו משום דגילוי מילתא בעלמא הוא וא"כ איפא למימר דאף ר"י דס"ל שאין משיאין ספיקות ע"פ נשים הוא רק מחומרא דרבנן דאחמרו דלא להימנינהו וכיון דחומרא דרבנן בעלמא הוא משו"ה מהני ביה חזקה דרבנן בעלמא להימנינהו אחר הפירק אבל אפתי קשה דלענן מאי תקינו רבנן הו חזקה דרבא למהו חזקה דהא לענן מיאון לא איצטריף דהא אף משום ספיקא בעלמא אסורה למאן ולחלוץ לא מהני והכי תיסק אדעתא דתקינו רבא לקולא לענן נשים בודקות אחר הפירק ולהרא"ש ו"ל זכילנא לשנויא דהא דתקינו רבנן למהו חזקה היינו לענן מיאון דרבנן פגון שלא בעל לאחר זמן דאי משום ספיקא בעלמא הוי מיואנה מיאון דהא הוי רק ספיקא דרבנן משו"ה תקינו רבנן דלהו חזקה דלא להו מיאון אף במיאון דרבנן ובהכי מתרצי נמי שפיר קושנית הרמב"ן והר"ן ו"ל שהבאתי לעיל דאי למיאון למה לי חזקה בחששא בעלמא סגי ולפ"מ"ש נחא דאצטריף הו חזקה לענן מיאון דרבנן אבל להרמב"ן והר"ן ו"ל קשי דא"כ למה נדחקו לתרץ דמהני הו חזקה לענן חליצה דנשים בודקות אחר הפירק ולא תירצו דמהני לענן מיאון גופא במיאון דרבנן ואיך שיהי' טעמם ו"ל אבל נראה להדני' דס"ל דהו חזקה לא הוי אלא מרבנן והיינו לכאורה דקיימו בשיטת התוס' בפירק קמא דכתובות: והנה מה שיש לעיין בדברי התוס' ה"ל בענן דינא וסוגי' דפ"פ מצאתי אין פאן מקומו אבל מ"מ נראה לכאורה שפוזאת צדקו דבריהם שסברתם נראית נכונה לומר דכל היכא דאמרין דלא הוי רוב גמור היינו דבאמת לא הוי רובא פלל אלא דנראה פאלו הוא רוב ומש"ה אחמרו בי' רבנן דנהו רובא דאי גימא מדאורייתא הוי רוב שאינו גמור הרי לא נודע לנו שיעורו עד כמה הוי רוב שאינו גמור ובכמה הוי רוב גמור דהא לכל מילי נראה דבכל שהוה הוי רובא ע"כ טפי מסתבר לומר דכל היכא דאמרין דהוי רוב שאינו גמור היינו באמת לא הוי רובא פלל אלא דרבנן הוא דאחמרו בי' משום דנראה פאלו הוא רוב וכעין זה כתבו התוס' בפ' פיסוי הדם דפ"ו ע"ב ובפ"ק דנדה די"ח ע"ב: אבל מ"מ שיטתם זו דפ"ק דכתובות דהו רובא לא הוי אלא מדרבנן נראה שאינה מוסכמת להל' דפ'שטא דתלמודא משמע טפי כמ"ש לעיל דהוי רובא אף מדאורייתא אלא פיון דלאו רוב גמור הוא משו"ה לר' יוחנן לא הוי מיעוטא דידני' פמאן דליתא פלל אלא דמצטרף בהדי חזקה דהא בפ"ק דנדה די"ח ע"ב קרי להש"ס להו רובא רובא דאיפא חזקה בהדה משמע להדני' דאי לאו דאיפא חזקת טהרה דעיסה נגד הו רובא הוי מהני הו רובא אף לשורף וכ"כ התוס' שם ובריש מכילתין ד"ג ע"א ד"ה גמר סוף טומאה כו' ע"ש שפכתו להדני' שמן התורה הוי נגד חזקה פפלגא ופלגא אלא דרבנן אחמרו ביה דלהו בו דעת לשאול והכי משמע נמי להדני' בפסוגי' דשלהי קדושין ד"פ ע"א דאמרין התימא פנותי' דר' יוחנן שני דברים כו' ונעשאוים חכמים פאלו יש בהן דעת לשאול כו' תיבוק הו דאמרן הרי משמע להדני' דעיקר דוקא דאין שורפין הוא משום דמדאורייתא הרי התיבוק אין בו דעת לשאול הא אי הוי התיבוק מדאורייתא יש בו דעת לשאול הוי טמא באמת אף לשורף והיינו משום דמדאורייתא הוי נגד חזקה פפלגא ופלגא וכדכתבו התוס' פ"ק דנדה ד"ג ודי"ח שהבאתי לעיל [דהא ודאי על טומאה דרבנן לא שורפין תרומה לבד מששה ספקות שמנו חכמים עיין רש"י פ"ק דשבת דט"ז סוף ע"א]: ועוד לשיטת תוס' דכתובות תקשי מ"ט דר"ל וצריכין לבדוק ולומר דבהא גופא פליגי ר"י

ור"ל דר"ל סבר דהתירה הוי מדאורייתא ור"י סבר דהוי רק דרבנן והוא דוחק [ולשיטת תוס' דפ"ק דנדה ניקח נמי שפיר דלא תקשי קושית התוס' דפ"ק דכתובות אי ניקח דרוב רצון דמי לרוב תיבוקות מטפחין דכיון דהוי נגד חזקה כפולגא ופולגא הרי ספק גמור הוא ואסורה והיכא דאיכא עוד ספיקא הרי איכא ס"ס [ושרי] ויש ליישב הנה סוגי' שלהי דקדושין ודפ"ק דנדה גם לשיטת התוס' דפ"ק דכתובות ואין רצוני להאריה בישובין ודחוקים מה גם פי לנדון שלפנינו אין הענין נוגע כ"כ דאטו בחדא מחתא מחתינהו לכולהו חזקות ותו דאף אי ניקח דחזקה דרבא לא הוי אלא דרבנן ולחומרא הרי עכ"פ לחומרא הוי חזקה ולא ספיקא וחוזין נמי דמהני הך חזקה לקולא נמי לענין נשים בודקות לאחר הפסק אף דספיקות אין משיאין עפ"י נשים הרי עכ"פ דלאו ספיקא בעלמא הוא ונתהוי מדרבנן עכ"פ לאו ספיקא בעלמא ואיך ניקו אנו ונימא דספיקא בעלמא הוא ולקולא ואף שבתוס' דפ"ק דכתובות שהבאתי לעיל כתבו בהדני' לחלק ברובא דרבנן דלענין חד ספק אמרינו דהוי רובא ולא מקרי ספיקא אבל לענין ס"ס חשבינו לי' לספיקא בעלמא: אמנם נראה דוחק גדול לומר שנתנו חכמים דבריהם לשיעורין והעמידו דבריהם נגד חד ספיקא לומר דהוי רובא ולא ספיקא לנגד ס"ס לא העמידו דבריהם ונהוי ספיקא ולא רובא והנראה דכוננת התוס' הוא דכיון דהך רובא דרצון לא הוי אלא מדרבנן אבל מדאורייתא הוי רק ספיקא בעלמא ספק אונס ספק רצון אם כן מדאורייתא אית לן לאוקמה אחזקת היתר לבעלה כמ"ש שם התוס' בתחילת דבריהם אלא דרבנן הוא דאחמרו דלא למחשב ספק אונס לספיקא אלא למיעוטא בעלמא וא"כ בחד ספיקא נמי לא הוי אלא איסורא דרבנן בעלמא.

ומשו"ה פי איכא עוד ספיקא הוי ספק דרבנן ושרי' כן נראה לפרש דברי התוס' וא"כ היינו דוקא היכא דבחד ספיקא נמי לא הוי אלא מדרבנן אבל בנ"ד דבחד ספיקא הוי ספיקא דאורייתא אלא פי איכא עוד ספיקא הוי ס"ס ושרי' לא מסתבר לחלק בין חד ספיקא לתרי ספיקי דמסתבר למימר דכיון דחוזין דהעמידו דבריהם במקום חד ספיקא למימר דהוי חזקה ולא ספיקא ה"ה נמי לענין תרי ספיקי אמרי' דספק שמיא לא הביא סימנים לאו ספק הוא פלל ונתהוי נמי דרבנן עכ"פ חוזין דלאו ספיקא הוא אלא אית לן למימר דחזקה הביא סימנים ושקלו רבנן לספיקא כן נראה לכאורה ועיין מ"ש לקמן אי"ה: הנה לפמ"ש הלח"מ פי"א דגירושין דהיכא דלא בעל לאחר זמן לא בעי בדיקה פלל למיאון משמע ודאי דס"ל להרמב"ם דלא הוי רק ספיקא בעלמא ומשו"ה אולינו לקולא בדרבנן וממאנת אף לאחר זמן כ"ז שלא נתברר שהביאה סימנים וא"כ נראה דהוי ספק שקול ממש מדתלינו לקולא בדרבנן וא"כ היכא דאיכא ס"ס היינו יכולים לסמוך לקולא אף בדאורייתא אבל אין דבריו מחנורין ע"ש בלח"מ שהחליט כן גם בדעת הה"מ לומר שגם דעת הה"מ הוא דא"צ בדיקה פלל ובנה יש להפליא עליו שהשיא דעת הה"מ לדעת אחרת והה"מ הרי פירש דבריו ושנה ושילש דבודקין אותה בדין ד' כתב בראשית דבריו וכיון שכן אם נבדקה ואין לה סימנים ממאנת והולכת ובסוף דבריו שם סיים ובודקין אותה וכל זה מבואר בהלכות כו' ובדין ה' כתב אבל כשלא בעל כו' אלא בודקין אותה ואם לא הביאה סימנים הרי זה ממאנת ומה שהביא הלח"מ לזה הוא מ"ש הה"מ דין ד' אין אומרים הן חזקה הבאתם עד שיודע בבירור.

אָבֵל לֹא דָק בְּכַוֵּנָת הַה"מ וְאַמֵּתת פְּנוּנַת הַה"מ מְבֹנָאָר עַפ"י מֵה שְׁסִיִּים שָׁם וּבֹדְקִין אוֹתָהּ וְכָל זֶה מְבֹנָאָר בַּה"ל וְכֵן פֶּתַח בְּדִין ה' הָרִי שְׁנֹבְדָקָה כּו' וְהַעֲלָה בְּהִלְכוֹת מִהְכָּרַח הַשְּׁמוּעוֹת וְכו' מִסְפִּיקָא לֹא חִיָּישִׁין לְנִשְׁיָרָה וְלֹא אֲמַרִּין חֲזָקָה הַבִּיאָה סִמְנִים אֲלֵא בֹדְקִין אוֹתָהּ כּו' וְכָל דְּבָרֵי הַה"מ א' הֵם לִילֵף בְּשִׁיטַת הִלְכוֹת הָרִי"ף.

וְהִנֵּה פִירוּשׁ הָרִי"ף יְדוּעַ שְׁמִפְרֵשׁ דְּמַחְמַת חֲזָקָה דְּרָבָא הוּא דְּחִיָּישִׁין שְׁמָא נִישְׁרוּ [וְכַמ"ש בְּרִישׁ דְּבָרֵי דְּנֹדָאֵי לֹא הָוִי לָן לְמִיחַשׁ לְמִיעוּטָא דְּנִישְׁרוּ אֲלֵא מִשּׁוּם דְּאִיפֵא חֲזָקָה דְּרָבָא הָוִי כְּפִלְגָא וּפְלִגָא כְּהָד דְּרַפ"ב דְּכְתוּבוֹת] ע"ש ב"ב"ש שְׁפֶתַח וְהֵדִין הוּא פִירוּקָא דְּהָדָּה קוּשְׁיָא כּו' דְּלֹא אָמַר רָבָא חֲזָקָה הַבִּיאָה סִמְנִים אֲלֵא לְעַנְּנֵי אִיסוּרָא דְּאוּרִייתָא דְּעַבְדִּין לְחוּמְרָא וְלֹא בְּדִקְיָנָא לֵה דְּחִיָּישִׁין שְׁמָא נִישְׁרוּ וְלְמִסְקָנָא דְּגִמְרָא הִכִּי פִירוּשָׁא דְּמִימְרָא דְּרָבָא הַגִּיעָה לְכָלל שְׁנוּתֵיהּ אִינְה צְרִיכָה בְּדִיקָה הֵינּוּ דְּלֹא שְׁיָיָה בְּהַ בְּדִיקָה לְמִיאוּן מִשּׁוּם חֲזָקָה הַבִּיאָה סִמְנִים וּמַחְמַת חֲזָקָה חִיָּישִׁין שְׁמָא נִישְׁרוּ וְא"כ לְעַנְּנֵי מֵאֵי תַּהֲנִי הַבְּדִיקָה פִּינּוּ דְּאָרְף אִם נְבֹדְקָה וְלֹא מִשְׁפָּחִין כְּלוּם אַפ"ה לֹא תוּכַל לְמַאן מִשּׁוּם חֲשֵׁשׁ נִשְׁיָרָה [וּלְפִירוּשׁ הָרִי"ף לֹא קִשְׁיָה בְּמִסְקָנָא הָא דְּהִקְשׁוּ הָרַמְבַּ"ן וְהָר"ן אֲשִׁינוּיָא בְּתָרָא דְּאֵי לְמִיאוּן לְמָה לִי חֲזָקָה בְּחִשְׁשָׁא בְּעֵלְמָא סָגִי וְהַל"ל אִינְה מְמַאֲנַת שְׁמָא הַבִּיאָה סִמְנִים וּלְפִירוּשׁ הָרִי"ף נִיחָא לְמִסְקָנָא דְּקו"ל דְּחִוּשְׁשִׁין לְנִשְׁיָרָה כַּמֶּש"ל] וּמַעֲתָה מְבֹנָאָרִים דְּבָרֵי הַה"מ מ"ש דִּין ה' וְהַעֲלוּ בְּהִלְכוֹת בְּהִכָּרַח הַשְּׁמוּעוֹת כּו' מִסְפִּיקָא לֹא חִיָּישִׁין לְנִשְׁיָרָה וְלֹא אֲמַרִּין חֲזָקָה הַבִּיאָה סִמְנִים אֲלֵא בֹדְקִין אוֹתָהּ עַכ"ל דְּהִכָּרַח הַשְּׁמוּעוֹת הוּא קְוִשְׁיַת הָרִי"ף מְהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בֹּדְקִין לְמִיאוּנִין וּפִירוּקָא דְּהֵדִין קוּשְׁיָא [וְכֵן הִקְשׁוּ וְתִירְצוּ הַתּוֹס' ב"ב דְּקַנ"ו] דְּהָדָּה דְּשְׁמוּאֵל דְּבֹדְקִין הֵינּוּ הִיכָא דְּלֹא נְבַעֲלָה דְּבַכָּה ג' לֹא אָמַר רָבָא דְּא"צ בְּדִיקָה וְהֵינּוּ כַּמֶּש"ל דְּלֹא שְׁיָיָה בְּהַ בְּדִיקָה מִשּׁוּם חֲזָקָה הַבִּיאָה סִמְנִים וְאַמְטוּ לְהִכִּי חִיָּישִׁין לְנִשְׁיָרָה וְא"כ לֹא תַּהֲנִי לֵה הַבְּדִיקָה דְּרָבָא לֹא אָמַר חֲשֵׁשׁ דְּנִשְׁיָרָה מַחְמַת חֲזָקָה דְּרָבָא אֲלֵא בְּדִקְיָנָא אֲבָל בְּדִקְיָנָא לֹא אָמַר דְּנִשְׁיָרָה וְא"כ שְׁיָיָה בְּהַ בְּדִיקָה וְאֵהָא קָאֵי מִימַר דְּשְׁמוּאֵל דְּבֹדְקִין לְמִיאוּנִין: מַעֲתָה גְלוּי וּמְבֹנָאָר פְּנוּנַת הַה"מ בְּדִין ד' שְׁפֶתַח אִין אוּמְרִים הַחֲזָקָה הַבִּיאָתָן עַד שְׁיִנְדַע בְּבִירוּר וּבֹדְקִין אוֹתָהּ וְכ"ז מְבֹנָאָר בְּהִלְכוֹת עַכ"ל וְהוּא דָּאִם הֵינּוּ אוּמְרִים הַחֲזָקָה הַבִּיאָתָן הֵינּוּ חוּשְׁשִׁין לְנִשְׁיָרָה וְלֹא הִי שְׁיָיָה בְּהַ בְּדִיקָה וְכַקְוִשְׁיַת הָרִי"ף מִשּׁוּ"ה אָמַר אִין אוּמְרִים הַחֲזָקָה הַבִּיאָתָן עַד שְׁיִנְדַע בְּבִירוּר וְהֵינּוּ מִשּׁוּם דְּלֹא חִיָּישִׁין לְנִשְׁיָרָה בְּדִקְיָנָא וְזֵהוּ שְׁסִיִּים וּבֹדְקִין אוֹתָהּ וְכ"ז מְבֹנָאָר בְּהִלְכוֹת סוּף דְּבָר דְּבָרֵי הַה"מ מְבֹנָאָרִים דְּלְמִיאוּן דְּרַבְּנָן בְּעֵי בְּדִיקָה כְּמִבְּנָאָר בְּדִקְיָנָא לְהַדְּנָא כְּמָה פְּעָמִים וּמְקוּרוֹ בְּרוּף מִתְלַמוּד עָרוּף שְׁהִבִּיא הָרִי"ף מִימְרָא דְּשְׁמוּאֵל דְּבֹדְקִין לְמִיאוּנִין וְלֹא מִתּוּקְמָא אֲלֵא בְּדִקְיָנָא כַּמֶּש"כ הָרִי"ף וְכֵן הַתּוֹס' ב"ב דְּקַנ"ו וְכ"כ בְּרַמְבַּ"ן בְּמִלְחָמוֹת וְהַרְמַב"ם עִם הַיּוֹת שְׁלֵא הַזְּפִיר דִּין הַבְּדִיקָה בְּמִיאוּן דְּרַבְּנָן וְאִיפֵא לְמִימַר דְּלֹא ס"ל לְהַלְכָה הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בֹּדְקִין לְמִיאוּנִין וְכַמֶּש"כ הַתּוֹס' ב"ב דְּקַנ"ו וְכ"כ (דַּמ"ט ע"א) ע"ש ד"ה וְאִב"א שְׁתִּירְצוּ כֵּן לְחַד תִּירוּצָא וְכֵן הוּא בְּרַא"ש שְׁמָם וּמְהָדָּה דְּאִין מִשְׁיָאִין סְפִיקוֹת עַפ"י נְשִׁים נְמִי אִין רַאִי לְפִי שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם פִּינּוּ דְּלִדְיָדָּה הָדָּה סוּגָא דְּלֹא כְּהִלְכָתָא הִיא דְּהָא הָרַמְבַּ"ם פֶּסֶק כַּת"ק דְּכָל הַנְּבִדְקִים נְבִדְקוֹת עַפ"י נְשִׁים וְא"כ אֲפִשְׁר לּוֹמַר כְּדִבְרֵי הַלַּח"מ בְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם דְּבְּמִיאוּן דְּרַבְּנָן לֹא בְּעֵי בְּדִיקָה וְס"ל דְּחֲזָקָה דְּרָבָא ל"ד אֲלֵא מִסְפִּיקָא בְּעֵלְמָא הוּא מִשּׁוּ"ה אֲזִלִּין בְּהַ לְקוּלָא בְּדִקְיָנָא וְכַדְמִשְׁמַע קֶצֶת מִדְּבָרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּדִין ו' שְׁפֶתַח שָׁם לְהַדְּנָא שְׁהָרִי לֹא בָּא עֲלֵי אַחַר שְׁהַגִּיעָה לְשִׁנֵּי נְעֻרוֹת עַד

שְׁנֵיחוּשׁ לָהּ שְׂמָא הִבִּיאָה סִימָנִים וְתָהּ סִפְק מְקוֹדְשָׁת מִשְׁמַע לְכַאוּרָה דְחִזְקָה דְרַבָּא לֹא הָוִי רַק סִפְק לְדַעַת הֶרְמֵב"ם אֲבָל מַה לָּנוּ לְחַלְק אֶת הַשְּׁוִין לָמָּה לֹא נֹאמַר דְּהֶרְמֵב"ם אֲזִיל בְּשִׁיטַת הָרִי"ף פְּדִרְפוּ וְהָא דְכָתַב בְּדִין ו' שְׁתָּהּ סִפְק מְקוֹדְשָׁת כְּבָר פִּי הַלַּח"מ גּוֹפְנִי דְקָאִי אַהִיכָא דְבְדָקוּ וְלֹא אִשְׁכַּחִי אֲזִי הָוִי רַק סִפְק מְקוֹדְשָׁת אֲבָל הִיכָא דְלֹא בְדָקוּ הָוִי מְקוֹדְשָׁת וְדָאִי מְחַמַּת חִזְקָה דְרַבָּא [וּמַהֲתִימָה עַל הַלַּח"מ שְׁנֵטָה מִהִיפּוּף אֶל הִיפּוּף לֹאמַר דְחִזְקָה דְרַבָּא הָוִי חִזְקָה וְדָאִית וּמְדַרְבְּנָן לֹא גִיחוּשׁ לָהּ פְּלִל] וְכ"כ הַה"מ סוּף דִּין ה' דְּהֶרְמֵב"ם פְּדַעַת הָרִי"ף בְּהִלְכוֹת וְכָף יָפָה לָנוּ לְהַשְׁוֹת דַּעְתָּם שְׁהֵמָּה תְּמִיד לְאַחֲדִים אַף שְׁהֶרְמֵב"ם לֹא הִזְפִּיר בְּפִירוּשׁ הַבְּדִיקָה בְּמִיאוּן דְרַבְּנָן אוּלַי סְמָךְ עַל דִּיּוּקָא דְסִיפָא גְבִי מִיאוּן דְאִוְרִייתָא הִיכָא שְׁנַבְעָלָה פְּתַב וְאִינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה לְמִיאוּן דְיֹק מִינָה דְבְרִישָׁא בְּמִיאוּן דְרַבְּנָן צְרִיכָה בְּדִיקָה וְכָף יָפָה לָנוּ לֹאמַר דְּהֶרְמֵב"ם לֹא הָוִי דַּעַת יַחֲדָאָה בְּפִרְט לְגִירְסַתְנוּ בְּש"ס ב"ב דְקנ"ו דְגִרְסִינוּ לְהִדְיָא וְהִלְכְתָא כר"נ אָמַר שְׂמוּאֵל בְּכַוְלָהּ: וְעַדִּין יֵשׁ לְדַחוּת שְׁמִפְרָשׁ בְּפִי הֶרְמֵב"ן וְהָר"ן דְלֹא נָקִיט מִיאוּנִין אֲלֵא לְאַפּוּקֵי מִדְר' יְהוּדָא.

וְאִיף שְׁיִהְיֵי וְדָאִי אִין לְסִמְוֹךְ ע"ד הֶרְמֵב"ם כְּפִי הַלַּח"מ לְהוֹכִיחַ מְדַמִּיאוּן דְרַבְּנָן לֹא בְּעִי בְּדִיקָה ש"מ דְחִזְקָה דְרַבָּא לֹא וְיֹקָא אֲלֵא סְפִיקָא בְּעֵלְמָא הוּא [זוּלַת דְהַלַּח"מ גּוֹפְנִי אַף דַּס"ל דְבְדַרְבְּנָן לֹא חִיְיִשְׁיָנוּ לְחִזְקָה דְרַבָּא אַפ"ה ס"ל דְבְדַאוּרִייתָא הָוִי חִזְקָה גְמוּרָה וְדָאִית וּמִשְׁהִגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנִים הָוִי מְקוֹדְשָׁת גְמוּרָה וְכַמֶּשׁ"כ בְּדִין ו' שְׁהַבְּאִיתִי לְעִיל] דְכָבֵר הַבְּאִיתִי שְׁהָרִי"ף ב'פ' ב"ש ס"ל דְהָא דְאָמַר שְׂמוּאֵל בּוֹדְקִין לְמִיאוּנִין הִכִּי הִלְכְתָא וּמוֹקִי לָהּ בְּמִיאוּן דְרַבְּנָן וְכ"כ הֶרְמֵב"ן בְּמִלְחָמוֹת וְכֵן מְבֹאֵר בְּאֵר הִיטִיב בְּתוֹס' ב"ב דְקנ"ו וְכ"כ הֶרְשֵׁב"א בְּתַה"א בֵּית ז' שַׁעַר ד' בְּסוּגְיָא דְמִשְׁהִגִּיעָה לִימֵי הַנְּעוּרִים כ' שֵׁם לְהִדְיָא דְלוֹסְתוֹת וּמִיאוּנִים דְרַבְּנָן גְּמִי בְּעִי בְּדִיקָה וְכ"כ הַטּוֹש"ע לְהִדְיָא דְמִיאוּן דְרַבְּנָן בְּעִי בְּדִיקָה וְכ"כ פֶּל הַפּוֹסְקִים בְּאִין חוֹלֵק וְכָבֵר פְּתַבְתִּי דַּה"מ מְפָרֵשׁ גַּם דְבְרֵי הֶרְמֵב"ם פֶּן נְעוּד מְדַכְתְּבוּ הַתּוֹס' ב'פ' בָּא סִימָן (דנ"ב ע"ב) בְּשֵׁם ר"ת בַּס' הִיִּשֵׁר דְמִשְׁהִגִּיעָה לְכָלֵל שְׁנוֹתֵי לֹא תִמָּאֵן בּוֹזֵה"ז דַּע"ג דְהִיכָא דְלֹא בְּעַל לֹא חִיְיִשְׁיָנוּ שְׂמָא נִשְׁרוּ אִין אָנוּ בְּקִיָּאִים לְבְדוֹק פֶּל הַגּוֹף כו' וְכ"כ הַתּוֹס' בְּכַמָּה דְנוֹכְתִין הָרִי לְהִדְיָא דְאֵף בְּמִיאוּן דְרַבְּנָן הַבְּדִיקָה הוּא כ"כ חוֹבָה עַד דְמָשׁוּם דָּאִין אָנוּ בְּקִיָּאִין בְּבְדִיקָה אֶסְרוּ לְמָאֵן פְּלִל וְכ"כ הַטּוֹר בְּשֵׁם סה"ת וְכֵן הוּא בְשׁו"ע ס"ס קנ"ה וְאֵף שְׁכַתְבֵּי שֵׁם הַב"ש מָשׁוּם דְהָוִי סִפְק חֶסְרוֹן דִּיעָה נְרָאָה פְּשׁוּט דְהִיָּנוּ מָשׁוּם שְׁתַּבְּדִיקָה הִיא חוֹבָה מְשׁו"ה אַף אִם נְבְדוֹק וְלֹא נִשְׁכַּחֲנִין כְּלוּם מ"מ דִּילְמָא אִיכָּא גְנוּמוֹת וְלֹא בְּקִיָּאִין לְמִשְׁכַּחֲנִיהוּ וְאֵף דְסִפִּיקָא דְרַבְּנָן הוּא לֹא מְקִילִינָן בְּהַ מָשׁוּם דְהָוִי סִפְק חֶסְרוֹן דִּיעָה אֲבָל אִי נִימָא דְלֹא בְּעִי פְּלִל בְּדִיקָה בְּדַרְבְּנָן וּכְדַעַת הַלַּח"מ אַפְתִּי לָמָּה לֹא תִמָּאֵן בּוֹזֵה"ז וּמָה בְּכָף דְהַבְּקִיָּאוֹת בְּבְדִיקָה הוּא חֶסְרוֹן דִּיעָה אִם נֹאמַר שַׁעַפ"י הִדִּין א"צ בְּדִיקָה פְּלִל אֲלֵא וְדָאִי מוֹכַח מְדַבְּרֵי הַתּוֹס' וְסַה"ת וְכָל הַפּוֹסְקִים שְׁהִבִּיאוּם דְהַבְּדִיקָה חוֹבָה הִיא עַפ"י הִדִּין בְּמִיאוּן דְרַבְּנָן הָרִי קָמַן דְחִזְקָה דְרַבָּא לֹא סְפִיקָא בְּעֵלְמָא הוּא וּמְשׁו"ה אַף בְּדַרְבְּנָן לֹא אֲזִילִין בְּהַ לְקוֹלָא וּבְהִכִּי מִיתְרַצִּי שְׁפִיר קוֹשְׁיָא הֶרְמֵב"ן וְהָר"ן הַנְּ"ל שְׁהִקְשׁוּ אִי לְמִיאוּן לָמָּה לִי חִזְקָה בְּחִשְׁשָׁא בְּעֵלְמָא סְגִי וְהַל"ל אִינָה מְמַאֲנַת שְׂמָא הִבִּיאָה סִימָנִים וּלְפַמ"ש אִיִּצְטְרִיכָא לִי גַם לְמִיאוּן הִיכָא דְלֹא נְבַעְלָה לְאַחַר זְמַן דְלֹא שְׁרִינָן לָהּ בְּלֹא בְּדִיקָה וְא"כ אִין לְסִמְוֹךְ עַל סִפְק שְׂמָא לֹא הִבִּיא סִימָנִים אַף לְעַנְיָן ס"ס אָמְנָם שְׁבַתִּי וְרִאִיתִי שְׁיֵשׁ מְקוּם מְרֻנוּחַ לְסִמְוֹךְ עָלָיו לְעַנְיָן ס"ס שְׁכַבְרֵי פְּתַבְתִּי לְעִיל דַּע"ג דְקַרְיָ לִי חִזְקָה מְדָלָא סְמִכִינָן עָלָהּ לְעַנְיָן חֲלִיצָה בְּרוּחוֹתָא אִיכָּא לְמִימַר דְהָוִי חִזְקָה בָּאָה

מחמת הרוב שאינו גמור וכדאשקחן גבי דרפוי של תינוק לטפח וברוב שא"ג אף אי נימא דהנה רובא דאורייתא מ"מ שפיר אית לן לאפלוגי בין חד ספיקא לתרי ספיקי דהנה קרב בעל פ"י חידוש סברא נכונה דהנה רבנותא דספק דאוריין' אסורו מן התורה א"כ כל עיקר טעמא דשרייתא דס"ס הוא משום דבחד ספק ה"ל פלגא ופלגא ומשו"ה פי איפא עוד ספיקא ה"ל רובא להתיירא וכמ"ש הרשב"א בתשובה וא"כ אף ברוב גמור אי איפא עוד ספק שקול כגון ספק אינו תחתיו הרי גם פה ספיקא לחוד הא ה"ל פלגא ופלגא א"כ בספק אונס ה"ל מיעוטא נגד רוב דרצון מ"מ הרי צד היתירא דספק אונס אע"ג דמיעוטא הוא מ"מ בהדי ספק אינו תחתיו ה"ל רובא ובהי הניח בצ"ע קושית התוס' דהכא ולדידי קושיתו על תוס' לק"מ דכיון דקי"ל כרבנן דפליגי אר"מ וס"ל דמיעוטא כמאן דלית' ולא מצטרפין לי' בהדי חזקה ה"נ לא מצטרפין לי' לאידך ספיקא דכמאן דלית' כלל הוא וכן דקדקו התוס' בדברי קושיתם דנקטו בלשונם דנימא מיעוטא כמאן דליתא ולית לן אלא חד ספיקא [ומה שיש לעיין בזה להביא ראיות מאיזה סוגיות שיש"ס אכמ"ל]: אמנם היינו ברוב גמור פדסליק אדעת התוספות בקושיתם אבל היכי דהוי רוב שא"ג הרי להדי' אמרינן בש"ס פ"ב דנדה (די"ח ע"ב) דאיפא חזקה בהדה וכמש"ל שזהו החילוק בין ר"ג לרוב שא"ג דבר"ג הוי מעוטא דידי' כמאן דליתא ולא מצטרפין לי' בהדי חזקה וברוב שא"ג מצטרפין מיעוטא דידי' לגבי חזקה למהוי פלגא ופלגא וא"כ לענין רוב שא"ג חזר ונגיעור סברת הרב בעפ"י דמצטרפין מיעוטא דידי' לגבי פלגא דאידיך ספיקא למהוי רובא ובהכי מיתרצא נמי שפיר קו' התוס' דפ"ק דכתובות לפי שיטת התוס' דפ"ב דנדה דסברי דברוב שא"ג הוי מדאורייתא דמ"מ למסקנת התוס' דרוב רצון הוי רוב שא"ג שהרי אית לן לאפלוגי בין ס"א לתרי ספיקי אף אי הוי רובא מדאו' וכדכתבנא: וא"כ בנ"ד אף אי נימא דחזקה הוי מדאורייתא מ"מ מדאמרינן דלחליצה בעי בדיקה אית לן למימר דהך חזקה אתי' מחמת רוב שא"ג וברוב שא"ג מצטרפין מיעוטא דידי' לגבי אידך ספיקא למהוי רובא דהתיירא ומכ"ש להנה רבנותא דסברי דהך חזקה לא הוי אלא מדרבנן ודאי ברור ופשוט דקיל וקיל מרוב שא"ג ואית לן לאצטרופי מיעוט דאין מביאין סימנים לפלגא דאידיך ספיקא למהוי רובא וא"כ אי אית לן עוד ספק שקול יש מקום לסמוך גם על ספק שפא לא הביא סימנים: וכבר כ' לעיל דהרא"ש והרמב"ן והר"ן ס"ל דהך חזקה לא הוי אלא מדרבנן ומכל הנה רבנותא שהבאתי לעיל דמצרכי בדיקה אף במיאון דרבנן אפתי אין ראי' דפליגי ארמב"ן ורא"ש ור"ן דאינהו נמי מצו סברי דהך חזקה לא הוי אלא מדרבנן וכדכתבנא לעיל דלשיטה זו צריכין למימר דכל עיקר דגזרו רבנן למחשבי' לחזקה היינו להצריך בדיקה במיאון דרבנן והכי מסתבר נמי מדעת התוס' (ב"ב קנ"ו) דהא כבר פתבתי שדברי הרא"ש בתשובה ודברי התוס' ד"ה בודקין לקידושין אחד הם אלא שהרא"ש ז"ל האריך יותר ע"כ ודאי יפה לנו וחובתנו הוא, להשוות דעתם ולומר דכונת התוס' נמי כפשוטו משמעותו דהך חזקה לא מהני לקולא כלל היינו מדאורייתא לא הוי חזקה כלל ואעפ"כ כ' שם התוס' אח"ז דהא דבודקין למיאונן היינו במיאון דרבנן וע"כ צ"ל דס"ל להתוס' נמי כמ"ש דהחזקה היא דרבנן ועכ"פ ודאי אין שום גידוד משמעות וראי' דפליגי אהרמב"ן ורא"ש ור"ן והו"ל תוס' דדקנ"ד חידאי לגבי הנה רבנותא: וא"כ לסברת בעפ"י זכינו לדין דאית לן למסמך על ספק שפא לא הביא סימנים אי איפא עוד ספק

שקול ונ"ד עדיף אמנם אינני רואה פאן שום ספק אחר דספק לא בעל נראה דלאו ספק הוא פלל וכמ"ש לקמן א"ה: ומ"ש הרב דדובראונא לחדש עוד ספק אם בעל לשם קידושין משום שעדיין לא נתברר לו להמנות בעצמו שהוא גדול לא ידעתי פוננתו בזה דמה"ת הוי מספקא לי ודאי ידע אינש בנפשו אי אית לי שערות ולומר דגם צמחו וגם נשרו והוא לא ידע הוא ספק רחוק מאד ותו דמסתמא דעתו במלאת לו י"ג שנה שאז נקרא בר מצוה וסוגיא דעלמא הוא עפ"י חזקה דרבא דמאז נקרא בר מצוה ומאז מחזיק עצמו לגדול.

ואולי דעת הרב הנ"ל דשמא ידע דבעינו שתי שערות וחזקה דרבא לא ידע ואף שבאמת הביא סימנים כדא' רבא אבל שמא לא היו רק גנמות דקי"ל דהווי סימנים ואיהו לא הנה בקי בדין הגנמות א"כ לא הנה בקי למשפחתינהו וא"כ שפיר איפא למימר דהוי מספקא לי אבל פבר פ"י הרמב"ם פ"ב דאישות דין י"ז וכ"כ רש"י בפ' אין צדין (דכ"ח) דטעמא דגנמות הוא משום דאין גנמא בלא שער ושערות היו בהם ונשרו וכבר פתבתי דלא מסתבר למימר שצמחו ונפלו ולא ידעו בצמחים ובנשרם ולמימר שמא היו באיזה מקום בגוף והוא לא ידע ג"כ לא נהירא למיסמך עלה דהא הרי"ף והרמב"ם פסקו להדיא דבעינו במקום הערנה דוקא וגם התוס' והנמשכים אחריהם לא חששו לבדוק בכל הגוף אלא לחומרא בעלמא דילמא קי"ל כמ"ד ע"ג קשרי אצבעותיו: והספק השני שמא לא נבעלה אחר שהגדיל.

הנה אי לא נסמוך אדיבורה דינה דאמרה לא נבעלתי נראה ברור דאין לסמוך עליו מטעם ספק דאף אי לא נימא דאמרי' ודאי בעל מ"מ זה ברור דספק שמא לא נבעלה הוי ספק דלא שכיח פלל ואף דשכיח קצת בילדים רפים דלא עבדי מעשה משו' זמן אחר גשואיהם היינו משום שאין יכולים לבעול אבל עכ"פ העראה ודאי עבדי בכל פעם שמנסה עצמו אוולי יוכל לבעול וע' רש"י פתובות (ד"ט ע"ב) בד"ה מאי לאו כו' ע"ש שפייס או שהערה בה מתוך חיבתה ולא ידע ששיבר בתוליה.

ואף שדעת הרב השואל כדעת מו"ר הגאון דק' אה"ו נ"י בס' תורת יקותיאל בתשובה א' שבאילן הגדול הנה נתלה לומר דביאה ראשונה ודאי בעל לאלתר דלא מוקי אנפשי' ואפתי הוי בקטנותו ובגדלותו לא בעל פלל משום דאחר דכבר בעל ביאה ראשונה תו לא תקיף יצרני' כ"כ ומוקי אנפשי' באמת סברא נכונה ופשוטה היא לחלק בין ביאה ראשונה להיכי דכבר בעל וזה ימים פביר טרם ראיתי פן בתשו' מו"ר הגאון הנ"ל הורייתי פן מסברא דנפשאי הלכה למעשה בעובדא דהנה מה דהנה בדבר שבמזון והכרעתי לחלק בין ביאה ראשונה להיכי שפבר בעל אבל מ"מ אף אי נימא דדינא הכי הוא דלאחר בעילה ראשונה לא אמרי' דודאי בעל אבל מ"מ ספק הוי דלא שכיח פלל שלא יבעול פלל משו' פמה חדשים אחר שפבר בעל וטעם טעם ביאה וכדאמרינו בסנהדרין דל"ז אפשר אש בנעורת ואינו מהבהב והתם לאחר ביאה ראשונה קאי מדשרי ליחודא וסוגה בשושנים נמי ליפא הכא דהא בהיתרא יתבי תותי' וגם שכיחא לי' טפי מנדה דאיפא הרחקות טובא ואפשר שגם במטה אחת הווי פדרה אחר סמוך לנשואין ולא סינר מפסיק ולא חרב נעוץ בינו לבניה ודאי ספק לא בעל הוי ספיקא דלא שכיח פלל: וגם בגוף הדין דלא נימא ודאי בעל.

איכא לעיוני טובא דאף דבאמת סברא מרונחת היא לחלק בין ביאה ראשונה להיכא דכבר בעל ויפה כתב מו"ר הגאון הג"ל דגם ב"ש דס"ל בפ' הזורק דפ"א דאמרין עדי יחוד הווי עדי נדאי ביאה משום דאנו סהדי דלא פרשי זמ"ז אפשי דהיינו דוקא התם דכינן דאמרין דאינו בועל לזנות אלא לש"ק הרי חזרו לחיבתם הראשונה והוי פביאה ראשונה דתקיף יצרני טובא אבל לאחר שפכר בעל בעילה ראשונה אולי גם רש"י יודה דל"א אנו סהדי דנדאי בעל אבל מ"מ איפכא נמי סברא מרונחת לומר דגם הרמב"ם דס"ל גבי מתיחד עם גרושתו דהוי רק ספק ביאה היינו דווקא ביחוד עם גרושתו דסנו אהדי מסתמא כיון שנתגרשו.

אבל ביחוד עם אשתו האהובה בנשואין אפשי דגם הרמב"ם יודה דלעולם אמרי נדאי בעיל ולא פריש וכעין זה כ' הרשב"א בחי' על מתני' דגט ישן לתרץ דלא תקשי לר"י דס"ל גם לנה עמו בפונדקי דאם לא ראוה שנבעלה לכ"ע א"צ הימנו גט משום יחוד בעלמא ונהרי הקא בגט ישן הלא רק נתיחד עמה וחישי לביאה.

ותירץ הרשב"א ז"ל משום דהתם דכבר נתגרשו סנו אהדי וכ"כ שם עוד דבגט ישן לא שני לן בין נשואה לארוסה דלעולם חיישינן לביאה ול"ד להו דלנה עמו בפונדקי דהתם פבר נתגרשה וסנו אהדי ואיכא תרתי דסנו אהדי נדאין לבו גס בה: ועוד דנראה ברור דמקור דינו של הרמב"ם דנהה רק ס"ק הוא מד' הירושלמי דפ' הזורק גבי לנה עמו בפונדקי אריב"ב ב"ש פדעתי' דאמרי לא יגרש אא"כ מצא בה ע"ד מזוהמת היא לפניו ואינו חשוד עליה וב"ה פדעתי' דאמרי אפי' הקדיחה תבשילו אינה מזוהמת וחשוד הוא עליה ומכאן הוציא נדאי הרמב"ם דינו לומר דהוי רק ספק מקודשת דהכי מ' נדאי לישא דחשוד הוא וא"כ התוס' והרשב"א והר"ן והמרדכי וש"פ שהביאו דברי הירושלמי הג"ל פלהו ס"ל בהא פהרמב"ם דהוי רק ס"ק ודלא פרשי ז"ל וא"כ סברא נכונה וברורה היא לומר דווקא ביחוד עם גרושתו הוא דהוי רק ספק ביאה והיינו משום דמאן מפסי מאיזה טעם גירשה ואולי גירשה מחמת ערות דבר ומזוהמת היא לפניו אבל ביחוד עם אשתו דחינה על בעלה גם הרמב"ם יודה דלעולם אף אחר ביאה ראשונה לעולם אמרינן נדאי בעיל ולא פריש דהכל יודעים למה אשה יושבת תחת בעלה: ולכאורה הי' נראה להביא ראי' דאף לאחר שפכר בעל ומצי לאוקמי אנפשי' מ"מ אית לן למימר דנדאי בעל והוא מדמסיק הש"ס בפ' ב"ש דקי"ב דצרתה אינה נאסרת ונהרי לשיטת הרמב"ם מיידי התם תוך שלשים דמצי לאוקמי אנפשי' ביבמה ושי' הרמב"ם היא המחנורת נדאי וע' בב"י ששי' הרמב"ם היא מוספמת מהרי"ף ור"ח וכו' עיקר דאתיא כפשטא דירושלמי שהביאגם הרא"ש וא"כ הא חזינן דאף דמצי לאוקמי אנפשי' מ"מ לא מהימני לאוסרה לאחריןא ואף אם שניהם אומרים שלא נבעלה והיינו משום דחזקת פנוסה בעולה היא לאלתר וכמ"ש הח"מ שם והיינו משום דמסתמא אמרינן חזקה בעל לאלתר אף דמצי לאוקמי אנפשי' וא"כ נ"ד לכאורה להא דמצי דאף שלאחר שפכר בעל תו לא תקיף יצרני ומצי לאוקמי אנפשי' מ"מ אית לן למימר חזקה נדאי בעל דהכל יודעים למה אשה למה יושבת תחת בעלה ומ"מ יש לחלק ולומר דבביאה ראשונה אף היכי דמצי לאוקמי אנפשי' ומשום דבזיו מינה מ"מ משום דתקיף יצרני טפי הוא דאמרי' דמסתמא לא מוקי אנפשי' אבל לאחר שפכר בעל דתו לא תקיף יצרני כ"כ אפתי אין ראי' לומר דמוקי אנפשי' מסתמא ונהכי משמע קצת דברי התוס' פ"ק דכתובות (ד"ט ע"ב) בד"ה מאי לאו ע"ש

שְׁכַתְבוּ דְרוֹב פְּעָמִים לֹא מוֹקֵי אֲנַפְשֵׁי אִפִּי שְׁעָה חֲדָא וּדְבָרִים פְּאֵלוּ וְדַאי א"א לֹמַר אֱלָא
בְּבִיאַה רֵאשׁוֹנָה דְאַחַר בִּיאַה רֵאשׁוֹנָה וְדַאי א"א לֹמַר דְלֹא מוֹקֵי אֲנַפְשֵׁי אִפִּי שְׁעָה חֲדָא
וְדַאי לֹא מְצוּי פְתַרְנָגוּל הוּא וּא"כ מְהָא לִיכָא לְמַשְׁמַע מִינָהּ.

אָמְנָם מְהָא דְתַנָּיָא בְּכַב"ש דְק"ט ע"א וּמִיִּתִי לֵה נְמִי בְּכַ' הַמְדִיר דַּע"ג אֲבָל גִּירְשָׁה פְּשֵׁהִיא
קְטָנָה וְהַחְזִירָה פְּשֵׁהִיא גְדוּלָה א"נ הַחְזִירָה פְּשֵׁהִיא קְטָנָה וְגִדְלָה אֲצֵלוּ וְמַת אוֹ חוֹלְצָת אוֹ
מִתְיַבְבְּמַת מוֹכַח שְׁפִיר מְדַנְקֵט סְתָמָא וְגִדְלָה אֲצֵלוּ וְלֹא תְנִי וְנִבְעֵלָה פְּשֵׁהִיא גְדוּלָה דְהָא
הָכִי קִי"ל בְּמַסְקָנָא שָׁם (דְק"ט ע"ב) דְקְדוּשֵׁי קְטָנָה מִתְלָא תְלִיא עַד דְבְעִיל וְהָכִי הִלְכְתָא
וְדַאי מְדַפְרִיָּה מִינָהּ סְתָמָא דַּגְמ' בְּכַ' הַמְדִיר רִישׁ דַּע"ג דְרַב אֲדָרְב וְהָא פְּלִיגִי בְּהַּ חֲדָא
זִימְנָא וְהִינּוּ לְפּוּם אוֹקִימְתָא דְבְעֵל דְוָקָא וְהָכִי מְסִיק נְמִי הַש"ס הִלְכְתָא בְּכַ' יוֹצֵא דוֹפֹן
(דַּמ"ו ע"א) דְדוֹנְקָא הִיכִי דְבְעֵל לְאַחַר זְמַן הוּא דְהוּי קְדוּשֵׁי דְאוּרִיִּיתָא וְבַהּ דְהַחְזִירוּהָ
פְּשֵׁהִיא קְטָנָה וְגִדְלָה אֲצֵלוּ וְדַאי בְּעִינָן קְדוּשֵׁי דְאוּרִיִּיתָא לְמִשְׁרָנִי לִיבּוּמִי וּא"כ לְמַסְקָנָא
דַּגְמ' הו"ל לְמִתְנִי הַחְזִירָה פְּשֵׁהִיא קְטָנָה וְנִבְעֵלָה פְּשֵׁהִיא גְדוּלָה אֱלָא וְדַאי מְשַׁמַּע מִינָהּ
דְמִשְׁגָּדְלָה אֲצֵלוּ חֲזָקָה וְדַאי בְּעַל בְּגִדְלוּתוֹ וְהוּוּ קְדוּשֵׁי גְמוּרִים וּמִתְיַבְבְּמַת נְמִי בַּהּ חֲזָקָה
וּמִשׁו"ה סְגִי בְּמֵאֵי דְנִקְט וְגִדְלָה אֲצֵלוּ הָא קָמָן דְאַרְף לְאַחַר בִּיאַה רֵאשׁוֹנָה כְּמוֹ בְּקְטָנָה
שְׁגָדְלָה אֲצֵלוּ שְׁכַבְרָה נִבְעֵלָה בְּחֲזָרְתָה בְּקְטָנוּתָה אִפ"ה אֲמַרִינָן דְגַם בְּגִדְלוּתָהּ כִּינּוּ שְׁיֹשְׁבַת
תַּחְתּוֹ חֲזָקָה וְדַאי בְּעַל וְאַרְף שְׁמִסְוִגְיָתָהּ הַתְלַמוּד אִין הָרְאָה מְכַרְעַת דְתַנָּא א"צ לְפָרֵשׁ
דְבָרָיו וּבְבִיבְרָתָה לְמַסְקָנָא צ"ל דְמִיִּירִי בְּדַאיכָא עַדִּי בִיאַה גְמוּרִים אוֹ שְׁכַבְרָה יִלְדָה מְמַנּוּ וּמַת
הַנִּלְד אֲבָל מ"מ הָא לֹא אֲשַׁתְּמִיט בְּשׁוּם דְנִקְבָּתָא לֹא בַּגְמ' וְלֹא בְּשׁוּם פּוֹסֵק מְקַמָּי וּבְתַרְאֵי
לֹמַר דְמִיִּירִי בַּכַּה"ג דְוָקָא וּכ"כ הַרְמַב"ם בְּכַ' דְמִיבּוּם דִּין י"ד וְאִם הַחְזִירָה פְּשֵׁהִיא קְטָנָה
אוֹ חֲרָשָׁת וְנִתְגַּדְלָה וְנִתְפַקְחָה אֲצֵלוּ כו' מְוַתְרַת לִיכָם וְלֹא נִקְט וְנִבְעֵלָה בְּגִדְלוּתָהּ
וּבְכַפְחָוּתָהּ וּכ"ה בְּטוּש"ע ס"ס קַע"ג ש"מ דְמַסְתָּמָא פְּשָׁדְלָה אֲצֵלוּ שְׁרִי לִיבּוּמִי וְכֵן יֵשׁ
לְדַקְדָּק קִצָּת מְהָא דְאַתְמַר הֵתָם בְּכַ' ב"ש (דְק"ט ע"ב) קְטָנָה שְׁלֵא מִיאָנָה וְהַגְדִּילָה וְנִשְׂאָת
רַב אֲמַר א"צ גִּט מְשַׁנִּי וְלֹא נִקִּיט וְהַגְדִּילָה וְנִבְעֵלָה כְּדַקִּי"ל בְּמַסְקָנָא וְהָרִי אֲמוּרָא צָרִיף
לְפָרֵשׁ דְבָרָיו אֱלָא מְשַׁמַּע דְסְגִי בְּמֵאֵי דְנִקְיֵט שְׁלֵא מִיאָנָה וְהַגְדִּילָה דְלִישְׁנָא דְלֹא מִיאָנָה
מְשַׁמַּע דְלֹא אִימְרָדָא וְיִתְבָּא תוּתִי וּמִשְׁהַגְדִּילָה כְּפֹ וְיִתְבָּא תוּתִי אֲנִן סְהָדִי דְנִבְעֵלָה
מִשְׁהַגְדִּילָה וְהָא דְפָרִיף הֵתָם מֵאֵי לֹא אַע"ג דְלֹא בְּעַל מִינּוּשׁב שְׁפִיר וְאִין רְצוּנִי לְהַאֲרִיף
בְּזָה וְאַע"ג דְלֹא בִיאַה רֵאשׁוֹנָה הִיא דְכַבְרָה בְּעַל בְּקְטָנוּתָהּ מ"מ אֲמַרִינָן דְכִינּוּ דִיִּתְבָּא
תוּתִי וְדַאי גַם בְּגִדְלוּתָהּ בְּעַל מִשׁו"ה א"צ גִּט מְשַׁנִּי וְהָכִי מְשַׁמַּעֵן נְמִי דְבָרֵי הַרְמַב"ם פ"ד
דְאִישׁוּת מְדַנְקֵט הֵתָם דִּין ח' פִּיצַד מְקוֹדְשָׁתָהּ כו' שְׂאָם יִשְׁבָּה עִם בְּעֵלָה עַד שְׁגָדְלָה גְמָרָה
קְדוּשִׁיָּה וְנַעֲשִׂיתָ א"א גְמוּרָה וּבְדַאי א"ל נִבְעֵלָה לֹא נַעֲשִׂיתָ אִישׁ גְמוּרָה כְּמַסְקָנָתָה
הַש"ס וּכְמַש"כ הַרְמַב"ם גּוּפְנִי בְּכַ' אֲדַגְרִוּשֵׁי דִין ד' וְה' דְלֹא הוּי קְדוּשֵׁי דְאוּרִיִּיתָא אִם
לֹא נִבְעֵלָה בְּגִדְלוּתָהּ אֱלָא וְדַאי דְהַרְמַב"ם נְמִי מִיִּירִי שְׁנִבְעֵלָה בְּגִדְלוּתָהּ אֲבָל לֹא הִנְצָרָה
לְפָרֵשׁ כֵּן מִשׁוּם דְסְגִי לִי בְּמֵאֵי דְנִקְט שְׂאָם יִשְׁבָּה עִם בְּעֵלָה עַד שְׁגָדְלָה דְמְשַׁמַּע שְׁגָדְלָה
כֵּן בִּישִׁיבְתָה עִם בְּעֵלָה וְכִינּוּ שְׁיֹשְׁבַת עִם בְּעֵלָה אֲנִן סְהָדִי שְׁנִבְעֵלָה דְהַפֵּל יוֹדְעִים לְמָה
אִשְׁהָ יוֹשְׁבַת תַּחַת בְּעֵלָה: וְהֵן הֵן דְבָרֵי הָרְאָה בְּחִדּוּשֵׁי לְמַס' פְתַרְנָבוּת פ' הַמְדִיר דַּע"ג
בְּסוּגְיָא דְקְטָנָה שְׁלֵא מִיאָנָה וְהַגְדִּילָה כו' אַחַר שְׁהַבִּיא שָׁם מְסָקְנָתָהּ הַש"ס דְבַכַ' ב"ש דְק"ט
דְקְדוּשֵׁי קְטָנָה תְלִי עַד דְבְעֵל וְהִינּוּ מִשׁוּם דְגְמָר וּבְעַל לְשָׁם קְדוּשֵׁי כ' שָׁם וְז"ל וְאַע"ג
דְהַמְקַדְשׁ שְׁלֵא בְעַדִּים אִין חוּשְׁשֵׁי לְקְדוּשֵׁי הָכָא כִּינּוּ דְהוּי מְלִתָּא דְכו"ע יְדַעִי בְּהַּ כו"ע

מסְהֵדִי וְכֵן הַמְקַדֵּשׁ בְּבִיאוֹהָ א"צ אֵלָּא עֵדֵי יַחֲוּד עַכ"ל מְבִנְיָא רַבְּדָבְרִי דְלֵא שְׁנֵי לִי בֵּין
מְקַדֵּשׁ בְּבִיאוֹהָ דְבִיאוֹהָ רֵאשׁוּנָה הִיא וּבֵין קִטְנָה שְׁלֵא מִיָּאנָה דְכָבֵר נִבְעֵלָה קוֹדֵם שְׁהַגְדִּילָהּ
תְּרוּנוּיָא בְּחֵדָא מַחְתָּא מַחְתִּינָהוּ וּמְדַמֵּי לֵהוּ לֹוֹמֵר דְבַתְּרוּנוּיָא אֶמְרִינוּ דְאַנְוֵן סְהֵדִי דְנֻדְאֵי
נִבְעֵלָה וְהֵן הֵן עֵדֵי קְדוּשָׁיו וְכֵן הִבִּיא גַם הַרִיב"ש סִי' ו' וְקִצ"ג בְּשֵׁם הָרֵא"ה דְקִטְנָה
שְׁהַגְדִּילָהּ אִפִּי' לְעֵדֵי יַחֲוּד א"צ דְכִינוּן שְׁאֲשֵׁתוֹ הִיא וְעוֹמְדַת תַּחְתּוֹ כו"ע יְדַעֵי שְׁנַתְיָיְחֵד
וְכֵא עֲלֵיהָ עַכ"ל הַרִיב"ש בְּשֵׁם הָרֵא"ה הַרִי לְהַדְנָי דַּעְתוֹ דֵּא"צ לֵא לְעֵדֵי יַחֲוּד וְלֵא לְעֵדֵי
בִּיאוֹהָ דְאַנְוֵן סְהֵדִי דְנֻדְאֵי נִבְעֵלָה אִף שְׁפַעֵל בְּקִטְנוּתָהּ וְאִף שְׁפָסִי מ"ו כ' הַרִיב"ש ע"ד
הָרֵא"ה דִּיחִידָאָה הִיא וְשְׁפַל גְּדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים פְּתָבוּ שְׁצָרִיכָה עֵדֵי יַחֲוּד וְכֵן הִבִּיא דְבְרֵי
הַלְלוּ גַם הַב"י בְּסִי' קמ"ט אֲבָל הַרִיב"ש גּוֹפֵי' נִרְאָה דְהֵדֵר בִּי וְסִמְךָ עַל דַּעַת הָרֵא"ה
בְּס"ס קצ"ג וְעוֹד נִרְאָה בְּרוּר דְאִף לְמֵאֵי דְסִלִּיק אֲדַעַת הַרִיב"ש שְׁיֵשׁ חוֹלְקִים עַל הָרֵא"ה
לֵאוּ אֲמַאי דְס"ל לְהָרֵא"ה דְנֻדְאֵי בְּעַל הוּא דְנִחְלָקוּ דְבָהָא לִיכָא מֵאֵן דְפָלִיג וְכַמֵּשׁ"ל אִי"ה
בְּרֵאוּת בְּרוּרוֹת דְלַעוֹלָם אֵית לָן לְאַחְזוּקֵי וְלְמִימֵר דְנֻדְאֵי בְּעַל וְכֵן הַרִיב"ש בְּסִי' ו' לֵא
נַחֲת כָּלִל לְדַקְדָּק אֵי אֶמְרִינוּ וְדֵאֵי בְּעַל דְבַעְנוּבְדָּא דְהַרִיב"ש בְּנָה מְוָרְכָב לָהּ עַל פְּתִיפָה
הָוֵי וְשְׁרִיטָא דְהַרִיב"ש הָוֵי מְשׁוּם שְׁלֵא הִי שֵׁם עֵדֵי יַחֲוּד וְהָוֵי כְּמִקְדֵּשׁ בְּבִיאוֹהָ שְׁלֵא
בְּעֵדִים ע"ז פְּתַב הַרִיב"ש שְׁאִף שְׁלַדְעַת הָרֵא"ה אִפִּי' עֵדֵי יַחֲוּד א"צ הָרֵאשׁוּנִים חִלְקוּ
עֲלֵיו לְהַצְרִיכָה עֵדֵי יַחֲוּד וְהִינְנוּ כְּדַפְרִישִׁית דְאֵי לִיכָא עֵדֵי יַחֲוּד אַע"ג דְנֻדְאֵי בְּעַל בְּגַדְלוּתָהּ
אִפְתִּי הָוֵי כְּמִקְדֵּשׁ בְּבִיאוֹהָ שְׁלֵא בְּעֵדִים אֲבָל אֵהָא דַּכ' הָרֵא"ה דְאַמְרִינוּ נִבְעֵלָה וְדֵאֵי בְּנָה
לֵא עֲלָה ע"ד הַרִיב"ש לֹוֹמֵר שְׁנַחְלָקוּ עַל הָרֵא"ה בְּנָה וּבְאַמְתָּ יָפָה כִּינוּן הַרִיב"ש שְׁחֹזֵר בּוֹ
וְסִמְךָ בְּס"ס קצ"ג עַל דַּעַת הָרֵא"ה שְׁלֵא לְהַצְרִיכָה אִף עֵדֵי יַחֲוּד שְׁהָרֵי אִף בְּנָה לֵא מְצִינוּ
לְשׁוּם א' מְגֹדוּלֵי הָרֵאשׁוּנִים שְׁיַחְלֹק עֲלֵיו לְהַצְרִיכָה עֵדֵי יַחֲוּד הִיכָא דִּיּוֹשְׁבַת תַּחְתּוֹ
וְאַדְרָבָה רַוְבָּם מְדַבְרֵי רַוְבָּם מְשַׁמַּע דְס"ל כְּהָרֵא"ה גַּם בְּנָה וְשׁוּם חוֹלֵק עֲלֵיו לֵא מְצִינוּ
כָּלִל וְאִף שְׁהָרֵא"ש פ' הַמְדִיר סִי' י"א כ' דְבַעֵי עֵדֵי יַחֲוּד בְּרוּר דְנֻדְאֵי הֵתָם אַהֲךָ דְקִינְדֵּשׁ
עַלְתָּנָי וּבְעַל דְהֵתָם אֶפְשָׁר לֵאוּ תוֹתִי' יִתְבָּא אֵלָּא דְבַעֵל בְּלֵא כְּנִיסָה דְוִבְעַל מְשַׁמַּע לְאַלְתֵּר
לְאַחֵר קְדוּשָׁיו וְהָךְ קִטְנָה שְׁלֵא מִיָּאנָה לֵא הִבִּיא אֵלָּא אַגַּב גְּרָרָא לְמִילָף מִיָּנָה דְנֻדְאֵי בְּלֵא
סִפְק בּוֹעַל לְשֵׁם קְדוּשָׁיו מְדֵא"צ גֵּט מְשַׁנֵּי אֲבָל הָא דְסִיִּים הָרֵא"ש דְמִיָּרִי בְּדֵאִיכָא עֵדֵי
יַחֲוּד לֵא קֵאֵי אֵלָּא אַהֲךָ דְקִינְדֵּשׁ ע"ת וּבְעַל: וְאֲשִׁימָה עֵינֵי עַל מְשַׁמְעוֹת דְבְרֵי הַפּוֹסְקִים
בְּנָה.

וְהִנֵּה רַוְבָּם כְּכֹלָם נוֹטָה מְשַׁמְעוֹת דְבְרֵיהֶם לְדַעַת הָרֵא"ה ז"ל הִנֵּה כְּבָר הִבְאֵתִי מְשַׁמְעוֹת
דַּעַת הַרְמַב"ם מְדַבְרֵי בְּשַׁנֵּי מְקוֹמוֹת מַהֲךָ דפ"ז דִּיבּוּם דִּין י"ד שְׁכַתְבַּת סְתָמָא וְגַדְלָה אֲצִלוּ
וְלֵא נִקְט וְנִבְעֵלָה וְכֵן מַהֲךָ דפ"ד מְאִישׁוֹת דִּין ח' שְׁכ' שְׁאָם יִשְׁבָּה עִם בְּעֵלָה עַד שְׁגַדְלָה
גְּמָרוּ קְדוּשָׁיו הָרֵי דְבְשַׁנֵּי הַמְקוֹמוֹת לֵא הַזְכִּיר לֵא עֵדֵי יַחֲוּד וְלֵא עֵדֵי בִיאוֹהָ כָּלִל אֵלָּא דְסִגֵּי
כְּמָה שְׁגַדְלָה אֲצִלוּ וְיּוֹשְׁבַת עִמּוֹ דְדָרִין יַחַד אֲנֵן סְהֵדִי דְנִבְעֵלָה.

וּמִיָּהוּ אִם נִפְרַשׁ כְּפִי הַרְד"ך שְׁהִבִּיא הַכ"מ בַּפ"ד דְאִישׁוֹת דְלֵא בְּעֵינוּ שְׁתָּהָא בִּיאוֹהָ
דְגַדְלוֹת לְשֵׁם קְדוּשָׁיו דְנִקְא לִיכָא לְמְשַׁמַּע מְד' הַרְמַב"ם דַּב' מְקוֹמוֹת הַנְּ"ל אֵלָּא דְאַנְוֵן
סְהֵדִי שְׁנַבְעֵלָה כְּשִׁדְרִין יַחַד אֲבָל עֵדֵי יַחֲוּד אִפְתִּי אֶפְשָׁר דְס"ל דְצָרִיכָה הִיכָא דְבַעֵינוּ בִּיאוֹהָ
לְשֵׁם קְדוּשָׁיו וְלֵא סִגֵּי בְּמֵאֵי דכ"ע יְדַעֵי דְנִבְעֵלָה וְכֵן הָרֵא"ש לֵא הַזְכִּיר בַּפ"ב ב"ש לֵא גְבִי
הַחֲזִירָה כְּשִׁהִיא קִטְנָה וְלֵא גְבִי קִטְנָה שְׁלֵא מִיָּאנָה וְהַגְדִּילָהּ בְּשַׁנֵּיהֶם לֵא הַזְכִּיר הָרֵא"ש
בַּפ"ב ב"ש לֹוֹמֵר שְׁצָרִיכָה עֵדֵי יַחֲוּד וְכַדְכָ' בַּפ' הַמְדִיר סִי' י"א גְבִי קִינְדֵּשׁ ע"ת וּבְעַל.

והיינו משום דהוּ דְקוּדְשׁ ע"ת מַיְירִי דְבַעַל בְּלֹא פְּנִיסָה וּבְהִנָּה דפ' ב"ש מְפִינֵן דְדָרִין יַחַד
אַנּוּ סְהָדִי דְנִבְעָלָה וְדָאִי וְהָרִי הָרֵא"ש כ' לְהִדְיָא דְהָא דְתַלְיִין הַקְדוּשִׁין עַד דְבַעַל בְּגַדְלוּת
הוּי טַעֲמָא מְשׁוּם דְגַמַר וּבַעַל לְש"ק הָרִי מְשַׁמְעוּת ד' הָרֵא"ש דְאַפִּי עָדִי יַחֲוֹד א"צ דְכִינּוּן
דכ"ע יְדַעִי דְנִבְעָלָה כ"ע מְסַהְדִי בָּה כמ"ש הָרֵא"ה.

וְכֵן הַטּוֹר בְּסִי קנ"ה גְּבִי קַטְנָה שְׁלֵא מִיָּאָנָה וְהַגְדִּילָה לֹא הַזְכִּיר עָדִי יַחֲוֹד וְכַדְכ' בְּסִי כ"ח
גְּבִי מְקַדְשׁ בְּמַלְוָה וְכֵן בְּסִי ל"א גְּבִי מְקַדְשׁ בְּפָחוּת מְשׁו"פ. וְהַיְינּוּ מְשׁוּם דְהָתָם מַיְירִי
בְּקִדְשׁ לַחֲוֹד וְאִין דְרִין יַחַד מְשֵׁא"כ בְּסִי קנ"ה דְמַסְתַּמָּא דְרִין יַחַד כְּשֵׁלֵא מִיָּאָנָה מְשׁו"ה
אַנּוּ סְהָדִי.

וְהָא דְהַזְכִּיר עָדִי יַחֲוֹד בְּס"ס מ"ג גְּבִי קָטָן שְׁקִינְדְשׁ אוּ נְשֵׂא נ' דְלֹא נִקְט עַד"י אֵלֵא מְשׁוּם
קִידְשׁ לַחֲוֹד דְאַפְתִּי אִין דְרִין יַחַד אֲבָל אִם נְשֵׂא דְדָרִין יַחַד בְּאַמְת א"צ עַד"י כְּמוֹ גְּבִי קַטְנָה
שְׁלֵא מִיָּאָנָה וְהַגְדִּילָה דְבְּסִי קנ"ה וְלִכְאוּרָה הִי' נ' לְפָרֵשׁ ד' הַטּוֹר דְהָא דְדָרִין יַחַד ל"מ
אַלֵא דְאַנּוּ סְהָדִי דְנִתְיַחֲדָה אֲבָל לֹא דְאַנּוּ סְהָדִי דְנִבְעָלָה.

וְהַיְינּוּ מְשׁוּם דְלֹאוּ בִּיאָה רֵאשׁוּנָה הִיא דְכָבֵר בְּעַל קוּדְם שְׁהַגְדִּילָה וּמְשׁו"ה הַנְּצָרָה הַטּוֹר
בְּסִי קנ"ה לְהַזְכִּיר הַבִּיאָה וְלֹא הַזְכִּיר עַד"י. וְאִי קְשִׁיָּא מְנָא יְדַעִינּוּ שְׁנִבְעָלָה דְדוּחַק גְּדוּל
לו' דְבָנָה מְוֹרָכָב לָה עַל פְּתִיפָה דְהָא סְתַמָּא נִקְט שְׁאִם בָּא עָלֶיהָ אַח"כ א"צ גַּט מְשַׁנִּי
וְכַה"ג וְדָאִי לֹא הו"ל לְסַתּוּם אֵלֵא לְפָרֵשׁ הָא ל"ק דְנִרְאָה דְאִינְהוּ לְגַבִּי דְנִפְשִׁינְהוּ וְדָאִי
מְהִימְנִי לוֹמַר דְנִבְעָלָה בְּגַדְלוּתָהּ וְא"צ גַּט מְשַׁנִּי אַף דְלֹא יְדַעִינּוּ שְׁנִבְעָלָה אֵלֵא עַפ"י דְבוּרָם
דִּידְהוּ לַחֲוֹד וְכַמְש"ל אִי"ה דְבְּמַקּוּם שְׁאִין שׁוּם חֲזָקָה נִגְד דְבָרִי הַבַּע"ד הַבַּע"ד מְהִימֵן
לְגַבִּי דְנִפְשִׁי אֲבָל בְּס"ס קע"ג הָרִי לֹא הַזְכִּיר הַטּוֹר לֹא עַד"י וְלֹא בִיאָה כְּלָל גְּבִי הַחֲזִירָה
כְּשֵׁהִיא קַטְנָה וְגַדְלָה אֲצֵלוּ וְהַיְינּוּ מְשׁוּם דְכִינּוּן דְנִתְגַדְלָה אֲצֵלוּ אַנּוּ סְהָדִי דְנִבְעָלָה נְמִי וְהָא
דְהַזְכִּיר הַבִּיאָה בְּסִי קנ"ה גְּבִי קַטְנָה שְׁלֵא מִיָּאָנָה וְהַגְדִּילָה הַיְינּוּ לְאַשְׁמוּעִינּוּ עֵיקַר דִּינָא
דְבִיאָה תְּלִיא מְלֵתָא וְל"א כַּדְס"ד דב"ש דְכִי גְדִלָה גְדִלִי הַקְדוּשִׁין אַע"ג דְלֹא בְּעַל אֵלֵא
כְּמַסְקַנְת ה"ש"ס דָּאִי בְּעַל אִין וְאִי לֹא לֹא וְנ"מ הִיכִי דִיְדַעִינּוּ דְלֹא בְּעַל כְּגוֹן אִם אִין דְרִין
יַחַד אֲבָל אִם דְרִין יַחַד אַנּוּ סְהָדִי דְנִבְעָלָה וְכַה"ד דְס"ס קע"ג.

וְכֵן יֵשׁ לְדַקְדָּק בְּש"ע בְּכָל הַמְקוּמוֹת שְׁדַקְדָּק בְּדָבָרִי הַטּוֹר דְבְּסִי כ"ח וְסִי ל"א הַזְכִּיר
עַד"י וְבְס"ס קע"ג לֹא הַזְכִּיר לֹא עַד"י וְלֹא בִיאָה כְּלָל מְשׁוּם דְדָרִין יַחַד וְנִתְגַדְלָה אֲצֵלוּ.
וְכֵן הָרַמְ"א בְּס"ס ל"א כ' קָטָן שְׁקִינְדְשׁ וְנִתְגַדְלָה אֲצֵלָה כו' וּבְדָאִי בְּכִנּוּנָה מְכֻוּנָת שִׁינָה
לְשׁוֹנוּ מְדַלְעִיל מִיְינִי בְּדָבָרִי הַש"ע שְׁמַבְנוֹרָר שְׁם שְׁאִם בְּעַל בְּפָנִי עֵדִים הוּא דְאַמְרִינּוּ
דְבַעַל לְש"ק וְהָרַמְ"א שִׁינָה לְשׁוֹנוּ לו' שֵׁא"צ לְשׁוּם עֵדִים אֵלֵא דְמַשְׁנִתְגַדְלָה אֲצֵלָה אֲמָרִי
דְוִדָּאִי בְּעַל אַע"ג דְלֹאוּ בִיאָה רֵאשׁוּנָה הִיא דְכָבֵר בְּעַל בְּקַטְנוּתוֹ מ"מ אַנּוּ סְהָדִי עַל הַיַּחֲוֹד
וְעַל הַבִּיאָה וּמְשׁו"ה כ' הָרַב נְמִי בְּד"מ רְסִי קמ"ט וְנ"ל וְכ' הָר"ן בַּפ' כָּל הַגַּט דַּה"ה אִם
לֹא רָאוּ עֵדִים שְׁנִבְעָלָה אֵלֵא שְׁבִנְדָאִי בָּא עָלֶיהָ כְּגוֹן שְׁנִשְׂאָת כו' וְע"ש וּבִתְשׁוּבַת רִיב"ש
סִי ו' עכ"ל ד"מ וְהִנֵּה דְבָרִי הָרִיב"ש סִי ו' הֵן הִנֵּה דְבָרִי הָרֵא"ה דְבְּקַטְנָה שְׁהַגְדִּילָה
אַמְרִינּוּ וְדָאִי בְּעַל וּמְדַמִּי לָה הָרַב בְּד"מ נְמִי לְדָבָרִי הָר"ן בַּפ' כָּל הַגַּט דְהַיְינּוּ מ"ש בְּסו"ד
עַל מַתְנֵי דְהַפּוֹתֵב טוֹפְסִין לְחַלְק בֵּין גַּט יִשְׁן לְהַדְּ דְכַתְבוּ גַּט לְאַרוּסְתִי לְכַשְׁאֲכַנְסָה
אַגְרָשָׁנָה דַּש"ה דְכִינּוּן שְׁנִשְׂאָת וְדָאִי נִבְעָלָה חֲשָׁבִינּוּ לָה וְכ"כ הַתּוֹס' (ד' כ"ו ע"ב) דְכִינּוּן
שְׁנִשְׂאָה וְדָאִי אִיכָּא בִיאָה.

והרי ד' הר"ן גבי כתבו גט לארוסתו ביאה ראשונה היא מד' הריב"ש גבי קטנה שהגדילה לאו ביאה ראשונה היא דכבר נבעלה בקטנותה ואפ"ה מדמי להו הרב בד"מ משום דפשיטא ליה להרב בד"מ דאין שום חילוק בין ביאה ראשונה להיכא דכבר בעל אלא דאמרינן דכיון שאשתו היא ועומדת תחתיו ודאי בא עליה: ובת' מיימוני סי' י"ט ע"ש ששאל באחד שאחר שהי"ל בנים נודע שהיו קדושי טעות בטבעת שלא הי' ש"פ ע"ש שכ' ואף אם בא עליה אחר שנתברר דליכא ש"פ אי ליכא עד"י הו"ל כמקדש שלא בעדים כו' ומיהו גבי קטנה אשפחן ביבמות בפ' ב"ש ובמס' נדה דבעל בגדלות אינה יכולה למאן אע"ג דליכא עד"י דדבר שפסותם פה הוא כדאיכא עדים דמי עכ"ל.

הרי להדיא דאנו סהדי דנתניחיה. אבל למימר דאנו סהדי דנבעלה אפתי ליכא למשמע מינה.

ובש"ג פ' האומר בסוג' דמקדש בע"א א"ח לקדושו ע"ש שכ' ונ"ל ונ' בעיני שאם הוחזקו באותו קדושוין וכו' אע"פ שא"ל עדי קדושוין ולא עד"י שלא נתניחוד בפני עדים פשרים כו' הרי חזקה זו כמו עדות ברורה גמורה עכ"ל.

והיינו כמש"ל א"ה דכוננתו הואיל ודרים יחד ומתנהגים כאיש ואשתו מחזקין ומסהדינן במלתא והוי עדי קדושוין וכמ"ש הר"א"ה דבמלתא דכ"ע ידעי כ"ע סהדי. אף שיש לפרש דעת הש"ג בדרה אחר אבל העיקר כמ"ש: בהא סליקנא ונחתנא שאחר העיון במשמעות פוסקים ראשונים ואחרונים ו"ל לא מצאנו שום חולק על הר"א"ה לא במאי דס"ל דאנו סהדי דנתניחיה ולא במאי דס"ל דאנו סהדי דנבעלה ואדרבה בדברי רובם מצאנו סעד לדברי הר"א"ה ו"ל אי בהא ואי בהא כמבואר בפשיטות לכל מעיין: והנה כל מה שהארכתי להביא סעד מדברי הפוסקים דספק לא בעל לאו ספיקא הוא אלא דאמרי' דנדאי בעל הוא לרונחא בעלמא אבל לדעתי מסוג' התלמוד ברור בפשט דספ' לא בעל לאו ספיקא הוא דהא ודאיית לן למיזל בתר רובא והרי להדיא אמרי' בס"פ האשה בתרא דאמרינן רוב נשים מתעברות ויולדות אלמא דלא מספקינן במלתא לומר שפא לא נבעלה כלל ותו דהא כל מידי דדרפא דמילתא בהכי אנו מחזקין במילתא דנדאי הכי הוא אף שאין שום עדות בדבר דהא אשפחן בשלהי קדושוין (ד"פ ע"א) דמלקין ושורפין וסוקלין על החזקות ואף דקי"ל כר"י שאין שורפין תרומה על חזקת דרכו של תינוק לטפח היינו כדכתבו התוס' התם ובכמה מקומות דהא דאין שורפין הוא משום דהא דרוב תינוקות מטפחין הוא רוב גרוע.

ולפמש"ל עיקר טעמא הוא משום דאיכא חזקת טהרה דעיסה נגד הרוב. אבל דדרה איש ואשתו לבעול דדרה כל הארץ היא הוי חזקה גמורה אף לדונה בחזק ע"י חזקה זו והקרוב בעיני שלזה כיון הש"ג בפ' ב"ש ע"ש שכתב גבי יבמה דשניהם מודים שלא בעל כ' ונ"ל ונראה בעיני כו' אבל לאחר ל' יום שפבר הוחזקו כמו איש ואשתו אינם נאמנים להכחיש החזקה עכ"ל ומשמע לי דלאו משום חזקה דלא מוקים אינש אנפשי' הוא אלא משום שהוחזקו ל' יום כאיש ואשתו ואז הוי חזקה פה דשלהי קדושוין אלא דגם שם בעינן שהוחזק ל"י דוקא וכ"כ שם הש"ג להדיא בשלהי קדושוין בשם הירושל' והירושלמי הוא אהא מתניתין דא"צ להביא ראיה על הבנים ונ"ל הירושלמי תני איש ואשה שפאו ממה"י הוא אומר אשתי היא והיא אומרת בעלי הוא אין הורגין עליהם משום א"א

הַחֲזָקוֹת הַחֲרִיבִים עֲלֵיהֶן מְשׁוּם א"א ע"כ הַבְּרִייתָא וּפְרִיָּה עֲלֵהּ עַד כַּמָּה הוּא חֲזָקָה בְּשֵׁם ר"י
עַד ל"י תַּמָּן תַּיִנוּן תַּיִנוּק שְׁנַמְצָא בְּצַד עֵיפָה וְכוּ' מִפְּנֵי שְׁדַרְכוּ שֶׁל תַּיִנוּק לְטַפַּח בְּעֵיפָה
וּפְרִיָּה וְשׁוֹרְפִין עַל חֲזָקוֹת אֲתַפְלְגוּן ר"י ור"ל [וְהֵינּוּ כַּפְּלִיגְתָא דְש"ס דִּילֵן אִי שׁוֹרְפִין
תְּרוּמָה עַל חֲזָקָה זו] מִזֵּינֵי שֶׁהוֹרְגִין עַל חֲזָקוֹת פְּתִיב מִפָּה אָבִיו וְאִמּוֹ כו' וְכִי דְבַר בְּרוּר
הוּא שְׁזָהוּ אָבִיו וְהֵלֵא חֲזָקָה הוּא שֶׁהוּא אָבִיו וְאֵת אֲמַרְתָּ הוֹרְגִין אוֹף הֵכָא הוֹרְגִין עַכ"ל
הִירוּשְׁלַמִי וְנִרְאָה בְּרוּר הָא דְתַנִּי בְּסִיפָא דְבְּרַיְוִי הַחֲזָקוֹת הוֹרְגִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם א"א לֹא
לְמִימְרָא דְלֹאחַר שְׁלֹשִׁים שָׁהִם בְּמַדִּינָה זוּ וּמְחַזְקִים הֵם בְּדַבְּרוּרָם שֶׁהֵם אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ מְחַמַּת
זֶה הוּא דְהַנִּי חֲזָקָה וְהוֹרְגִין רַק עַפ"י דַּבְּרוּרָם בְּעֵלְמָא שֶׁהוֹחֲזָקוּ בְּדַבְּרוּרָם זֶה ל"י דְנִרְאָה
בְּרוּר אָף אִם יֹאמְרוּ וְיֹאמְרוּ שֶׁהִיא אֲשֶׁתּוֹ וְהוּא בְּעֵלָהּ יָמִים רַבִּים אִם לֹא נִרְאָה בֵּינֵיהֶם
שׁוּם קְרִיבוּת וְהַתְּנַהֲגוּת כְּאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וְדַאי דְאִין הוֹרְגִין עַפ"י עֲצָמָם וְכַמ"ש בְּש"ג בְּשֶׁלְהִי
קְדוּשִׁין דַּעַפ"י עֲצָמָם אִין נְהַרְגִין אִם לֹא עַפ"י שְׁנוּהֲגִין כַּמְנַהֲגִין וְהַרְגִל וְכַדְאֲמַרִּינוּ לְהִדְיָא
בְּש"ס פ' הָאוּמֵר דַּס"ג ע"ב דְאִם הִיא אוֹמְרַת נְתַקְדָּשְׁתִּי אִין סוּקְלִין וּמְשַׁמְעֵתָם לְהִדְיָא
דְאָף אִם תַּחֲזִיק בְּדִיבּוּרָה ל' יוֹם וְיֹוֹתֵר לֹא מְהַנִּי לְסוּקְלָה כְּדַאֲמַרִּי דְלִדְיָה לֹא הִימְנָה
רַחֲמָנָא וְכ"כ שָׁם רַש"י בַּד"ה בְּאוּמֵרַת נְתַקְדָּשְׁתִּי וְאֵעַפ"י שֶׁהַחֲזִיקָה עֲצָמָה קוֹדֵם הַזְּנוּת
בְּחֲזָקַת אִיסוּרָא כו' וּמ"ש הַרְמַב"ם שָׁם סַפ"א דַּא"ב עַד שֶׁיְהִי שָׁם עֲדִים אוֹ עַד שֶׁתְּחַזְקוּ
הֵינּוּ נְמִי חֲזָקָה דְהַתְּנַהֲגוּת כְּאִשָּׁה אַרוּסָה וְכַמ"ש ל' וְהוּא בְּרוּר דְכִינּוּן דְלִדְיָה לֹא הִימְנָה
לֹא דַבְּוּרָה כְּלוּם וְא"כ מ"ל אִם אוֹמְרַת יוֹם א' אוֹ ל' יוֹם וְכֵן אִם הִיא לְבַדָּה אוֹמְרַת כֵּן
אוֹ גַּם אִישָׁה אוֹמֵר כֵּן הוּאִיל וְאִין בֵּינֵיהֶם שׁוּם קְרִיבוּת וְגַם לְדִידְיָא לֹא הִימְנָה רַחֲמָנָא
וְאִין לְחַלֵּק וְלוֹמֵר דְאָף דְנֹודָה דְדַבְּרוּרָם לֹא מְהַנִּי אָף אִם מְחַזְקִים בְּדַבְּרוּרָם ל' יוֹם מ"מ
הֵינּוּ אִם לֹא הוֹחֲזָקוּ בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת עַפ"י דַּבְּרוּרָם הוּא דְלֹא מְהַנִּי אֲבָל אִם הוֹחֲזָקוּ בְּעֵינֵי
הַבְּרִיּוֹת לֹאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ אָף שֶׁהַחֲזָקָה הוּא רַק עַפ"י דַּבְּרוּרָם מ"מ נִימָא דְהַנִּי חֲזָקָה אֲבָל לֹא
מְסַתְּבַר כְּלָל לֹמֵר דְהוֹרְגִין ע"פ חֲזָקָה שֶׁהוֹחֲזָקוּ עַפ"י דַּבְּרוּרָם לְחוּד דְאֲכַתִּי עַפ"י עֲצָמָן
נְהַרְגִין וְתוּ דְהָא וְדַאי מְשַׁמְעֵ בִירוּשְׁלַמִי דְעֵיקָר רַבּוּתָא אֲשַׁמוּעֵינוּ בְּבְרַיְוִי דְאִישׁ וְאִשָּׁה
שְׁבָאוּ מִמָּה"י כו' דְהֵינּוּ סִיפָא דְבְּרִייתָא דְהוֹרְגִין עַל חֲזָקוֹת וְאִי ס"ד חֲזָקָה עַפ"י דַּבְּרוּרָם
גְּרִידָא מְהַנִּי אָף בְּלֹא הַתְּנַהֲגוּת ל"ל לְמַתְנֵי כְּלָל אִישׁ וְאִשָּׁה בְּאִשָּׁה לְחוּד סְגִי וְהָכִי הוּ"ל
לְמִינְקֻט הָאִשָּׁה שְׁבָאָה מִמָּה"י וְאֲמָרָה א"א אֲנִי אִין הוֹרְגִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם א"א הוֹחֲזָקָה
הוֹרְגִין עֲלֵיהֶן מְשׁוּם א"א וְתוּ דַאי הֵךְ הוֹחֲזָקוּ הֵינּוּ עַפ"י דַּבְּרוּרָם גְּרִידָא הִכִּי מִיִּתִּי עֲלֵהּ
רַאִי בְּסוּגְיָא דִירוּשְׁלַמִי מִמְּפָה אָבִיו הָא אִיכָא לְמַפְרָךְ ש"ה דְאִיכָא נְמִי חֲזָקָה דְהַתְּנַהֲגוּת
שְׁנַתְּגַדֵּל בְּחֲזָקַת בְּנוֹ א"ו מְדִילִיף מִינֵי דְהוֹרְגִין עַל חֲזָקוֹת ש"מ נְמִי דְכָל חֲזָקוֹת הֵינּוּ
נְמִי דְהַתְּנַהֲגוּת דְנוֹקָא וְכַמ"ש הַש"ג שְׁלֵהִי קְדוּשִׁין: מְכַל הֵלִין נִרְאָה בְּרוּר דְהֵאִי הוֹחֲזָקוּ
דְסִיפָא דְבְּרִייתָא דִירוּשְׁלַמִי הֵינּוּ שֶׁהוֹחֲזָקוּ מִתְּנַהֲגִין כְּדָרְךָ אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ וּמְשׁו"ה לֹא סְגִי
דְלֹא נְקִיט אִישׁ וְאִשָּׁה שְׁבָאוּ מִמָּה"י וְכֵן כָּל הַנְּדָה חֲזָקוֹת דְנְקִיט בְּש"ס דִּילֵן וּבִירוּשְׁלַמִי לֹא
נְקִיט אֲלָא בְּמִידֵי דַאִית בְּהוּ חֲזָקָה דְהַתְּנַהֲגוּת וְכַהֲךָ דְש"ס דִּילֵן דְשֶׁלְהִי קְדוּשִׁין אִישׁ וְאִשָּׁה
תַּיִנוּק וְתַיִנוּקָתָא שֶׁהִגְדִּילוּ בְּתוֹף הַבֵּית דְנוֹקָא דְהֵינּוּ שֶׁהַתְּנַהֲגוּ בְּבֵית כְּדָרְךָ שְׁזוֹ הִיא אֲשֶׁתּוֹ
וְהֵלֵלוּ הֵן בְּנֵיהֶן וְכַהֲךָ דַר"י דְאָמַר הֵתָם אָף לְיוֹתְסִין דְמִיִּירִי בְּבָנִים כְּרוּכִים אַחֲרֵיהֶם וְעֲלֵהּ
הוּא דְמִיִּיתִי הֵתָם הָא דְאִישׁ וְאִשָּׁה תַּיִנוּק וְתַיִנוּקָתָא וְכַהֲךָ דְמִיִּיתִי עֲלֵהּ הֵתָם נְמִי מְעַשָּׂה
בְּאִשָּׁה אַחַת שְׁבָאָת לִירוּשְׁלַיִם כו' דְנְקִיט לְהִדְיָא טַעֲמָא דְכְּרוּף אַחֲרֵיהֶן וְכוּןתָּה נְמִי הֵינּוּ
הֵךְ דְהוֹחֲזָקָה דְתַנִּי בִירוּשְׁלַמִי דְהוֹרְגִין הֵינּוּ אִם הוֹחֲזָקוּ כַּמְנַהֲגִין הַרְגִיל בְּאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ

ובקהכי ניתא לישנא דעד כמה הוא חזקה ולא נקט בכמה משו"ה מיייתי הך פרייתא בירושלמי אהא מתניתין דא"צ להביא ראיה על הפנים.

ומשו"ה מיייתי נמי עלה בירושלמי הך דתינוק לטפח ופלוגתא דר"י ור"ל אי שורפין על החזקות והיינו משום דכולהו שייכין בחד טעמא דסומכין ע"ד שדרה העולם הוא כה מחזקין ואמרינן דנדי הוא כה וכמ"ש בש"ג דשלהי קדושין להדיא: ונראה דהא דסמכין ותלינן רוב בעילות בבעל ושרינן בנים של אשה [משנה בפ"ד דסוטה דכ"ז] אף דעל ביאה דזנות איכא סהדי ועל ביאות דבעל ליכא סהדי וכן הא דאזלינן בטר הך רובא וקטלינן מפה אביו פ"ק דחולין (די"א ע"ב) נמי הני מהך חזקה דאף שאין עדים על בעילות דבעל שראוים פדרה הבועלים אפי' עדי יחוד ל"ש על רוב בעילות וע' רמב"ם פ"א דא"ב דין י"ט דהא דסגי בעדי פדרה המנאפין נמי הוי משום חזקה ונראה הא דלענן קידושין סגי בעד"י נמי הוא משום חזקה והשתא א"ש הא דמיייתי הירושלמי ראיה ממפה אביו דהוא פסוגיית הש"ס דילן פ"ק דחולין דאמרינן אביו הוא משום דרו"ב אחר הבעל אלא דהך רובא גופא אתי מחמת חזקה וכדכתבנא דחזקת איש ואשתו שבוועל רו"ב ומשום הך חזקה הוא דתלינן רו"ב בבעל ותרונויהו צריכי דאי משום הך חזקה לחוד מה בכה דמחזקין רו"ב בבעל הרי אף דהוי סהדי דאסהדו דחזו הבעילות להדיא מ"מ הו"ל למיחש נמי למיעוט דזנות א"ל דאזלינן בת"ר משו"ה דניק מינה בש"ס דילן דאזלינן בת"ר.

ואף דיליף מינה לרובא דלייתא קמן ז"ב דאף אם היו עדים שראו רוב הבעילות מ"מ הוי רובא דלייתא קמן ואי משום רובא לחוד לא הוי מהני אלא אי איכא סהדי דמסהדי דחזו להדיא רוב הבעילות משו"ה דניק מינה בירושלמי דסמכין אהזקה וקטלינן והיינו משום שמתנהגין פדרה איש ואשתו ודרים יחד מחזקין ואמרינן דנדי בעל רו"ב פדרה איש ואשתו ויש מקום אתי לפרש דברי הירושלמי פדרה יותר קרוב אף בדעת הרמב"ם דחוק יותר לפרש פדרה שהוא ובטלה דעתי באלף נגד דעת הרמב"ם: הארכתי בפירוש הירושלמי אף שלדעתי הוא פשוט אבל בהשקפה ראשונה ברמב"ם פ"א דא"ב דין כ' וכ"א לכאורה לא מ' פן ולכאורה נ' ד' הרמב"ם דבהנחזקו ע"י דבורם ל' יום סגי ע"ש שמהפך בדין כ"א מסדר הברייתא ונקט הוא אומר זאת אשתי והיא אומרת זה בעלי אם הוחזקה בעיר ל' יום שהיא אשתו הורגין וכן מ' לכאורה בדין כ' מי שהוחזק בשאר בשור כו' הרי שהוחזק שזו אחותו כו' מ' לכאורה דבחזקה בעלמא בלא התנהגות סגי וכן למד הב"ש בדעת הרמב"ם ע"ש סי' י"ט ס"ק א' ולפי"ז הי' נ' לפרש הרא"י שהביא גם הרמב"ם שם ממפה אביו ושלא יהא נגד הש"ס דילן הי' נ' לפרש דש"ס דילן קאי אשעת לידתו דאי לאו דאזלינן בת"ר הו"ל למיחש תיכף משעת הלידה דילמא לאו אביו הוא והירושלמי קאי אשעת הפאה דאפתי מאן יימר אחר י"ג שנים ויותר דזה שהכה זהו שנולד אז וכי ס"ד שעדי הפאה או שאר עדים הם היו המולידים אותו ומפירים אותו אשר מצאתו מרחם אמו ראוהו יום יום שיוכלו להעיד שהוא הוא הנולד היולד לפני י"ג שנה אלא דאזלינן בטר חזקה שמחזקין אותו בחזקת בנו פן הי' נראה לפרש בדברי הרמב"ם אבל זה אינו דא"כ אמאי דניק מאביו הרי מאמו נמי הוי מצוי למיזק האי דיוקא ובירושלמי מ' להדי' דהך דיוקא לא הוי אלא משום דאביו אינו נדאי כאמו אלא מחנוורתא בפ"י ד' הירושלמי כדפרישית ואף שברמב"ם נ' קצת דוחק לפרש פן אבל ע"כ דחזקין

ומוקמינו גם ד' רמב"ם פן וכל דברי הרמב"ם נמי מתנישבין ברווחא להתפרש דחזקה היינו עפ"י התנהגות באח ואחות כאם ובנה דהיינו איש ואשה תינוק ותינוקת שהגדילו בתוך הבית: ומשו"ה הביא הרמב"ם שם מעשה דאשה שבאת לירושלים כו' והגדילתו בחזקת בנה למימר דוקא התנהגות כאם ובנה פגון שהגדילתו והי' פרוף אחריה וכדנקט הש"ס להדיא טעמא מפני שפרוץ אחריה ובדין כ"א דניק נמי לכתוב אם הוחזקה בעיר ל' יום שהיא אשתו דוקא דהיינו ע"י התנהגות כאשתו דאי בדבורם לחוד הוי חזקה הו"ל למינקט אם הוחזקה פן למ"ד יום וכן יש לדקדק גם בטוש"ע ובהכי ניקחא הא דסיים הרמב"ם בסוף הפרק או תוחזק ולא נקיט או תוחזק ל' יום אלא דברי שא מייני נמי בל' יום דאפי' אמרה פן ל' יום אינה נהרגת אם לא שתוחזק ע"י התנהגות פארוסה פן נ"ל לפרש דברי הרמב"ם: והנה כל בקי בדרכו יודע שרוב פנונתו נלמד ע"י לדרוש סמוכים בסידורו והנה פאן בדין י"ט סינים שחזקת צורה זו שהערה דהיינו חזקה דהתנהגות וכן פאן בדין כ"ד נקט הוחזקה נדה בשכנותיה דהיינו נמי חזקה דהתנהגות נוח להבין פנונתו דחזקה דדין כ' וכ"א נמי היינו חזקה דהתנהגות ולדעתו לו ראה הב"ש ונדע מקור דין זה לא הי' כותב כל מה שכתב שם וקושיותו הראשונה לק"מ דהא דאמרין בש"ס דילן אוקי מלתא אחזקה היינו אחזקה קמיימא פגון דלא בציר שיעורין דנגע ואינו ענין פלל לחזקה דהירושלמי דהיינו דמחזקינן במילתא דהכי הוא כמ"ש פם הב"ש דאי אמרי' דהיכא דנשא ודאי בעל מנ"ל דאזלינן בתר חזקה לק"מ כמ"ש דהא דתלינן רוב פבעל נמי הוא משום הך חזקה וגם הא היכא דנשא אמרינן ודאי בעל נמי משום הך חזקה דלא מוקי אנפשי' וכדנקטו התם לישא דחזקת פנוסה בעולה היא ומה שהשיג שם על המהרי"ק פכר פתבתי דליתא והמהרי"ק היטיב לראות בש"ס דילן והירושלמי לא הנפיר המהרי"ק פלל דהך דאיש ואשה תינוק ותינוקת הבין גם המהרי"ק וכ' להדיא דבעינן דוקא שהאיש בכ"ד פבעל עם אשתו וכן התינוק והתינוקת פרופין אחריהן אלא לענין מלקות נתלה בדקדוקים קלים לומר דלא צריכים לראיות גדולים פמו לענין סוקלין ע"ש ובאמת אין פדאי בדקדוקים להוציא מפשטא דסוגיא דמשמע ודאי דגבי מלקות נמי בעינן שנוהג פדרף הנהוג פדבר זה פגון הוחזקה נדה דמיימי הש"ס התם דהיינו דווקא שהתנהגה פנדה פלבושיה לא עפ"י דבורה וכמ"ש הרמב"ן ורשב"א שם עט"ד סי' קפ"ה ולידנא דידן אין נפקותא כ"כ אם יפרש כפי' הב"ש דנראה דגם הב"ש מודה דחזקה דהתנהגות הוי חזקה טפי מהוחזקה עפ"י דבורם וכדאשפזן גבי הוחזקה נדה ובכרוף אחריה אבל מסונרתא פדכתובנא דכל החזקות הם עפ"י התנהגות וכמ"ש הש"ג וא"כ הרי מפורש בירושלמי דעפ"י התנהגות איש ואשתו מחזקינן חזקה גמורה אף לרוב פעילות ולפמ"ש הי' נ' דבסיפא דירושלמי לא בעינן שיאמרו זו אשתי וזה בעלי אלא דבהוחזק לחוד סגי עפ"י התנהגות אבל הרמב"ם מהפך סדר הפרייתא מ' דבסיפא נמי בעינן שיאמרו פן וכ"ה בטוש"ע ואולי טעם הרמב"ם הוא משום דהאמירה שייך נמי להתנהגות דמסתמא כל המתנהגים פאיש ואשתו קורין אשתי ובעלי א"כ לדעת הרמב"ם נמי דוקא פאיש ואשה שבאו ממה"י הוא דבעינן דוקא שיאמרו זו אשתי וזה בעלי דלא סגי בחזקה דהתנהגות לחוד דדילמא לשום זנות נתחברו וכדכתב הרמב"ם פ"ו דגירושין משו"ה בעינן נמי אמירתו דהנהו לגלויי מילתא דהם בחזקת איש ואשתו ומשו' דגלויי מילתא בעלמא הוא סמכי' בהא אדבורא דידהו אבל עיקר החזקה הוא משום דנוהגין

פּאיש וּאַשְׁתּוֹ מִחֻזְקֵינוּ לְהוּ פּאיש וּאַשְׁתּוֹ וְעַל מִשׁ"ל אִי"ה טַעַם אַחַר דְּבַעֲיֵנוּ דְּוָקָא אַמִּירָה דִּידְהוּ שׁוּב רְאִיתִי בַת' פ"י שְׁפִי' ג"כ בְּפִשְׁטוּת דְּהַחֲזִיקוּ דִּירוּשְׁלָמִי הוּא דְּוָקָא עַפ"י הַתְּנַהֲגוּת פּאיש וּאַשְׁתּוֹ אַבְל עַפ"י דִּיבּוּרָם בְּעֵלְמָא אִין מִחֻזְקֵינוּ בְּלָמ"ד יוֹם וְהִבִּיא רֵאִי מְהָא דַּפ"ב דְּכַתּוּבּוֹת כ"ב מַעֲשֵׂה בְּאִשָּׁה א' גְּדוּלָה כו' לִימִים קוּדְשָׁה א"ע כו' וְלִישְׁנָא דְלִימִים מִשְׁמַע דְּלִזְמַן מְרֻבָּה הָוִי וְאַפ"ה לֹא נֶאֱסְרָה ע"י שְׁהַחֲזִיקָה עֲצָמָה לְאַרוּסָה ע"ש שְׁפִי בְּפִשְׁטוּת גַּם דְּבָרֵי הַרְמְב"ם וְטוּש"ע ג"כ פּנ"ל דְּהַחֲזִיקָה הוּא עַפ"י הַתְּנַהֲגוּת וְכַמ"ש.

וְהִנֵּה רְאִיתִי מְהָא דְּוִלִּימִים אִינְהּ מְכַרְעַת דְּמְהָא לִיכָא לְמִשְׁמַע אֶלְא דְּדִיבּוּרָה גְּרִידָא לֹא מְהַנִּי אַף יָמִים רַבִּים אַבְל אַפְתִּי אִיכָא לְמַדְחִי וְלִמִּיר דְּהִיכָא דְּהַחֲזִיקָה בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת דְּמְהַנִּי אַף ע"י דְּבּוּרָה דִּינְדָה וְכַמְש"ל אֶמְנָם פְּכָר כ' לְדַחוּת זֹו בְּרֵאיוֹת בְּרוּרוֹת בַּס"ד: הֶאֱרַכְתִּי בְּזָה יוֹתֵר מְדַאי הוּאִיל דְּחֻזְקָת לִי וְחֻבִּיב לִי וְקֶצֶרֶן שְׁל דְּבָרִים.

דְּסוּגְיָא דְּתַלְמוּדָא דִּינּוּ וּבִירוּשְׁלָמִי מִשְׁמַעֲנוּ דְּכִינּוּ שְׁדָרִים יַחַד וְנוֹהֲגִין כְּדָרָה אִישׁ וּאַשְׁתּוֹ הָוִי חֻזְקָה דְּהוֹרְגִין עֲלֵיהּ וְאַמְרִינוּ וְדַאי דְּכִינּוּ דְּדָרָה כָּל הָאָרֶץ הוּא לְבַעוּל מִחֻזְקֵינוּ דְּוִדַאי בְּעַל וְהָוּ דְּבָרֵי הָרֵא"ה וְדַעְתּוֹ וְלַדְעָתִי דִּין בְּרוּר הוּא כְּאַחוּתוֹ מִמֶּשׁ דַּאִית לָן לְמִימַר דְּוִדַאי בְּעִיל דְּהָא ש"ס עָרוּף הוּא דְּאַמְרִינוּ רֹוב נְשִׁים מְתַעַבְרוֹת וְדַאי בְּרוּר כְּשִׁמְשׁ בְּצַהֲרִים דַּאִית לָן לְמִיזַל בְּתַר רֻבָּא שְׁנַבְעָלוֹת דְּהָא א"א לְעֵיבּוּר בְּלֹא בִיאָה וּמִשְׁמַע קֶצֶת בְּסוּגְיָא דְּאַפִּי' ר"מ לֹא חֲנִינֵשׁ לְמַעוּטָא דַּאִין נְבַעְלַת וְאִין פֶּאן מְקוּמוֹ לְהֶאֱרִיף בְּזָה: בְּהָא סְלִיקְנָא וּבְהָא נַחְתִּינָא דַּאִין לְסַמְוֹה כְּלָל עַל סַפְקָא שְׁמָא לֹא בְּעַל דְּחֻזְקָה גְּמוּרָה הִיא דְּוִדַאי בְּעַל וְגַם לְסַמְוֹה עַל הָרִיב"ש דַּס"ל דְּאַפְתִּי בְּעֵינּוּ עַדִּי יַחוּד מִמֶּשׁ קֶשֶׁה לְסַמְוֹה עֲלִיו הוּאִיל לֹא מְצִינוּ לוֹ חֶבֶר וְשִׁיחְלוֹק עַל הָרֵא"ה גַּם לְעֵינֵי יַחוּד.

וְגַם הָרִיב"ש בְּעֲצָמוֹ הִסְפִּים לְדַעַת הָרֵא"ה בְּתַשׁוּ' קַצ"ג וּכְבָר כְּתַבְתִּי דְּסוּגְיָא דְּכָל הַפּוֹסְקִים מִשְׁמַעֲנוּ כְּדַעַת הָרֵא"ה. רַק לְסַנִּיף בְּעֵלְמָא אִוּלִי נוּכַל לְסַמְוֹה עַל עֲדוּת הָרִיב"ש שְׁרָאָה בַּד' הָרֵאשׁוֹנִי דְּמַצְרָפוֹ עַד"י: וּבְעֵינֵי אִם נוּכַל לְסַמְוֹה אַדְּבּוּרָה דִּינְדָה דְּאַמְרָה בְּרִי לִי שְׁלֹא נְבַעְלָה בְּגַדְלוּתָהּ.

הִנֵּה לַפ"ד הָרַב דְּוּבַרְאֻוֹנָא דְּפִשְׁיטָא לִיָּה דַּאי סְפִיקָא בְּעֵלְמָא אִם נְבַעְלָה לֹא הָוִי צְרִיכִין כְּלָל לַס"ס דְּזָה בְּרוּר דְּבְמִינֵי דְּהָוִי רַק סְפִיקָא בְּעֵלְמָא וְלִיכָא שׁוּם חֻזְקָה הַמְכַחֲשָׁה וְלִיכָא מֵאֵן דְּמְכַחֲשִׁי לָהּ בְּכַה"ג וְדַאי אִיָּהּ מְהִימְנָא אַנְפְּשָׁה ע' בַּפ' ב"ש בְּסוּגְיָא בִּיבְמָה שְׁאַמְרָה לֹא נְבַעְלַתִּי דַּס"ל לְרַש"י גַּם הַתּוֹס' תְּפָסוּ כֵּן בְּרִישׁ דְּקו"ב שְׁם דְּבַשְׁנִיָּהּ מוֹדִים שְׁלֹא נְבַעְלָה א"צ גַּט.

וּבְכַרְט תּוֹף ל' יוֹם. וְאַף הֶנָּה דְּפִלִּיגִי שְׁם עַל רַש"י הִיָּינוּ מְשׁוּם דַּס"ל דְּחֻזְקָת כְּנוּסָה בְּעוּלָה הִיא לְאַלְתֵּר וְכַמ"ש הַה"מ שְׁם לְהַדְנָ' וְכַדְכְּתִיבְנָא לְעִיל גַּם בְּשֵׁם הַתּוֹס' בַּפ"ק דְּכַתּוּבּוֹת דְּבִיאָה רֵאשׁוֹנָה אַף דְּמַצִּי לְאוּקְמִי אַנְפְּשִׁי' מ"מ רֹוב פְּעָמִים לְאַלְתֵּר בְּעִיל וּמְשׁוּם דְּהָוִי נֶגְדַּהּ חֻזְקָה מְשׁוּ"ה הוּא דְּפִלִּיגִי הַתָּם עַל רַש"י וַס"ל דְּלֹא מְהִימְנִי וְצְרִיכָה גַּט אַבְל אִי לֹאוּ הָוּ חֻזְקָה וְדַאי כ"ע מוֹדוֹ דַּאִם שְׁנִיָּהּ מוֹדִי מְהִימְנִי אַנְפְּשִׁיָּהּ וְא"צ גַּט.

וְא"כ לְפִי סְבַרְת הָרַב הַנָּ"ל דְּחֻזְקָת בַּנ"ד רַק סְפִיקָא בְּעֵלְמָא ע"כ צ"ל וְלַחֲלַק דְּבַנ"ד עֲדִיף מִיבְמָה תּוֹף שְׁלֵשִׁים יוֹם וְכַמְש"ל לְחֲלַק דְּסַתָּם דְּכִינּוּ דְּבִיאָה רֵאשׁוֹנָה הִיא וְתַקִּיף יֶצֶרֶן

טובא אע"ג דבזיו מין מ"מ לא מוקי רוב פעמים אנפשי' משא"כ בנ"ד דלאו ביאה ראשונה היא דכבר בעל בקטנות א"כ אי לא נימא בנ"ד דחזקת כנוסה בעולה היא אלא דספיקא בעלמא הוא ודאי ברור דלכ"ע איהי מהימנא אנפשה דמה לי התם אם שניהם מודים דלא בעל או בנ"ד דהיא לחודה אמרה הכי הואיל ואין מי שיכחישנה ודאי דאיהי מהימנא אנפשה לומר פרי לי שלא נבעלתי בגדלות: אבל פבר פתבתי דמפשטא דתלמודא דידן ובירושלמי משמע ודאי דהיכא דדרין יחד פאיש ואשתו סגי לאחזוקינהו פאיש ואשתו גמורים אף להורגה.

וא"כ לכא' אינה נאמנת נגד החזקה מדאמרין התם דמלקין והורגין ומשמע דמייירי אף דהלה צונח שאין הדבר כמו שהחזק וע' תשו' רמ"א הובאו קצת דבריו גם בט"ז י"ד סי' קפ"ה ע"ש שנסתפק בהא דקי"ל החזקה נדה בשכנותי בעלה לוקה עלי' משום נדה אי נימא דוקא בעלה אבל היא דינדעה האמת אינה לוקה או דילמא לרבותא נקט בעלה וכ"ש היא והכריע שם דהיא נמי לוקה והכרעתו הוא מהה' דמלקין וסוקלין על החזקות וכמש"ל וא"כ לכאורה לפמ"ש דבנ"ד דמיא לה' דהחזקה נדה נראה דלכ"ע לא מהימנא נגד החזקה: ומ"מ נראה דתליא באשלי רברבי דדעת רש"י נראה ודאי דהבעל דבר שיודע האמת שאין הענין כמו שמחזיקים אותו איהו מהימן אנפשי' דהא לשיטת רש"י בפ"ב ש"דקי"ב שהוא שניהם מודים דאתו לקמין דרבא ודאי הני לאחר שלשים דאי תוף שלשים לא הני מצי למפרו' עלה מברייתא דתני דצריכה גט דהתם הא מייירי לאחר ל' לפירש"י.

אלא ודאי ברור ופשוט דעובדא דרבא הני לאחר שלשים ואפ"ה כ' שם רש"י בה' עובדא דמייירי דמעיקרא אמר בעלתי מוכח מדבריו דאם מתחילה ועד סוף הווי מודו תרנוני' שלא בעל לא הני צריכה גט אף דלאחר שלשים הני דלא מוקי אנפשי' וחזקתו בעל אפ"ה פינון דהחזקה הוא מחמת שאנו הוא דמחזקינן דכן הוא מסתמא ואין שום אחר מבלעדן יודע האמת אינהו מהימני אנפשי' והוא צ"ג גט ואף דאנו מחזקינן במילתא דנדאי פן הוא ומשו"ה צרתה מותרת דמוקמינן ליבמה בחזקת נבעלה.

היינו לאחרני אבל אינהו לגבי דנפשי' מהימנא למשרי לה בחליצה וא"צ גט נאי תקשי מ"ש לגבי צרתה דלא מהימנא ומ"ש לגבי בעלה האחרון מהימנא ושרינן ליה למסמך אדבורא דידה נגד החזקה הא ל"ק שפא ושפא דצרה גופא אחריתא היא אבל איהי גופא פינון דמהימנא לגבי דנפשה נגד החזקה הרי היא פחתיה דהתיירא דשריא לכ"ע: וגדולה מזו נראה דעת רש"י דאפ"י בשנים אומרים מת ושנים אומרים לא מת אע"ג דמדאורייתא אית לן לאוקמה אחזקת א"א מ"מ אם היא בעצמה יודעת בכרי שמת מהימנא נמי לגבי דנפשה אף נגד חזקה קמיייתא ומשו"ה דקדק רש"י בר"פ האשה רבה ובפ"ב דכתובות (ד' כ"ב ע"ב) לפרש באומרת פרי שאין לכה נוקפה וכבר עמדו ע"ז מקמאי ובתראי ונהקרוב בעיני דכוננת רש"י ז"ל הוא משום דבכרי גמור מהימנא למשרי' לכל גבר ואף שלא לאחד מעדים ואף לכתחילה ולא מטעם שהאשה נאמנת לומר מת בעלי דהא ודאי לא עדיף נאמנות דידה משני עדים וכבר יש שני עדים שמת אבל לא אלימי אף מאה סהדי מהני דאמרי לא מת וכן הקשה הר"ן פ"ב דכתובות אבל עיקר סברת רש"י הוא משום דלגבה דנפשה מהימנא נגד החזקה להימנינהו להנה' דאמרו מת וקצת מזו הסברא כ' ה'הרש"א בר"פ האשה רבה דפ"א ע"ב ולדעת רש"י אגני מוסרי

דאף לכתחילה שררא ואף שלא לאחד מעדי מטעם דכתבנא דכיון דלגבה דנפשה מהימנא נגד החזקה נעשית פתחיה דהתירא דשררא לכ"ע פן נראה דעת רש"י אף נגד חזקה קמייט' ומכ"ש בנ"ד לענן לאחזוקי במילתא דודאי נבעלה מסתברא טפי וטפי להימננא לגבי דנפשה ולשוני פתחיה דהתירא ואי קשי' קושני' הרמ"א מהו דמלקין וסוקלין על החזקה נראה דדעת רש"י דבאמת מייירי דהבע"ד אומר ג"כ פפי שהחזוק ומ"מ לולי החזקה לא הי' נלקה ונסקל עפ"י עצמו רק משום החזקה הוא דסוקלין וכדפרש"י גבי מעשה שבא לירושלים ובנה על פתיפה והגדילתו ופרש"י והגדילתו בחזקת שהוא בנה דהיינו ודאי שקראתו בני והוא קראה אמי ואפ"ה לא הי' נסקל אלא מפני שפרוה אחריה.

ואם היינו יכולין להשוות גם דעת הרמב"ם פן הוי ניחא טפי הא דבעי גבי איש ואשה שבאו ממה"י דסי' י"ט שיאמרו ג"כ זאת אשתי וזה בעלי ולא סגי בחזקה דהתנהגות לחוד אבל צ"ע באיזה מקומות ברמב"ם א"נ דדוקא מלקין וסוקלין דהוי דוקא ע"י התראה וא"כ פנין דקיבלו התראה והתירו עצמם למיתה ולמלקות הרי דכבר הודו בשעת התראה שפמו שהחזיקו פן הוא אבל היכא שלא יצאה שום הודאה מעולם מבע"ד דעת רש"י שהבע"ד מהימן שוב ראיתי בפ"י פ"ב דכתבנו' שהחזיק בסברא זו דעת מהרש"א ונסתייע גם מדברי הרשב"א ו"ל אבל לפי תירוץ זה אכתי קשה הא דבעלה לוקה משום שהחזיקה נדה והרי התם הוא לא קיבלה בהתראה אבל לפי תירוץ ראשון ניחא דבאמת מייירי באמר' או אומרת שהיא נדה ומ"מ לולי החזקה לא הי' בעלה לוקה עפ"י דבורה והו' דפ' המדיר דע"ב דיוצאת שלא בכחובה אם החזקה נדה אעפ"י שמכחשת כילנא לשנויי שגם התם מייירי שמתחילה אף שלבעלה אמרה שהיא טהורה אבל לשכנותיה אמרה תחילה שהיא נדה ועכשיו נותנת אמתלא לחזור מדבריה ולולי החזקה הייתה נאמנת ע"י אמתלא אבל מחמת שעשתה מעשה ללפוש בגדי נדות אין נאמנת אף באמתלא וכמ"ש הרמב"ן ובזה מתורץ קושיות הטור בי"ד סימן קפ"ה אבל יותר נראה דשאני איסורא מממונא דבדבר שבממון אפילו אם מכחשת החזקה מתחילה ועד סוף נמי לא מהימני אבל במילתא דאיסורא אם הבע"ד מכחיש החזקה מתחלה ועד סוף מהימן ומהימן וא"כ לד' רש"י מהימנא בנ"ד לומר לא נבעלתי אבל רבו החולקים על רש"י וא"כ גם בנאמנות דידה נפלנא ברבנותא גם חוכה אני דאולי לא גרע מקלא בעלמא דאנן נהגינן דלא מבטלי קלא כמבואר שלהי קדושין (דפ"ט) דודאי אי לא נסמוך אדיבורא דידה רק נסמוך על ספק ספיקא וכיוצא אפשר לומר דנמי להא דאמרי' התם בגמ' עיינו רבנן בקדושין כו' אבל אי אדיבורה דידה נסמוך א"ל דלא גרע מקול בעלמא ובנ"ד איכא למימר דהוי קול בלא אמתלא דביום שנעשה בר מצוה בעת ההיא החזקה הקדושין ואז כבר החזוק לגדול ויש לעיין בזה: גם דא עקא שהרי משנה שלימה שנינו בפ' האשה שלום שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא לשוק ובפרט לפמ"ש הרמב"ם שם הטעם דמשום דאיסור לאו הוא שפא קל בעיני' ומשו"ה לא מהימנ' אמנם יש לחלק ברובא דשאני התם דמצד עדות אתינן למימר שתהא נאמנת להעיד על עצמ' משו"ה הוא דאמרי' דלא מהימנא אי משום דרחתמא או סאני לי' אי משום דאיסור לאו קל בעיני' אבל בנ"ד לא מצד עדות אתינן אלא דכיון דכל עיקר איסורא הוא משום דמחזקי' במילתא ואמרי' חזקה דבעל וכיון שאין שום אדם יודע בדבר רק היא לבדה והיא צונחת ואומרת

ש'יודעת בְּבִירוֹר דְּלֹא בְּקוּשָׁט מְחֻזְקִי בְּכַה"ג לְגַבֵּי דִינָה לִית לָן לְאוּקְמֵי אַחְזָקָה וְכַמֶּש"ל
דַּעַת רַש"י ז"ל פ"ב דְּכִתְּוֹבוֹת גַּבֵּי תַרְי וְתַרֵי דָאָם אוֹמְרַת בְּרֵי גְמוּר לָאו מְטַעַם דְּנֶאֱמַנְת
לְהַעֲיֵד עַל עֲצָמָה הוּא דְמַהִימָנָא אֲלֵא פְּדִכְתִּיבְנָא דְלַגְבֵי הַבַּע"ד שְׂיֻדְעָה הָאֵמֶת לִית לָן
לְאוּקְמֵי אַחְזָקָה: וְתוּ דַבְנ"ד אֶפְתִּי מִיַּדִּי סְפִיקָא לֹא נִפְקָא דְמֵאֵן יִימַר דְּמִשְׁקַר דֹּאע"ג דְּלֹא
מַהִימָנִין לָהּ בְּבָרֵי דְקוּשָׁטָא קְאָמְרָה אֶפְתִּי לֹא בְרֵי הוּא דְמִשְׁקַרְהָ וְדַלְמָא קוּשָׁטָא קְאָמְרָה
כִּינּוּן דְּלִיכָא שׁוּם חֻזְקָה נֶגְדַּ דִּינָה לְשִׁי רַש"י ז"ל וְמִי שְׂדַעְתּוּ יָפָה וְלִבּוֹ שְׁלָם יוּכַל לְסַמְּרָה
ע"ד רַש"י לומר דְּלַגְבֵי דִינָה מַהִימָנָא אַף נֶגְדַּ חֻזְקָה וְהוּא פְּחֻתִיכָה דְהַתִּירָא דְשְׂרִיא
לכ"ע וְלִצְרַף לְזֵה עֲדוּת הַרִיב"ש שְׂרָאָה אִיזוּ חוֹלְקִים עַל הַרְא"ה וְסוֹבְרִים דְּאַף וְדֹאֵי
נִבְעֵלָה אֶפְתִּי בְּעֵינֵי דְנוֹקָא עֵינֵי יְחוּד גְמוּרִים הָא לֹא"ה הָנָה כְּמַקְדֵּשׁ בְּבִיאָה שְׁלֵא בְּעֵדִים
וְלִצְרַף לְזֵה הָא דְכִתְּוֹבוֹת אַחְזָקָה לָאו אֲלִימָתָא הִיא כ"כ וְכַעַת עֲדִינּוּ לֹא נְתִישְׁבָה דַּעַתִּי
בְּזֵה נְגַם לֹא לְבִי הוֹלֵךְ שְׂמַגִּיד אַחַר הָאִיּוֹם שְׁלֵא הִי שׁוּם הַעֲרָאָה בְּשׁוּם מַעֲשֵׂה חִידוּדִים
וּבְפֻרְט לְדַעַת הַט"ז ע' ב"ש ס' כ' סק"ג וְקו' הַב"ש עֲלִיו לַק"מ וְאֲכַמ"ל וְכִבְר פְּתַבְתִּי
וְהִבְאֵתִי לְעִיל ד' רַש"י פ"ק דְּכִתְּוֹבוֹת (ד' ט' ע"ב) ד"ה מֵאֵי לָאו כו' ע"ש שְׁסִיִּים אוֹ הַעֲרָה
כֵּה וְלֹא יָדַע שְׂשִׁיבְר בְּתוּלֵי וּבְפֻרְט בְּאִיסוּר חֲמוּר כְּזֵה וְאַחַר הַחֻקִּירָה וְהָאִיּוֹם נְתִישְׁב גַּם
צְרִיף לְחֻקוֹר אוֹלֵי הַחֻזְקָה בְּשִׁכְנוּתֵי לְבִתּוּלָה כְּדָרְךָ שְׁקוֹרִין אַחַר הַנְּשׂוּאִין בְּחוּר וּבְתוּלָה
אִם לֹא עָשׂוּ מַעֲשֵׂה נְאֻז יִתְרַע הַהִנְהָגָה כְּאִישׁ וְאִשְׁתּוֹ שִׁכ' הַש"ג נְגַם יִתְרַעוּ כָּל צְדִדֵי
הָאִיסוּר וְיִתְחַזְקוּ כָּל צְדִדֵי הַהִתְרַם וְלִתְשׁוּבַת כַּת"ר נוֹחִיל נְאֻזָּא בְּשְׁלוּם נְרַב בְּרַכּוֹת כְּנַפְשׁוֹ
נְנַפְשׁ הַחַיִּים בֵּאֲמ"ו מוֹהֲרֵי"ן זְלִלָה"ה מוֹזְאֵלְאִינּוּ.

וְתַשְׁלָם מְלֶאכֶת הַקּוּדֵשׁ בַּס"ד בְּיוֹם נְא"ו עַש"ק י"ג אֲלוּל לְסִדְר "וְהֶאֱרַכְתָּ יָמִים" שְׁנַת
תַּרְכ"ט לַפ"ק